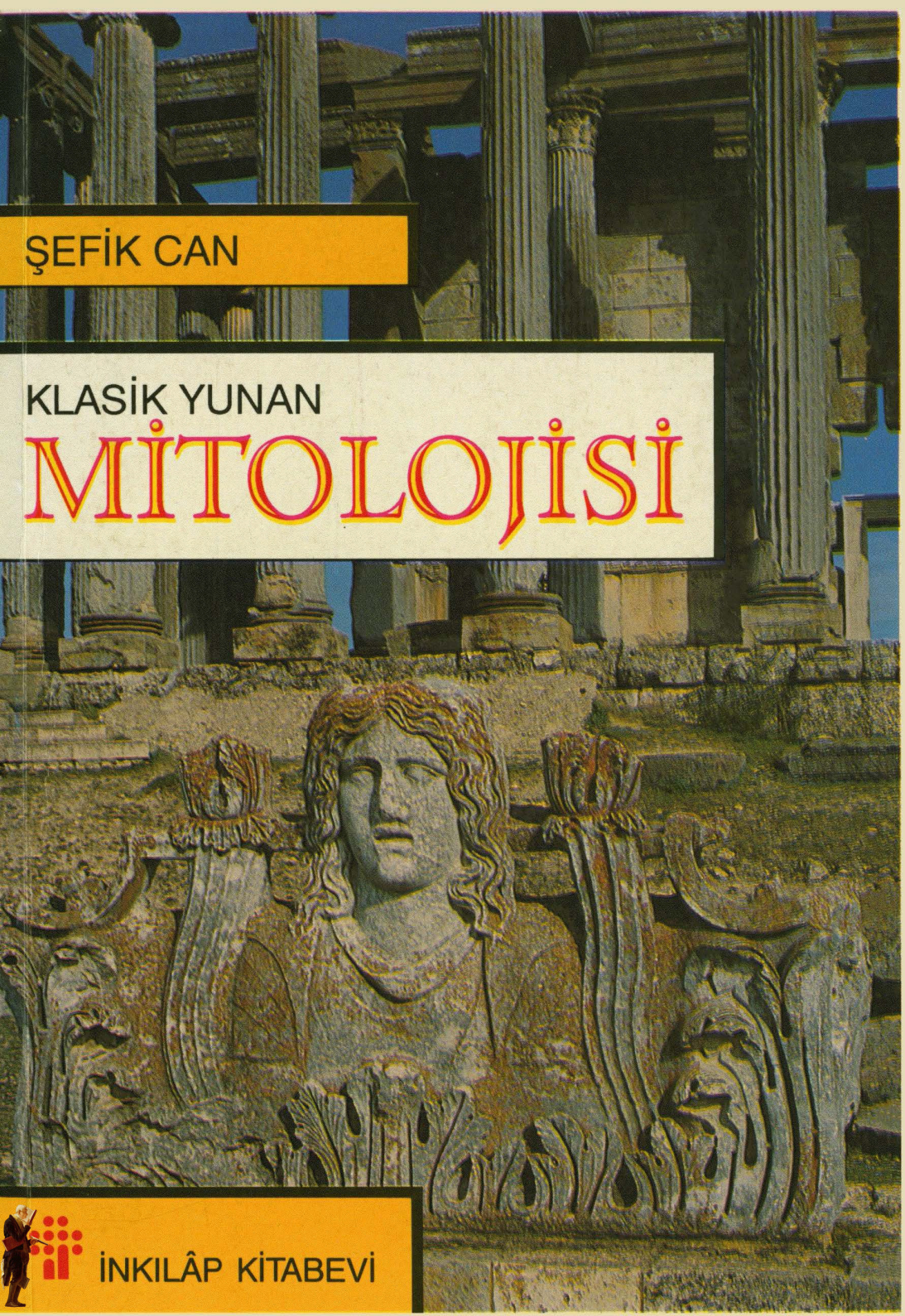

ŞEFİK CAN

KLASİK YUNAN MİTOLOJİSİ

İNKILÂP KİTABEVİ

KLASİK YUNAN MİTOLOJİSİ

ŞEFİK CAN

3. Basım

İNKILÂP KİTABEVİ
Ankara Caddesi No: 95
34410 İSTANBUL

© İNKILÂP KİTABEVİ
Yayın Sanayi ve Tic. A.Ş.
Ankara Cad. No: 95 - 34410
İSTANBUL

Dizgi:
PAMUKÇUOĞLU
513 81 43

ISBN975-10- 0696-1
94-34-Y-0051- 0694

TEKNOGRAFİK A.Ş.
Matbaacılar ve Ambalajcılar San. Sitesi
No: 38 Yüzyıl Mahallesi
Bağcılar - İSTANBUL
1994

İKİNCİ BASIMIN ÖNSÖZÜ

"Klâsik Yunan Mitolojisi"nin gördüğü rağbet ve ilgi, onun yeniden basılmasını sağladı. Bu ikinci baskıda, her mitoloji kitabında bulunan **Troia** harbi kahramanlarına, yurdumuzu ilgilendirdiği için daha fazla yer verildi. Birinci baskıda bulunmayan bazı mitler, hem sözlüğe, hem de kitaba eklendi. Ayrıca **Robert Graves**'in "Yunan Mitleri" adlı kitabında bulunan güzel bir harita da aynen alındı. Böylece "Klasik Yunan Mitolojisi" eksikliklerini nispeten gidererek ve hacmi biraz daha büyüyerek, kültür seven sayın okuyucularının huzuruna yeniden çıkmış bulunmaktadır. Bunlardan başka, yurdumuzun turizm bakımından çok önemli olan ve birçok mitlerde adı geçen yerleri, tanrıların uğrağı olan dağları, altın kırıntıları sürükleyen[1] çayları, eski kentleri, kitabın sonuna konan özel bir indekste, bugünkü ve eski adlarıyla, alfabe sırasına konarak gösterildi. Böylece bu kitap yalnız edebiyat ve sanatseverleri değil, turistleri de ilgilendiren bir eser oldu. Tabiî manzaraları ve tarihi ile dünyanın en güzel, en zengin turistik merkezi olan güzel yurdumuzu gezmek ve tarihî yerlerini öğrenmek isteyen herkesin işine yarayacaktır. Birinci baskının önsözünde yazdığımı tekrar edeyim: Her insan eseri gibi bu kitabın yine de birçok noksanları bulunabilir. Hatalarımı, yanıldığım yerleri gösterenlere teşekkür eder, onların minnettarı olurum.

Eserin birinci basılışından sonra, insanlığın yüzyıllar boyunca hayal ettiği bir olay görüldü. İnsanoğlu, ilk kez ay'a ayak bastı. Ay, güneşin kız kardeşi **Artemis**'dir. İnsanı, aya götüren küçük hava gemisine mitolojiden alınan bir ad kondu. **Apollo**, güneşin sembolü olan **Apollon**'dur. **Apollo**'yu havaya fırlatan ve dört gün baş döndürücü bir hızla onu kızkardeşi **Artemis**'e ulaştıran **Saturn** füzesi de, mitolojide evrenin hâkimi sayılan **Kronos**'dan başka bir şey değildi. Vaktiyle **Saturn**, karısının doğurduğu çocukları yutardı, yirminci yüzyılın **Saturn**'u ise üç insanı, yeryüzünden aldı, gökte dolaşan kısır bir tanrıçanın kucağına attı.

Artık, tanrıları ve tanrıçaları **Olympos** dağında aramayalım. Bizim evrenimize ışık saçan, hayat veren **Apollon**'un etrafında dönüp dolaşan **Jüpiter** (Müşteri), **Merkür** (Utarit), **Mars** (Merih), **Venüs** (Zühre) ve **Neptün** gibi tanrı ve tanrıçalar, kardeşliğin, sevginin kalmadığı, huzursuzluğun arttığı, in-

(1) Bak, sayfa (160) "Paktolos Çayı".

sanlığın düştüğü ve tanrıya değil sadece maddeye tapan insanların çoğaldığı eski dünyayı terk etmişler, sanki yeni bir dünya bulmak ve o dünyada yeni nizamlar kurmak için, uçsuz bucaksız boşlukta dönüp dolaşmaktadırlar. Artık onlar, yeryüzünde olup bitenlerle, insanların başlarına gelen felâketlerle, kopan harplerle, dökülen kanlarla hiç ilgilenmiyorlar.

Böylece görüldüğü gibi, güneş sistemine dahil olan ve olmayan birçok yıldızlar, insanları aya, ya da başka yıldızlara götürecek araçlar, adlarını hep mitolojiden almaktadır. Göklerde dönüp dolaşan, tanrı ve tanrıçaların adlarını taşıyan irili, ufaklı yıldızlar, kendilerini, kendileri gibi sayısız yıldızları, daha başka birçok güneşleri yaratan ve çok kudretli olan, eşsiz, büyük bir varlığın, kendilerine çizdiği yolda, onun koyduğu kanuna boyun eğerek, hiç şaşmadan, birbirlerine çarpmadan, bir saniye bile gecikmeden, baş döndürücü bir hızla uzayda dönmektedir. Uzayın uçsuz bucaksız boşluğunda, dönen yıldızların sayısını bilmenin imkânsız olduğunu ve modern teleskopların menzilleri dışında kalmış, milyarlarca yıldız bulunduğunu, devrimizin fizik ve matematik bilginlerinin en büyüklerinden olan "Sir James Jeans" söylüyor ve ilâve ediyor:

"Yıldızlar arasında, dünyamız büyüklüğünde yıldız pek az olup, çoğu yüzbinlerce dünyayı içine alabilecek büyüklüktedir. Bunların arasında milyon kere milyonlarca dünyayı içine alabilecek dev yıldızlara da rastlıyoruz. Kâinattaki bütün yıldızların sayısını yeryüzünün bütün denizlerinin kumsallarındaki kum zerreleri sayısı ile gösterebiliriz.

Bu büyük yıldız kalabalığı, uzay içinde başıboş gibi dolaşırlar. Bunların birkaçı teşkil ettikleri grup halinde dolaştıkları halde, çoğu yalnız kalmış seyyahlara benzer. Bu yıldızların, içinde dolaştıkları kâinat pek büyüktür. — Çünkü, ışığı, bize elli milyon senede gelebilen yıldız var— O kadar ki, bir yıldızın diğerine yaklaşması, tasavvuru güç olan nâdir bir vak'adır. Bunların her biri, boş bir okyanusta giden bir gemi gibi başıboş yolculuk yaparlar. Bizler, kumlar sayısınca çok olan bu yıldızlar arasında, bir kum tanesinin mikroskobik parçası üzerinde oturarak, etrafımızı, uzayı ve zamanla çeviren kâinatın maksat ve mahiyyetini keşfe çalışıyoruz."[1]

Dünyamız, bu evren içinde bir kum tanesi gibi kalırsa, onun üzerinde yaşayan biz insanlar ne oluruz? Eski şâirlerimizden birisi:

Bir zerre demekse şu semâvâta göre arz,
Nisbetle beşer, etmelidir kendini yok farz.

demişti. Biz, bugünkü ilmin ışığında, kendi mahiyyetimizi öğrenmiş bu-

(1) Esrarlı Kâinat (s. 2) - (Sir James Jeans). Çeviren: Ord. Prof. Salih Murat Uzdilek.

lunuyoruz. Dünyadaki bütün denizlerin kenarlarında bulunan kumsallardaki kumlar sayısı kadar çok olan yıldızlar arasında, bir kum zerresinin, milyonda bir parçası gibi olan maddi hiçliğimizi görüyoruz. Şairin dediği gibi kendimizi yok mu farz edeceğiz? Hayır. Hz. Ali, bir şiirinde, "**Sen kendini küçük bir zerre sanıyorsun. Oysa ki, sende büyük bir âlem gizlidir.**" demişti. Büyük Mevlânâ'da "**İnsanı kıyâmete kadar öğsem, öğmekten âciz kalırım, vasıflarını saysam, saymakla bitiremem. Mesnevî,** Cilt: I, b. 1456." diye buyurmuştu. Otuz kırk asır önce de Yunanlı, kâinatın en âciz varlığı gibi görünen insanın değerini anlamış, onu tanrılaştırmıştı. Yunan Mitolojisinin en hoş, en ölmez tarafı da buradadır. Onun insana verdiği kıymettedir. Gerçekten Yunan mitleri ile, insanoğlu tâ o devirlerde evrenin en önemli varlığı sayıldı. Şu da bir gerçektir ki, Yunan mitlerinde yalnız bir din, bir inanç yoktur. Onlarda tabiat fenomenlerinin açıklanması, hayatın ve felsefenin ifâdesi vardır. Mitleri, birer masal gibi okuyup geçememeli, onların üzerinde düşünmeliyiz. Mitlerin arkasında gizlenmiş bulunan anlamı bulmaya çalışmalıyız. O zaman mitlerin zevkine varılacaktır. Bu gerçeği bir iki örnekle anlamaya çalışalım:

Her devirde, her yerde alınteri dökmeden kazanılan servet hoş görülmez. Eski Yunanlı da serveti, zenginliği "gayr-ı meşru" bir çocuk olarak tahayyül etmiştir. Şöyle ki, toprak tanrıçası **Demeter**'i, tarlada yalnız başına yakalayan **İason (Jason),** onunla birleşti ve onların birleşmesinden zenginlik tanrısı olan **Plutos**[1] doğdu. Zenginlik tanrısı gayretli ve haksever bir tanrı idi. Dünya nimetlerini, parayı, pulu, yalnız faziletli, namuslu ve bilgili insanlara dağıtacağını, ahlâksızları yoksulluk içinde bırakacağını söylüyordu. Halbuki, merhametli **Zeus** dünyada iyi olsun, kötü olsun, hiç kimsenin sefil ve aç kalmasını istemiyordu. O **Pluton**'un iyi insanları koruyarak, haksızlık yapacağından korktu. Servet tanrısının gözlerini çıkardı. Böylece, etrafını göremeyen **Plutos,** önüne çıkanların, iyi, kötü olduklarını anlamadan dünya nimetlerini herkese dağıtacaktı. Fakat, bu kez **Plutos**'un körlüğünden açıkgözler, yüzsüzler, ahlâksızlar faydalandı. Çünkü, onlar, tanrının etrafını sardılar. Sızlanarak, feryad ederek, yalan sözlerle kendilerine acındırdılar, onu kandırdılar. Faziletli insanlar, yüzsüzlerin arasından yol bulup, servetin yanına varamadıkları için aç ve sefil kaldılar.

Bir de keder tanrısı **Penthos**[2] miti üzerinde duralım: **Zeus,** her tanrıya nasibini dağıttığı zaman **Penthos** en sona kalmıştı. Her şey dağılmıştı. Ona verecek bir şey kalmamıştı. Ancak, fâni insanlara verilen saadete gölge düşüren matem ve gözyaşları kalmıştı. **Penthos'a** bunlar verildi. Bu yüzdendir ki, **Penthos,** kederli insanları sever, ağlayanları, inleyenleri bağrına basar. Ölüler için yapılan mâtemleri o idâre eder. Sevdiklerine çok ıstırap verir, onları sık sık ağlatır. Esasen onun en büyük mahareti gözyaşı döktürmektir.

(1) **Plutos** (Ploutos) — (Bak. **Philomelos — Penia**).

(2) **Penthos**

Ondan uzak kalmanın tek çâresi, başımıza gelen felâketlerden ve felâketlerin beraber getirdiği kederlerden, acılardan şikâyet etmemek, sızlanmamak, ıstırapları yiğitçe karşılamaktır. Yoksa, gözümüzün yaşardığını **Penthos** görünce koşa koşa gelir, bizi daha çok ağlatır, daha çok kederlendirir.

Bu mitteki güzellik ve öğütlediği metânet ne kadar hoştur. Öyle ise biz de hayatın ıstıraplarını, acılarını hiçe sayalım. Kederlerimizi içimize gömelim. Gözlerimiz yaşlı ise, **Penthos**'a sezdirmeden silelim. Denizlerin kıyılarındaki yalçın kayalar gibi sarsılmadan duralım. Kederler, acılar, dalgalar halinde gelsin, başlarını bize çarparak kırılsın gitsin.

Sayın okuyucularımı önsözlerimle fazla rahatsız etmeyeyim, onları kitapla baş başa bırakayım.

Acıbadem 10.2.1970

ŞEFİK CAN

BİRİNCİ BASIMIN ÖNSÖZÜ

Dünya üzerinde hayat başladıktan, milyonlarca sene sonra, varlıkların en güzeli, en şereflisi, en mükemmeli olan insan yaratıldı[1]. İnsanlar yeryüzünde görülüp ve düşünmeye ve hayal kurmaya başladıkları zamanlarda kâinatı ve kendilerini yaratan tanrıyı aramışlardır.

Esasen insan yaradılışı itibariyle yaradanı aramak fıtratında halk edilmiştir. Henüz ilmin ışık tutamadığı ve tarihin kaydedemediği, mazinin o karanlık devirlerinde insan, Tanrısını, bazen güneşte, bazen yıldızda, bazen denizde, bazen ateşte aramış ve kendi aklınca bulmuş sanarak temsilî heykelini yapmış, mâbedini inşa etmiş ve ona tapmıştır.

Şu bir gerçek olaydır ki, mağaralarda yaşayan en iptidai insandan, atom devrinin en mütekâmil insanına gelinceye kadar (insanlık) hiçbir zaman Tanrısız kalmamış ve Tanrısız yaşamamıştır. Tanrıya inanmadığını sandığı, daha doğrusu Tanrısını inkâr ettiği zamanlarda bile, insan, sadece Tanrısını değiştirmiştir, yani, bir inancı bırakmış başka bir inanca sarılmıştır. Dün inandığını, bugün inkâr ederken, zavallı, bir mâbetten, yeni bir mâbede girdiğinin farkına varmamış, inkârın da bir iman olduğunu anlayamamıştır.

Eski Yunanlıların inandıkları tanrı, Tanrıça ve kahramanların hayat ve maceralarından bahseden (MİTOLOJİ)'yi okurken, insanoğlunun, kendini yaratan Tanrısını, arama ve bulma hususunda yüzyıllar boyunca ne hayaller kurduğunu, ne gayretler sarfettiğini göreceğiz.

Dikkat edilirse, kandilleri sayısız yıldızlardan ibaret bulunan gökkubbesi, bütün insanlığı içine almış muhteşem bir mâbet gibidir. Öyle büyük ve heybetli bir mâbet ki onun içinde en eski zamanlardan bu yana, HİNDİN esrarlı mâbetleri, Konfüçyüs ve Buda'nın pagodları, eski Mısır'ın akıllara hayret veren cesim ibâdethaneleri, FİDYAS'ın heykellerini yonttuğu Yunan tanrılarının zarif tapınakları bulunmaktadır. Sayısız havralar, milyonlarca kilise ve camiler hep o gökkubbenin mabedi içinde mevcut olup hâlâ, milyonlarca insanı ibâdete çağırmaktadır. Hangi devirlerde yaşamış bulunursa bulunsun, hangi renkten, hangi ırktan olursa olsun, hangi dille ibadet ederse

---

(1) İnsanın ve kâinatın yaradılışı hakkında etraflıca ve oldukça yeni bilgi edinmek isteyenler, şu kitapları okurlarsa faydalanırlar kanaatindeyim:

1 — Kâinatın Yaradılışı "GEORGE GAMOW" (O. Toygar Akman)

2 — İnsan, Feza ve Ötesi, Prof. Melih Koçer.

etsin, hangi mâbudun önünde eğilirse eğilsin (İNSAN), hulus sahibi ise, hakikatte şu veya bu şekilde hep aynı Tanrıya tapmıştır ve tapmaktadır.

Eski Yunanlıların inançlarına göre, insanlar yaratılmadan önce Tanrılar mevcuttu. Ve Tanrılar, insanların şeklinde idi. İnsanlar gibi onların da meziyetleri, kusurları vardı. Kısaca söylemek gerekirse, Yunan Tanrıları ve Tanrıçalarının hayatları, âdeta insanların hayatı gibi idi. Böylece Yunanlı kendisini Tanrısında ve Tanrısını da kendisinde bulmuştu.

Eski Yunanlı yalnız Tanrısında değil, her şeyde insanı bulur ve insanı görür. Eski Yunan mitolojisinin güzelliği ve o mitolojiyi güzelleştiren, süsleyen, besleyen eski Yunan edebiyatının ölmezliği de buradan geliyor. O her şeyde, insanı görmüş ve insanı bulmuştur. Yunanlıya göre dağlarda, ırmaklarda, çeşmelerde, yıldızlarda, ağaçlarda, çiçeklerde, kuşlarda, kurtlarda her şeyde, her yerde insan vardır. Meselâ keklik, kuş olduğu halde neden fazla havalanamıyor? O keklik olmadan önce GİRİTLİ BÜYÜK SANATKÂR (**DAİDALOS**)'un yeğeni (**TALOS**) idi. Amcası tarafından sanatı ve becerikliliği kıskanıldığı için **AKROPOLİS**'den aşağı atılmıştı. O sırada zekâ tanrıçası, havada iken onu yakaladı ve kekliğe dönüştürdü. Bu yüzden keklik yere düşerek parçalanmaktan korktuğundan ötürü yuvasını bile yerde yapar, zavallı **TALOS** o müthiş düşüşü asla unutmamıştır.

Peki, kurt neden kan dökücüdür? Örümcek neden ağ örmektedir? Yunanlı, kurdu bir hayvan olarak görmez. O, Blykaon adında bir kraldır. (Bak. s. 36) Kan döktüğü için kurda çevrilmiştir.

Örümceğe gelince: o Anadolulu **Arakne** hanımdır. Gergef işlemekte kendisini, zekâ tanrıçasından üstün gördüğü için örümceğe çevirdi. Hâlâ eski itiyadını devam ettirmektedir.

Günümüz Alman yazarlarından **Kafka, "Değişim"** adındaki güzel romanını yazarken muhakkak **Arakne** mitinden ilham almıştır.

Rüzgârlar estiği zaman çam ağaçlarının ince yaprakları neden sızlanır? Bunun da sebebi vardır:

Çam ağacı aslında **Pitys** adında güzel bir peri kızı idi. Kuzey rüzgârı **Bora**, ona âşık olmuştu. Kıskançlığından onu vurdu, öldürdü. Tanrılar bu güzel peri kızına acıdılar da onu bildiğimiz çam ağacına çevirdiler. (Bak. s. 81) Bu yüzden Kuzey rüzgârı estiği zaman **Pitys**'in eski yaraları kanar, sızlanmaya, acı acı inlemeye başlar.

Mağnisa Dağı'nda "Baraj yeri" yakınında bir kaya varmış, yakından bakıldığı zaman, şekilsiz bir taştan başka bir şey olmayan bu kayaya, uzaktan bakıldığı takdirde, boynu bükük, ağlayan bir kadın şeklinde görülürmüş. Bu dağ, eski SİPYLOS dağıdır ve bu kaya cansız bir kaya değildir. Bu kaya öldürülen çocuklarının, acısına dayanamayan, taş kesilen dertli ana NIOBE'

dir (Bak. s. 67). Bu kayanın bir yüzü, gece gündüz, yaz mevsiminin en sıcak günlerinde bile nemli ve ıslaktır. Zavallı anne yüzyıllardan beri Mağnisa'nın bu ıssız dağında, sessizce ağlamaktadır.

Çanakkale bölgesinde akan ve bugün adı **Kemer Deresi** olan, ufak bir çay vardır. Yaz günleri pek azalan bu çayın eski adı "**Simois**" idi (Bak. s. 483). **Simois**'i, siz, küçük ve değersiz bir dere olarak görmeyiniz. O, **Okeanos** ile **Tethys**'in oğludur. Bir **Anadolu** deresi olduğu için **Anadolu**'yu istilâya gelenlere karşı, amansız bir kin besler. Nitekim **Troia** harbi sırasında Yunanlıları denize dökmek için diğer **Anadolu** ırmaklarıyla beraber, bu da coşmuş, yatağından dışarı çıkmış, feryad ederek, Yunanlıların üstüne atılmış, onları hayli hırpalamıştı. Ünlü kahraman **Akhilleus**, az daha onun sularında boğulacaktı. Fakat Yunanlıları koruyan tanrılardan **Apollon** tam öğle vakti, ansızın bulutların arasından çıktı da, bu coşkun çayı, ok yağmuruna tuttu. Güneş tanrısının ateşli okları, **Kemer Deresi**'nin sularını uçurmuş, onu yorgun düşürerek yatağına çekilmeye zorlamıştı.

Eski Yunanlıların samimi olarak inandıkları Tanrılar, Tanrıçalar ve kahramanlar hakkında uydurdukları mitlerde, yüzyılların soldurmadığı bir güzellik, ifade edilmez bir letâfet, derin sembolik mânalar vardır. Bu mitler insan zekâsının birer şaheseri olarak otuz asrın ötesinden gelmekte olup, dünya durdukça yaşamaya devam edecektir. Çünkü bunların, yalnız, eski Yunan ve Latin şairleri ve trajedi yazarları üzerinde değil, Rönesanstan bu yana, gelişen bütün Avrupa edebiyatında, san'atında, büyük tesirleri göze çarpmaktadır. Mitoloji bilinmeden ünlü ressamların tabloları anlaşılmaz, müzeleri süsleyen heykeller seyredilemez. Mitoloji bilinmeden klâsik eserler okunamaz.

Batı memleketlerinde liselerde bile resmî programlara konmuş bulunan (**Mitoloji**), ne yazık ki, bizde ihmal edilmiştir. Liselerde, tarih derslerinde, kısaca Yunan Tanrılarından bahsedilip geçilmektedir. Halbuki, batı kültürünü benimsediğimizden beri, günlük hayatımıza bile girmiş bulunan mitoloji ile ilgili bazı kelimeler vardır. Meselâ (**Panik**) kelimesinin kır tanrısı (**Pan**)ın adından alındığını ve bu mitle alâkalı olduğunu bilmiyoruz. Fantazi kelimesi, Hayal Tanrısı **Fantasos**'dan, FOBİ (**Fobos**)'dan, (Morfin) diye adlandırdığımız maddenin uyku tanrısının adı ile ilgili bulunduğundan haberimiz yoktur.

Edebiyat ve sanatsevenlere bir hizmette bulunmak için çeşitli eserlere müracaat ederek hazırladığım bu kitabın (Sözlük kısmı mevcut değil iken) ilk müsveddelerini, senelerce evvel Güzel Sanatlar Akademisi'ne göndermiştim. O zamanlar Güzel Sanatlar Akademisi'nde Mitoloji ve San'at Tarihi öğretmeni bulunan Sayın **İpşiroğlu**, eser hakkında verdiği raporda şunları yazmıştı:

"Şefik Can'ın 'Klasik Yunan Mitolojisi' adındaki eseri incelendi. 223 daktilo sayfasından ibaret olan kitap, bellibaşlı mitoloji eserlerinden istifade edilmek suretiyle hazırlanmıştır. Ciddi çalışma mahsulüdür. Büyük bir emek sarfıyla meydana getirildiği gibi, Türkçesi de, talebenin anlayacağı tarzda, açık ve temiz bir dille yazılmıştır. Dilimizde, telif veya tercüme yazılmış bulunan mitoloji kitapları azdır. Ortada bulunanların da birçok kusuru vardır ve bunlar ders kitabı olarak kullanılamamaktadır.

Akademi tarafından alınıp basıldığı takdirde, Şefik Can'ın büyük bir itina ile hazırlamış olduğu eserin, ders kitapları eksikliği içinde, büyük bir boşluğu dolduracağı kanaatindeyim."

Aradan seneler geçti, ben kitaba yeni ilaveler yaptım ve okuyuculara bir kolaylık olsun diye kitabın sonuna, gerek kitapta ismi geçen ve gerekse geçmeyen, mitoloji ile ilgili meşhur şahısları ve yer adlarını kısaca tanıtacak bir sözlük ilave ettim. Bilhassa yurdumuzu ilgilendiren mitler üzerinde fazla durdum, şehirlerimizin, dağlarımızın, ırmaklarımızın, bugünkü adları ile, eski adlarını (**Richard Kiepert**)'in yapmış olduğu atlastan arayarak işaretledim. Ayrıca okuyuculara yardım maksadı ile çeşitli indeksler hazırladım. İndekste bazı isimlerin Yunanca okunuşlarını işaretledim. Latince karşılıklarını koydum. Kitap basılırken mitolojiye ait isimlerin kalın harflerle dizilmesini sağlayarak okuyucuya bu yüzden de faydalı olmaya çalıştım. Böylece bu kitap meydana geldi. Kusursuz bir kitap olduğunu söyleyemem. Her insan eseri gibi bu kitabın da birçok noksanları olabilir. Fakat faydalı bir kitap olduğunu sanıyorum. Hatâlarımı, yanıldığım yerleri gösterenlerin minnetarı olacağım.

ŞEFİK CAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Mitoloji 1
Mitler Nasıl Doğar? 2
Yunan **Theogonisi** 5
Evrenin Yaradılışı ve Tanrıların Doğuşu 5
Uranos "Gök" ve **Gaia** "Yer" 6
Kronos'un Saltanatı 7
Zeus'un Doğuşu 7
İnsanın Yaradılışı 10
İnsanlığın Dört Devri 13
İnsanlarla Tanrıların Bozuşması 14
İlk Kadının Yaradılışı 15
Tufan **Deukalion** ve **Pyrrha** 16
Büyük Tanrılar 17
On iki Büyük Tanrının Adları ve Simgeleri 19
Olympos 20
Zeus yahut **Jupiter** 27
Europa 31
Danae 34
Leda 34
Antiope 35
Ganymedes 36
Lykaon ve **Kallisto** 36
Philemon ile **Baucis** 38
Zeus'un Tapınak ve Heykelleri 39
Hera yahut **Junon** 41
Hera ve **İksion** 43
Athena (Minerve) 46
Lydia'lı Güzel **Arakne**'nin Örümcek Oluşu 49
Apollon (Phoebus) 52

Daphne'nin Defne **Oluşu** 55
Hyakinthos (Sümbül) 57
"**Phaeton**" miti 58
Asklepios ve annesi **Koronis** 59
Heliotrope (Gün Çiçeği) 60
Kyparissos (Selvi) 61
Miletos şehrinin kuruluşu 61
Apollon'un Sevdiği Aletler 61
Kral **Midas**'ın Kulaklarının Uzaması 62
Apollon'un Görevleri 64
İlham Perileri 64
Artemis (Diana) 66
Niobe'nin Kaya **Oluşu** 67
Akteon'un Geyik **Oluşu** 68
Artemis'in Aşkları 69
Artemis'in **Endymion**'u Sevmesi 70
Meleagros'un Ölümü 71
Hermes (Mercure) 74
İnakhos'un kızı "**İo**" 77
Hermes'in Görevleri 79
Hermes'in Çocukları 80
Keçi Ayaklı **Pan** 80
Pitys 81
Syrinks 82
Ekho ve Narkissos 82
Ares (Mars) 86
Ares'in oğlu **Kyknos** 87
Kalirrhoe 88
Ares'in Aşkı ve **Aphrodite** ile Yakalanması 89
Aphrodite (Venüs) 92
Aphrodite'nin Doğuşu 93
Güzellik Yarışması 94
Aphrodite'nin Görevleri 96
Aphrodite ve **Adonis** 96
Aphrodite'nin Aşkları 98
Pygmalion 100
Hermaphrodite 101
Eros (Amour) 102
Psykhe (Ruh) ile **Eros** (Aşk) 103
Hero ile **Leandros** 107
Pyramos ve **Thisbe** 113
Bülbül - Kırlangıç - **Taraklı Kuş** Efsanesi 116

Hestia (Vesta) 123
Hephaistos (Vulcain) 125
Hephaistos'un Aşkları 127
Hephaistos'un İş Arkadaşları 128
Poseidon (Neptune) 130
Poseidon'un Evlenmesi 132
Anteos 135
Demeter (Ceres) 137
Persephone'nin Kaçırılması 138
Hades (Pluton) 146
Dionysos (Bacchus) 151
İkarios'un Ölümü 154
Lykurgos ve **Pentheus** 155
Ariane yahut **Ariadne** 157
Dionysos ve **Midas** 159
Herakles (Hercule) 165
Nemea Arslanı 168
Lerne Ejderinin Öldürülmesi 169
Tunç Ayaklı Dişi Geyik 169
Erymanthos Dağı'nın Domuzu 170
Stymphalos Kuşları 170
Girit Boğası 171
Augias'ın Ahırları 171
Diomedos'un Atları 171
Amazonların Yenilmesi 172
Geryoneus'un Öldürülmesi 172
Hesperid'ler Bahçesinin Altın Elması 173
Kerberos'un Getirilmesi 175
Herakles'in Karakter ve Kişiliği 180
Theseus 184
Theseus'un **Minotauros**'u Yenmesi 186
Kadmos ve **Oidipus** 193
Oidipus Efsanesi 196
Sisyphus, Glaukos, Bellerophon 201
At Aşıkı **Glaukos** 202
Perseus 206
Argonaut'lar 213
Daidalos ve **İkaros** 222
Orpheus 225
Glaukos ve **Skylla** 228
Keyks ile **Halkyone** 231
Kendini Yiyen **Erysikhton** 234

Kreusa ile **İon** 248
Otos ile **Ephialtes** 242
Aretheusa ile **Alpheios** 244
Eos ile **Tithonos** 247
Pomona ile **Vertumnus** 250
Paris'in **Helena**'yı Kaçırması 255
Akhilleus'un Öfkesi 261
Paris ile **Menelaos**'un Vuruşması 267
Akhilleus'a Gönderilen Elçi 274
Troia Surlarına Hücum 279
Patroklos'un Ölümü 285
Akhilleus'un **Agamemnon**'la Barışması 288
Akhilleus'un Savaşa Katılması 292
Hektor'un Ölümü 295
Patroklos ile **Hektor**'un Cenaze Törenleri 299
Amazonlar'ın **Troia**'lılara Yardıma Gelişi 303
Akhilleus'un Ölümü 306
Aias'ın Çıldırması ve Kendini Öldürmesi 309
Philoktetes, Paris, Oinone 312
Troia atı ve **İlion** kalesinin düşmesi 317
Yunanistan'a Dönüş 326
Agamemnon ve **Orestes** 329
Odysseus ve **Polyphemos** 335
Odysseus, Aiolos, Laistryonlar ve **Kirke** 341
Odysseus, Sirenler ve **Güneş**'in Sığırları 348
Odysseus - Kalypso - Nausikaa 352
Odysseus'un **İthakha**'ya Varışı ve Saraya Girişi 360
Penelope'yi İsteyen Adamların Öldürülmesi 372
Aineias'ın Başından Geçenler 377
Cehennemlere İniş 384
Sözlük 388
Dizin I 501
Dizin II 529
Yararlanılan Kaynaklar 541

MİTOLOJİ

MİTOLOJİ nedir? Bütün dünya milletlerinin kullandıkları "**Mitoloji**" kelimesi, Yunanca, bir nevi masal, hikâye demek olan (**Mythos**) ile, söz anlamına gelen **Logos** kelimelerinden yapılmıştır.

Mitoloji; çok eski zamanlarda gelmiş ve yaşamış olan ulusların inandıkları Tanrıların, kahramanların, perilerin, devlerin hayat ve maceralarından bahseden "Mit" "**Mythe**"ler ve hikâyelerdir. Aynı zamanda Mitoloji; gerçek hayata uymayan bu efsanevi hikâyelerin, masalların nasıl doğduğunu, nasıl geliştiğini, güzelleştiğini ifade ettikleri anlamı, inancı ve bu alanda yetişen bilginlerin düşüncelerini bildiren bir (ilim)dir.

Bu mitler bilimi ile uğraşanlara "**Mitoloğ**" yahut "**mitolojist**" derler.

Şu halde biz, "Yunan Mitolojisi" dediğimiz zaman, eski Yunanlıların inandıkları Tanrılara ve kahramanlara ait mitlerin, masalların hepsini birden kastetmiş olacağız. Halbuki "Mitoloji bilimi" dediğimiz zaman bu çok eski olan masalların geçirdikleri safhaları ve bu masallar hakkında Mitolojistlerin ileri sürdükleri fikirleri ihtiva eden bir bilim, bir "Mit bilimi" anlamış olacağız.

Her milletin kendine göre bir mitolojisi vardır. Türk, Mısır, Kalde, Yunan, Hint, Çin, İran Mitolojileri olduğu gibi, diğer milletlerin, hattâ millet saymadığımız geri kalmış iptidai kavimlerin bile; hâlâ inandıkları mitolojileri vardır.

Bu sayılan ulusların mitolojileri içinde en çok incelenmiş, güzelleşmiş ve bilginlerin üzerinde en çok fikir yordukları, inceledikleri mitolojiler Hint ve Yunan mitolojileridir. Tanzimattan sonra yüzümüzü çevirdiğimiz Avrupa san'at ve edebiyatına en çok Yunan Mitolojisi tesir etmiştir.

Romalıların "Lâtin'lerin" mitolojisi aşağı yukarı Yunan Mitolojisinin aynıdır. Yani Lâtinler eski Yunan mitlerini tamamen kabul etmişlerdir. Yalnız bazı Tanrıçaların ve Tanrıların adlarını değiştirmişlerdir. Onları ileride göreceğiz.

Bu kitapta bütün dünya uluslarının mitolojilerinin en güzeli olan Yunan Mitleri derlenmiş ve toplanmıştır. Eski Yunanistan'ın ve Roma'nın bütün yazarları, şairleri, bilginleri bu mitlerden bahsederler. Zaten bize kadar mitleri ulaştıran ve bu güzel hikâyeleri bize öğreten de yine o şair ve bilginlerdir.

Yunan mitleri; medeniyetin beşiği olan Akdeniz kıyılarında ve Ege bölgesinde yaşayan insan topluluklarının sanatı, ahlâki, dini, aile teşkilâtı ve siyasi hayatı üzerinde derin etkiler yapmıştır.

Gerçekten bu "Mit" lerde, eski **Yunan** inancı, düşüncesi, **Yunan** hayatı

vardır. Hattâ Yunanistan, kendi mitlerine aksetmiş, yaşamaktadır, diyebiliriz. Başka milletlerin mitolojilerinden de alınan fakat çoğu **eski Yunanlılar** tarafından uydurulan ve onların dinlerinin esaslarını teşkil eden bu mitler artık san'at ve edebiyata intikal etmiştir. Bu kitapta göreceğimiz mitler yüz yıllardan beri, bütün dünya milletlerinin edebiyatlarına, san'at eserlerine, ilhâm kaynağı olmuş ve olmaktadır. Aynı zamanda bu mitlerde solmaz bir güzellik, ölmez bir canlılık vardır. Bu hikâyelerde hayatın sembolik ifadesi ve devirlerin felsefesi de bulunmaktadır.

MİTLER NASIL DOĞAR

Bu konu üzerinde bilginler çeşit çeşit fikirler yürütmüşlerdir. Bunları kısaca gözden geçirelim:

Bu mesele üzerinde ilk fikir yürüten zat **Evheméros** adındaki Yunan filozofudur. Milâttan dört yüz yıl önce gelen bu zat halk tarafından uydurulmuş olan bu hayali "Mit"lerde tarihsel ve gerçek olayların izlerini buluyordu. Yani, mitolojinin bahsettiği Tanrılarda bile çok eski zamanlarda gelmiş, yaşamış kıralların ve tanınmış insanların faziletlerini veya kötülüklerini seziyordu. Bu görüş sonradan 19 uncu yüzyıl İngiliz filozofu "**Herbert Spenser**" tarafından da kabul edilmiştir. Bu fikri ilk hıristiyan din bilginleri de benimsediler. Böylece "puta tapanların" tapındıkları Tanrıların insanüstü birer kuvvet ve tapınılmaya değer birer Tanrı değil, bayağı insan olduklarına halkı inandırarak hıristiyanlığı yaydılar. Mitlerdeki tabiat üstü olayların içine, tarihi hakikatların karışmış olduğuna inanarak, İlâhları, halkın hayranlık duyarak Tanrılaştırdıkları birer şahsiyet olarak kabul eden **Evheméros**'dan sonra gelen ve mitler üzerinde fikir yoran eski bilginler, onları ahlâkî ve dinî bakımdan incelemeye başladılar.

Theagenes, Homeros'un mitlerinde felsefe buldu. Filozof **Aristoteles** ise mitleri lejistlatörlerin uydurduğunu söyledi. Bu filozofa göre lejistlatörler, Mitleri, kanuni birer müeyyide gibi kullanarak halkı iyiye sevketmek istediler. **St. Augustinus, Zeus** ve **Aphrodite**'nin ilâhî birer şahsiyet değil; şeytani birer varlık olduğuna inanıyordu.

Milâdın Üçüncü yüzyılında gelen **Plotinos** ile **Porphyrios**, mitleri, felsefi kanaatları, gelenekleri, dinî inançları aksettiren birer sembol olarak kabul ettiler. Bu görüş zamanla unutuldu ve mitler felsefe ve ahlâk bölümünden ayrılarak "Tarih bilimi" hududuna girdi.

Ortaçağda bu mesele (yani mitlerin kaynağını araştırma meselesi) ihmal edildi ve ilk hıristiyan azizlerinin fikirleri kabul edilerek başka türlü mütalâa yürütülmedi.

17. yüzyılla, 18. ci yüzyıl başında gelen bilginlerin fikirlerine göre "Mit"ler, dinsel geleneklerin şekillerini değiştirmiş birer inancından başka bir şey değildir. Bu sıralarda yetişen bazı mütefekkirler; azizlerin hikâyeleri ile

mitler arasında bir benzerlik gördüler. **Rahip Banier** (*) sistematik bir şekilde Yunan mitlerini tarihe mal etmeye ve onun içinde eritmeye çalıştı.

18. yüzyılın sonunda **Dupuis** ve **Emeric Davit** ilk çağlardaki puta tapanların taptıkları mabudların ve kahramanların, Güneş kültünden alındıklarını iddia ettiler. Onlara göre mitler sembolik olarak hep bu güneş kültünün temellerini ihtiva ediyorlardı.

19. yüzyılda İngiltere'de **Max Muller,** Almanya'da **A. Kuln,** Fransa'da **Michel Breal,** genel dil biliminde çok ileri giderek mitlerin temelini dilden aldıkları kanaatında bulunmuşlardır. Bunlara göre tabiatın esrarı mitlerle anlatılmıştır. İnsanın dili, düşüncesi ve bizzat kendisi mitleri doğurdu.

Diğer bir sisteme, **Berard**'ın sistemine göre de "mitler" birtakım dinsel törenlerden doğmuştur. İngliiz Mitolojistlerinden **A. Lang** mitlerin kaynağını insanın kendi imgeleminde (muhayyelesinde) kendi kendinin içine kapanmasında bulur.

Regnault, mitlerin iptidai insanın psikolojik hallerinden doğduğunu, tecrübesiz, görgüsüz ve bilgisiz olan iptidaî insanın, gördüğü hâdiselerin ani etkilerinden ilham alarak hayaller kurduğunu söylemektedir. Gerçekten Mitolojinin doğuşunu daha iyi anlamamız için insanoğlunun çok eski zamanlardaki hayatına bakmamız, daha doğrusu insanlığın çocukluk devresine inmemiz lâzımdır. Vahşi insan da medeni insan gibi tanımak ve bilmek ihtiyacı ile çırpınır, durur. Tabiat hâdiselerinin nedenlerini araştırır. İlk insan da bizim gibi nereden geldiğini, nereye gittiğini, hayatın ne olduğunu, ölümün esrarını bilmek ister. Göğün boşluğunda yolunu şaşırmadan dolaşan yıldızlar onu uğraştırır. Neden kara bulutlar, mavi gökte toplanıyor? Gök neden gürlüyor? Nasıl oluyor da yağmur yağıyor? Rüzgâr esiyor? Vahşi bunları bilmek ister. Her şey onun için şaşırtıcı ve korkutucudur. Bugün bize pek basit görünen tabiat fenomenleri onun için çözülmez bir bilmecedir. O tabiat hâdiselerinin "aklî" açıklamalarını yapamaz, bu yüzden kâinatı, tabiatüstü mahlûklarla doldurmak gerektir. Bu tabiatüstü varlıkların, yaşayışlarını, hareketlerini, karakterlerini; "Hayvanlarda bulunmayan birtakım meziyetleri kendinde toplamış olan" insanların yaşayış, hareket ve karakterlerine benzetmek zorunda idiler. Fakat bunların insana eşit değil insandan üstün kuvvetleri, meziyetleri, erdemleri ve kötülükleri de vardı. Bunların ölmez olmaları lâzımdı. Bunlar yani insan şeklindeki Tanrılar, icad edildikten sonra bunlar hakkında çeşit çeşit masallar uyduruldu ve bu şekilde mitoloji meydana geldi.

Yalnız; Yunanlılar bütün bu masalları, kendileri uydurmadılar, onları, münasebetlerde bulundukları milletlerden, Mısırlılardan, Asurlulardan, Finikelilerden ve diğer milletlerden aldılar. Onları kendi inançlarına kattılar, masallarla süslediler, bu masallar bir defa doğunca olduğu gibi kalmadı, kulaktan kulağa giderek, nesilden nesile anlatılarak büyüdü, çoğaldı. Yu-

(*) La Mythologie et les fables expliquées par l'histoire.

nanlılar arasında yazı yazma öğrenildikten sonra şairlerin, trajedi yazarlarının, büyük filozofların gayretleriyle "Mit"ler inceldi, güzelleşti. Sonra "Mit"ler bir yere bağlanıp kalmadı. Göç halinde bulunan ulusların peşi sıra gitti. Mitolojiden, mitolojiye, dinden dine geçerek çoğaldı, yayıldı, kayıp olan inançların artıklarını taşıyarak, yeni inançların içine karıştılar ve ona kendilerini uydurdular. Aynı diyarda doğan bir "Mit" dahi, zamanla, dilde, deyimde, hayalde, güzellikte olgunluğunu buldu. Fakat doğduğu ve büyüdüğü memleketin çevrelik özelliklerini kendinde sakladı. Şüphesiz (Ganj) kıyılarında doğan bir "mit" ile "İskandinavyalı" nın "mit"i aynı şekilde doğmuş, aynı sosyolojik kanunun yolunu takip ederek güzelleşmiş, evrimleşmiştir. Fakat İskandinavyalının masalında soğuğa ve buza çok yer verilmişken, Hintlinin mitinde yakıcı kavurucu, güneş ve ısı vardır.

YUNAN THEOGONİSİ (*)

İSA'nın doğuşundan bin yıl önce; **Homeros**'un devrinde bile Yunan Tapınağı "mabedi" teşekkül etmemişti. **İlyada** ve **Odisse** de Yunanlıların inandıkları Tanrılar ve Tanrıçalar; kendilerine hasredilen efsaneleri, an'anevi vasıfları ve karakteristik fizyonomileriyle; kendilerini gösteriyorlardı. Fakat şairlerin babası sayılan **Homeros** Tanrıların geçmişlerinden ve nereden çıktıklarından hiç bahsetmemektedir. O sadece **Zeus**'un **Kronos**'un oğlu olduğunu, **Okeanos** ile karısı **Thetis**'in bütün Tanrıların ve varlıkların sahibi bulunduğunu, söylemektedir.

Sonraları Yunanlılar, inandıkları Tanrıların tarihlerini, onların nasıl ve nereden çıktıklarını aramaya başladılar.

Milâttan 8 yüzyıl önce gelen **Hesiodos**'ın Theogoni'si Mitolojinin en eski kaynaklarındandır. **Hesiodos** bu eserinde Tanrıların nereden çıktıklarını, onların belli başlı maceralarını anlattığı gibi Evrenin de nasıl yaratıldığını açıklamaya çalışmaktadır. Şu halde onun eseri hem Theogonie hem de Cosmogonie "Evren doğum"dur. Eski Yunan halkının inançlarını derleyen **Hesiodos**'un şiirleri kendisinden sonra gelen bütün Yunan şair ve bilginleri tarafından itirazsız kabul edildi.

EVRENİN YARADILIŞI VE TANRILARIN DOĞUŞU

Eski Yunanlıların öğrenmek istedikler ilk şey "Dünyanın yaradılışı" meselesidir. Onlar Yerin, Göğün, Denizin, Işığın, Suyun, Havanın nasıl yaratıldığını bilmek istiyorlardı. Yeterli bilgileri olmadığından bütün bu şeyleri ve diğer tabiat hâdiselerini canlı birer varlık gibi tahayyül ederek, incelemeye koyuldular. Yeri, göğü, suları, birer Tanrı saydılar. Onlara birer insan şekli verdiler. Fakat dikkat edilince bu ilk Tanrıların başlarından geçen olayların her birinin, bir çeşit tabiat hâdisesinin sembolü olduğunu anlamak zor değildir. **Hesiodos**'a göre, gelen **KHAOS** karışık ve hiç bir şekil almamış olan uçsuz bucaksız boşluğu ve karanlığı ihtiva ediyordu. **KHAOS**'dan geniş

(*) Theogonie; Mitolojinin Tanrıların doğumundan bahseden kısmı.

göğüslü her şeyin dayanağı olan "**Gaia**" (Yer) çıktı. Sonra sevginin temeli, bütün varlıkları, her şeyi birbirine doğru çeken, birleştiren, hayatı kuran, çoğalma sembolü olan **Eros** "Aşk" doğdu.

KHAOS'dan "Erebos" "Gece" doğdu. Onlar da birleşerek yerin üst tabakasının ışığı olan "**Aither**" ve yeryüzünün ışığı olan **Hemera**'yı doğurdular. Işık meydana geldikten sonra yaratılış durmadan devam etti.

Khaos bunları doğururken **Gaia** da Ölmezlerin yeri olan ve yıldızlarla bezeli bulunan göğü "**Uranus**"u doğurdu. Ona, yani göğe kendi büyüklüğünü verdi ki tamamiyle kendisini kaplasın, içine alsın. Ondan sonra **Gaia** yüksek dağları, âhenkli dalgaları bulunan **Pontos**'u (Deniz) meydana getirdi.

URANOS "GÖK" ve GAİA "YER"

Böylece evren varlık alanında göründükten sonra, onun üstünde yaşıyacak ve ömür sürecekleri meydana getirmek gerekiyordu. Bunun için **Gaia** kendi öz oğlu **Uranos** ile birleşti. Onların ilk birleşmelerinden **Titanlar** doğdu. Altısı erkek, altısı dişi olmak üzere on iki tane olan **Titanlar** şunlardır: **Okeanos, Koios, Krıos, Hyperion, İapetos, Kronos, Theia, Rhea, Mnémosyné, Phebe, Tethys, Themis.**

Uranos ile **Gaia,** bundan sonra **Kyklops**'ları doğurdu. Tanrılara benzeyen fakat alınlarının ortasında tek gözleri bulunan Kyklops'lar şunlardır: **Brontes, Steropes, Arges.**

Bunlardan başka omuzlarından bükülmez yüzer kolları sallanan ve sırtlarına ellişer baş dizilmiş olan; **Kottos, Briaréos, Gyges** adındaki devler dünyaya geldi. Bunlara **Hekatonehires** yahut **Centimanes** de derler.

Uranos tuhaf bir duygunun etkisi altında kalarak çocuklarından ürküyor, korkuyor, doğdukça onları tutuyor, yerin derinliklerine atıyor, oraya hapsediyordu. Bu harekete **Gaia** önce sızlandı, sonra kızdı ve kocasından yaptıklarının öcünü almaya karar verdi. Göğsünden parlak çeliği çıkardı, onunla keskin bir tırpan yaptı, sonra çocuklarını tasavvurundan haberdar etti.

Çocukları bu müthiş projeden korktular, yalnız en son doğan oğlu cesur **Kronos** annesine yardım edeceğini söyledi. Akşam olunca **Uranos** adeti vechile "Gece"yi arkadaş olarak yanına aldı ve karısını görmeye geldi. Konuştular, biraz vakit geçirdiler; sonra yattılar. Hiçbir şeyden şüphelenmeyen kocası, derin bir uykuya varınca, annesi tarafından çağırılan **Kronos** geldi, tırpanla babasını hiç acımadan biçti ve vücudunun kanlı parçalarını denize attı. Babasına ilk tırpanı attığı zaman açılan müthiş yaralardan sızan siyah kan damlaları yere damlayınca yenilmez **Erinyes** "Hiddet"ler, korkunç **Geants** "dev"ler ve **Meliades** perileri doğdular. Dalgaların üstünde çalkanan et parçalarına gelince; onlardan beyaz bir köpük hâsıl oldu. Sonra kanlı et par-

çalarının meydana getirdiği bu beyaz köpükten İlâhi bir bakire, genç ve güzel bir Tanrıça olan Aphrodite doğdu. Onu dalgalar bir sedef kabuğu içinde çiçeklerle süsleyerek Kıbrıs adasına götürdüler.

KRONOS'UN SALTANATI

Uranos düştükten sonra **Kronos** kâinatın hâkimi oldu. İlk iş olarak kardeşleri **Titan**'ları yeraltındaki, zindanlarından çıkardı. Onun saltanatı zamanında yaratılış durmadı, devam etti. **Khaos** ile **Erebos**'un kızı olan "**Nyks**" **Moros** "Baht"ı, **Siyah Kere** "Moire"yi, **Tahnatos** "Ölümü", **Hypnos**'u "Uyku" ve "Düş"leri doğurdu. Sonra **MOMOS** "Alay", **Oizys**'i "Acı şikâyet"; **Okean**'in arkasında altın elmaları bekleyen "**Hesperides**"leri; doğumdan ölüme kadar, iyi ve kötü ömrümüzün ipliğini eğiren "**Parkae**"leri, **Moir**'ları: **Klotho, Lakhesis, Atropos**'ı dünyaya getirdi. Daha sonra fanilere dehşet veren **Nemesis** – Öc, Hile, Kızgınlık, **Eris** - Nifak doğdular. Nifaktan da "**Ponos**" (Iztırap), **Algos** (Fenalık), **Loimos** (Açlık), **Apathe** (Hile), Savaşlar, Adam öldürme, Şüphe, Zulüm, Ant doğdu. Dikkat edilirse kolayca anlaşılır ki bunlar insanın ömrüne bağlı olan bütün duyguların birer Sembolüdür.

Deniz - **Pontos;** Toprak - **Gaia** ile evlenerek; "doğruyu sever hakikatlı **Nereus**, "Kocaman", **Thaumas;** "cesur", **Phorkys** güzel yanaklı "**Keto**" Çelik yürekli; **Euryebie**'nin doğmasına sebeb oldu.

Nereus ile **Okeanos**'un kızı **Doris**'den **Nereides**'ler denilen elli kız doğdu, **Thaumas** ile **Elektra**'den **İris;** güzel saçlı **Harpyi**'ler doğdu. **Phorkys** ile **Kete**'den "İğrenç ihtiyarlık" **(Geras)** dünyaya beyaz saçlı ile gelen **Okean**'in ötesinde **Hesperides**'ler ülkesinde yaşıyan **(Graiai)**'ler doğdu. Sıra **Titan**'lara gelmişti. Bir kısmı kendi hemşireleriyle, bir kısmı peri kızlariyle evlenerek döl bırakıyorlardı.

Okeanos ile **Thetis**'den bin erkek çocuk, ırmaklar; üç bin kız, su perileri; sonra akıl ve hikmet Tanrıçası **Metis,** servet **Tykhe,** cehennem ırmağı, **Styks** doğdu.

Hyperion ile **Theia**'dan "Güneş - **Helios**", Ay - **Selene,** "Şafak - **Eos**" doğdular. **Khaeos** ile **Phebe**'den **Leto, Asteria** dünyaya geldiler. **Krios** ile **Eurybia**'dan **Astreos, Pallas, Perseus** doğdu. **İapetos** ile **Okeanide, Klymene**'den bazılarına göre **Asie**'den **Atlas, Menoetios, Epimethéus, Prometheus** doğdular.

Sonradan **Kronos** kendi kız kardeşi **Rhea** ile evlendi.

ZEUS'UN DOĞUŞU

Bu evlenme neticesinde **Hestia, Demeter, Hera** adlarında üç kızla, **Hades, Poseidon, Zeus** adlı üç erkek çocuk doğdu.

Babasına ettiğini unutmayan "**Kronos**" kendisinin de oğullarından aynı karşılığı görmesinden korkardı. Bu sebeple **Rhea**'nın yani karısının her yeni doğurduğu çocuğu yutar, karnında saklardı.

Rhea yalnız "**Zeus**"ü onun elinden kurtarabildi. Tanrıça gecenin karanlığından faydalanarak çabucak koşup "**Girit**" adasında "**İda**" dağının tepesine vardı. Çocuğunu da beraber götürmüştü. **Gaia** çocuğu aldı ve onu bir mağaranın dibine sakladı. "**Rhea**" bir kocaman taşı kundak bezlerine sarıp "Kronos"a verdi. Kronos bu taşı da hemen yuttu. Aptal nerden anlayacaktı ki bu taşın yerine oğlu dünyada kalıyordu. Öyle yaman bir oğul ki, yenilmek nedir bilmeyecek, sıkıntı nedir duymayacak, gücü ve kuvveti ile babasını kendisine boyun eğdirecek, onun bütün imtiyazlarını, şan ve şerefini elinden alacak, onun yerine bütün Ölmezlerin başı olacaktı.

(Şekil: 1) "Kronos" karısının doğurduğu çocukları yutuyordu.

Gerçekten Zeus, ormanların sık dalları arasında büyüdü; Keçi "**Amaltheia**" nin sütünü emdi; bağırmalarını babası duymasın diye "**Kuretos**"lar da onun başı üzerinde kalkanlarını çarparak seslendirirlerdi. Olgunluk çağına gelince Zeus gizlendiği mağaradan çıktı. "**Kronos**"dan yuttuğu taşı ve Tanrıları kusturdu. Sonra onu gökten kovup dünyanın tâ dibine, yerin ve denizin alt tabakasının daha altına attı.

ZEUS, karısı **Hera**, çocukları, kardeşleri ve öbür Tanrılarla "**Olympos**" dağına yerleşip saltanat sürmeye başladı. Fakat bu sefer de karşısına; "**Gaia**" ile "**Uranos**"un "**Othrys**" dağına yerleşmiş oğulları, "**Titan**"lar, bu müthiş düşmanlar çıktı. Her iki taraf ellerine kocaman kayalar alıp savaşmaya başladılar. **Pélion** dağlarını "**OSSA**" dağı üzerine yığarak **Titan**'lar "Olympos"a tırmanmaya kalkıştılar. Muharebenin gürültüsünden gökler, yerler, denizler sarsıldı, "**Tartaros**" yani cehennem bile o yaygara ile çalkalandı. Fakat **Zeus**'un Tanrısal silâhına, yıldırımına hiçbir şey dayanamadı. Bereketli toprak titreyerek yanıyor, her şey kaynıyordu. Yerler parçalandı, dağlar eridi ve **Titan**'lar yenilerek "**Tartaros**"a atıldılar. Onların hepsi de zincirlere vuruldu ve üzerlerine üç yüz kaya yuvarlandı. "**Hellad**" "**Yunanistan**" toprağı, yüksek dağları, derin uçurumları ile karma karışık bir manzara ar-

zeder. "**Zeus**"un "**Titan**"larla olan muharebesi şüphesiz ki, bunu açıklar, daha doğrusu bu mit'te Yunanistan manzaralarının ifadesi vardır.

Daha sonra Zeus Egemenliğini kabul etmeyen son hasımlarını **Gaia** ile "**Uranus**"un oğulları olan şu dört devi; (**Enkelados - Efhialtes - Polipotes - Hıperbios**) ları korkunç fırtınaların ifritleri olan "**Typhoneus**"ları, tepeledi. Bunlar Etna yanardağının ve diğer yanardağların diplerinde zincire vuruldular. Fakat onlar zaman zaman kımıldamaktan ve inlemekten, bağırmaktan bir türlü vazgeçmediler. Yunanistanda sık sık olan depremler, yeraltından gelen gürültüler ve yanardağların ağızlarından çıkan dumalar bu "Mit"de tabiî izahlarını bulmuştur.

Bu suretle ilk zamanlardaki karışıklık sona erdi. Kâinat düzen buldu. Tabiatın kaba, vahşi ve kör kuvvetleri; Tanrısal zekâ tarafından yenilmiş ve emir altına alınmış oldu. Bu iptidai "Mit"lerin asıl mânası da bu olsa gerektir. O Mit'lerin içinde her ne kadar insanoğlunun bilimsiz zamanlarına mahsus birtakım çocukça inançlara rastlanırsa da dikkat edilince, hayatta daima daha iyiye, daha mükemmele doğru yükseldiğimiz sezilir.

İNSANIN YARATILIŞI

TİTAN **İapetos**'un dört oğlu olmuştu. Bunlardan **Menoitios** ile **Atlas**; Zeus'e başkaldıran Titan'larla beraber bulunduklarından cezalandırılmışlardı.

Menoetios hainliğinden ve ölçüsüz cüretinden ötürü **Erebes**'e daldırılmıştı. **Atlas**'a gelince, dünyanın öbür ucunda ve **Hesperides**'lerin önünde omuzlarına gökkubbesini yüklenerek ayakta beklemek cezasına çarptırılmıştı. Diğer iki kardeşinin, **Prometheus** ile **Epimetheus**'un bahtları başka türlü oldu. Bunların ikisi de insanın yaratılışında önemli rol oynadılar.

(Şekil: 2) Prometheus ilk insanı balçıktan yarattı.

Olympos Tanrılarının kudretine ve kuvvetine karşılık **Prometheus**'da kurnazlık ve zekâ vardı. **Titan**'ların meşhur isyanları sırasında tarafsızlığını muhafaza etmiş bir **Titan** oğlu olduğu halde kendisine başkaldırmayan, bilâkis saygı gösteren **Prometheus**'ı baş Tanrı **Olympos**'a Ölmezler arasına kabul etmişti. Fakat kendi ırkını mahveden **Zeus** ve arkadaşlarına karşı kalbinde bir kin besliyordu. Sonradan Tanrıları inkâr edecek, onları hiçe sayacak ve işleyeceği kötülüklerle en vahşi hayvanlara bile taş çıkartacak, dünyanın başına belâ olacak bir mahlûk'u, insanı yaratarak Tanrılardan dedelerinin öcünü almayı düşündü.

Prometheus ilk insanı balçıktan yarattı. İlk insanın vücudunu yapmak için balçığı, bazılarının tahmin ettikleri gibi su ile değil, kendi gözyaşı ile karıştırdı(*) ve insanı yarattı. Fakat insan tabiatın en aciz bir mahlûku idi. Çıp-

(*) Avustralya yerlilerinin inancına göre; tabiatüstü bir varlık insanı çamurdan yarattı. Yeni Zelandalılar ise; Tiki'nin kırmızı bir kil alarak onu kendi kanıyla yoğurduğuna inanırlar.

Pausnias; Yunanistan'da, **Phorcide** bölgesinde, insan teni kokan bir nevi kil gördüğünü söylüyor ki; **Prometheus**'un buradan kil alarak insanın çamurunu yoğurduğuna inanılmakta imiş. Çoğu dinler gibi bizim dinimiz de insanın balçıktan yaratıldığını söylemiyor mu?... Nasıl ki halk şairimizin Tanrıya hitaben şu beytinde:

"Âdemi balçıktan yoğurdun yaptın
Yapıpta neylersin bundan sana ne" demiştir.

laktı, kendisini koruyacak hiçbir şeye malik değildi. Fil gibi kuvvetli hortumu, aslan gibi pençesi, kuş gibi kanadı, at gibi koşacak bacakları yoktu. Daha doğuşta ıstıraplar, üzüntüler, birtakım ihtiyaçlar onun yakasına yapışıyordu. İlk insanlar çiy meyvalarla, kanlı etlerle besleniyorlardı. Elbise yerine bitkilerin yapraklarına sarılıyorlardı. Ateşin faydalarını bilmeden kendilerini güneşsiz oyuklarda saklıyorlar, derin mağaraların içine hayvanlar gibi sürünerek giriyorlar ve geceyi orada geçiriyorlardı. Yarattığı mahlûklara acıyan **Prometheus** insanları daha iyi bir şekilde yaşatabilmek, kendilerini vahşi hayvanlara karşı tesirli silâhlarla koruyabilmek, toprağı sürmeye yarayacak gerekli aletler elde edebilmek için onlara madenleri işlemeyi öğretmeyi ve ateşi vermeyi düşündü.

İçi baştan başa oyuk fakat tutuşabilir bir özle kapalı olan Ferule "Şeytantersi ağacı" denilen ağaçtan eline bir dal aldı ve **Lemnos** adasına gitti. **Hephaistos**'un alevler fışkıran ocağına yaklaştı. Madenleri eriten kızgın ateşinden bir kıvılcım çaldı. Elindeki sopanın özünün içine sakladı ve onu İlâhi bir armağan olarak insanlara götürdü.

O günden beri insanlar ateşin yardımıyla daha iyi yaşamaya başladılar. Yiyeceklerini pişiriyorlar, soğuk havalarda ısınıyorlar, karanlık mağaralarda çıralı odunları yakarak birbirlerinin yüzlerini görüyorlardı. Fakat zavallılıklarını unutarak gurura kapıldılar, kendilerini Tanrılar'la eşit tuttular. Onlara karşı olan ödevlerini unuttular. **Zeus** bu şımarık mahlûkların böyle yapacaklarını bildiği için kutsal ateşten onları mahrum bırakmıştı. Kendi haberi olmadan ateşi çalarak insana verdiği ve insanı şımarttığı için **Zeus, Prometheus**'a kızdı, onu Kafkas dağlarının en yüksek tepesine gönderdi. Yanardağların, ateşin, sanayinin Tanrısı **Hephaistos**'u çağırarak bu saygısız Titan'ı yalçın bir kayaya çaktırdı. İlâhi demirci istemeyerek **Zeus**'un buyruğuna boyun eğdi.

— Ey Prometheus dedi. Bu çekiçleri, zincirleri, bağları görüyor musun? Bunlar senin bahtsızlığını; benim, sonsuz üzüntülerimi hazırlayacaktır. Seni bu vahşi kayaya çivileyeceğim. Artık sen buradan hiç insan sesi işitmeyeceksin, teselli ve acımak sana yüzünü göstermeyecek, güneşin kızgın şualarıyla kuruyarak; vücut çiçeğinin solduğunu göreceksin. Çok sonra gece yıldızlı mantosunun altında, gündüzü sağlamak için gelecek ve yine çok sonra güneş doğarak gecenin titrek elinin bitkiler üzerine serptiği parlak kırağıyı eritecek. Kalbinde bitmez acılar bulunan, keder nöbetçisi olarak sen, bu korkunç yerde dinlenmeden, uyku nedir bilmeden, dizlerini bükemeden yalnız başına kalacaksın. İniltilerini insafsız kayalar dinleyecek, feryatların korkunç vadilerde uğuldayacak. Fakat sen boş yere inleyecek, boş yere feryat edeceksin."

Bunları söyleyerek **Hephaistos,** bahtsız **Prometheus**'un ayaklarına, kollarına kırılmaz zinciri geçirdi ve onları sağlamca kayaya çaktı.

Onun bahtsızlığı bununla bitmedi. Her sabah, kocaman bir kartal kanatlarını açarak süzülüyor ve gelip **Prometheus**'un ciğerlerini yiyordu. Bu

müthiş hayvan sivri tırnaklarını insafsızca onun göğsüne batırıyor ve korkunç gagası ile ciğerini didikliyordu. Akşama kadar onun yediği ciğer, gece sabaha kadar yeniden bitiyor, çoğalıyor, eski haline geliyordu. Bu işkence tam bin sene sürecekti. Fakat otuz sene sonra **Zeus** bu günahkâra acıdı. Onu affetti ve ölmezler arasına aldı.

(Şekil: 3) Kartal Prometheus'un ciğerini didikliyor.

Anatole France'ın bahsettiğ bir miti de buraya almadan geçemeyeceğim:

Rivayete göre **Prometheus**, heykel yapmasını bilen bir **Titan**dı, o yalnız bir insanın heykelini yapmamıştı. Birçok heykeller yapmış, onlara can vermişti. İnsanlarda görülen kusurları şuna atfediyorlar: Bir gün **Prometheus** atölyesinde çalışıyordu. Çamurdan, insanlara ait birçok kollar, bacaklar, kafalar, kalpler yapmıştı. Yaptığı uzuvları birbirine ekliyerek tamamladığı küçük heykelleri raflara diziyordu. Fakat daha işini bitirmemişti. O sırada Şarap Tanrısı **Dionysos** atölyeye geldi. (**Prometheus**, çok çalıştın, yoruldun, haydi biraz gezelim, eğlenelim,) dedi. Gezdiler; eğlendiler, şarap içtiler. **Prometheus** atölyesine döndüğü zaman azıcık sarhoştu. Bu yüzden bazı hatâlar yaptı. Küçük bir gövdeye büyük bir baş taktı, büyük bir gövdeye mahsus olan uzun kolları küçük bir gövdeye iliştirdi. Hayatta kocaman başların, uzun bacakların yahut gayri mütenasip gövdelerin oluşunun sebebi bu imiş.

Voltaire de Felsefe Sözlüğü'nün insan bahsinde şöyle bir mit'den bahsediyor:

İnsan yaratıldıktan sonra yaşayacağı zamanın, yani ömrün tesbiti meselesi kaldı. **Zeus**, İnsanın, normal olarak 25 sene yaşamasını kâfi görüyordu. İnsan sızlandı. 25 senede ne yapabilecekti? Aşağı yukarı bunun yarısı uyku ile geçecekti. Çocukluk devrini de çıkarınca geriye bir şey kalmayacaktı. **Zeus** "ne yapayım; en son yaratıldığım için güçlü olmak, hızlı uçmak, çok uzaklardan görmek, iyi koku almak vasıfları gibi uzun ömür de diğer mahlûklara dağıtıldı." dedi. İnsan ağlayarak yalvarmasına devam etti. O sırada onun yanında şu altı hayvan bulunuyordu: "Tırtıl, Kelebek, Tavus, Beygir, Tilki, Maymun." Hayatı tatlı bularak çok yaşamak için çırpınan insan, **Zeus**'e bu hayvanları göstererek, bunların ömürlerinden al bana ver, ben üstün bir mahlûkum, benim çok yaşamam lâzım, onlar yaşamasalar da olur." dedi. Baş Tanrı bunun haksızlık olacağını, Tanrıların nazarında her mahlûkun eşit olduğunu ileri sürerek, İnsanın, ömrünün belirli zamanlarında o hayvanların hayatını yaşamasını, yani o hayvanlar gibi ömür sürmesini

şart koşarak hayatı uzattı. Bu sebeptendir ki, yeni doğan bir insan yavrusu evvelce "Tırtıl gibi yerde sürünür, emekler, bu bebeklik devridir. Sonra Kelebekler gibi neşe ile koşar, oynar, bu çocukluk çağıdır. Zaman geçince bilhassa on beşinden sonra gençlik çağı başlar. Bu devrede insan Tavus hayatını yaşar, onun gibi gururlanır. 25 - 30 yaşından sonra ev bark sahibi olunca üzüntüler, kederler başlar; o zaman beygir gibi hayatın yükünü çekmek icabeder. İnsan kırkından sonra tecrübe sahibi olur, olgunlaşır, bu devrede Tilki gibi kurnaz olur, ellisinden, altmışından sonra da insan maymun gibi çirkinleşir.

İNSANLIĞIN DÖRT DEVRİ

Prometheus'un insanı nasıl yarattığını gördük; bu mesele, yani insanı, **Olympos** Tanrılarına kin besleyen bir **Titan**'ın yaratması meselesi eski Yunanistan'da çokluğun inandığı bir mit'dir. Halbuki insanın daha asil bir mahlûk olduğuna ve çok evvel Tanrılarla beraber yaratıldığına inananlar da vardır. Nitekim meşhur Yunan şairi **Pindaros** "Tanrılar ve İnsanlar hepimiz aynı ailedeniz, hepimizi aynı ana doğurmuştur!" demektedir.

İnsanın yaratılışı hakkında eski Yunanlıların çeşit çeşit inançlara kapıldıklarını şundan anlıyoruz ki, bazıları **Prometheus**'ı işe karıştırmadan insanların toprağın çocuğu olduğunu kabul etmekle beraber, onların **Attika**'da **Erek**'te ve **Arkadia**'da **Pelasgos**'un ormanlarla taçlanmış yüksek dağlarından ve bizi besleyen topraktan fışkırdıklarına inanırlar. Bir başka efsaneye göre kayın ağaçlarının kabuğu, meşelerin gövdesi, yarılıp içlerinden ilk insanlar çıktı. Kayalardan, bitkilerden ilk insanların doğduklarına inananlar olduğu gibi (Odysse. XIX. 163) Arkadia'lılardan Myrmidon'ların karınca iken insana çevrildiklerine inananlar da vardır (*).

İnsanların ne şekilde ve nasıl yaratıldığına inanırlarsa inansınlar eski Yunanlılara göre evvelâ erkekler yaratılmıştır. Kadın dünyada mevcut değildi. Bu devirde insanlar sonsuz bir saadet içinde yaşıyorlardı.

Bu devir "altın devri" idi, "**Hesiodos**"in dediği gibi o devirde insanlar; keder, üzüntü nedir bilmeden, yorgunluğu tanımadan Tanrılar gibi yaşıyorlardı. O zamanlarda baharlar sonsuzdu. Geçim derdi yüzünden faniler rahatsız olmuyorlardı. Toprak kendiliğinden mahsûllerini veriyor, çeşit çeşit ve bol olan meyvalar insanların beslenmesine kâfi geliyordu. Korkunç ve çirkin ihtiyarlık yakalarına yapışmıyordu. Onlar daima genç, çevik ve neşeli olarak yaşıyorlar ve ölüm saati gelince, hastalığın acı ıstıraplarını bilmeden gülümseyerek tatlı bir uykuya dalar gibi hayata gözlerini kapıyorlardı.

Altın devrini "gümüş devri" takibetti. Bu devrin insanları bir evvelki devir insanlarından çok zayıf ve aşağı idiler. Bunların ömürleri uzun ve ço-

(*) Avustralya yerlilerinden bazıları insanların, kertenkele, kunduz, maymun gibi hayvanlardan tekâmül suretiyle meydana geldiğine inanmaktadırlar.

cukluk devri gibi geçerdi. Onlar ilk gençlik çağına çok geç olarak ulaştıkları zaman ömürleri de sona erer ve böylece onların günleri aptal çocukların ömürleri gibi harcanmış olurdu.

Gümüş devrini de, "Tunç devri" takip etti. İşte ilk insanı yaratan **Prometheus**'un evvelce gördüğümüz gibi Ölmezlere mahsus olan "ateşi" çalması ve insana armağan etmesi bu devre rastlar.

Ateşi elde edince insanlar tembellikten kurtuldular. Yırtıcı hayvanlara ve soğuğa karşı kendilerini koruyabildiler. Artık madenleri eritip dökebiliyorlardı. Tunç silâhlar kullanıp kollarına kuvvet gelen insanlar çelikleşen kalblerinden acımak duygusunu kovdular. **Ares**'e hizmet etmeye ve birbirlerini boğazlamaya başladılar. Bu devrin döğüşçü adamları birçok kötülükler yapmakla beraber medeniyete doğru ilk adımlarını attılar.

Tunç devrinden sonra **Hesiodos, Thebai** şehrinin önünde ve "Troia" duvarları dibinde vuruşan kahramanları yetiştiren bir devrin "kahramanlar devri" nin geldiğini söylüyorsa da bunu, çoğu şair ve bilginler kabul etmiyorlar. Çoğunluğun inancına göre Tunç devrinden sonra "Demir devri" başladı.

Hâlâ bizim içinde bulunduğumuz bu devir sefaletler ve cinayetler devridir. Bu devrede insan vahşi hayvanlardan daha kan dökücü olmuştur. Tanrıların düşmanı **Titan, Prometheus**'un verdiği şeytani zekâyı kullanarak, demirle, akıllara hayret verecek işler başarmakta, medeniyette dev adımlarla ilerlemektedir. Fakat bu pis demir devrinde çok büyük işler başaran insan, Tanrısal erdemlerini kaybetmiş, kabalaşmış, hayvanlaşmıştır. Kendi aczini unutarak Tanrıları inkâr etmiş, bütün iyi huyları kalbinden kovmuştur. O ilk devirlerde, mağaralarda, korkak hayvanlar gibi yaşayan, köstebekler gibi oyuklarda sürünen insanlardan daha acınacak bir haldedir. Fakat insanın bu manevî sefaletine sebep **Prometheus** olmuştur. Eğer o aklın sembolü bulunan ve Tanrılara mahsus olan ateşi çalıp da çamurdan yarattığı bu mahlûka vermeseydi, bu mahlûk bu kadar sefil olmayacaktı. Çünkü akıl bir baş belâsıdır, hayvanlar akılsız oldukları için sevki tabiîleriyle insanlardan daha mesut yaşamaktadırlar(*).

İNSANLARLA TANRILARIN BOZUŞMASI

Akılsız olan insanların altın devrinde de Tanrılar gibi yaşadıklarını evvelce gördük. **Hesiodos**'un anlattığına göre çok eski devirlerde **Kronos**'un saltanatı zamanında insanlarla Tanrılar arasında iyi bir anlaşma vardı. O zamanlarda Tanrılarla insanlar aynı sofraya oturur, aynı yemekten yerlerdi.

(*) Kur'an-ı Kerim'de, bu meseleyi akla getiren bir ayet vardır. (Ahzab suresi, 72. ayet).
"Biz, emaneti (yani aklı) göklere, yere, dağlara teklif ettik, onlar emaneti yüklenmekten, ona hiyanet etmekten çekindiler, fakat insan, onu yüklendi."

Fakat **Olympos** olaylarından sonra yani **Zeus, Olympos**'da kırallığını ilân ettikten sonra iş değişti. Çünkü yeni Baş Tanrı insanları beğenmiyor, onları aşağı görüyordu. İstiyordu ki, insan denilen bu acayip mahlûk daima kendisinin buyruğu altında bulunsun.

Bir gün **Mekone**'de Tanrılarla insanlar bir kurbanın paylaşılarak beraberce yenmesi için toplanmışlardı. **Prometheus** da orada bulunuyordu. Kocaman bir öküz kesilmişti. Bunun hakkaniyetle paylaştırılması **Prometheus**'a düşmüştü. Kurnaz **Titan**, bir tarafa hayvanın etinin en güzel parçalarını ayırdı. Gösterişsiz olsun diye üstünü deri ile örttü. Diğer tarafa hayvanın kemiklerini yığdı, bunun üstüne de nazarı dikkati çeksin diye yağlı parçalar koydu. Tabiatiyle **Zeus**'e birinci parçayı almasını teklif etti. Fakat Baş Tanrı daha iyi ve yağlı görünen ikinci kısmı aldı, yağlı bir iki parçayı yiyince beyaz kemikler sırıttılar. O zaman Baş Tanrı müthiş kızdı ve söndürülmesi güç ateşten bahtsız insanları mahrum etti. Fakat küstah **Prometheus;** Lemnos adasına giderek evvelce gördüğümüz veçhile bir kıvılcım çalmış, insanlara armağan etmişti. Bazıları **Prometheus**'un kıvılcımı; **Lemnos** adasından değil, meşalesini güneşin tekerleğinden tutuşturarak elde ettiğini söylemektedirler.

İLK KADININ YARATILMASI

Prometheus'un kurnazlıkla çalarak insanlara verdiği akıl onları şımartınca **Zeus** o zamana kadar yalnız erkeklerden ibaret olan bu yüzsüz ve terbiyesiz mahlûkları, kendilerini Tanrılar kadar kuvvetli ve mutlu sanan bu budalaların başına müthiş bir belâ gönderdi: Bu belâ kadındı.

Gerçekten **Zeus** usta bir Tanrı olan ve elinden hiçbir şey kurtulmayan oğlu **Hephaistos**'u çağırdı. Ona ilk kadını yaratmasını emretti. **Hephaistos** babasının emri üzerine balçığı su ile yoğurdu ve görenleri şaşırtacak güzellikte bir bakirenin vücudunu yaptı.

Olympos'ta oturan Tanrıçaların en güzeli olan ve kendi karısı bulunan **Aphrodite**'nin vücudunu model olarak kullandı. Heykel bitince onun kalbine, ruh yerine bir kıvılcım koydu. O zaman heykelin gözleri açıldı. Kolları, bacakları kımıldamaya ve dudakları konuşmaya başladı. Onu süslemek için bütün Tanrılar ve Tanrıçalar yardım ettiler. Herkes kendisinden ona bir şey armağan etti ve ona Rumca "bütün armağan" anlamına gelen **Pandora** adını taktılar. Gerçekten elâ gözlü **Athena** ona güzel bir kemer, süslü elbiseler verdi. Letafet perileri "**Kharites**" beyaz göğsüne parlak altın gerdanlıklar taktılar.

Çekici bir gülümseyişi olan **Aphrodite** başına güzellikler saçtı, güzel saçlı "Saatler - Horalar" ilkbahar çiçekleriyle onu süslediler. **Hermes, Pandora**'nın kalbine, hıyanet ve aldatıcı sözler yerleştirdi. **Zeus** da ona esrarlı bir kutu armağan etti ve ona dedi ki:

(Şekil: 4) Pandora kutuyu açınca ümitten başka, bütün fenalıklar dünyaya yayıldı.

"— Sakın sana verdiğim kutuyu açma, onun içindeki iyi şeyler uzaklara kaçarlar ve onların yerine fenalıklar gelir, seni rahatsız ederler. Hulâsa bu kutuyu iyi sakla, çünkü yalnız senin değil, bütün insanların saadeti ve felâketi bu kutunun açılıp açılmamasına bağlıdır. Böyle söyledikten sonra Baş Tanrı ilk kadını yeryüzüne indirdi ve **Prometheus**'un kardeşi **Epimetheus**'a gönderdi. **Prometheus,** kardeşine **Zeus**'tan bir armağan kabul etmemesini tenbih ettiği halde **Pandora**'nın güzelliğine hayran olan **Epimetheus** öğüdü tutmadı. Onu insanlar arasına kabul etti. Ne bilecekti ki, kadın, bütün fenalıkların kaynağıdır.

Kadın, mütecessis bir mahlûk olduğundan dünyaya gelir gelmez "acaba kutunun içinde ne var?" diye düşündü ve Zeus'un emrini unuttu. Kutuyu açtı. Meğer kutunun içinde hastalık, keder, ıstırap, yalan, riya, şehvet, hulâsa insanları rahatsız eden ve onların felâketini hazırlayan ne varsa, onların hepsi açılan kutudan kuşlar gibi uçuştular. Pandora hatasını anladı, biraz sonra kutuyu kapadı. İşin tuhafı şu ki, kutuya kapatılmış olan fenalıklar arasında, insanları yaşatacak, teselli edecek "ümit" de vardı. Fakat "Ümit" dışarı çıkamamış, kutuda kalmıştı. İşte böylece **Zeus** ilk kadını yeryüzüne göndermekle fenalıkları ve ıstırapları da onun kutusu içinde dünyaya yollayarak insanlardan öc almıştı.

TUFAN, — DEUKALION VE PYRRHA

Kadını yaratarak insanları felâkete ve ıstıraba sürüklemesi **Zeus**'un kinini yatıştırmadı. Bu şımarık mahlûkları tamamıyla yok etmemek, onları müthiş bir tufanın dalgaları arasında boğmak istedi.

Fakat kurnaz Titan **Prometheus** bu defa da insanların yardımına koştu. **Zeus**'un müthiş tasavvurundan oğlu **Deukalion**'u haberdar etti. **Deukalion,** karısı **Pyrrha** ve **Pandora** ile beraber **Thessalia**'da bulunuyordu ve oranın kı-

ralı idi. Babasının tavsiyesi ile üstü kapalı bir kayık yaptı ve karısı ile onun içine girdi. Yağmurlar yağdı, sular kabardı, ortalık baştan başa deniz kesildi. Onlar dokuz gün dokuz gece dalgalar üzerinde çalkandı durdular. Onuncu günü sular alçalmaya başladı. Fakat ikisinden başka bütün insanlar boğulmuştu. Bu tufan felâketinden kurtulan karı koca, **Parnassos** yahut **Othrys** dağına yanaştılar ve karaya ayak bastılar.

Deukalion, "**Baş Tanrı Zeus**"e bir kurban kesti. Tanrı, kendisine kurban kesen bu dindar insana acıdı. Onun ilk adağını yerine getireceğini vadetti. **Deukalion, Zeus**'dan insanların yeniden yaratılmalarını diledi. Diğer bir efsaneye göre de tufandan kurtulan karı koca, **Delphoi**'ye gittiler. **Themis**'e danıştılar, ondan fikir aldılar. **Themis** onlara dedi ki, başınızı birer örtü ile sarınız, elbiselerinizin kemerlerini çözünüz ve eski dedelerinizin kemiklerini alarak omuzunuzun üstünden arkanıza doğru atınız, "Onlar bu tavsiyeye hayret etmekle beraber, Adalet Tanrıçasının dediğini yaptılar. Başlarını sardılar ve yeri yoklayarak buldukları taşları alarak omuzlarından geriye doğru fırlatmaya başladılar. Gerçekten **Gaia**'nın sinesinden koparılan taşlar onların dedelerinin kemikleri sayılmaz mıydı? Tuhafı şu ki, **Deukalion**'un koparıp attığı taşlar erkeklere, karısının attığı taşlar da kadınlara tahavvül ediyordu. Böylece insanlar yeniden türediler ve dünyayı doldurdular. Onlar ikinci defa taştan yaratıldıkları için her şeye katlandılar. Nuh Peygamber gibi, tufandan sonra insanların tekrar türemelerini sağladığı için **Deukalion**, Yunanlıların babası sayılmaktadır. İlk şehirleri kuran, Tanrıların tapınaklarını yükselten odur. **Athenai** şehrinde, **Zeus**'un mabedini bile onun yaptığını söylerler ve tapınağın yanında ona ait bir de mezar gösterirler. Halbuki "**Kynos**" **Deukalion**'un ve karısının mezarlarının kendisinde olması sebebiyle övünmektedir.

BÜYÜK TANRILAR

Zeus, Kronos'u tahtından indirip, **Titan**'ları yendikten sonra Evrenin en kudretli Tanrısı olarak kaldı. Artık ona kafa tutacak hiçbir varlık kalmamıştı. Dünyayı idare etmek için diğer Tanrı ve Tanrıçalarla beraber **Olympos** dağını seçti ve oraya yerleşti.

Tanrılar Dağı **Olympos**'da saraylarını kuran Ölmezlerin hepsi birbirlerinin hısım ve akrabası idiler. **Hera, Poseidon, Demeter** ile karanlık yeraltı âleminin idaresini üzerine alarak aşağı inen **Hades, Zeus**'un kardeşleri, **Apollon, Athena, Artemis** ve saire evlâtları, yeğenleri veya torunları idi.

Hepsinin bir araya gelmesinden bir Tanrılar ve Tanrıçalar Cumhuriyeti kurulmuştu. Bu ilâhî cumhuriyet, Yunan sitelerinin tam benzeri idi. Onlar Tanrıları, kendilerinin benzeri düşündükleri gibi, onların idarelerini de kendi idarelerinin aynı tasavvur etmişlerdir. Gerçekten eski Yunanlıların Tanrıları insan biçiminde idiler. Yalnız onların, insanlardan daha kuvvetli, daha büyük, daha güzel birer vücutları vardı. Sonra insanların malik olmadıkları

vasıflara da maliktiler. İstedikleri kılığa girerler; istedikleri anda kâinatı bir baştan bir başa katederlerdi. **Zeus, Olympos** tepesinden ta **Finike** sahillerinde deniz kenarında gezinen **Europa** adlı güzel bakireyi görünce karısına sezdirmemek için bir boğa şekline girerek bir anda **Olympos**'tan **Suriye**'ye gelmişti. **Ganimedes** adlı güzel çobanı kaldırıp Tanrı dağına getirmek için bir kartal olmuş uçmuştu. Yunanlıların Tanrıları insan biçiminde idiler, ama; insanlar gibi fani değildiler. Onlar, sarsak ihtiyarlığı, korkunç ölümü bilmiyorlardı. Onlar **Ambrosia** denilen ve kendilerine mahsus olan bir nevi taamla besleniyorlardı.

Fakat Tanrı oldukları halde, insanlar gibi onların da bazı kusurları vardı. Şehvet onların da yakasına yapışmıştı. Onlar da icabında yalan söylerlerdi. Bazılarının ahlâk telâkkisi çok genişti. Zeus, Baş Tanrı olduğu halde Tanrıçalardan da, insanlardan da hoşuna gidenleri kirli arzularına âlet etmek isterdi. Beri taraftan **Artemis** ve **Athena** el sürülmemiş birer temiz bakire olarak kalmışlar, kalplerinde şehvete yer vermemişlerdi.

Gerçekten Tanrılar arasında bizim telâkkimize göre, en ahlâksız, en sefilleri bulunduğu gibi, en namuslu, en faziletlileri de bulunurdu. Zâten onlar, insanları Tanrı derecesine yükselten Yunanlıların, karakterini taşımakta idiler. Yani Tanrıları da kendileri gibi Yunanlı idi. Yunanlı nasıldır? Bazan şehvetinin esiri olur, bazan sever, sevilir, bazan yalan söyler. Korkar, bazan çok doğru ve cesurdur. Fakat umumiyetle hayalperesttir. Fakat fazilete ve insanlığa inanır, şerefi uğrunda canını verir. Bütün bu karakterler Tanrılarda vardır. Gerçekten Yunanlıların inandıkları Tanrılar da kendileri gibi severler, yahut nefret ederlerdi. Kıskançlık kurdu onların da kalbine düşerdi. Çekememezlik onlarda da vardı. Çamuru gözyaşı ile yoğrulan insanlar gibi onlar da ıstırap çekerlerdi. Tabiatları insandan üstün olduğu için onların neş'eleri ve kederleri de insanlarınkinden üstün ve büyüktü. Onlar ölümden başka bütün büyük ıstırapları çok derinden duyarlardı. Onların öc almaları da müthişti. En insafsız, en kaba ruhlu ve kalpsiz bir komitecinin işlediği cinayetlere taş çıkartacak iğrenç cinayetlerle ellerini kirletirlerdi.

Eski Yunanlılar her şeyin bir Tanrısı olduğuna inanırlardı. Onlara göre, denizin, dağların, göklerin hulâsa her şeyin bir Tanrısı vardı. Her Tanrının birçok yardımcıları, hizmetçileri bulunurdu. İkinci derecede gelen Tanrılar ve Tanrıçalar çoktu. Fakat bütün bunların üstünde, yetkileri diğerlerinden üstün on iki büyük Tanrı vardı. Bunların altısı dişi, altısı erkekti; "Baş Tanrı — **Zeus,** güzel sanatlar Tanrısı — **Apollon,** Harp Tanrısı — **Ares,** Sanayi Tanrısı — **Hephaistos,** Tanrıların habercisi ve güzel sözlerle kandırmasını ve inandırmasını bilen — **Hermes,** Deniz Tanrısı — **Poseidon,** Zekâ Tanrıçası — **Athena,** Aşk ve güzellik Tanrıçası — **Aphrodite,** Ocak ve aile Tanrıçası — **Hestia,** Avcılar ve iffet Tanrıçası — **Artemis,** Çoğalma, toprak Tanrıçası — **Demeter**. Bu Tanrılar ve Tanrıçalardan başka karanlık yeraltı âleminin ve Cehennemlerin Tanrısı **Hades** bulunduğu gibi sonradan **Olympos**'a alınan Şarap Tanrısı **Dionysos** da vardı.

Olympos'da oturan 12 büyük Tanrı ve Tanrıçanın eski kitaplarda sık sık geçen Lâtince adları ile beraber Simgelerini aşağıdaki listede göstermek bizim için faydalı olacaktır.

On iki büyük Tanrının Adları ve Simgeleri

Yunanca ismi	Lâtince adı	Temsil ettikleri Doğal güç		Simgeleri
Zeus	Jupiter (Müşteri)	Hava	Mutlak Kudret	Kartal, Yıldırım
Hera	Junun	Gök	İzdivaç	Tavus
Athena	Minerva	Şimşek	Zekâ	Kalkan, zeytindalı
Apollon	Febus	Güneş	Güzel Sanatlar	Yay, Lir
Artemis	Diana	Ay	İffet	Geyik, Hilâl
Hermes	Mercure (Utarit)	Yağmur	Belâgat	Kanad, yılanlı asa
Hephaistos	Vulken	Yeraltıateşi	Sanayi	Çekiç, Örs
Hestiya	Vesta	Ocak	Aile Faziletleri	Kutsal ateş
Ares	Mars (Merih)	Tırpan	Harp	Miğfer, Mızrak
Aphrodite	Venus (Zühre)	Aşk	Güzellik	Güvercin
Demeter	Ceres	Toprak	Bolluk, mümbitlik	Buğday demeti, Orak
Poseidon	Neptunus, Neptune	Deniz	Hiddet	Üç dişli Yaba

OLYMPOS (*)

Yunanlıların on iki büyük Tanrısı **Olympos**'da otururdu. Olympos, **Makedonya** ile **Tesalya** arasında oldukça heybetli bir sıra dağın en yüksek bir tepesi idi.

(Şekil: 5) Tanrıların, "OLYMPOS" daki Sarayları.

Kış mevsiminde kalın bir kar tabakası, onun parlak tepesini örterdi; yazın ise büyük ve güzel ağaçlar **Olympos**'un derin uçurumları olan dik yamaçlarına gölge salardı. Güneş doğduğu zaman ilk aydınlığını, bu kutsal dağın en yüksek tepesine vurur, akşam olup da yerini (gece)nin gümüş kaplı arabasının atlarına terk edince; solgun ve yorgun ışıklarını, bir ayrılık işaretiymiş gibi yine (Olympos) un muhteşem alnına düşürürdü. Bazan büyük bulut sürüleri ufuklardan koşarak gelirler, onun yanlarını sararlardı, o zaman derin vadileri karanlıklar kaplar, kudurmuş rüzgârlar ağaçları hırpalar, dalları kırar ve bardaktan boşanırcasına yağan yağmurlar arasında şimşekler çakardı. Yıldırımlar düşüp, gökler gürlediği zaman onun korkunç ve derin boğazlarında uğultulu yankılar bırakırdı.

İşte, Tanrıların dünyaya hâkim olmak için, kendilerine saray yeri olarak seçtikleri kutsal korkunç dağ böyle bir dağ idi. Fakat bulutlar denizinin çok

(*) Olympos ismi yalnız Tanrıların oturdukları; yüksekliği 2985 metreye varan meşhur dağın ismi değildir. Bizim Anadolumuzda bile bazı dağların isimleri eskiden Olympos idi. Ezcümle (Phrigia Minor)da bugün (Uludağ) dediğimiz dağın ismi Olympos idi. Keza (Galatiya) ile (Bithynia) arasında bulunan (Aladağ)ın ve (Lydia) da bulunup bugün adı (Hisar dağı) olan dağların isimleri de eskiden (Olympos) idi.

üstünde, en yüksek tepede, insanı şaşırtan güzellikteki bahçelerde, köşklerde, saraylarda, büyük bir düzen ve rahatlık vardı. Bu mutlu yerlere rüzgârlar asla ulaşamazdı. Sayılamayacak derecede olan bu yaldızlı, çatıların üstünde, fırtınaların koptuğu hiçbir zaman işitilmezdi. Temiz, saf ve hoş kokulu bir hava burayı doldururdu.

Bu heybetli ve korkunç (**Olympos**)un üstünde her Tanrının bir sarayı, bir köşkü vardı. Bu sarayların en muhteşemi, en büyüğü, bütün Tanrıların en ulusu olan (**Zeus**)un idi. Her sabah, "Şafak" gül renkli parmaklarıyla göğü açıp da güneşin atlarına yol verdiği zaman (**Olympos**) un bütün Tanrıları, şeflerinin sarayında toplanırlardı. Altın yaldızlı bir Tahta oturmuş olduğu halde Baş Tanrı onları, güzel sarayının büyük salonunda kabul ederdi. Bir babanın etrafında toplanan aile fertleri gibi Tanrılar, hep beraber, hoş, neş'eli, sonsuz bir mutluluk içinde ömür sürerlerdi. Tanrıların akla sığmaz mutlulukları hakkında bir fikir edinebilmek için onların daimî olarak bir düğün sofrasında, bir ziyafet masasında oturmuş olduklarını düşünmelidir. Güzel yüzlü, kumral bukleli (**Apollon**) parlak lirinin çıkardığı seslerle onları âdeta sarhoş ederdi.

(Kharites - Letafet perileri), bu güzel gözlü bâkireler ve neş'e anaları, çiçeklere bürünmüş, güller takınmış oldukları halde, güzel bahçelerin çimenleri üstünde dans ederlerdi. Beyaz kollu Musa'lar (İlham perileri) korulukta bir ağızdan o kadar âhenkli, o kadar hoş sesle, şarkılar söylerlerdi ki, Tanrılar kendilerinden geçerek büyük bir sessizlik içinde bu şarkıları dinlerlerdi. Şarkı dinlemekden, dans seyretmekten usanan, yorulan Tanrıları dinlendirmek için İlâhî bakire (**Hebe**), (**Zeus**)un konuklarına (**Ambrosia**)(*), (**Nektar**)(**) ikram ederdi. (**Hebe**), Tanrılara içkilerini altın kupalar içinde verirdi. Bu tatlı likörler, **Olympos** sâkinlerinin kalplerini neş'e ile doldurur, onlara ebedî gençlik sağlardı. Bu suretle Tanrılar dünyanın ve insanların idaresini yorulmadan başarmak kuvvetini kendilerinde bulurlardı. İşte Tanrıların günlük meşgalesi bundan ibaretti.

Onlar bir ocak başında toplanan aynı ailenin fertleri gibi, bütün günü hep birlikte geçirirlerdi. Gece, yıldızları uyandırıp parlatınca onlardan her biri kendi sarayına, kendi dairesine çekilirdi. O zaman uykuya dalan **Olympos**'da derin bir sessizlik hüküm sürerdi. Yalnız aile ocaklarının vefalı koruyucusu, el sürülmemiş, temiz bir bakire ve muhterem bir İlâhe olan (**Hestia**), Tanrıların sarayında uyanık kalıyordu. O dünya ışığının parıltısını besleyen ateşin sönmemesine gözcülük ediyordu.

Tanrılar muhteşem saraylarında yalnız başlarına yaşamıyorlardı. Kırallar gibi, onların da saraylarında görevleri bulunan hizmetçileri vardı, onlardan bazıları Tanrıların buyruklarını yerine getirmek ödevini üstlerine almışlardı. Bazılarının ziyafet hazırlığı yapmak, masaları kurmak, sâkilik

(*) Ambrosia, Tanrılara mahsus yiyecek.
(**) Nektar, Tanrıların içkisi (Bengisu = Âb-ı Hayat)

yapmak, Tanrıları eğlendirmek için dans etmek, şarkı söylemek gibi görevleri vardı. Biraz evvel (**Musa**)ların ve (**Kharites**)lerin şarkı söylediklerinden ve dans ettiklerinden, (**Hebe**)nin Tanrılara nefis içkiler sunduğundan bahsetmiştik.

Parlak **Olympos**'un kapılarını açmak ve kapamak işini de "**Hora**"lar (Saatlar) yaparlardı. Bu nazik ve kibar bakireler, altın gerdanlıklarla süslenmişler, çiçeklerle bezenmişlerdi. Nazik ve yumuşak ayaklı (**Horalar**), Tanrılar şehrinin altın kapılarını açar açmaz ilham ve letafet perileri toplanarak güneşin doğuşunu danslarla ve şarkılarla selâmlarlardı.

"**Hora'ların**" anası sayın **Themis** yahut "ebedî adalet" idi. Her zaman bu heybetli İlâhe, **Zeus**'un tahtının ayak ucunda oturur ve yerin; göğün ortaksız sahibinin vereceği bütün kararlarda ona hikmet ve adalet tavsiye ederdi. Güzel yanaklı **Themis** yalnız **Olympos**'da İlâhlar sarayında değil, bütün kâinatda hakkın ve adaletin hüküm sürmesine dikkat ederdi. Hak ve adalete dayanan İlâhî arzular, ilhamını ondan alırlardı. Gerçekten (**Zeus**) yalnız Olympos'un değil, bütün insanların da mutlak hâkimi idi. O, **Themis**'in tavsiyelerini, öğütlerini dinleyip de bir karara vardığı zaman bu kararını habercisi (**İris**) ile dilediklerine ulaştırırdı. Parlak kanatları, rüzgârın nefesi gibi süratli ayakları olan bu peri, bulutlardan yere düşen dolu tanesi gibi, gökten yere uçar ve efendisinin emirlerini olduğu gibi tekrar ederek yerine ulaştırır, sonra (Ebemkuşağı) rengindeki kanatlarını açarak yeniden (**Olympos**)a uçar, sadık bir köpek gibi (**Zeus**)un tahtının önündeki basamaklarda oturur yeni emirler beklerdi.

Yeni bir emri dünyaya, fani insanlar arasına ulaştırmak için vakit kaybetmekten korktuğundan o uyumak istediği zaman bile sandallarını çözmez, tüllerini atmazdı. Fakat bu işte (**Zeus**)un yardımcısı yalnız **Themis** değildi. Onun diğer kızları olan "**Moira**"lar yahut Park'lar da annelerine yardım ederlerdi. Onlar (Horalar)dan uzak olmayan bir yerde, duvarlarına fani insanların bahtlarının yazılı bulunduğu bronz bir sarayda otururlar ve yıldızların gökte takip edecekleri yolları çizerlerdi. Onların çizdiğini hiçbir kuvvet bozamaz ve silemezdi.

Üzerlerinde yıldızlardan nakışlar bulunan beyaz roplar giyinmiş oldukları ve başlarına nergislerden çiçekler koydukları halde, parlak ışıklar saçan tahtlara oturan bu üç peri, fani insanların hayat ipliklerini eğirirler; onların mukadderatını tesbit ederlerdi. Bunların en genci olan "**Klotho**" örekeyi tutar ve hayat ipliğini bükerdi. (**Lakhesis**) iğini çevirir ve her insanın talihi miktarınca sarardı. Nihayet (**Atropos**) hayatının uzunluğuna göre, faninin yaşayacağı belirli zaman bitince hayat ipliğini keserdi. İnsanların liyakatlarına, meziyetlerine ve dünyada yaşayacakları iyi veya kötü günleri, mes'ut veya bedbaht zamanlara göre (Zeus) un emri tahtında "**Moire**" (Park)lar iyi günler için beyaz yün, kara günler için siyah yün karıştırarak mukadderat ipliğini bükmeye devam ederlerdi. (**Olympos**) sakinlerinin hayatı işte böyle geçerdi. Orada (**Olympos**)un tepesinde sonsuz bir mutluluk

içinde ömür süren Tanrılar, nadiren yeryüzüne iniyorlar ve her hangi bir insanın veya hayvanın şekline bürünerek insanlar arasına karışıyorlardı.

(Olympos)ta oturan büyük Tanrıların sayıs, 6 erkek, 6 dişi olmak üzere 12 kadardır.

Erkek Tanrılar	Dişi Tanrılar (Tanrıçalar)
Zeus (Jupiter)	**Hera** (Junon)
Apollon (Phebus)	**Athena** (Minerve)
Ares (Mars)	**Aphrodite** (Venus)
Hephaistos (Vulcain)	**Hestia** (Vesta)
Hermes (Mercure)	**Artemis** (Diane)
Poseidon (Neptune)	**Demeter** (Ceres)

(Dionysos - Bacchus) sonradan **Olympos** Tanrıları arasına katıldı. **(Hades - Pluton) Zeus**'un ve **Poseidon**'un kardeşi olduğu halde vazifesi yeraltında olduğu için daima orada kaldı.

BÜYÜK TANRILAR

ZEUS — HERA — ATHENA — APOLLON — ARTEMİS — HERMES
ARES — APHRODİTE — HESTİA — HEPHAİSTOS — POSEİDON
DEMETER — HADES — DİONYSOS.

ZEUS YAHUT JÜPİTER

ZEUS, Olympos dağının Ulu Tanrısı, Dünyanın sahibi, Tanrıların ve insanların babası idi.

Göklerde, yerlerde ne varsa hepsi onundu. En değersiz bir ot parçasından, en büyük varlıklara kadar her şey onun buyruğuna tabiydi. Gök kubbenin en yüksek yerinde, tahtında otururak, bulutlar ordusunu çeker, bazen mavi semayı güldürür, bazan ağlatır, bazan insanları sevindirir, bazan korkuturdu. Gerçekten insanların, umutları da, korkuları da hep gökten gelmekte idi ve insanlar Tanrının rahmetini de, hiddetini de hep semadan beklemektedirler.

Ufuklarda bulutların bulunmadığı bir yaz sabahı; Yunanistan göklerinde görülen tatlı mavilik **Zeus**'dandır. **Zeus,** ilâhî güzelliğini oraya aksettirmiştir. Gökler kara bulutlarla kapandığı zaman **(Zeus)** rahmet halinde yağar, bazan da kar şeklinde yere düşer ve yerleri beyaz, parlak bir kürkle sarardı. Geceler de, gündüzler gibi ondan gelirler ve onun buyruklarına boyun eğerlerdi. Gökleri lekesiz ve saf görmek, ufukları genişletmek ve aydınlatmak isteyince, bulutları dağıtır, Ebemkuşağını çekerdi.

Kuvvetini, kudretini göstermek isteyince, fırtınaların, rüzgârların zincirlerini çözer, onları denizlere gönderir, kayalık sahillere köpürerek çarpan, kırılan dalgaları coşturur, gemileri ceviz kabukları gibi suyun üstünde sallar, dururdu.

O zaman göklerde kara bulutlar, hiddetli hiddetli kaynaşır, mahpeslerinden çıkan kırıcı, mahvedici, boralar; fırtınalar faaliyete geçer, denizler kudurur, yollar tozar, yıldırımlar düşer, gökler gürler, vadiler, dağlar inlerdi.

Zeus ekseriya yıldırımlar saçarak bulutları toplayıp, fırtınalara yol verdiği ve bu suretle kudretini gösterdiği için onu **(Yıldırımlar Saçan Tanrı)** diye anarlar.

Alev saçan bir ok gibi olan yıldırım, onun kudretli elinde ne iş görüyordu? **(Zeus)** bazan dağların yalçın kayalarına çarptığı, bazan korkutmak istediği fanilerin yüksek evlerine düşürdüğü yıldırımları sadece eziciliğini, mahvediciliğini göstermek için mi kullanıyordu? Hayır... Yüksek taht üzerinde oturan bu Ulu Tanrı, kudretli ve kuvvetli idi, fakat adaleti, doğruluğu çok seviyordu. Onun fırtınaları, yağmurları, boraları vardı, fakat o bütün

bunları yerinde kullanıyor, haksız olarak hiçbir faniyi incitmiyordu. Onun düşüncelerine, kararlarına, kimse akıl erdiremezdi. O dilediğini yapardı, fakat onun takdir ettiği her şeyde bir hikmet, bir sebep vardı. İnsanların başlarına gelen bütün kötülükler, iyilikler onun güzel takdirinin haklı bir sonucu idi. İnsanlar iyi oldukları zaman kara toprak arpaları, buğdayları çokça yetiştirir; meyva ağaçları dolar dökülür, koyunlar, kuzular, sürüler artar, çoğalır, denizler bol bol balık verirdi.

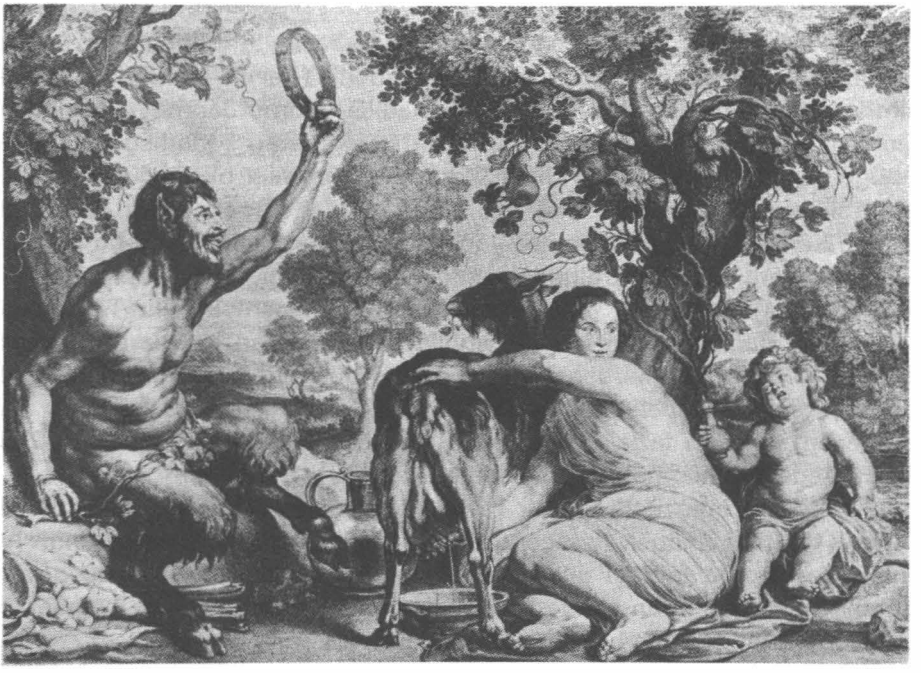
İnsanlar kalplerinden adaleti, ruhlarından fazileti kovarak fena yollara saptıkları zaman kasırgalar kopar, fırtınalar çıkar, tufanlar olur, tarlaları, bağları, bahçeleri, siler süpürürdü. Dağ yamaçlarında sellerden kendilerini kurtarabilen tarlaları, bağları da dolular yokederdi.

Bütün bu şeyleri yapan Ulu Tanrı (**Zeus**)un da bir anası bir babası vardı, fakat onun doğuşu fanilerin doğuşu gibi değildi. Bütün varlıklar, kâinat onunla başlamıştı, onunla bitecekti. Onun fanilerin akıl erdiremeyecekleri esrarlı bir varlığı, sonsuz bir hayatı vardı. Bazı şairler onun doğuşunu anlatırlar, fakat bu imkânsızdır. Hangi insanın bütün varlıklara can veren, yaşatan, idare eden bu ulu varlığı, tanıtmaya; anlatmaya gücü yeter. Hangi kalem onun yaptıklarını yazabilir. Bununla beraber şairler ne olduğunu iyice kavrayamadıkları bu Ulu Tanrıyı çok kuvvetli ve güzel vücutlu bir insan şeklinde tasavvur etmişler ve onun hakkında birçok masallar uydurmuşlardır.

Bu masallarla, fani insanlar, onun başardığı işleri, kudretini, ulu varlığını, anlatmaya çalışmışlardır. Hayal peşinde koşan şairlerin sözlerine göre (**Zeus**) zamanın yaratıcı ve yok edici bir kudreti olan **Kronos**'un oğlu idi.

Annesi **Rea** da bir Tanrıça idi. **Rea** dünyaya getirdiği çocukları **Kronos**'un kucağına verir vermez babaları tuhaf bir duygunun tesiri altında kalarak onları parçalıyordu. Gerçekten (Zaman) bir taraftan yaratır bir taraftan mahveder. O yarattığı şeyleri yok etmekten bir türlü vazgeçmemektedir. (**Kronos**)un yok ediciliğine son verilebilmesi için, kuvvetli bir çocuğun doğması ve onun öldürücü elinden kurtulması, büyümesi ve sonra bu kan dökücü babayı devirmesi lâzımdı. Bu hakikat, birbiri peşinden evlâtlarının yok edilmesi felâketini görerek çok mustarip olan anaya bir mucize ile bildirildi. Ana, bu kudretli çocuğa gebe kaldığını anlayınca gizlice gökten yere indi ve derin bir vadi bularak oraya gitti. Çalılar arasında kuytu bir yer seçerek çocuğunu doğurdu, işte bu çocuk (**Zeus**) idi. Sonra çocuğu yıkaması için bir gölcük, bir dere bulmak lâzımdı. Aradı, taradı, o civar kurak bir yer olduğu için istediğini bulamadı. Kendisi de nerde ise susuzluktan ölecekti, bu yüzden ümitsizliğe kapıldı ve dizleri üstüne düşerek "yer" den yardım istedi. (Ey toprak, sen hepimizin, her şeyin anasısın! Ana ıstırabını bilirsin, bana acı); böyle söyleyerek yalvardı, sonra elindeki Tanrılara mahsus âsa ile bir kayaya vurdu. Kaya yarıldı ve saf, serin ve berrak bir su akmaya başladı. Tanrıça susuzluğunu giderdi. Çocuğu yıkadı, temizledi, kundakladı ve onu bir **Nympha** — "Peri"ye emanet ederek Girit adasına yolladı ve orada gizli bir mağarada saklattı.

Bu mağara derin, geniş ve büyük bir mağara idi. Ağzını sık bir orman çevrelemiş ve kapatmıştı, iç duvarlarını sarmaşıklar örtmüştü. Yeni doğan yavru, bu mağaraya getirilir getirilmez burada oturan Nymphalar onu karşıladılar ve kucaklarına aldılar. Sonra yaldızlı bir beşiğe yatırdılar.

(Şekil: 6) Zeus, İda dağında keçi, Amalthée'nin sütü ile ve bal ile besleniyordu.

Keçi **Amalthée,** Zeus'e sütannesi oldu ve saf sütü ile onu doyurdu. Arılar ona bal yaptılar. Uzaklardan **(Okeanos)**un kenarlarından uçup gelen güvercinler ona "**Ambrosia**" getirdiler ve kocaman bir kartal bir kaya oyuğundaki İlâhî kaynağa **(nektar)** akıtarak onun susuzluğunu giderdi.

Gelecekte **(Olympos)**un Baş Tanrısı olacak bu yavruyu eğlendirmek için **Adrasteia** adındaki genç bir peri kızı ona çok hoş bir oyuncak getirdi. Bir nevi top olan bu oyuncağı havaya atarak çocuğu eğlendiriyordu.

Fakat onun feryatları yükselip, ağlamaları artınca, annesinin sadık hizmetçileri olan **Kuretea** yahut **Korybantes**'ler dans etmeye başlıyorlardı. Onun beşiğinin üstüne tunç kalkanlarını uzatıyorlar ve her adım attıkça kısa kılıçlarıyla kalkanlara vurarak çocuğun feryatlarını boğuyorlardı. Bu suretle **Kronos** çocuğun sesini duyarak onun yerini bulamıyordu. Genç Tanrı yavaş yavaş büyüyor, aklı, kuvveti artıyordu.

Bir gün sütannesi olan keçi **Amalthee** ile beraber dolaşıyordu. Bir aralık keçi ile güreşerek onu yere yatırmak istedi. Bu sırada hayvanın boynuzu bir

ağaca çarparak kırıldı. (**Melissa**) adındaki peri, kırılan boynuzun yerini pansuman yaptı, sardı. Zeus (**Melissa**) nın sütannesine yaptığı iyiliği unutmadı, kırılan boynuzu aldı, ona şaşırtıcı birçok vasıflar, meziyetler verdikten sonra bu iyi kalpli periye armağan etti. O zamandan beri bu boynuza (**Bereket Boynuzu**) denir. Çünkü en küçük bir arzu üzerine bu boynuz birçok nimetlerle, dolar taşardı.

Rea'nın oğlu ilk gençlik çağına gelince babasını tahtından indirdi. Kendisi onun yerini aldı. Fakat iş bununla bitmedi. (Yer)in altında zincire vurulmuş mağrur devler yeni Tanrıyı istemediler. Homurdanmaya başladılar. Bunlar homurdanarak kapatılmış oldukları mağaraları zorladıkça dünyanın kabuğu sarsılıyor, dağlar devriliyor, korkunç depremler oluyordu. (**Zeus**) bu depremlere sebep olan devleri yer altından azat etmek istedi. Yerin kabuğunu kaldırarak **Titan** adını taşıyan ve dünyayı rahatsız eden bu korkunç devleri salıverdi. Fakat yeraltındaki zindanlardan çıkar çıkmaz bu nankör **Titanlar,** (Zeus) la savaşa giriştiler. (**Olympos**)a ulaşmak, Ulu Tanrıyı devirmek için dağları birbiri üstüne yığdılar ve kocaman kayaları koparark (**Zeus**)a fırlattılar. Bunlardan bazıları denize düştü, adalar meydana geldi, bazıları karalara isabet etti, tepeler hâsıl oldu. Bu çeşit ve korkunç muharebe on seneden fazla devam etti. Nihayet bu küstahlıktan bıkan **Zeus** bunların edepsizliklerine, kör hiddetlerine son vermek istedi.

Kronos'un oğlu kat'i olarak zaferi kazanmak ve bu kör kuvvetlerden dünyayı temizleyebilmek için çare aradı; nihayet yerin dibinde bulunan karanlık (**Tartaros**)a inmeyi düşündü. Oraya **Kyklops**'lar (Tek gözlü devler) kapatılmıştı. Orası yerin içinde, denizlerin altında, rutubet ve su buğuları ile dolu, sonsuz bir gecenin hüküm sürdüğü, zifirî karanlık bir yerdi.

(Kyklops)lar çok kuvvetli ve vahşi, döğüşmekten hoşlanır, alınlarının ortasında tek gözleri bulunan dağ cüsseli korkunç devlerdi.

Semaların sahibi ve hâkimi bulunan Ulu Tanrının (**Olympos**)un tepesinden fırlattığı yıldırımlar, iri pazulu "**Kyklops**" ların örsleri üzerine indirdikleri çekiçlerden çıkardı. Orada (**Zeus**)a yıldırımlar ve şimşekler hazırlayan **Kyklops**'ları gözetlemek ve kaçırmamak için ellişer başı ve yüzer kolları bulunan ifritler de vardı. (**Zeus**), (**Tartaros**)a inince onlara:

— Dünyayı rahatsız eden fenalıklardan kurtarmak için sizin kuvvetli kollarınıza ihtiyacım var, sizi buradan çıkaracağım, beni takip ediniz, dedi.

Yüzer kollu İfritlerle korkusuz **Kyklops**'lar hep bir ağızdan bağırdılar:

— Buyruklarınızı yerine getirmeye hazırız.

Yer altından günün ışığına çıkar çıkmaz İfritler ve **Kyklops**'lar asi **Titan**'ların karşılarına dikildiler.

Kyklops'lar ateş saçan oklarını hazırlıyorlardı ve yüz kollu İfritler taşlarla silâhlanmışlardı. Birden bire kavga başladı. Bu korkunç kavganın gürültüsünden dağlar, taşlar inledi, denizler ürperdi, (**Olympos**)un en yüksek tepesinden, Cehennemlere kadar her yer sarsıldı. Yıldızlar bile bu yaygaradan rahatsız oldular. İki taraf da birbirlerinin üstüne binlerce ok, dağ-

lardan koparılmış binlerce kaya fırlatıyordu. Henüz talihin hangi tarafa yar olacağı kesin olarak belli olmadığı bir zamanda kudretli (**Zeus**), bir harp arabası üzerinde semada göründü. Elinde zafer yıldırımı vardı. Bütün kuvvetiyle (**Titan**)ların üzerine yüklendi.

Korkunç yıldırımını fırlattığı zaman dağlar yarıldı, fırtınalar kudurdu, ormanlar tutuştu, denizler taştı, rüzgârlar kalın bir duman tabakasını önlerine katarak **Titan**'ların bulundukları yerlere sürdüler. Duman Titanları boğdu ve onların kudretlerini felce uğrattı.

Bu durumdan faydalanan üç İfrit yüzer elleri ile aynı zamanda üç yüz kayayı Titan'ların üzerlerine attılar. Ve düşmanlarını kaya çığının altında ezdiler. Sonra (**Zeus**) onları karanlık (**Tartaros**)a yuvarladı. İşte o zamandan beridir yerler ve gökler yalnız bir Ulu Tanrı tanırlar ve yalnız O'nun buyruklarına boyun eğerler. O artık hiçbir kuvvetin sarsamayacağı, hiçbir düşmanın dokunamayacağı bir kudret olduktan sonra **Hera** ile evlendi.

Muhteşem ve parlak bir güzellikte olan **Hera**'nın (**Zeus**'le) evlenmesini **Olympos**'daki bütün Tanrılar sevinçle alkışladılar. Onlar beyaz kollu (Tanrıça)yı (**Zeus**) e tam eş bulmuşlardı. Şairler (**Zeus**)un arada sırada yer yüzüne inerek bazı (**Nympha**) larla sevиştiğini söylerlerse de hakikatta (**Zeus**) yalnız bir zevce, bir eş tanımıştır.

Bununla beraber (**Zeus**) un Aşk maceralarında, fanilerin pek azının anlayabildiği sembolik mânalar gizlenmiştir. Onun perilerle sevişmesinde ve birleşmesinde tabiatın çoğalma kudretinin en güzel ifadeleri vardır.

Onun sevdiği güzel kızların en meşhurları şunlardır:

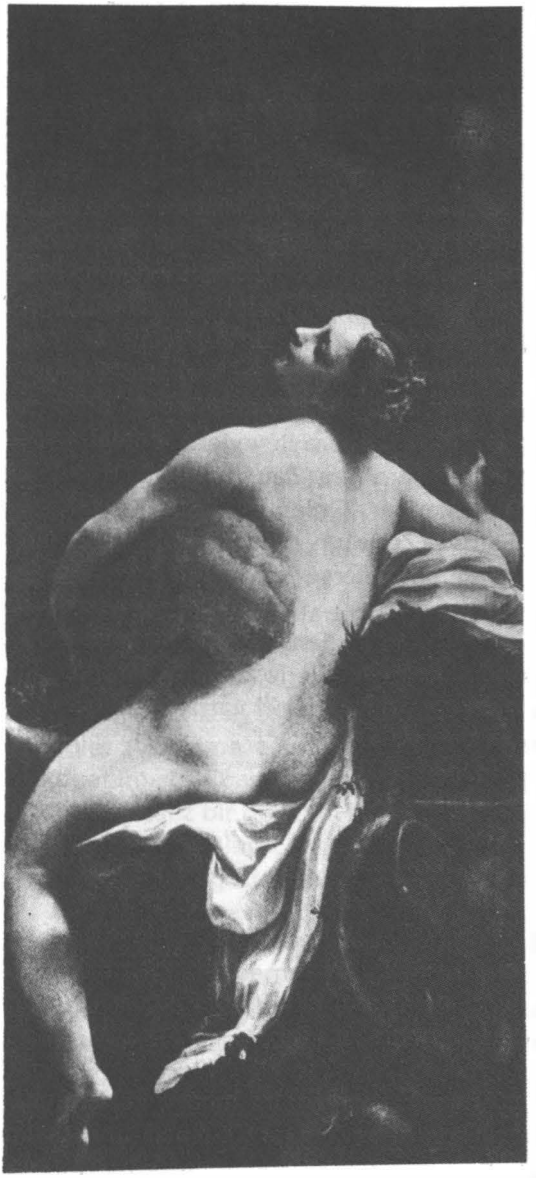
Europa — Danae — Leda — Antiope — İo.

(EUROPA)

(**Europa**) Suriyeli genç ve güzel bir kızdı. Parlak teniyle, gönül alıcı bakışı ile güzelliği dillere destan olmuştu. Eğlenmesini, gezmesini seven bir kız olduğundan o, sabahleyin kalkar kalkmaz hemen arkadaşlarını çağırırdı. Onlar vakit geçirmeden ellerine birer küçük sepet alarak koşarlar, güllerin açıldığı, suların tatlı şırıltılar çıkararak aktığı bahçelere giderlerdi. Bir gün onlar her zamanki gibi deniz kenarında bulunan bahçelerde çiçek topluyorlar, buketler yapıyorlardı. Başlarına konacak çelenkler örüyorlardı.

Bu sırada **Zeus**, **Europa**'yı gördü. Onun parlak beyazlığı ve güzel gözleri, **Olympos**'un Baş Tanrısının çok hoşuna gitti. Fakat karısı **Hera**'nın kıskançlığını uyandırmamak hem de arzu ettiği utangaç Suriyeli güzeli, ürkütmeden elde edebilmek için genç ve munis bir boga şekline girdi. Kızların çiçek topladıkları bahçenin etrafında dolaşmaya başladı.

Bu sevimli hayvanın görünüşü; uzun saçlı güzel bakireleri korkutmadı. Gerçekten bu boğada bir tatlılık, ifade edilmez bir munislik vardı. Rengi göz okşayıcı altın sarısı idi. Alnının ortasında yuvarlak bir beyazlık vardı. Göz-

(Şekil: 7) Zeus, bir bulut olmuş, güzel (İO) yu kapmıştı.

lerinde sakin bir denizin maviliği görünüyordu. Gayet muntazam olan boynuzları alnının üstünde hilâl gibi kıvrılmıştı.

Kızların hepsi de bu munis, güzel hayvana yaklaşmak ve onu sevmek istediler.

Güzel **Europa** onun yanına yaklaşır yaklaşmaz boğa durdu, onun önünde diz çöktü, yere yattı tatlı tatlı böğürdü ve kızın ayaklarını yalamaya başladı.

Europa da nazik elleriyle hayvanın sırtını, yanlarını okşadı ve ördüğü çiçek buketini boğanın fildişindenmiş gibi beyaz ve muntazam olan boynunuza iliştirdi.

— Arkadaşlar; koşun, koşun, yaklaşın hepimiz bu hayvanın sırtına binebiliriz, onun sırtı bir gemi kadar geniş, diye bağırdı ve önce kendisi gülerek hayvanın sırtına sıçradı ve oraya oturdu. Arkadaşları da onun yanına sıçrayıp çıkacaklardı, fakat hayvan âşık olduğu kızın hafif ağırlığını sırtında hisseder etmez süratle kalktı ve denize doğru koştu, deniz kenarına gelince azgın dalgalar hemen yavaşladılar. O zaman **Europa**'nın arkadaşları, boğanın dalgaları yardığını ve denizde kumlu bir ovada koşuyormuş gibi koşarak gözden kaybolduğunu gördüler.

Âşığının sırtına oturmuş bulunan Suriyeli güzel, bir eli ile boğanın boynuzundan sımsıkı yakalamış, diğer eliyle dalgalanan saçlarını gözönünden itmeye çalışıyordu.

Dalgaların çarparak kırıldığı kıyılar, yüksek dağlar, arkada kaldı, kayboldu ve uzun saatler güzel **Europa** başının üstünde gökkubbeden ve ayaklarının altındaki tuzlu köpüklerinin hafif temas ettiği, büyük, derin denizden başka bir şey göremedi.

(Şekil: 8) Zeus sevimli bir boğa olarak Europa'ya kendini sevdirdi.

Nihayet uzak ufukta dağlık bir adanın yüksek tepeleri göründü. Buraya çabuk ulaşmak için boğa daha hızlı koşmaya, daha çok yol almaya başladı, biraz sonra **(Zeus)** kıymetli yükünü bir çınarın gölgesine yerleştirdi. Tekrar Tanrı şekline girerek kendisini ona tanıttı. Tam zamanında ve çabuk hareket eden **Horalar** "Saatlar" efendilerine yatağı hazırlamak için **(Olympos)**un tepesinden aşağı indiler.

Europa Zeus'un kolları arasında uyudu ve bütün dünya kıralların ilki ve en iyisi bulunan Kirid Kıralı **Minos** bu sevgiden doğdu, bu mutlu birleşmenin yapıldığı yere gölge saldığı için o günden beri bu izdivacın bir hâtırası olarak çınar ağacı yapraklarını hiç dökmez.

(Şekil: 9) Zeus güzel Europa'yı kaçırıyor.

DANAE

Zeus'un gönül verdiği ikinci bakire (Danae)dir. Danae, güzel kuleleri, Surları bulunan **Argos** şehrinin ünlü kıralının kızı idi. Bu kıralın erkek evlâdı olmadığından tahtının sahipsiz kalacağından korkuyor ve Tanrılardan yardım istiyordu. Bir mucize ile kızı **Danae**'den doğacak bir erkek çocuğun kendi tahtına oturacağını öğrendi. **Argos**'luların kıralı bu haberden çok korktu ve talihi durdurmak, ilâhi takdiri tedbirle önlemek sevdasına düştü. Duvarları tunç levhalarla kapalı bir yeraltı odası yaptırdı ve kızının ana olmasına engel olmak için onu bu odaya kapattı. Bu karanlık yeraltı mahzeninin etrafına silâhlı nöbetçiler koydurdu. Bunlar gece gündüz bu odaya gözetliyerek kimseyi oralara yaklaştırmıyor, kuş uçurmuyorlardı. Fakat mukadderat yenilmez bir kuvvettir. Âciz insanlar onu değiştiremezler. Gerçekten **(Zeus)** takdirini yerine getirmek için altın yağmuru halinde yağmaya başladı.

Kudurmuş fırtınalar her şeyi altüst ederken o yerin içine sızdı ve Danae'nin uyuduğu kapalı odanın tunç tavanı arasından bir delik bularak güzel kızın göğsüne damladı. Bu ilâhi yağmurdan gebe kalan **Danae** ünlü "**Perseus**"i doğurdu. (Perseus; bahsine bakınız).

LEDA

Olympos'un Ulu Tanrısı **Zeus** bir gece **Taygetos** dağının vahşi tepesine indi. Gece çok karanlıktı ve yüksek dağın sessizliğini hiçbir gürültü bozmuyordu. **Zeus** neden Tanrı dağını terketmiş, yeryüzüne inmişti? Elbet bunun bir sebebi olacaktıl O bu defa bir boğa yahut tabiatüstü bir yağmurun altın damlaları halinde **Olympos**'tan yere inmedi. O gönül verdiği güzel bir kızı elde etmek için bu defa yakışıklı bir kuğu olmuştu, gerçekten o **Olympos**'u terkedip yere indiği gece **Aetolia** kıralının kızı **LEDA,** ölü bir kıraliçe gibi uyuyordu. İlâhi kuğu büyük kanatlarını birbirine çarparak etrafına güzel kokular yaydı. Leda birdenbire sıçrıyarak uyandı ve yanında parlak renkli bur kuğu kuşu gördü. Şafak renkli beyaz tüyleri olan bu ilâhi kuş uzun boynu ile yüzünü okşuyordu.

Kuğu kuşu ona "hiçbir şeyden korkma" dedi. "Ben aydınlık Tanrısıyım, istiyorum ki sen, bir birinin eşi olan iki meşhur çocuğun anası olasın, Onlar ay ve güneş gibi birbirini takip ederek yaşayacaklar, birisinin adı (Kastor) diğerininki (Pollüks) olacak ve onlar ölüm acısını hafifleterek insanlara iyilik edecekler, ıstırap içinde çırpınan ve can vermek üzere olan gemicilerin yardımına koşan Tanrılar olacaklar, gerçekten kudurmuş fırtınalar, denizin üstüne atıldıkları ve gemicilerin şaşırmış halde gemilerinin başında onlara yalvararak yardım istedikleri zaman, süratli kanatları ile gökleri yararak, senin iki oğlun, bulutların içinde görünecekler; zincirlerden boşanmış, azgın

rüzgârların soluklarını kesecekler, dalgaların gürültülerini azaltacaklar ve gemiyi sâlimen limana sevk edeceklerdir."

Kâinatın sahibi ve buyrukçusu işte böyle söyledi. Dokuz ay sonra (**Leda**) ormanların içinde esrarlı bir yumurta yumurtladı. Ondan tamamıyla birbirine benziyen iki çocuk çıktı. Onlara yumurtanın kabuğundan çıkar çıkmaz parlak bir yıldızın ikisinin başına nur döktüğünü gördüler, sonra ikisi de aynı ata binerek ve ikisinin elinde de aynı mızrak bulunduğu halde dörtnala uzaklaştılar.

ANTIOPE

Derler ki başka bir gün "Zeus"; "Nykteus"un(*) kızına yaklaşmak istedi. Güzel kolları bulunan "**Antiope**" adındaki bu kızın yüksek ağaçların gölgesinde, örtüsüne bürünerek uyumasından faydalanan "**Olympos**"un Baş Tanrısı, keçi ayaklı bir **Satyros** şekline bürünerek bu güzel kızın koynuna girdi ve onunla beraber yattı. Bugünden itibaren "**Antiope**" rahminde iki çocuğun kımıldadıklarını hissetti. Fakat kızın babası, kızının, kimden döl aldığını bilmediğinden onu şiddetle azarladı ve sık sık hakaret etti. İşlediği günahı mütemadiyen başına kakıyordu. Bu fena muamelelere dayanamayan "**Antiope**" baba ocağını terketti ve "**Sykion**"a sığındı. Az bir zaman sonra kızın sığındığı memleketin kıralı "**Epopeus**" bu kaçkın prensese âşık oldu ve onunla evlendi. Bu haber etrafa yayılınca "**Antiope**"nin babası teessüründen kendini öldürdü. Bununla beraber can vermeden evvel kardeşi "**Lykos**"dan "**Antiope**" ile kocasından intikam alması için, namus ve şerefi üzerine söz aldı. Bunun üzerine "**Lykos**" **Sykion**'a yürüdü ve kıral "**Epopeus**"u yenerek öldürdü, "**Antiope**"yi esir ederek zincire vurdurdu. Yolda bu ilâhi esir iki güzel çocuk doğurdu ve onları terketmek mecburiyetinde kaldı. Çobanlar

(Şekil: 10) Zeus'un sevgilisi Antiope

(*) Bazıları Antiope'nin Nehir Tanrısı Asopos'un, bazıları da Iykurgus'ün kızı olduğunu yazarlar.

çocukları buldular, beslediler, büyüttüler. Bunlardan birinin adı "**Zethos**" öbürününki **Amphion**" idi. Sonra bu iki kardeş "**Boiotia**" ya kral olup **Thebai** şehrini kurdular. Başkentleri olan bu şehirin kurulması onlar için güç olmadı. Çünkü "**Amphion**" lirini çaldıkça kayalar kendiliklerinden dağlardan kopup duvarların üzerine yığılıyorlardı.

Sykion şehrine götürülen ve orada sıkı bir nezaret altında bulundurulan ve kraliçe **Dirke** tarafından mütemadiyen işkence yapılan zavallı "**Antiope**" sefilâne bir ömür sürüyordu. Fakat bir gün onun nazik bileklerini çürüten kelepçeler, kendiliğinden düşüverdiler. Bir mûcize ile hapislikten ve esirlikten kurtulan Antiope, "**Kitheron**" şehrine vardı ve çocuklarını buldu. Çocuklar annelerinin başına gelenleri öğrendikten sonra bir gün kalpsiz **Dirke**'yi yakaladılar ve vahşi bir boğanın boynuzlarına bağlayıp parçalattıktan sonra vücudunu bir kaynağa attılar, oraya, "**Dirke Kaynağı**" derler.

GANYMEDES

Her güzel varlığın yaratıcısı olan **Zeus**, yalnız kadınların güzelliğine vurgun değildi. O güzel olan her şeye, hattâ delikanlılara bile gönlünü kolayca kaptırıyordu.

Zeus bir gün yeryüzünde olağanüstü güzelliğe malik bir delikanlı gördü. **Ganymedes** adını taşıyan bu delikanlı o kadar güzel, o kadar hoş bir delikanlı idi ki, **Zeus** onun cazibesinden kendini kurtaramadı. Fanilerin arasında görüp en çok beğendiği ve sevdiği bu genci daima yanında bulundurabilmek için yer yüzünden kapıp, **Olympos**'a çıkarmayı düşündü.

Bir akşam **Ganymedes**, **İda** dağının(*) yamaçlarında sürüsünü otlatıyor ve bir kayanın üzerine oturmuş kaval çalıyordu. Kocaman bir kartal şekline giren **Zeus**, Olympos'un tepesinden aşağı doğru süzüldü ve **Ganymedes**'in arkasından geldi. Ansızın üzerine çullandı ve onu kaptığı gibi doğru Tanrıların dağına uçurdu. Bu genç çoban orada süt ve peynir yerine **Ambrosia** ve **Nektar** ile beslendi bu suretle güzel yüzü, hoş endamıyla Tanrıların gözünü okşamak için ebedî gençliğini muhafaza etti.

Bazı mitologlar **Ganymedes**'e **Zeus**'un sâkilik görevi verdiğini söylerler.

LYKAON VE KALLİSTO

Zeus yeryüzünde seyahat ederken bir gün **Arkadia** krallarından **Lykaon**'un misafiri olmuştu. Halbuki bu kral kan dökücülüğü ile ün kazanmıştı. Kendisine misafir olanları yakalatıp öldürür ve bu şekilde gönül eğlendirirdi.

(*) Bayramiç ile Edremit arasında 1767 metre yüksekliğinde bugün Kazdağı dediğimiz dağın eski adı "Ida" idi. Bir Ida da Kıbrıs adasında idi.

Zeus, bu insafsız kralın sarayına gelir gelmez, kendisinin kim olduğunu saklamıştı. **Lykaon,** Zeus'u denemek için âdet ettiği gibi öldürttüğü talihsiz bir yolcunun etinden hazırlattığı yemeği misafir Tanrıya ikram etti. Fakat o çirkin hareketinin cezasını çekmekte gecikmedi, birden bire gökten müthiş bir yıldırım düşerek zalim kralın sarayını derhal yakıp kül etti ve Kralı da bugün "Kurt" dediğimiz yırtıcı hayvana çevirdi.

Lykaon'un kızı olan **Kallisto** ismindeki peri önce **Artemis**'in arkadaşı idi ve ona, kendisi gibi —yani Artemis gibi—, lekesiz ve afif kalacağına dair söz vermişti. Fakat çok güzel bir kız olduğundan Zeus onun güzelliğinin hayranı

(Şekil: 11) Zeus'un kandırdığı peri kızı Kallisto.

oldu ve onu sevdi. Bu peri kızı bir gün ormanda çamlar altında dinlenirken **Artemis**'in kılığına giren Baş Tanrı onun yanına vardı. Genç bakire Zeus'u Artemis sandığından ondan çekinmedi ve onu iyi karşıladı. Fakat hatasını anladığı zaman iş işten geçmişti. Günahını kimseye sezdirmemek için kendini zorladı, ne yazıkki bir gün arkadaşları ile beraber gölcükte yıkanırken **Artemis** onun vücudunda günahının izlerini gördü ve onun lekesiz vücudunun kirlendiğini anladı. **Zeus, Artemis**'in kızgınlığından sevgilisini kurtarmak için **Kallisto'yu** ayı yaptı, fakat **Artemis** okları ile onu delik deşik edince bir çocuk dünyaya getirerek can verdi. O çocuğa **Arkas** adını verdiler ve bu çocuk Arkadia'lıların babası oldu. **Kallisto'ya** gelince zavallı peri kızı, ayıya çevrilmişken **Artemis** tarafından oklarla vurulunca Zeus onu göğe aldı, Kutup yıldızına, "Büyük Ayı"ya çevirdi.

PHİLEMON İLE BAUCİS

Zeus, fani bir insanın kılığına girerek **Phrygia**'da oğlu **Hermes**'le beraber dolaşıyordu. Bu iki gezgin burada, iyi karşılanmadılar. Bin evden her birinin kapısını çaldılar. Tanrı misafiri olarak kabul edilmelerini rica ettiler. Fakat bütün kapılar yüzlerine kapandı, yalnız kenarda üstü kamışlarla örtülmüş değersiz bir kulübede oturan iki ihtiyar, bir karı koca bu iki kimsesiz yolcuyu kulübelerine aldılar. **Phılemon** adındaki ihtiyarla, karısı **Baucis** bu kulübede oturuyorlardı. Bunların her ikisi de aşağı yukarı aynı yaşta idiler, onlar gençliklerinde sevişmişler ve beraber saçlarını ağartmışlar, beraber ihtiyarlamışlardı. İkisi de dindar ve ikisi de iyi kalpli idiler. Bunlar fakirdiler, fakat gönülleri zengindi, bunların köleleri hizmetçileri yoktu. Evlerinin işlerini kendileri görüyorlardı. Kulübeleri temiz ve her şeyleri yerli yerinde idi; Tanrılar bu mütevazi kulübeye tek kapısından eğilerek içeri girdiler, evin hanımı hemen konuklara oturacak bir sedir hazırladı, sedirin üstüne kaba bir örtü örttü. Sonra kadın üstü kül bağlayan ocağı uyandırdı, kuru dalar çıtırdayarak yanmaya başladı, ocağa Tunçtan yapılmış bir kap koyarak içerisine kocasının ırmak kenarında topladığı sebzeleri attı. Yemek hazırladı, sonra tatlı dille konuşarak misafirlerine yemeği beklemenin vereceği sıkıntıyı unutturmaya çalıştı. Kulpundan duvara asılı bulunan bir leğençeyi su ile doldurarak ihtiyar **Philemon** yorgunluklarını alsın diye Tanrıların ayaklarını yıkadı. Bir kenarda söğüt ağacından yapılmış bir nevi karyola bulunuyordu. Yalnız bayram günlerinde kullandıkları eski halıyı çıkardılar, serdiler.

Nihayet sofra hazırlandı. İyi kalpli ihtiyarlar kulübelerinde ne varsa hepsini konuklarına ikram ediyorlardı. Bu sırada kulübenin kapısında bir kaz durmuş içeriye bakıyordu. Onu bile, yakalayıp kesmek, pişirmek istediler. Fakat dermansız bacaklarla ihtiyarlar kazı yakalayamadılar. Nihayet konuklar, "biz Olympos'ta oturanlardanız, komşularınız kalpsizliklerinin cezasını çekeceklerdir. Yalnız siz kurtulacaksınız, kalkınız, bizim izlerimizde yürüyerek peşimiz sıra geliniz, dağ başına çıkalım," dediler. İhtiyarlar ellerine birer baston aldılar, ağır ağır yürümeye başladılar. Bir ok atımı kadar uzaklaşmışlardı ki, yüzlerini geri çevirdikleri zaman bütün ovayı suların kapladığını gördüler. Evler yıkılmış, insanlar boğulmuştu. Yalnız kendi kulübeleri olduğu gibi kalmıştı. Komşularının haline acırlarken birdenbire iki misafiri içine zor alabilen kulübenin kocaman bir tapınak haline geldiğini hayretle gördüler. Eski çürümüş direkler mermer sütun, kulübenin üstündeki sazlar, samanlar altın olmuşlardı. Tam bu sırada **Kronos**'un oğlu Baş Tanrı Zeus, "İyi kalbli ihtiyarlar, ne dilerseniz, dileyiniz benden" dedi. Karı koca kendi aralarında biraz konuştuktan sonra, gençlik senelerini beraber harcadıkları bu yerlerden uzaklaşmak istemediklerini, binaenaleyh kendilerinin tapınak haline konan evlerinde bekçi olarak kalmayı arzu ettiklerini söylediler. İstedikleri oldu. Onlar bütün hayatları müddetince tapınağın koruyucusu olarak kalacaklardı.

Bir gün çok ihtiyarlamış, senelerin yükü altında ezilmiş bir hale gelmiş olan bu ak saçlı ihtiyarlar mabedlerinin kutsal basamakları üzerinde oturmuş, vaktiyle buralarda olup biten olaylardan bahsederlerken birdenbire **Baucis, Philemon**'un yapraklanarak ağaç haline geldiğini şaşırarak gördü. **Philemon** da aynı şeyi **Baucis**'te görüyordu. Sevgili karısının başından dalların çıktığını ve yapraklandığını görüp şaşırmıştı. Onların ikisi de, şaşkın şaşkın birbirlerine bakarlarken süratle ağaç haline geliyorlardı.

Son olarak **Baucis** "Allahaısmarladık kocacağım," dedi. **Philemon** da "Allahaısmarladık sevgili karıcığım," diyebildi. Çünkü her ikisinin de ağzını kalın kabuklar kapadı.

Baucis, ıhlamur, **Philemon** da meşe olmuştu.

ZEUS İÇİN YAPILAN TAPINAKLAR VE HEYKELLER

Zeus için yapılan tapınakların en tanınmışı **Epir'de** bulunan **Dodon** mabedi idi, bu tapınak en eski tapınaklardan sayılıyor ve onun tarihi tâ **Pelasgos**'lar zamanına kadar çıkıyordu. Oradaki sık meşe ağaçlarının meyvesi Palamutlardan Pelaglar faydalandıkları için bu ağacı Tanrıların başı olan **Zeus**'a tahsis etmişlerdi. Dodon kutsal meşe ağaçlarına tüneyen güvercinler de mukaddes sayılırdı. Buradaki iri meşe ağaçlarının fırtınalı havalarda sallandıkça dallarının ve yapraklarının çıkardığı uğultular, sesler **Zeus**'un ilâhi sesi telâkki edilir, bu sesten mânalar çıkarılır. Gelecekteki olayların sırları okunurdu.

Zeus'un Tapınaklarından birisi de Olympie şehrinde, tanınmış Heykeltraş **Phidias**'ın eseri olan heykelin bulunduğu tapınak idi. Rivayete göre bu heykelin, pek süslü yapılmış olan dayanağı on metre yükseklikte, yedi metre genişlikte idi. Heykelin asıl kendisi on üç metreye yükseliyordu. **Zeus,** bronz, altın ve fildişinden yapılmış bir taht üzerine oturtulmuştu.

Sağ elinde, altın şeritle bağlanmış tacını, sol elinde zafer sembolü ve ucunda kartal bulunan hükümdarlık âsasını tutuyordu. Sırtında çiçeklerle süslenmiş yaldızlı bir manto vardı. Alnında zeytin yapraklarından bir çelenk bulunuyor, uzun sakallı olan gösterişli çehresinden büyüklük akıyordu.

Phidias'ın izinden giden heykeltıraşlar; Tanrıların ve insanların efendisi olan **Zeus'u** çoğu zaman bir taht üzerine oturmuş olarak tasvir ederler. Vakur baş, fırtınalara kumanda eden bir kudret ve şiddet ifade eder. Fakat aynı zamanda onun bakışlarında sükûnet ve güzel günlerin göklerdeki saflığı vardır. Bir aslanın yeleleri gibi bol ve sık saçlar onun geniş alnını süsler ve çehresinin iki tarafına kıvrılmış olarak düşerler.

Kıvırcık sakallı, çehresini uzun gösterir, kalın saçları altında büyük gözleri kıvılcımlar saçar. Bazan Zeus'un başı açık bir bantla sarılmış ve zeytin yahut meşe yapraklarından örülmüş bir çelenk konmuş olarak gösterilir.

Sağ elinde kanatlanmış yıldırım bulunur, sol elinde Zafer sembolü

yahut ucunda bir kartal bulunan hükümdarlık âsasını tutar. Bazan bu kartal onun ayakları ucunda yahut ellerinden birinin üstünde dinlenir görülür. Onun güzel göğsü açıktır ve mantosu omuzlarına atılmıştır. Kartal, meşe, dağların tepesi, ona hasredilmiştir. Keçiler, boğalar, inekler çoğu zaman yalnız **Zeus**'a kurban olarak kesilirdi.

HERA yahut JUNON

KRONOS'un büyük kızı ve **Zeus**'un kız kardeşi olan **Hera** aynı zamanda Baş Tanrının karısı idi.

Zeus, kendisine bir hayat arkadaşı, sadık bir eş aradığı zaman o henüz tatlı dilli bir bakire idi. İhtiyar sütannesi **Markis** onu gözetliyor ve hiçbir zaman yalnız bırakmıyordu. Bununla beraber, bir kış mevsiminin çok soğuk bir gününde **Hera** ıssız bir yerde yalnız başına bulunuyordu. Birdenbire soğuktan üşümüş, titreyen ürkek bir kuğu kuşu geldi, onun nazik omuzuna kondu. Üşüyen kuşa acıyan **Hera** onu yakaladı, ısıtmak için göğsüne koydu, elbiselerinin içine doğru kaydırdı. Halbuki bu kuş **Zeus** idi.

— Hera, dedi istiyorum ki, sen benim meşru karım olasın, büyük gözlü güzel Tanrıça benim peşimden gel, Olympos'ta parlak bir taht üzerinde ve benim sağımda oturarak saltanat sür.

Bakire razı oldu ve Zeus düğününü yapmak için karısını **Kitheron**(*) dağının ormanlarla süslenmiş en yüksek tepesine götürdü. Yer, onlara çimenlerden yumuşak bir yatak takdim etti. Önlerinde, çiçekler açıldı. Kokulu, serin bir rüzgâr esmeye başladı.

Tanrıların evlenmesinden sevinen ağaçlar; onları selâmlamak için dallarını aşağı doğru eğdiler ve çeşmelerden **Ambrosia** kokusu yayıldı. Bütün Tanrılar bu ilâhi düğünde hazır bulunmak için Olympos'tan aşağı indiler.

Düğün çok muhteşem oldu. Düğünde göklerin ve yerlerin bütün Tanrıları, perileri hazır bulunmuştu. Düğüne yalnız **Khelone** adındaki bir peri kızı gelmemişti. Bu yüzden tembelliğin cezasını çekmekte gecikmedi. Bu peri kızı ağır hareketin ve hantallığın sembolü olan kaplumbağa'ya çevrildi. **Hera** yıldırımlar sahibi Baş Tanrının elinden tutar tutmaz, yaldızlı bir bulut onları neş'e ve sevinç içinde **Olympos**'un tepesine, Zeus'un sarayına götürdü.

Güzel saçlı Hera o günden sonra; Ölmezler arasında, Baş Tanrının karısı, **Olympos**'un Valide Sultan'ı olarak kaldı. Geri topluluklarda olduğu gibi, **Hera** kocasının kölesi değildi. O ilâhi otoriteyi kocası ile beraber paylaşırdı. O da **Zeus** gibi bazan göğün en yüksek yerinde gürler, hiddete kapıldığı zaman rüzgârın zincirlerini çözer, denizleri altüst ederdi. Mevsimlere de hük-

---

(*) Kitheron Yunanistan'da Boiotia ile Attika arasında bir dağın adıdır.

münü geçirir ve bazan ayakları altında parlayan yıldızlara bile karışır, onları idare ederdi.

O, **Olympos**'ta oturan bütün Tanrıçalar'ın en güzeli, en ziyade hürmet göreni, en büyüğü idi. Kocasının sarayında mabutların toplandıkları büyük salona girdiği zaman bütün Tanrılar ayağa kalkarlar, kadehlerini uzatarak onu selâmlar ve onun ayağına doğru gelirlerdi. Onun hiddeti, **Zeus**'un hiddeti gibi, korkunçtu, tahtında otururken, sinirlendiği zaman bütün **Olympos**'u titretirdi.

Zeus ile **Hera**'nın aile ocağında birbirleriyle münasebetleri şairler tarafından bazan iyiliğe, bazan kötülüğe yorumlanırdı. Bazan onların sonsuz saadetlerinden bahsederler, bazan da müthiş kavgalarından dem vururlardı. Bunların aile hayatının birbirini zıt iki cephesi bulunması belki de mavi semanın bazan bulutlarla kapalı, bazan açık ve lekesiz mavi renge bürünmesinin sembolik bir ifadesidir.

Gerçekten **Zeus** ile **Hera** yalnız iyi günlerin, mavi göklerin sahibi değildirler, onlar aynı zamanda, kara bulutların koşuştuğu göklerin birbirine karıştığı ve gürlediği, güneşin kapandığı zamanlardaki kasvetli günlerin de sahibidirler.

Bir ilkbahar sabahının parlak göğü insanın içinde neş'eli duygular uyandırmaz mı? Aksine olarak sonbaharın fırtınaları, kasırgaları göğü kararttığı, bulutları kabarttığı zaman içimiz sıkılmaz mı? İşte fanilere bütün bu duyguları ilham eden zamanları yaratan onlardır. Fırtınalar kara bulutları koşuşturduğu, gökler gürlediği zaman **Olympos**'ta Baş Tanrı ile karısının kavga ettikleri sanılırdı. **Homeros, İliada**'sında **Zeus**'un karısına verdiği cezaları hatırlatır; bir gün **Hera**'yı döğüp vücudunu yara bere içinde bırakmış, onu korumaya kalkışan **Hephaistos**'u da **Olympos**'tan aşağı fırlatmıştı. Başka bir gün de **Hera**'nın ayaklarına ağır bir örs bağlamış, bileklerine altın bir kelepçe vurmuş ve zavallı Tanrıçayı böylece bulutların üzerine asmıştı. Fakat fırtına geçip de gök, **Hera**'nın gözleri gibi güzel, mavi rengini tekrar alınca araları bozulan karı koca nihayet barışmışlardı. Bütün bu mitlerde, bulutlarla dolan, boşanan, yağan gürleyen göğün, tabiî hâdiselerin sembolik ifadeleri vardır.

Zeus çapkınlık yapmak için **Olympos**'u bırakarak yer yüzüne indiği ve **Nympha**'larla seviştği zamanlar, **Hera** hiddet ve kıskançlığından adeta deli olur, ne yapacağını bilmezdi. Kocası **Olympos**'a kendi sarayına döndüğü zaman, **Hera** bütü Tanrıların karşısında ona acı acı çıkışırdı.

Hera bir defa dehşetli sinirlendi ve kalbinde o kadar büyük bir acı duydu ki ne yapacağını bilmedi, **Olympos**'u terketti, yeryüzüne indi ve bir daha oraya dönmeyeceğine dair and içti. O büyük **Eube** adasına gitti. Vaktiyle ilk defa **Zeus** orada kendisine rastlamıştı. Aziz hâtıralarını saklayan bu yerde kederlerini unutmaya çalışıyordu. Fakat kocası, karısının kaçışından çok müteessir olmuş, bu ayrılık kalbine çok dokunmuştu. Karısı ile beraber yattıkları, tavanı yıldızlarla süslü olan yatak odasında bir türlü uyu-

yamıyordu. Onun zekası ve ileri görüşü, karısını kendisine tekrar bağlaması için aklına bir şey getirdi. Bu suretle o kurnazca bir plân hazırladı. Beyaz kollu güzel sevgilisini, kıskançlığının son haddine getirdikten sonra onun gururunu yaralamayı düşündü. O da **Eube** adasının ormanlık dağlarına indi. Orada parlak gözlü bir peri ile yalandan evlendi.

Şöyle ki; odundan bir manken yaparak onu bir gelin gibi süsledi. Sonra sahte gelini boynuzlu, semiz öküzlerin çektiği bir arabaya koyduğu parlak bir tahtın üzerine oturarak dolaştırmaya başladı. Araba adanın bütün şehirlerini dolaştı. Arabacı gittiği her yerde, rastladığı herkese Baş Tanrının yeni nişanlısını gezdirmekte olduğunu söylüyordu. Bu haber kırlara bile yayıldı. Bu kara haberi duyar duymaz. **Hera** hemen arabayı aradı, buldu ve önüne geçti. Fakat gelinin yüzündeki örtüyü açar açmaz hayretler içinde kaldı. Çünkü gelin sandığı şey kaba saba, şekilsiz bir mankenden başka bir şey değildi. Bunun üzerine gülmeye başladı ve kocasının koluna girerek neş'eli bir halde **Olympos**'a çıktı.

Yine bir gün **Hera, Olympos**'ta, tahtında üzüntülü bir halde oturuyordu. Çünkü Giritte **Ida** dağına inen çapkın kocası kır perileri ile sular başında eğleniyor, sarayına dönmesi geciktikçe gecikiyordu. Bunun üzerine **Hera** kocasına hoş görünmeyi, başka güzellerin güzelliklerini kocasının gözünde soldurmayı ve güzelliğinin tesiriyle çapkın kocasını aile yuvasına döndürmeyi düşündü. O da **Zeus**'un perilerle eğlendiği aynı dağa inmeyi orada kraliçelerin en güzeli olarak kendini göstermeyi tasarladı. En şık elbiseler giyerek, süslenmek, kendisini bir kat daha güzelleştirmek için dairesine kapandı. Orada berrak bir su ile banyo yaptı, sonra kokusu bütün gökleri ve yerleri dolduran ilâhi bir esans süründü. Yeryüzünde en çukur, en kuytu yerlerde bulunan insanlar bile onun süründüğü esansın kokusunu duydular. Ve şaşırdılar. Fildişi gibi beyaz ve güzel olan elleriyle uzun saçlarını düzenledi. Kokular saçan parlak bukleler halinde onları beyaz omuzlarının üstüne bıraktı. Böylece pırıl pırıl parlayan siyah saçları, eşsiz derecede beyaz bir tenin üstüne düşünce; o tenin en kıymetli renginin ince güzelliklerini daha net, daha iyi gösteriyordu.

Sonra, gök renkli bir top giydi. Beline süslü bir kemer taktı. Saçlarına en kıymetli mücevherler iliştirdi. Başına çok hoş bir tül attı ve parlak bir yıldız gibi semanın derinliklerinden kayarak **İda** dağının yemyeşil tepesine indi. Zeus karısını bu kadar şık ve güzelleşmiş görünce şaşırdı. Kalbi heyecanlı heyecanlı çarpmaya başladı. Onu âdeta yeniden sevdi. Kol kola girdiler. Güneş ışığının arasından geçemeyeceği yaldızlı bir bulut içinde semaya yükseldiler.

HERA VE İKSİYON

Göğün saf ışığının sembolü olan **Hera** kadınlığın mukaddes örneği, ve-

fakar ve sadık zevcenin ilâhi timsalidir. Kocası fani insanlara yakışacak uygunsuz hareketlerde bulunduğu, çapkınlık yaptığı halde o sadece kıskanır, kendisini yasa kaptırır, üzülür, öfkelenir, fakat hiçbir zaman kocasına ihanet etmezdi. Halbuki o **Olympos**'ta bulunan ilâhlar içinde **Aphrodite**'den sonra en güzelidir. Ona gönül verenler çok olmuştur. Ona ilânı aşk edenler de görülmüştür. Fakat kutsal evlenme bağları ile **Zeus**'a bağlanan **Hera** kirlenmemiştir, afif ve temiz kalmıştır.

Güzelliğinin tesirine kapılarak ona karşı duydukları sevgiyi açığa vurmak cüretini gösterenlerin en tanınmışı **İksion**'dur. **İksion**'un başından şöyle bir vak'a geçmişti: bu adam evlenmek üzere iken karısının babası kendisinden ağır armağanlar istemişti. Bu da kızı ile evlenmesine müsaade ettiği takdirde istediği hediyeleri getireceğine dair söz vermişti. Fakat evlendikten sonra verdiği sözü tutmamıştı. Bu yüzden kayınpederi kendisine haklı olarak çıkışınca **İksion** onunla barışmak ve hediyeleri vermek bahanesiyle ihtiyarı evine yemeğe çağırdı. Zavallı adam ümitle gittiği ziyafet masasından ateşle dolu bir hendeğe sürüklendi ve orada diri diri yakıldı. Bu iğrenç cinayet insanların da Tanrıların da hoşuna gitmedi ve bundan ötürü hiç kimse **İksion**'u affetmedi. Herkesin nefretini kazanan bu adam Baş Tanrının gözüne girdi ve suçu bağışlandı. Yalnız affedilmekle kalmadı; Tanrıların masasına bile dâvet edildi. Fakat bu hâin katil, **Zeus**'un lûtfunu, merhametini unutarak Tanrıların sofrasında şımardı ve Zeus'un karısı namuslu **Hera**'ya fena gözle baktı. Aklından iğrenç şeyler geçirdi. Yeryüzünde edepsizlik yapan, diri diri insan yakan bu kalpsiz, şimdi de Tanrıçaların en namuslusu olan, **Hera**'yı gözüne kestirmişti.

Hera; kirli bakışların; kendi üzerine mıhlanıp kalmasından hoşlanmadı. Fakat ses çıkarmadı. Bir gün işi daha ileri götüren **İksion, Hera**'ya ilânı aşk bile etti. Onun edepsizliğine sinirlenen **Hera** cevap vermeye tenezzül etmedi. Fakat kocasına vaziyeti anlattı. **Zeus** hâdiseyi soğukkanlılıkla karşıladı. Karısının yanılıp yanılmadığını anlamak üzere bir bulut parçasını **Hera** şekline soktu ve **İksion**'un yanına gönderdi. Nektarlarla sarhoş olan **İksion,** kucaklamak ve kendine doğru çekmek için kollarını hayale doğru uzattı. Bunu gören **Zeus** bu utanmazı hemen cehenneme fırlattı. Onu yanan bir tekerleğe kuvvetli bağlarla bağladı. Sonsuz bir işkenceye mahkûm etti. O tekerlek daima dönmekte, katil ve namussuz **İksion** daima yanmaktadır.

Afif **Hera;** kocasına her zaman sadık kalan bu ilâhe meşru evlenmelerin, alie ocaklarının koruyucusu sayılırdı. Evlenmemiş, evde kalmış, geçkin kızlar için kalbi parçalanır, onların mes'ut yuva kurmalarını candan isterdi. Doğurmak üzere olan kadınların yanı başlarında dolaşır, onlara yardım eder, doğum sancılarını hafifletirdi. Doğan çocuklara bile o gözcülük ederdi. Bazı mitologlar **Hera**'yı, lohusaların Tanrıçası olan **Eileithyia**'nın annesi saymışlardır. Bu yüzden eski heykel yapanlardan bazıları makasla, ebelere mahsus aletlerle onu tasvir etmişlerdir. Hulâsa: Hera kadınlığa ait ne varsa, kadının hayatıyla ilgili ne bulunursa onların koruyucusu ve düzenleyicisidir.

(Şekil: 12) Zeus'un karısı Hera, azgın rüzgârları salıverdiriyor.

Hera'nın iyi tabiatları, faziletleri olduğu gibi kibri, gururu ve kini de vardır. Thrakia ve Sicilya'da yer altında, büyük mağaralara kapatılan azgın rüzgârlar, onun emri altındadır. Nefret ettiği; kin beslediği fanilere, kötülük yapmak istediği zaman rüzgârların bekçisi olan **Eole**'ye emir verir, onların zincirlerini açtırırdı. Böylece, mahpeslerinden dışarı bırakılan rüzgârlar, fırtınalar gemileri batırır, evleri yıkar, ağaçları kırar geçirirdi.

Hera'nın heykellerle gösteriliş tarzı:

Tanrıça Hera çoğu zaman yüksek bir taht üzerine oturmuş olarak tasvir edilirdi. Onun bir elinde çoğalmanın sembolü olan bir nar, diğerinde ucunda kuğu kuşu bulunan bir hükümdarlık âsası bulunurdu. Asıl başı, muhteşem kakışlı, iri ve şahane gözlerle süslenirdi. Gür saçları; san'atkârane yapılmış tacından fırlamış bulunurdu. Bu saçlar yaratılışın en mükemmel bir örneği, güzelliğin eşsiz timsali olan beyaz çehresini daha hoş gösterirdi. Gelin duvaklarını hatırlatan bir tül başının arkasına doğru sarkardı. Tavus kuşu ona tahsis edilmişti. Renk renk tüyleri olan bu mağrur kuşun kanatlarındaki gözler; gökyüzünü süsleyen sayısız yıldızların sembolüdür. Zaten gökyüzü güzel **Hera**'nın ilâhi çehresinden başka bir şey değildi.

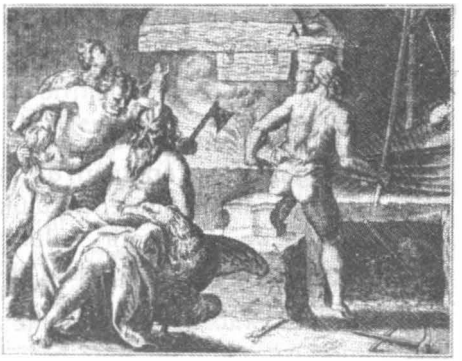
ATHENA yahut MİNERVE

ATHENA'nın doğuşu:

Bir adı da **Pallas** olan **ATHENA,** Baş Tanrı **Zeus**'un çok sevdiği bir kız idi. Zekâ Tanrıçası olan **Athena** garip bir surette dünyaya gelmişti. Annesi akıllı ve uslu olan **Metis** yani Hikmet idi.

Zeus her bakımdan bütün Tanrıların en kudretlisi, en mükemmeli olduğundan, şairler onda hem maddî kuvvet ve kudretin, hem de akıl ve hikmetin birleşmiş olduğunu anlatabilmek için derler ki; O hikmeti, —Metis'i yutmuş yani kendi içine atmış ve onu kendine katmıştı. İşte bu suretle **Zeus** kafasıyla Zekâ Tanrıçasına gebe kalmıştı.

Akıllı ve zeki **Zeus; Metis**'i uzun zaman dinç kafasında taşıdı. Ondan kurtulma zamanı gelip çatınca Demir ve Ateş Tanrısı **Hephaistos**'u çağırdı.

(Şekil: 13) Zeus'un yarılan başından Zekâ Tanrıçası Athena doğdu.

— **Hephaistos;** dedi, başım çatlayacakmış gibi ağrıyor, artık dayanamıyorum. Alnıma, hızla keskin baltanı vur. Orayı yar, korkma sen buyruğumu yerine getir, ben başıma ne geleceğini biliyorum.

Baş Tanrının emrini kim yerine getirmez? Keskin balta onun vakur alnına indi. O anda, yarılan yerden zafer çığlığı koparak güzel bir kız fırladı, çıktı ve dans etmeye başladı. O tepeden tırnağa kadar silâhlı idi. Başında altın bir miğfer kıvılcımlar saçıyordu. Parlak bir zırh bütün vücudunu örtüyordu. Becerikli elinde yepyeni bir mızrağı sallıyordu.

Bu hali gören bütün ölmezler hayret ettiler, şaşırdılar. Güneş bile onu görünce ne yapacağını unuttu, atlarının dizginlerini çekti, arabasını göğün boşluğunda eğledi. Büyük **Olympos** dağı bu yeni doğan Tanrının zıplayışından sarsıldı. Topraktan müthiş bir gürültü çıktı. Denizler kabarmaya, dalgalar coşmaya başladı.

Fakat, onun böyle tuhaf bir şekilde doğuşu ne ifade eder? Evvelce görmüştük ki **Zeus** bizzat, semanın ve fırtınaların, şimşeklerin babası sayılırdı.

Onun ilâhi eli yıldırımı fırlattığı zaman, göğün geniş alnını kaplıyan bulutlar yarılıyor, fışkıran yıldırım alevine yol veriyordu. Kıvılcımlar saçılıyormuş gibi parlak gözleri olan **Athena** bulutlar denizini yarıp geçen müthiş ışık değil midir? O fenalık karanlıklarını delip geçiyor, mızrağının ateşi ile, ışık ve nur Tanrısına zafer sağlıyordu.

Athena'nın vasıfları:

Zekâ, aydınlık Tanrıçası, fırtınaların gürültüleri arasında bakire olarak, doğan **Athena;** bir harp tanrıçası da sayılırdı. Savaş gürültülerini ve silâh seslerini uyandırmasını ve canlandırmasını da isterdi. O Yunanlılar içinde yenilmez bir kavgacı idi. Cesareti, hiçbir Tanrı ile kıyaslanamazdı.

İliada'ya göre **Athena**'nın sakin ve düşünceli cesareti; kör kuvvetin ve harbin Tanrısı olan kardeşi **Ares**'inkinden üstün sayılırdı. Çünkü o, **Zeus**'un kafasından doğmuş, ondan cesaret ve yiğitlik, anası **Metis**'den de fazilet ve kurnazlık almıştı. Bu yüzden onun cesareti kurnazca; yiğitliği, sessizce idi. O gösteriş ve yaygarayı sevmezdi. O yalancı pehlivan değildi.

Athena kabalıktan ve her türlü zulümden iğrenirdi. Temiz kalpli idi. Adaletten hoşlanırdı. İyi ve akıllı insanların yardımına koşmak adeti idi. Bir gün onun beğendiği cesur **Tydeus** çok uzun süren bir savaşta ağırca yaralanmış ve yere düşmüştü. **Athena** babası **Zeus**'a yalvardı. Ona acımasını ve lûtfetmesini istirham etti. Babasından bu cesur döğüşçüye, ilâç götürmek, onu kurtarmak ve ölmezler arasına karıştırmak müsaadesini alınca derhal yeryüzüne, savaş meydanına indi. Fakat **Tydeus**'in yakaladığı düşmanından tüyler ürpertici bir şekilde öcalmakla uğraştığını gördü. O, kendisine getirilen düşmanın kafasını hiddetle eziyor, kemiklerini kırıyor, sonra bir barbar gibi kafatasının içinden çıkan beyni yiyordu. Bunu görünce iğrendi. Yardımına koştuğu döğüşçüye sırtını döndü, bu canavar askeri kendi haline terketti.

Zekâ İlâhesi **Athena** bazan yeryüzüne iner, savaşlara karışırdı. O en çok kahramanların ve yiğitlerin safında çarpışırdı. Bu yüzden ona "**Promakhos**", Hak uğrunda, ilk safta vuruşan; "**Alalkomene**" düşmanı süren, kovalayan adları verilmiştir. Tanrılarla **Titan**'lar çarpışırken **Athena** sivri mızrağıyla savaşa katılmıştı. **Titan**'ları yenen **Zeus**'un zaferini kutlamak için; döğüşçüler dansını ve ilk defa trampet çalmasını o icat etti. Bir muharebe olurken **Athena** hangi taraftan yana çıkarsa o taraf kazanırdı.

Yunanlılar **Medya**'lılara karşı yaptıkları savaşlarda küçük ordularını **Athena** idare etmişti. Bu yüzden bir avuç insan, barbarların kalabalık, fakat disiplinsiz ordularını yenmişti. Aynı zamanda o şehirlerin koruyucusu, bekçisiydi. Sevdiği şehirlerin, kalelerinde, burçlarında saldırganlara karşı, canla başla savaşırdı. **Athena** yalnız savaşları sevmezdi. Barışları da severdi. Barışın nimetlerini, medenî hayatın güzelliklerini, zafer kazanan kralların kalplerine ilham ederdi. Bu yüzden medeniyetle ilgili her şeyin koruyucusu sayılırdı. En mükemmel bir işçi kız -**Hergane**- idi. Terzilerin, çulhaların, örücülerin, hattâ çömlekçilerin patronu sayılırdı. Marangozlar, gemiciler, çift-

çiler, arabacılar, hattâ heykel yapıcılar bile onun yardımıyla işlerini başarabilirlerdi. Atlar —**Hippia**'nın **Sığırlar**— **Boarmia**'nın otlamasına, zeytin ağaçlarının meyvelerine bile o karışırdı.

Hulâsa; insan zekâsının ortaya koyduğu her şey **Athena**'nın eseri idi.

Athena'nın flütü icat etmesi:

Athena bir gün rüzgârların ormanlar arasından geçerken çıkardıkları fısıltıları, sesleri, feryatları taklit etmek istedi. Bir geyik kemiği parçası aldı, deldi bir flüt yaptı. Sonra **Olympos**'a çıktı ve bütün mâbutların toplandıkları salonda icadettiği flütü çaldı, fakat flütü üflerken avurtarı şiştiğinden, güzel yüzü, geçici bir zaman için çirkin bir hal aldı. Bu yüzden **Aphrodite** ile **Hera** onunla alay ettiler. Gücenen **Athena** berrak bir kaynağın başına gitti ve gerçekten flüt çalarken yüzünün çirkinleşip çirkenleşmediğini suya bakârak denedi. Sonunda kendisiyle alay edenlere hak verdi. Rüzgârın çıkardığı ıslıkları bir kemik parçasına üfleyerek ses çıkarmak isterken güzel yüzü biçimsiz bir şekil alıyordu. Kızdı flütü kaldırdı attı. O günden beri hiçbir kimse yüzünün şeklini bozmadan, yanaklarını şişirmeden flüt çalamaz.

Atina şehrine ad takılması:

Yunanistan'ın doğusunda, denize doğru yayık bir vaziyette uzanmış olan küçük yarımadaya **Attika** adı verilir. Bu yarımadanın üstünde, oldukça geniş bir ova içinde bugün Yunanistan'ın başkenti olan **Atina** şehri kurulmuştur. Bu şehre Zekâ Tanrıçası **Athena**'nın isminin verilmesi bir müsabaka neticesi olmuştur. Şöyle ki; **Kekrops**'un(*) kurduğu bu şehre Deniz Tanrısı **Poseidon** kendi isminin verilmesini isterken **Athena** kendi adının konmasını arzu ediyordu. İkisi de haklı idi. **Poseidon** medeniyetin, önce Mısır'dan deniz yolu ile **Atik** kıtasına geldiğini ve bu şehrin, deniz olmasa kurulmayacağını ileri sürüyordu.

Athena ise bu şehri kuranlara, akıl ve zekâyı kendisinin verdiğini, bu yüzden bu şehre kendi adının konmasının daha doğru olacağını iddia ediyordu. Sounda anlaşamadılar; ikisi de kızmıştı. Nerede ise kavga edecekerdi. Bunun üzerine, **Zeus** işe karıştı, onlara dedi ki; ikinizden hanginiz insanlığa daha elverişli ve daha faydalı bir iş yapabilirse **Kekrops**'un kurduğu şehre onun adı verilsin. Bu müsabakada bütün Tanrılar hazır bulundular. **Poseidon** elindeki üç dişli yaba ile deniz kenarındaki kayaya hızla vurdu. Oradan azgın bir at çıktı, kişneyerek kaçtı gitti. Sıra **Athena**'ya gelmişti. O elindeki yaldızlı mızrağı yavaşça yere dokundurdu, oradan dalları pıtırak gibi olgun meyvalarla dolu gümüş yapraklı güzel bir zeytin ağacı bitti. Bu barış sembolü idi.

İnsan leşleri ile dolu savaş meydanlarında harp arabalarını sürükleyecek olan at hiçbir zaman zeytin ağacı kadar faydalı olamazdı. Gerçekten barış, insanlar için savaştan hayırlı idi. Tanrılar heyecanla **Athena**'yı alkışladılar, şehre onun ismini verdiler.

(*) Kekrops aslı Mısırlı olan bir adam, Atik kıt'asının ilk kralı sayılmaktadır. Yunanlılara medeniyeti bu getirmiştir. Yunanlılara ekin ekmeyi öğretmiş, Atina şehrini kurmuştur.

LYDİA'LI GÜZEL ARAKNE'NİN ÖRÜMCEK OLUŞU

ATHENA, insanların yaptığı bütün san'atların ve işlerin, bilhassa kadın parmaklarının yaptığı ince nakışların, işlemelerin, örmelerin koruyucusu idi. **Hera**'nın gelinlik rolünü, nazik elleriyle o hazırlamıştı. Bu gibi işlerde çok ileri giden Yunan kadınları san'atlarını **Athena**'yı çalışırken görerek öğrendiklerini ve onun öğütlerini dinlediklerini söyleyerek övünürlerdi. Fakat iyi kalpli ve barışçı Athena'nın kızarak, kalp kırdığı ve intikam aldığı da oluyordu.

Derler ki **Lydia**'lı güzel bir kız olan **Arakne** gergef işlemekte, oya yapmakta o kadar çok ileri gitmişti ki, arada sırada **Nympha**'lar bile, ormanlardan, su başlarından ayrılarak onun san'atını seyre gelirlerdi. Bir gün periler ona bu kadar güzel san'atı, bu kadar hoş gergef işlemeyi sana Zekâ Tanrıçası mı öğretti, diye sordular. O kim benimle boy ölçüşebilir, ben bu işte herkesi hattâ **Athena**'yı bile geride bırakırım, diye karşılık verdi.

Athena bütün bunları işitmişti. İhtiyar bir kadın şekline girerek **Arakne**'nin yanına geldi. Bitkin ve yorgun vücudunu bir bastona dayamış olduğu halde bembeyaz saçlarını göstererek:

— Kızım dedi, ihtiyarlık insana yalnız keder ve üzüntü getirmez, tecrübe de getirir. Öğütlerimi yabana atma, evet, sen, san'atında çok ileri gitmiş, muvaffak olmuş bir kızsın, sen herkesi, fâni kadınları, kızları geçebilirsin, fakat bir Tanrıçanın kudreti, san'atı her şeyin üstündedir. Kendini o kadar büyük görme.

— Ben gurura kapılmıyorum, kendimi büyük görmüyorum, ben hakikatı söylüyorum. İsterse **Athena** gelsin, ben onunla da müsabakaya girerim, dedi.

— İşte o geldi, diyerek Zekâ İlâhesi, ihtiyar kadın şeklinden çıktı. Kendi ilâhi kılığına girdi. Bunun üzerine ikisi de yan yana oturarak gergef işlemeye başladılar. Birbirini yenmek arzusu, her ikisine de yorgunluğu unutturdu. **Athena,** gergefte **Olympos** dağını ve Tanrıları işledi. Mağrur Lydia'lı güzel, Tanrıların aşk maceralarından sahneler işliyordu. İki işleme bitince **Athena, Arakne**'nin el işinde hiçbir kusur bulamadı. Onun el işi çok güzel ve mükemmel işlenmişti. Buna büsbütün kızdı ve onu kıskandı. Kızın işlediği par-

çayı eline aldı, buruşturdu, yırttı attı. Bu hakaretten çok müteessir olan **Arakne,** kendini asmak istedi.

Fakat **Athena** ona acıdı, talihini değiştirdi. Sen ölmeyeceksin, yaşayacaksın, fakat benimle boy ölçüştüğün için hayatın her zaman ağ üstünde asılı olarak geçecektir, dedi ve onu örümcek yaptı. Evlerimizin köşelerinde gördüğümüz mahçup ve sessiz örümceğin güzel bir kız olduğunu düşünmek, ne kadar kalbe dokunur. Dikkat edilirse o, çirkinliğini bize göstermemek için bakımsız ve kuytu yerleri arar. Titiz kadınlar onun düşmanıdır. Belki onlar da örümcek hanımın, sabrını ve hamaratlığını, **Athena** gibi çekemiyorlar da onun için ona düşman kesilmişlerdir. Zavallı, zaten talihsizdir, güzel bir kız iken biçimsiz bir böcek olmuştur. Ona dokunmayınız, hiç olmazsa gergefini işleyerek avunsun, üzüntüsünü unutsun.

Athena'nın lekesizliği ve afifliği:

Temiz bakışlı **Athena,** asla evlenmedi. Durmadan şehirler kurmak, insanlara yeni yeni işler yaptırmaktan vakit bulamadığı için evlenmek düşüncelerinden uzak kaldı. Aşk, işsiz güçsüz olanlara belâ olur. Tanrılar içinde arı gibi çalışkan olan **Athena,** iffetini inatla korumuş, daima temiz kalmıştır. Bütün Tanrı ve Tanrıçaların seviştiği bir diyarda onun hakkında da bazı dedikodular çıkmamış değildir. Meselâ; onun **Helios, Hephaistos Herakles** ile seviştiğini söyleyenler varsa da bunların hiçbirinin aslı yoktur.

Tiresias'in kör oluşu:

Bir gün çetin bir savaştan sonra yorgun düşmüş, güzel sesler çıkararak akan bir ırmakta yıkanmayı tasarlamıştı. Vakit öğle idi, ağustos böceklerinin ötüştüğü vadilerde, tepelerde yakıcı bir sessizlik hüküm sürüyordu. Yanında **Khariklo** adındaki **Nympha**'dan başka kimse yoktu. Onlar suya girmiş yıkanırlarken **Tresias** adlı bir ihtiyar adam, yanında köpekleri olduğu halde oradan geçiyordu. Çok susamıştı, su içmek için dereye doğru yürüdü ve suyun içinde **Athena**'yı görünce şaşırdı. **Athena** ilâhî vücudunu; fani bir insanın görmüş olmasına çok üzüldü ve onu affetmedi, ihtiyarın gözlerini aldı. Zavallı ihtiyar kör oldu.

Ateş ve Demir Tanrısı; Topal **Hephaistos** da **Athena'ya** gönül vermişti. Bir gün **Athena** bir zırh yaptırmak üzere onun atölyesine gelmişti.

Hephaistos zorla **Athena**'yı kucaklamak istedi. **Athena** kaçtı, Topal Tanrı peşini bırakmadı. Onu yakaladı. Almak istedi. Çetin bir mücadele başladı. **Hephaistos,** bu mücadele esnasında kirli arzusunu yerine getiremedi. Tohumları yere döküldü. Yer ona "**Erikhthonios**" adında bir erkek çocuk verdi. **Athena** bu çocuğu aldı ve gizlice büyüttü, onu bir çekmecenin içinde kapadı ve katiyen açmamalarını tembih ederek onu **Kekrops**'un kızlarına emanet etti. Bu kızlarden biri öğütü tuttu. Diğer iki kız kardeş; **Herse** ile **Aglauros** meraklarını yenemediler. Çekmeceyi açtılar. Çekmeceyi açar açmaz korkarak çil yavrusu gibi etrafa kaçıştılar. Çünkü çocuğun etrafında bir yılan kıvrılmış yatıyordu. **Athena**'nın korkusundan iki hemşire kendilerini **Akropolis**'ten atarak intihar ettiler. **Erikhthonios'a** gelince o büyüdü ve Atina şehrine kral oldu.

Athena'nın Heykelleri:

Athena ekseriya babasının kafasından çıktığı zamanki kıyafeti ile tasvir edilir. Tanınmış Heykeltraş **Phidias**, altın ve fildişinden **Athena**'nın güzel bir heykelini yapmıştı. O Tanrıçayı ayakta durur bir vaziyette tasvir etmişti. Uzun bir rob'un etekleri, ayaklarına kadar düşüyordu.

Göğsü, keçi derisi üzerine, altınlar işlenerek yapılmış bir zırhla kapalı idi. Bu zırhın ortasında, etrafı yılanla çevrilmiş olduğu halde **Medusa**'(*)nın başı asılı idi. Miğferinin en ucunda bir **Sphinx** yükseliyordu. Sağ eli oval bir kalkana dayanmakta idi. Sol elinde kanatlı bir zafer sembolü bulunmakta idi. Bu muazzam heykel **Atina** şehrinin en güzel mabedlerinden olan **Parthenon**'u süslemekte idi. Her sene Atinalılar onun için büyük merasim yaparlardı. Şehirlerinin muhterem koruyucusunun heykelini süslemek için, Atina kadınları şayanı hayret bir örtü işlerlerdi. Bayram günü o örtüyü bir gemi ile taşırlardı.

Merasime iştirak eden muazzam kalabalık, mukaddes **Akropolis** tepesinin yamaçlarında geçit resmi yaparlardı. Şiir müsabakaları, dram gösterileri, bu bayramın ihtişamını bir kat daha artırırdı ve Yunanistan'ın dört bucağından **Atina'ya** halk akın ederdi. **Athena** şerefine yapılan bu bayramlara "**Panathenees**" derlerdi.

Karanlık gecelerde gözleri parlayan baykuş ile horoz ve yılan, Zekâ Tanrıçası'na tahsis edilen hayvanlardı.

(*) Perseus bahsinde etraflıca görülecek olan Medusa, kendisine bakanları taşa çeviren bir Gorgon'dur. Phorkos ile Keto'nun üç kızı olan Gorgon'ların adları şöyledir: "Steno -Buryale - Medusa."

APOLLON yahut PHOEBUS

GÜN ışığının parlak Tanrısı olan **Apollon,** Yunanlılara göre kendini güneş ile göstermektedir. Yani **Apollon** güneşin sembolüdür.

Babası **Zeus,** ışığın geldiği yer olan gökyüzü; anası karanlık gece **Leto**'dur. **Eos, Şafak** her sabah gecenin koynundan çıkarak; günün parlak saatlerinin efendisi, güneşin Tanrısı **Apollon**'un geleceğini müjdeler.

(Şekil: 14) Apollon

Apollon nasıl doğdu:

Keos ile **Phoebe** (Parıltı)nın **"Latona" (Leto)** adlı güzel bir kızları vardı. **Zeus** ona gönül vermişti. **Hera,** bu kızın kendi kocasından gebe kaldığını anlayınca kıskançlıktan deli oldu ve zavallıya yapmadığını bırakmadı.

Yer Tanrıçası **Demeter**'e, Leto'ya doğurmak için yer vermemesini rica etti. Ve **Eileithyia'yı** yani doğum Tanrıçasını **Olympos**'ta alıkoydu. Nihayet bir çakıltaşı olarak bir gün, **Asteria** denilen ve deniz ortasında yüzen bir adanın kıyısına, kumlar üstüne düştü, sevgilisine sığınak olması için **Zeus** bu adayı denizin derinliklerinde bulunan bir kayaya bağladı. Sonradan gemiciler bu adayı hep aynı yerde görerek ona **"Delos"** yani **"Parlak"** adını taktılar.

Burası sert rüzgârlarla döğülen, ekime elverişli olmayan kısır bir ada di. Adeta deniz ortasına bağlanmış, uğursuz bir kaya gibi, acı acı bağırarak uçan martı kuşlarına yol gösteriyordu. Muhterem **Leto** yorgunluktan bitkin bir halde bu biçimsiz, fena adanın ıssız ve vahşi kıyılarına düştüğü zaman şunları söyledi.

— Ey, ada, bana acı ve çocuğumu dünyaya getirmek için bana yer ver. Şimdiye kadar hiçbir canlı mahlûk, senin kıyılarına ayak basmamış ve sen-

den bir şey istirham etmemiştir. Hiçbir koyun, hiçbir sığır sende koparacak bir ot bile bulamamıştır. Eğer sen benim oğlumu göğsüne basar, kayaların arasında barındırır, ona bir tapınak yaparsan, sen şenlenecek, zenginleşeceksin; çünkü; karnımda taşıdığım Tanrı için buraya halk akın akın kurban kesmeye gelecek.

Adanın üstünden eserek geçen rüzgâr ona karşılık verdi:

— "Muhterem **Leto**" dedi "için rahat etsin, senin oğlunu alacağım, yalnız doğuracağım çocuğun daima bende kalması için(*) onu kandıracağına dair bana söz ver."

— "Namusum ve şerefim üzerine söz veriyorum" diye cevap verdi. **Leto,** iki kolunu bir palmiyeye doladı, dizlerini yumuşak çimenlere dayadı, doğum ağrıları ile kıvranan zavallı kadının etrafını Tanrıçalar sarmış, onun biran evvel kurtulmasını istiyorlardı. Bu sırada "**İris (Ebemkuşağı)** kindar **Hera**'nın hilelerini altüst edip, doğum Tanrıçasını **Olympos**'tan aşağı indirerek **Delos** adasına getirdi, bir aralık orada kuğu kuşları peyda oldular ve ötmeye başladılar. Yer neş'eden tebessüm etti, gök güldü. Denizler, dağlar kızardı. Altın ve Erguvan renklerine girdiler, uzaklara ışıktan oklarını fırlatan Apollon, uzun bir sevinç çığlığı atarak, ışığın içinden doğdu, **Themis, Olympos**'tan aşağı indi ve yeni doğan yavruya **Ambrosia** ve **Nektar** sundu.

Fakat parlak Apollon ilâhi içkiyi içer içmez, annesinin sardığı kundak kımıldaması ile yırtıldı, gümüş kemer parçalandı, altın işlemeli bağlar kendi kendilerine kırıldılar, düştüler ve parlak yüzlü Tanrı derhal bağırdı.

— "Bana ahenkli sesler çıkaracak bir Lir getiriniz. Bir elime de ok ve yay veriniz, mucizeler göstermek istiyorum."

Bukle bukle saçları olan **Apollon** bunları söyleyerek kendi adasının kısır toprağı üzerinde yürümeye başladı. Bastığı yerlerden neş'eli çiçekler başkaldırıyor, otlar bitiyor ve **Delos** adası baştan başa cennet kesiliyordu.

Doğumundan dört gün geçince Tanrı **Apollon** kuvvetini göstermek istedi. **Parnassos** dağında, bir mağarada büyük bir yılan yaşıyordu. Bu yenilmez, başa çıkılmaz ejder o bölgeyi kasıp kavuruyor, insanları parçalıyor, yiyor sürüleri yutup yok ediyordu.

İyilik seven ve herkesin yardımına koşan **Apollon,** memleketini bu belâdan kurtarmak istedi. Bir gün yanan bir meş'ale ile yayını, okunu aldı. Sapa yoldan yavaşça bu korkunç ejderin ini bulunan mağaraya doğru ilerledi. Oraya gelince, elindeki reçineli meş'aleyi havada salladıktan sonra inin

---

(*) Bazı Mitologlar; **Leto**'nun **Delos**'da doğurduktan sonra Hera'nın takibinden korkarak oradan kaçtığını, başka adalarda dolaştığını söylerler. Hattâ derler ki, bir gün yeni doğan Apollon ile Artemis yanında olduğu halde, batak yerlerden geçerken o civarda çalışan köylüleri görmüş, zavallı lohusa yorgunluktan halsiz düşmüş ve pek susamış, susuzluğunu gidermek için köylülerden su istemiş "Aman biraz su verirseniz bana hayat bağışlamış olursunuz" diye yalvarmış. Fakat **Hera**'dan korkan köylüler bir damla bile su vermemişler. Bu kalpsizlikten müteessir olan **Leto,** Baş Tanrıya şikâyet edince köylüler, bugün kurbağa dediğimiz çirkin hayvanlara çevrilmişler.

tam ağzına attı. Dumanın zoru ile canavar inden dışarı çıktı. Bunun üzerine **Apollon** hızla uçan ve herşeyi delip geçen okunu fırlattı. Havada süzülen ok gitti ejdere saplandı.

Can acısından korkunç sesler çıkaran hayvan, kocaman gövdesini sürükleyerek ormana daldı. Sonra kıvranarak, uzanarak, zaman zaman kendi kendini ısırarak oraları kan deryasına buladı. İğrenç bataklıklardan yaratılmış olan ve **Python(*)** adını taşıyan bu ejderi yere seren Apollon ona dedi ki:

— "Ey güneşin oklarıyla yere serilen Python; orada olduğun gibi kal, artık insanlara fenalık yapmayacaksın."

Bazı "Mitologlar" **Python** adındaki büyük yılanı; ilkbaharda **Parnassos** yarlarından akarak gelen coşkun sellerin sembolü olarak kabul ediyorlar. Dağlardaki karların erimesiyle çoğalan, coşan bu seller yarları, delice atlayarak, yılan gibi kıvrılan yataklardan hızla akarak, önlerine çıkan sürüleri, insanları alıp götürüyordu. Yazın, güneşin sıcak, yakıcı okları insanlar için bir ejder olan bu coşkun seli gebertiyordu. Bu korkunç yılan geberince leşi çürümeye başlıyordu. Zaten **Python** "Çürüyen, kokan sel yatağı" demektir.

"**Python**" ejderini öldürmesi, Tanrının kirlenmesine sebep oldu. Tanrıların töresine göre bu kirden, temizlenmek gerekti. Bu yüzden **Apollon** — ceza görerek temizlenmesi için— kendi kendini sürgün etti. Tanrıların haiz olduğu bütün imtiyazlardan vazgeçti ve basit, fani bir insan gibi **Tesalya** kralı **Admetos**'un hizmetçisi oldu. Tam dokuz sene bu kralın atlarını otlattı. Öküzlerini güttü. Bu sürgün senelerinde, **Apollon** sürüyü beklerken Lir çalar, şarkı söylerdi.

O, kırların saf havasıyla o kadar güzelleşti, o kadar güzelleşti ki, Tanrılar bile onu, onun çobanlığını kıskanmaya başladılar.

Apollon'un yabancı bir diyarda, fani insanlar arasında sürgün hayatı yaşaması **Admetos**'un işine yaradı. Şöyle ki: Zengin ve kudretli bir kral olan **Admetos, Alkeste** isminde bir kızla evlenmek istiyordu. Fakat, bu genç ve güzel bakirenin babası **Pelias** kızını ancak aslanların çektiği bir "Şar"(**) üzerinde gelip isteyecek adama vereceğine dair and içmişti. Başka türlü onun kızı ile evlenmek imkânsızdı.

Halbuki **Admetos, Alkeste**'yi çok seviyordu. Onsuz yapamayacaktı. Bu yüzden **Apollon**'un araya girmesini ve bu işi başarmasını istedi. İyi kalpli efendisine; mühim bir yararlıkta bulunmak fırsatını elde ettiğine sevinen **Apollon**; iki vahşi Arslanı yakalayıp uslandırmakta ve onları **Admetos**'un arzusuna boyun eğdirmekte zorluk çekmedi.

Admetos'un istediği oldu. Kızı aldı, fakat ikinci bir belâ geldi çattı. Zavallı kral, sevgili eşine ayrılan odaya, gelip girdiği zaman orayı baştan başa

---

(*) Bazı Mitologlar, **Hera** tarafından **Python** ejderinin vaktiyle **Apollon**'un annesinin başına belâ edildiğini yazarlar.

(**) Şar. eski zamanlarda kullanılan iki tekerlekli harp arabasıdır.

yılanlarla dolmuş gördü, her zorluğu yenen, her şeyi başaran Apollon yine yardıma koştu. Fakat bu defa yalnız yılanları temizlemekle kalmadı. **Admetos**'un mukadderatını bile değiştirecek, yenilmez talihini yenebilecekti. Şöyle ki, **Admetos**'un eceli geldiği zaman eğer onun yerine babası, annesi yahut karısı ölümü göze alırlarsa kral ölümden kurtulacaktı. Aradan zaman geçti, nihayet **Admetos**'un eceli gibi, fakat ihtiyarlıklarına rağmen anası, babası, oğullarının yerine ölmek istemediler. Halbuki sevgili karısı, güzel **Alkeste,** kocasını yaşatmak için tereddüt etmeden onun yerine ölmeyi istedi, sevine sevine mezara indi. Fakat Tanrılar; aşkı uğrunda ölümü göze alan bu kahraman kadını yeraltından tekrar yer yüzüne, ışığa çıkarttılar ve onu sevgili kocasına bağışladılar.

Kış gelince gökyüzü kara bulutlarla örtülür, mavi sema görünmez olur ve güneş fersiz ışıklarını bize çok uzaklardan göndermeye başlar. Çünkü; gezgin bir Tanrı olan **Apollon** her sene sonbaharda, kendi arzusu ile çok uzak ve nerede bulunduğu belli olmayan **Hyperboreos** memleketine gider. Bu memleket karların ve buzların bulunduğu diyarların çok ötesinde bulunan bir yerdi. Burada ilkbaharlar sonsuzdu. Buranın insanları gece nedir bilmezlerdi. Burada gök her zaman bulutsuz ve masmavi idi. Güneş durup dinlenmeden gümüş ışıkları ile bu memleketi yıkardı. İşte **Apollon** kış aylarını bu güzel diyarda geçirirdi. Orada kuğular ve mesut insanlar arasında, biteviye şarkı söylemekle geçirilen, kaygusuz ve gürültüsüz bir hayat yaşardı. Sonbaharın son günlerine doğru kutsal ışığın babası, Tanrı **Apollon, Hellen** toprağını terkeder ve kışlık inziva yerine çekilirdi. İlkbaharda güneş dünyaya yaklaştığı ve ışıklarıyla yeryüzünü ısıttığı sıralarda, lekesiz kuğuların uçurdukları, yaldızlı Şarı ile gelir **Delos** adasında, annesinin kendisini doğurduğu palmiye'nin altına inerdi. O Attika kıt'asının kıyılarında uzaktan görününce; altın ve fildişinden yapılmış **Lir**'ini çalarak bahar günlerinin geldiğini haber verirdi. O zaman bülbüller, kırlangıçlar ve diğer kuşlar ve böcekler neş'e ile öterek onu selâmlardı.

APOLLON'UN AŞKLARI

"DAPHNE" ADINDAKİ GÜZEL KIZIN DEFNE OLUŞU

Bir gün **Apollon Thessalia**'da, kıyıları ağaçlarla gölgelenen **Peneus** ırmağı kenarında, güzel, genç bir kız gördü. Bu eşsiz güzelin adı **Daphne** idi. **Artemis** gibi o da lekesiz bir kız olarak kalmaya and içmişti. O, ormanların derinliklerinde yalnız başına dolaşmaktan zevk alıyordu. Ay ışığında, yabanî hayvanları kovalamak, avlamak, derilerinden faydalanmak onun için en büyük eğlence idi. Uzun saçları omuzları üstünde dalgalanan güzel **Daphne**; erkeklerden iğrenir ve bir adamın karısı olarak yaşamayı aklına bile getirmezdi. Sık sık babası ona;

— Kızım, beni torun sahibi etmelisin; dediği zaman, **Daphne** kollarıyla ihtiyar babasının boynuna sarılıyor ve ona şöyle karşılık veriyordu:

— Ey, dünyaya gelmeme sebeb olan sevgili babacığım, kadınlık görevlerini bilmeden ve birisinin karısı olmadan, bağımsız olarak yaşamama müsaade et...

İşte bu hoş kızın güzel saçları, alev saçan gözleri, mütenasip endamı, **Apollon**'un kalbinde arzular uyandırdı. Bir gün yalnız başına ormanda dolaşan bu bakireye rastlayınca onunla konuşmak istedi, fakat çok güzel ve genç delikanlı olan **Apollon'u, Daphne** karşısında görür görmez sırtını ona çevirdi ve bir rüzgâr gibi, göğün boşluğunda hızla kayarak ayın yuvarlak ve yaldızlı çehresini tülleyen bulutlar gibi koşmaya başladı. Fakat Tanrı onun peşini bırakmadı. Hem koşuyor hem de ona şöyle bağırıyordu:

— **Daphne,** yalvarırım sana dur, benden sana zarar gelmez. Ben senin düşmanın değilim, dur peri, dur; beni peşinden koşturan yalnız sevgimdir; lûtfen, hızını biraz yavaşlat, hiç olmazsa, arkandan koşanın kim olduğunu öğren. Arkandan koşan ne yabanî bir dağlı; ne de dik yamaçlarda keçilerini otlatan kaba bir çobandır. Ben Işık Tanrısıyım. Benim babam bütün Tanrıların büyüğü olan **Zeus**'dur.

(Şekil: 15) Çok güzel bir kız olan "Daphne" Apollon'un yüzünden defne oldu.

Bana insanların mazisini, halini, üzüntülerle dolu istikballerini okuyan ve her şeyi bilen, her şeye hayat veren Tanrı "**Apollon** derler" O, böyle söylüyordu. Fakat bu takipten korkan **Daphne** uçuyormuş gibi koşuyordu. Rüzgârın nefesi robunun ince kıvrımlarını havaya kaldırıyor, kokulu saçlarını ensesi üstünde dalgalandırıyordu. O koşarken daha hoş bir hal alıyor, bakir güzelliği daha çok beliriyordu. **Apollon** bu periyi muhakkak yakalamak arzusunda idi. Aşkının kudreti ona kanad vermiş gibi idi. O, adeta uçuyordu. Şimdi, onu yakalamak üzere idi, **Daphne**'nin havada uçan saçlarını sıcak nefesi okşamaya başlamıştı. Kuvvetinin azaldığını, bu hızlı ve sürekli koşudan yorulduğunu hisseden güzel peri birden bire durdu ve ayağı ile toprağı kazıyarak şöyle bağırdı:

— Ey, toprak ana, beni ört, beni sakla, beni kurtar. Bu yürekten kopan yalvarış biter bitmez o ağırlaşan uzuvlarının odunlaştığını hissetti. Gri renk-

ginde bir kabuk, olgun göğsünü kapladı. Kokulu saçları yapraklara çevrildi. Kolları dallar halinde uzadı. Nazik ve küçük ayakları kök olup toprağın derinliklerine daldılar. Başı ise büyük bir ağacın tepesi oldu.

Şaşırmış bir halde **Apollon,** peri kızını kucaklamak isterken bir defne ağacıın gövdesine çarptı. Fakat ağaca sarılarak sert kabukların altında henüz ölmemiş olan **Daphne**'nin kalbinin heyecanlı heyecanlı çarptığını duydu.

— **Daphne,** dedi. Bundan sonra sen **Apollon**'un kutsal ağacı olacaksın, senin solmayan ve dökülmeyen yaprakların benim saçlarımın çelengi olacak. Ve değerli kahramanlar, muharipler, ünlü şairler, büyük işler başaranlar, hep senin yapraklarınla mağrur alınlarını süsleyecekler.

Apollon bunları söyleyince defne ağacı onun lûtfuna teşekkür etmek için dallarını yavaşça salladı ve başını hürmetle eğdi.

Madenî ve sert yaprakları bulunan defne ağacının, vaktiyle güzel bir peri kızı olduğunu düşünelim. Onun saçlarının güzel kokusunu defnenin yapraklarından koklayalım, fakat **Daphne**'nin doğan güneşin önünden kaçan güler yüzlü, genç "**Şafak**" olduğunu da unutmayalım. Her sabah parlak güneş onu yakalamak için koşar fakat pembe yanaklı, utangaç **Şafak,** yakalanmak istemez kaçar. Güneş onu, ışıklarıyla kucaklamak üzere iken o birdenbire güneşin önünde kaybolur.

HYAKİNTHOS ADINDAKİ GÜZEL DELİKANLININ "SÜMBÜL" OLUŞU

Güneş; her gün sabahleyin doğar, yavaş yavaş yükselir, sonra batıda kaybolur. Bu şekilde o yalnız ayları ve mevsimleri düzenlemez, yaratıcı ışıklarıyla her şeyi diriltir, her şeyi yaşatır. İlkbaharda çiçekleri o uyandırır, ölen tabiatı o canlandırır. Fakat yaz mevsiminin uzun günlerinde ise güneş, ilkbaharda hayata kavuşturduğu çiçekleri açmadan soldurmaya, öldürmeye, çimenleri sarartmaya ve kavurmaya başlar. Güneşin yaratıcılığı ile yok ediciliğini anlatmak için şairler Apollon'a ait birçok aşk Mit'leri uydurmuşlardır. Bunlardan biri de **Hyakinthos** Miti'dir.

Kral **Amyklos**'un **Hyakinthos** adında güzel bir oğlu vardı, çok yakışıklı bir delikanlı olduğundan, **Apollon** onun güzelliğinin hayranı olmuş, ona candan bağlanmıştı. Samimiyetleri ve dostlukları çok ileri gittiğinden, boş zamanlarını **Eurotas**'ın çiçekli kıyılarında çimenler üstünde Disk atmakla geçirirlerdi... Bir gün yine her zamanki gibi, kırlara gitmişler, akan derenin şırıltılarını dinleyerek çeşit çeşit çiçeklerin süslediği çayırlıkta, bu çetin ve eğlenceli sporla meşgul oluyorlardı. Fakat başı çelenkle süslü kelebek kanatlı, güzel ve sarışın **Zephiros** da **Apollon** gibi, güzel **Hyakinthos**'a gönül vermişti. Onun **Apollon** ile sıkı fıkı görüşmesini çekemiyor, adeta kıskançlıktan kuduruyordu. **Zephiros** gemicilerin en çok sevdikleri bir rüzgâr

olduğu halde görevini yapmıyor, hattâ kederi arttığı, kızdığı zamanlar gemileri kayalara bile çarpıyordu. İşte **Hyakinthos**'a vurgun olan **Zephiros** fırsattan faydalanarak, **Apollon**'un fırlattığı diske yolunu şaşırttı, güzel delikanlının kafasına çarptırdı. Zavallı **Hyakinthos** hemen yere yuvarlandı, kafası patlamış, ağzından burnundan durmadan kan geliyordu. Bu felâket karşısında **Apollon** kalbinden vuruldu, deli divane oldu. Hemen yere çömeldi, ilâhi bir güzelliği olan delikanlının başını sol kolu üstüne koydu, kanını sildi ve oğlu **Asklepios**'a en tesirli ilâçlarından koydurdu. Fakat yara ilâç kabul etmedi ve **Hyakinthos** can verdi. Kederden ne yapacağını bilmeyen, yaz mevsiminin kızgın Tanrısı şöyle bağırdı:

— Ey sevgili çocuk, ölüyorsun, senin taze ve güzel gençliğini ben kendi elimle yıktım, yok ettim. Madem ki ben seninle beraber mezara, yeraltına gelemiyorum, mademki benim yerim göklerdir, istiyorum ki seni kendim gibi bir ölmez yapayım. İstiyorum ki seni neşeli ve kudretli olduğum zamanlarda görebileyim, ışıklarımla seni okşayayım, koklayayım. Onun için seni çiçek yapacağım. Sen yaşayacaksın. Ben dünyaya yaklaştığım ve ilkbahar, soğuk kış günlerini bozguna uğrattığı zaman sen topraktan baş kaldıracak, çiçekleneceksin.

Apollon bu sözleri söyleyince, güzel delikanlının yere akan kanından "**sümbül**" dediğimiz çiçek fışkırdı, çıktı.

"PHAETON" MİTİ

Okeanos'un kızı **Klymene**'nin **Apollon**'dan bir erkek çocuğu olmuştu. Adı **Phaeton** olan bu çocuk, pek haşarı ve söz dinlemez bir oğlandı. Bir gün arkadaşlarından **Epophus** ile konuşuyor, babalarından bahsediyorlardı. **Phaeton, Apollon**'un oğlu olduğu için böbürlendi, **Epopeus** "Senin **Apollon**'un oğlu olduğunu sanmıyorum" deyince **Phaeton** çok üzüldü ve ağlayarak annesine koştu;

— "Beni Tanrı oğlu sanmıyorlar" diye sızlandı, **Klymene** acıdı, göz yaşları durmadan akan oğlunu; babası **Apollon**'a gönderdi. **Phaeton** babasının sarayında iyi karşılandı. Derdini babasına anlattı ve kendi oğlu olduğunu ispatlamasını rica etti. Oğlunun daha etraflıca anlatmasını beklemeden, onun üzüntülü halini görerek içinde babalık sevgisi uyanan **Apollon**, kızdı ve cehennemde akan **Styx** ırmağı adına and içerimki senin istediğini yerine getirmeye hazırım. Benden ne dilersen dile, oğlum, dedi.

Bunun üzerine şımaran **Phaeton** yalnız bir gün için dünyayı aydınlatmak görevinin kendisine verilmesini ve güneşin şarını, gökyüzünde kendisinin kullanmasını istedi. **Apollon**, bu işin çok tehlikeli olacağını ve bütün dünyanın hayatıyla oynamanın doğru olmayacağını şımarık oğluna anlattı ise de onu bir türlü kandıramadı.

And içmiş olduğu için istemeye istemeye güneşin parlak şarını tec-

rübesiz oğluna teslim etti. Gül renkli parmakları olan "**Şafak**" göğün kapısını açarak, "Güneşin şarına"(*) hareket işaretini verdiği zaman **Apollon** şunları söylemekten kendini alamadı:

— "Oğlum daima doğru olarak atları sür, kırbaçtan ziyade hayvanları dizginle idare et."

Şar hareket etti. Fakat **Phaeton;** kendini göz kamaştıran büyük bir ateş kaynağının içinde bulunca ve altında ucu bucağı bulunmayan derinlikleri görünce, şaşırdı, korktu, atlar kendilerini kullananın başkası olduğunu, beceriksizliğinden anladılar ve her zaman takip ettikleri yoldan çıktılar, gemi azıya alarak şahlandılar. Şar bazan çok yukarılarda yol alarak, bazan aşağılara inerek nehirleri kurutuyor, ormanları yakıyor, dağları kavuruyordu. Sonunda dizginler **Phaeton**'un elinden kurtuldular, fırtınalı bir havada azgın dalgalarla döğüşen, dümeni kopmuş bir gemi gibi sağa sola yalpa vurarak yol alan güneş, yeryüzüne yangın ve felâket saçıyordu. Bu karışıklık içerisinde; kızgın bir fırının ağzından çıkan yakıcı bir hava teneffüs ediyormuş gibi "yer" bunalarak kollarını göğe kaldırdı. **Zeus**'tan yardım istedi. Bunun üzerine Baş Tanrı dünyayı yanmaktan ve yok olmaktan kurtarmak için yıldırımı güneşin oğluna fırlattı ve **Phaeton**'ı **Eridanos** nehrine attı. Atlar kendi kendilerine "Gece"nin ahırlarına gittiler. **Phaeton**'un hemşireleri olan **Heliades**'ler kardeşlerinin naşını alarak gömdüler. Fakat bu felâketten o kadar üzüldüler, o kadar kederlendiler ki, tamam dört ay durup dinlenmeden ağladılar. Onların ıstıraplarına acıyan Tanrılar, bu vefalı hemşireleri daima inleyen ve sarsılan kavak ağaçlarına tahvil ettiler. Onların kardeş sevgisiyle döktükleri göz yaşları da kaybolmadı, Amber taneleri oldu.

ASKLEPİOS VE ANNESİ KORONİS

Apollon'un **Koronis** ile olan aşkı büyük bir facia ile bitti. Şöyle ki:

Koronis, Lapithes (**) lerin kralı **Phlegyas**'ın kızı idi. **Apollon** ile sevişerek gebe kaldı. Anne olacağı sırada **Arkadia**'lı "**İskhys**" ile evlendi. **Apollon** bir kargayı, sevgilisi **Koronis**'i gözetlemeye memur etmişti. Bu karga geldi sevgilisinin **Apollon**'a ihanet ettiğini ve **İskhys**'a kendini isteyerek verdiğini söyledi. **Apollon** bu habere çok üzüldü, kargaya lânet etti ve onun tüyleri birdenbire karardı. Halbuki o zamana kadar karga süt beyaz

---

(*) Her gün **Apollon**'un idare ettiği güneşin Şarı'na dört gürbüz at koşulurdu. Bunların adları şöyle idi: "Eoüs -Pyrous - Ethon - Phlegon"; "Al at, ak at, parlak at, toprak at". Güneş sabahleyin kırmızı olarak doğar, yavaş yavaş beyazlaşır, sonra öğle vakti parlak olur, akşama doğru batacağı sırada toprağa dokunur ve toprak rengine girerdi. Güneş Tanrısı sabahleyin "Şafak"ın pembe parmakları ile açtığı gök kapısından çıkar akşam olunca yorgunluğunu dindirmek için batıda bulanan **Thetis**'in sarayına iner, orada gecelerdi.

(**) Lapithes'ler, Thasalia'da yaşadığı sanılan halk, bunların at kullanmakta çok ileri gittikleri ve **Kentoros**'larda yaptıkları muharebeler çok meşhurdur. Tanınmış Flaman ressamı **Rubens** bazı tablolarında bu muharebeleri canlandırmıştır.

renkli güzel bir kuştu. **Apollon** kendini aldatan sevgilisini de, kocası **İskhys**'i de öldürdü, bazı mitologlara göre hain sevgilisi ile kocasından öc almasını **Apollon,** hemşiresi **Arthemis**'e havale etmişti. **Arthemis,** onların cesetlerini odun yığınlarının üzerine koydurdu ve yaktırdı. **Koronis**'in cesedi daha yarı yanmış, yarı yanmamıştı ki, **Apollon,** birden bire geldi, onu çıkarttı. Karnını yardırınca canlı bir erkek çocuk meydana çıktı. Bu çocuk sonradan Hekimlik Tanrısı olan "**Asklepios**" oldu.

Phlegyas'a gelince bütün bu fenalıkların sahibinin **Apollon** olduğunu öğrenince "**Delphi**"ye yürüdü ve **Apollon** mabedini ateşe verdi. Sonradan bu kral Güneş Tanrısının okları altında can verdi ve **Tartaros**'a atıldı.

Asklepios'un öldürülmesi:

Zeus'un kendi öz torununu öldürmesi, yalnız **Heliades**'leri değil, **Apollon**'u da çok üzdü. Bu yetmiyormuş gibi, **Asklepios**'u da aynı şekilde cezalandırdı. **Apollon**'un oğlu ve Hekimliğin Tanrısı olan **Asklepios, Khiron** adındaki bir **Kentauros**'tan okumuştur.

Khiron ona hastaları iyi etmenin sırrını öğretmişti. Bu yüzden **Akslepios,** iyi olacaklarından ümit kesilen hastaları bile kurtarıyordu. Hastaları iyi ederek ölümün önüne geçmesi "Ölüm diyarının Tanrısı olan **Hades**'i kızdırdı. **Hades, Zeus**'e, **Asklepios**'ı şikâyet etti."

— Her hastayı iyi ederse kimseler ölmeyecek ve benim mülküm bomboş kalacak, dedi. Mukadderata karşı gelen, ölmek üzere olanları dirilten Hekimlik Tanrısını cezalandırmak icabetti. Çünkü **Asklepios, Minos**'un ölmüş bulunan oğlu **Glaveus** ile **Zeus**'un atları tarafından parçalanan **Hippolytos**'u diriltmiş ve **Zeus**'un buyruğuna karşı gelmişti. Bunun üzerine **Olympos**'un Tanrısı fazla sabredemedi, yıldırımını fırlattı ve **Asklepios**'ı öldürdü. İki evlâdının yıldırımla öldürülmesi **Apollon**'u çok kızdırdı. Fakat Baş Tanrıya ne yapabilirdi. Dargınlığını bile belli etmedi. Fakat bir biçimine getirip, **Zeus**'e yıldırım hazırlayan **Kyklops**'ları öldürdü. Bu yüzden **Olympos**'tan muvakkat bir zaman için yeryüzüne sürüldüğünü söyleyenler vardır.

HELİOTROPE "GÜN ÇİÇEĞİ" MİTİ

Okeanos'un kızı güzel **Klytie**'yi, **Apollon** bir gün bir dere kenarında gördü, uzun boylu ve narin yapılı bir kız olan **Klytie** Tanrının hoşuna gitti. Onunla tanıştılar. Güzel ve parlak bir delikanlı olan **Apollon** da bu güzel kızın kalbine kolayca girdi. Onu deli gibi sevmeye başladı.

Fakat vefasız **Apollon,** az zamanda bu güzel kızdan bıktı. Bazıları **Klytie**'nin sevgisinin fazlalığı **Apollon**'u usandırdığını söylerler. Araları açıldı. Zavallı kız, şaşırdı. Ağladı, inledi; yandı, yıkıldı, fayda vermedi. **Apollon** ondan soğumuştu, kız acıya fazla dayanamadı, öldü. Sonradan kendi sevgisi yüzünden mezara giren ve güneşin parlak ışıklarını göremeyecek olan bu kızın naşını "**Heliotrope**" yani "**Gün çiçeği**"ne tahvil etti. Gün çiçeği **Apol-**

Ion'a olan fazla sevgisini hâlâ gösterir, o ne tarafa giderse yüzünü o tarafa döndürür. Aşkına karşılık bulamadığı için hâlâ müteessirdir. Zavallının kalbi yaralı, boynu büküktür.

KYPARİSSOS "SELVİ" MİTİ

Apollon'un **Kyparissos** adlı diğer bir sevgilisi daha vardı. Bu bilhassa söylediği güzel şiirlerle, güzel san'atlar Tanrısının gönlünü çalmıştı. Bir gün **Kyparissos** ormanda avlanırken çok sevdiği bir geyiği dalgınlıkla öldürdüğü için o kadar acı duydu ki, kendi kendini öldürmekten başka çare bulamadı. **Apollon** matem sembolü olmak üzere bahtsız dostunu "Selvi" ağacına çevirdi. Bu yüzden mezarlıkları süsleyen selviler, rüzgârlar estiği zaman, kalbe hüzün veren şiirler, mersiyeler okurlar.

MİLETOS "MİLLET" ŞEHRİNİN KURULUŞU

Deione adı ile de çağırılan **Akakallis**, Girit kralı **Minos**'un kızı idi. Babası onu Lybia'ya göndermişti. Orada **Apollon**'u tanıdı, onunla sevişti, ondan **Miletos** ve **Garamas, Amphmemis** adlarını taşıyan üç oğlu oldu. Miletos dünyaya geldiği zaman annesi kral "**Minos**"tan yani.babasından korkarak çocuğunu ormana bıraktı. Fakat, **Apollon** oğlunu korudu. Onu kurtlara emanet etti. Çocuk kurt sütü emerek, kurtlar arasında büyüdü. Bir gün çobanlar kurt ininde buldukları bu güzel çocuğu oradan aldılar ve onu insanlara alıştırdılar. Çocuk büyüdü, delikanlı oldu. Büyük babası, "**Minos**" ondan şüphe edip öldürmek isteyince **Miletos,** Küçük Asya'ya "Anadolu"ya kaçtı ve geldi. **Miletos** (*) şehrini kurdu.

APOLLON'UN SEVDİĞİ ALETLER

Işık Tanrısı olan canlı, cansız her şeye hayat ve enerji veren, çiçekleri dirilten, sonra onları solduran, yakan **Apollon** aynı zamanda, insan kalbindeki temiz duyguların, heyecanın, musikinin, şiirin, yani güzel san'atların da Tanrısı sayılırdı. Gerçekten günün parlak yıldızı, sabahleyin erkenden, tanyerini kızıl renklere boyayarak yükseldiği vakit dünya, neş'e ahenk ve

(*) Bugün Bodrum'un kuzeyinde Söke'nin güneyinde "Balat" denilen yerde harabeleri bulunan Miletos, vaktiyle Ege Denizi üzerinde önemli bir liman, meşhur bir şehirdi. Milâttan 6 Yüzyıl önce zenginlikle dünyaya ün salmıştı. Sonradan İranlılar tarafından alınan ve 504 senesinde onlara karşı isyan eden bu şehir tekrar ele geçirilince talan edildi. Yakıldı, yıkıldı; Thales, Anaximandre, Anaximen, Aspasie, Eschine, Aristide gibi büyük ve meşhur adamlar hep buralıydılar.

güzellikle dolar taşar. Onun ışıklarının ateşi, altın bir gitarın titreyen telleri gibi uzar, genişler ve bütün tabiat kuşların cıvıltılarıyla, ilkbaharın kokulu rüzgârlarının şarkılarıyla onun uğurlu dönüşünü selâmlar, onu överlerdi. Böyle zamanlarda insanların kalblerinde hoş duygular uyanır. Bütün bu duyguları uyandıran **Apollon**'dur. Gönüllere, güzel san'atların tohumlarını saçan, onun nurlu elidir. Işıklarının sembolü olan Yay ile Lir, yahut Gitar ona tahsis edilmiştir. O başka aletleri sevmez.

KRAL MİDAS'IN KULAKLARININ UZAMASI

Derler ki bir gün, **Marsyas** adındaki **Satiros**, kırda dolaşırken; **Athena**'nın icat ettiği ve çalarken yüzünü çirkinleştirdiğinden kaldırıp attığı flütü buldu ve çalmaya başladı. Bir Tanrının elinden çıktığı için güzel sesler çıkaran bu flüt ile övünmeye kendisini **Apollon**'a rakip saymaya başladı. Bu terbiyesizin, Gitar Tanrısı ile boy ölçüşmesi, hiç de iyi bir şey olmadı. Tanrıların şarkıcısı onunla "kazananın yenilene istediğini yapabilmesi" şartıyla müsabakayı kabul etti.

Apollon'un arkadaşları olan "**Musa'lar**" ve **Phrygıa**(*) kralı **Midas** müsabakada hakem olarak bulundular. "Bugün Ödemiş'in kuzey doğusunda bulunan" Bozdağ'ın eski adıyla "Tmlos" dağının yeşil yamaçları üzerinde müsabaka başladı. **Apollon**, Gitar ile ortalığı inletti. Kurnaz **Marsyas**, Flütü ile ondan geri kalmadı. Hakemler tereddüt ediyorlardı. Bunun üzerine **Apollon** Gitarı bıraktı. "Lir"i eline aldı. O kadar güzel, o kadar hoş çaldı ki, dağlar, taşlar heyecandan titrediler. **Marsyas, Apollon** gibi çalamayacağını itiraf etmek zorunda kaldı. İlham perileri onun yenildiğini söylediler. Saygısız "**Marsyas**"ı cezalandırmak için **Apollon** onu bir ağaca bağladı ve diri diri derisini yüzdü.

Marsyas'ın ölümünden müteessir olan kır perileri; matem tuttular, ağladılar. O kadar ağladılar ki, onların göz yaşlarından **Phrygıa** da hazin sesler çıkararak akan "**Marsyas**"(**) çayı doğdu.

Kral **Midas**'a gelince, o da **Marsyas** tarafını tuttuğundan, bitaraf olamayan ve doğru hakemlik yapamayan bu adamın da cezalandırılması gerekti. İyi işiten kulaklara malik olmadığından, insanlara mahsus kulakları

(*) "Fyrygia" Orta Anadolu'yu bile içine alan Bıthynıa "Bugünkü İzmit Bölgesi"nin güneyinde ve zengin bir krallıktı. Burası "Büyük Frygia" ve "Küçük Frygia" diye ikiye ayrılırdı. Meşhur şehirleri arasında "İconium - Konya" ile "Lampsague - Lapseki" "Ancyre - Ankara" şehirleri vardı.

Sırasiyle birçok istilâlara uğrayan Frygia bir aralık Lydia kralı Kresus tarafından işgal edildi. Sonra İranlıların, Makedonyalıların Galates'lerin Romalıların eline geçmişti.

(**) Marsyas: Perilerin göz yaşlarından hâsıl olan bu çayın bugünkü ismi "Çine" çayıdır; İngiliz Ansiklopedisi buna, Çınar çayı diyor. "Büyük Menderes"e dökülmektedir. Kaynağını Muğla ile Milâs arasındaki dağlardan alan bu çayın esas gözesinin olduğu yerde büyük bir mağara bulunuyormuş. Perilerin toplanarak ağlaştıkları bu mağaranın içinde bir köşede **Marsyas**'ın taşlaşmış derisi hâlâ asılı durmakta imiş.

ona uygun bulmadı. Onun kulaklarını uzattı uzattı, içlerini, dışlarını kıllarla doldurdu. Zavallı Kral, eşek kulaklı oldu. O kulaklarını oynatıyor ve sağa sola sallayabiliyordu. Phrygıa kralı aptallığının cezasını bu şekilde görmekten çok utandı. Eşek kulaklarını kimseye göstermemek için onları saçlarının arasına sakladı. Başına geniş bir kalpak örttü. Fakat kralın saçlarını kesen berber uzun kulakların farkına vardı. Kral bu berberi ölümle korkutarak sırrın etrafa yayılmasına mâni olmak istedi. Fakat sırrını içinde saklayan, hayatından korktuğu için kimseye söyleyemeyen zavallı berber, sararıp solmaya, adeta patlayacakmış gibi sıkılmaya başladı ve bu sırrı toprağa tevdi etmeyi düşündü. Issız bir yerde bir çukur kazdı, oraya eğilerek yavaşça fısıldadı: "Haberiniz var mı, Kral **Midas** eşek kulaklıdır." Bunu söyleyince üzerinden bir yük kalkmış gibi oldu ve kalbi rahatladı. Fakat berberin açtığı çukurun yanında bulunan kamışlar, onun fısıldadığı şeyleri işitmişlerdi. Onlar rüzgârla sallandıkları zaman "haberiniz var mı, Kral Midas Eşek kulaklıdır." diye sırrı her tarafa yaydılar.

(Şekil: 16) Apollon'un çaldığı lir'i anlamayan Kral Midas'ın kulakları eşek kulağı oldu.

APOLLON'UN GÖREVLERİ

APOLLON yalnız musikinin ve Lirin Tanrısı değildi. O dansın ve ilhamın da Tanrısı idi. Şairler, ilhamını ondan alırlardı. Şarkıcılar, heyecanı onda bulurlardı. Kâhinler, gizli sırları ondan öğrenirlerdi. Gerçekten güneş, her şeyi gören bir varlık değil midir? Hiç kimse onun gözünden kaçamaz. O kralların sarayına da girer, fakirlerin kulübesinde de görülür. Dağlarda koşan tavşanları, havada uçan kuşları, otlar arasında sürünen yılanları, denizlerde yüzen, balıkları bile görür. Kalbi açık olan insanlara, onun hoşuna giden kimselere, güneş, gördüklerini söyler anlatır. Bilhassa **Delphi**'de **Apollon**'un en sevdiği kâhinler bulunurdu. Onlardan istikbalin sırlarını öğrenmek için Yunanistan'ın her tarafından akın akın halk oraya koşar gelirdi. Sorulan suallere Tanrının cevap verdiği yer derin bir in idi. Oradan kâhinler Tanrı **Apollon**'un sorularına verdikleri karşılıkları aksettirirlerdi.

Şiir, musiki ve güzel san'atlar Tanrısı Apollon'un beğendiği yer, kendine seçtiği mevki **Parnassos** dağı idi. Bu muhteşem dağın yamaçları ormanlarla örtülü idi. Burada korkunç uçurumlar, eğri büğrü dar boğazlar, derin büyük mağaralar vardı. Mersin, zeytin ve defne ağaçları bu dağın eteklerini yemyeşil gösterirdi. Kışın karlarla örtülü bulunan tepesi, yazın, yeni bir **Olympos** dağı olurdu. İşte bu dağda güzel san'atların Tanrısı **Apollon, Karites**'lerin ve **Musa**'ların danslarını idare ederdi. Dağın parlak tepesinde kitarını çalardı. Berrak kaynaklardan çıkan, billûr gibi sular, yeşil çayırlar arasından hoş şırıltılar çıkararak akardı. **Zeus**'un kızları olan beyaz kollu "İlham perileri" Apollon'un kitarına seslerini uydurarak şarkı söylerler, dansederler ve Tanrıları överler, onlara şükrederlerdi.

İLHAM PERİLERİ

Apollon'un arkadaşları olan "Hâtıranın kızları" **Musa**'lar, bütün olayların bilgili perileri idi. Onlar yeryüzüne indikleri zaman güzel sesler çıkararak akan kaynakların, derelerin başlarını kendilerine konak yeri olarak seçiyorlar, **Helicon**'un serin ormanlarını, girintili, çıkıntılı vadilerini beğeniyorlardı. Hiç bir şarkı, hiçbir bilgi onlar için yabancı değildi. Onlar, geçmiş zamanın hâdiselerini, halin olaylarını, gelecek zamanın sırlarını biliyorlardı. Bu sevimli kızlar dokuz tane idi.

Tarih Musa'sı olan **Clio,** eski zamanlarda gelmiş, şanlar ve şerefler kazanmış büyük adamların zaferlerini, başardığı işleri terennüm ederdi. **Euterpe,** flüt çalar ve gönüllere lirik şiirler ilham ederdi. **Thalia,** insanlara neş'e ve kahkaha ilham ederdi. Ziyafet sofralarında hazır bulunan ve fanilerin kalbinden kederleri, sıkıntıları kovarak oraya sevincin tohumlarını atan o idi.

Melpomene, en büyük kahramanların ıstıraplarının, kederlerinin trajik sahnelerini canlandırır. **Terpsikhore,** dans edenlerin adımlarını düzenler, ahengi tertiplerdi. **Srato;** sevmek zevkini ve aile yuvalarının tatlılıklarını kutlarlardı. **Polymnie;** Tanrıların büyüklüğünü anlatan, en eski, en güzel kasideleri okurdu. **Uranie;** yıldızların, göklerin sırlarını fanilere açardı. **Halliope**'ye gelince, güzel ve yerinde söz söyleyenlere ilham veren ve şairlere kahramanlık destanları yazdıran bu peri idi.

"İlham Tanrıçaları" olan Musa'lar tevazuu çok severler, fazilet ve insanlığa, iffet ve temizliğe son derece riayet ederlerdi. Derler ki: **Phorkide** kralı **Pyreneos** yukarda adları geçen ve birbirinden güzel olan bu dokuz periyi, bir gün sarayına davet etti. İlham perileri saray kapısından içeri girer girmez, sarayın kapılarını kapattı. Fena duygulara, kirli arzulara boyun eğen kral, zorla bu temiz bakireleri, bu lekesiz kızları elde edeceğini sanıyordu. Fakat her şeyi gören "**Apollon**" bunların yardımına koştu. Şehvetle kuduran, kralın önünden kızlar kanatlanarak uçtular. Kral kendi kirli vücudunun kabiliyetini unutarak, bunları taklit etmek, arkalarından uçmak istedi. Fakat sarayının pencerelerinden kendini havaya atar atmaz, yere düştü, paramparça oldu.

APOLLON'UN HEYKELLERLE GÖSTERİLİŞİ

Apollon ekseriya ayakta, daima genç ve sakalsız olarak gösterilir. O güzel gençliğinin en parlak çağını yaşayan, yakışıklı ve sportmen bir delikanlı gibi tasvir edilirdi. Bukle bukle olan kokulu saçları omuzlarının üstüne düşerdi. Biraz uzunca, oval şeklindeki çehresinden incelik, metanet, asalet, ciddiyet ve tatlı bir gurur okunurdu. Geniş alnı, çoğu zaman defne, zeytin, veya mersin ağacı yaprakları ile çelenkli bulunurdu. Bazan çok muhteşem bir kral gibi giyinir, başı yukarda, gözleri çok uzaklara, göğe bakar ve sanki önünde taşıdığı meşhur gitarının sesine ses uydurmuşa benzerdi. Lir, yay, ok daima yanında bulunur. Hayvanlardan kuğu, akbaba, kurt, geyik, ağustos böceği, ona tahsis edilmiştir.

Palmiye, zeytin ağacı, lotus, mersin ve bilhassa defne ağacı yapraklarından ona güzel çelenkler yaparlardı.

ARTEMİS yahut DİANA

ZEUS'un kızı ve **Apollon**'un kız kardeşi olan **Artemis**, kardeşinden bir gün evvel doğdu. Dünyaya gelir gelmez, hemen kalktı ve lohusa olan annesi **Leto**'ya **Apollon**'u doğururken yardım etti. Fakat annesinin çektiği acılar ve her yerden kovulması **Artemis**'i evlenmekten iğrendirdi. Bu yüzden babası **Zeus**'a daima lekesiz kalmasına ve evlenmemesine müsaade etmesini rica etti. O da kızkardeşi ve Zekâ Tanrıçası **Athena** gibi, afif yaşamak arzusunda idi. Bir gün babasının dizlerine oturmuş olduğu bir sırada;

— "Babacığım, dedi, kızının daima bakire kalmasını lûtfet; bana bir yay ile hızlı uçan oklar ve yanan bir meş'ale ver. Vahşi hayvanların peşinden koşan avcılar gibi beni giydir. Dağların ve mağaraların perileri olan altmış **Oreades**'i benim yanıma kat, ormanlarda dolaşırken onlar bana yardım etsinler ve beni korusunlar. Hoş kaynakların ve berrak suların kızlarından yirmi "**Nympha**"yı bana ver ki, oklarıma, yayıma, sandallarıma baksınlar, dinlenme zamanlarında köpeklerime gözcülük etsinler."

Zeus kızının dileklerini yerine getirdi. O günden itibaren **Aretmis**, yay ve oklarla teçhiz edildi. Ormanların ve çıplak dağların kraliçesi olan bu Avcı Tanrıça'nın en büyük zevki, vahşi hayvanları kovalamak ve onları avlamaktı. Av, yakalamaya can atan, ateşli, çevik bir sürü av köpeğini önünden koşturarak, uçar gibi hızla koşar birçok periler etrafında olduğu halde, iki geyiğin çektiği Şarı üzerinde ava çıkardı. Böylece, dağları, ormanları aşar, vadileri dolaşır, karacaları, süratle koşan geyikleri sıkıştırır, yaban domuzlarını yakalar, öldürücü oklarıyla onları delik deşik ederdi. Bu eğlendirici av, ruhunu neş'e ile doldurup vücudunu yorduğu zaman, **Artemis**, Kardeşi **Apollon**'un yanına giderdi. Yayını ve ok kınını bir ağaca asar, süslenir, püslenir ve beyaz kollu **Musa**'ların ve **Kharites**'lerin şarkılarını dinleyerek istirahat ederdi.

Apollon'un kız kardeşi **Artemis**, gün battıktan sonra, gökte dolaşan solgun ve yorgun ışıklar saçan ayın Tanrıçasıdır. Ormanların ve akşamın kraliçesi, gerek yüz ve gerekse vücut güzelliğinde bütün arkadaşlarını geçerdi. Gerçekten ay, etrafında bulunan sayısız yıldızların hepsinden daha güzel, hepsinden daha parlak değil midir?

Apollon gibi dünyayı aydınlatmakla görevlendirilmiş olan **Artemis**'in yahut "Ay"ın, **Apollon**'un hemşiresi sayılması ne kadar doğrudur. Ayın sem-

bolü olan **Artemis**, gerçekten birçok hususlarda güneşin sembolü olan kardeşinin kadın şeklidir. O da kardeşi gibi parlaktır. O da, ışık saçar, o da, göklerde dolaşır.

Fakat neden "Ay'ı bir avcı kız" olarak kabul ediyorlar? Çünkü gündüz vahşi hayvanların dolaştıkları yerleri geceleyin, o solgun ışıkları ile aydınlatır ve onların gizlendikleri inleri araştırır, bulur. Çünkü ormanlardaki alanlarda, tavşanlar, alageyikler onun sessiz ve solgun ışıklarının altında sıçrarlar, oynarlar. Gerçekten "Ay" yorulmak nedir bilmeyen ateşli bir avcı gibi, bütün gece göğün derinliklerinde, dolaşır, gezer, durur, ne olursa olsun av ve avcılığın bütün meraklı ve heyecanlı halleri **Artemis**'in en çok hoşuna giden şeyler ve onun en çok benimsediği görevlerdir.

Yolların parlak kraliçesi ve ölülerin ruhlarının gözcüsü ve koruyucusu olarak **Hekate** adı altında derin uçurumların kenarlarında, yüksek dağlarda, yalçın kayalıklarda dolaşan, yolunu şaşırmış insanları düşmekten, parçalanmaktan alıkor, onları selâmete eriştirirdi.

Bundan başka gündüz, kardeşinin okları ile vurulan ve halsiz düşen hasta çiçekleri, solgun otları, gecenin "çiy" taneleriyle besler, serinletir, onları iyi ederdi. Eğer o böyle yapmasaydı, sabahleyin çiçekler Apollon'u, neş'eli ve dinç olarak selâmlayabilirler mi idi? O da kardeşi Apollon gibi yaptığı işlerden gurur duyar ve kendisini küçük görenlerden intikam alırdı.

NİOBE'nin KAYA OLUŞU

Bir gün, Lydia Kralı **Tantalos**'un kızı **Niobe**, hepsi birbirinden güzel 12 çocuk annesi olduğundan gurura kapılmış ve topu topu iki çocuk sahibi olan, "**Apollon** ile **Artemis**"in anası "**Leto**"dan kendisini üstün görmüştü. "Ben talihliyim, mes'udum, ne olursa olsun daima mutlu olarak kalacağım; diye bir gün bağırdı. Benim bir sürü çocuğum var. Ecel onların hepsini birden elimden alarak beni çocuksuz bırakamaz, bu bakımdan ben kuvvetliyim, kimse benim neslimi kurutamaz. Halbuki **Leto** iki çocuk annesi olmakla kendini bir şey sanıyor. İki çocuk da neymiş ki!..."

Leto, çocuklarının çokluğu ve güzelliği ile övünen kadının söylediği bu sözleri işitti ve çok üzüldü. İzzetinefsi yaralanmış olduğu halde çocuklarını çağırdı ve Tanrılara ana olan bir kadına hakaret eden **Niobe**'den öc almalarını emretti. Öc gecikmedi, hemen alındı. Şöyle ki;

Niobe'nin altı oğlu **Kitheron** dağının kayalıklı ve sarp yamaçlarında avlanıyorlardı. Öğle vakti "**Apollon**" okları ile onları yere serdi. Bu felâket haberi etrafa yayılınca, talihsiz delikanlıların güzel kız kardeşlerinin altısı naaşların bulunduğu dağa doğru koştular. Fakat oraya ulaşacakları zaman gece olmuş ve **Artemis**, semanın boşluğunda parlamaya başlamıştı. Şimdi sıra onundu. O da görünmez okları ile birbirlerinden güzel olan bu altı kız kardeşi avladı, birer birer vurdu, öldürdü. Tam dokuz gün hiç kimse

Niobe'nin evlenmemiş altı kızı ile altı delikanlı oğlunun naaşlarını alıp getirmedi. Onlara ölüm merasimi yapılmadı. Zavallı ve talihsiz anne evlâtlarının cesetleri arasında saçını başını yoldu, dizlerini dövdü, kendini yerden yere çaldı, ağladı, sızladı, çok sevgili yavrularının başına gelen bu felâketten ötürü o kadar göz yaşı döktü, o kadar hıçkırdı feryat etti ki, artık bir an geldi, hıçkırıkları işitilmez oldu. Gözyaşlarının kaynağı kurudu. Kalbinin feryatlarını hıçkırıklarla, içinin zehirini gözyaşları ile dışarı dökemeyen zavallı **Niobe**'nin ıstırabı o kadar büyük, o kadar dayanılmaz bir hal aldı ki, sesi dahi çıkmaz oldu. O, böylece korkunç bir sessizliğin hüküm sürdüğü bu dağda, sevgili evlâtlarının cesetleri arasında dilsiz bir varlık, adeta bir ıstırap heykeli halinde kaskatı kesildi, kaldı. Dayanılmz acılarına son vermesi için Ulu Tanrı **Zeus**'tan kendisinin kaya haline sokulmasını istirham etti.

Bunun üzerine o **Sipylos** dağına gitti, bu sarp dağın kayaları onun etrafından yükselerek kuvvetli sarmaşık gibi onu kucakladılar, sardılar ve o kocaman kayalardan yapılmış bir kın içine girmiş oldu.

Orada bu acıklı ve yürekler parçalayıcı hâdisenin izleri hâlâ durmaktadır. Bir ıstırap heykeli gibi dikilen ve bir kadına çok benzeyen kocaman bir kaya(*) bugün Manisa dağında, görülmektedir.

Bu kayanın bir yüzü, gece, gündüz - yaz mevsiminin en sıcak günlerinde bile nemli ve ıslaktır.

AKTEON'un GEYİK OLUŞU

Artemis'in aşırı derecede kendi güzelliğini kıskanması, vahşi tabiatı, **Akteon** adlı bir gencin de felâketine sebep oldu. Bir yaz akşamı, ormanların ve avcıların Tanrısı **Artemis,** derin bir vadiden geçiyordu. İki tarafı sık ağaçlarla kaplı bulunan bu dar vadide, kuytu bir yerde, bir mağaraya rastladı. Bu mağaranın içinde büyük bir kaynak vardı. Bu kaynaktan çıkan sular güzel sesler çıkararak akıp gidiyordu. Bu serin yeri görünce **Artemis** bütün gün ormanlarda, av peşinde dolaşmasının verdiği yorgunluğu ve yakıcı günün ağırlığını gidermek için soyunup yıkanmak istedi. Mızrağını, oklarını, yayını arkadaşlarından birine verdi. Diğer bir peri kızı, nazik elleriyle onu soydu. Diğer iki peri acele onun sandallarını çıkardılar. Bir beşinci peri kokulu ve güzel saçlarını kaldırdı, başının üstüne topladı. Bunun üzerine **Artemis,** kaynağa girdi, yıkanmaya başladı. Peri kızları derin kapları, duru su ile doldurup

(*) Anadolulu büyük seyyah Pausanias "Magnisa dağına çıktığım zaman Niobe adı ile anılan kayayı gördüm. Yakından bakıldığı zaman, şekilsiz bir taştan başka bir şey olmayan bu kayaya uzaktan bakıldığı takdirde: boynu bükük, ağlayan bir kadını görmemek mümkün değildir." diye yazar.

Pausanias'ın gördüğü, kadın şeklindeki kayanın şimdi Magnisa dağı eteklerinde "Baraj yeri" yakınında bulunduğunu Arkeoloji Doçenti Dr. Ekrem Akurgal "Eski İzmir" başlığı ile Radyo Dergisine yazdığı bir makalede bildirmektedir.

onun lekesiz, güzel ve mütenasip vücuduna döküyorlardı. İşte tam bu sırada bir talihsizlik eseri olarak **Akteon** ismindeki avcı avlanmasına ara vermiş ve ormanda rastgele dolaşarak şimdiye kadar görmediği yerleri arayıp buluyordu. Ağzından berrak bir suyun, çıkıp aktığını gördüğü mağara, nazarı dikkatini çekmiş, oraya girerek bu suyun kaynağından içmek ve serinlemek istemişti. İşte bu maksatla mağaraya girdi.

Birdenbire, bir yabancının oraya girmesinden şaşıran, utanan Nympha'lar ormanları inleten uğursuz bir çığlık kopardılar.

Artemis, fani bir erkeğin bakışlarıyla kirlendiği için kıpkırmızı kesildi. Yanında oklarının bulunmamasından ne yapacağını şaşırdı ve ellerini akan suyun içine daldırarak hayasız avcının yüzüne şiddetle su serpti.

(Şekil: 17) Artemis, avcı Akteon'u geyiğe çevirdi.

Birdenbire **Akteon**'un alnından geyik boynuzları çıkmaya başladı. Boynu uzadı, kulakları sivrildi, kolları, bacakları, gövdesi kıllarla örtüldü. Yanı başında bulunan av köpeği, onu yeni şeklinde görünce havlayarak üzerine atıldı. Etrafta dolaşan diğer köpekler de geldiler, sahiplerine saldırdılar. Sivri dişlerini onun baldırlarına, bacaklarına daldırdılar, onu param parça ettiler.

ARTEMİS'in AŞKLARI

Zeus'un afif kızı "**Artemis**"in arada sırada aşkın buyruklarına boyun eğdiği oluyordu. Fakat gönül kaptırmak demek kirlenmek demek değildir. Bir gün uzun boylu, iriyarı fakat çok güzel bir avcıyı gördü ve onu sevdi. Onunla evlenmeye karar verdi. Fakat **Apollon**, kız kardeşinin **Orion** adındaki bu dev cüsseli mahlûkla evlenmesini uygun bulmuyordu. Kız kardeşini bu sevdadan vazgeçirmek için hayli uğraştı. Fakat muvaffak olamadı. **Artemis**'in ona karşı duyduğu sevginin kudretini anlayınca **Orion**'u kıskanmaya başladı. **Artemis**'i öğütle ondan vazgeçiremediği için, hile ile, **Orion**'u ortadan kaldırmayı düşündü.

Bir gün **Artemis**'in gönül verdiği güzel avcı denize girmiş yüzüyordu. Kıyıdan o kadar açılmıştı ki, başı uzaktan kara bir nokta gibi görünüyordu. **Apollon**, kız kardeşini çağırdı. Uzaktan görünen kara noktayı ona göstererek "Oraya kadar okunu gönderebilir misin," dedi. Zavallı **Artemis**, yayı heyecanla çekti, okunu gönderdiği hedefin sevdiği **Orion** olduğunu ne bilecekti? Ok gitti, hedefe saplandı ve **Artemis** gönül verdiğini - haberi ol-

madan - kendi eliyle öldürdü. Bu ölüm ona çok dokundu. Günlerce kara bulutların arkasına gizlendi, ormanlarda dolaşmaz oldu. Babasına yalvardı, yakardı ve **Orion**'u bir takım yıldız "Burç"(*) halinde semaya çıkarttı. **Orion** hayatının en parlak zamanlarında avlanmaktan bir türlü vazgeçmez, bilhassa mehtaplı yaz gecelerinde, rüzgârlar esmediği ve denizlerde azgın dalgalar uyuduğu zamanlar onun av köpeğinin göklerde havladığı işitilir. **Artemis,** elinde meş'alesi olduğu halde onun peşisıra koşar, onlar geçtiği zaman yıldızlar saklanırlar.

ARTEMİS'in ENDYMION'u SEVMESİ

Mehtaplı bir yaz gecesinin tatlı güzelliğini, sevgi ile dolu ince hülyalarını daha iyi anlatabilmek için hoş bir mit söylerler:

Derler ki, **Artemis,** kendi ismini **Selene**(**) adı altında gizleyerek "**Endymion**" isminde genç ve çok güzel bir çobana gönül vermişti. Tanrıların bile kalplerini çalan bu delikanlının durumunu değiştirmek gerekti.

Baş Tanrı **Zeus**, güzel çobana istediği hayat tarzını seçmesini kendisine bıraktı. **Endymion** ölümden kurtulmak, asla ihtiyarlamamak, hiç güzelliğinden kaybetmemek şartıyla, sonsuz bir uykuya dalmak diledi. O günden beridir, gönüller tutuşturan genç çoban, bir mağarada uyumaktadır. O daima gençtir ve güzeldir. Uyku perileri, etrafında uçuşmakta, ona bakmaktadırlar. Fakat uyumakta olan güzel **Endymion**'ı bir gece ay ışığı "**Artemis**" gördü. Onu uyurken daha güzel, daha hoş, daha gönül alıcı buldu, onun uyuduğu mağarayı öğrendikten sonra artık her gece "Bilhassa semada bulutlar bulunmadığı zamanlarda" **Artemis,** uyuyan çobanın mağarasının bulunduğu **Latmos**(***) dağına doğru alçalır, mağaraya girer. Ayaklarının ucuna basarak, gelir, onun başına dikilir, gecenin sessizliği içinde kapalı gözlerini, yanaklarını seyreder. Etrafa hoş kokular saçar, nefesini ciğerlerine

---

(*) Orion; elinde sopası; belinde kemeri bulunan ve bir savaşçı gibi giyinmiş bir şekilde görünen yıldız grubu, buna, Araplar "Elcebbar", İranlılar "Nemrut" Burcu diyorlar. **Zeus** tarafından göğe çıkarılıp burç haline konan **Orion**'u Homeros, iri gövdeli fakat çok güzel bir dev olarak tasvir eder. **Eos**'un da ona gönül verdiğini söyler. **Pindaros,** ona **Orion** değil "**Oarion**" der. Bazı mitologların ifadesine göre **Orion,** "**Khios**" adasında **Artemis** ile beraber avlanırlarken, elini Tanrıçanın omuzuna dokundurmuştu... Bundan çok üzülen afif "**Artemis**" yerden bir akrep çıkarttırarak hayasız avcıyı ayağından sokturmuş ve öldürtmüştü.

Bu olay **Artemis**'in çok haşin, sevdiklerinden bile intikam almaktan çekinmeyen bir Tanrıça olduğunu anlatması bakımından önemlidir.

(**) "Mene" diye da çağırılan Selene hakkında mitologların görüşleri birbirinden ayrılır. Bazıları "**Selene**"in "**Artemis**"ten başka kimse olmadığını söylerlerse de bir kısmı **Hyperion ile Theia**'nın kızı olduğunu ileri sürerler. "**Eos**" "**Şafak**" ve "**Helios**"un hemşiresidir. **Hyperion,** kardeşleri tarafından öldürülünce, **Helios** kendisini "Eridan" nehrine atmış boğmuştu. "**Selene**" ise yüksek bir evin damından kendini aşağı atmış ve "Ay"a çevrilmişti. Bu güzel kızı **Zeus** bile sevmiş ve ondan **Pandia** adında bir de kızı olmuştu. Hattâ kardeşi **Helios** bile onun güzelliğine hayran olmuş onun koynuna girmişti. "**Hora**'lar, Saatlar" onların sevişmelerinden doğdular. **Selene**'nin en tanınmış sevgilisi Kral **Aethlios**'un oğlu Çoban Endymion'dur.

(***) Batı Anadolu'muzda, Milas bölgesinde, bugünkü "Baş Parmak Dağı."

çeker ve arada sırada elinden öperdi, sonra onu derin uykusunda terkederek mağaradan çıkar, kalbini orada, uyuyan çobanın yanında bırakarak dağların arkasında kaybolurdu.

Bu yüzden bazı geceler "Ay" bulutların arkasında gizlenip de şehirler gölgede kaldıkları zaman Yunanlılar **Artemis**'in "**Endymion**"un yanında saklandığını sanırlardı.

Artemis, yalnız ormanların ve avcıların Tanrıçası değildi. Onun başka görevleri de vardı. Sabahleyin erkenden kalktığımız zaman otlar ve çiçekler üzerinde gördüğümüz küçük su damlacıkları nereden geldi; hava açık, bulut yok; güneşte parlayan bu çiğ tanelerini **Artemis**'in nurlu eli serpti. Ay Tanrıçası, kardeşi **Apollon**'un gündüz yakıcı ışıkları ile sersemlettiği, pörsüttüğü otları, çiçekleri, geceleyin bağrına basar, serinletir, solgun çiçeklerin acıklı haline ağlayan gecenin, gözyaşları ile onları teselli ederdi.

Bu bakımdan, insanlar **Artemis**'e birçok şeyler borçludur, meyvelerin olgunlaşmasında, ekinlerin yetişmesinde onun büyük yardımı vardır. Eğer her zaman kardeşi "**Apollon**" semada dolaşsa idi, dünyanın hali başka olurdu. Fakat "**Artemis**" insanlara kızdığı zaman çiğ tanelerini doldurur, o zaman kırağı, mahsulâtı mahveder. İnsanların ve hayvanların aç kalmalarına sebep olurdu. Bazan da ormanların Tanrıçası; vahşi hayvanları ormanlardan ürkütür, insanların ve yırtıcı olmayan hayvanların başına belâ ederdi.

MELEAGROS'UN ÖLÜMÜ

Vaktiyle **Kalydon**'un çiçeklerle bezeli yeşil çayırlarında başkentini kurmuş olan ünlü ve zengin bir kral yaşıyordu. **Penee** diye çağırılan bu kralın karısı **Althaea** bir erkek çocuk doğurmuştu, ona **Meleagros** adını takmışlardı. Bu çocuk yedi günlük olunca "Ecel" gelmiş kapılarını çalmıştı. "Ecel" içeri girer girmez ocakta yanan bir odun parçasını göstererek şunları söylemişti:

— Oğlunuz **Meleagros** bu odun yanıp kül oluncaya kadar yaşayacaktır. Bu sözü işitir işitmez çocuğun annesi hemen yatağından fırladı ve yanmak üzere olan odun parçasını ocaktan çıkardı, gizli bir sandığa saklayarak oğlunun yaşamasını sağladı.

Fakat **Meleagras**'un babası **Penee** bereketli bir yılın ilk mahsulünü aldığı zaman Tanrıça **Artemis**'e kurban kesmediğinden onu kızdırmış, bu yüzden, müthiş dişleri olan vahşi bir yaban domuzunu göndererek kralın tarlalarını, bağlarını yok ettirmiş, meyva ağaçlarını kökünden söktürmüştü.

Meleagros, o zamanlar gençliğinin en ateşli zamanlarını yaşıyordu. Ortalığı altüst eden, memlekete kıtlık getiren bu vahşi hayvanlarla döğüşmeyi göze almıştı.

Bu yiğit delikanlı, kuvvetiyle, kurnazlığını kullanarak bu müthiş yaban domuzunu, çetin bir mücadeleden sonra yere serdi. Fakat bu işi yalnız başarmadı. Etrafına en meşhur avcıları topladı, onlara direktifler verdi ve müş-

tereken bu iş başarıldı. İşte kendisine yardım eden avcılar arasında da **Atalante** adında güzel bir bakire de bulunuyordu. Bu dişi bir kaplan kadar cesur gözüpek kızdı. Hattâ yaban domuzunu evvelâ o yaralamış, sonra **Meleagros** öldürmüştü. Bu mücadelede kızın gösterdiği kahramanlık, kralın oğlunun gözünden kaçmadı, aynı zamanda bu kız çok güzel bir kızdı. Bu yüzden ona gönülden vuruldu. Öldürdüğü vahşi domuzun dişi ve kafasını bir nezaket eseri olarak **Atalante**'ye takdim etti. Fakat **Meleagros**'un arkadaşları -ki onlardan birkaçı kendi öz amcaları idi- zaferin nişanesini bir kadına vermesini uygun bulmadılar ve güzel kızın elinden armağanları aldılar. Bu kaba harekete sinirlenen ve aşk ateşiyle yanan **Meleagros** ileri atıldı. Kızın elinden hayvanın derisi ile kafasını alanları birer birer öldürdü.

Annesi **Althaea** çok sevdiği öz kardeşlerinin kendi oğlu eliyle öldürüldüğünü duyunca analık sevgisini unuttu ve Ecel Tanrısının söylediği, yarısı yanmış bulunan odun parçasını hatırladı. Kardeşlerinin öcünü almak için sakladığı bu odun parçasını çıkardı, yanan ocağın içine attı. Odun çabucak tutuştu ve cesur **Meleagros** birden bire fenalaştı, odun kül olunca o da can verdi.

Kalydon domuzunun öldürülmesinden sonra, güzel ve çevik **Atalante** babasının yanına gitti. Orada kaldı. O babasını pek tanımıyordu. Çünki erkek bir çocuk arzu eden babası, kızı doğar doğmaz, onu yanından uzaklaştırmış, bir dağ başına attırmıştı. O, orada bir dişi ayı tarafından bakıldı. Emzirildi. Sonradan avcılar onu dağda bularak yakaladılar ve şehre getirdiler. Büyüdü, o da **Artemis** gibi ormanlarda, dar vadilerde, korkunç boğazlarda vahşî hayvanların peşinde koşmayı seviyordu.

Azgın domuz avına iştirak edip, büyük ün kazandıktan sonra baba evine dönünce babası onu evlendirmek istedi. Fakat bu vahşi kız kendisiyle evlenecek erkeklerle pençeleşmeyi şart koşuyordu. Kendisini yenecek olan erkeğe varacaktı. Böylece birçok cesur ve güzel gençleri yenerek öldürdü. Sonunda **Melenios** isminde meşhur bir delikanlı buna talip oldu. Bu delikanlı; evlenmek işlerinden hoşlanan Güzellik Tanrıçası **Aphrodite**'nin bile nazarı dikkatini celbetmiş ve ona **Hesperidler** bahçesinden kopardığı, üç altın elma hediye etmişti. İşte onunla evlenmek isteyen genç böyle bir gençti. Ne ise, mücadele başladı, evvelâ koştular; önde erkek koşuyor, arkadan kız kovalıyordu. Zaten o bütün öldürdüğü delikanlıları bu şekilde öldürmüştü. Koşu müsabakasında onlara ulaşınca mızrağıyla vurup öldürüyordu.

Melenios yorulmuştu, nerede ise kaplan kız, ona yaklaşmak ve onu öldürmek üzere idi, bunu anlayınca delikanlı **Aphrodite**'nin armağanlarından olan altın elmanın birini bıraktı. Üç defa bu plânı tatbik etti. Neticede elmaların güzelliği **Atalante**'yi büyüledi ve üç defa da ayrı ayrı onları eğilip aldığı için vakit kaybetti. Bu yüzden müsabakayı kazanamadı.

Melenios kararlaştırılan yere birinci olarak vardı ve böylece cesareti, çevikliği dillere destan olan bu güzel kızı kendisine eş olarak aldı.

Artemis'in Heykellerle gösterilmesi

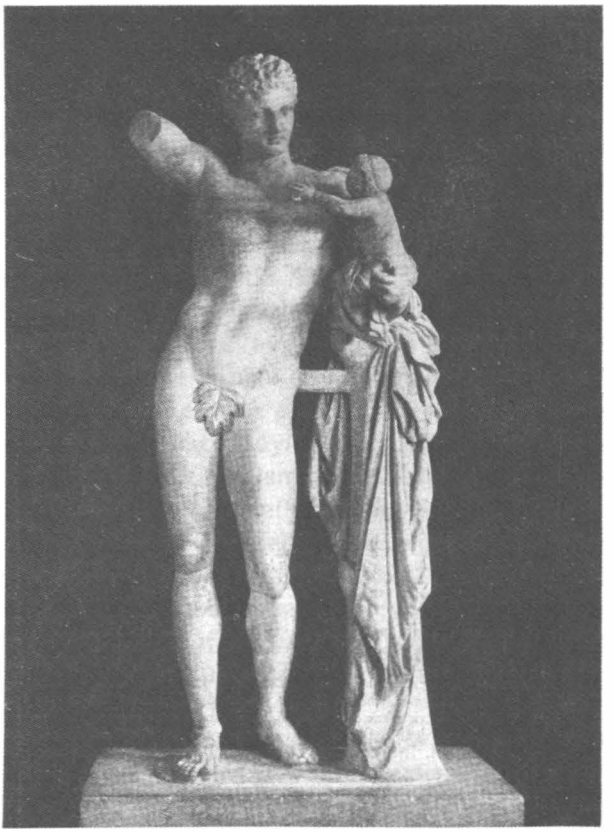
Dağların ormanların aşıkı, afif **Artemis**'i her zaman ok kılıfı omuzuna takılmış bir bakire olarak tasvir ederlerdi. Yanında ekseriya bir köpek yahut bir geyik bulunurdu. Ay Tanrıçasının karakterini gösterebilmek için eline bir meş'ale tutuştururlardı. Bazan elinde bir hilâl parlar, bazan yıldızlar saçları kalkık başının etrafında toplanmış görünürlerdi.

Onun taze, narin, genç vücudu süratle koşmak için yaratılmıştı. Elbisesi hızlı gitmesine engel olmasın diye oldukça kısa, ancak diz kapaklarına kadar inerdi. Böylece onun güzel ve mütenasip bacakları ve nazik ayakları gözleri okşardı. Çoğu zaman o; büyük gözlü alageyiklerin çektikleri bir şara binerdi. Ona ayrılan hayvanlar arasında şunlar vardır: Geyik, köpek, horoz, keklik, ayı, domuz ve kurt.

Defne ağacı, mersin ağacı, selvi ağacı ve zeytin ağacı onun sevdiği ağaçlardır.

HERMES yahut MERCÜİUS

KANATLI sandalları bulunan **Hermes**'in babası rüzgârların dolaştığı gök kubbenin, eşsiz Tanrısı **Zeus;** anası ise yağmur perilerinden biri olan **Maia**'dır. Gerçekten gökten gelen su damlacıkları; mağaralara benzeyen siyah bulut yığınlarının göğsünden kopup, rüzgâr Tanrısı **Hermes**'in önüne katılarak yeryüzüne düşerler.

(Şekil: 18) Tanrıların Habercisi Hermes.

Tanrıların habercisi **Hermes;** Arkadia'da **Kylleni** dağının dik yamaçlarında bulunan çok geniş ve derin bir mağarada doğdu. O, doğar doğmaz, kundağından kurtuldu, mağaradan çıktı, dağlarda dolaşmaya başladı, bir aralık doğduğu mağaradan çok uzak olmayan bir yerde yavaş adımlarla yürüyen ve çayırlığın çiçeklerinden otlayan bir kaplumbağaya rastladı. Bu uslu hayvanı aldı, kendi mağarasına getirdi. Orada keskin bir madenle kaplumbağanın içini boşalttı ve kabuğunu yumuşak bir öküz derisi ile kapladı, kamışlar keserek onları bağaların arasından geçirdi, bağladı. Sonra kuvetli

yedi tel taktı, gerdi. Tellerin bağaya dokunmaması için bir köprü koymayı unutmadı. Böylece Lir denilen ve ahenkli sesler çıkaran musiki aletini yapmış oldu. Yeni yaptığı bu Liri, çalmak için, gerilmiş olan teller üzerinde parmaklarını gezdirdi. O kadar hoş sesler çıktı ki, rüzgâr Tanrısı heyecana kapıldı, şarkı söylemeye başladı. Kendi güzel sesini, Lirinin ahenkli feryadına uydurarak o, **Zeus**'un **Maia** ile olan aşklarından, sonra kendi doğduğu mağarada yaşayan kokulu peri kızlarının güzelliğinden bahseden şiirler okudu. Fakat bu ergin ve esrarlı çocuk şarkı söylerken aklına başka düşünceler geldi. Çalgısını beşiğin üstüne bıraktı ve yeniden mağaradan dışarı çıktı. Kızartılmış et kokusu burnunun ucunda tütüyordu. O **Apollon**'un semiz öküzlerinin sürüsüne doğru yol almaya başladı.

Güneş kızıllara boyanan **Okeanos**'ta batmak üzere idi. **Hermes** hızlı hızlı giderek neş'eli **Pieria**'nın gölgeli dağlarına vardı. Orada, ahırlarının yanında **Apollon**'un öküzleri, içine tırpan girmemiş güzel çayırlarda otluyorlardı. **Maia**'nın **oğlu**, çabucak, kaşla göz arasında bu semiz öküzlerden elli tanesini aşırdı. İzini belli etmemek için hayvanları kumlu bir yolda zikzak yürütüyordu. Esen rüzgârda ayak izlerini kapatınca onu kimse yakalayamayacaktı. Yolda tam şafak sökmek üzere iken meyve bahçesiyle uğraşan bir ihtiyara rastladı.

— "İhtiyar dedi, eğer bol meyve almak ve zengin olmak istiyorsan, bak, fakat görme; işit, fakat, dinleme; seninle ilgisi olmayan her şey hakkında susmayı, söylememeyi tercih et..."

Bu sözleri söyleyerek Kylleni dağının Tanrısı öküzlerini hayladı. Vadilerden sürerek, ormanlardan geçirerek, dağlar aşırarak onları kaçırıyordu. Yavaş, yavaş gecenin karanlığı dağılmaya başlamıştı ve "Şafak" güneşin doğmak üzere olduğunu haber veriyordu. **Alpheios** suyunun kıyılarına gelince **Hermes** çaldığı öküzleri bir araya topladı, saydı ve bir süre onları çiğ taneleriyle ıslanmış yumuşak çayırda otlattı. Sonra gizli bir mağaraya kapadı. Zaten açlık bu hırsız Tanrının canına tak demişti.

Karnını doyurmak istedi. Topladığı kuru dallarla büyük bir ateş yaktı, sonra mağaradan besili iki tosun çıkardı, ocağın hemen yanında onları kesti, etlerini parçaladı, iç yağlarına sararak uzun ve düz bir sopaya geçirdi ve harlı ateşte kızarttı.

Biraz sonra güneş doğdu. **Maia**'nın **oğlu** aşırdığı öküzleri **Alpheios** suyunun kıyılarındaki gizli mağarada bırakarak; kendi yerine **Kylleni** dağına geldi. Anahtar deliğinden bir nefes gibi mağarasına girdi. Hiç kimseyi, ne perileri uyandırdı, ne de her şeyi iyi işiten köpekler onun dönüşünün farkına vardılar. Beşiğine girdi, kundak bezlerine sarıldı ve lirini elinde tutarak uykuya daldı.

Sabahın kızı "Şafak" **Okeanos**'tan çıktığı sırada **Apollon** sürüsünden bir kısmının çalınmış olduğunun farkına vardı. Her şeyi kavrayan ilâhî bilgisinin yardımı ile hırsızın izini takip ederek **Kylleni** dağına geldi ve **Hermes**'in doğduğu mağaraya girdi. **Maia**'nın **oğlu**, hırsız **Hermes**, öküzlerini çaldırdığı için

asabileşmiş olan **Apollon**'un içeri girdiğini görünce uyuyormuş gibi yaptı ve beşiğinin içinde büzüldü ve kendini sakladı.

— Ey beşikte uyuyan çocuk, doğrusunu söyle ve yerini göster, şimdi benim öküzlerim nerede; bulunuyor? Yoksa seni tutar hemen karanlık **Tartaros**'a fırlatırım.

— "**Leto**'nun **Şanlı oğlu,** diye kurnaz çocuk derhal cevap verdi; ne münasebetle benim yanıma geliyorsun ve öküzlerini benden soruyorsun; ben onları görmedim. Öküzleri çalmak, kaçırmak, benim elimden gelebilir mi? Ben henüz annesinin sütünü emen bir çocuk değil miyim? Beni ancak ılık banyo için beşiğimden çıkarıyorlar.

Bu hayasızca cevaptan canı sıkılan **Apollon,** bu yalancı çocuğu yakaladı, "**Olympos**"a doğruyu sever **Zeus**'un tahtının önüne götürdü. **Zeus** onların içeri girdiğini görür görmez;

— "Neden, ey parlak **Apollon** bu yeni doğmuş çocuğu buraya getiriyorsun?" diye sordu.

— Babacığım, sana bir hırsızı getiriyorum, diye "**Apollon**" cevap verdi. Bu süt çocuğu benim öküzlerimi çaldı. Onun suçlu olduğunu biliyorum. Sürüyü kaçırırken açıkgöz bir ihtiyar onu görmüş. Fakat kendisi benim ahırlarıma gelmediğini ve benim öküzlerimi çalmadığını iddia ediyor.

— Hayır, babacığım, diye **Maia**'nın kurnaz oğlu söze karıştı. Ben asla suçlu değilim, ben dün doğdum. Sen her şeyi bilirsin, ben beşiğimden çıkmadım. Benim şu minicik ellerime ve dermansız bacaklarıma bakınız, ben nasıl olur da bu halimle bir öküz sürüsünü çalıp, kaçırabilirim?...

Zeus, küçük oğlunun sözlerine ve haline bakarak gülümsedi. Fakat Tanrıların Tanrısı olduğundan ondan hiçbir şey gizlenemezdi. Hırsız oğlu ile cesur ve her şeyi gören, anlayan oğlunu barıştırdı. **Hermes**'e dedi ki, haydi bakalım, ağabeyinle aşağı in, sürüyü sakladığın mağarayı kendisine göster. Küçük hırsız "**Apollon**"u aldı, öküzleri kapadığı mağaraya götürdü. "**Hermes**'" **Alpheios** suyunun kenarındaki büyük taş oyuğuna girdi ve öküzleri oradan çıkardı. **Apollon**'a teslim etti.

Apollon'un, çalınan öküzlerini bulduğu halde hâlâ kızgınlığı geçmemişti. Onun haklı hiddetini gidermek, onu neş'elendirmek için **Hermes** lirini aldı ve tellerine dokundu. Alet çok güzel sesler çıkarmaya başlayınca, şarkının, musiki ve şiirin tanrısı "**Apollon**" şaşırdı, memnun oldu ve sinirliliği hemen geçti.

— Ey Ulu Tanrı **Zeus**'un ve güzel peri **Maia**'nın oğlu, bu san'atı sen nereden öğrendin? Bu şekilde gönülleri alıp götürmeyi, dinleyenleri büyülemeyi sana hangi "**Musa**" ilham etti. Sen bana o kadar güzel, o kadar hoş ve yeni sesler duyurdun ki, şimdiye kadar hiçbir insan ve **Olympos Tanrısı,** bu seslerin ve ahenklerin benzerlerini işitmemiştir. Lirinin çıkardığı seslerle bütün neş'eleri, bütün duyguları topluyor ve gönülleri tutuşturuyor, kederleri, üzüntüleri kovuyorsun, sen bir büyücü müsün?..

Hermes hemen cevap verdi:

— Ey parlak **Apollon**; benim lirimden mademki hoşlandın; onu benim elimden al, onu lütfen kabul et ve onunla şarkı söyle, onun gür sesiyle kendi sesini birleştir ve gönlünü neş'e ile doldur. Al, bu ahenkli sesler çıkaran çalgı senin olsun. Onu sen ziyafetlere götürüp, oralara neş'e saçarsın, **Kharites**'lerin şarkılarını ve danslarını onunla idare edersin."

Bunları söyleyerek **Hermes**, lirini **Musa**'ların Tanrısına uzattı. **Apollon** bu armağanı kabul etti ve karşılık olarak dedi ki:

— **Hermes**, gel seninle anlaşalım, dost olalım, ben nasıl senden kederleri dağıtan, neş'e getiren liri aldımsa, sen de benden şu altın çoban değneğini ve bu kıvılcım saçan kamçıyı al. Bunlarla sen çobanların Tanrısı olacaksın, koyunların ve yorulmaz öküzlerin bekçiliğini sana veriyorum. Bundan sonra sürü sahipleri hayvanlarının artmasını sana borçlu olacaklardır."

İşte elli öküzün aşırılmasıyla başlayan üzüntülü dava bu şekilde sona erdi. O zamandan beri "Ölmezlerden" hiçbiri **Apollon**'un kalbinde **Maia**'nın oğlu kadar sevgi, samimiyet bulamamıştır.

Fakat **Apollon**'un öküzleri ne ifade eder?

Hellen'lerin şairane hayallerine göre, bahsi geçen öküzler sürülerle göklerde koşuşan bulutların sembolüdür. **Hermes** ise süratli koşan rüzgârdır. O, çabucak, kaşla göz arasında bulut sürülerini sürer, bilinmez taraflara götürür, bir yere toplar. Fakat gözünden hiçbir şey kaçmayan güneş; öküzlerin kaçırıldığı yeri çabuk keşfeder ve yine rüzgârın yardımıyla onları başka taraflara, çayırlıkların üstüne götürür.

Hermes, Rüzgâr Tanrısı değil midir? Bunun için o havada koşarken, yahut ormanlar arasında eserken, çalılıklardan ve kamışlıktan geçerken sesler çıkarır. Yerine göre ıslık çalar, bazan feryat eder, inler, bazan neş'eli kahkahalar atar, bazan korkunç gürültüler çıkarır.

Bu bakımdan **Hermes**, tabiî olarak şarkıcıların ve musiki ile uğraşanların Tanrısı idi. Sonra çabuk ayaklı olduğundan Tanrıların tanrısı tarafından haberci olarak kullanılmakta ve onun ilâhî mesajlarını, istediği yerlere iletmekte idi. Gerçekten **Zeus**'un hükmettiği gökler, "**Hermes**"in dolaştığı yerlerdi. Rüzgârlar estiği zaman Baş Tanrının buyruğunun yerine götürülmekte olduğunu herkes bilirdi. **Hermes**'in ayaklarında kanatlı sandallar bulunduğundan, o gökten yere sür'atle uçan bir ok gibi süzülerek iner ve yerden göğe; rüzgârın önüne katılan kuru bir yaprak gibi havalanırdı. İnsanların ve Tanrıların en büyüğü olan **Zeus**'un buyruklarına her zaman ve her yerde itaat eden **Hermes**'in başından bir gün tuhaf bir vak'a geçti.

İNAKHOS'un KIZI "İO"

Bir gün o, sevgi peşinde koşan Baş Tanrının, aşk plânına yardım ediyordu. Bu yüzden, o yaman bir sığırtmacın katili oldu.

Gerçekten bu sıralarda **Zeus**, **Inakhos**'un, mavi gözlü kızına vu-

rulmuştu. **İo** adındaki bu güzel kızla buluşmak için çoğu zaman **Olympos**'tan aşağı iniyordu. Bir gün kızın yanında her zamankinden fazla kaldığından **Hera** kıskançlık ateşiyle yanarak hızla yeryüzüne indi. Kocasını aramağa başladı. Fakat "**Zeus**"e karısının **Olympos**'tan ayrıldığı malûm olunca **Inakhos**'un kızını beyaz ve sevimli bir ineğe çevirdi. **Hera** bu nadir hayvanın güzelliğine hayran oldu. Sonra bundan şüphelenerek, işin içinde başka bir iş olduğunu sezdi ve kocasından bu ineği istedi. Onun şüphelerini, büsbütün artırmamak istemeyen **Zeus**, karısının arzusunu yerine getirmek zorunda kaldı ve ineği ona verdi. **Hera**, ineğe sahip olunca onun başına **Argus**'u gözcü koydu. **Argus** öyle bir sığırtmaçtı ki, asla uyumuyordu. İnek kendisinin arka tarafında bulunduğu zaman bile onu görüyordu. Çünkü **Argus**'un kafasında, çelenk gibi dizilmiş yüzü gözü vardı. Bu gözlerden bazılarını, yıldızlar gökte parlamaya başladıkları zaman kullanıyor, bazılarını da güneş battığı zaman kapıyor, onlarla uyuyordu. Böyle nöbetleşe göz kullanan bu yaman gözcünün gözünden hiçbir şey kaçamazdı. Gündüzleri **Argus**, ineği çayırlıkta bir ağaca bağlıyor, gece olunca da, onu her tarafı iyi kapalı derin bir ahıra koyuyor ve ahırın kapısında nöbet bekliyordu. Ulu Tanrı **Zeus**, **Inakhos**'un kızı ve kendi sevgilisi olan "**Io**" nın çektiklerine artık dayanamaz oldu. Oğlu **Hermes**'i çağırdı ve inek haline sokulmuş bulunan güzel **Io**'yu kurtarmasını emretti.

Hermes, yüz gözlü "**Argus**"u uyutmak için Uyku Tanrıçası **Hypnos**'tan uyku ilâcı almayı düşündü, gecenin oğlu olan **Hypnos**, mutlak sessizliğin hüküm sürdüğü sarayında uyuyordu, güneş ışıklarını onun sarayının içine sokamıyordu. Orada en ufak bir çıtırdı bile işitilemezdi. **Hermes**, Uyku Tanrısını birdenbire uyandırmamak için, hiç gürültü etmeden, sükûn ve rahatlık sarayına girebildi.

Hypnos, loş odasında, abanoz ağacından yapılmış bir karyolaya uzanmış yatıyordu, uyuşturucu ve uyutucu hassaları bulunan haşhaş çiçekleri yatağının üstünde asılı duruyordu. Ve yine bu çiçeklerden yapılmış bir çelenek Tanrının başında bulunuyor ve yaydığı ağır kokularla onun uykusunu derinleştiriyordu. Bahar kelebekleri gibi çeşit çeşit, renkli kanatları bulunan rüya melekleri, onun etrafında uçuşuyorlardı.

Hermes, ayaklarının ucuna basarak yavaşça **Hypnos**'a yaklaştı. Onu okşayarak, yalvarmaya başladı. Uyku Tanrısı belli, belirsiz gözlerini açarak Tanrılar habercisinin istediklerini dinliyordu. İstirhamlarına dayanamadı. Elini uzattı, karyolasının üstünde asılı bulunan ve baygın kokular yayan haşhaş çiçeklerinden bir miktar aldı ve "**Hermes**"e verdi. Bu bir avuç çiçeğin, en müthiş devleri bile uyutabileceğini ona, yavaşça fısıldadı, sonra yine derin uykusuna daldı.

Uyku ilâcını elde etmiş olan **Hermes**, sevinçle oradan çıktı ve ayaklarına kanatlarını taktı. Meşhur sopasını eline aldı, miğferini giydi ve gökten yere, bir hamlede atladı. Başından miğferini, ayaklarından kanadlarını çıkardı, bir çoban kılığına girerek ve sopası elinde, sürüsünün başında yü-

rümeye başladı. ineğin yanına gelince, yüz gözlü **Argus**'un, orada bir ağacın altında oturduğunu, gözleri ile dört tarafı kolladığını gördü. Korkunç bekçi, daha uzaktan onu görünce, "kimdir o, yaklaşma" diye bağırmaya başladı, bunun üzerine **Maia**'nın kurnaz oğlu, yalancı çoban kaval çalmaya başladı. Bir taraftan da elindeki haşhaştan çıkan kokuyu ona doğru yolluyordu. Uyuşturucu kokunun ve musikinin tesiri altında kalan **Argus**, tatlı ve dayanılmaz bir uykunun gözlerini kapadığını hissetti. Onun bütün gözleri birer birer kapandılar. **Kylleni** dağının Tanrısı onu böylece uyuttuktan sonra ona yaklaştı kafasını bir vuruşta uçurdu.

"**Io**" kurtulmuştu, fakat kıskanç **Hera**, onun peşini bırakmadı. Büyük bir sığır sineği gönderdi, zavallı hayvanın böğründen ısırttı. Canı yanan hayvan, durup dinlenmeden koşmaya başladı. Evvela Yunanistan'ın batı tarafında bulunan denize doğru koştu, "bu denize verilen **Ionienne** ismi, **İo**'dan geliyor." Sonra Trakya'dan geçti, "**Bosphoros**"tan Asya'ya atladı. "**Bosphoros**", sığır geçidi demektir" Anadolu yaylalarında durmadan koştu. **Finike**'ye vardı. Fakat yine durmadı, ancak nefesi **Mısır**'da aldı. Nil nehrinin kıyılarında **Zeus**, sevgilisinin yardımına koştu, onu rahatsız eden sineği yakaladı, attı ve onu eskisi gibi mavi gözlü, güzel bir kız haline koydu.

Argus'a gelince, **Hera** onu cezalandırmak için yüz gözünü öteden beriden topladı ve onlarla **Tavus** kuşunun kuyruğunu süsledi.

HERMES'İN GÖREVLERİ

Gezgin ve her zaman **Zeus**'un buyruklarını öteye beriye iletmekle uğraştığından ve her zaman yollarda bulunduğundan **Hermes**, tabiî olarak seyyahlara, yolunu şaşıran yolculara yol gösterir ve yolların emniyetini sağlardı.

Yolcuların koruyucusu **Hermes**, aynı zamanda kazanç peşinde koşan tüccarların da Tanrısı sayılırdı. Gerçekten, denizlere açılan ve içi malla dolu bulunan gemilerin yelkenlerini şişiren ve limanlara ulaştıran o idi. Bütün bu çeşit çeşit görevlerin en başında, onun ulak "haberci" oluşu gelirdi. Daha doğrusu **Hermes**'in asıl ödevi Tanrıların emirlerini yerlerine getirmek idi. Tanrıların emirlerini zamanında yerlerine ulaştıran, çevik ve sportmen bir Tanrı olduğundan, onun ideal vücudu, açıkgözlülüğü, zekâsı, Atina gençleri için bir model sayılırdı.

Hermes, insanlara yalnız sağlıklarında hizmet etmezdi. Öldükten sonra da yardım ederdi. Eski insanlar, insan ruhunu, bir nefese, bir rüzgara benzetirlerdi. İnsan son nefesini verdiği zaman, ruhun, vücudu terkettiğine ve göğe doğru yükseldiğine inanırlardı. İşte Rüzgârların Tanrısı **Hermes**, cesetleri bırakıp göklerde, serseriyane dolaşan ruhları toplar, sopası ile onları yargılamak üzere Cehennemlerde bulunan yüksek mahkemeye sevkederdi.

HERMES'İN ÇOCUKLARI

Bu kudretli Tanrının birçok çocukları vardı. Bunların içinde en az tanınmış olanı **Daphnis** adındaki genç çobandı. Bir dağ perisinin oğlu olan bu çocuğu, daha doğar doğmaz bir vadiye bırakmışlardı.

Sicilyalı çobanlar **Daphnis**'i kırda bularak aldılar, büyüttüler, terbiye ettiler. Büyüyünce kendisine bir sürüyü tevdi ettiler. Böylece onu çoban yaptılar. Kır Tanrısı, Keçi ayaklı "**Pan**", ona musiki öğretti. Çok güzel oluşu ve ustalıkla flüt çalışı, kır perilerine onu çok sevdirmişti. Kır perilerinden biri olan **Lyke**, ona gönül vermekte gecikmedi, fakat bu kır perisi, **Daphnis**'i çıldırasıya sevdiğinden onu müthiş kıskanıyordu. Birgün ondan, başka hiçbir kadını sevmeyeceğine dair söz aldı. Ve eğer sözünden dönerse derhal, gözlerinin kör olacağını ona söyledi. Aradan zaman geçti, bir gün uzun süren avcılıktan dönerken **Daphnis**'in önüne yüksek bir saray çıktı. Bu sarayda oturan kralın güzel kızı bu meşhur ve yakışıklı avcıyı bizzat karşıladı ve saraya aldı, misafir etti. Fakat, bu konuğun, büyük ve gönül alıcı sözleri kral kızının kalbini tutuşturdu. En süslü elbesilerini giyerek geldi, kendini misafirine takdim etti.

Daphnis, Leyke'yi ve ona verdiği sözü düşünerek ev sahibinin güzelliğinin etkisine mukavemet etti. Fakat bu mukavemet uzun sürmedi. Çünkü kralın kızı avcıya haberi olmadan içenleri aşkın esiri yapan sihirli bir şurup sundu. **Dahpnis**'in ihanet haberini alan peri kızı, sözünü yerine getirdi ve onun gözünü körleştirdi. Görmek saadetinden mahrum olan **Daphnis**, dağlarda flütünü çalarak boş yere kendi kendini avutmaya çalıştı. Başına bu felâket geldikten sonra çok yaşamadı, çünkü bir akşam yalnız başına, sopasıyla etrafı yoklayarak gezinirken yalçın bir kayanın tepesinden aşağı uçtu ve parçalandı. Arkadaşları olan periler ağlayarak onun naşını mezara koydular. **Hermes**, sevgili oğlunun hazin hâtırasını yaşatmak için kayalardan düştüğü yerde bir kaynak fışkırttı.

KEÇİ AYAKLI PAN

Hermes'in bütün çocuklarının en efsanevi olanı, sürülerin ve çobanların Tanrısı olan **Pan** idi. **Pan** dağlık **Arkadia**'da doğmuştu. Derler ki, Rüzgâr Tanrısı **Hermes**, genç bir **Nympha** ile evlenmek istiyordu. Bu arzusuna nail olmak için kızın babasının yanına çoban olarak girdi ve **Kylleni** dağının ağaçlı yamaçlarında onun koyun sürüsünü güttü. Neticede kızın da, kızın babasının da gönlünü kazandı. Bunun üzerine sevdiği kızla evlendi.

Dryops'un kızı Tanrı **Pan**'ı doğurdu. **Pan**, keçi ayakları ve keçi kuyruğu ile dünyaya geldi. Alnında iki boynuz vardı. Çenesinde bir teke sakalı sarkıyordu. O doğar doğmaz, atlıya, atlıya dağları aşmaya genç bir karaca gibi kayalar üstünde zıplamaya, kahkahalar ve feryatlar atarak oynamaya başladı.

Karlarla örtülü dağlar, taşlı keçi yolları, ıssız tepeler, vahşi kırlar, onun en çok sevdiği yerlerdir. Bazan sık çalılıklarda koşuyor, bazan meşelerle kapalı dağların en sivri tepelerinde görünüyordu. Kokulu rüzgârların estiği, çiçekli vadilerden geçen beyaz koyun sürülerini doya doya seyrediyordu. Bazan kırları, dağları bırakarak ormanlara dalıyor, vahşi hayvanları kıvılcım saçan gözleri ile buluyor, öldürüyordu. Akşama doğru, çayların kenarlarında, yahut kaynak başlarında uzanıyor, dinleniyor ve flüt çalıyordu. Hiçbir mahlûk güzel ve ahenkli sesler çıkarmakta ona eşit olamazdı. İlkbaharların çiçekli günlerinde yeşil yapraklar altında, cıvıldayan kuşlar bile, onun yanında beceriksiz kalıyordu. Flütünü çaldığı zaman dağlarda dolaşan, mağaralarda oturan peri kızları, çevik adımlarla ona doğru koşuyorlar ve onun yanına gelince Tanrının sesine ses katarak, çayırlar üstünde sabahlara kadar dans edip eğleniyorlardı.

Ormanlarda, kayalarda ve mağaralarda yaşayan Tanrı **Pan,** her zaman sürüleri gözetlemekten, perileri seyretmekten, flütünün ahenkli sesleri ile çobanları şarıtmaktan zevk almazdı. Bazan fena niyetli, korkunç bir mahlûk gibi, ıssız yerlerde, dağ başlarında, yolunu şaşıran, tek kalan kimselerin gözüne görünür, onların ödlerini koparırdı. Korkunç boğazlarda, dağ başlarında duyulan bütün tabiat zevkleri ve bütün korkuları ondan gelirdi. Meşeler arasında esen rüzgârın çıkardığı hışıltılar, çamlıklarda duyulan ıslıklar, kayalardan gelen korkunç uğultular, **Pan**'ın sesi idi. Akşam karanlığında, kavak ağaçlarının sallanması, karaağaçların titremesi, ormanda duyulan bir çatırtı, bir kayanın kopup yuvarlanması, bütün bunlar **Pan**'ın oracıkta olduğunu bildiren birer işaretten başka bir şey değildi. Öküzler, keçiler, duydukları ani gürültüler, beklemedikleri yaygaralar karşısında darmadağın olarak, çıldırmış gibi koşmazlar mı? Çobanlar bile bu düzensiz kaçıştan ürkerler, korkarlar, onlar da düşünmeden koşar, durmadan kaçar, hayvanlarının arasına katılırlar, onlar da deli gibi koşarlar. Bu "**Panik**"tir, yani **Pan**'dan gelen korku ve dehşettir.

Çoğu zaman "Nympha"larla beraber vakit geçiren **Pan,** arada onlardan bazılarını kendine has bir çılgınlıkla sevdi. Onun sevdiği peri kızlarının en tanınmışları şunlardır: **Pitys, Syrinks, Ekho.**

PİTYS

Hafif çevik, afacan ve çok güzel bir peri kızı olan **Pitys** hem **Pan** hem de Kuzeyin dondurucu rüzgârı olan **Bora** tarafından seviliyordu.

Fakat peri kızı önce yaramaz **Pan**'ı beğendiği için **Bora** kıskançlığın verdiği hiddetle, zavallı bakirenin üzerine saldırdı, onu yerden yere çarptı. Dövdü, dövdü, kemiklerini kırdı. Bütün bu yaptıkları, onun korkunç asabiyetini teskin etmedi. Güzel ve narin peri kızını kaldırdı, büyük ve yüksek bir kayanın tepesinden aşağı attı. "Toprak" bu bahtsız güzel kıza acıdı. Onun

ezilmiş, külçeleşmiş vücudunu "Çam ağacına" tahvil etti. O günden sonra çam ağaçları yalçın kayaların kenarlarında, uçurumların dibinde, görünmeye başladılar.

O zamandan beri, peri kızları sevgililerine onun dallarından götürürler, **Pan,** onun iğne gibi olan yapraklarıyla başını süsler ve hırçın kuzey rüzgârları esmeye başlayınca, zavallı **Pıtys**'in eski yaraları kanar, sızlanmaya, acı acı inlemeye başlar.

SYRINKS

Dağlı bir peri olan **Syrinks,** kendini; Ormanların ve avcıların Tanrıçası **Artemis**'in hizmetine hasretmişti. O da **Artemis** gibi, ormanlarda av peşinde koşuyor, fil dişinden bir yay taşıyor, afif ve temiz olarak yaşıyordu. Bir gün **Lykeion**(*) dağından geliyordu. Tanrı "**Pan**"la karşılaştılar. **Pan,** ona dedi ki:

— "Güzel peri, av peşinde koşmakla eline ne geçiyor? Gel beraber yaşayalım; sana yapraklardan bir yatak yapayım, onun üstüne yatar vücudunu dinlendirirsin, gel; benim mağaram serindir. Oraya güneş giremez. Orada güzel kokulu gölgelikler, hoş sesler çıkararak akan kaynaklar vardır."

Fakat peri kızı, **Pan**'ın sözlerine kulak asmadı, korkarak dağ yolarına doğru koşmaya başladı. Ne yazık ki, gözü kızan **Pan,** onun peşini bırakmadı. Çevik ayaklı ve güzel bacaklı peri kızı uzun zaman yakalanmadan koştu, koştu, fakat birden bire önüne **Ladon** nehri çıktı. Artık önünde su, arkasında çapkın **Pan** vardı, suyun kenarında durdu, kendi öz hemşireleri ve ırmak perileri olan **Naiades**'leri yardımına çağırdı:

— "Ey" **Naiades**'ler, kurtarın beni, ben size geliyorum, diye bağırdı ve kendisini kaldırdı, nehire attı. Nehirin dalgaları, onu yuttular ve onun kendisini suya attığı yerden birden bire kamışlar bitti. Gönül verdiği peri kızının kamış haline çevrildiğini görünce **Pan,** ağlamaya, feryat etmeye başladı. Fakat rüzgârla sallanan kamışlar ona seslendiler, hıçkırıklarına cevap verdiler. Bunun üzerine sevdiğinin sesini daha yakından duyabilmesi için **Pan** onlardan muhtelif boylarda birkaç tanesini kesti. Balmumu ile birbirine yapıştırdı. Bir kuş kanadı şeklinde bağladı ve bir de ağızlık taktı. Böylece **Syrinks** adı ile çağırılan tuhaf flütünü yapmış oldu.

EKHO VE NARKISSOS

Başka bir gün Tanrı **Pan,** çiçekli güzel bir vadide dolaşıyordu. Bir peri kızının şarkılarını duyunca, durdu; dinledi, bu peri yalnızlığın dostu, topluluğun düşmanı idi.

(*) Lykeion Arkadia'da bir dağ adı olduğu gibi, Atina'nın güney batısında bir bahçenin adıdır. Aristoteles, felsefesini orada öğretirdi. "Lise" - "lycée" kelimesinin aslı "Lykeion"dur.

Musa'lar ona şarkı söylemeyi ve flüt çalmayı öğretmişlerdi. Yalnız dolaşan, herkesten uzak yaşayan, bu peri kızının adı **Ekho** "Yankı" idi.

Bu kız, gerek Tanrıların ve gerekse insanların topluluğundan kaçar ve **Eros**'un oklarına karşı kalbini, iradesinin çelik zırhları ile korurdu. **Pan,** güzel peri kızının billûr sesini duyunca onun aşığı oldu. Onun yüksek istidadını kıskanarak ve mağrur güzelliğini yenemediği için ona kızarak, keçi ayaklı Tanrı çıldırmışa döndü. Sağda, solda dolaşmaya, bu münzevi peri kızına gönül veren çobanların başına belâ olmaya başladı.

O, **Pan** gibi diğer aşıklarına da yüz vermediğinden bir gün ona gönül verenlerin hepsi bu zavallı kızın üzerin çullandılar. Onu param parça ettiler. O günden beri dünyanın her tarafında yayılmış olan parçaları bir yerde takılıp kalmaz. O gürültü olan her yerde vardır. O seslere ses veren "Yankı"dır. Parçalanan, fakat afif kaldığı için ölümden kurtulan **Ekho**, sesini kaybetmedi. Issız dağlarda, kulağına çarpan sesleri olduğu gibi geri çevirmektedir.

Diğer bir efsaneye göre; **Ekho**'nun, felaketini hazırlayan Pan değildir; **Zeus**, Olympos'tan yeryüzüne inip bazı peri kızları ile buluştuğu zamanlarda, karısı, kıskanç **Hera**'nın takibinden kurtulması için **Ekho**'dan faydalanıyordu. Şöyle ki; kocasını yeryüzünde aramağa inen ve onu peri kızlarıyla bastırmak isteyen **Hera**'nın karşısına, bu münzevi güzel çıkıyor, onu söze tutuyor ve **Zeus**'un eğlendiği peri kızlarına kaçmak için zaman kazandırıyordu. Fakat **Hera**, **Ekho**'nun kurnazlığını ve kendisini aldattığını anlamakta gecikmedi. Ona dedi ki:

— "Mademki sen dilinle beni kandırdın; ben de senin dilini kısacağım."

Gerçekten de öyle oldu. O zamandan beri güzel peri kızı, **Ekho,** hiçbir zaman ilk önce söze başlayamaz, dilsiz gibi durur, ona hitap edildiği zaman işittiği en son heceyi tekrar eder.

Yalnız başına dağlarda ve mağaralar önünde dolaşan **Ekho,** bir gün geyiklerin peşinde koşan bir avcı ile karşılaştı. Bu avcının adı "**Narkissos**" idi. Hiçbir delikanlı, bunun kadar güzel olamazdı. **Ekho,** bu güzel avcıyı görür görmez, gönlü tutuştu. Onu delice sevdi. Ona sezdirmeden izini takip etti. Fakat takip ettikçe kalbi yanıyor, aşkı artıyordu. Yüzlerce defa onun önüne çıkmayı, yalvarmayı, ayaklarına kapanmayı düşündü. O bir türlü aşkını açıkça itiraf edemiyordu. Bir gün artık dayanamadı, **Narkissos**'un üzerine atıldı, onu kollarının arasına aldı, fakat delikanlı kendisini kurtardı, hızla koşarak koruluğa girdi kayboldu.

Aşkına karşılık görmeyen "**Ekho**" ümitsiz, kaldı kırık bir halde bir mağaranın içine gizlenerek, yenilgisini herkesten sakladı. Artık o dağlarda görünmez oldu. Biran geldi ki, bütün vücudu, aşktan ve meraktan eridi. Kanı buhar halinde göklere uçtu, geriye kemikleri ve sesi kaldı. Sonradan kemikleri kayaya çevrildiler, ortada kalan sesi o zamandan beri serseriyane ötede beride dolaşmakta ve ıssız dağlarda inleyip feryat etmektedir.

Bu zavallı kızın felâketine sebep olan kalbsiz **Narkissos**'un başına ge-

lenleri biliyor musunuz? Tanrılar onun duygusuzluğunu, vahşi gururunu affetmediler, onun taşlaşmış gönlünde, tuhaf, yakıcı ve kavurucu bir aşkın ateşini yaktılar. Bir yaz günü, av peşinde koşmaktan yorulan, terleyen **Narkissos;** berrak ve sakin bir kaynağın başında durdu. Dinlenmek ve susuzluğunu gidermek istedi. Burası cidden dinlenecek bir yerdi. Kaynak o kadar serin, o kadar güzeldi ki; ağaçlar güneşin ateşini kaynağın üstüne bırakmıyorlardı. Kenarında biten otlar, başlarını uzatan çiçekler, onun gümüş sathında yukardan akseden ağaç yapraklarının hayalleriyle beraber titreyerek oynaşıyorlardı. **Narkissos** oraya, çimenlerin üzerine yüzükoyun uzandı ve su içmek için kaynağa eğildi, durdu. Suyun içine düşen kendi hayalini gördü. Bu hayalin esiri olan avcı hayretten dondu, kaldı. Büyük aşk heyecanları içinde kendi kendini, kendi güzelliğini seyrediyordu. O böylece kendi kendinin bağrı yanık bir âşığı oldu. Kendine tapmakta o kadar ileri gitti ki, gördüğü hayalden gözünü biran dahi ayırmak istemiyordu. Oradan kalkmadı, oraya bağlanmış, çivilenmiş gibi idi.

Kırağının güneşte eridiği gibi yavaş yavaş kendisinin eridiğini ve gül renginin solduğunu görüyordu. Kendisini yakıp kavuran gizli ateş, onu tamamiyle tükettiği zaman kız kardeşleri olan Irmak ve Çeşme perileri, **Naiades**'ler onun için ağladılar, sızladılar, kardeşlerinin mezarına koymak için uzun saçlarını kestiler. Sonra cesedi yakmak için bir odun yığını hazırladılar.

(Şekil: 19) Kendi güzelliğine âşık olan Narkissos

Fakat çeşmenin yanına gittikleri zaman kardeşlerinin naşı yerinde, bugün ismiyle anılan Nergis dediğimiz çiçeği buldular.

Hermes'in heykeller ile gösterilişi:

En eski devirlere ait heykellerde **Hermes,** güçlü, kuvvetli, olgun bir erkek olarak gösterilir. Yüzü uzun ve sık bir sakalla süslenirdi. Bukleli saçları, geniş omuzları üzerinde dalgalanırdı. Daha sonraki devirlerde **Hermes,** olgun bir insan olarak değil, genç bir delikanlı halinde tasvir edilmiştir. Onun adalelerinin kuvvetli, fakat zarif oluşu, vücudunun güzellik, çeviklik ve sağlamlığı bir araya toplamış bulunması terbiye ve cimnastik müesseselerine devam eden Hellen gençlerine vücut ideali olmuştu.

Gerçekten, **Praksiteles**'in **Olympiya** Stadyumunda keşfedilen **Hermes** heykeli, güzellikle kuvvetin ahenkli bir surette uyuşumunu gösterir.

Kısa ve kıvırcık saçları altında, çehresinden, kuvvetine güvenen gençlerin yüzündeki memnunluk, sıhhat ve neş'e akar, zeki gözlerinde incelik ve nezaket parlardı.

Çoğu zaman **Hermes,** kanatlı şapka ve kanatlı topukları ile gösterilirdi. Rüzgâr Tanrısının elinde, üzerinde iki yılan sarılı bir sopa bulunurdu. Bu sopa ekseriya mesaj iletmek ödevini gören Tanrının her zaman vazifeye hazır bulunduğunu gösterdiği gibi, barış sembolü de sayılırdı.

Kadüke adı verilen bu sopa aynı zamanda sihirli bir sopa idi. Çünkü, onunla **Hermes,** istediği zaman fanileri uyandırır veya uyuturdu. Ölülerin ruhlarını onunla toplar, dokunduğu her şeyi altına çevirebilirdi. Sürülerin Tanrısı olduğundan insanlara alışkın bütün hayvanlar ona tahsis edilmişti. Mersin ağacı, zeytin ağacı ve haşhaş onun en çok sevdiği bitkilerdi.

A R E S yahut M A R S

Çok eski zamanlarda "**Ares**" in Fırtına Tanrısı olduğu sanılıyordu. Birdenbire kopan, göğü altüst eden, bulutları parçalayan, dağıtan, evleri yıkan, ağaçları deviren fırtınaların yaptığı korkunç hasarlar, muharebelerin doğurduğu felâketlere benzetilmiş, bu suretle **Ares,** sonraları kanlı Harb Tanrısı olarak tanınmıştı.

Zeus ile **Hera**'nın meşru oğlu olan **Ares,** gökkubbede doğdu. Halbuki başka bir efsaneye göre korkunç karışıklıkların Tanrısı kanlı **Ares**'in babası yoktur. Baş Tanrının güzel karısı **Hera;** kocasının kendisine muhtaç olmadan kafasından doğurduğu Zekâ Tanrıçası **Athena**'yı kıskanarak, o da **Zeus**'un yardımı olmadan bir çocuk doğurmak istedi. Bu maksatla **Olympos**'u terketti, yeryüzüne indi. Hiddetini yatıştırmak için **Akhaie**'de bulunan ve çeşit çeşit çiçeklerle bezenmiş bir çayır olan **Olene**'de dolaşmaya başladı. O, bir aralık çayırda, rengi ile gözünü okşayan tuhaf bir çiçek gördü. Bu esrarlı çiçeğe el ile dokundu, işte bu basit temastan ele avuca sığmaz bir çocuğa gebe kaldı.

Kocası ile mütemadiyen kavga ederek Tanrılar dağının barış havasını bozmaktan zevk duyan, kindar bir ananın oğlu olan **Ares,** insanların birbirine girmesini, dereler gibi kan akmasını çok severdi. Bu sebepten kalplere kin tohumlarını o atar, araya nifakı o sokardı. Kör bir cesarete, olağanüstü bir kuvvete mâlik olduğundan, kavgalara korkunç naralar atarak girer, sağa, sola kılıcını sallar, durmadan adam öldürürdü. Muharebeyi sırf kendi keyfi, kendi zevki için isterdi. Muharebeler ona tatlı heyecanlar verdiğinden, muharebeye girdiği zaman, saldırışlarında dost ve düşman tanımaz, harbi sırf harbetmek, gürültü işitmek, yaralı ve ölü görmek için severdi.

Kana susayan, adam öldürmekten zevk alan, kesip parçalamaktan heyecan duyan bir Tanrı olduğundan geçtiği yere, ölüm ve felâket saçardı. Bazan en kalın kalkanları bile delebilen, uzun bir mızrakla mücehhez olarak, bir dev gibi büyük adımlarla ilerlerken, dokuz on bin savaşçının işitebileceği müthiş feryatlar koparırdı. Bazan fırtına gibi azgın iki aygırın çektiği altın dizginli bir şarın üstüne binmiş olarak, savaşçıların sık saflarını bozar, dağıtır, karşısına çıkan şarları parçalar, şehirleri koruyan, surları, duvarları yıkar, yerle bir ederdi. O zaman kanlı "**Eris - Nifak**" kızıl meşalesi ile savaşan as-

kerlerin kalplerindeki hiddeti yakar, tutuştururdu. "**Keres ölümperisi**" aç kartallar gibi muharebe meydanlarına hücum ederlerdi.

Kan lekeli elbiseleri ile bu kanatlı vampirler, savaş meydanında vurulup düşen yiğitlerin cesetlerini, çekişerek paylaşırlar, yaralıların vücutlarına sivri, uzun pençelerini daldırırlar, onların kanlarını emerek, bahtsız ruhlarını "**Tartaros**"a gönderirlerdi. Etrafa ölüm ve felâket saçan şarını hazırlamak için "**Ares**"in iki hizmetçisi vardı. Bunlardan birinin adı "**Phobos - dehşet**", öbürünün adı "**Daimos - korku**" idi. Uğursuz Tanrının en sadık uşakları olan bunlar, zavallı insanları her yerde takip ederler ve gittikleri yere korku ve dehşet saçarlardı. Barbar karakteri, acımak bilmeyen zalim tabiatı, **Ares**'i, **Olympos**'ta oturan diğer Tanrıların gözünden düşürmüştü. Herkes ondan iğrenir ve kaçardı.

Hattâ bir gün, Baş Tanrı **Zeus**, bütün Tanrıların bulunduğu bir toplantıda onu tahkir etmişti. "Sen, demişti, bütün Tanrıların en alçağısın, **Olympos**'ta oturan bütün ölmezler arasında en çok iğrendiğim sensin, çünkü, insanlar arasına nifak sokmaktan, savaşmaktan, döğüşmekten hoşlanıyorsun."

Tanrılar gibi insanlar da, onu sevmezlerdi. Yunanlılar ona pek ibadet etmezlerdi. Halbuki Romalılar, asker bir millet oldukları için en çok ehemmiyet verdikleri Tanrı, Harb Tanrısı idi.

Ares'in bilhassa en büyük düşmanı kıymetli **Athena** idi. Vakıa, Zekâ Tanrıçası da savaştan hoşlanan bir Tanrı idi. Fakat o fazilet ve insanlık için, zekâsiyle savaşırdı. Halbuki hak ve hukuk tanımadan vahşi tabiatlı **Ares**, kör hiddeti ile savaşırdı.

Athena, hak uğrunda, yüksek bir gaye için çarpışan savaşçıların koruyucusu idi. Bu yüzden yani zıt amaçlar güttüklerinden, o sık sık **Ares**'le çarpışırdı.

ARES'in OĞLU KYKNOS

Kan dökmekten bıkmayan, zalim **Ares**'in çocuklarının en yamanı, en müthişi, **Kyknos** idi.

Bu genç haydut, dağlar başında gezer, yolları keser, önüne çıkan yolcuları soyar, soğana çevirir, sonra acımadan, kim olursa olsun, onların hepsini boğazlardı, bu şekilde o kadar çok insan kesmişti, o kadar çok masumun kanını dökmüştü ki, onların kafa taslarından babasına bir mabed yaptığını söyleyenler vardı.

Bir gün **Kyknos**, dayanıklı bir şarın üstünde, parlak bir zırh giymiş olduğu halde ormanlık bir yolda ilerliyor, soyacak yolcu arıyordu. İşte bu sırada "**Herakles**"e rastladı.

Kahraman **Herakles** tekerleklerinden toz sütunları yükselen bir şarın içinde ayakta duruyordu. Çapulculara ders vermek için bütün dünyayı do-

laşmaya çıkmıştı. **Kyknos,** karşısında bu yiğit yolcuyu görünce, onun kolunda parlayan güzel kalkanını kıskandı ve kim olduğunu anlamadan, ona saldırmakta gecikmedi.

İki cesur adam birbirleri üzerine saldırıp ta karşı karşıya geldikleri zaman atlar önayaklarıyla eşinmeye ve kişnemeye başladılar. Sonra şarlar, müthiş gürültülerle birbirlerine çarpınca yer korkudan titredi ve inledi. Sanki kocaman kayalardan mürekkep bir çığ, yüksek ve dik bir dağdan ve önüne raslayan ağaçları ezerek hızla yuvarlanıyor ve korkunç gürültüler çıkarıyordu. İşte onların dövüşleri böyle oluyor ve çıkardıkları savaş yaygaraları dağı, taşı inletiyor, göklere çıkıyordu.

Kyknos, önce tunç mızrağiyle **Herakles**'in kalkanına vurdu, bu vuruşun tesiriyle kahraman sarsıldı, fakat çabucak kendini topladı, uzun mızrağını savurdu ve çenesinin altından, haydudu vurdu. Mızrak boğazını delmişti. Birçok canlara kıyan **Kyknos;** yıldırımın çarptığı kocaman bir meşe gibi devrildi.

Oğlunun öldüğünü gören, insanların baş belâsı **Ares,** intikam almaya koştu. Şarının tekerlekleri, onun ağır gövdesinin altında zorundan eğiliyordu. Kara gözlerinden hiddet ateşleri saçılıyordu. Bir arslan, dişi bir geyik üzerine nasıl atılırsa o da **Herakles**'in üzerine o şekilde saldırdı. Müthiş naralar atarak mızrağını salladı ve **Herakles**'in meşhur kalkanına nişan aldı. Fakat haklı olan, usluların yardımına koşan **Athena,** oraya gelmiş, mızrağa yolunu şaşırtmıştı. **Ares**'in attığı mızrak ıslık çalarak gitmiş, büyük bir çam ağacının gövdesine saplanmıştı.

Ares, kısa kılıcını çekmek üzere iken **Herakles,** şiddetli bir darbe ile, bu müthiş Tanrının baldırından vurdu ve bu vahşi hasmını yere serdi. Ağırca yaralanmış olan **Ares,** tedavi edilmek üzere "**Olympos**"a götürülmeden evvel "**Herakles**" tarafından öldürülen oğlunu beyaz bir kuğu kuşuna çevirdi.

KALLİRRHOE

Lybıa'nın vahşi kıyılarında zalimlikte hiç de **Kyknos**'tan aşağı kalmayan; **Ares**'in başka bir oğlu yaşıyordu. Onun adı **Lykastos** idi.

Yabancı birisi onun kıyısına ayak basınca, harbin insafsız Tanrısının oğlu, onu yakalıyor ve babasının şerefine öldürüyordu.

Bir gün "**Diomedos**" adındaki değerli bir yiğit, **Troia** harbi dönüşünde memleketine gitmek isterken şiddetli bir fırtınaya tutularak gemisi **Lybia**'nın **kavuru**cu sahillerine düştü ve neticede karaya çıkmak zorunda kaldı. Tanrıların en korkuncunun oğlu oan **Lykastos,** bu yakışıklı ve narin delikanlıyı yakaladı, derin ve karanlık bir zindana kapadı. Büyük bir merasimle kurban etmek üzere sakladı.

Fakat **Diomedos,** çok güzel bir delikanlı idi. "**Lykastos**"un genç kızı güzel **Kalirrhoe,** bu bahtı kara yiğide gönül verdi. Çoğu zaman zindanda,

onu görmeye geliyor, ona gizlice yiyecek taşıyordu. Yurduna dönmekten başka bir şey düşünmeyen "**Diomedes**", onu seviyormuş gibi göründü. Bir gün kıza dedi ki:

— "Sen, eğer beni bu yeraltı zindanından kurtarabilirsen, ben senin hem kocan olurum, hem de seni alır güzel yurduma, hoş sarayıma götürürüm. Sana söz veriyorum."

Delikanlının verdiği bu söze inanarak "**Kallirrhoe**" karanlık bir gecede **Diomedos**'u zindandan kurtardı. Fakat kahraman ayaklarındaki zincirlerin açıldığını hisseder etmez, kıza verdiği sözü unuttu, bacaklarının bütün kuvvetini kullanarak kaçtı, gitti. Gecenin karanlığı onun kurtulmasına yardım etti. Koştu, gemisine bindi, yelken açtı ve hiç üzülmeden denize açıldı, terkedilen zavallı kız, kederinden kendini astı.

A R E S'in A Ş K I

Kan dökmekten hoşlanan ve **Olympos**'taki Tanrıların en iğrenci sayılan "**Ares**", güzellik ve aşk ilâhesi **Aphrodite**'nin kalbini kazanmıştı. Herşeyin çoğalmasına hizmet eden, yaratıcı tanrıça ile, her şeyin yok olmasını isteyen, yıkıcı Tanrı **Ares**'in sevişmeleri şaşılacak bir tesadüf gibi görülürse de tabiata uygundur. Çünkü tabiatta hem yaratıcılık, hem de yıkıcılık toplanmıştır. Tabiat da bir taraftan yaratır, diğer taraftan mahveder. **Aphrodite**, ile **Ares**'in sevişmeleri meşru bir sevgi değildi. Çünkü **Aphrodite**'nin kocası, çirkin ve topal Tanrı **Hephaistos** idi. Bütün Tanrıçaların en güzeli olan **Aphrodite**'yi elde etmek için yaygaracı **Ares**, önce ona kıymetli armağanlar sundu. Ateş Tanrısı, demirhanesinde çalışırken karısı, Harp Tanrısı ile dostluğunu ilerletiyordu. Bilhassa **Ares**, geceleri gizlice güzel **Aphrodite**'yi ziyarete geliyordu. **Aphrodite** ile gece buluşan **Ares**, "gündüzün" ansızın çıkıp gelmesinden çok korkuyordu. Bilhassa dünyada olup biten her şeyi gören "Güneş" onları fena vaziyette yakalayıp da "**Hephaistos**"a haber vermesin diye o sevgilisinin sarayına gittiği zaman, yanında genç bir delikanlıyı da beraber götürüyordu. Bu delikanlı, onun yakın arkadaşı ve kalp sırlarına âşina birisi idi. O **Aphrodite**'nin odasına girdiği zaman, **Alektryon** adındaki bu genci dışarda bekçi olarak bırakıyordu. Onun vazifesi; gözünden hiçbir şey kaçmayan "güneş", daha çok uzaklarda, dağların arkasında iken, yani daha ufukta görünmemiş iken seslenerek âşıkları uyandırmaktı. Aksine, bir sabah **Alektryon**, uyuyup kaldı. İstemiyerek görevini yapamadı. Parlak gözlü güneş, ufkun kenarından çıkar çıkmaz, "**Ares**"i, güzel **Aphrodite**'nin kolları arasında gördü.

Onların her ikisi hiç tasa duymadan mışıl mışıl uyuyorlardı. Çünkü açıkgöz bekçilerine güveniyorlardı. Bu çirkin manzaradan iğrenen "güneş", vakit geçmeden Demirci Tanrıyı evindeki rezaletten haberdar etti... Bu acıklı ve kalbi parçalayıcı haberden ye'se kapılan **Hephaistos**, elindeki işlediği de-

miri düşürdü. Derhal bir intikam plânı düşündü ve kuvvetli örsünün üstünde esrarlı bir zincir hazırlamaya başladı.

Halkaları ısırarak ince, görünmez birer tel haline koyan eğesi faaliyete geçti, çabucak, çok hafif ama kuvvetli ince, fakat sağlam madenî bir file yaptı. Bu file örümcek ağından ve kıymetli ince bir kumaştan daha ince ve san'atkârane yapılmıştı. Filenin yapılması tamamlanınca, doğru kendi sarayındaki yatak odasına koştu. **Aphrodite**'nin banyoda bulunduğu bir sırada yaptığı görünmez filenin iki ucunu karyolanın ayaklarına, diğer iki ucunu da tavanın tahtalarına iliştirdi. Mutadı veçhile atölyesine gidiyormuş gibi saraydan çıkt. **Hephaistos**, oradan ayrılır ayrılmaz, onun saraydan çıkmasını gözetleyen **Ares**, hemen **Aphrodite**'nin yanına geldi. Hiçbir şeyden şüphelenmeden her ikisi de soyundular, yatağa girdiler. Fakat onlar yatağa girer girmez, esrarlı file kendi kendine büzüldü ve onların ikisi de içinde kaldı. Onları o kadak sıkıştırdı ki kımıldanamıyorlardı. O zaman kendilerini bekleyen akibetin, rezaletin, ne olacağını anladılar. Gerçekten biraz sonra Topal **Hephaistos**, kapıda göründü. O, felâketinden kudurmuş, intikamından sevinmiş bir halde, yaldızlı sarayının fildişi kapılarını açtı ve bütün Tanrıları korkunç bir sesle bu ahlâksızlığı görsünler diye sarayına çağırdı.

"**Zeus** ve bütün, siz, ey ölmezler, koşunuz, koşunuz, rezaleti görünüz. Ben topalım, çirkinim, **Aphrodite**, benden iğreniyor ve uğursuz "**Ares**"i seviyor. Çünkü o çeviktir, güzeldir. İşte bakınız, her ikisi de benim yatağımda, kucak kucağa yatmış uyumuşlar. Onlar şimdi uyumak istemiyorlar, kaçıp gitmek arzusundadırlar. Fakat şu ince ve kuvvetli file, onları kıskıvrak bağlamaktadır."

Bütün Tanrılar **Hephaistos**'un sarayına koştular. Yalnız Tanrıçalar utanarak bu rezaleti seyretmeye gelmediler. Ulu Tanrı **Zeus**, başta olduğu halde, diğer bütün Tanrılar **Ares** ile **Aphrodite**'yi birbirine sarılmış ve file içinde kıskıvrak bağlanmış görünce hepsi birden kahkaha atmaktan kendilerini alamadılar. Bir kısmı Demirci Tanrının san'atını övdüler, bir kısmı **Ares**'in mutlu bahtını kıskandılar ve güzel **Aphrdite**'yi elde etmek için bu fileye kapatılmanın bir rezalet değil, bir zevk olacağını itiraftan çekinmediler. Nihayet **Hephaistos**'un hiddeti geçince, Tanrıların ısrarı üzerine çiftlerin bağlarını çözdü. Rezil olan **Aphrodite**, Kıbrıs adasına kendin zor attı. **Ares**'e gelince, vazifesini unutan ve güneşin doğacağını haber vermediğinden, bu rezalete sebep olan delikanlıyı; "**Alektryon**"ı horoza tahvil ettikten sonra; "**Thrakia**" dağlarına çekildi. O günden beri horoz, insanlara güneşin doğmasını haber vermeye mahkûm edilmiştir. Bahtsız delikanlı, dünya durdukça bu ödevini yapacaktır.

Bu meşhur efsane, acaba neyi ifade eder?

"**Ares**"in; **Aphrodite**'in koları arasında bulunması; ilkbaharın güzel günlerinde, vahşi kuvvetini kaybetmiş ve gevşemiş olan Fırtına Tanrısının, güzelleşen tabiatın cazibesine kapılması ve bütün canlı varlıklar gibi, aşkın da-

yanılmaz, ilâhî kudreti karşısında boyun eğmesi; onun kucağına düşmesi demektir."

Ares'in heykellerle gösterilmesi:

En eski heykellerde **Ares** baştan ayağa silâhlı ve güçlü kuvvetli bir savaşçı olarak gösterilirdi. Onun sakalı da bulunurdu. Daha sonraları sakalsız, fakat yüzünden kuvvet taşan genç bir adam olarak tasvir edilirdi. Gösterişli adaleleri bir Harp Tanrısına yakışacak şekilde şişkin ve kuvvet ifade ederdi.

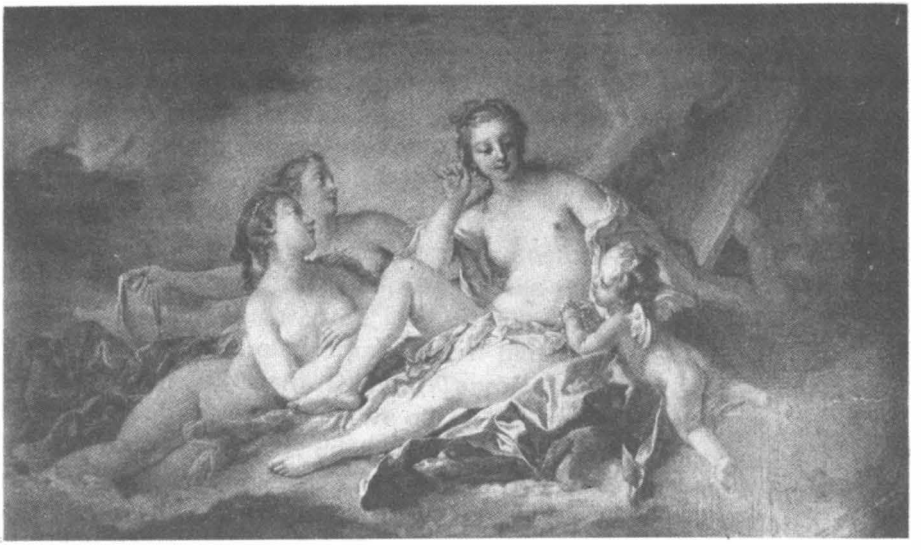
Kalın ve etli ensesi, dar ve endişeli alnı, perişan ve kısa saçları bulunurdu. Daima şu silâhları taşırdı: Mızrak, kısa kılıç, kalkan yahut bir kumanda bastonu. Onun miğferi, çoğu zaman çömelmiş bir arslan veya kanatlı bir griffon(*) ile süslenirdi.

Muharebe meydanlarındaki leşlerin üstüne uçuşan akbabalar, döğüşken horozlar, havlamaları muharebe gürültülerini hatırlatan büyük köpekler "**Ares**"e tahsis eilen hayvanlardır.

(*) "Griffon", yarısı aslan, yarısı kartal olarak tasavvur edilen efsanevi bir hayvandır.

APHRODİTE yahut VENUS

YUNANLILARIN **Aphrodite,** Lâtinlerin **Venus** dedikleri Ölmezlerin en güzeli, "Aşk ve Güzellik Tanrıçası", önceleri "Işık İlâhesi" sayılırdı. Bu hal, yani onun ışık Tanrıçası telâkki edilmesi, yalnız onun, gökyüzünde çeşit çeşit ihtişamlarla kendisini göstermesinden ötürü değildi. Işık, yeryüzünde de hayatın ve çoğalmanın başlıca sebebi idi. Gerçekten gökyüzünün açıklığı,

(Şekil: 20) Aphrodite'nin süslenmesi.

sükûnet ve tatlılığı içinde yeryüzüne yayılan Tanrısal ışık olmasaydı, rengini tanyerinin kızıllığından alan güller açar mıydı? Eğer ışık olmasaydı, ilkbaharlarda ağaçlara su yürüyerek, ormanların sık saçları yeniden biter miydi? Eğer ışık olmasaydı, hayat olur muydu?

Yalnız yeryüzünün değil, gökyüzünün güzellikleri de hep ışıktan gelmektedir. Işık olmasaydı, pembe yüzlü şafak olmayacaktı, insanın içine rahatlık döken, ruhu avutan bulutsuz gökyüzünün letafeti bulunmayacaktı. Işık

olmasaydı, batı, kızıl renklere boyanmayacak, denizler yanmayacak, ufuklar tutuşmayacaktı. Işık olmasaydı, geceleyin yıldızlar bize göz kırpmayacaklar ve semanın derinliklerinde parlamayacaklardı. İşte, yeryüzünün ve gökyüzünün bütün ihtişamına ve güzelliğine ışık sebep olduğu için zamanla "Işık İlâhesi", "Güzellik Tanrıçası" oldu.

Güzel olan her şeyi, aşk ilham etmez mi; güzellerin güzeli olan, **Aphrodite** de bu yüzden yalnız Güzellik Tanrıçası değil, aynı zamanda Aşk Tanrıçası oldu.

APHRODİTE'nin DOĞUŞU

Tatlı gülüşlü **Aphrodite,** dalgaların köpüğünden doğdu. Bu doğuş şöyle oldu: Bir ilkbahar günü, sema bulutsuz ve berrak idi. Bütün yeryüzü taze çimenlerle kaplanmış, ağaçlar çiçek açmaya başlamıştı. Havada kokulu bir rüzgâr esiyordu. Kuşlar neş'eli ötüşleriyle ilkbaharı selâmlıyordu.

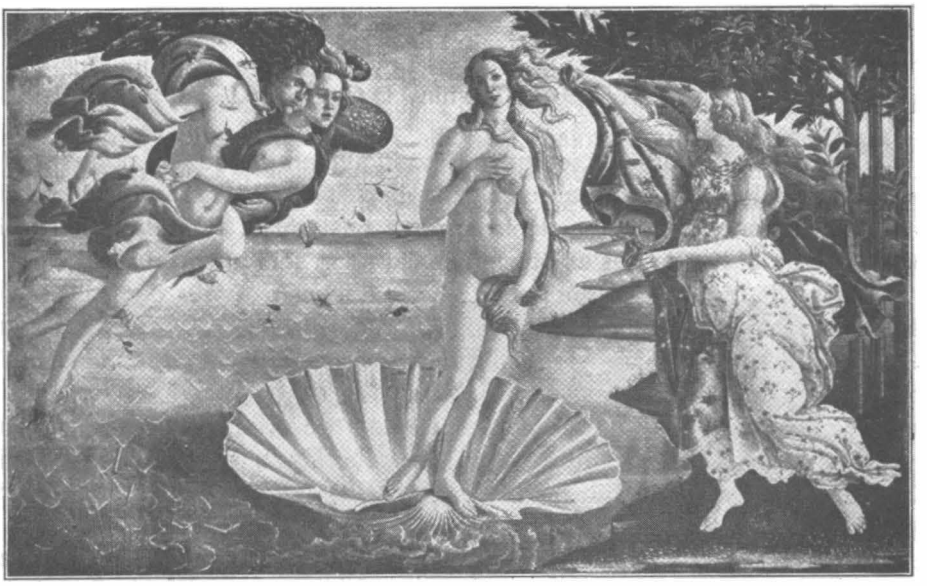
İşte böyle bir ilkbahar gününde, beyaz ve lekesiz gümüş deniz üzerinde hâsıl olan dalgalar, Kıbrıs adasının kıyılarına hafif hafif çarpıyorlardı. Birdenbire köpüklü beyaz bir dalga kalktı, geldi, sahile çarptı.. Oraya yosundan hoş ve yumuşak bir döşek bıraktı. Bu tabiî döşekte çıplak bir kız yatıyordu. Bu kız, göklerde, yerlerde, denizlerde ne kadar güzel peri kızları varsa, onların hepsinden hattâ **Olympos**'taki Tanrıçalardan bile güzeldi. Bu eşsiz güzel bakire kimdi, nereden gelmişti? O, dalgaların köpüğünden yaratılan, tatlı gülüşlü, güzeller güzeli **Aphrodite** idi. **Zephyros**'un taze nefsi, hışıldayan dalgalar üzerinde, bir sedef kabuğu içinde onu uzun zaman denizde gezdirmişti. Sonra sahile gelince sedefin iki kabuğu açılmış, oradan bu güzel kız çıkarak kumlar üzerindeki yosun döşeğe uzanmıştı.

Aphrodite, bu deniz beşiğinden çıktı. Karaya ayak bastı. Kumsalda yürüdükçe, nazik ayaklarının bastığı yerlerde renk renk güzel kokulu çiçekler açıyordu.

Oğlu **Eros** ve aşkın ayrılmaz esiri olan "**Kahkaha**"lar, **Himeros**lar (Arzu Tanrıçaları), onunla beraber idiler. Zaman Tanrıçaları olan "**Hora**lar, (saatlar)", onu karşıladılar, güzel vücudundan akan tuzlu deniz sularını kuruladılar, kumral saçlarını ördüler, şık elbiselerle onu süslediler, başına da altın bir taç koydular, kulaklarına kıymetli taşlardan küpeler taktılar, fildişi gibi beyaz olan boynuna ve göğsünün üstüne kıvılcımlar saçan kolyeler bağladılar. Süslenmesi bitince, iyi kalbli "**Hora**"lar, beyaz iki güvercinin çektiği bir şar getirdiler, **Aphrodite**'yi, bu şara bindirdiler ve Ölmezlerin diyarına uçurdular.

Onun göz kamaştıran güzelliği karşısında, **Olympos**'ta **Zeus**'un sarayında toplantı halinde bulunan bütün Tanrılar şaşırdılar, ayağa kalktılar, onu yeni bir Tanrıça sıfatıyla selamladılar, ona hoş geldin dediler ve yüksek bir tahta oturttular.

O zamandan beri Aşk ve Güzellik Tanrıçası **Aphrodite,** mutlu **Olympos**'ta, Tanrılar arasında yerini aldı ve hükmünü yürütmeye başladı. Gözlerinin lâtif parıltısı, İlâhî tebessümü, güzelliği jestlerinin ahenkli oluşu, tanrılar için bir hayranlık ve neş'e kaynağı oldu. Onun yüksek, eşsiz güzelliği karşısında ölmezlerin gözleri okşandı; gönülleri aydınlandı.

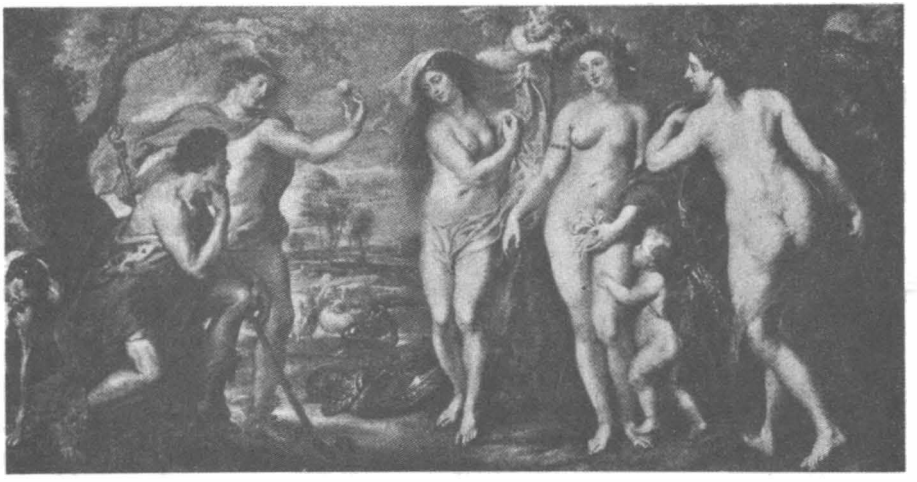
(Şekil: 21) Aphrodite'nin doğuşu

GÜZELLİK YARIŞMASI

Yeni doğan ve eşsiz bir güzelliğe malik olan **Aphrodite**'nin ölmezler arasına katılıp, Tanrıçalık tahtına çıkması, pek de kolay olmadı. Bazı Tanrılar, bilhassa Tanrıçalar, onun güzelliğini çekemediler. **Hera** ile **Athena;** Aprodite kadar kendilerinin de güzel olduklarını iddiaya kalkıştılar. Birgün Tanrılar bir ziyafette hazır bulunurken, "**Eris**" - "Nifak" görünmeden **Olympos**'a girdi. Tanrıların bir kısmı içiyor, bir kısmı **Apollon**'un lirine ahenkli şarkılariyle iştirak eden **Musa**'ları dinliyorlardı. Nektarın verdiği ilâhî neş'e ve musikinin ruhu sarhoş eden güzelliği ile kendilerini unutmuş olan Tanrıların, bu durumlarından faydalanan mel'un "**Eris**" üzerinde "En güzel Tanrıçaya" yazısı bulunan güzel bir elmayı masanın ortasına attı. **Hera,** hemen elmayı kaptı, fakat **Athene** ile **Aphrodite** bağırarak itiraz ettiler ve bu meselede **Zeus**'un hakemliğini istediler. Bu nazik bir iş idi. Tanrıların en büyüğü **Zeus;** ne ka-

rısını, ne kızını, ne de **Aphrodite**'yi darıltmak istemiyordu. Bu zor durumdan şunları söyleyerek sıyrıldı, çıktı:

— "Tanrıçalar, dedi, ben üçünüzü de aynı derecede seviyorum, birinizi öbürlerinizden ayırt edemem. Bu nazik meseleyi haletmek için hemen **İda**(*) dağına gidiniz, orada, **Paris** adında bir çoban, sürüsünü gütmektedir, onun yanına varınız, hakem olarak onu seçtim. Çünkü onun, zevkine, bilgisine, yiğitliğine güvenim vardır. Haydi **Hermes**, sen şu elmayı al, üç Tanrıçalarla birlikte "**İda**" dağına in ve güzel çobana de ki:

(Şekil: 22) Troia Prensi Paris, üç Tanrıçadan Aphrodite'yi daha güzel buldu.

— "**Paris**" Baş Tanrı **Zeus**'un emri ile şu elmayı alacaksın ve bu üç Tanrıça'dan hangisi daha güzel ise, hangisi senin daha çok hoşuna gitti ise ona vereceksin." Tanrıların postacısı olan **Hermes, Hera, Aphrodite** ve **Athena** ile birlikte mukaddes **İda dağının** ormanlarla süslenmiş tepesine indi. Elinde çoban değneği ile sürüsünü bekleyen güzel "**Paris**"i buldular. **Hermes, Troia kralı Priamos**'un oğlu olan çoabana; "merhaba **Paris**" dedi. Baş Tanrı **Zeus**'un buyruğu ile şu elmayı alacaksın ve bu üç Tanrıçadan hangisi daha güzelse, hangisi senin daha çok hoşuna gittiyse ona vereceksin."

Bunun üzerine **Paris;** üçü de birbirinden güzel olan bu üç Tanrıçayı tetkik etti, gözden geçirdi. Anlatılamayacak derecede güzel, görenlerin gönlünü alıcı, lâtif İlâheler karşısında, utanarak, şaşırarak, güzellik mükâfatını hangisine vermesi gerektiğini bilemiyor, tereddüt ediyordu. Uzun müddet düşündükten sonra elmayı, ilâhî güzelliği ile hayran olduğu **Aphrodite**'ye verdi.

(*) İda dağı: Bugün, "Bayramiç" ile Edremit arasında bulunan ve 1767 metre yüksekliğinde olan "Kazdağı"nın eski adıdır.

Artık itiraza mahal yoktur. Barışan Tanrıçalar, birer parlak yıldız gibi göğün derinliğinden kayarak indikleri, Anadolu'nun bu güzel dağından ve çobandan ayrılarak tekrar **Olympos**'a çıktılar. Bundan sonra **Aphrodite**; güzelliğin eşsiz Tanrıçası olarak kaldı ve kimse artık onunla boy ölçüşemedi.

APHRODİTE'nin GÖREVLERİ

Aphrodite, erişilmez güzelliği ve dayanılmaz câzibesi ile, yalnız **Olympos**'ta oturan Ölmezlerin gönüllerine, hükmetmiyor, o bütün fani insanların da kalbinin sahibi ve mutlak hâkimi idi.

Tatlı arzularla tutuşturduğu gönüllerde kendi isteğine göre, o aşk, mutluluk, sonsuz neş'e yahut dayanılmaz ıstıraplar, acılar, yaratabiliyordu. Gerçekten aşk, hem neş'e, hem de ıstırap kaynağıdır. **Aphrodite**'nin ilâhî ateşi, her gönülde yanmaz, bazı gönül taşlaşmıştır. Seven kimse, **Aphrodite**'nin yardımı ile sevilenden karşılık görürse o zaman onlar için dünya bir cennet olur. Halbuki sevip de sevilmeyenler için hayat, tahammül edilmez bir yük kesilir. Sevilmeyen bahtsızların nasibi ağlamak ve ıstırap cehenneminde yanmak, yakılmaktır. En acı, en zalimane kederleri böyle kimseler tadacaklardır.

Büyük aşk Tanrıçası, kudretini yalnız Tanrıların veya insanların kalpleri üzerinde göstermezdi. Onun hükmü, bütün tabiata şamildi. Bütün tabiat, onun buyruğu altında idi. Kuduran denizler onun tatlı bakışıyle yumuşar, kayalıklı kıyılara hiddetle vurduğu dalgalarını uyuturdu, esen deli rüzgârlar onun nefesi ile uyuşur, korkunç sesler çıkararak, feryat eden, ağlayan gökler gülerdi.

Yeryüzünde her şeyi o diriltir, o canlandırırdı. Kurumuş çiçekleri o açar, dünyayı o süsler, güzelleştirir, ilkbaharın en güzel zamanında, gül mevsiminde, onun bütün parlaklığı ve güzelliğiyle kendini gösterdiği yerlerde; çiçekler dolup taşan bahçelerde, taze koruluklarda, **Aphrodite**'nin kendini gösterişi kutlanırdı.

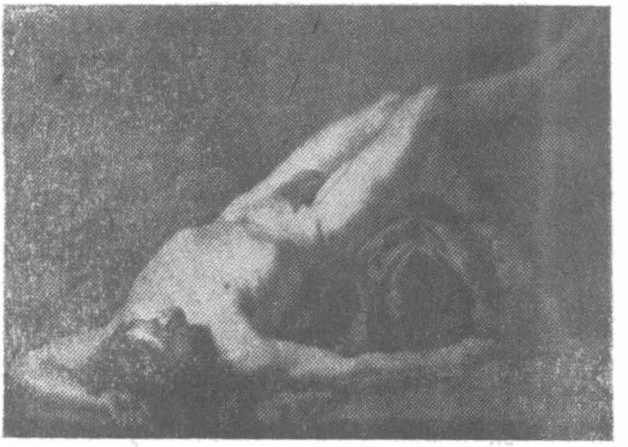
Bununla beraber, insanlar tabiatın yenilendiği zamanın, gül devrinin ne kadar kısa olduğunu, ne kadar az sürdüğünü anlamakta gecikmediler. Sabahleyin gönül alıcı şekillerde açılan çiçekler, akşam olunca soluyor, boyunlarını büküyorlardı. Kırmızı güller pek az zaman sonra kuruyor, dökülüyorlardı. Eski Yunanlılar çiçeklerin çabucak ölmelerinin, güllerin birkaç günde can vermelerinin sebebini anlatabilmek için güzel bir efsane uydurdular. Bu efsane ile biz bahar günlerinin ivedi olarak kaçıp gitmesinin nedenini anlamış olacağız.

APHRODİTE ve ADONİS

Bütün bitkilerin anası olan **Aphrodite**'in "**Adonis**" adında bir oğlu ol-

duğuna inanan eski Yunanlılara göre Güzellik Tanrıçasının bu güzel oğlu bizi çabucak terkeden çiçekli ve neş'eli ilkbaharın bir sembolü idi. **Adonis**, saklandığı ağacın kabuklarını yararak çıktığı zaman; güzel günler geri geliyor, çiçekler açıyor, ilkbahar gülüyordu. **Adonis**, yavaş yavaş değil, çabucak büyüyordu. Onun hayatı güllerin, nazik çiçeklerin hayatı gibi birkaç gün içinde akıp giden bir hayattı. Çünkü **Adonis**, açılıp güldüğü, gençliğin en güzel ve parlak çağını idrak ettiği gün ölüyordu. Bu zaman, yaz mevsiminin sonu idi. Bu devrede güneşin kavurucu ateşiyle yanan bitkiler, başlarını eğiyorlar, can veriyorlardı. İşte bu mevsimde güzel **Adonis**, bizim dünyamızı terkediyor, görünmez bir âleme gidiyordu.

Böyle bir mevsimde o, bir yaban domuzunu kovalıyordu. Bu vahşi hayvan, bir aralık geri döndü, kendini takibeden ve güzelliği eşsiz olan delikanlıyı sivri, keskin dişleri ile vurdu, yaraladı. Onun acı acı feryadı üzerine **Aphrodite**, koştu. Oğluna yardım için evinden ayağına sandallarını geçirmesini unuttu. Dalgınlıkla bir gül fidanına bastı, gülün dikenleri ayağına battı, kan aktı.

(Şekil: 23) Adonis'in ölümü

O zamana kadar beyaz güller açan gül fidanları o günden sonra artık kırmızı renklere büründüler. Kumral saçlı güzel Tanrıça, oğlunun yanına gelince onu ölmüş buldu. **Aphrodite**'nin güzel oğlu için döktüğü gözyaşlarından **Anemone**, "Girit lâleleri" çıktılar.

"**Adonis**"in parlak gençliği ve vakitsiz ölümü münasebetiyle merasimler yapılırdı. Belirli günde, onun acıklı ölümünü yadetmek için kadınlar acı acı bağırarak, hıçkıra hıçkıra ağlarlardı. Kızıllara boyanmış bir yatak üzerine, can vermek üzere olan **Adonis**'e çok benzeyen bir delikanlıyı yatırırlardı.

Uçuşarak bu yatağın üzerine gölge salan, **Eos**'lar gözyaşı dökerlerdi. Meyveler, meş'aleler, güzel kokular saçan vazolar ve bilhassa içinde çok kısa ömürlü olan, gün doğarken açılıp, gün batarken solan çiçekler bulunan gümüş sepetler korlardı. Böylece gözyaşı döktükleri güzel **Adonis**'in ömrünün çiçek ömrü gibi çok kısa olduğunu hatırlarlardı. Bu candan merasimin yapılığı yerin etrafında bir gün bir gece sürmek şartiyle **Adonis**'e, gönül verenler, ona tapanlar —muharrem âyinlerinde, Şiilerin dövündükleri gibi—

göğüslerine, başlarına vurarak yüzlerini, gözlerini kan içinde bırakırlar, feryat ederek ve inleyerek geçit resmi yaparlardı. Ertesi gün **Eos,** Kınalı parmaklarıyla göğün kapısını açtığı zaman saçları perişan, göğüsleri bağırları açık, feryatlar koparan kadınlar, bu güzel vücudu alırlar, büyük bir kalabalık ve ihtişamla dalğalara bırakırlardı. O denizin dalgaları arasında kaybolduğu zaman neş'eli şarkılara başlarlardı. Çünkü **Adonis** gelecek, mevsimin yağmurları ile sararan tabiatı güzelleştirecek, sonbaharı getirecekti.

APHRODİTE'nin AŞKLARI

Aphrodite'nin güzelliği bütün Tanrıların rahatını kaçırmıştı; fakat o Tanrıların en çirkini olan **Hephaistos**'un karısı oldu. Güzellik Tanrıçası'nın Topal, biçimsiz ve Tanrıların her fırsatta küçük gördükleri, alay ettikleri Ateş Tanrısı ile evlenmesi, her ikisi için de iyi olmadı. Dünyada bundan daha mânasız, daha uygunsuz izdivaç tasavvur edilemezdi. Bu yüzden daha **Olympos**'ta iken bahtsız **Aphrodite**'yi teselliye koşan ve onunla sevişen Tanrılar eksik olmadı. Harp Tanrısının **Aphrodite** ile nasıl seviştiğini ve nasıl basıldığını **Ares** bahsinde görmüştük. Güzellik ilâhesi ile sevişen Tanrılar arasında **Hermes,** daha kurnaz çıktı. Sevdi, sevildi fakat aşkını **Ares** gibi yüzüne gözüne bulaştırmadı.

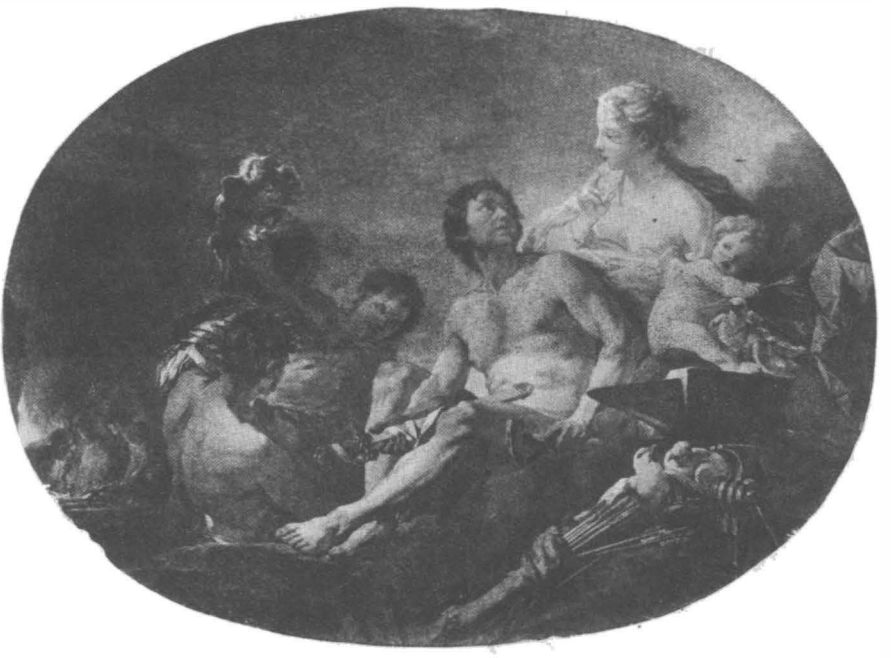
Gönüller sultanı olan **Aphrodite; Athena, Artemis** ve **Hestia**'dan başka bütün ölmezlerin kalblerine sevmek ve sevilmek arzusunu sokuyordu. Onları yoldan çıkarıyordu. Tanrıların en büyüğü, en kudretlisi olan "**Zeus**" bile, onun tesiri altında kaldı. Çünkü o Baş Tanrının kurnaz ve tecrübeli ruhunu şaşırttı ve onu Tanrı olduğu halde fani kadınların peşinden koşturdu.

Zeus de karşılık olarak intikam almak için **Aphrodite**'nin kalbine fani insanların aşkını soktu. Bu yüzden güzellik ilâhesi, **Troia**'lı **Ankhises**'e gönül verdi. **Ankhises,** Tanrılar kadar güzel bir delikanlı idi. Bir gün **Troia**'li genç, **İda** dağının yamaçlarında sürüsünü otlatıyordu. **Aphrodite,** onu gördü ve yanına gitti.

Daha evvel ve **Paphos**'daki kendi mabedine gitmiş ve orada "**Kharites**"ler onun vücudunu güzel kokulu yağlarla ovmuşlar, saçlarını taramışlar; ona çok kıymetli inciler, cevherler takarak süslemişlerdi. Taşıdığı tül, alev gibi ışık saçıyordu. Bilezikleri, küpeleri ve boynunda altın gerdanlığı vardı, güzel ve olgun göğsü, ay gibi parlıyordu.

İda dağının yamaçlarına doğru yol alırken, güzelliğinin tesiri altında kalan yırtıcı kurtlar, vahşi aslanlar, çevik panterler, onun etrafında dolaşıyorlardı. Bu manzaradan hoşlanan **Aphrodite,** onların kalplerinde de aşk ateşini yakıyor, onları da sevmeye, sevilmeye sürüklüyordu.

Ankhises'in yanına gelince, **Phrygia** kralının güzel kızı **Otree**'nin şekline girerek, ona karısı olmayı arzuladığını bildirdi. Vakit geçmeden güzel coban **Aphrodite**'yi kuytu bir yerde güzelce hazırlanmış üstü ayı ve aslan

(Şekil: 24) Aphrodite, kocası Çirkin Tanrı Hephaistos ile beraber

postlarıyle örtülmüş bir yatağa götürdü ve orada fani bir insan, Tanrıların arzusu ve tali'nin lûtfu ile -kim olduğunu bilmeden ölmezlerden olan bir Tanrıça ile beraber uyudu.

Uyandıkları zaman **Aphrodite, Troia**'li çobana kendi ilâhe kılığı ve ihtişamı ile görününce, delikanlı müthiş korktu, ölmezlerden olanlarla birleşenlerin vakitsiz ihtiyarladıklarını biliyordu. Kaybolacak gençliğine ve güzelliğine yanıyordu. **Aphrodite,** bunun böyle olmayacağını temin etti. Kendisine Tanrılara benzer bir oğlan çocuğu vereceğini söyledi. Yalnız çocuğa, annesinin ismini söylememesini sık sık tenbih etti. Bu çocuğun sonradan dindar ve faziletli **Enee** olacağını kim aklından geçirirdi?

Aphrodite'nin gönül verdiği delikanlılar arasında **Eos** ile **Kephalos**'un oğlu olan **Phaethon**'da vardır. Bu haşarı delikanlıyı çok genç iken **Aphrodite** sevdi, aldı ve kendi mukaddes sarayının gece bekçisi yaptı.

Aphrodite, Kinyras ile de sevişmişti. Bu **Myrrha,** diğer ismiyle **Adonis**'in babası oldu. Fakat bu adama daha ziyade Kıbrıs adasındaki **Aphrodite** âyinlerinin kurucusu gözü ile bakılmaktadır.

PYGMALION

Kıbrıs adasında **Amathontus**'de "**Pygmalion**" adında bir heykeltraş yaşıyordu. Bu adam mesleğinin âşıkı idi. Hayatta biricik zevki yaptığı cansız ve dilsiz heykeller arasında vakit geçirmekti.

(Şekil: 25) Pygmalion'un yaptığı heykel canlandı.

Onun insanlardan kaçması ve onlardan nefret ederek ruhsuz heykeller arasına sığınmasının sebebini **Propoetides**'lerde aramak gerektir.

Propoetides'ler kimdi? Bunlar, **Aphrodite**'ye inanmayan ve onun kudretini inkâr eden **Amothonte**'nin genç kızlarına verilen isimdi. Bu kızları cezalandırmak için **Aphrodite,** kalblerine şehvet doldurmuş ve utanma perdelerini yırtarak onları birer yüzsüz orospu yapmıştı. Onlar rasgeldikleri erkeklerle nerede olursa olsun, köpekler gibi çiftleşirlerdi. Sonunda onların hepsi birer kaya oldular da bu rezalet, bu iğrenç haller sona erdi.

İşte asil ruhlu Pygmalion bu fahişeleri görerek kadınlardan iğrenmiş, canlı insanlardan nefret etmişti. Bilhassa o kadınların toplu bulundukları yerden veba hastalığından kaçar gibi uzaklaşırdı. Bu heykelci aynı zamanda gönüllere sevgi sokan **Aphrodite**'ye ibadet etmezdi.

Bir gün Pygmalion fildişinden bir kadın heykeli yaptı. Bu heykel o kadar güzel, o kadar gönül alıcı oldu ki, heykeltraş, yaptığı heykelin âşıkı oldu. Onu candan sevdi. Fakat, ruhsuz heykel onun sevgisine mukabele edemiyordu.

Aphrodite, bu garip âşıka acıdı, bir gün cansız ve soğuk heykeli kolları arasında sıkar ve öperken **Pygmalion,** birden bire fildişinin canlandığını ve puselerine karşılık verdiğini hayretle gördü. Bir mucize olmuş, heykel canlanmıştı.

HERMAPHRODİTE

Aphrodite'nin çocukları arasında **Ares**'ten aldığı "**Harmania**" isminde bir kızı olduğu gibi, **Hermaphrodite**, adında da **Hermes**'ten aldığı bir oğlu vardı. Günahını gizlemek için **Aphrodite**, bu oğlanı doğurur doğurmaz **İda** dağının perilerine emanet olarak bıraktı. Periler onu ormanlarda büyüttüler. Vahşi huylar kazanan bu çocuk onbeş yaşına gelince ormanlarla kapalı dağlarda uzun gezintiler yapmaktan sonsuz zevkler duyuyordu. Bir gün **Kariol**'de dolaşırken duru bir gölün kıyısına geldi. Hava çok sıcaktı, gölün serin suları onda yıkanmak arzusu uyandırdı. Bu sebeple soyundu, göle girdi, halbuki bu göl tekin değildi. Buranın **Salmakis** adında bir perisi vardı. Peri, kendi gölünde yüzen delikanlıyı görünce onun güzelliğine vuruldu ve sabredemedi, delikanlının karşısına çıktı, onu candan sevdiğini söyledi. Utangaç delikanlı, peri kızının ilânı aşkına, onu iterek cevap verdi. Halbuki **Salmakis**, sevgi ateşiyle yanıyordu.

(Şekil: 26) Aphrodite ve Hermes

Hermaphrodite'nin soğuk hareketlerine gücenmedi. Bilâkis onun boynuna ve bütün vücuduna sımsıkı sarıldı. Fakat delikanlının mukavemetini yenmeye muvaffak olamayınca, şöyle bağırdı: "Zalim delikanlı, boş yere çabalıyorsun, ey Tanrılar, emir veriniz ki, ne ben ondan ayrılayım, ne de o benden ayrılsın ve hiç kimse bizi birbirimizden ayırmasın." Derhal iki vücut birleşti, bir vücut oldu.

İki cinsi de aynı vücutta taşıyarak, hem erkek, hem kadın olarak kaldılar.

Bu vak'adan sonra, bu gölün suları kendi içinde yıkananların cinsi kudretlerini alıyordu. Bu **Salmakis**'in kolları arasında dalgalara gömülmeden evvel **Hermaphrodite**'nin duyduğu ilâhî bir arzunun tamamlanması idi.

EROS yahut AMOUR

DÜNYA yüzünde görülen bütün güzelliklerin neş'enin sultanı olan ve daima gülümser duran **Aphrodite; Eros** adındaki kanatlı güzel bir çocuğun da anası idi. Annesi gibi **Eros** da dünyaya hayat, neş'e saçardı ve her türlü çoğalmaların nâzımı idi. İlkbaharın kokulu nefesi olan **Zephyros** ile kanatlarını açarak, gül mevsiminde her yere giderdi. Onun geçtiği yollara bakılınca, renk renk çiçeklerin açıldığı görülürdü. **Aphrodite** gibi **Eros** da, Tanrıların ve insanların kalplerinde aşkın ilâhî ateşini yakardı, onların mutluluklarını veya bahtsızlıklarını hazırlardı. Bütün gönüllere buyruğu geçirir, onları başka bir âlemde yaşatırdı. O isterse pis kulübesinde oturan bir dilenciyi kalbinden vurarak bir kral haline kor, yahut bir kralın kalbini sevgiye karşı kapıyarak, onu hiçbir şeyi olmayan bir fakir yapardı. Dağlarda dolaşan vahşi hayvanlar bile onun ilâhî buyruğunu tanırlar, ona boyun eğerlerdi. Çoğu zaman korkunç aslanlar, azgın kaplanlar, onun şarına koşulurlardı. Onun sayesinde insanlar dostluğun zevklerini, arkadaşlığın neş'elerini ve lûtuflarını tadarlardı. Hakikî ve yüksek aşkların yanı başında bulunan büyük ıstırapların ateşine yanmakta da ayrı mânevi bir zevk bulunur.

(Şekil: 27) Aphrodite ile oğlu Eros (Amour)

Eros'un elinde her zaman oklar yahut tutuşmuş kızgın bir meş'ale bulunurdu. Nedense o, daima teşebbüslere gözyaşları karıştırmaktan, saadete zehir dökmekten zevk alırdı. **Psykhe**'nin hikâyesini bilenler bu hakikatı daha iyi anlarlar. İnsan ruhu neş'esini de ıstırabını da hep "**Eros** (Aşk) a borç-

ludur. İnsan ne kadar çok severse o kadar çok ıstırap çeker, acı duyar. Acı duymadan sevmek olamaz.

PSYKHE "RUH" ile EROS "AŞK"

Psykhe, bir kralın üç kızının en güzeli idi. Gerçekten o kadar güzeldi, o kadar gönül alıcı idi ki, onu görenler, **Aphrodite**'yi görmüş sanırlar ve ona tapınırlardı. Gönüller sultanı **Aphrodite,** fani bir kıza gösterilen bu aşırı derecedeki sevgiyi kıskandı ve bir gün rakibinden öc almak istedi? Oğlunu çağırarak dedi ki:

(Şekil: 28) Aphrodite, Hermes ve Eros

— "**Eros**" oğlum, yapılacak bazı şeylerim var, bana yardımdan kaçınmayacağına eminim, utanmak bilmeyen bazı erkekler benim ilâhî güzelliğimle, fani bir kızın güzelliğini mukayese ediyorlar. Haydi çocuğum, git; güzellikte bana eşit saydıkları o kızın kalbini yarala, onu dünyanın en çirkin bir erkeğine metres yap; Annesinin buyruğu üzerine **Eros,** Tanrılar dağından yere indi. **Psykhe**'yi buldu. İzzetinefsi yüksek olan ve güzelliği ile övünerek kimseye gönül vermeyen bu eşsiz güzelin kalbini oku ile yaralamak ve onu biçimsiz bir erkeğe âşık etmek arzusunda idi; fakat kızın kalbini nişan alarak okunu atmak üzere iken, onun güzelliğine hayran oldu, onu başkasına âşık etmek isterken kendisi onun candan âşıkı oldu. **Psykhe**'yi sihirli bir saraya götürdü. Bu saray uyuyan bir ormanın kalbinde kurulmuş, muhteşem, fakat ıssız bir saraydı. Kanadlı güzel delikanlı, kendini göstermeden bu saraya giriyor ve sevgilisiyle buluşuyor, hâtırası unutulmaz hoş zamanlar yaşıyordu. Sihirli sarayda sevgilisinin arzu ettiği

(Şekil: 29) Aphrodite'nin oğlu Eros (Amour)

her şey bulunuyordu. Fakat **Psykhe,** kendisini çıldırasıya seven bu esrarlı âşıkın tatlı yüzünü aydınlıkta bir türlü göremiyordu. Çünkü o hep gece geliyordu. Bununla beraber bir gece **Aphrodite**'nin oğlundan, elleriyle, okşamalarıyla çok latif, çok güzel bulduğu yüzünü göstermesini rica etti. Güzel **Eros,** ona şu cevabı verdi:

Aşk (Amour) ile Ruh (Psykhé)

— "**Psykhe,** aşkımızın sırrını kalbinde sakladığın müddetçe mes'ut olacaksın; beni görmeyi aklından geçirme, benim kim olduğumu, kimin oğlu olduğumu öğrenme. Bilmeden, tanımadan, körü körüne beni sev, senden gizlenen şeyleri öğrenmeye çalışarak kendini ıstırap ateşine yakma, mutluluğunu elden kaçırma; bazı şeyler vardır ki, onları bilmek, bilmemekten fenadır."

Fakat **Psykhe**'nin saadetini kıskanan kız kardeşleri bir gün geldiler, onu buldular. İçi hazinelerle dolu olan bu esrarlı sarayda kendisini seven delikanlının, dünyanın en çirkin, en iğrenç bir adamı olduğunu söylediler. Neden onu herkesten uzak, ıssız bir yerde, ormanların derinliklerinde gizlenmiş bir saraya kapamıştı? Neden geldiği zaman ona yüzünü göstermek istemiyordu? Güzel bir delikanlı olsaydı yüzünü saklar mıydı? Dünyanın en zengin adamı da olsa, çirkin bir kimsenin karısı olmak bahtsızlık değil miydi? Güzel bir delikanlı ile kulübede mes'ut olunabilirdi? Fakat yüzüne bakılmaz derecede çirkin olan bir erkek, kralların kralı dahi olsa onun karısı olmak bahtsızlıktı."

— "Eğer dediklerimizin gerçek olduğuna inanmak istersen, diye ilâve ettiler; bir vazo altında küçük bir lâmba sakla, koca diye tapındığın adam saraya gelip de, derin uykuya daldığı zaman yavaşça lâmbayı çıkar, eline al, onu tetkik et, o zaman yanında kimin olduğunu göreceksin..."

Merak, üzüntü ve şaşkınlık içinde kalan **Psykhe** fazla sabredemedi, hemen o akşam, kız kardeşlerinin dediklerini yaptı: Yanan lâmbayı, ters çevrilmiş bir vazo içinde sakladı. Yattıktan sonra uyumadı, kocasının dalmasını bekledi. Kocası uyuyunca, gürültü yapmadan kalktı, lâmbayı eline aldı ve kocasına baktı. Fakat, gördüğü manzaradan şaşırdı, çirkin ve iğrenç bir erkek göreceğini sanan **Psykhe,** kokulu saçları olan kumral ve taze bir baş, nefes verdikçe etrafa Ambrosia kokuları yayan güzel bir ağız, tombul kol-

ların bağlı bulunduğu fildişi gibi omuzlarla karşılaştı. Yatan bu güzel ve taze delikanlının bir elinde yayı vardı, diğer elini kolu ile beraber kıvırmış, başının altına koymuştu. Çehresi, tarif edilemeyecek derece güzel olan bu genci görünce **Physke**'nin aşkı daha çok alevlendi. Güzel kocasını alnından öpmek istedi. Fakat eğilirken elindeki lâmbayı düz tutmadı. İçinde fitil bulunan lâmbanın kızgın yağından bir damla **Eros**'un çıplak omuzuna damladı. Zavallı **Eros**, sıçrayarak uyandı. Sevgilisinin hatasını anlar anlamaz, derhal kanadlarını açtı, uçtu, gitti. Onun gitmesi ile **Psykhe** için yaptığı büyülü saray da bozuldu, yok oldu, zavallı kız gözyaşları dökmeye başladı, onun ıstırabı o kadar büyüktü ki, dayanamadı, kendisini kaldırdı bir nehre attı; fakat çekilen dalgalar onu kıyıya bıraktılar. Şaşkın bir halde ve kaybettiğini tekrar bulurum ümidiyle o günden itibaren **Psykhe,** bütün dünyayı dolaşmaya başladı. Sayısız yerler gezerek, ötede beride olaşarak ve rastgeldiği mabedlere girerek kocasını kendine geri vermeleri için Tanrılara yalvarıyordu. Fakat onlardan hiçbiri "**Eros**"un nereye gittiğini ona belli etmek istemediler. Nihayet dolaşmaktan usanarak, bitkin bir halde **Aphrodite**'nin sarayının kapısını çaldı, kendi perişan ve acıklı halini görerek güzel Tanrıçanın kalbinde merhamet duygularının uyanacağını ve onu affedeceğini, belki de oğlu **Eros'u**, kendisine göstereceğini sanıyordu. Fakat kumral saçlı **Aphrodite,** bahtsız **Psykhe**'yi görür görmez başını salladı ve alaylı bir gülüşle onun üzerine atıldı, elbiselerini paramparça etti, saçlarını yoldu, solgun yüzünü yumruklarla, tokatlarla yara, bere içinde bıraktı. Ona "can sıkıntısı" ve "Hüzün"ü arkadaş olarak verdi. Sonra, onu en iğrenç ve kaba işleri yapmakla ödevli bir köle yaptı. Zavallı **Psykhe,** hiçbir kelime söylemeden, aşkına sadık kalarak bütün bu hakaretlere ve acılara katlandı.

(Şekil: 31) Psykhe (Ruh) gizlice kocası (Eros) aşk'a baktı.

Nihayet **Eros**'un yanan omuzu iyi oldu. Kendisine bu kadar candan

bağlı olan sevgilisinin talihini değiştirmek için "**Olympos**"a gitti. **Zeus**'ün ayaklarına kapandı. **Psykhe**'nin, kurtarılması için yalvardı, yakardı ve onun kendisine eş olarak verilmesini istedi. **Zeus**, her şeyi kabul etti. "**Hermes**"e; **Psykhe**'yi, **Olympos**'a getirmesini ve onun Tanrılar sarayına kabul edilmesini emretti.

Tanrılar **Zeus**'un sarayında toplantı halinde nektar içerlerken **Apollon** tarafından idare edilen ilhâm perileri şarkı söylerlerken, **Kharites**'ler, etrafa güzel kokular yayarlarken hattâ **Aphrodite** bile neş'e ve heyecan içinde ahenkli seslere ayak uydurarak dans ederken **Eros**, ebedî olarak izdivaç bağları ile **Psykhe**'ye bağlanıyordu.

Aphrodite'nin heykellerle gösterilişi:

Köpüklü dalgaların göğsünden çıkmış olan **Aphrodite**, ekseriya bir kaplumbağa, yahutta deniz hayvanlarından birinin kabuğu üzerine basmış olarak, sudan çıktığı zamanki tabiî halinde gösterildi. Parlak ve beyaz yüzünün sonsuz bir letafeti vardı. Nemli büyük gözlerinde çekici bir tatlı şefkat parlardı. Başında, güzel saçları üstünde yüksek ve parlak bir taç ışık saçardı. Giydirilmiş olarak tasvir edildiği zaman onun üstünde, en şık, en güzel elbiseleri bulunurdu. Teninin renklerini gizlemeyen hafif tülleri etrafa lâtif kokular yayardı. Bilezikleri, küpeleri, çeşit, çeşit kolyeler, kenarları işlenmiş nadide bir kemer, onun süsünü tamamlardı. Aşklar ve Çiçekler Tanrıçasının etrafında zaman perileri olan **Hora**'lar, onun aynasını taşırlar; cazibesini sağlayan, onu herkese güzel göstermesini bilen, letafet perileri **Kharites**'ler, ona dikkat ederler. Filozofların bile aklını çelen "Ikna periler" etrafından ayrılmazlardı. Tatlı "**Himeros**'lar" "Çekici şefkatler", "Mutluluk" ve "Zafer perileri" hep onun yanı başında yürürlerdi.

Artemis ve **Hera** gibi **Aphrodite** de kuğu kuşlarının yahut güvercinlerin uçurdukları bir şara binerdi.

Bitkilerden ve meyvalardan mersin ağacı, haşhaş, elma, nar, gül, hayvanlardan teke, koç, erkek tavşan, ona tahsis edilmişti. Kuşlardan serçe, kuğu kuşu, bilhassa sevgileri bağlılıkları dillere destan olan ve kendisi için yapılmış olan mabetlerin en mukaddes köşesinde sürü ile beslenen aşk güvercinlerini **Aphrodite** çok severdi.

Aphrodite ile ilgili efsanelerden:

HERO ile LEANDROS

ÇOK eski zamanlarda, bugün bizim (Çanakkale Boğazı) dediğimiz "**Hellespontos**"un, Avrupa kıyısında, **Sestos** adını taşıyan bir şehir bulunuyordu. Bu şehir surları arasında **Aphrodite** namına yapılmış büyük ve ünlü bir tapınak yükseliyordu. Bu tapınakta görevi bulunan bir bakire vardı. Adı **Hero** olan bu kızın güzelliği **Sestos** şehrinin sınırını aşmış, bütün **Hellespontos** dolaylarına yayılmıştı. **Aphrodite,** mabedinin kumrularına bakan **Hero**'yu görenler onu, Güzellik Tanrıçasının kendisi sanırlar, güzelliği karşısında önünde eğilirler, kendilerinden geçerlerdi.

Her sene, soğuk günler gidip de, ilkbaharın çiçekli günleri gelince tabiatı süsleyen, güzelleştiren tanrıça namına bayramlar yapılırdı. İşte bu ilkbahar bayramlarında "**Sestos**"a civar şehirlerden, kasabalardan akın akın insanlar gelirdi. Bunlar arasında, seven ve sevilen mutlu kimseler bulunduğu gibi, aşktan nasibini almamış, gönlü kırılmış birçok ümitsiz âşıklar da gelirler, âyinlere iştirak ederler, **Aphrodite** mabedinde ağlarlar, kalplerinin pasını silmesi ve aşkla onları diriltmesi için, gönüllere hükmeden, tanrıçaya yalvarırlardı. İşte böyle bir bayram günü boğazın öbür kıyısında oturan **Leandros** adında güzel bir delikanlı **Sestos**'a gelmiş ve **Aphrodite** mabedinde yapılan âyinde bulunmuştu.

Abydos'lu olan **Leandros;** 18 yaşını yeni doldurmuş bir gençti, alnına mersin ağacının yapraklarından bir çelenk koymuştu, bir elinde bir kumru yuvası, ötekinde etrafa güzel kokular yayan bir vazo bulunuyordu. Mabedin kapısından girdi, utangaç olduğundan, kalabalıkta etrafına bakamıyor, gözleri önünde mihraba doğru ilerliyordu. Armağanlarını mihraba koyunca, mabedin kumrularına bakan güzel rahibe ile, yani, **Hero** ile karşılaştı. Ve bir an bakıştılar. Delikanlı şaşırdı, bu güzellik karşısında kendinden geçti.

Aphrodite'yi, onun kendisini görüyormuş gibi oldu. Sonra geri çekildi, düştüğü heyecandan, uğradığı şaşkınlıktan kendini kurtarmak için mabedin kalın sütunlarından birinin arkasına gizlendi. Muhteşem ayin başlayınca, kendinde kuvvet ve cesaret buldu, gözleri yine rahibeye doğru kayıyor, onun uzun boyu, güzel endamı, hoş yürüyüşü; yüzünün parlaklığı, tatlı tebessümü görenleri büyülüyordu. Büründüğü tülü, sanki Eros ile Zephyros; teni, göz

kamaştıracak derecede şeffaf olan mütenasip bacaklarını seyretmek için kavga ediyorlarmış gibi kaldırdıkları, etekliklerini sağa sola hareket ettirince **Leandros**'un aklı başından gidiyordu.

Acaba onun beyaz eline dokunabilirler miydi? Yahut, **Hero,** bir defa olsun güzel gözlerini kendisine çevirebilir miydi? Fakat o bir rahibe, kendisi ise toy ve utangaç bir delikanlı idi, fakat aşk nelere kadir değildir ki? Bazan bir dilenciyi bir kral kadar gururlandırır, bazan en korkak bir insanı kahraman yapar. Bununla beraber **Abydos**'lu delikanlı, korkak değildi, çünkü sevmeye başlamıştı, bütün varlığı ile seviyordu. Kendinden geçerek seviyordu. **Leandros,** gün batıncaya kadar mabedin bir köşesinde bekledi. Ayine iştirak edenler rahibeyi mihrabın yanında yalnız bırakarak uzaklaşınca, titrek adımlarla bulunduğu yerden çıktı. Rahibeye doğru yürüdü. **Hero** şaşırmış ve korkmuş gibi göründü, fakat kızmadı, bağırmadı; ona sırtını döndü, fakat uzaklaşmadı; kendisi sustu, fakat onu susturmadı. Ertesi gün aynı saatte, aynı yerde **Abydos**'lu delikanlının yalvarışları akşamın alaca karanlığında mabedin içinde inledi, titredi, kayboldu. Müteakip günlerde rahibe boş yere "**Leandros**"u susturmak için rica etti, korkuttu ve cezalandıracağını söyledi. Bütün bunlar bir fayda sağlamadı. Çünkü, aşkta tehditler vaadlere, cezalar okşamalara benzer.

Her hayır, bir evet demektir. Gözyaşında bir söz verme gizlenmiştir. Rahibe "Tanrıların aşkına" diye tekrar ediyordu. "Gidiniz, buralardan uzaklaşınız; doğduğunuz sahile dönünüz. Çok tehlikeli olan, binlerce engeli bulunan bir arzuyu kalbinizden kovunuz, benim faziletim."

— "Faziletiniz saadetime engel olamaz" diye delikanlı rahibenin sözünü kesti.

— Fakat benim rahibe olduğumu unutuyorsunuz; ben **Aphrodite**'nin, lekesiz bir hizmetçisi olarak kalmak istiyorum.

— Kendinizi boş yere üzmeyiniz, gönüller sultanı **Aphrodite,** bu gibi şeylere kızmaz, bilâkis kendisi kadar güzel olan fâni kızın, fazla afif olması onu sinirlendirir.

— Artık, **Leandros,** konuşmaktan ve birbirimizi görmekten vazgeçelim, buna imkân yoktur. Ben deniz sahilinde ıssız bir kalede oturmaktayım, güzel günlerimi orada ihtiyar bir kölenin nezareti altında harcamaktayım. Otuz seneden beri kalbini aşka kapamış bulunan ihtiyar köle kadının kalbi uyumakta fakat gözleri her zaman beni gözetmektedir.

— O kadın senin karanlık ve kasvetli inzivagâhının bekçiliğini mi yapıyor?

— Evet.

— Ne olursa olsun ben o ıssız kaleye gelebilirim.

— Fakat aramızda deniz vardır.

— Ben denizi de aşarım.

— Ya sizi görürlerse?

— Gecenin karanlıklarına bürünürüm.

— Nasıl? Karanlıkta size kim yol gösterecek?

— Benim tutuşan kalbim.

— Düşün ki, Hellespontos'ta rüzgârlar çok şiddetli eser. Akıntı, azgın bir nehir gibi homurdanmakta, dalgalar kayalıklara çarparak köpürmektedir.

— Aşkım her şeyden kuvvetlidir. Eğer Tanrılar ölümü takdir etmişlerse vücudum Sestos kıyılarına varmadan canımı bile vermiyeceğim.

Onlar böyle konuşarak birbirlerine yaklaştılar, evvelâ birbirlerinin ellerini sıktılar. Eğer köle kadın, "**Hero**" ya sesiyle akşamın olduğunu ve kaleye dönmenin zamanı geldiğini söylemeseydi, belki de mihrap kirlenecekti.

Leandros çekildi, karanlıklara daldı. Mâbedin basamakları üstünde, **Abydos**'a dönmek üzere kendisini bekleyen arkadaşlarını buldu. Kalbi yanarak ve vaktin çabuk geçtiğine üzülerek onlarla beraber sahile geldi ve gemiye bindi. Gece henüz başlamıştı, sert bir rüzgâr esiyordu. **Leandros**'un kalbi, gece gibi karanlık ve kederli idi. Yıkıntıları bugünkü "**Kösekale**" civarında görülen meşhur **Abydos** şehrine doğru yol alırken, sevgili **Hero** da, köle ile beraber sahilin yalçın kayaları üstüne kurulmuş, ıssız kaleye gidiyor ve mütemadiyen düşünüyordu.

Abydos'lu gençler kıyıya çıkınca, etrafa yayıldılar ve **Sestos** bayramlarında gördükleri şenlikleri, ihtişamı, anlatmak için aile ocaklarına koştular, halbuki zavallı **Leandros**; deniz kıyısına geldi, ıssız bir kayanın üstüne çıkarak oturdu. Gözleri ile sevgilisini kendisinden ayıran uzaklığı ölçmeğe ve onun kapanıp kaldığını söylediği kaleyi aramağa başladı.

Bu sırada rüzgâr şiddetini artırmış, yıldızların önünde uçuşan bulutlar göğü karanlıklara boğmuşlardı, ıssız kalede köle ile beraber oturan **Hero**, neşe'sizdi, karanlık düşüncelere dalmıştı. Bir aralık kadına dedi ki:

"Bu korkunç gecede, kuduran denizde yolculuk etmek ne kadar tehlikelidir; kim bilir, kaç koca, evine dönemeyerek; kim bilir kaç genç denizde boğularak, nişanlısını boynu bükük bırakacaktır? Bana öyle geliyor ki, karanlıkta yolunu kaybeden denizcilere yol göstermek, onları felâketten kurtarmak için kalenin üstüne bir meşale yakarsak **Aphrodite**'yi sevindirmiş oluruz."

Bu sözlerden kalbi yumuşayan ihtiyar kadın kalktı, bir meşale yaktı, götürdü, kalenin üstüne, münasip bir yere koydu. Esen rüzgâr onu canlandırdı, alevi daha çok yükselmeye, ışığı daha çok parlamaya başladı. Rahibenin yanına dönen köle "Sizin iyi kalpli oluşunuz, güzelliğinizi bir kat daha artıyor, dedi. Sizi görüp de sevmeyecek bir erkek yoktur, sanıyorum."

Birden bire rüzgârların ve dalgaların gürültüleri arasında bir ses duyuldu. İhtiyar kadın;

— "Ah... bu ses genç bir adamın sesine benziyor" diye korkarak bağırdı. **Hero** heyecana kapılarak;

— Doğru mu söylüyorsun, dedi.

— Şu pencereden bakınız kalenin tepesinde yanan meşalemizin ay-

dınlığında kıyıya yakın bir yerde dalgalar arasında çırpınan insanı görmüyor musun?..

— Gerçekten o; ne kadar güzel yüzüyor, bak kalenin dibimndeki kayalıklar arasından nasıl kolayca geçiyor ve kale bedenini kucaklayan kocaman taşlara nasıl tırmanıyor;

— O galiba bize geliyor, diye ihtiyar kadın kalktı aşağı indi. Zavallı delikanlıya elini uzatarak yukarı aldı ve rahibenin odasına getirdi.

Leandros, yorgunluktan soluyarak, sevinçten kalbi çarparak şaşkın bir halde duran sevgilisi **Hero**'ya kollarını uzattı. İhtiyar kadın delikanlıya gereken yardımı yapıyor onu kuruluyor, ısıtmaya çalışıyor, bir taraftan da sorular soruyordu:

— Güzel delikanlı, nereden geliyorsun, nereye gidiyorsun; adın nedir; kaç yaşındasın; annen baban sağ mı; zengin misin; seviyor musun?

Leandros, hemen:

— Evet, seviyorum, diye bağırdı.

— Pek iyi, seviliyor musun?

Bu soru karşısında **Abydos**'lu delikanlı, gözlerini yere indirdi. Karşılık vermedi.

— O zaman **Hero,** söze karıştı ve delikanlıya çıkışır gibi.

— Neden susuyorsun? dedi.

— Eğer o beni sevmiyorsa...

— Onun bir kalpsiz olması gerekir?..

İhtiyar köle, böyle olmamalıdır diye tamamladı, çünkü sevdiğiniz kız da gençtir, güzeldir, genç ve güzel olan kalpsiz olamaz.

— Sevdiğin kızla hemen evlenecek misin?

— Eğer gönüllerde bağlanan sevgi bağı evlenme bağı sayılırsa, evet. Bunun üzerine rahibe;

— "O halde sevdiğiniz kız karınız sayılır." dedi.

— İhtiyar kadın hemen, şimdi olamaz, diye çıkıştı, gönüllerinizin birbirine doğru kayması, bağlanması çok eski midir?

— Dün **Aphrodite** mâbetinde gönüllerimiz bağlandı. Kalplerimiz tutuştu.

Bu geceden sonra **Hero** ile **Leandros,** daha çok birbirlerini sevdiler, daha çok birbirlerine bağlandılar. Artık her gece **Hero,** meşalesini yakıyor ve delikanlı her gece Hellespostos'u yüzerek geçiyordu. Günler, haftalar, aylar geçti, kış yaklaşıyordu. Bir sabah **Hero,** düşünceli ve üzüntülü bir halde sevgilisini okşarken dedi ki:

— "Bilsen, seni ne kadar çok seviyorum, fakat artık uzun zaman birbirimizi görmememiz gerekecek, çünkü kış günlerinde azgın denizi yüzerek geçemezsin; yalvarırım sana, artık gelme; bahar gelinceye kadar gelme."

Delikanlı istemeyerek sevgilisine onun dilediği gibi hareket edeceğini söyledi. Halbuki o günün akşamı **Leandros** kalenin üstünde meşalenin ışık saçtığını gördü. O belki de alışkanlık neticesi olarak yakılmıştı. Delikanlı

deniz kıyısına koştu. Fakat kudurmuş dalgalar, korkunç gürültüler çıkararak kayalarda kırılıyordu. Deniz kabarmıştı. Havada bulutlar uçuşuyordu.

Bir aralık **Leandros,** karşı kıyıdaki kalenin üstünde yanan ateşi göremez oldu. O zamanlar karanlıklarda büsbütün yalnız kaldığını hissetti. Kıyıda kayalıkların rüzgâr tutmayan bir yerine yapılmış bulunan küçük bir balıkçı kulübesi vardı, oraya gitti, kederini, acılarını azaltmak için basit, kaba bir lâmbanın ışığında sevgilisine bir mektup yazmaya başladı. Sabah olur olmaz, balıkçının **Sestos**'a gideceğini biliyordu.

Hero, Abydos'lu balıkçının getirdiği mektubu alınca hemen açtı ve gözyaşlarını kurulayarak okumaya başladı; **Leandros,** "Sevgilim, diyordu, deniz kuduruyor, dalgalar uluyor, tabiatın bu korkunç ve gamlı zamanında vücudumu denizin öbür kıyısına atamıyorum. Fakat kalbim her şeye rağmen senin yanındadır. Bırak rüzgâr insafsızca essin, bırak karanlıklar etrafı bürüsün, sarsın, ben senin yanında değil miyim? Sen benim kalbimin çarpıntısını duymuyor musun?"

Hero, mektubu birkaç defa okudu, içinde ifade edilmesi zor duygular belirdi. O da sevgilisine karşılık olarak bir mektup yazdı.

Mektupta şöyle diyordu:

"Neden kuduran denizden, köpüren dalgalardan bahsediyorsun; seni bekleyen kalbimin feryatlarını, mustarip gönlümün hıçkırıklarını duymuyor musun? insanın içinde kopan fırtınaların yanında, denizdeki fırtınanın ne ehemmiyeti vardır?

Leandros; sana **Sestos**'a gelme dedim, iyi günleri bekle diye yalvardım, fakat aklım, kalbimi yenemiyor; seni görmek, hemen görmek istiyorum; geceleyin, fırtınalar kudururken, o korkunç karanlıklara gömülen denizi yüzerek geçer gelir, diyorum. Oysaki, boş yere gök yarılır, yıldırımlar düşer, dalgalar, müthiş gürültülerle kayalara çarpar, parçalanır, hiçbir şey kalbi tutuşturmuş delikanlıyı korkutamaz, hiçbir şey, onu amacından alıkoyamaz" (*).

Leandros, mektubu alır almaz, hemen denize koştu, kendini dalgaların ortasına attı. Yüzmeye, daha doğrusu denizle boğuşmaya başladı. Bazan, dalgaların üstüne çıkıyor, bazan altına düşüyordu. **Hero**'nun yaktırdığı meşaleyi şiddetli esen rüzgârlar karartttılar, deniz büsbütün kudurdu. Zavallı **Hero**'nun kederi, ümitsizliği, fırtına ile beraber arttı. O durmadan Tanrılara yalvarıyordu. Sabaha kadar uyumadı. Rahibenin yanında bulunan ihtiyar köle, onu solgun ve hareketsiz görünce dinlendirmek, biraz kendine gelmesini sağlamak için zorla yatırdı. Uyuduğunu sanarak kendisi de uyudu. Fakat uyanır uyanmaz, rahibeyi yatağında göremeyince kalktı, boş yere onu köşede, bucakta aradı, durdu. Titrek sesiyle adını çağırdı, sonra koşarak kalenin üstüne çıktı. Orada denizi ve deniz kıyısını merakla araştırmaya baş-

(*) Georgıpue, III. kitap...

ladı. Bir kayanın dibinde elbiseler görür gibi oldu. Dikkat edince rahibenin tülünü tanıdı. Hemen koşarak aşağı indi. Fakat ne yazık ki, onu cansız ve solgun bir halde âşığının naşı üzerinde sarılmış olarak buldu.

Ertesi günü, bütün **Sestos** halkı, yas elbiseleri giyerek deniz kıyısında toplandılar. Ellerindeki güzel kokulu çiçekleri aşk kurbanlarına attılar. Onların ikisini de kalenin dibine tam deniz kenarına, kazılan aynı mezara koydular.

Hâlâ, **Hellespontos**'un hırçın dalgaları oradaki kayalara çarparak köpürmekte ve kış gecelerinde rüzgârlar acı acı ulumaktadır. Yüz yıllar geçti. **Leandros**'u boğarak kıyıya atan ve **Hero**'nun kendini öldürmesine sebep olan dalgalar ve zaman, onların mezarlarını sildi, süpürdü, fakat onların hâtıraları, onların aşkı ve ölümü dillere destan oldu. Meşhur İngiliz şairi Lord Byron, 3 Mayıs 1810 senesinde **The Salsete** gemisi ile Çanakkale Boğazına geldiği zaman **Hero**'nun aşkı ile yanıp yakılan **Leandros**'u hatırlamış, gemiyi durdurmuş ve Teğmen **Ekenhead** ile beraber boğazın yüzülerek geçilip geçilemeyeceğini denemiştir. Bunu başaran romantik şair, uzun müddet suda kaldığından hastalanmıştı.

Aphrodite ile ilgili efsanelerden:

PYRAMOS ve THİSBE

YAŞADIĞI devrin en güzel, en yakışıklı delikanlısı olan **Pyramos** ile bütün şark bakirelerini, gölgede bırakan, sarışın **Thisbe; Semiramis**'in saltanat sürdüğü memlekette birbirlerine gönül vermişlerdi. Bunlar birbirlerine bitişik evde oturduklarından sevgileri ta çocukluk çağlarında başlamıştı. Zamanla kendileriyle beraber aşkları da büyümüş, olgunlaşmıştı. Eğer anaları, babaları uygun görselerdi onlar evlenecekler, temellerini derin aşka dayayan sağlam bir yuva kurmuş olacaklardı.

Analar, babalar onların evlenmesini istemediler, fakat birbirlerine bağlanmış iki kalbi aynı ateşin yakmasına engel olamadılar. Aşklarını kimse bilmiyor, anlamıyordu. Onlar uzaktan hareket ve işaretlerle anlaşıyorlar, bakışları ile konuşuyorlardı. Çünkü kalbler bir olunca gözler ağız olur, konuşur. Gerçekten, evlerini ayıran duvarda, yapıldığı zamandan kalma küçücük bir yarık vardı. Hiç kimse o yarığı görmemişti. Fakat aşk her şeyi görür. Orası onların seslerine yol oldu. Oradan tehlikesiz ve gürültüsüzce birbirlerine güzel sözler söylediler. Onların birbirlerine söyledikleri içli sözler, ateşli cümleler, toplanabilseydi, dünyanın en güzel, en hoş bir aşk kitabı meydana gelmiş olurdu.

Çoğu zaman **Thisbe,** deliğin bir tarafından, **Pyramos** da, öbür tarafından birbirlerinin tatlı nefeslerini içlerine çekerlerdi.

"Kıskanç duvar, diye bağırırlardı. Niçin aşkımıza engel oluyorsun? Kollarımızı birleşmeye bıraksan ne olur sanki? Hiç olmazsa müsaade et de öpüşelim. Bununla beraber biz nankör değiliz, evet sen olmasaydın, senin yarığın bulunmasaydı birbirimize seslerimizi nasıl işittirebilirdik?" Birbirinin karşısına oturmuş, bu sözleri tekrar ediyorlardı. Gece, etrafa gölgelerini yayınca birbirine veda ederler ve öteki tarafa kadar geçmiyecek olan puseleri duvarın kendi taraflarına düşen yüzüne kondururlardı. Ertesi sabah "**Eos**" - "Şafak" gecenin yıldızlarını kovar kovmaz, güneşin ışıkları çiğ taneleri ile ıslanan çimenleri kurutur kurutmaz, her zamanki randevularına koşarlardı. Önce yavaş sesle binlerce şikâyetlerde bulunurlar, sonra gecenin sessizliğinden faydalanarak bekçileri aldatıp evlerinden kaçmayı tasarlarlardı. Eşiği atlar atlamaz şehirin dışına çıkmayı uygun bulurlardı, güneşli kırlarda boş yere dolaşmamak için, Ninus'un mezarı başında buluşmayı ve o mezarı örten ağacın yaprakları arasında gizlenmeyi düşünürlerdi. Gerçekten orada kardan daha beyaz meyvelerle dolu ve başı bulutlar arasında gömülen bir

dut ağacı yükseliyordu. Bu ağacın yanı başında hoş sesler çıkararak akan serin bir çeşme bulunuyordu. Bu plân, karşılıklı bu anlaşma onları çok sevindirdi. Yavaş yavaş uzaklaşıyormuş gibi görünen gün, dalgaların arasında kayboldu ve aynı dalgalardan gece doğdu.

Thisbe, karanlıkta ustalıklı elle kapıyı rezeleri üstünde çevirdi, çıktı ve bir tüle sarılı olarak **Ninos**'un mezarına geldi ve kararlaştırılan ağacın altında durdu. Aşk ona cesaret vermişti. O sırada birdenbire; ağzı henüz, parçalayarak yediği öküzün kanı ile bulaşık bir dişi aslan göründü. O oradaki kaynakta susuzluğunu gidermeye geliyordu. Ayın ışığında uzaktan onu gören **Thisbe**, oralardaki karanlık bir mağarada saklanmak üzere titrek adımlarla kaçtı, kaçarken omuzlarına attığı tülü düşürdü. Vahşi arslan güzel kaynaktan susuzluğunu giderdikten sonra ormana doğru yürümeye başladı. Yolda **Thisbe**'nin omuzlarından düşen tülü buldu ve kanlı dişleriyle parçaladı. Randevu yerine biraz geç gelen **Pyramos**, yırtıcı hayvanın kumda bıraktığı derin izi gördü. Biraz sonra sevgilisinin kanlı tülünü bulunca ürperdi, saçları dimdik oldu; "Aynı gece iki âşıkı da yok edecek" dedi. Fakat benim sevgilim daha uzun bir hayata lâyıktı, günah bendedir. Ey bahtsız sevgilim, senin ölmene ben sebep oldum. Ölümün pusu kurduğu bu ıssız yerde buluşmayı ben düşündüm ve senin güzel ve narin vücudunu vahşi hayvanlara ben parçalattım, ey korkunç kayalıklar arasında vahşi mağaralarda yaşayyan yırtıcı aslanlar, gelin, benim hantal vücudumu parçalayın, benim barsaklarımı yerlerde sürüyün, kemiklerimi çatırdatarak kırın ve böylece beni cezalandırın. Fakat ölümü yalnız alçaklar bekler." Bu sözler üzerine **Thisbe**'nin tülünü aldı. Kararlaştırdıkları ağacın altına götürerek; tanıdığı bu örtüyü, öpücüklerle ve gözyaşları ile ıslattı.

Sonra "Benim kanımı da al, o da aksın" diye bağırarak yanında bulundurduğu hançeri kalbine sapladı ve ölürken onu, sıcak yarasından çıkardı. Kanlı bıçak yere düştü, bir kurşun boru delindiği vakit dar delikten fışkıran su nasıl bir fışıltı ile uzaklara kadar giderse **Pyramos**'nun yarasından fışkıran kan da öylece uzaklara kadar gitti. Bu kanla sulanan ağacın meyvaları siyahlaştı. Toprağın içine sızan ılık kan, başı bulutlara değen bu büyük ağacın köklerini doyurdu. Bu yüzden, kökleri kan içen, bu büyük dut ağacının dallarına asılan beyaz meyvalar kan rengine boyandılar.

Thisbe, henüz korkudan titriyordu. Fakat sevgilisini boş yere bekletmemek için geri döndü, gözleri ile delikanlıyı aramaya başladı. Ona aslanın önünden nasıl kaçtığını, kurtulduğunu anlatacaktı. Buluşacakları yeri **Pyramos**'un tarif ettiği ağacı buldu, tanıdı. Fakat ağaçta ve meyvaların rengindeki değişiklik onu şüphelendirdi. Ağacın, aynı ağaç olup olmadığında tereddüt edip dururken kanla boyanmış olan toprakta henüz titreyen ve can çekişmekte olan bir insan gördü. Geri çekildi, rengi sapsarı kesildi. Rüzgârın kırıştırdığı deniz sathı gibi ürperdi. Az sonra sevgilisini tanıdı. Dövünmeye, saçını başını yolmaya başladı.

Pyramos'un vücudunu sıkıyor, ağlıyor, gözyaşlarını onun kanına ka-

rıştırıyordu. Buz gibi soğumuş alnını öpüyor, "**Pyramos**" diye bağırıyordu. "Bana karşılık ver sevgilim, seni çağıran **Thisbe**"dir. Onun sesini işit ve yerlere yatan başını kaldır.

Thisbe adını işitince, **Pyramos**; ölümle ağırlaşan kirpiklerini açtı ve sevgilisini gördükten sonra tekrar kapadı. Zavallı kız biraz sonra parçalanmış tülü ve içinde hançeri bulunmayan fildişi kını gördü, "evet; dedi. Kendi elin ve aşkın sana ölümü sundu. Ben de korkacak değilim, benim elim de hançer tutabilir. Aşkım seninki gibi yaralar açmak için bana yeter cesaret verecektir. Bu hayatın ötesinde de senin arkandan geleceğim. Seni benden yalnız ölüm ayırabilirdi, şimdi o da buna muvaffak olamayacak. Ah, ey **Thisbe** ve **Pyramos**'un bahtsız anne ve babası, hiç olmazsa bu yalvarışımı kabul ediniz, aşk ve ölüm bizi birleştirsin. Aynı mezarda dinlenmek mutluluğunu bizden esirgemeyiniz.

Ey **Pyramos**'un ve benim vücudumu örtecek olan ağaç; bizim, ölümümüzün hâtırasını dünya durdukça yaşat, kar gibi beyaz olan meyvelerini matem rengine boya ve kanlarını senin gölgene döken iki âşıkın sonsuz bir anıtı olarak kal."

Böyle söyledi ve henüz **Pyramos**'un kanı tüten hançeri üstüne eğilerek kalbine sapladı. Tanrılar onun yakarışını kabul ettiler. Anaları ve babaları da öyle yaptılar... Ağacın meyveleri olgunlaşınca kan rengini aldı ve iki aşığın külleri aynı yere kondu.

Bülbül — Kırlangıç — Taraklıkuş

EFSANESİ

APHRODİTE, Trakyalıların kalblerine başkalarından daha çabuk söz geçirir. O memleketin toprağından mıdır; suyundan mıdır, nedense Trakyalılar, beğendiklerine hemen gönül verirler.

Hazreti İsa'nın doğumundan 1333 sene evvel Atina şehrinin ünlü bir kralı vardı. İkinci **Kekrops**'un oğlu olan bu kralın adı **Pandion** idi.

Kral **Pandion**'un **Prokne** ve **Philomele** adlarını taşıyan iki kızından başka evlâdı yoktu. Kızlarının ikisi de birbirinden güzeldi. Bunlardan **Prokne**'yi Trakya krallarından, zenginliği ve cesareti ile tanınmış **Tereos** ile evlendirmişti. Tuhaf bir bahtsızlık eseri olarak **Zeus**'un karısı **Hera, Ares**'in oğlu olduğu söylenen **Tereos**'un evlenme töreninde bulunmuş, fakat bu birleşmeyi uygun görmemişti. "**Kharit**'ler" onları süslememişlerdi. Cehennem perileri olan "**Eumenides**"ler, düğün meşalelerini, ölüleri yakmak için tutuşturulmuş odun yığınından aldılar. Uğursuzluk bir baykuşun bitkin bir halde gelip çatısı altına tünediğini zifaf odasındaki gelin yatağını bile, bunlar yani; **Eumenides**'ler hazırladılar. İşte bu şartlar altında bir erkek çocuğun dünyaya gelmesine sebep oldular.

Bu yüzden bütün Trakyalılar bayram yaptılar ve Tanrılara şükrettiler. **Tereos**'un; Atina'nın ünlü kralı **Pandion**'un kızı ile evlendiği günün meyvesi olan **Itys**'in doğumunun; her zaman sayılı bayram günleri olarak kutlanmasını istediler. İnsanlar istikbal hakkında hiçbir şey bilemezler, gelecek zamanlar gizli ve bilinmez olaylarla doludur.

Aradan beş sene geçti. Bir gün **Prokne**, tatlı bir sesle sevgili kocasına dedi ki: "Eğer beni seviyorsan, eğer kalbinde yerim varsa, senden bir ricada bulunacağım, ya bana müsaade et, gidip kızkardeşimi göreyim, yahut babamın yanına geri götürmek şartı ile az bir zaman onun bizim yanımıza gelmesini sağla, çünkü aile ocağında aynı çatı altında birçok seneleri beraber harcadığımız aziz hemşiremi beş seneden beri görmedim. Onu çok göreceğim geldi. Eğer onu görmek saadetini bana verirsen; sana karşı minnet duygularım artacaktır."

Bunun üzerine **Tereos** bir gemi hazırlanmasını emretti. Gemi denize indi. Rüzgârlar yelkenleri şişirdi. Kürekler dalgaları dövdü ve gemi bir müddet sonra Atina kapılarına gelerek **Pire** limanına girdi. Trakya kralı kayın babasının yanına gelince, onun elini sıktı ve onunla güzel güzel konuşmaya başladı. **Tereos,** o gece Atina'ya gelişinin sebebini ve sevgili karısının di-

leğini anlattı. Baldızı "**Philomele**"yi, Trakya'dan az zamanda geri getireceğine dair söz verdi. O sırada **Pandion**'un kızı ve Trakya kralı **Tereos**'un karısının kız kardeşi **Philomele,** en süslü, en güzel elbisesini giymiş olduğu halde içeri girdi. Kızlar, kadınlar güzel görünmek için süslenirler, halbuki **Prokne**'nin kız kardeşi kırlarda, çeşme başlarında oturan peri kızlarından daha güzeldi. O, "**Olympos**"a çıkarılsaydı güzelliği ile **Aphrodite**'yi bile kıskandırır, Tanrıları bile birbirine düşürürdü.

Güzel **Philome**'yi görünce, Trakya kralı **Tereos,** ateşe yaklaştırılan beyaz başaklar, yahut alevlere bırakılan kurumuş dallar gibi tutuştu.

Gerçekten **Philomele**'nin güzelliği bir insanın kolayca aklını başından alabilirdi. Fakat **Tereos,** Trakyalıydı. Trakyalılar kalbin ve ruhun heyecanına vücudun da arzusunu karıştırırlardı. Daha doğrusu, onlar, aşkla, şehveti birbirinden ayırt edemezler, onların kalbleri tutuştuğu zaman, belden aşağı duyguları da uyanır.

Bu yüzden baldızının güzelliği karşısında adeta sarhoş olan Trakya kralının vücudu şehvetle gerinmeye, karanlık arzuları uyanmaya başladı. Gözlerini kızın parlak yüzünden, kabarık göğsüne kaydırıyor, oradan daha aşağılara iniyor, uyluklarını, muntazam bacaklarını yiyecek gibi seyrediyordu. **Philomele**'nin, arkadaşlarının ve süt ninesinin oradan uzaklaşmasını istiyor, Prensesi değer biçilmez armağanlarla kandırmaya, onun gönlünü kazanmak için her şeyi hattâ krallığını bile vermeye hazır olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Sonra kafasında onu kaçırmanın yollarını arıyor, onu elde edince babasına geri vermemek için şiddetli savaşları göze alıyordu.

Hudutsuz aşkının, başaramayacağı bir şey yoktu. Geçen her gün, onu sıkıyor ve artık kalbi içindeki alevi saklayamıyordu ve durmadan karısı **Prokne**'nin istediklerini ortaya atıyor ve onu sevindirmek için yolculuğa çıktığını ve buralara kadar geldiğini söylüyordu. O kurnazlıkla kendi ateşli isteklerini, karısının arzusu altında gizliyordu.

Aşk, en sessiz ve konuşmasını sevmeyen insanların dilinin bağını çözer. **Aphrodite**'nin, kalbinde uyandırdığı ateş **Tereos**'u yalnız geveze değil, güzel söz söyleyen bir hatip yapmıştı. Karısının dileğinin yerine getirilmesi ve beş seneden beri birbirini görmeyen kızkardeşlerin, az bir zaman için birbirlerini görmek saadetinden mahrum bırakılmamalarını rica ediyor, hattâ arada sırada ağlıyordu bile.

Güzel **Philomele,** eniştesinin candan arzusuna dayanamadı, o da ondan yana çıktı, kollarını babasının omuzlarına atarak kızkardeşinin yanına gitmesine müsaade etmesini rica etti.

Tereos, kendinden geçmiş bir halde baygın gözleriyle kızı süzüyor ve ondan zevk alıyordu. Babasına verdiği öpücükler ve onun boynuna sarılması zaten heyecanda olan **Tereos**'u büsbütün baştan çıkarıyor, kalbini yakıyordu. Kız, babasını öptükçe **Tereos,** onun babası olmak istiyordu.

Pandion, kızının yalvarmasına dayanamadı, dileğini kabul etti. **Phi-**

Iomele, çok fazla sevinç içinde olduğu halde babasına teşekkür etti. Artık akşam olmak üzere idi.

Apollon'un, koşacak pek az yeri kalmıştı. Onun atlarının yorgun ayakları, batıda, yerle gök'ün birleştiği noktaya basmak üzere idi. Trakya kralı, **Philomele**'den ayrılmıştı, onun parlak yüzünü, küçük ellerini, tenini gözünün önüne getiriyor, henüz görmediği güzel yerlerine gelince onlara da hayalen istediği şekilleri veriyordu. Kendi ateşini yine kendi körüklüyor, bir dakika onu düşünmekten kendini alıkoymadığından uyku uyuyamıyordu. Gün ağardı. Atina kralı, gemiye binmek üzere olan damadının elini tuttu ve kızını ona emanet ettikten sonra gözyaşları dökerek; "Sevgili damadım, dedi. Çok sevdiğim kızımı, ümidimi, gözümün nurunu sana emanet ediyorum, insanlık namına, kalblerimizi birleştiren mukaddes bağlar namına, hattâ Tanrılar namına sana yalvarıyorum. Onun üstüne bir baba şefkati ile titre, onu koru. İhtiyarlığımın biricik tesellisini bana az zamanda geri getirmeğe çalış. Onsuz geçen her gün, bana çok üzüntülü ve çok uzun gelecektir. Sen de kızım beni seviyorsan çabuk dön."

Pandion, hem bu sözleri söylüyor, hem de kızını durmadan öpüyordu. Zavallı ihtiyarın gözünden yaşlar akıyordu. **Tereos**'un ve kızının sağ ellerini aldı. Ona, onun namusuna, şerefine inandığını anlatmak için, kendi elleri arasında sıktı. Kızı **Prokne**'ye ve sevgili torununa selâm götürmelerini onlardan rica etti.

Philomele, göz alıcı renklerle boyanmış gemiye binmişti. Kürekler dalgaları yarıyor ve kara uzaklaşıyor gibi oluyordu.

Tereos, "Talihi yendim, istediğim varlık artık yanımdadır." diye bağırdı. Barbar adam, sevincinden titriyor, kirli arzularına hakim olamıyor ve artık beklemek istemiyordu. Bununla beraber, yırtıcı bir kartal, kıvrılmış pençeleri arasında taşıdığı tavşanı dağın tepesindeki yuvasına götürdüğü zaman, vahşi kuş, kaçamayan zavallı hayvanı seyretmekten nasıl zevk alırsa, o da kirli arzularına alet edeceği baldızını, seyretmekten öyle zevk alıyordu. Artık yolculuk sona ermişti. Yorgun gemiciler, kıyıya inmek için gemiyi terk ediyorlardı. **Tereos,** avını orman içinde, başlarını göklere değdiren ihtiyar ağaçlar altında saklamış bir kulübeye götürdü. Şaşkınlıktan, sararan, titreyen, korkan ve durmadan kızkardeşinin nerede olduğunu sorarak gözyaşları döken **Philomele**'yi, oraya kapadı. Ve iğrenç arzularını açığa vurarak aç kurtlar gibi kızın üstüne saldırdı.

Kendi namusuna, emanet edilen ve zayıf sesle durmadan babasını, kızkardeşini ve bilhassa Tanrıları yardıma çağıran zavallı bakireyi zorla kirletti.

Philomele, müthiş bir korkuya tutulmuştu. Bir kurdun yaraladığı korkak bir kuzu, kuvvetli bir silkinme ile canavarın dişlerinden kurtulduğu zaman kendini emniyette sayabilir mi? Yahut süt beyaz bir güvercin kanadlarının rengi, kan ile kızardıktan sonra daima titrer ve kendini sıkan pençelerden hâlâ korkar. Nihayet başına gelen felâketin şaşkınlığından biraz kendine gelen **Philomele,** saçlarını yolmaya başladı. Yüzünde perişanlık ve ıstırap

okunuyor, dağınık saçlarını yoluyor, kirli izler bırakılan göğsünü yumrukluyor, çürütüyor, kollarını **Tereos**'a doğru uzatarak şöyle bağırıyordu: "Barbar ne babamın ricaları, ne onun ateşli gözyaşları, seni müteessir etmedi, öyle mi? Ne bir kızkardeşin hâtırası, ne bekâretim, ne de evliliğin mukaddes hakları seni durdurmadı, her şeyi ayaklar altına aldın. Ben kızkardeşimin kuması; sen de iki kızkardeşin kocası oldun; ah, ben alçaklığın bu derecesine neden düştüm? Rezil, vicdansız, namussuz, niçin cinayetini tamamlamak için hayatımı da almıyorsun? Eğer masum bir kızın, bir baldızın namusunu kirletmek Tanrıların gözünden kaçmıyorsa, eğer feryadıma kulak asmayan **Zeus**'un kudreti hâlâ varsa, eğer dünyada, namus, iffet insanlık ölmediyse, bir gün intikamım alınacak, utanmayı bir tarafa bırakarak, ben kendim cinayetimi ilân edeceğim. Eğer yapabilirsem, onu bütün dünyaya ilâna koşacağım. Eğer bir engel beni ormanlarda tutarsa, felâketimin şahidi olan kayaları şikâyetlerimle inleteceğim. Eğer gökyüzünde tanrılar varsa, sesim onlara kadar yükselecek."

Bu sözler, namus düşmanının ruhunda hiddet fırtınaları kopardı, müthiş korkular uyandırdı. Bu duyguların tesiri ile kendinden geçip beline asılı olan hançeri kınından çekti. "**Philomele**"yi saçlarından yakaladı. Kollarını büktü ve bağladı. Zavallı, ölüme kavuşabilmek ümidi ile boynunu uzattı. Fakat kendini kirleten adamdan iğrenen **Philomele,** son nefesinde de durmadan ihtiyar babasının adını tekrar edip, bağırmaya çabalarken, **Tereos,** kızın dilini, demir bir kıskaçla sıkıştırdı, sonra onu kılıcı ile dibinden kesti. Dil yere düştü. Bir yılanın kesilen kuyruğu, ait olduğu vücuda kavuşmak ümidi ile ölürken nasıl titrerse, kesik dil de kendi kanı ile ıslanan toprak üstünde mırıldanarak öyle titriyordu.

Bu barbarlıktan sonra **Tereos**'un kurbanını, birçok defalar kirli arzularına âlet ettiğini söyleyenler eksik değildir. Böyle bir cinayetten sonra rezil adam, karısının önüne çıkmaktan çekinmedi. **Prokne,** kocasını görünce, kızkardeşini sordu. **Tereos,** yalancıktan feryat ederek **Philomele**'nin öldüğünü söyledi. Döktüğü gözyaşları da, anlattığı hikâyesini doğruluyordu. **Prokne,** omuzları üstünde dalgalanan ve altınlarla süslenmiş olan elbiselerini yırttı, attı. Matem elbisesini giydi. Kızkardeşinin hâtırası için büyük bir mezar yaptırdı. Ölüler arasında sandığı zavallı **Philomele**'ye kurbanlar kesti. Kızkardeşinin namusu ayak altına alındığından, dili kesildiğinden değil, onun ölümünden ötürü ağlıyor, sızlıyordu.

Aradan bir sene geçti, **Philomele** ne yapıyordu? Muhafızlar onun kaçmasına engel oluyor ve sert kayalar, kapatıldığı yerin duvarlarını teşkil ediyordu. Dilsizdi, konuşamıyor, felâketini haykıramıyordu. Fakat felâket mürebbi-i beşerdir." İnsana çok şey öğretir ve "dehâ'" felakâtten doğar. O, bir gergef üzerine beyaz bir kumaş gererek becerikli parmakları ile kırmızı renkli harflerle, başına gelen felâketi işedi, bu işi bitirince onu hizmetçi bir kadına vererek işaretlerle, hanıma götürmesini anlattı. Bu kadın, **Prokne**'nin hizmetçilerinden biri idi. Kumaşın içindekinden haberi olmadan hemen ha-

nımına götürdü. Zalim barbarın karısı onu açarak kızkardeşinin yazdığı kederli yazıları okudu. Böyle bir facianın işlenebileceğine kim inanırdı. O sustu, kederini sakladı. Acı, onun ağzını mühürlemiş gibi idi. Duygularını hangi sözlerle ifade edebilirdi ki; onları boş yere arıyordu. Boş yere gözyaşları akıtmanın ne faydası vardı. O şimdi kutsal tanınan her şeyi ayak altına almaya, intikam namına her türlü cinayeti işlemeye hazırdı.

O sıralarda, **Dionysos** namına yapılan bayramlar gelip çatmıştı. Bu bayramları kutlamak, Trakyalı kadınların âdeti idi. Geceleri şenlik yapılıyor, bütün şehir neşe içinde çalkalanıyordu. Kraliçe karanlıklar arasında sarayından çıktı. Âyinlerde giydiği elbisesini giymiş, eline silâhını almıştı. Alnı asma dalları ile süslenmişti ve omuzlarına attığı bir geyik derisi sol tarafından sarkıyordu. Hafif mızrağını da almayı unutmamıştı.

Prokne, adamları tarafından takip edilerek ormanlarda ilerliyordu. Çok heyecanlı idi. Kalbindeki acının doğurduğu heyecanı etrafındakilere dinî bir heyecan olarak gösteriyordu. Nihayet **Philomele**'nin kapatıldığı gizli yere geldi. Ona bağırdı, kapıları kırdı ve kızkardeşini kaçırdı.

Ona, **Dionysos** âyinlerinde giyilen elbiselerden giydirdi. Yüzünü asma yaprakları ile örttü, şaşkın ve zavallı bir halde olan **Philomele**'yi kendi sarayına götürdü.

Philomele, bu iğrenç felâketinin sebebi olan kralın sarayının eşiğine geldiğini görünce korkudan titredi ve solgun çehresinin çizgileri gerildi. Onu sarayda bir odaya sakladıktan sonra **Prokne,** bahtsız kızkardeşinin üzerindeki elbiseleri çıkardı ve onun utancından kızaran yüzünü açtı, onu kucaklamak, kolları arasında sıkmak istedi. Fakat o kendisine ihanet etmiş gibi gözlerini kaldırıp yüzüne bakamıyor, daima alnını yere doğru eğiyordu. Ona karşı Tanrıları tanık tutarak kendisinin günahkâr olmadığını ve zorla iffetinin kirletildiğini anlatmak istiyor, fakat dilsiz olduğu için sesinden yardım göremiyor, yalnız jestlerle, hareketlerle derdini dökmeye uğraşıyordu.

Prokne, kendini daha fazla tutamadı. Kızkardeşinin gözyaşı dökmesine kızdı; "ağlamak neye yarar, dedi. Öcalmak lâzım, ben her şeyi göze aldım, hançer veya ondan daha keskin bir aletle onu vurmak ve meşale ile onun muhteşem sarayını ateşe verip felâketine sebep olan ahlâksızı diri diri yakmak arzusundayım. Bıçakla onun gözlerini oyup, dilini ve senin namusunu lekeleyen uzvunu kesmek ve vücudunu delik deşik etmek istiyorum. Bunlardan daha korkunç, tüyler ürpertici ne gibi cinayetler yapılabilir, diye düşünüyorum... **Prokne,** sözünü bitirmeden oğlu **Itys** yanına geldi. Önünde, hiçbir şey bilmeyen masum çocuğu görünce ona hain gözlerle bakarak "Ah" dedi, "tıpkı babana benziyorsun," Daha fazla bir şey söylemeden kalbinin içinde kaynayan kinle aklında korkunç bir cinayet tasarlıyordu. Bu sırada çocuk, annesine yaklaşıp selâmladı. Küçük kollarını annesinin boynuna doladı, sonra okşayarak ve masum sözler söyleyerek onu öptü. Annesi, kendi vücudunun bir parçası olan yavrucuğunun bu hareketleriyle titredi ve istemeyerek gözleri yaşardı. Hiddeti ve nefreti biran için söndü. O sırada ana

kalbinin şefkatle çarptığını, ruhunun çırpındığını ve düşüncelerinden vazgeçmek üzere olduğunu hissetti. O zaman, gözlerini oğlundan kızkardeşine çevirdi ve ikisini de seyrede ede "niçin dedi, birisi dilsiz ve derdini anlatamazken, öteki okşayışlarıyla acımak duygularımı uyandırıyor? Bak, seni nasıl bir adama vermişler ey "**Pandion**"un **kızı** bu kadar aşağı olma. **Tereos** gibi namussuz ve ahlâksız bir kocaya acımak cinayettir." Aynı zamanda **Ganj** nehri kenarındaki dişi kaplanların meme emen geyik yavrularını sık ormanlara götürdüğü gibi oğlu "**Itys**"i kucağına alarak yürümeye başladı.

Az sonra sarayın en ucuna gelmişlerdi, çocuk kollarını uzattı, felâketini hissederek; "anne ah, anneciğim" diye bağırdı ve annesinin boynuna atıldı. **Prokne,** gözlerini çevirmeden küçük bir hançeri oğlunun kaburgalarına soktu. Zavallı yavruyu öldürmek için bir vuruşu kâfi gelmişti fakat onu öyle bırakmadı, başını keserek körpe vücudundan ayırdı. Titreyen vücudu, daha soğumadan onu parça parça yaptı, tunç bir tencereye koyarak, onların bir kısmını kaynattı. Arta kalanlarını kızgın kömürün üstünde kızarttı. Döşemeler kanla boyanmıştı. **Prokne,** daha **Tereos**'a bir şey söylemeden bu yemekleri masaya koydu. Atine usulü üzere yalnız kocasının bulunabileceği bir ziyafet tertip ederek, kralın yanındaki adamlara çekilmelerini emretti. **Tereos,** kendi eti ve kendi kanı ile karnını doyurdu. Ve kendi bağırsaklarını kendi karnına tıkıştırdı. Sonra bana "**Itys**" i getirin, dedi.

Prokne sevincini gizlemedi, ona felâketi bildirmek için sabırsızlanarak "'istediğin; sende senin içindedir, seninle beraberdir" dedi.

Tereos, gözlerini etrafına gezdiriyor ve oğlunu arıyordu. Onu aradığı ve durmadan çağırdığı sırada **Philomele,** saçları darmadağınık bir halde içeri girerek "**Itys**"in kanlı başını babasının yüzüne attı. O öç aldığından ne kadar sevindiğini anlatabilmek için konuşmayı şimdiki kadar hiçbir zaman arzu etmemişti. Trakya kralı, korkunç feryatlar koparark, bu müthiş ziyafetten kaçtı. Bazan midesinden oğlunun kendisine yemek olarak verilen uzuvlarını çıkarmak istiyor, bazan ağlıyarak "Ah, oğlumun mezarıyım" diyor ve **Pandion'un kızlarını** kovalıyordu. Onlar sanki kanatlanmış uçuyor gibiydiler. Gerçekten, Tanrılar onları kanatlandırmışlardı. **Philomele,** bülbül oldu, ormanlara çekildi. Öteki **Prokne,** kırlangıç halinde damların altına sığındı. Bu cinayetin izleri henüz silinmemişti. Hâlâ onun kanatlarında kan lekeleri vardı. Keder ve öç hırsı ile koşan **Tereos**'un da alnı bir sorguçla süslendi, burnu uzayıp mızrak şeklini aldı ve bir **taraklıkuş** oldu. Bu felâketin acısı ile Atina kralı **Pandion** da vaktinden evvel bu hayata gözlerini kapadı.

Zavallı küçük "**Itys**"e gelince onun **sakakuşu** olduğunu söylerler.

Bu meşhur efsane hakkında bazı şairler ve mitologlar çeşit çeşit mütalâalar yürütmüşlerdir:

Anakreon ve **Apollodoros; Philomele**'nin Bülbül değil, Kırlangıça çevrildiğini; **Prokne**'nin de Bülbül olduğunu söyler. **Pausanias** ise bu talihsiz Prenseslerin Atina'ya kaçtıklarını ve orada bir köşeye çekilerek kimseye görünmeden bir müddet yaşadıklarını söyler, onlar o kadar kederli ve o kadar

üzüntülü bir ömür sürüyorlardı ki, Tanrılar bu dertli kızkardeşlere acıdılar, birisini bülbüle, diğerini de kırlangıça çevirdiler. Bu iki kuşun ötüşlerindeki hüzün ve şikayetler boş yere değildir.

Homeros, Philomele ve **Itys**'den bahseder, fakat **Prokne** ve **Tereos**'u tanımaz.

"**Hygin**"e göre **Tereos**, Kartala çevrilmiştir. Diğer bir iki mitolog **Itys**'in yabani güvercine ve dedesinin yani Atina kralı **Pandion**'un balık yiyen bir nevi karakuşa tahvil edildiğini ve bu suretle kederini, matemini tüylerinin siyahlığında taşıdığını söyler. **Ovidios**'un yazdığı şekil en çok kabul edilenidir. Garp şairlerinin, bülbülü çoğu zaman **Philomele** kelimesi ile anlatmaları da bunu gösterir. Mitologlar bu değişmelerden birçok manalar çıkarmaktadırlar.

Şöyle ki: Taraklıkuş da **Tereos**'un hantallığı vardır. Hızla uçamaz ve biraz uçunca yorulur yere konar, başında krallık tacının sorgucunu taşımakta ve uzun gagasını mızrak olarak kullanmaktadır. Hâlâ avare avare dolaşmakta ve öldürülen oğlunu "**Itys, Itys**" diye çağırmaktadır.

Koruluklarda gizlenen bülbüle gelince, o başına gelen felâketi herkesten saklamak isteyen, çelimsiz, dertli bir kuştur. Güzel bir kız iken zorla kirletilmiş, üstelik dili de kesilmiştir. Onun, kimsenin yanına çıkacak yüzü yoktur. Feryatlarını, şikâyetlerini mehtaba söyler, yıldızlara haykırır. Dokunaklı ve içli sesinde kederinin izleri, ümitsizliği vardır. Şairler onu çok iyi anlarlar ve bilirler ki onun bir damla kalbinde bir keder deryası dalgalanmaktadır.

Ya kırlangıç; kocasına karşı duyduğu kinden ötürü; oğlu güzel **Itys**'i hançerleyen, bu zavallı annenin, evlerimizin çatılarında, bizim yanı başımızda ne işi var? Neden yuvasını, kayalara, dağlara yapmıyor; ağaçların yüksek tepelerine kurmuyor da; açık bulduğu pencerelerden çatı aralarından girerek, sarayların, kışlaların, hanların, evlerin hattâ en fakir kulübelerin bile damlarına, tavanlarına kuruyor. Çünkü o, hiddete kapılarak büyük bir cinayet işlemiştir. Elini evlât kanı ile boyamıştır. Dikkat etmediniz mi, göğsünün altında hâlâ kan lekeleri vardır. Evleri gezerek öldürdüğü oğluna benzeyen bir çocuk aramaktadır.

Ona acıyınız; o acı acı çığlık koparan, feryat eden dertli ve günahkâr bir annedir.

HESTİA yahut VESTA

HESTİA, Yunanca "Ocak" demektir.

Mitolojide **Hestia,** aile ocağını temsil eden bir Tanrıçadır. Daha doğrusu her evin her ailenin ocağında veya tapınakların mihrabında yanan ateşin Tanrıçasıdır.

Hestia, diğer Tanrılar gibi halkın muhayyilesinden doğmadığından onun hakkındaki mitler hemen hemen yok gibidir. **Hesiodos**'a göre,

— (Çünkü Homeros'tan evvel bu Tanrıça bilinmiyordu) — **Hestia, Kronos** ile **Rhea**'nın kızı ve **Zeus**'un kızkardeşidir. İlk doğan, bir Tanrıça olmak itibarı ile Tanrıların da, insanların da, en çok saygısını o kazanmıştır. Teşrifatta, bütün Tanrılardan evvel o gelirdi. **Zeus, Hera, Hades, Poseidon** bunların hepsinin ablası olduğundan çok sayılır ve sevilirdi.

Fakat o, bu sevgi ve saygıdan şımarmazdı. Hiçbir hâdiseye, hiçbir şeye karışmaz, diğer Tanrıları sinirlendiren olaylar karşısında hareketsiz kalırdı. Zaten büyük filozof **Platon,** "Tanrılar sarayında yalnız **Hestia** hareketsiz kalır" derdi.

Artemis ve **Athena** gibi o da kocaya varmadı.

Deniz Tanrısı **Poseidon** ile **Apollon,** ona aşık oldular. Onunla evlenmek istediler, fakat temiz bir bakire olarak kalmak isteyen **Hestia,** bu teklifleri daima reddetti.

Bir gün **Poseidon** ile **Apollon** onun peşine düştüler, onu sıkıştırıyorlardı. **Hestia,** kardeşi **Zeus**'un yanına koştu, kendisini kurtarmasını rica etti ve onun himayesine sığındı.

Baş Tanrı **Zeus**'un başına, elini koyarak ebediyen bakire kalacağına and içti ve bu andını tuttu, hiç kimseye gönlünü kaptırmadı, hiç kimse ile evlenmedi.

Hestia'ya Romalılar, **Vesta** derler ve **Vesta** namına bir mabed kurdukları zaman onun korunmasına, evlenmemiş bakire kalmış kızları ayırırlardı. Ölünceye kadar bakire kalmaya andiçen **Vesta rahibeleri,** yeminlerini tutmazlarsa diri diri toprağa gömülmek cezasına mahkûm olurlardı.

İnsanlara ev yapmalarını öğreten, aile hayatına ait huzur ve sükûnu, mutluluğu sağlayan Ocak Tanrıçası **Hestia** idi.

Ailenin kudsiyet ve istikrarını temsil eden **Hestia, Site**'nin esas Tanrıçası sayılmaya başlandı. Çünkü Site de bir büyük aile demekti, doğrusu

site'lerin her biri ailenin çoğalmış bir ocağı, "Umumî bir evi" sayıldığından, oralarda **Hestia** namına daima yanan ve hiç sönmeyen bir ateş bulunurdu.

Orası umumî hayatın bir iman merkezi sayılırdı. Eski zamanlarda site'nin kralının, ocağı sonraları "Pritana Ocağı" haline çevrilmiş oldu. Burası fakirlerin sığındıkları yer, misafirlerle yabancıların kabul olundukları, ağırlandıkları bir mekân oldu. Daire biçiminde olan bu binanın ortasında **Hestia** mihrabı bulunur, sitenin ateşi, hiç sönmeksizin orada yanar dururdu.

Harp zamanlarında, asker sevkiyatında bu ateşten alınır, götürülür ve muhacirler yeni oturdukları şehire, Yurt Tanrısının bu mukaddes ocağından ateş alırlardı.

Site'nin mukaddes ocağında alev saçan bu kutsal ateş, bütün Yunanistan'a, sonraları bütün yeryüzüne yayıldı. Bu kutsal ateşin merkezi **Delphi**'de idi.

Aiskhylos'un anlattığı vechile; doğuda, batıda, yeryüzünün iki ucunda **Zeus**'un uçurup saldığı iki kartal gelmiş, **Delphi**'de birbirine kavuşmuşlardı. Gerçekten **Delphi**'de Hestia'ya mahsus büyük ve muhtaşem bir mihrap vardı, bu mihrap Yunanistan'ın hatta bütün dünyanın "Umumî Ocağı" sayılırdı.

Hestia'nın heykelleri pek azdır. Argoslu **Glaukos**'un **Olympia** şehri için yaptığı heykel meşhurdur. **Paros**'ta onun heykellerinin en tanınmışı vardı. Tanrıça bazan ayakta tasvir edilir. Fakat daima o hareketsiz bir halde imiş gibi bulunur.

HEPHAİSTOS yahut VULCAİN

HEPHAİSTOS, Ateş Tanrısı idi. **Zeus** ile **Hera**'nın oğlu olan bu Tanrı, topal olarak doğdu ve bütün hayatı müddetince, yıldırımın zikzak yürüyüşünü taklit ederek yürürdü. Annesi onu doğurduğu zaman yüzüne bakmış, çirkinliğinden utanmış, ondan nefret etmiş ve ölmezlerin alaylı kahkahalarından kurtulmak; istihzalarına hedef olmamak için onu **Olympos**'tan aşağı fırlatmıştı.

Hephaistos, Tanrılar dağından atılınca, düşüşü tam bir gün devam etti ve akşam güneş batarken, o bir gök taşı gibi **Lemnos** adasına düştü. Orada, kendisine demir, bronz ve değerli madenler üzerinde çalışmak sanatını öğreten bir hocanın yardımı ile bir yanar dağın içinde demirhanesini kurdu ve tam dokuz sene durup dinlenmeden çalıştı. Çok ince sanatkarane eserler ortaya koydu. Nadide yüzükler, bilezikler, kalkanlar yaptı. Fakat annesinin ve onun hatıralarını hiçbir zaman unutmadı. Bir gün dumanlar ve isler içinde, yüzü gözü simsiyah atölyesinde çalışırken annesinin yanına çağırılması için bir plân tasarladı. Bunun üzerine işe başlayan topal Tanrı, annesi **Hera**'ya altından muhteşem bir taht yaptı, fakat bu taht basit bir taht değildi. Onun görünmez bağlarla techiz edilmiş kıskaçları vardı. Tahtı **Olympos**'a yolladığı zaman **Hera**, güzelliğine, ihtişamına hayran oldu.

Fakat onun üstüne oturur oturmaz, oraya bağlanıp kaldığını hissetti, Ölmezlerden hiçbiri **Zeus**'un karısını bu esrarlı tahtın kıskaçlarından kurtaramadı. Bunun üzerine Baş Tanrı, karısını bu beladan kurtarmak için **Hermes**'i göndererek **Hephaistos**'u çağırttı. Fakat topal Tanrı babasının habercisinin bütün ricalarını ve istirhamlarını işitmiyormuş gibi davrandı. **Ares**, annesini bu sihirli tahttan kurtarması için **Hephaistos**'u zorla, kuvvet kullanarak **Olympos**'a getireceğini düşündü. Fakat yapılan mücadelede topal Tanrı, üstüne tutuşmuş paçavralar atarak **Ares**'i yendi, kaçmaya mecbur etti. Halbuki Şarap Tanrısı **Dionysos**, onu sarhoş ederek kandırdı ve ondan **Hera**'yı bir şartla sihirli tahttan kurtaracağı vaadini aldı. Onun ileri sürdüğü şart "Tanrılar dağına kabul edilmesi ve eş olarak **Aphrodite**'nin kendisine verilmesi" idi.

Karısının gülünç bir vaziyette, işkence çekmesine razı olmayan **Zeus**, topal ve dargın oğlunun şartını kabul etti. Bunun üzerine **Dionysos**, onu bir eşeğin sırtına bindirerek **Olympos**'a çıkardı ve mabudların kahkahaları arasında topal Tanrıyı **Zeus**'un sarayına soktu, o da **Hera**'yı kurtardı.

Olympos'a yerleşince ilahi demirci ilk iş olarak orada kendine bir saray kurdu. Baştan başa tunçtan yapılan bu saray güneş doğunca pırıl pırıl parlardı. Onun dört tarafına ve tavanına yıldızlar serpiştirilmişti. Sarayın bir tarafına muhteşem demirhanesini yerleştirdi. Yirmi büyük ocağın üstündeki kocaman potalarda kalay, tunç, altın, gümüş kaynıyordu. Yirmi körük işliyor, ocakları alevlendiriyor her taraftan alevler çıkıyor, parlıyor ve çekiçlerin gürültüleri **Olympos**'u dolduruyordu.

Hephaistos, her gün, gün doğduktan sonra atölyesine gidiyor, geniş ve yüksek örsü üzerinde bir elinde çekici, öbüründe kıskacı çalışıyor, kıymetli maddelerden Tanrılar ve insanları şaşırtan ince ve sanatkarane eserler yapıyordu.

O **Zeus** için muhteşem bir asa, altından taht imal etti. **Demeter** için, parlak bir orak yaptı.

Apollon ve **Artemis**'in oklarının ucuna, su vererek sertleştirdi, onların ok kılıflarını yaptı. Bundan başka, bu ilâhi işçi **Olympos**'u süslemek için elinden geleni yaptı; güneş için bir ev inşa ettikten sonra, ocağından çıkan, tunç plaklarla **Zeus**'un büyük sarayının duvarlarını kuvvetlendirdi, kendi kendilerine işleyen ve üstlerine oturacak Tanrıların arzularına göre otomatik olarak hareket eden koltuklar imal etti.

Tanrıların, **Ambrosia** içtikleri kupaları yaptı. **Hephaistos,** Tanrılara olduğu gibi insanlara da iyilik etmesini severdi. O, **Ariane** için eşsiz bir taç, "**Harmonia**"ya parlak bir kolye, **Herakles** ve **Diomedes**'e altın bir zırh, **Akhilleus**'a bir silah ve güzel bir kalkan yapmıştı.

İş günü bitince **Hephaistos,** ocaklarının körüklerini kısıyor, aletlerini gümüş bir sandığa dolduruyor, terli çehresini sildikten is ve kurumdan siyahlaşan ellerini, sinirli boynunu temizledikten, kıllı göğsüne dolan eğe döküntülerini silktikten sonra, yaldızlı bir elbise giyiyor ve eline kendisine baston vazifesi gören bir asa alarak topallaya, topallaya, Tanrılar yanındaki yerini almaya gidiyordu.

Gök ve yerin Ateş Tanrısı olan **Hephaistos,** yalnız ilahi bir demirci olarak kalmadı; dünya yüzünde yanar dağların ağızlarından çıkan alevler, dumanlar ona ait olan yeraltı demirhanelerinin ocaklarından yükselmekte idi. Depremlerle beraber yeraltından gelen müthiş uğultular, hep onun muazzam imalathanelerinden gelen gürültülerdi.

Onun en meşhur atölyesi "**Lemnos**" adasında idi. **Etna** yanardağının tepesinden savrulan dumanlar, onun **Sicilya**'da bulunan başka bir yeraltı demirhanesinin ocağından çıkmakta idi. Burada yani **Sicilya**'daki atölyesinde **Hephaistos,** yalnız başına çalışmıyordu. **Kyklops**'lar da, onunla beraber çekiç sallıyorlardı. **Kyklops**'lar alınlarının ortasında kalın kaşları altında kıvılcım saçan tek gözleri bulunan korkunç devlerdi. **Etna** yanardağının derinliklerine gömülmüş, bu müthiş devler, gece gündüz orada, dağın altında, uçsuz bucaksız mağaralarda durup dinlenmeden demir döverler, demirhanelerinin dumanlarını **Etna**'nın tepesinden püskürtürlerdi. Onlar mu-

azzam örslerinin üzerine indirdikleri balyozlarla, yerleri sarsarlar, ortalığı korkunç yaygaralara boğarlardı. Dövdükleri kırmızı demiri su birikintilerine soktukları zaman, korkunç ıslıklar çalarak buğular yükselir ve ocakların körüklerinden çıkan fısıltılar, kuvvetli demircilerin çıkardıkları, seslere karışırdı. Ağır çekiçleri kaldıran, şişkin adaleli kolları, örsler üzerine indiği zaman örsler inler ve her tarafa kıvılcımlar saçılırdı. Kıskaçların ağızları ateşte kızdırıla, kızdırıla bembeyaz olan ve **Zeus**'un müthiş yıldırımlarını meydana getiren demirleri, sağa, sola dönerek ısıtırlardı.

Daima kendisine demirhane vazifesi gören yanardağların içinde iş gören, madenleri eriten ve çeşit çeşit aletler yapan **Hephaistos,** yalnız cansız şeyler, kalkanlar, tahtlar yapmakla kalmıyor, harikulade güzel heykeler de yapıyor ve onları canlandırmasını, hareket ettirmesini biliyordu. Ağızlarından alev kusan altın köpekler, tunç boğalar, canlı genç kızlara benzeyen, güzel bakireler de imal ediyordu. İşin garibi, heykellerini yaptığı bakireler gerçekten canlı imişler gibi ses çıkarırlar, çalışırlar ve ona hizmet ederlerdi.

İşte bu sanatkar Tanrıya **Zeus,** ilk kadını yaratmasını emretmişti ve "İnsanın Yaradılışı" bahsinde gördüğüüz **Pandora**'yı da o yaratmıştı.

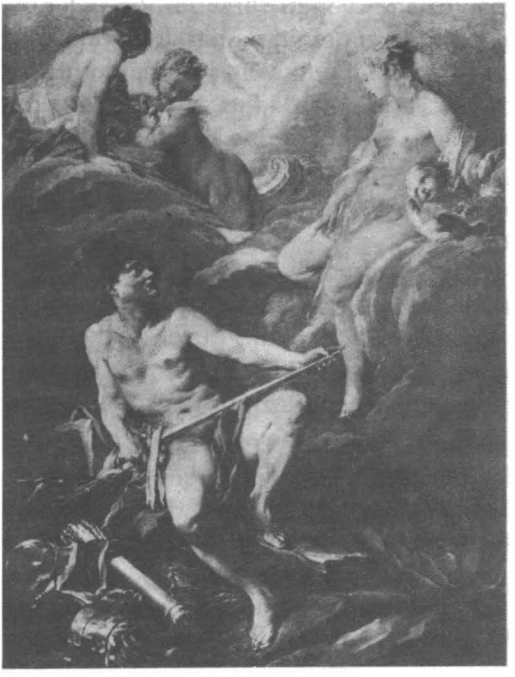
HEPHAİSTOS'un AŞKLARI

Ömrünü isli atölyelerde, kurumlu demirhanelerde geçiren **Hephaistos,** zevki de ihmal etmezdi. Tanrıların en çirkini olduğu halde **Aphrodite**'nin kocası olmuştu. Bu iş onun rızası alınmaksızın yapılmıştı, fakat bu evlenme tehlikesiz olmadı. Çünkü oynak karısı, onu sık sık aldattı, bilhassa Harp Tanrısı **Ares**'le nasıl yakalandıklarını ve topal kocasının onları ince bir ağ içinde yakalayarak günah işleyenleri bütün Tanrılara nasıl gösterdiğini, **Ares** bahsinde görmüştük; bu rezalet, karısının bu ihaneti, topal Tanrıyı uslandırmadı, kendi haline, çirkinliğine bakmadan, bahtsızlığını düşünmeden Zekâ Tanrıçası güzel **Athena**'ya gönül verdi, onu hırsla takip ediyor ve elde etmeye çalışıyordu.

Fakat Zeka Tanrıçası, iradesi ile onu yendi, bir gün **Marathon** sahrasında **Athena**'nın peşine düşmüştü. Onu kandırmaya çalışıyordu. Fakat güzel Tanrıça bu usta Tanrının elinde kirlenmedi, kurtuldu kaçtı.

Bazı efsaneler **Hephaistos**'un **Athena**'ya karşı duyduğu aşkın, Zeka Tanrıçasının doğduğu gün başlamış olduğunu anlatırlar. Sözde **Athena**'yı kafasından doğurtmak isteyen **Zeus, Hephaistos**'un atölyesine inip de, alnına balta ile vurdurduğu zaman, oradan baştan aşağı silahlı olarak ve neş'eli çığlıklar koparark fırlayan Zeka Tanrıçasını, topal Tanrı görünce sevmiş, **Zeus**'tan onu istemişti. Kendi baltası ile doğurttuğu bu bakireyi **Zeus;** topal Tanrıya vereceğine söz bile vermişti. Fakat **Athena,** bunu istemedi; babasını zorlukla sözünden caydırdı.

Bu sevişmede, semavi bir ateş sembolü olan **Athena** ile, dünyevî ateşi

(Şekil: 32) Tanrıların en çirkini olan Hephaistos

temsil eden **Hephaistos**'un birbirinden kaçınması, bununla beraber, insan elinden çıkan san'atların koruyucusu olan her iki Tanrı da insanlara yararlık ve fayda sağlamak amacını güttükleri zaman birleşiyorlar, kaynaşıyorlar.

Letafet perilerinden biri olan **Aglai** ile güzel **Karis**'i de **Hephaistos**'un karılarından sayarlardı.

Proteos'ün kızı **Kabeiro** ile evlendiğini ve ondan **Kabires**'lerle **Sicilya** adasında ikiz **Palıgues**'leri doğuran **Aetna**'nın doğduğunu söylerler. Halbuki diğer bir efsane **Palıgues**'lerin **Zeus** ile **Hephaistos**'un kızı **Aethalia**'dan doğduğunu anlatır. Rivayete göre ikiz **Paligues**'lere gebe kalan **Aethalia**; **Hera**'nın intikamından korunmak için; yavrularını doğuruncaya kadar yerin kendisini saklamasını arzu etti. Onun isteği yerine getirildi. İki çocuğu, günü tamam olunca "Karanlık yerin altından günün ışığına çıktılar". **Etna** yanardağının ayağının ucunda bulunan bu iki küçük göl, daima kaynak su ile kükürtle dolu oldukları halde o ikiz çocuğun doğdukları yerin hatırasını hâlâ saklarlar.

Hephaistos'un oğulları arasında **Ardalos, Palamon** ile **Pylios** da vardır. Keza babası gibi topal olduğu halde **Epıdaure**, civarından geçenlere saldıran ve sopası ile onları öldüren **Periphetos** de, **Hephaistos'un** oğlu olup sonradan meşhur kahramanlardan **Theseos** tarafından öldürüldü.

HEPHAİSTOS'un İŞ ARKADAŞLARI

Atölyelerinde çalışırken **Hephaistos,** yalnız değildi. Bazı ikinci derecede gelen yeraltı Tanrıları yahut ateş devleri kendisine yardım ederlerdi. **Etna** yanardağının altında Tanrının yanı başında çalışan, çekiç sallayan, ter döken **Kyklops**'lar bu yardımcıların, en tanınmışları idi. Yunan mitolojisinin ilk **Kyklops**'ları **Uranos** ile **Gaia'nın** yani gökle yerin şu; üç oğlundan ibarettir; **Arges, Steropes, Brontes,** bunlar babaları tarafından **Tartaros**'a atılmışlarken **Zeus**'un isteğiyle kurtarıldılar ve **Titanlara** karşı yapılan savaşa iştirak ettiler.

Onlar **Zeus**'e; yıldırım, gök gürültüsü, şimşek verdiler, **Hades**'e tunç miğfer, **Poseidon**'a üç çatallı yaba armağan ettiler.

Onlar, oğlu **Asklepios**'un (*) öldürülmesinden kızan **Apollon** tarafından okla vurulup öldürüldüler.

Kainatın yaratılışı bahsinde ismi geçen bu **Kyklops**'larla, **Homeros**'un **Odysseia**'sında adı geçen **Kyklops**'lerin hiçbir ilgileri yoktur. **Homeros**'un **Kyklops**'ları çirkin, iğrenç, alınlarının ortasında tek gözleri bulunan ve Sicilya adasının kuzey batısında yaşayan dağ cüsseli adamlardı. Çobanlıkla geçinen bu adamlar kaba ve fena cüsseli idiler, yalnız başlarına mağaralarda yaşarlar ve adanın kıyısına düşen yolcuları parçalarlardı, bunların en tanınmışları **Odysseus**'i ve arkadaşlarını yakalayan, tutsak eden **Polyphemos** idi. Yunan kahramanı, bu haydudun elinden kurtulmak için onu sarhoş etti, ateşte kızdırılmış bir demir parçası ile gözünü çıkarttı ve arkadaşları ile birer birer koyunların altına girmişler, koyunlarını eliyle yoklayarak dışarı çıkarak devin tutsaklığından kurtulmuşlardı. Gözsüz kalmak bahtsızlığına uğramadan evvel **Polyphemos**, deniz perilerinden **Galateia**'ye aşık olmuştu. Her gün, periye bir ayı yahut bir fil göndererek kur yapıyordu. Bunların macerası, **Poseidon** bölümünde anlatılmıştır. **Hephaistos**'un iş arkadaşları, yalnız bunlardan ibaret değildi. Yunanistan'ın her bölgesinde türeyen, bazı san'atkârlar hep onun adamları idi.

Vaktiyle; küçük Asya'da **Phrygia**'da adı "Kazdağ" olan ve o zamanlarda **İda** dağı ismiyle anılan bu meşhur dağın, sık ormanları arasında **Daktylos** denilen becerikli sihirbazlar yaşıyordu. Önceleri onların üç kişi olduğu söyleniyordu, bunlar **Dammaneus, Kelmis** ile, ilk defa ateşte demiri ısıtarak kıpkırmızı yapan ve **Hephaistos**'un san'atını bu dağın bir mağarasında tatbik eden usta **Akmon** idi. Zamanla **Daktylos**'ların sayısı arttı. **Phrigia**'dan **Girit** adasına geçtiler ve ada halkına ateşin kullanılmasını ve madenlerin işlenmesini öğrettiler. İlk defa hesabı ve alfabeyi de bunların icat ettiği söylenir.

Hephaistos'un heykellerle gösterilmesi:

Ateş ve Sanayi Tanrısı olan **Hephaistos** ekseriya kollarının adaleleri şişkin, göğsü kıllı, iriyarı bir demirci şeklinde gösterilirdi. Tarak yüzü görmemiş uzun saçları perişan ve darmadağın idi. Sivri sakalı onun çehresine, hem aksilik hem de aptallık ifadesi veriyordu. Başına meşinden sivri ve yuvarlak bir terlik geçirirdi. Giydiği işçi gömleği kısa ve kolsuzdu. Onun sağ tarafı yırtmaçlı idi. Oradan omuzu, kolu ve göğsünün bir kısmı görülürdü. Sağ elinde bir çekiç ve sol elinde bir kıskaç tutardı, her ne kadar topal idiyse de sanatkarlar onun heykelini yaparken, bu kusurunu görmezlerdi.

(*) Apollon bahsine bakınız.

POSEİDON yahut NEPTUNE

POSEİDON için yazılan eski bir yakarış şöyledir:

"Ey yerleri sarsan kara saçlı **Poseidon,** beni dinle; hızlı koşan dört azgın atın çektiği şarını, tuzlu sular arasından geçirerek, elinde taşıdığın üç çatallı, uzun yabayı sallıyorsun; derin suların, uçsuz bucaksız denizlerin sultanı olan Tanrı, "Yer"in temelini koru, onlar toprağın ağır yükü altında ezilmesinler, çökmesinler; gemilere, uygun rüzgâr gönder, onların yelkenleri şişsin, bana, sağlık, iç rahatlığı, kınanmayacak bir zenginliğin, iyiliklerini ver."

(Şekil: 33) Denizler Tanrısı Poseidon

Gerçekten Poseidon denizlerin Tanrısı idi.

Bütün kainat, üç hisseye bölündüğü zaman, **Ze**us'un kardeşi olan "**Poseidon**"a Denizlerin, Adaların ve Sahillerin Tanrılığı düşmüştü. Suların Tanrısı, denizin mavi derinliklerinde yaşıyordu. Onun muhteşem sarayı, dalgaların koşuştuğu, deniz sathının çok dibinde, sıvı bir amatistin orta yerine kurulmuş gibi idi. Sarayın duvarları, güneş parladığı zaman suyun altından Ebem Kuşağı gibi çeşit çeşit renkler gösteren, şeffaf sedeflerden yapılmıştı. Bütün denizlerin bitkilerinden en güzelleri sarayın has bahçesini süslerdi.

Dalgalar diyarının, eşsiz hükümdarı, suların dibindeki parlak ve pek güzel olan sarayından çıktığı zaman, zırhını giyer, bir eline üç çatallı yabasını

alır, öteki ile dizginleri tutar, iki yahut dört cins atın çektiği şarına binerdi. O zaman deniz tebessüm ederek açılır, ona yol verir; yunus balıkları neşe ile sıçramaya başlardı. Bütün deniz hayvanları krallarını tanırlar ve köşelerden, bucaklardan, gizlendikleri oyuklardan çıkarlar, bir yere toplanırlar, sonra **Poseidon**'un şarının yanında yüzerek, onu takip ederek bekçilik yaparlardı. O arabasına bindiği zaman azgın dalgalar birdenbire yavaşlar, deniz hiddetini unutur, sükûnet bulur, neşe ile parlamaya başlardı. Hafif esen serin bir rüzgârın, kokulu nefesi ve geniş su ovasının hafif koyuluğu içinde, onun süslü şarı arkasında beyaz bir köpük bırakarak kayar giderdi. Cins atların uzun yeleleri, hoş bir şekilde dalgalanır ve sular **Poseidon**'un şarına o kadar hızla yol verirlerdi ki, dingilleri bile ıslanmazdı.

Kardeşi **Zeus**, kızdığı zaman nasıl yıldırımlar fırlatır, göğü inletirdi ise, **Poseidon** da, sinirleri bozulduğu zaman, suların yüzünü karartır, kocaman dalgaları kabartır, onları vahşi hayvanlar gibi kıyılara saldırtırdı. Azgın dalgalar müthiş gürültülerle sahillere çarpar, kayalarda parçalanırdı. Bu zamanlarda etrafa beyaz köpükler saçan ve yanlarından acı deniz suları akan, **Poseidon**'un korkunç ve pek kızgın olan atları, denizin ufuklarında baş döndürücü bir hızla koşarlardı.

Gamlı bulutlar, göğü kederle doldururlar, azgın rüzgârlar zincirlerinden boşanırlardı. Böyle zamanlarda, kudurmuş dalgaların vahşi gürültüleri, gemilerin omurgalarını hırpalar, fırtınalar direklerini kırar yelkenlerini yırtardı. Coşan, çalkalanan deniz, gemileri kumlara saplar, yahut bilinmeyen kayalara çarparak paramparça ederdi.

Poseidon, yalnız dalgaları kaldırarak denizin sükûnetini bozmazdı. O aynı zamanda, uluyan, korkunç sesler çıkaran dalgaları ve deniz anaforlarını meydana getirerek, koşturur ve yüksek sahillerin diplerine çarpar, oraları sarsar, çökertir, yıktırırdı.

Öyle sanırlardı ki, Deniz Tanrısı, kızdığı zaman, isterse sahilleri altüst ederdi. Hattâ o bütün kıt'aların, biçimlerini bozacak, değiştirecek kudrete, kuvvete malikti. Denizlere serpilmiş, geniş yarıklar, hep **Poseidon**'un eseri idi. O, üç çatallı yabasını vurduğu zaman, kıyılardaki yalçın kayalar yırtılır, parçalanırdı; O istediği zaman dağları koparır, denizlere fırlatarak, adaları meydana getirirdi.

Diğer taraftan yer sarsıntıları neticesinde, toprağın parçalanarak, kaynakların fışkırmasının sebebini de Yunanlılar yine **Poseidon**'un üç çatallı yabasını yere vurmasında ararlardı. Fakat susuz ve kurak yerlerde, suları fışkırtarak onları şenlendiren Tanrı, bazan da aksine olarak bereketli ve ekime uygun, sulak yerlerdeki kaynakları, kuyuları kurutur, ortalığı çöle çevirebilirdi. Derler ki bir gün **Argolid**'de yapılan savaşta kral **İnakhos**, **Poseidon**'un aleyhine olarak **Hera**'dan yana çıkmıştı. Bundan öfkelenen, suların ve denizlerin Tanrısı, yabasını hiddetle yere vurunca, bu güzel memleketi sulayan, cennet yapan bütün kaynakları, çeşmeleri kuruttu. Ağıza konacak bir damla su bırakmadı, hayvanlar, insanlar, ölmeye, otlar

kurumaya başladı. Sarayında susuzluktan yanan yakılan **İnakhos,** içecek su bulmaları için kızlarını muhtelif istikametlere yolladı.

Kızlarından biri olan **Amymone,** uzun müddet dolaştıktan ve çok bitkin bir hale geldikten sonra bir ağacın altında uyudu kaldı, biraz sonra yanı başından geçen bir geyiğin çıkardığı gürültü ile uyanınca, genç kız hemen kalktı, yayını gererek geyiğe bir ok attı, fakat ok geyiğe değecek yerde, orada fundalıkta uyuyan bir "**Sotyros**"a isabet etti.

Yarasından kanlar akarak, kuduran **Sotyros,** hatasını anlar anlamaz koşmaya başlayan güzel kızın arkasına düştü. Hem koşuyor, hem acı acı bağırıyordu. **Amymone**'den müthiş bir intikam alacaktı. Zavallı kızcağız, kızgın "**Sotyros**"ın kendisini yakalamak üzere olduğunu hissedince, yerleri sarsan Tanrının yardımına koşmasını istirham etti. O anda **Poseidon** göründü ve üç çatallı yabasını, kızın peşinde koşan kızgın **Sotyros**'a fırlattı. Vuruş o kadar müthiş oldu ki, Tanrının silahı vücudunu delerek geçti ve gitti hızla bir kayanın kalbine saplandı.

Bunun üzerine Tanrı:

— Ne arıyorsun güzel kız? diye sordu.

— Susuzluğu giderecek bir kaynak arıyorum; yeri kavuran ve beni yakan yandıran susuzluğu dindirmek arzusundayım.

— Şu halde kolumla savurduğum ve şu kayaya saplanmış bulunan üç kollu yabamı oradan çek çıkar.

Amymone, buyruğu dinledi ve Tanrının yabasını kayadan çıkarır çıkarmaz, yabanın üç çatalının saplandığı yerden üç berrak kaynak fışkırmaya başladı. Bu pınarın adı "**Lerna Pınarı**" olarak kaldı.

POSEİDON'un EVLENMESİ

Poseidon'un karısının adı **Amphitrite,** idi. O denizlerin muhteşem kraliçesi olmadan evvel güzel bir peri kızı olup, babası **Okeanos** idi.

Bir gün o, **Naksos** adasında, **Okeanid**'ler arasında dans ediyordu. O kadar güzeldi ki, parlaklığı ile diğer peri kızlarını gölgede bırakıyordu. **Poseidon,** bu güzel kızı görünce gönül verdi. Onu almak istedi. Fakat kızı korkarak denize atladı ve derinliklere daldı, kayboldu. Onun peşinden koşması ve yakalaması için bir yunus balığı gönderdi. Bu balık kızı durmadan takip etti ve nereye gitti ise o da arkasından gitti, nihayet kız yorulunca onu yakaladı, sırtına bindirdi, getirdi. Tanrının kolları arasına bıraktı.

Düğünleri denizin altında, derinliklerde gizlenen muhteşem sarayda yapıldı. Onların birleşmelerinden hemen bir çocuk doğdu. Bu çocuğun yüzü Tanrılara ve insanlara benziyordu. Fakat deniz yosunları ile örtülü bulunan belinden aşağısı bir balık kuyruğu gibi uzanıyordu. **Triton** adı verilen bu çocuk, doğar doğmaz annesine babasına hizmet etmeye onların buyruklarını iletmeye başladı. Büyük helezoni bir sedef kabuğu onun borusu idi. Kuvvetli

nefesi ile onu üfürdüğü zaman, kudurmuş dalgaların seslerine benzer sesler çıkarırdı.

Poseidon ile **Amphitrite**'nin biricik oğulları olan **Triton,** vakit geçirmeden deniz kızları ile birleşerek birçok çocukların dünyaya gelmesine sebep oldu. Onun çocuklarının da, babası gibi yüzleri insanlara, vücutları balıklara benziyordu.

Bütün nehirlerin ve denizlerin Tanrısı **Poseidon,** yanında güzel karısı **Amphitrite** olduğu halde denizlerin derinliklerindeki muhteşem saraylarından çıkıp, dolaşmaya başladıkları zaman, bütün **Triton**'lar, trampetlerini çalarak, borularını üfleyerek, dalgaların hiddetini yatıştırır, Tanrının arabasının arkasından, yanından yüzerek koşarlardı.

Deniz kızları **Nereid**'ler, bu çıplak göğüslü güzel bakireler de, onlarla beraber gelirlerdi. Bu güzel deniz perilerinin babaları, denizin ihtiyarı olan **Nereus;** deniz yollarını pek iyi bildiğinden, lâtif, kokulu bir rüzgârla Tanrının arabasını ve etrafındaki alayı emin yollardan sevk ederdi.

Diğer bir deniz ihtiyarı olan **Proteos,** Deniz Tanrısının dalga sürülerini sualtı vadilerinde dolaştırır, bazan denizin yüzüne çıkarır, koşturur, rüzgârlar dinince, onları sahillerde uyuturdu. Fakat rüzgâr esince, uyuyan sürü uyanır, ele geçirilmesi imkânsız bir halde, şekilden şekile girerek, koşuşurlardı.

Deniz **Kentaur**'ları dalgaları kaldırır, köpürtürlerdi. Yarısı at, yarısı balık olan **Hippo Kampos**'lar, sırtlarında Lir çalan perileri taşıyarak dalgalar arasında, şaha kalkarlardı, yunus balıklarının sırtlarına binmiş olan **Eros**'lar, şen kahkahalar atar, birbirleriyle şakalaşırlardı. Arada sırada denizlerin ilham perileri olan **Siren**'ler de, dalgaların derinliklerindeki korkunç, yosunlu kayaları terk ederler ve onlar da alaya katılırlardı, başları, güzel kadınların başlarına benzeyen, vücutları, kuş vücudu gibi olan **Siren**'ler, güzel seslerini, **Triton**'ların boru seslerine uydururlar, ahenkli konserler verirlerdi.

Poseidon'un çocukları yalnız **Triton**'lar değildi; güneşte oynaşan aynı cinsten bol miktarda balık sürüleri, büyük palamutlar, denizlerde bulunan daha başka türlü hayvanlar da onun soyundan gelmişlerdi. Fakat bazan deniz, kızgın dalgalarının karnından sahilleri tahrip eden, yağmalayan korkunç devler de kusardı. Bu korkunç oğullarının en tanınmışları, **Polyphemos** ile **Anteos** idi.

Çok korkunç bir dev olan **Polyphemos, Sicilya** kıyılarında yaşardı; sık ve uzun saçları bir orman gibi omuzlarına gölge salardı. Kolları, bacakları ve gövdesi uzun kıllarla örtülü idi. Dar ve kırışık alnı ile, yassı burnu arasında bir kulağından öbür kulağına kadar çalılık bir kemer gibi uzanan kaşı arasında kalkana benzeyen tek bir göz, korkunç bir şekilde parlamakta idi. Sabah olur olmaz, baston gibi kullandığı bir çam ağacına dayanarak, büyük adımlarla kıyıyı dolaşır, fırtınaların zoru ile sahile sığınan gemileri parçalar, talan eder, yolcuları öldürür ve ancak akşam olunca inine, dinlenmek üzere dönerdi.

Bazan kendisini takip eden koyun sürüsünün ortasına oturur, yüz ka-

mıştan yapılmış flütünü çalar; dağları ve denizleri inletirdi. Fakat bu devin korku saldığı kıyıların, çok uzağında olmayan bir yerde, temiz güzel bir peri kızı yaşıyordu.

Galateia adındaki bu perinin teni bir zambak gibi beyaz, derisi genç bir kuğu kuşunun ince tüyleri gibi yumuşak ve endamı bir saz gibi oynaktı.

Bir gün, annesi ile **Polyphemos**'un sürüsünün otladığı dağda çiçek toplarken korkunç dev tek gözü ile onu gördü ve sevdi, halbuki güzel **Galateia; Akis** isminde bir çobana gönül vermişti, delice sevdiği **Akis,** henüz on altı yaşında idi. O, **Adonis** gibi güzeldi.

Onun lâtif yüzü, ihmal edilen kıllı bir sakalın altında gizleneceği yerde, güneşte kemale ermiş, buğdayların sarı rengi gibi parlıyordu. **Galateia**'nın hoşuna gitmek için, boş yere **Polyphemos,** sert saçlarını bir tırmık ile tarıyor, çalı gibi sakallarını tırpanla kesiyor ve kendisine, çeki düzen veriyordu. Böyle yaparak iğrenç çehresini güzelleştireceğini umuyor ve böylece peri kızının kalbini kazanacağını sanıyordu.

Halbuki ne yapsa güzel **Galateia**'nın kalbinde bir değişiklik olmuyordu. O bağlandığına candan bağlanmış, sevdiğini bütün varlığı ile sevmişti.

Bir gün **Polyphemos,** dalgalar arasında yıkanmayı çok seven peri kızını denizde yüzerken gördü.

— "Ey vücudu, dalgalarla yavaş yavaş aşınan, bir sedef gibi parlak olan **Galateia,** dedi. Bırak mavi deniz, dalgaları ile kıyıları kucaklasın, sen, benim yanıma gel, dağın yamacında, kayalar içine oyulmuş derin bir in ve büyük bir mağara vardır. Orada güzel kokulu defneler, mağrur selviler, sarmaşıklar, tatlı üzümler veren bir asma vardır. **Etna** dağının lekesiz karlarından kaynağını alan ve yaz mevsiminin sıcağından beri koruyan, serin bir kaynak mağaranın içinde güzel sesler çıkararak akmaktadır. **Galateia,** ey güzel kız, gel, bana acı; yalvarırım sana, çoban **Akis**'i sevmekten vazgeç; benim için sürülerimin ayakları altında çiğnenen bir yılan olma, bilakis benim kalbime saplanmış olan ve kalbimi kavuran, yakan aşk oklarını beyaz ellerinle çıkar ve beni tedavi et."

Daha başka güzel sözler söyledi. Fakat peri kızının kalbine bunlardan hiçbirisi tesir etmedi. Çünkü **Polyphemos,** sözlerini bitirir, bitirmez, güzel kız, havlayan av köpekleri önünde koşan çevik bir geyikten daha hızlı koştu, dalgalar arasında kayboldu. Yalnız başına kalan ve aşk ateşi ile daha fazla yanıp yakılan tek gözlü dev, inleyerek, homurdanarak, dağlarda, ormanlarda dolaşıyordu.

Yine bir gün, kızgın ve hiddetli olarak, uzun adımlarla deniz kıyısında bulunan, yüksek bir düzlükte dolaşıyordu. Tek gözlü dev yukardan deniz kıyısına bakıyor ve dalgaların kumsalda köpürerek kırıldığını seyrediyordu. Birden bire kıyıda, kumlar üzerinde **Galateia** ile çoban "**Akis**"in seviştiklerini gördü. Vahşi kıskançlığın tesiriyle kuduran dev, evvelâ durdu, onları süzdü, sonra korkunç bir sesle bağırdı:

— "Görüyorum sizi, görüyorum, fakat bu sizin son randevunuz, son sevişmeniz olacaktır."

Bu tehdidi işitince **Galateia,** tehlikeyi anladı ve hemen denize daldı. Çoban **Akis,** ormana doğru kaçmak istedi. Fakat **Polyphemos**, kocaman bir kayayı kopardı ve bir top gibi zavallı çobanın başına attı.

Güzel Akis, taşın altında yerin dibine geçti. Onun ezik vücudundan sızan kanlardan bir kaynak meydana geldi.

ANTEOS

Libya'nın çorak kıyılarında **Poseidon,** "Yer" ile birleşti. Bu birleşmeden Deniz Tanrısının en korkunç ve müthiş oğullarından biri olan **Anteos** doğdu. Bunun kuvvetinin hududu yoktu. Çünkü büyük işler başarıp, yorulduğu zaman vücudu toprağa dokunur dokunmaz, anasından kuvvet alıyor, hemen dinçleşiyor, yorulmamış gibi oluyordu. Onun da yüksek ve büyük bir ini vardı. Avda yakaladığı aslan yavrularının etiyle geçiniyordu. Geceleyin dinlenmek için ne öldürdüğü hayvan postlarının üstünde, ne de kuru yapraklardan bir yatak üstünde uyuyordu. O annesinin sert ve çıplak göğsüne kıvrılıp yatıyordu. Onun bulunduğu bölgede ne insan, ne de hayvan yaşayabiliyordu. Denizden olsun, karadan olsun, bir yabancı onun hüküm sürdüğü diyara gelince **Anteos,** onu döğüşe çağırıyor, vuruyor, yere seriyordu. Onu öldürünce kafatasını alıyor, onunla kıyıda babası namına kurulan mabedini süslüyordu.

Nihayet bu zalim devin şöhreti cesur ve mert **Herakles'i Libya**'ya çekti. Gerçekten bu kahraman, Tanrılardan yolları, kıyıları azgın devlerden, fenalık ifritlerinden temizlenmesi ödevini almıştı.

Herakles ile **Anteos,** karşılaştıkları zaman önce birbirlerinin kalın boyunlarından yakaladılar. Onların başları sarsılmadan kalıyor, alınları yere eğilmiyordu. Onların her biri, zorlukta kendi eşini bulabildiğinden şaşırmıştı. **Herakles,** bütün kuvvetini toplayarak yüklenince, derhal hasmının sarsıldığını hissetti. **Anteos**'un nefes nefese kaldığını ve terden sırılsıklam olduğunu görünce, **Herakles,** onun başını şiddetle sarstı, sonra şişkin kolarını belinin arkasından kenetleyerek, onu havaya kaldırdı ve hızla yere çaldı.

Anteos'un bitkin vücudu yere serilince annesi oğlunun terini içerek ona kan ve yeni kuvvet verdi. Bunun üzerine o yeni bir hücum için adalelerini gererek, bacaklarını ve gövdesini, **Herakles**'in kuvvetli kolları arasından kurtardı. Bu anda mücadele daha çok hızlandı. **Anteos,** ayağa kalkmıştı.

Zeus'un oğlu onu tunç kolları arasına alıp sıktığı zaman, dev kendini, kuvvet alması için yere atıyordu. O zaman annesi, bütün gücünü, kuvvetini oğluna veriyor, oğlu da gençleşmiş olarak tekrar ayağa kalkıyordu.

Nihayet **Herakles, Anteos**'a, yerin yaptığı yardımı anlattı ve:

— "**Anteos,** dedi, kuvvet almak için seni artık yere bırakmayacağım,

(Şekil: 34)Herakles Anteos'u, belinden yakaladı, havaya kaldırdı.

sen benim göğsümde, ezilerek can vereceksin."

Bunları söyledikten sonra **Herakles,** azılı devi kucakladı yerden ayırdı ve geniş göğsünde onu o kadar uzun müddet sıkıştırdı ki, **Anteos,** orada boğuldu.

Denizlerin Tanrısı **Poseidon**'un **Prokrustes** adında yaman bir oğlu vardı. **Damaster** yahut **Polypemon** isimleriyle de anılan bu haydut **Atine** şehriyle, **Eleusis** ovaları arasında bir yerde oturur ve eşkiyalık yapardı. Önüne çıkan yolcuları soyar, sonra bununla kanaat etmeyerek onları meşhur yatak işkencesi ile öldürürdü. Onun dillere destan olan yatak işkencesi şu idi:

Yakaladığı yolcuları soyduktan sora **Prokrustes** onları demir bir yatağa yatırıyordu. Yatak o şekilde idi ki, hiçbir yolcunun vücuduna uygun gelmiyordu. Bunun için insafsız eşkiya, yatağa uzatılan yolcunun boyu, yataktan uzun düşerse yatağa uydurmak için zavallı adamın bacaklarını keserek kısaltıyordu. Eğer boy yatağa kısa gelirse, yani yolcu kısa boylu ise o zaman iplerle aksi istikametlerde çekerek ve çekiçlerle adamın vücuduna vurarak onu inceltip, uzatıyor ve karyolanın boyuna uyduruyordu.

Fakat merhametli Tanrılar bu ahlâksız haydudun işkencelerine uzun müddet göz yummadılar. **Theseus** adındaki kahramanı gönderdiler, onu sayısız bahtsızlara tatbik ettiği aynı işkence ile öldürttüler.

Poseidon'un heykellerle gösterilişi:

Poseidon, umumiyetle geniş omuzlu ve ergin vücutlu bir erkek şeklinde tasvir edilirdi. Onun tavrı, fizyonomisi, her ne kadar bazan karanlık ve korkusuz görünürdü ise de, onda sakin bir ihtişam ve bir heybet de, sezilirdi. Büyük bukleli uzun saçları omuzlarının önüne dökülürdü. İster çıplak olsun, ister örtülü bulunsun, o daima üç kollu uzun bir yabaya dayanmış olarak gösterilirdi. Balıklar arasında, palamutlar, yunuslar ona tahsis edilmiştir. At ve boğa, köpürerek koşan, böğüren vahşi enerjileri olan dalgaların sembolü sayıldığından **Poseidon**'un sevdiği hayvanlar telâkki edilirlerdi. Bu yüzden Deniz Tanrısı namına yapılan mabedlerde hep bu hayvanlar kurban edilirdi.

DEMETER yahut CERES

KRONOS ile **Rhea**'nın kızı olan **Demeter; Olympos** Tanrılarının en büyüklerindendir. O, insan elile işlenmiş yerlerin, ekilmiş tarlaların Tanrısıdır. İnsanları besleyen toprağı ve onun verdiği her türlü meyveleri, ürünleri ve bilhassa buğdayı temsil eder. **Homeros,** ondan bahsederken "Bir rüzgârın hafif ve tatlı nefesi ile buğday tanelerini kabuklarından ayırıp çıkaran, sarı saçlı, elâ gözlü "**Demeter**"der. Gerçekten onun olgun başakların renginde sarı saçları vardı. Vakur ve muhteşem bir güzelliğe malikti.

Poseidon, bu sarışın Tanrıçaya gönül vermişti. Onu candan arzu ediyor, kucaklamak için fırsat buldukça ona doğru koşuyordu. Fakat **Demeter,** ciddi bir tanrıça olduğu için sevişmek istemiyor. Deniz tanrısının aşkını reddediyordu. Fakat **Poseidon** onun peşini bırakmıyor, muhakkak onu elde etmek istiyordu. **Poseidon**'un takibinden bizar kalan **Demeter, Arkadia**'ya kaçtı ve bir kısrak şekline girerek kral **Oknos**'un sürüsüne katıldı, fakat kurnaz **Poseidon,** bunun farkına vardı, o da bir aygır olarak **Arkadia**'ya vardı, onların birleşmesinden **Arion** adlı sağ ayağı, insan ayağına benzeyen ve insan gibi konuşan, bir at doğdu. **Demeter**'in, **Poseidon**'dan ayrıca bir de kızı olmuştu. Bu kıza dair etraflıca bilgi yoksa da, lakabının cariye, metres manasına gelen **Despoina** olduğunu söylerler.

Poseidon'un kendisini aldatmasından ve zorla almasından **Demeter**'in müthiş canı sıkıldı. Yapılan bu iğrenç muameleden ötürü **Olympos**'ta yüzü kalmadı, asabiyetle Tanrılar dağını terketti ve yeryüzüne inerek, günahkâr yüzünü kimseye göstermemek için bir mağarada gizlendi, sonradan Baş Tanrı **Zeus,** oraya girdi. Bu dargın ve asabi Tanrıçanın gönlünü yaptı, **Ladon** ırmağında yıkanıp günahlarından temizlendikten sonra onu tekrar **Olympos**'a, ölmezler arasına aldı.

Fakat, bu güzel Tanrıça'ya yalnız **Poseidon** gönül vermemiştir, her gördüğü güzeli, sevmeyi âdet edinmiş olan **Zeus,** kalbinde **Demeter**'e karşı büyük bir sevgi besliyordu. Fakat sarışın Tanrıça Baş Tanrıyı bile reddetti. Elinden bir şey kurtulmayan **Zeus,** bir boğa şekline girerek **Demeter**'i aldı. Onların birleşmesinden **Kore** yahut **Persephone (Proserpine)** adındaki güzel kız dünyaya geldi.

Bununla beraber **Demeter**'i, tamamı ile hissiz saymamalıdır. Aşk duygularına, kalbi her zaman kapalı kalmamıştır. Derler ki, o **Jasion** adındaki kahramana gönül vermişti. Bir tarlanın içinde onunla birleştiler, **Plutos** adlı

bir çocuğun dünyaya gelmesine sebep oldular. Bazılarına göre **Zeus,** kıskandığı için **Demeter**'i elde eden **Jasion**'u yıldırımla vurdu, öldürdü. Bazılarına göre de bu delikanlı uzun müddet yaşadı.

Dikkat edilirse, bütün mitlerde olduğu gibi **Demeter**'e ait mitlerde de, birtakım tabiat hadiseleri şairane bir şekilde izah edilmiştir. **Poseidon**'un onunla birleşmesi neyi ifade eder? Toprakla, bütün bitkilerin yetişmesine yarayan suyun birleşmesi değil midir?

Sarışın saçlı Tanrıça, gönül verdiği **Jasion** adındaki delikanlı ile birleşince **Plutos** doğmuştu. Sürülmüş tarlada elde edilen bu piç, çiftçiye bol mahsulün getirdiği servettir.

Gerçekten öyle değil midir? Servetin annesi, çiftçilik yani ekip biçmedir. **La Fontaine**'in meşhur -Çiftçi ile Oğulları- adını taşıyan Fabli, bu hakikatı ne güzel anlatır. **Plutos,** gençlik çağında iken yalnız faziletli, namuslu ve bilgili olanlarla arkadaş olacağını, ahlaksız ve bilgisizlere yüz vermeyerek onları sefalet içinde yaşatacağını söylediği için babası **Zeus,** dünyada kimsenin sefil ve aç kalmasını istemediğinden, oğlunun faziletli insanları koruyarak diğerlerine haksızlık edeceğinden korktu. Servetten, dünya nimetlerinden herkesin eşit olarak faydalanabilmeleri için oğlunun gözlerini çıkardı, etrafını göremeyen **Plutos,** önüne çıkanların, faziletli ve faziletsiz olduklarını anlamadan, görmeden lûtuflarını, ihsanlarını saçacaktı. Fakat **Zeus**'un bütün insanlara acıyarak oğlunun gözünü kör etmesi iyi olmadı, çünkü **Plutos**'un körlüğünden yüzsüzler, ahlaksızlar, namussuzlar faydalandılar. Bütün bunlar onun etrafını sararak yalan ve riya ile kör, **Plutos**'u kandırdılar. Faziletli insanlar, yüzsüzlerin arasında yol bulup servetin yanına varamadılar ve bu yüzden aç sefil kaldılar. Eski Yunanlılara göre faziletli ve bilgili insanların fakir, namussuz, ahlaksız ve yüzsüz insanların zengin olmasının hakiki sebebi de budur.

PERSEPHONE'nin KAÇIRILMASI

Demeter, mitlerinin en meşhuru, onun **Zeus**'tan kazandığı kızı **Kore** yahut **Persephone**'nin Cehennem Tanrısı **Hades** tarafından kaçırılmasına dair olanıdır.

Bir gün, ölüler diyarının Tanrısı, evlenmek istedi. Fakat hiçbir diri kadın, isteyerek, yeraltına inmeyeceğini ve onun karanlık sarayına gelmeyeceğini bildiğinden, kadınsızlıktan kurtulmak için **Hades,** zorla **Demeter**'in güzel kızı genç **Kore**'yi kaçırmak istedi.

Attika' bölgesinin ilkbaharı kadar latif olan bu genç bakire, güzel günler geldiği zaman, her zamanki oyun arkadaşları olan **Okeanos**'un kızları ile beraber yeşil çayırlara çiçek toplamaya giderdi. Bir ilkbahar günü, çıplak ayaklı bu güzel bakireler, yüksek kayalardan dökülen suların serin tuttuğu, çiçeklerle bezenmiş bir yere geldiler, orada açan çeşit çeşit renkli çiçekler

bir İran halısı gibi onların önünde uzanıyordu. **Kore**, bu hoş yeri görüce hayret etti ve sevinçle:

— "Haydi, arkadaşlar bu güzel çiçeklerle eteklerimizi dolduralım, başlarımıza çelenkler örelim." diye bağırdı.

Bu sözleri söyleyince arkadaşlarından biri, koşarak zarif sepetler getirdi. Öteki, kemerini çözdü, uzun kıvrımlı etekleri olan robunu fazla çiçek alması için serbest bıraktı, biri nergis çiçeğini topluyor, öteki menekşeyi, yahut haşhaş çiçeğini koparıyordu, kimi sümbülü tercih ediyor; kimisi horozibiği buluyordu. Fakat en çok sevilen ve bol bol toplanan güldü. Onunla beraber ıslak çayırlığın adı, sanı olmayan binlerce çiçeği toplanıyor, eteklere, sepetlere dolduruluyordu.

Kore'ye gelince, o safranları ve zambakları beğeniyor, onlardan topluyordu. Kızlar kelebekler gibi, neşe ile bir çiçekten öteki çiçeğe koşuyor ve böylece haberleri olmadan dağılıyorlar, birbirlerinden uzaklaşıyorlardı, bir aralık **Kore** kendisinin arkadaşlarından çok uzaklaştığını ve yalnız başına kaldığını anladı, görenlerin kalbini büyüleyen bu güzel bakire, birden bire yerden esrarlı bir bitkinin çıktığını ve çiçek açtığını gördü, bu çok güzel, çok latif bir nergis çiçeği idi, onun esrarlı, sarhoş edici bir kokusu, gözü çeken bir rengi vardı.

Demeter'in kızı önce bu çiçeği koparıp koparmamak hususunda tereddüde düştü ise de, az sonra koparmak arzusunu kalbinde daha şiddetle hissetti. Fakat nazik parmakları çiçeğe dokunur dokunmaz, birden bire toprak yarıldı ve dört yağız atın çektiği, yeraltı diyarı Tanrısının siyah şarı oradan, o korkunç yarıktan çıktı. **Hades**, dizginleri gevşetmeden; **Kore**'yi belinin ortasından yakaladı, şarına aldı ve cehennemin yolunu tuttu. Neye uğradığını bilmeyen zavallı bakire, korkarak, titreyerek acı acı bağırıyordu. Ne ölmezler, ne de insanlar onun feryadını duydular. **Hades**, onu şarının üstünde cehennemin kapısına doğru kaçırırken **Kore**'ye sevgili annesinin, yahut **Olympos**'ta bulunan Tanrılardan birinin, gözüne ilişeceğini umarak, kendi kendini teselli ediyor ve sonsuz ıstırabını azaltmaya çalışıyordu.

Güneşin ışıkları ile gözleri kamaşan siyah atlar, güçlükle yol almaya başladıkları zaman, ölüler diyarının Tanrısı, elindeki üç dişli yaba ile yere şiddetle vurdu, yer sarsıldı, korkunç ve zifiri karanlık bir yol açıldı.

Hades'in arabası, başaşağı karanlıklara daldı ve gözden kayboldu. İşte tam bu sırada güneşten, ışıktan, çiçeklerden ayrılmak ve sonsuz karanlıklara dalmak üzere iken **Kore**, öyle keskin ve ümitsiz bir feryat kopardı ki, denizlerin en derin yerlerinden, dağların en yüksek tepelerine kadar her yerde o ses inledi.

Demeter, kızının sesini tanıdı ve heyecanla titredi, kalbi sonsuz bir kederle doldu. Teessüründen saçlarını yoldu, kurdelelerini kopardı ve omuzlarına uzun bir matem tülü attı. Yaralı bir kuş gibi **Olympos**'un tepesinden yeryüzüne süzülerek dağlarda, tepelerde; verimli vadilerde, tuzlu denizlerde, kaybolan kızını aramaya başladı, fakat gerek Tanrılar ve gerekse fani

(Şekil: 35) Persephone'nin kaçırılışı

mahlûklardan hiçbirisi, kızını kapıp kaçıranın kim olduğunu, kendisine söyleyemedi. Yahut sorduğu kimseler söylemek istemediler. Kızının akıbeti hakkında, onu teselli bile etmediler. Tam dokuz gün, dokuz gece muhterem ve aziz **Demeter,** elinde tutuşmuş büyük meşalelerle dağları, dereleri, güneşin ışığını göndermediği kuytu vadileri, karanlık uçurumların dibini, yıldızların parıltısını göremeyen sık ormanların içlerini, mehtabın ne olduğunu bilmeyen derin mağaraları aradı durdu. Onuncu gün, şafak sökerken **Hekate**'ye yaklaşmaya muvaffak oldu. **Hekate** ona dedi ki;

— "Sayın **Demeter;** kızının acı feryadını ben de duydum. Fakat **Kore**'yi kimin kaçırdığını ve kalbinin üstüne titrediği o aziz varlığın nerede bulunduğunu söyleyemeyeceğim."

Kederden bitkin bir hale gelen **Demeter,** bu sözleri, karşılık vermeden dinledi ve **Hekate** ile beraber araştırmalarına devam etti, ikisi de yol alarak, güneşin muhteşem sarayının duvarları dibine geldiler ve onun yüksek altın kapılarından içeri girdiler.

Her şeyi gören ve gözünden hiçbir şey kaçmayan güneşin, **Kore**'nin başına gelen felaketi görmüş olduğunu umuyorlardı. Mustarip annenin birbiri üstüne sorduğu sorulara güneş şöyle karşılık verdi:

— "**Demeter,** kalbini yakan ıstırap ateşini biliyorum. Duyduğun sonsuz kederin büyüklüğünü anlıyor ve bundan ötürü sana acıyorum. Ne yazık ki, senin felâketine **Hades** sebep olmuştur. Çünkü o, senin kızını, beğendi ve kaçırdı. Baş Tanrı **Zeus** da, onun kendi kardeşi olan cehennemler Tanrısının karısı olmasına müsaade etti. Artık senin güzel kızının, yüzünü hiçbirimiz göremeyeceğiz. Artık o, bundan sonra **Persephone** adını alarak daima cehennemlerde kalacak, Cehennemler Kraliçesi olacaktır. İşte Baş Tanrının takdiri budur."

Bu korkunç ve mahvedici haberi alınca zavallı anne müthiş bir kederin yükü altında ezildi, kalbi burkuldu, dünyada hiçbir kimse onun kadar acı duymazdı, ne ölmezlerden, ne de fani insanlardan hiç bir ananın, duyduğu

ıstırap onun ıstırabına eşit olmazdı. Zavallı anne çıldırmışa döndü. Tanrıların en büyüğü **Zeus**'a kızdı, bir annenin ıstırabına kulaklarını tıkayan, kalbini sağır eden bir vicdansızın hükmü altında bulunan **Olympos**'ta Tanrı olarak dahi yaşamak istemedi. Kızını ebedî olarak kendisinden ayırtan kalpsiz **Zeus**'un yüzünü görmemek için Tanrıçalıktan çıktı, yırtık pırtık elbiselerle, kederden harap olmuş, beli bükülmüş, saçları ağarmış, yüzünde kırışmadık yer kalmamış ihtiyar bir kadın kılığına girdi. Yeryüzüne indi, kırları, şehirleri dolaşmaya başladı.

Sayısız yerler gezdikten sonra, bir gün, **Eleusis**'e ulaştı. Yogunluktan bitkin, harap bir halde, taşlı bir yolun kenarına oturdu, ağlamaya başladı. Bu sırada heybesi palamut dolu, sırtında kuru dallar bulunan ihtiyar bir adam oradan geçiyordu. Onun kızı iki keçiyi sürerek babasının arkasından geliyordu. Küçük kız, kimsesiz ve perişan kıyafetli kadını görünce:

— "Anne, dedi burada ne yapıyorsunuz, kimsesiz olduğunuz ve bir ocak başından ayrı bulunduğunuz için ağlamayın, babamın küçük kulübesi, sizin için açıktır. Gelin, gidelim, eğer bizim mütevazi çatımızın altına başınızı sokarsanız, uzun zaman sizi daha iyi misafir edecek kimse aramak istemezsiniz."

İhtiyar da kızının ricalarına, kendi istirhamlarını kattı, fakat "anne" diye çağırıldığı için kalbi kanayan, büsbütün kederlenen **Demeter,** sadece şunları söyledi:

— "Muhterem ihtiyar, hayatta daha uzun zaman kalabilecek ve tatlı "baba" lakabını birçok yıllar taşıyabilecek misin? Bana gelince, yaşamanın bütün zevkini kaybettim. Benim için hayat artık manasız bir şeydir. Ve dünyada hiçbir şey, beni teselli edemez, hiçbir el, kalbimdeki yarayı saramaz."

Bunları söyledi ve tekrar hıçkırdı. Kederlilerin kalblerinin yağmuru olan sıcak gözyaşları, onun ıstıraptan buruşmuş yanaklarından aşağı yuvarlandılar, bu zavallı kadının derdi, ağlaması onlara dokundu, kız da, babası da, ağlamaya başladılar, sonra ona;

— "Gözyaşlarına sebep olan, aziz bir varlığı mı kaybettiniz. Fakat metin ol, kalk, bizim fakir kulübemize gelmeye tenezzül et, bizimle beraber gel, biz de fakiriz, bizim de kalbimizde yaralarımız vardır. Gözyaşları bize daha çok dokunur, çünkü ıstırabın ne olduğunu biz daha iyi biliriz" diye yalvardılar. Bunun üzerine **Demeter**, oturduğu taşın üstünden kalkarak:

— "Peki, dedi, beni götürünüz, çünkü siz, benim kalbimi kuvvetlendirecek, bana iman verecek sözleri söyleyebildiniz."

Fakat kederli **Demeter;** mütevazi kulübenin kerpiçten yapılmış eşiğini aşar aşmaz içeride, her köşede, keder ve ıstırap sahneleri ile karşılaştı. Bu fakir evciğin hanımının, en son doğurduğu **Triptolemos,** ölmek üzere bulunuyordu. Kendisini kıvrandıran, dayanılmaz acılar, ona bir an için olsun dinlenmek imkânını vermiyordu; onun feryatları devamlı, kederleri sonsuzda, hiç kimse zavallının kurtulacağını ummuyordu. Büyük Tanrıça bu küçük çocuğu kolları arasına aldı, alnından öptü, acılarını uyuşturmak için,

haşhaş tohumu suyunu ılık keçi sütüne karıştırarak ona içirdi. Ellerini üç defa okşadı ve üç defa sihirli sözler tekrarladı. Solgunluğunun azaldığını ve küçük ağzında, memnunluk tebessümünün belirdiğini görünce, zayıf ve ateşli vücudunu ocağa yaklaştırdı, anne, misafir kadının bu hareketini görünce çocuğu yanar diye korktu ve birden bire;

— "Alçak kadın, ne yapıyorsun, diye bağırarak onun üstüne atıldı ve çocuğu **Demeter**'in kolları arasından aldı, ateşten uzaklaştırdı."

Bunun üzerine **Demeter,** ihtiyar kadın şeklinden çıkarak tekrar Tanrıça şekline girdi, o zaman yüzünde göz kamaştırıcı ilâhi bir güzellik parlamaya, başına örttüğü tülden hoş bir koku etrafa yayılmaya başladı. Vücudundan çıkan nur, küçük kulübenin içini aydınlatıyordu.

Demeter, sükûnetle, hanım dedi, oğluna ölmezlik vasfı verecek, onu sonsuz hayata kavuşturacaktım, fakat sen istemedin. Bu yüzden onun da, fani bir insan gibi hayatı sayılı günlere bağlı kalacaktır. Bununla beraber bana karşı gösterdiğiniz misafirperverlikten ötürü, çocuğunuz iyi olacaktır. O büyüyünce, insanlar arasında parmakla gösterilecek meşhur bir kişi olacaktır. Onun adı unutulmayacaktır. Çünkü ilk defa Yunanlılara tarla sürmeyi, ekin ekmeyi, harman dövmeyi, yabanî meyvalarla değil, ekmekle beslenmeyi o öğretecektir. Bundan başka, burada benim için muhteşem bir tapınak yapılmasını istiyorum. Orada büyük bir rahip bulunacak ve o rahip yanına gelen fanilere, benim kendisine ilham edeceğim "**Mysteres = sırları**" bildirebilecektir. O zaman insanlar artık ölümden korkmayacaklardır. Çünki onlar, sonsuzluğun mutluluğunu sağlayan sırları öğrenmiş olacaklardır.

Bunları söyleyerek muhterem **Demeter,** misafir bulunduğu fakir kulübeyi terketti. Kalbinde bulunan ve bir türlü dinmeyen manevî yaraların, kederlerin acısını daha derinden duyarak, kızını bulmak arzusu ile daha çok yanarak, geldi kendisi için inşa edilecek mabedin arsasına sığındı.

Çok eskiden gelmiş olan Yunan şairleri **Demeter** efsanesinin bu kısmını biraz başka türlü anlatmaktadırlar.

Onların ifadesine göre Tanrıça **Demeter,** rüzgârların dolaştığı, renk renk çiçeklerin açıldığı güzel **Eleusis**'e geldiği zaman yorgunluktan bitkin bir halde **Parthenios** kuyuları yanında bir zeytin ağacının gölgesine oturmuştu. **Keleos**'un kızları babalarının sarayına götürmek üzere tunç testilerini doldurmak için, kuyu başına geldikleri zaman talihsiz ve garip kadını orada görmüşler ve kendisine;

— "İhtiyar kadın, nereden geliyorsun, diye sormuşlardı; neden şehirden uzaklaşıyorsun; orada gölgeli saraylarımızda, senin yaşında hizmetçi kadınlar vardır. Onlar seni şefkatle ve iyi karşılayacaklardır."

Kendini tanıtmak istemeyen **Demeter,** şöyle karşılık verdi:

— "Denizin geniş sırtında taşınarak "**Girit**" adasından geliyordum. Alçak korsanlar beni kaptılar, kaçırdılar. Onlar akşam yemeklerini yemekle meşgulken, ben sahil boyunca yürüyerek, karanlıklara bürünen karaların yolunu tuttum ve onların elinden kurtuldum. Yorucu seyahatlerden sonra, bu-

ralara geldim. Buraların hangi memleket olduğunu bilmediğim gibi, insanlarının da kim olduklarını tanımıyorum. Kızlar, bana acıyın, beni alın, bana yardım edin. Çünkü ben, tam manası ile kimsesiz ve garibim, size asla yük olmam, beni evinde barındıracak olanların, işlerini seve seve yaparım, çocuk bakımını, ev bark düzenlemesini bilirim."

Demeter, böyle söyledi. Parlak tunç testileri su ile dolu olarak saraya dönen **Keleos**'un kızları, gördüklerini ve işittiklerini annelerine söylediler.

İyilik seven ve temiz kalbli **Metanire,** kızlarına dedi ki:

— "Haydi, gidiniz o bahtsız kadını bulunuz; sizinle beraber gelmesi için ona rica ediniz, onu ben yanıma alacağım, ona iyi bir ücret vereceğim; "Bunun üzerine **Keleos**'un kızları genç dişi geyik yavruları gibi, çeşmeye giden yolda koşmaya başladılar, yeniden **Demeter**'e yaklaştılar, annelerinin yanına gelmesi için ona yalvardılar. Büyük Tanrıça kalktı, başı bir tülle örtülmüş olduğu halde, onlarla beraber yürüdü, biraz sonra **Keleos**'un sarayına geldiler. **Metanire**'yi orada, kapının yanında, sütunların dibine oturmuş buldular. Kucağında, en son doğurduğu çocuğu bulunuyordu. **Demeter,** misafirlerini sevinerek kabul eden bu evin eşiğinden içeri adımını atar atmaz, sarayın içi aydınlandı, onun vücudunu baştan aşağı örten mavi tüller bir anda nur saçmaya başladı. **Metanire,** hürmetle karışık bir korku hissetti, ayağa kalktı, kendi oturduğu sandalyeyi Tanrıçaya verdi. Fakat yaslı anne kalbinin üzüntüleri ile istihza eder gibi parlayan yaldızlı sandalyeye oturmak istemedi, sessiz, hareketsiz kaldı ve ıstırabını düşünmeye başadı. O kızların en genci olan **İambe** kendisine kuzu postu ile örtülmüş basit bir sandalye getirinceye kadar ayakta kaldı. Mütevazi sandalyeye oturan Tanrıça, iki eli ile tülünü mütemadiyen gözlerinin üstüne tutuyordu. Istırabından konuşmayan ve hiç ses çıkarmayan **Demeter,** kendisine takdim edilen yiyecek ve içeceği el işaretiyle reddediyordu. Fakat iyi kalpli ve uslu **İambe**'nın ısrarına ve yalvarmasına dayanamadı. İçinde un ile dövülmüş nane bulunan sudan bir miktar içti.

Nihayet **Metanire;**

— "Selâm sana, ey yabancı, dedi; Tanrılara şükür ki seni bizim zengin sarayımıza gönderdiler, bizim nemiz varsa, senindir. Eğer şu küçük çocuğumun sütannesi olursan ne mutlu; dünyaya getirmekte geç kaldığım, bu yavrucak senin himmetin ve gayretinle büyüyüp de delikanlı olduğu zaman, seni unutmayacak, emeklerini mükâfatlandıracaktır."

Demeter:

— "Ben de seni selamlarım diye cevap verdi, senin çocuğuna bakmak vazifesini üstüme alıyorum, arzu ettiğin gibi onu yetiştireceğim, bunun için müsterih ol."

Bunları söyler söylemez, **Demeter,** çocuğu aldı, güzel kokulu göğsüne bastırdı, o günden sonra çocuk bir Tanrı gibi büyümeye başladı. O ne meme emdi, ne de ekmek yedi. Misafir Tanrıça onu Tanrıların azığı olan, Ambrosia ile besledi, onu nefesi ile ısıtıyor, canlandırıyor, kolları üstünde sallıyordu.

Geceleyin annesi babası yanlarından ayrılınca, onu bir kor parçası gibi, yanan ateşin içine atıyor, orada saklıyordu.

Fakat bir gün **Metanire, Demeter**'in çocuğu ateşin içine attığını gördü. Oğlunun alevler içinde yanacağını sanarak müthiş korktu ve avazı çıktığı kadar bağırdı, bu feryattan sinirlenen Tanrıça, çocuğu ocağın içinden çıkardı, sapasağlam olarak annesinin kolları arasına bıraktı, bu hadiseden sonra artık çocukla meşgul olmadı.

— "İstiyordum ki oğlunu, ihtiyarlığın ve ölümün ötesine götüreyim, istiyordum ki, o ölmez bir varlık olsun, fakat sen; bunu istemedin, bu yüzden o da fani insanlar gibi eceli gelince ölecektir. Fakat çocuğun bir Tanrıçanın dizlerine oturmak, kolları arasında uyumak şerefini kazandığı için ölmez bir nam kazanacaktır. Onun kendisi ölecek, fakat namı ölmeyecektir. Dünya durdukça oğlundan bahsedeceklerdir.

Çünkü ben Tanrıların ve insanların saydıkları, sevdikleri büyük, ünlü, Tanrıça **Demeter**'im. İstiyorum ki bütün bu diyarın insanları şuradan pek uzak olmayan bir yerde benim için bir tapınak yapsınlar, onun yüksek duvarları, büyük bir mihrabı bulunsun, istiyorum ki, senin oğlun, o mabedin rahibi olsun."

Bu sözleri söyler söylemez, mütevazi hizmetçi kadın, Tanrıça şekline girdi. Tüllerinden güzel bir koku etrafa yayıldı. Bukleli kumral saçları, beyaz omuzlarına döküldü. Şimşek çaktığı zaman her taraf birden bire aydınlanırsa öylece sarayın içi, birden bire sönmeyen parlak bir nurla doldu. Bunun üzerine **Demeter, Keleos**'un sarayını terketti. İstenilen yerde mabed yapılınca, yine gönlü ıstırap ateşi ile dolu olduğu halde geldi, mabede yerleşti. Kızını düşünerek ağlamaya, sızlamaya devam etti. O, orada kızını bekleyecek onun hasreti ile yanıp yakılacaktı.

Fakat kızını kaybettiği için, deli divane olan, kendini sonsuz kedere kaptıran **Demeter**'in görevleri vardı. Buğday tarlalarını yetiştiren, meyveleri olgunlaştıran, o idi. Kendi gönlüne kapanan, yalnız kızını düşünen, **Zeus**'a darılan **Demeter,** vazifesini yapmadığı için tarlalar mahsûl vermedi, boş yere güçlü kuvvetli öküzler, sapanları sürükleyerek tarlaların göğsünü yardı, boşu boşuna çiftçiler, tohumlarını saçtılar. Toprağın nankörlüğü tutmuştu. Karıncalar gölgesinde barınmak için küçük bir ot parçası bulamıyorlardı. Hiçbir şey yeşermedi, hiçbir şey yetişmedi.

Ateş saçan güneş toprağın rutubetini uçuruyor, dünyayı bir çöle çeviriyordu. Çeşmeler kurumuş, kuyular çekilmiş, kaynaklar soğulmuştu. Irmakların yataklarında kumlardan başka bir şey görünmüyordu.

Ağaçlar, yapraklarını dökmüş, kışa girmiş gibi somurtmuşlardı, dünyada müthiş bir kıtlık hüküm sürmeye başlamıştı. Eğer **Zeus** durumdan müteessir olupta, işe müdahale etmeseydi, bütün insanlar ve hayvanlar mahvolacaktı. Açlıktan sızıldanan, insanların yakarışları, yalvarışları, Baş Tanrının kalbine dokundu. Habercisi **Iris**'i, **Demeter**'in yanına gönderdi. Fakat **Zeus**'e dargın olan Tanrıça onun habercisinin ricalarını inatla redetti

ve böylece **Olympos**'un Ulu Tanrısının emirlerine bile kulaklarını tıkadı. Yalnız şunları söyleyebildi; Tatlı bakışlı kızını bulmadan ve bunu görmeden, **Demeter, Olympos**'a vazifesi başına dönmeyecek ve tarlalarda buğday yetiştirmeyecekti."

Bunun üzerine **Zeus, Hermes**'i, kardeşi **Hades**'in yanına gönderdi, insanlara acımasını ve **Persephone**'yi ışığa çıkararak **Demeter**'i sevindirmesini rica etti.

Ölüler diyarının kudretli hükümdarı, kara kaşlı, kara saçlı, **Hades**, karısının dünya yüzünde çok kalmadan kendisine iade edilmesi şartı ile, **Zeus**'un emrini kabul etti. Şartı unutulur da karısı geri dönmez endişesine kapılan **Hades, Persephone**'ye bir hatıra olarak nar taneleri yedirdi ve onu kendi muhteşem şarına bindirerek **Hermes**'in nezaretinde annesine yolladı. Zavallı anne, mustarip **Demeter,** kendisi için yapılan keder mabedinde onu karşıladı. Kızının yaklaştığını görünce kollarını açarak ona doğru koştu.

Persephone de, arabadan atlayarak kendini sevgili annesinin kucağına attı. Onu öptü, öptü, uzun zamandan beri durmadan akan gözyaşlarını kuruladı. Böylece kızına kavuşan, onu tekrar gören **Demeter**'in solgunluğu ve bitkinliği gitti, kanlandı, çiçeklendi, meyveler dallardan sarktı, tarlalar mahsulden dolup taştı.

Senenin üçte ikisi müddetince kızını görmek müsaadesini aldığından **Demeter,** kızını da yanına alarak **Olympos**'a çıkmaya razı oldu. Gerçekten o günden sonra **Kore,** annesi ve diğer Tanrılarla beraber, hayatının üçte ikisini yer yüzünde Olympos'da geri kalan üçte birini de yeraltında kocasının yanında geçirirdi. Orada ruhlar sonsuz bir gecenin karanlıkları içinde kanat çırpar dururlardı. Karı koca bu renksiz ve şekilsiz, mustaripler diyarını idare ile vakit geçirirlerdi.

Persephone'nin, bu güzel kızın oturduğu altın taht **Tartaros,** denilen ve dibi yoklanmayacak kadar derin olan uçurumun tam ortasında bulunurdu. Bu güzel efsaneden **Kore**'nin, her baharda çıkan, her sonbaharda solup kaybolan nebatatın bir timsali olduğunu anlamak çok kolaydır.

Demeter, temsil ettiği toprağın verimli olduğunu anlamak için gürbüz bir kadın şeklinde tasavvur edilir, bir elinde bir orak, öbüründe bir demet bulunur, başı başaklardan yapılmış bir çelenk ile süslenmiştir. Bazan elinde bir meşale taşır, bu meşale kaybolan kızını aramasının sembolik bir hatırasıdır.

HADES yahut PLUTON

BİR adı da **Aidoneus** olan **Hades, Zeus** ve **Poseidon** gibi vahşi Kronos'un oğludur. Onu da babası yutmuştu, fakat kardeşi **Zeus** tarafından kurtarılmıştı. **Kronos**'un üç oğlu babalarının miraslarını paylaştıkları zaman, köpüklü deniz **Poseidon**'a, Mavi gök **Zeus**'e düştü. **Hades** ise, toprağın altını, ölümün hüküm sürdüğü hüzün diyarını pay olarak aldı. Daima zifiri karanık bir gecenin içinde, anlaşılmayan kederli bir alemde yaşayan ve kendisini görünmez yapan bir miğfer taşıyan **Hades,** ölüler diyarının Tanrısı idi. Onun adını anmak bile yüreklere dehşet ve korku doldururdu. Onun birçok lakapları vardı. Ona; görünmez, vahşi, titiz, söz anlamaz, katı yürekli, iğrenç **Hades** de derlerdi. Konağı büyük bir otel gibi her gelene açıktı. O **Hermes**'in, ölümün veya uykunun topladığı ve cehenneme kadar getirdiği ruhları alır, mor bir sürü gibi önüne katar, yeraltının karanlık dehlizlerine doğru sevk ederdi. Yeraltında bulunan sayısız ruhlar ordusunun komutanı, hükmünü yürüttüğü, karanlık diyardan yalnız bir defa, **Kore**'yi kaçırmak için, yeryüzüne çıkabilmişti. Diğer büyük Tanrıların yaptığı seyahatlar; onun bilmediği, yapmadığı şeylerdi.

Hades, cehennem sarayına ezelden ebede kadar kapanmış kadınsız ve aşksız yaşıyan bahtsız bir Tanrı idi. Zorla kaçırıp kendisine eş edindiği **Kore** bile, her mevsimde onun yanında bulunamıyordu. Bununla beraber kadınsızlıktan canı sıkılan **Hades,** bir iki defa çok sevdiği karısı **Kore**'ye ihanet etti. O bir aralık, cehennemde akan ve "ıstırap nehri" olan **Kokytos**'un perisi **Menthe**'ye gönül vermişti. Bunu haber alan **Kore,** zavallı peri kızı **Menthe**'yi ayakları altına aldı, ezdi. Bazıları, **Kore**'nin değil, **Demeter**'in bu işi yaptığını söylerler. **Hades,** ezilen sevgilisini "Nane" halinde yeryüzüne, günün ışığına çıkardı. Yine **Hades, Okeanos**'un kızlarından **Leuke**'yi yeraltına çekti. Fakat **Hades**'in metresi olan güzel kız, güneşsiz yaşayamadı, genç yaşında öldü. Tanrı onu yeraltı aleminin cennet kısmında gümüş yapraklı kavak ağacına tahvil etti.

Şimdi bu Tanrının hükmünü yürüttüğü alemden, yeraltı aleminden bahsedelim:

Eski Yunanlıların inancına göre ruhlar vücudu terk edip yer altına git-

tikleri zaman, eski şahsiyetlerinden sönük ve solgun bir hayal kalırdı. Onlar yarı şeffaf ve ele dokunulduğu zaman hissedilmeyecek derecede ince idiler. Maddî varlıkları böyle olan ruhların manevi varlıkları da kaybolmuştu. Cesaretleri zekaları yoktu. En cesur ve zeki bir gencin ruhunu yumuşak bir hayvan gibi zebaniler çeker götürürlerdi. Bunların bazı müstesnaları vardı. Meselâ; **Minos,** ahirette de zekâsını ve muhakemesini kaybetmemişti.

İlk zamanlardaki telâkkiye göre cehennemler; ruhlar için karanlık bir inzivagâh idi. Yalnız, ağır suçlular cezalara çarpılırlardı. Aradan zaman geçince bu telakki değişti. Ve cehennemler sadece ruhların dolaştıkları bir yeraltı labirenti değil; herkesin dünyada işlediği suçlara göre yargılanacak ve ceza görecek bir yer olarak kabul edildi.

Cehennem, yeraltında çok karanlık ve muazzam bir saha idi.

Ölüm Tanrısı, **Thanatos** veya, **Hypnos** tarafından taşınan, yahut **Hermes**' yardımı ile sevk edilen ruhlar, **Styks** boğazından geçip yeraltına inerlerdi. Cehennemlere, yani yeraltı alemine bazı yerlerden girilirdi. (Bunlardan biri **Epir**'de çok derin **Akheruse** mağarasıydı.)

Yunanistan'da bazı nehirler ıssız ve çorak vadilerde aktıktan sonra, yere batar kaybolurdu. Buralardan, yani nehirlerin kaybolduğu yerlerden cehenneme bir yol bulunduğu zannedilirdi. Zaten cehennem de aktığı tasavvur edilen bazı nehirler, Yunanistan'da akmaktadır. Ezcümle "**Stiks**", **Arkadia**'da akan bir ırmaktır. Yunan ırmaklarının birçoğu gibi onun siyah suları da toprağın çatlaklarından sızıp kaybolur. Onun kaybolduğu yer, yalçın kayalarla çevrilmiş, toprağında ot yeşermiyen, tek ağacı olmayan kasvetli bir yerdi. Buradan da cehenneme yol vardı.

Eski Yunan şairlerinden **Hesiodos**'a göre yeraltı aleminin mevkii çok derinlerdedir. Şöyle ki; cehennemin yeryüzüne olan mesafesi, yeryüzünün göğe kadar olan uzaklığı kadarmış. Gökten düşen bir tunç örsün yeryüzüne ulaşması için nasıl ki havada dokuz gün dokuz gece yuvarlanması lazımsa, yeryüzünden cehenneme ulaşmak için de bu kadar müddet gerekirmiş. İşte böyle bir yerde, yeraltının en derin ve korkunç karanlıkları içinde, cehennemler kralının sarayı kurulmuştu.

Hades'in hükümdarlık ettiği bu karanlık yeraltı alemi, birçok dairelere, birçok kısımlara ayrılan uçsuz, bucaksız bir hapishane gibi idi. Onun büyük kapıları, oraya gelmek için acele eden sayısız ruha daima açık, tersine olarak oraya girmiş olanlar için; ebediyen kapalı idi.

Onun tunç kapısı **Kerberos** denilen korkunç bir köpek tarafından korunmakta idi. Yılan kuyruklu ve üç başlı olan ve her zaman pusuda bulunan bu iğrenç köpek, kapıdan girmek üzere olan ruhlara şaklabanlık eder, yaltaklanırdı. Halbuki içeri girenlerden her hangi birisi kaçmak istese, şiddetli havlamalarla üzerine atlar, üç çenesi ile birden yakalar, simsiyah dişlerini geçirir ve kapıdan içeri sürüklerdi.

Yeryüzünde ölümün tırpanı ile biçilenler, **Hades**'in hükmü altına girerler, onun servetini artırırlardı. **Hermes** tarafından sevk edilen ruhlar, sürü

halinde yeraltı alemine gelirlerdi. Bu hüzünlü yere girer girmez ruhlar, önce yalçın kayalar arasından akarak, donmuş su birikintilerinden, kaynayan katran göllerinden ve korkunç rüzgârlarla çalkalanan gölcüklerden geçen bir nehirle karşılaşırlardı. Bu iğrenç ve hiddetli nehrin adı **Akheron**, yahut "Acılar nehri" idi.

Çok uzaktan onlar "**Pyriphlegethon**"un saçtığı alev sellerini görürler ve günahkarların gözyaşlarından doğan **Kokytos**'un inleyen müthiş feryatlarını işitirler, insana bulantı veren iğrenç ve pis kokulu **Stysk**'in vahşi gürültülerini duyarlardı. Bu ırmakları geçmek için ruhlar **Kharon**'un sevk ettiği siyah bir kayığa binerlerdi. Bununla beraber bütün ruhlar; alev saçan cehennemin pis bataklık sularından geçmeye muvaffak olamazlardı. Gerçekten, çamurlu sakalı bulunan bu ihtiyar kayıkçı, kendisine ücret vermeyenleri ve mezardan mahrum olan ölülerin ruhlarını acımadan, kürek darbeleriyle kovar, kayığına almazdı. Fakir ve mezarsız ruhlar, tam yüz sene bu fena kokan iğrenç nehrin kenarında, serseriyane dolaşırlar, boş yere, ümitsizce bulundukları nehrin bir kenarından öteki kenarına doğru kollarını kaldırır feryat ederlerdi.

Bu yüzden cehennem kayığına binerken geçiş ücreti vermesi için; ölülerin ağızlarına, mezara bırakmadan önce para koymak adet olmuştu. Eski mezarlar açıldığı zaman hâlâ bu paralar ölülerin kemikleri yanında görülmektedir. Ruhlar dört cehennem ırmağını geçtikten sonra, nihayet baştanbaşa soluk, çiriş otları ile kaplı hazin bir çayırlığa vasıl olurlardı.

Mütemadiyen vahşi bir kuzey yeli ile döğülen bu sıkıcı ve kederle dolu çayırlığın sonunda üç yol birleşirdi. O yollardan biri; o bölgenin, yani pis çiriş otu çayırlığının yolu idi. İkinci yol, "mesut insanlar diyarının", cennetin yolu idi. Üçüncü yol cehennemin dibine giden yoldu.

Bu üç yolun birleştiği yere "Hakikat meydanı" derlerdi. Orada insanların kalblerinden geçenleri bile sezen, hafızası hiçbir şeyi unutmayan, her şeyi anlayan ve gözünden hiçbir şey kurtulmayan Tanrı **Hades**'in muhteşem tahtı önünde, ruhlar yargılanırlardı. Onun **Eakos, Minos, Rhadamanthys** adlarını taşıyan üç yardımcı yargıcı vardı. Onlar da, Tanrının etrafında yüksek sandalyelere otururlardı. Ellerinde altın değnekler bulunurdu. Ruhlar yargılanırken **Hades**'e yardım ederler, suçluları cezalandırırlardı. Ruhlar, dikkatle, birer birer tartılırlar, bu suretle suçlular belli olurdu. Hiçbir suç hoş görülmez, cezasız bırakılmazdı. Çünkü **Erin**y'ler, süratli kanatlı, yılan saçlı olan bu cehennem perileri, onları, yani günahkâr ruhları alev saçan meşaleleri ile gizlendikleri yerden çıkarır, kırbaçlayarak, yargıcın önüne getirirlerdi.

İyi kalpli insanların yeryüzünde kimseyi incitmeden, namuskarane yaşayan kimselerin ruhları "Cennete" giderlerdi. Ellerini cinayetlerle kirletenler, vicdanlarını karartanlar, hırsızlar, imansızlar muhtelif cezalara çarptırılmak üzere cehenneme atılırlardı.

Onlar orada, yani cehennemde **Tityos** denilen devi görürlerdi. Bu devin vücudu kırk beş bin metre karelik yer kaplardı. Kızgın kayalığa zincirle bağ-

lanmış olan bu azgın devi, göğsü üzerine konan bir akbaba hiç aralık vermeden gagası ile didikler dururdu. Onun cezası çok büyüktü. O, önceden Tanrıça **Artemis**'i küçük görmüş onu darıltmıştı.

Daha uzakta yine büyük bir suçlu ceza görmekte idi. Bu **Zeus**'un sofrasından **Nektar** çalan, Tanrılar masasında konuşulan sırları saklamayan, etrafa yayan, bütün hayatı hile, cinayetlerle geçmiş, Tanrılara Özoğlu **Pelops**'u yedirmeye cesaret etmiş olan ve bu yüzden sonsuz işkencelere çarptırılan **Tantalos** idi. Onun, başının üstünde asılı bulunan muazzam bir kayanın düşmek tehlikesi altında ödü kopuyordu. Aynı zamanda çenesine kadar, berrak ve serin bir suyun içinde, susuzluğa mahkûm yaşıyordu. Suyun içinde olduğu halde susuzluktan ölüyordu. Dudaklarını serin suya yaklaştırınca, su ondan uzaklaşıyor ve susuzluktan dudakları çatlıyordu. Bu günahkâr adam meyve ağaçlarının altından geçtiği zaman, tatlı meyvelerle dolu dallar onun başına doğru eğiliyorlardı. Fakat elini uzatıp ta onlardan koparmak, karnını doyurmak isteyince, asabi bir rüzgâr dalları elinden kurtarıyor, yukarlara kaldırıyordu. Daha uzaklarda, kendini Tanrı yerine koyduran ve tunç plakalar üzerinde yük arabasını koşturarak, yıldırımlar fırlatan Baş Tanrının gök gürültülerini taklit etmek sevdasına kapılan Khorintus kralı ve memleketine ayak basan her yabancıyı acımadan öldüren **Sisyphus,** kocaman bir kayayı, beyhude yere, durup dinlenmeden, çıplak bir dağın tepesine çıkarmakla uğraşıyordu. O, efsanevi kayayı dağın tepesine çıkardığını sandığı zaman, kaya yeniden aşağıya yuvarlanıyor ve işe yeniden başlamak gerekiyordu. Böylece **Sisyphus** bitmez, tükenmez bir işkence ile didiniyor, bir türlü kayayı dağdan aşıramıyordu. Onun hemen yanı başında, **Zeus**'e karşı nankörlük ettiğinden ve karısının şerefine suikastta bulunduğundan, hayin ve fena niyetli **İksiyon,** kollarından ve bacaklarından alev saçan bir tekerleğe bağlanmış ve cehennem zebanilerinden biri tarafından durmaksızın çevrilerek ateşi büsbütün tutuşturuluyordu. Bir tarafta da babasıın emri üzerine kocalarını boğazlamış olan **Danaos**'un kızları, hiç kurumayan bir pınarın suyunu dipsiz bir fıçıya doldurmakla meşguldüler.

Doğru, namuslu olarak yaşamış, kimseye kötülük etmemiş insanların ruhlarının "cennete" gittiğini biraz yukarda söylemiştik. Burası sakin ve geniş bir ova idi. Gümüş yapraklı kavak ağaçları, gül ve mersin ağaçları ile süslenen hususi bir güneşte aydınlanan bu yerde ılık ve kokulu bir rüzgâr eserdi. Oralarda eşsiz meyve bahçelerinde her cinsten meyveler dallardan, dolar taşardı. Adları sayılamayacak derecede çeşit çeşit olan ve güzel kokular saçan çiçeklerle bezenmiş yeşil çayırlar arasından binlerce küçük çaylar, nehirler hoş sesler çıkararak akarlardı. Nehirlerin kenarlarında yetişen sık gül fidanları üstünde kuşlar durmadan ötüşürlerdi. Daima saf bir hava, bulutsuz bir gök, tatlı ve neşeli bir ışık bu emsalsiz ovayı, kırları rahatlıkla doldururlardı.

Ne donlar, ne de sıcaklar, sonu olmayan ilkbaharların yapraklarını, çiçeklerini bozmaz, yakmazdı. Çayırlar üzerine uzanmış, uslu insanlar, üzün-

tülerin karışmadığı bir saadeti yaşıyorlar. Tanrılar gibi hayatın zevklerini tadıyorlardı. Kahramanlar, mütemadiyen yaptıkları büyük işlerden, kazandıkları zaferlerden bahsediyorlar, alınlarında parlak çelenkler bulunan şairler, güzel şiirler okuyorlar ve lirleriyle Tanrıları övüyorlardı. Kendi zevklerine, kabiliyetlerine göre başka mesut ruhlar dans ediyor, eğleniyorlardı. Burada faziletli ve iyi insanların ruhları Tanrılar gibi üzüntüsüz, kedersiz, sonsuz saadet içinde yaşıyorlardı. Orada yaşayanların gönülleinde, dünyada iken çektikleri sıkıntıların en ufak hatıraları bile kalmamıştı. Onların kalpleri hayata yeni doğmuş, masum yavrularınki gibi temiz, lekesiz ve tasasızdı. Çünkü orada akan **Lethe** nehrinin suyundan içince dünyada çekilen bütün ıstıraplar unutuluyor, hatırda hiçbir şey kalmıyordu. Her şeyi mutlak şekilde unutmak ve hiçbir şeyi hatırlamamak cennet bahçelerinde yaşayanlara tam bir mutluluk içinde, hayatın bütün zevklerini tattırıyordu. Onların yüreğinde daima ne olduğu bilinmez ilahi bir şey vardı. Onlar, kendilerinin bahtlı olduklarını görüyorlar, tadıyorlar ve daima bahtlı olacaklarını hissediyorlardı.

Hades'in heykellerle gösterilişi:

Ölüler Tanrısı **Hades,** ekseriya karısı **Persephone** yanında olarak bir taht üzerinde oturur halde gösterilirdi. Sert sakallarla kaplı bulunan yüzüne uzun saçları gölge salardı, çehresinden insafsızlık ve korku akardı. Sağ elinde Tanrılık asasını tutardı. Çoğu zaman elinde Abanoz ağacının yapraklarından veya nergisten bir çelenk bulunurdu.

Ahirete gelenlere hayat kapılarının ebedî olarak kapalı olduğunu anlatmak için bazan **Hades,** ellerinde anahtarlarla tasvir edilirdi. Fakat bu Tanrı insanları besleyen, bütün mahsulâtı yetiştiren toprağın ta içinde, derinliklerinde oturduğundan o aynı zamanda, çoğalmanın ve bolluğun tohumlarını saçardı. Bu topraktan başkaldıran her bitki, arpa, buğday, meyve ve saire hep onun insanlara bir lûtfu, armağanı idi. Toprağın içinden çıkan yahut toprağın içine gömülü bulunan servetler, hazineler onun iyilikleri idi. İşte bu sebeptendir ki; zenginlik kaynağı olduğunu ifade için onun eline bir bereket boynuzu yerleştirirlerdi.

DİONYSOS yahut BACCHUS

ÜZÜMDEN çıkarılan güzel renkli şarabın mucidi olmadan ve Şarap Tanrısı sayılmadan evvel **Dionysos**; ilkbaharda ağaçları, bitkileri çiçeklendiren besi suyunun Tanrısı sayılırdı.

Dionysos, Zeus ile ilkbaharlar gibi güzel, bir kral kızı olan **Semele**'nin oğlu idi. Gerçekten **Thebai** kralı **Kadmos**'un kızı **Semele,** o kadar güzel, o kadar parlak bir kızdıki, Tanrıların Tanrısı **Zeus** bile ona gönlünü kaptırdı. Kocasını daima kıskanan **Hera,** kocasından kazandığı çocuğu da annesini de yok etmek istedi. Bu yüzden, **Semele**'nin annesi **Beroe**'nin kılığına girdi. **Zeus**'un muhteşem karısı, güzel Tanrıça, şakaklarını beyaz saçlarla kapadı, alnını kırışıklarla doldurdu ve budaklı bir deynek üzerine dayanarak kamburunu çıkardı ve bu vaziyette geldi. Bir gün kral **Kadmos**'un kızını buldu.

(Şekil: 36) Şarap Tanrısı Dionysos

Bu yaşlı ve tecrübeli ihtiyar kadın, güzel **Semele**'ye, bazı tavsiyelerde bulundu ve tecrübeli ihtiyar kadın, güzel **Semele**'ye bazı tavsiyelerde bulundu. Mademki; fani bir kız olduğu halde **Olympos**'taki Tanrıların en ulusu olan **Zeus**'un gönlünü çalmıştı, şu halde ondan bütün parlaklığı, ihtişamı ile -Kendi karısına göründüğü gibikendisine görünmesini istemek hakkı idi. Tecrübesiz bir bakire olan **Semele,** bu sözlere kandı.

Zeus'u olduğu gibi, bütün kudret ve ululuğu, parlaklığı ile görmek sevdasına düştü, **Zeus**'a yalvarmaya başladı. "Ey Ulu Tanrı; ey sevgilim, bana olduğun gibi görün, ilâhî nurun ile gözlerimi parlat" dedi. Çok sevdiği için **Zeus,** onun duasını kabul etti. Fakat bunun **Kadmos**'un kızı için büyük bir tehlike olacağını sezerek onu arzusundan vazgeçirmek istedi. Fakat **Semele,** ısrar etti.

(Şekil: 37 - Semele, kendisini seven Baş Tanrının ateşine yandı.

Sevgilisinin yalvarmalarına dayanamayan **Zeus,** altın tekerlekli bir şara bindi ve **Olympos**'tan indi, sevgilisinin karşısına çıktı. Fakat yıldırımın ateşi, kral **Kadmos**'un sarayını tutuşturdu. **Semele; Zeus**'un korkunç ihtişamının parlaklığına fazla dayanamadı, kendisini sevenin ateşine yandı. Ölürken henüz günü tamamlanmamış olan, aşkının meyvesini dışarı attı. **Zeus,** bu oğulcuğu aldı, kalçasına sakladı. Onu dünyada yaşayacak bir hale gelinceye kadar orada sakladı. Birinci defa annesinin kavruk rahminden doğan oğulcuk, ikinci defa babasının kalçasından dünyaya geldi, ona **Dionysos,** adını verdiler. Kanatlı sandalları bulunan **Hermes,** onu bakmaları, beslemeleri, büyütmeleri için **Nysa** perilerine götürmek emrini aldı.

Nysa, tepesi daima tatlı bir ışıkla yıkanan yüksek bir dağ idi. Onun yamaçlarını kuvvetli, büyük ağaçları bulunan sık bir orman kaplardı. Binlerce kaynak serin sularını derelerden aşağı yuvarlar, yataklarında güzel sesler çıkararak akan derecikler etrafa kokulu bir serinlik yayarlardı. Bu mutlu, uğurlu dağın perileri derin ve büyük bir mağarada otururlardı. Mağaranın duvarlarını asma dalları, kapısını sık sarmaşıklar kaplamıştı. **Hermes,** tarafından götürülen **Dionysos,** karanlık bir gecede bu gizli ve kutsal mağaranın kapısına gelince birden bire gökte parlak bir yıldız göründü. Yer, ayın on dördüncü günü nasıl aydınlanırsa, öyle aydınlandı ve karanlık köşeler, derin uçurumlar, geniş mağaralar gündüz gibi ışıklandı.

Bu canlı ışık sebebi ile periler uykularından uyandılar. **Hermes,** onların oturdukları mağaraya girdi. Onlar, Tanrıların habercisini tanır tanımaz koşuştular, kendilerine emanet olarak gönderilen küçük yavruyu nazik ellerine aldılar. Sonra onu, yaldızlı bir beşiğe yatırdılar. Ona şefkatle ve sevgi ile bakmaya başladılar. Fakat çocuk büyüdükçe mağaranın duvarlarına sarılan asma da büyüyor, etrafa dal budak salıyordu. Bir peri kızı onu eğlendirmek için zil çalıyor, öteki oyuncak vazifesi gören küçük bastonu yapraklarla süslüyor ve sarmaşıktan çelenkler yapıyordu. Sonraları büyüyen, genç bir delikanlı olan **Dionysos**'un en çok sevdiği şey, ormanda avlanmak olmuştu. Bir tazı gibi çevik olan delikanlı, geyiklerin peşinden koşmayı, okları ile onları delik deşik etmeyi ve onların benekli derilerine bürünmeyi eğlence edinmişti.

Bir gün vahşi dağlarda gezerken, yanında birbirinden güzel iki yavrusu olan bir dişi aslana rastladı. Bu azgın hayvandan korkmak şöyle dursun, sadık bir köpek gibi, onu kendisine alıştırdı, yavruları ile beraber aldı onları perilerin mağarasına getirdi, ehlileştirdi. Bazan sırtlarına biniyor yelelerinden tutarak binek hayvanı gibi kullanıyordu.

Bazan onların sırtını okşuyor, aslanlar onu korkutacak yerde memnunluktan köpek gibi kuyruklarını sallıyor, parmaklarını yalıyorlardı. Daha sonraları dünyayı dolaşmak için seyahate çıktığı zaman **Dionysos**'un parlak şarını işte bu arslanlar çekeceklerdi.

(Şekil: 38- Dionysos'u bir mağarada peri kızları büyüttüler).

Bir gün **Dionysos**, perilerin kendisini büyüttükleri mağaranın duvarlarına sarılmış olan asmadan, olgun üzüm taneleri topladı, bir altın kupa içinde sıkarak ilk defa üzümün suyunu çıkarttı. Yorgunluğu kovan ıstırabı uyuşturan bu yeni nektardan tadar tadmaz; o mağarada kendisini büyüten peri kızlarını, ormanların, kaynakların, dağların perilerini çağırdı, üzüm suyunun verdiği neş'eyi onlarla paylaştı. Onların hepsi **Dionysos**'un yaptığı gibi üzüm tanelerini ezerek çıkarttıkları erguvan renkli şaraptan içerek, hayat ve neş'e buldular.

İşte böylece en büyük teselli kaynağı olan şarap doğmuş oldu. Bu uğurlu günü kutlamak, bu yeni neş'e kaynağını selâmlamak için; **Nymphe**'ler, **Naiad**'lar, **Dryad**'lar ve **Hamadryad**'lar asma yaprakları ile başlarını süslediler, **Satyr**'ler, **Silenos**'lar toplandılar, çalmaya, oynamaya başladılar. Dağlar, taşlar, neşe ile çalkandı, yaylalar, ovalar, vadiler heyecandan titredi.

Ormanlardan gelen yankılar, yalçın kayalara çarptı, her tarafta mus-

tarip fanilerin acılarını uyuşturacak, onların kederlerini kovacak, üzüntülü kalplere neş'e dolduracak şarabın medhi duyuldu. Dünya nimetlerinin en güzeli olan üzümün kızı, erguvan renkli şarap, o kadar esrarlı, o kadar kuvvetli bir şeydi ki bir dilenci onu içince kral olacak, korkak bir adam ondan tadınca bir kahraman kesilecekti.

Kalbi kırılmış, umudunu kaybetmiş, aşktan nasibini alamamış bahtsızlar, teselliyi onda bulacaklardı. Şarap Tanrısı; sayısız meziyetleri bulunan şarabı, bütün dünyaya tanıtmak, bu suretle insanlara değer biçilmeyecek kadar büyük bir iyilikte bulunmak istedi. Dünyayı dolaşmaya başladı, onun kuvveti ve kudreti kimsenin karşı koyamayacağı derecede fazla idi. O, gittiği memleketlerdeki sevdiği insanlara bağların kurulmasını, asmaların yetiştirilme tarzını öğretiyor, şarabın nasıl elde edileceğini ve ölçü ile nasıl içileceğini anlatıyor, onun insanlara vereceği gizli neşeyi tarif ediyordu.

Halbuki; **Dionysos,** sevmediği insanlara; şarabın kaba sarhoşluğunu, fazla içenlere verdiği hayvanlık huylarını, aşırı kızgınlık ve hiddeti, tattırıyordu. Gerçekten şarap, insanın aklını başından alınca, neşelerin kaynağı değil, aksine olarak, fenalıkların, kötülüklerin anası oluyordu. Akıtılan kanlarda, kırılan izzetinefislerde, parçalanan, ayakaltına alınan iffetlerde, kirletilen namuslarda hep şarabın parmağı vardı.

İ K A R İ O S'un Ö L Ü M Ü

Bir gün, bu uzun ve bitmez seyahatları esnasında **Dionysos, İkarios**'un evine geldi, oraya misafir oldu. Kendisini çok iyi karşıladılar, izzet ikramda bulundular, gitmeden evvel **Dionysos,** kendisine gösterilen misafirperverliğe karşılık olarak ev sahibine üzüm yetiştirmenin usulünü, bağcılık fennini ve şarap yapmayı öğretti. Bağbozumu gelince, **İkarios,** bu esrarlı içkiden yalnız kendisinin faydalanmasını düşünmedi, üzümün faydasını, şarabın verdiği tatlı sarhoşluğu, bütün halka öğretmek ve tanıtmak sevdasına kapıldı. Şarap dolu tulumlarla köyleri, kırları dolaştı. Rastladığı bütün köylülere şarap içirmeye, onlar neşe ile oynatıp, zıplatmaya başladı.

Fakat akıllı ve uslu olan köylüler, fazla içince sarhoş oldular, dizlerinin büküldüğünü, bacaklarının sarsıldığını, akıllarının başlarından gittiğini hissettiler ve bazılarının yere yıkıldığını ve derin bir uykuya daldıklarını görünce, **İkraios**'un şarapla kendilerini zehirlediğine kani oldular. Kızgın ve delirmiş bir halde **İkarios**'un üzerine atıldılar, tulumlarını patlattılar. Şarapları yere döktüler, taşlarla, sopalarla, küreklerle onu linç ettiler. Bu cinayeti işledikten sonra bitkin ve yorgun bir halde yere serildiler ve parçaladıkları naaşın üzerinde sızdılar. Ertesi gün, akılları başlarına gelen köylüler, kendilerine iyilik eden adamı parçaladıklarını anlayınca, onun naaşını sık bir ormanın içine götürdüler, sakladılar. Fakat **İkarios**'un, **Erigone** adında güzel bir kızı vardı. Bu kız babasının eve dönmediğini görünce merak etmeye başladı. Bir gece, yine sevgilisi babasını düşünüyor ve gözüne bir türlü uyku gir-

miyordu. Gecenin hayli ilerlediği bir sırada, babasının hayali göründü, zavallı **İkarios,** acınacak bir vaziyette kızına yaralarını göstererek dedi ki:

— "Kızım; sevgili kızım, uyan ve hemen kalk; ben senin babanım, şarabın tesiri ile akıllarını kaybeden köylüler beni öldürdüler ve ormana bıraktılar, kızım git orada benim gizlenmiş olan naaşımı bul ve onu yere göm."

Hayal bunları söyleyerek kayboldu. Zavallı **Erigone,** yatağından ağlayarak fırladı, saçlarını kesti, uzun bir matem elbisesi giydi ve şafak söker sökmez, babasının saklanmış olan cesedini aramaya başladı. Uzun müddet hiçbir ize rastlamadan ormanda dolaştı, durdu. **Maira** adındaki küçük köpeği yanına almayı unutmamıştı. Bu sadık köpeğin zayıf havlamalarından başka ormanda bir ses işitilmiyordu. Nihayet iki yolun kavşağında **Erigone,** bir köylüye rastladı, bu köylü bahtsız kızı babasının naaşının yanına götürdü ve yara bere içinde olan naaşın yanında diz çöktü, ağladı, fakat kalpdeki büyük ıstırapları gözyaşları giderebilir mi? Küçük acılar için ağlamak belki bir teselli olabilir. Fakat baba acısı gönülde zamanın kapatamayacağı büyük yaralar açar ve bu yaralara gözyaşı hiç bir şey yapamaz.

Kızcağız teselli bulamadığı için umutsuzluğa kapıldı ve kendini orada, babasının naaşı yanında bir ağaca astı. Küçük köpek **Maira,** onun için üzülen, sızlanan biricik arkadaş oldu ve asla oradan, hanımının naaşı yanından ayrılmadı.

Erigone'nin kendini astığı ağacın dibinde kaldı ve durmadan acı acı uludu. Çobanlar, oradan geçerken onun sesini işittiler ve oraya koştular. Bahtsız kızı ağaçtan indirdiler ve babasının yanına gömdüler. Küçük köpek, **İkarios**'un kızının mezarından ayrılmadı ve birkaç gün sonra acından öldü, **Erigone**'nin mezarının üstüne düştü kaldı.

LYKURGOS ve PENTHEUS

Bu uzun seyahatları esnasında **Dionysos**; yalnız bağcılığı ve şarap yapmayı öğrettiği dostlarına değil, düşmanlarına da rastlıyordu.

Şarap Tanrısının bu seyahatlarından ve düşmanlarıyla mücadelelerinden bahseden efsanelerin en önemlisi ve korkuncu **Lykurgos** ve **Pentheus** efsaneleridir.

Bir gün **Dionysos,** bir dağ başında eğlence arkadaşları ile şarap içerek çalıp, oynarlarken **Thrakya**'nın ünlü ve kudretli kralı **Lykurgos,** bunları gizlice bastırdı ve kuvvetli muhafızları ile onların hepsini çember içine aldı, ok yağmuruna tuttu. Yalnız **Dionysos,** kendisini denize atarak kurtulabildi. Fakat onun bütün arkadaşları; **Satyr**'ler **Bakkhant**'lar esir edildiler ve zincirlere vuruldular.

Bu insafsızlığın, bu fena hareketin cezası gecikmedi. **Lykurgos,** birdenbire delirdi. Bağları tahrip etmeye, üzüm kütüklerini kesmeye başladı, asma çubuğu sanarak kendi öz oğlunun kafasını balta ile uçurdu. Sonra baltayı kendi ayağına indirdi, kesti.

Onun acıklı feryatlarını işiten **Dionysos**'un esir arkadaşları neşeli kahkahalar attılar. Onları bağlayan zincirler kendiliklerinden koptu, düştü. Serbest kaldıklarını anlayan **Dionysos**'un neşeli arkadaşları **Lykurgos**'un üzerine saldırdılar. Onu büyük bir kayanın üstünden, panterlerin dolaştıkları bir yere fırlattılar.

Pentheus'un macerası da **Lykurgos**'unkinden aşağı kalmaz.

Gerçekten uzun kumral bukleleri olan **Dionysos,** şarabın esrarını öğretmek üzere **Thebai** şehrine geldiği zaman, kendi teyzesi **Agaue**'nin oğlu olan **Pentheus,** bu şanlı memleketin kralı bulunuyordu. Kral baldızının oğlunu iyi karşılamadı. Çünkü onun gittiği yerde çobanlar, koyun sürülerini otlatmaktan vazgeçiyor, dağı taşı bağ yapıyorlardı. **Thebai**'lilerin de aynı şeyi yapmaya başladıklarını görünce **Pentheus, Dionysos**'a kızdı, uslu köylülerin aklını başından alan, geceleri sarhoş olup ellerinde meşalelerle mecnunlar gibi dağlarda koşuşmalarına tahammül edemedi. Bütün bu uygunsuzluklara ve şımarıklıklara sebep olan **Dionysos**'u yakaladı, zincire vurdurdu. Fakat kederleri kovmasını bilen Tanrı her zor durumdan üzülmeden kendini kurtarabiliyordu. Gökten, yıldırımın kutsal ateşini indirtti. **Pentheus**'un sarayını tutuşturdu. O sırada ellerini bağlayan zincirler, kendi kendilerine kırıldı, düştü, bütün bu harikalara, bu olağanüstü hadiselere rağmen, **Pentheus** hâlâ yola gelmemişti, hâlâ kinin ve hiddetin ateşi ile yanıyordu. O bizzat kendisi **Bakkhant**'ları, bu neşeli ve sarhoş perileri bulup hesap sormak istedi. Şarap Tanrısı, bir kadın kılığına girerek gözü kararmış olan kralı **Bakkhant**'ların bulunduğu ve eğlendikleri ormana götürdü.

Pentheus, onların eğlencelerini daha yakından ve daha iyi görmek için, kuvvetli bir çam ağacının en yüksek bir dalına çıktı, oturdu. Fakat keskin gözlü **Mainad**'lar, onu görmekte gecikmediler. Kendilerini mahvetmek isteyen hain kralın, çok yüksek bir ağacın tepesinde oturduğunu görür görmez, onlar da bir kale imiş gibi yüksek bir kayanın üstüne çıkarak onu taşlamaya başladılar. O taşlardan bazıları, ağacın büyük dallarını kırdı, yapraklarını havaya uçurdu. Bazıları uçları iki yapraklı budaklar sarılı mızraklarını fırlatarak onu öldürmek istiyorlardı. Fakat kral, çok yüksek bir dala oturmuş olduğundan taşlarını da, mızraklarını da ona ulaştıramıyorlardı. Nihayet kralın tırmanmış olduğu ağacı kökünden devirmek istediler ve hep birden çamın aşağıda bulunan dallarından asıldılar, bir tarafa doğru çekerek ağacı devirdiler.

Pentheus, şiddetle yere düştü, kemikleri kül ufak olmuştu. Acı acı bağırıyor, inliyordu. Annesi **Agaue,** oğlunun sağ kolunu iki eliyle tutarak ve ayaklarını bahtsızın gövdesine dayadı, hızla çekti ve onun omuzunu kopardı. Başka birisi onun öbür kolunu gövdesinden ayırdı. Yırtıcı kuşlar gibi olanların her biri **Pentheus**'un cesedinden bir parça koparıyordu. Sonbaharın soğuk rüzgârları önünde savrulan hazan yaprakları gibi, kanlı ceset parçaları her tarafa savruluyor, parçaların kimisi kayalara ilişiyor, kimisi çamların dallarına, yapışıyordu.

Pentheus'un başını annesi gövdesinden ayırdı. Mızrağının ucuna taktı ve zafer çığlıkları atarak saraya koştu. Fakat aklı başına gelince her şeyi anladı.

A R İ A N E yahut A R İ A D N E

Başka bir gün **Dionysos,** dinlenmek ve denizi seyretmek için kıyıda yüksek bir burunun üstüne çıkmış oturmuştu. Kenarları altınla işlemeli, erguvan rengindeki robu, omuzları üstünde dalgalanan saçları, gül renkli ve nazik teni, o civardan geçen bir gemideki korsanların nazarı dikkatini celbetti. Kendisini koruyacak hiçbir şeyi olmayan bu genç delikanlıyı görür görmez onun bir kral oğlu olduğunu sanarak kıyıya yanaştılar ve hemen karaya çıkararak **Dionysos**'un üzerine saldırdılar ve onu yakaladıkları gibi doğru gemilerine götürdüler. Onun kaçmamasını sağlamak için elini, kolunu bağladılar. **Semele**'nin oğlu hiç ses çıkarmadı, bir kuzu gibi yumuşaklık gösterdi. Kendisini bağlattı.

Bağlama işi bitip de bağlar düğümlenince tuhaf bir hadise oldu. Korsanların dikkatle bağladıkları kuvetli bağlar kendiliklerinden parça parça oldular ve geminin güvertesi üstüne döküldüler, bağlardan kurtulunca, **Dionysos** gülümseyerek kürekçilerin sırasına oturdu ve gemiyi sancak cihetine (sol yanına) eğdi. Bunun üzerine geminin kaptanı şaşkın bir halde;

— "Sizin kaçırdığınız ve gemiye koyarak alıp götürmek istediğiniz de kimmiş. Gemimiz onu taşıyamayacağa benziyor, onun ağırlığı altında çökmeye, bükülmeye başladı. Muhakkak ki, bu genç fani bir insan değildir. Bu **Olympos** Tanrılarından biri olsa gerek. Haydi, vakit kaybetmeden onu yakındaki kıyıya çıkarıp bırakalım; bilhassa kirli ellerinizi ona dokundurmayınız ki, onun hiddeti denizde müthiş fırtınaları koparmasın."

Geminin kaptanı bunları söyledi ama korsanların reisi onu sertçe azarladı.

— "Gözün kör mü? Yabancı delikanlı değil, rüzgâr bizi sallıyor. Kırmızı yelkenlerimizi şişiren güzel kokulu rüzgârı hissetmiyor musun? Biz denizlerde şimdiye kadar böyle bir değerli avla dolaşmadık. Babasının kim olduğunu ve sarayının nerede bulunduğunu söylemeden onu bırakmayız."

Bu sözler üzerine rüzgâr birdenbire kesildi ve gemi denizin ortasında hareketsiz kaldı. Boş yere kürekçiler, kuvvetli küreklerini dalgalara çarptılar, beyhude yere ter döktüler. Bütün gayretlere, çabalamalara rağmen, gemi bir ada gibi kımıldamadan denizin ortasında çakılmış kalmıştı. Bunun üzerine **Dionysos,** keskin bir çığlık kopardı, geminin halatları korkunç yılanlar haline gelerek ıslık çalmaya başladılar. Geminin direği birdenbire bol salkımlarla dolu bir asma oldu. Koyu yapraklı bir sarmaşık geminin her tarafını sardı, kapattı. Geminin kıç tarafında bir şarap çeşmesi akmaya başladı. Bu hal karşısında gemiciler, şaşırmış kalmışlardı.

Fakat **Dionysos,** onların şaşkınlık ve korkularını büsbütün artırmak için

kızgın bir aslan oldu. Korkunç feryatlar koparark kükremelerle geminin başından kıçına, kıçından başına, atlamaya koyuldu. Sonunda geminin sahibine hücum etti. Onu parçaladı. Aynı zamanda boynu kıllı korkunç bir ayı, ateş saçan gözlerle etrafa bakan ala ahenkli çevik panterler güvertede kendilerini gösterdiler. Korku, korsanları çıldırttı. Deniz onların gözüne, çiçeklerle bezenmiş yeşil bir çayırlık gibi göründü. Onlar bu çayırlığa atlıyorlarmış gibi kendilerini kaldırdılar, birer birer denize attılar. Dalgalar onları yuttu, denizin yüzüne tekrar geldikleri zaman onların hepsi yunus balıklarına çevrilmişlerdi. Bununla beraber, **Dionysos,** geminin kaptanına acıdı, onu kurtardı ve:

— "Üzülme, kaptan, dedi sen benim hoşuma gidiyorsun, ben bütün korkuları yokeden, kederleri, üzüntüleri, fanilerin kalbinden kovan Şarap Tanrısı **Dionysos**'um, korkma; gemiyi **Naksos**'a doğru sevket."

Bunun üzerine güzel gemi dalgaları yararak yol almaya başladı. O sıralarda kıyısında dalgaların kudurduğu **Naksos** adasında, aşktan nasibini alamamış kederli bir kız, **Ariane,** sevgilisi **Theseus** tarafından terkedildiğinden ötürü, ağlayıp sızlıyordu. Bazan kıyıda kumlar üstünde uzanıyor, kumları gözyaşları ile ıslatıyordu. Bazan da; denize hâkim yüksek bir kayaya çıkıyor ve **Theseus**'u götüren mavi geminin uzaklarda kayboluşunu tahayyül ederek, ayrılık gününü içi yanarak anıyor ve bağırıyordu.

— "**Theseus!** duygusuz, taş gibi bir yüreğe malik olan **Theseus,** seni hangi dişi aslan dünyaya getirdi? Senin yanında ne kadar mesuttum. Her şeye boyun eğen bir köle gibi sana hizmet etmedim mi?

Senin yorgun ayaklarını yıkayan ben değil miydim? Yatağının üzerine erguvan renkli örtüyü kim yayıyordu? Beni bu ıssız adada bırakıp gideceğine, babamın evine götürseydin. Bundan sonra ben ne yapabilirim? Benim kederimi kim dağıtacak, bana kim ümid ve teselli getirecek? Kıyılarında azgın dalgaların gürültüler çıkararak parçalandığı bu adada ben nasıl yaşayabilirim? Derin ve korkunç deniz beni babamdan ve tanıdıklarımdan ayırmaktadır. Hayatımın ilkbaharında, bu kayalık, ıssız adada, Tanrılar ve insanlar tarafından terkedilmiş bir halde ölecek miyim?"

Bir gün, gönlünde sayısız kederlerin dolup taştığı güzel saçlı **Ariane,** bitkin bir halde kıyıya uzanmış ve kendinden geçmişti. İşte tam bu sırada **Dionyos,** geldi **Naksos** adasına çıktı. Karaya ayağını basar basmaz, bu ıssız adanın güzel kızı, genç bakire **Ariane**'yi uykunun kolları arasında gördü.

Gönüllerden kederi kovan, mustariplere neşe ve teselli getiren Tanrının bilhassa kalbi heyecanla çarptı, iri gözleri ile güzel bakirenin uyuyuşunu, bu güzel manzarayı doya doya seyretti. Yarı çıplak ve yuvarlak omuzlu, güzel vücudu bir kayanın oyuğuna uzanmıştı. Uzun saçlı başını sol kolunun üstüne koymuştu. Halbuki sağ kolu ilâhi çehresinin parlak ve tatlı güzelliğini çerçeveliyordu. Uyandığı zaman **Dionysos,** ona yaklaştı.

— "Güzel peri kızı, dedi şanlı Şarap Tanrısının sevgilisi olmayı hak et-

meden evvel **Theseus**'un ümitsiz aşığı idin. İlkbaharın neşesiyle canlanmadan evvel sen kış soğuğu ile uzun zaman uyuşmuş idin."

Böyle söyleyerek **Dionysos,** kendi elinde taşıdığı tacı çıkardı, hoşuna giden bu güzel kızın dalgalanan, çözük saçları üzerine koydu. Fakat bu parlak taç, **Ariane**'nin alnına dokunur dokunmaz; uzadı, göklere kadar yükseldi. Onun üstünde bulunan kıymetli taşların, cevherlerin her biri, gökyüzünde birer yıldız oldu. **Dionyos** ile **Ariane**'nin birleşmelerinin hatırasını ebedî olarak saklamak için bu yıldızlar tacı, gökyüzüne çakıldı kaldı. Bu sırada **Bakkhant**'ler, bu evlenmeyi kutlamak için ortaya çıktılar, zaten sevinçten sarhoş olan bu neşeli periler, perişan saçlarını okşaması için rüzgara bırakarak başlarında yapraklardan çelenkler taşıyarak "**Evohe**" cesaret oğlum diye bağırıyorlardı.

Bazıları ellerinde **Thyrsos**'ların yahut olgun salkımları taşıyan asma dallarını sarsıyorlardı. Bazıları ellerinde şarap bardakları olduğu halde dans ediyorlar, zıpladıkları ve ayaklarını bastıkları yerlerden çiçekler bitiriyorlardı. Bir kısmı, hep bir ağızdan şarkı söylerlerken, ötekiler ellerini birbirine vurarak alkışlıyorlar, bir kısmı def çalarak kulakları sağır edecek yaygaralar koparıyorlardı.

Pan da flütünü çalarak eğlencelere katılıyordu. Keçi ayaklı **Satyrler,** bir boynuzu üfleyerek kalın sesler çıkarıyordu. Karnı büyük **Silenos**'lar, düşmesinler diye eşeklerinin dizginlerinden tutarak dans ediyor, hantal vücutlarını sallıyorlardı. Nihayet, uzun ve gürültülü düğünden sonra Panterlerin koşulu bulunduğu yaldızlı bir şar göründü.

Dionysos ve **Ariane,** ona bindiler, aşktan nasiplerini almak için uzak, ıssız ve gizli yerlere gittiler.

DİONYSOS ve MİDAS

Dionysos, Yunanistan'ın bütün illerini dolaştıktan sonra Anadolu'ya geçti. **Lydia** ve **Phrygia**'yı da gezdi.

Bir gün **Bakkhant**'lerle beraber, **Lydia**'da dolaşırken **Sardes** şehrinin güneyinde bulunan ve üzüm bağlarıyla meşhur olan **Tmolos** dağına (Bozdağ) çıktı. Her zaman yanında dolaşan **Satyrler** ve diğer arkadaşları yanı sıra geliyorlardı. Yalnız **Silenos** yoktu. O içtiği şarabın tesiriyle yolda bir çeşme başında sızmış kalmıştı.

Köylüler, kendisini çeşme başında sızmış bulunca başını çiçeklerle donatıp kralları **Midas**'a götürmüşlerdi. Kral bu derbeder sarhoşun **Dionysos**'un arkadaşı olduğunu derhal tanımıştı. Bir Tanrının arkadaşını konuklamakla şereflenen kral ne yapacağını şaşırmış, **Silenos**'u tam on gün sarayında alıkoymuş ve bu müddet zarfında sayın misafirinin şerefine ziyafetler, şenlikler, eğlenceler tertip etmişti. On birinci günü sabahı güneş do-

ğarken **Midas; Silenos**'u, büyük bir alay ve ihtişamla almış güzel **Tmolos** (*) dağına çıkarak arkadaşı **Dionysos**'a götürmüştü. Şarap Tanrısı, kralın nezaketine, misafirperverliğine hayran olmuş ve kendisine bir lûtufta bulunmak istemişti.

Tanrı ona "dile benden ne dilersen" dediği zaman **Midas,** "Dokunduğum her şey altın olsun" demişti. Kralın bu isteği kabul edildi.

Şarap Tanrısı, arkadaşına kavuştuğu için memnundu. **Midas** da istediği şeyi altın yapacak ve dünyanın en zengin kralı olacak diye seviniyordu. Saadetten sarhoş olmuş bir halde dağdan aşağı inerken aklından bin türlü şeyler geçiriyordu. Tanrının kendisine verdiği vasfı denemek istedi gerçekten neye dokundu ise altın oluyordu. O gözlerine inanamıyordu. Bir meşeden küçük bir dal kopardı, o elinde altın bir dal oldu. Yerden bir taş aldı, taş birden bire altın kesildi. Elini bir kesek parçasına götürdü, toprak parçası derhal altın bir külçe oldu. Tarlada biten olgunlaşan ekinlerden bir demet yoldu, elinden altından bir demet hasıl oldu. Bir ağaçtan bir meyve kopardı, elinde **Hesperidler** bahçesinden koparılmış bir elma buldu. Sarayının kapısına elini dokundurduğu zaman; kapı baştan başa altın kesildi, parlamaya, ışık saçmaya başladı. Kolunu suyun içine daldırıp da yukarı kaldırınca **Danae**'yi aldatan altın yağmuru yağdı.

Fakat zenginlik sevdası, altın hırsı hiç de iyi bir şey değildir. Altın aşkı, birçok insanlar gibi **Midas**'ın da felâketini hazırlamıştı. Her dokunduğunu altın yapan kral neş'eli ve ümitli olarak, kölelerinin hazırladığı muhteşem sofraya oturdu. Acıkmıştı, karnını doyuracaktı. Fakat hangi yemeğe elini uzattıysa o yemek hemen altın oluyordu. Altın kesilen lokmalar, çiğnenemez, yenemezdi. Bardağına konan suyu, kurumuş dudaklarına rengini değiştiriyor, altınlaşıyordu. Bu bir felaketti. Bu felaket karşısında şaşırmıştı. Şimdi zenginlikten vazgeçmek, fakir olmak istiyordu. Artık altın'ı hor görmeye başladı. Dünyanın en zengin adamı oluduğu halde hiçbir şeyi olmayan bir dilenci gibi acından ölecekti. Susuzluktan dili kurumuş, açlıktan ağzı kokmaya başlamıştı. Hali çok acıklı idi. Ellerini göğe kaldırdı. "Tanrılar acıyın benim halime; beni affedin, evet ben günahkarım. Ben altına taptım, başımın belasını buldum. Beni bu beladan kurtarın. Ey Ulu Tanrılar; Tanrıların kalbi hassastır, rakiktir, kendilerine yapılan candan yakarışları işitmezlikten gelmezler. **Dionysos; Midas**'ı bu beladan kurtardı, onu eski haline soktu ve ona "Altınla kirlenen vücudunu temizlemek için **Pactolos**(**) çayına girip yıkan" diye bağırdı. Yumuşak tabiatlı kral güzel **Pactolos** çayına girdi, yı-

---

(*) Tmolos dağı Salihli kasabasının güneyinde bulunan ve bugün "Bozdağ" adını taşıyan dağın eski ismidir.

(**) Paktolus çayı; Salihli ile Ahmetli arasında bulunan Sarı köyü'nden geçen ve bugün (Sard deresi) adını taşıyan derenin eski ismidir. Tarihçilerin babası Heredotus, Paktolus çayının meşhur Sardes şehrinin içinden, Strabon ise yanından geçtiğini yazmaktadır.

kandı, o günden beri bu ırmağın kumları arasında altın kırıntıları görünmekte ve altını seven insanlar o nehrin kumsallarında eşelenmektedirler.

Bütün Hellade illerini ve **Anadolu**'yu dolaşmakla memnun kalmayan **Dionysos**, bir gün **Phrygia**'nın **Lydia**'nın ve **Yunanistan**'ın en değerli insanlarını bir araya topladı. Bu insan topluluğuna; kendi neşeli ve yaygaracı arkadaşlarını da kattı. Güzel boynuzlu **Satyrler**, alınları açık **Silenos**'lar, sivri kulaklı **Oegipan**'lar, başlarında yılanlardan çelenk bulunan **Mainadlar**, yapraklardan çiçekleri olan **Bakkhant**'lar, defleri taşıyan ve kaplanları sevkeden **Bassareus**'lar, at ayaklı **Kentauros**'lar onunla beraber idiler. O bu muazzam ordu ile **Hindistan** üstüne yürüdü.

Fırat nehri üzerine bir köprü kurdu ve neşeli arkadaşları ile oradan geçerek **Hydaspe** (*) kıyılarına kadar geldi. Siyah derili **Hindiler**, önce bu yaygaracı güruh ile alay ettiler. Sonra bunlarla uzun ve çetin bir savaşa giriştiler, yenilince alay ettikleri tanrının kuvvetine inandılar.

Hindistan dönüşü bir zafer yürüyüşü oldu. Nihayet bütün insanlara üzüm yetiştirmeyi, şarap yapmayı kendi dininin esaslarını öğrettikten sonra **Semele**'nin şanlı oğlu göğe çıktı ve **Olympos** Tanrıları arasına karıştı.

Fakat Şarap Tanrısı **Dionysos**'a isnad edilen esrar nedir? Geceleri ve gizli yerlerde yapılan bir sürü merasimden maksat nedir? Aşağıdaki **Bakkhos** efsanesi belki bizim bu sorularımıza cevap verebilecektir.

Bir rivayete göre **Dionysos**'u, **Semele** değil; Toprak Tanrısı olan toprağın üstünde ve altında hükmünü yürüten şanlı **Demeter** doğurmuştur. Sarışın **Demeter**'in doğurduğu **Dionysos**'un asıl adı **Zagreus** idi, **Semele**'nin oğlu gibi **Zagreus** da bir mağaraya götürülmüş, orada **Nymphe**'ler tarafından büyütülmüştü.

Fakat bir gün **Nymphe**'ler, **Titan**'lar tarafından aldatılmışlardı. Şöyle ki; toprağın asi ve hayasız evlatları olan **Titan**'lar, kılık ve kıyafet değiştirerek **Zagreus**'un bulunduğu mağaraya kadar gelmişler, çocuğa bir oyuncak uzatıyormuş gibi yaparak onun üzerine atılmış ve vücudunu parçalamışlardı. Sonra kızgın bir kazana, Tanrının parçalanmış vücudunu doldurarak kaynatmışlar, yemek yapmış, yemişlerdi. Yalnız bir parça et, bir tarafta kalmış, onların gıdası olmaktan kurtulmuştu. Daha doğrusu, Zeka Tanrıçası **Athena**, cinayetin işlendiği zaman **Dionysos**'un kalbini çalmış ve **Olympos**'un Baş Tanrısına emanet olarak vermişti. Bu kutsal kalp; **Zagreus** için, yeni bir hayatın merkezi olmuştur. Bu et parçası tadil edilerek, yeni bir şekil almış ve ondan **Dionysos**, tekrar yaratılmıştı.

Titan'lara gelince onları cezalandırmak için **Zeus** yıldırımını savurdu. Derler ki, insanlar, onların yanmış vücutlarının küllerinden yaratıldılar. Çünkü onların vücutları **Dionysos**'un etiyle beslenmişti, bu sebeple yerin

---

(*) Hydaspe kıyılarından Büyük İskender'in Porus'u yendiği Hindistan ırmaklarından "Dielem"e, eskilerin verdikleri ad.

oğulları olan **Titan**'larda, Tanrılardan bir parça vardır ve o parçalar biz fani insanlara da geçmiştir.

Bakkhos'un şeklini değiştirmiş vücuduna geçen bu ilahi parçaların birleştiklerini ispat etmek ve Şarap Tanrısı gibi yeniden hayata doğmak için, bu Tanrının çektiği ıstırapları çekmek, ilahi ateşle yanmak, aşkı kuvvetlendirmek, çıktığı saf kaynağı berraklaştırmak icap ediyordu.

Çok eskiden sarmaşıklarla kaplanmış bir ağaç halinde tasvir edilerek tapınılan **Dionysos,** sonraları sakallı bir adam olarak tasavvur edildi. Uzun etekli elbise giydirildi. Daha sonraları Şarap Tanrısı bir delikanlı olarak tasvir edilmeye başlanmıştı.

Dionysos, heykellerinde **Hermes** gibi adaleleri şişkin, sportmen bir delikanlı olarak gösterilmiştir. **Apollon** heykellerinde olduğu vechile, güzel, etine dolgun, biraz da kadını andırır - Erkeğe değil, kadına yaraşır bir halde - gevşek adaleli olarak gösterilir. Onun sık ve latif saçları, bukleli bir halde omuzlarına dökülmüştür. Çehresinde mes'ut bir sarhoşluk ile sebebi belli olmayan bir kederin birleşik izleri okunmaktadır. Boğa, teke, eşek, keçi, tavus, geyik, kaplan, saksağan ona tahsis olunan hayvanlardır. Gerçekten bu geveze saksağan da sarhoşluğun zevzeklikleri, tavus da sarhoşların gururu, eşek de narası; kaplan da kaba sarhoşluğun yırtıcılığı bulunduğu gibi, teke ve boğa da şehveti coşturan içkinin sembolleri vardır. Bitkilerden üzüm kütüğü ona ayrılmış olan biricik bitkidir. Bununla beraber sarmaşık, incir ağacı, çam da ona ayrılmıştır.

BÜYÜK KAHRAMANLAR

HERAKLES — THESEUS — KADMOS ve OİDİPUS

SİSYPHUS, GLAUKOS, BELLEROPHON — PERSEUS

ORPHEUS — ARGONAUT'LAR — DAIDALOS — IKAROS

HERAKLES yahut HERCULE

SAYISIZ kederlerle, acılarla inleyen, ıstırap çeken, bahtsız insanlara acıyan **Zeus,** bir gün kendi kendine düşündü ve şöyle söylendi:

— "İnsanların ve dolayısıyla Tanrıların rahat etmeleri, ıstıraplardan kurtulmaları için eşsiz bir kahraman yaratmalıyım; bu kahraman, insanları bütün tehlikelerden. kederlerden uzaklaştırmalı, onları selamete eriştirmeli, kuvveti ve fazileti ile dünyayı kötülüklerden temizlemelidir."

Zeus, böyle söylenerek karanlık bir gecede **Olympos**'dan aşağı indi ve **Thebai** şehrine geldi. Orada güzel ve muhteşem bir sarayda, boyu bosu, endamı, göğsünün olgunluğu, vücudunun ve yüzünün güzelliği ile bütün kadınları geride bırakan bir kraliçe yaşıyordu. **Alkmene** adını taşıyan bu eşsiz güzelin, bu ünlü kraliçenin kocası **Amphitryon** o zaman sarayda değildi, muharebe meydanında idi. **Alkmene**'yi ürkütmeden, hiçbir şüphe uyandırmadan elde edebilmek için, baş Tanrı kraliçenin kocası şekline girerek geldi sarayın kapısını çaldı. Kapıcı ve muhafızlar, krallarını görerek sevindiler ve onun etrafına toplandılar, sonra onu karısının yanına götürdüler.

(Şekil: 39) Kuvvetli ve Faziletli Herakles

Zeus'u tanımadan **Alkmene** kendisini onun kolları arasına attı. Şehrin üzerine altın yağmuru yağarken **Amphitryon**'un karısı, Tanrıların Tanrısı **Zeus**'dan ünlü bir kahramana, **Herakles**'e gebe kaldı.

Fakat bu güzel kraliçenin gürbüz çocuğu, **Zeus**'un yeni oğlu doğar doğmaz **Hera**'nın kıskançlığını üstüne çekmekte gecikmedi. Gerçekten annesi onu doğurur doğurmaz baş Tanrının karısı karanlık bir gecede iki yılan gönderdi. Bunlar herkes derin uyuya dalmışken saraya kolayca girdiler.

Gözleri kıvılcım saçan bu korkunç hayvanlar, aralık kapıdan kayarak kalkandan bir beşik içinde uyuyan yavrunun yanına kadar geldiler. Her ikisi de ıslık çalarak ağızlarını açtılar ve zehirli dişlerini çocuğun taze yanağına geçirmeye ve onu boğmaya hazırlanırlarken, **Herakles** birden bire uyandı ve yılanlardan birini sağ eliyle, ötekini sol eliyle yakaladı. Mini mini elleri ile birer mengene gibi yılanların boğazını sıktı. Bu sıkış o kadar kuvvetli olduki zehirle şişen boğazları boğuldu ve sonunda her ikisi de öldü. Yenilmez kuvvete malik olan kahramanın ilk zaferi bu oldu.

Kral Amphitryon'un oğlu sanılan bu çocuk yani **Alkmene** ile **Zeus**'un oğlu güzel ve neş'eli bir bahçede yetişen genç bir fidan gibi annesinin ihtimamıyla büyüyordu.

Fakat kutsal **Olympos**'un tepesinden babası **Zeus** da onu gözetlemiyor değildi. Bir gün **Zeus;** oğlunun bir Tanrıça tarafından emzirilerek ölmezler arasına karıştırılmasını ve ona Tanrıların yenilmez kuvvetinin verilmesini istedi. Bu maksatla **Hermes**'e henüz süt çocuğu olan oğlunu **Olympos**'a getirmesini emretti.

Hermes, Herakles'le beraber gelince **Zeus** oğlunu aldı, uyumakta olan karısı **Hera**'nın göğsüne yaklaştırdı. Çocuk, Tanrıçanın memelerini aldı, bolca emdi. **Hera**'nın sütüyle kamını doyurunca çocuk memeyi bıraktı, babasına yüzünü çevirdi ve gülümsedi. Fakat o **Zeus**'un karısının memesini o kadar kuvvetli emmişti ki, ağzını memeden çektiği halde **Hera**'nın sütü memelerinden aşağı akmaya devam ediyordu. Gökyüzüne dökülen bu beyaz damlacıklar bizim "saman yolu" dediğimiz, Fransızların **"La Voie Lactée"** yani "sütlü yol" dedikleri yıldızlar serpintisini, gökyüzünden yere kadar düşebilen süt damlaları ise **beyaz zambak**ları meydana getirdiler.

Zamanı gelince annesi onun terbiyesine, yetişmesine, okumasına çok dikkat etti. Güzel **Apollon**'un oğlu **Linos** ona hoca oldu. Edebiyat dersi verdi. **Eumolpos**'dan, ahenkli sesler çıkaran bir lirin telleri üzerinde parmaklarını gezdirmesini ve sesini çalgının sesine uydurmasını öğrendi.

Eurytos'dan ise yay çekmeyi, oku hedefine ulaştırmayı belledi. İşte bu öğrenme devresinde, asabi ve hırçın **"Herakles"** istemeden ilk defa elini kana boyadı, katil oldu. Derler ki, bir gün edebiyat öğretmeni **Linos** genç talebesinin okuma zevkini ve manevi ilerleyişinin derecesini denemek için onu bir kitap yığınının başına götürdü ve "bunlar arasından hoşuna giden bir kitap seç" dedi. Doğuşta obur olan ve bir oturuşta zorluk çekmeden bir öküzü yiyebilen **Herakles** güzel şiirler ve felsefe kitapları dururken, kendi

tab'ına uygun olarak mideyle alakalı bir eser, "**mükemmel aşçı**" adını taşıyan bir kitap seçti. Bu seçiş hocasının çok zoruna gitti. Mahzun oldu ve talebesine acı acı çıkıştı.

Fazileti kuvvetlendirecek, insanlık duygularını besleyecek kitaplar okuyacağı ve kafasını aydınlatacağı yerde, midesini düşünmesini bir türlü hoş görmedi, onu tekrar azarladı, hatta, korkuttu, talebesi hocasının bu çıkışmasını ve azarlamasını hakaret saydı. Müthiş kızdı. Kendisini kaybetti, ne yapacağını bilmeden eline geçen ilk şeyi, orada bulunan gitarı yakaladığı gibi hocasının kafasına indirdi.

Bu aleti **Linos**'un kafasında parçalayarak onu öldürdü. Bu cinayetten ötürü kral **Amphitryon, Herakles**'i yüksek dağlarda kendi besili sürülerini güden çobanların yanına gönderdi. Bu hayat; bu azılı çocuğun vücudu üzerinde iyi tesirler yaptı. Dağda, kırda dolaşması, av peşinde koşması onun yumuşak adalelerini sertleştirdi, kuvvetlendirdi. Daha 18 yaşında iken o bölgeyi rahatsız eden bir arslanı öldürdü. Kendisine ün kazandıran bu parlak avdan dönerken **Herakles** yolda **Orkhomenos**'dan gelen ve **Thebai**'lilerden eskiden işledikleri bir hatadan ötürü ceza vergisi olarak yüz öküz isteyeceklerini bildiren memurlara rastladı.

Alkmene'nin oğlu tereddüt etmeden bu küstah memurların üzerine saldırdı. Burunlarını, kulaklarını kesti, ellerini arkalarına bağladı, ve onlara "İşte **Thebai**'lilerin ceza vergisi budur." diyerek yurtlarına geri gönderdi. Kendi adamlarına yapılan bu işkence ve hakaretten çok müteessir olan **Orkhomenos** kralı **Erginos** büyük bir ordu topladı. Ve **Thebai** şehrine yürüdü.

Fakat kahraman **Herakles;** zeka Tanrıçası **Athena**'nın kendisine hediye ettiği silahları takındı ve yiğitlerden mürekkep bir grubun başına geçerek düşmana karşı çıktı. Bir ırmağın yatağını değiştirerek ansızın düşmanın süvari kuvvetlerini boğdu. Sonra **Erginos**'u takip ederek onu da oklarla yere serdi. Bu büyük zaferinin kahramanını mükafatlandırmak için **Thebai** kralı kendi kızı **Megaira**'yı zevce olarak **Herakles**'e verdi.

Bu evlenmeden bir çok çocuk doğdu. Fakat bu çocukların hepsi de büyümeden öz babalarının eliyle öldürüldüler. Gerçekten, bir delilik krizi geçiren **Herakles** anneleriyle beraber onların hepsini ok yağmuruna tutarak kırdı geçirdi.

Kendi karısının ve çocuklarının kanıyla ellerini kirleten kahraman, sonradan aklı başına gelince büyük bir vicdan azabı duydu ve günahının affedilmesi için **Delphi** mabedine gitti. Güneş Tanrısı **Apollon** ona bu cinayetin kirlerinin ancak **Tırynthe** kasabasına gidip kral **Eurystheos**'un hizmetinde on iki sene çalışmakla temizlenebileceğini bildirdi.

Herakles bu buyruğa boyun eğdi ve kral **Eurystheos**'un hizmetine girdi. Halbuki bu kral **Argos** hakimi **Sthenelos**'un karısı **Nikippe**'den doğmuştu. Tuhaf bir tesadüf eseri olarak **Alkmene; Herakles**'e hamile olduğu sırada **Nikippe** de **Eurystheos**'e yüklü idi.

Hera bu iki kadının çocuklarından hangisi önce doğarsa diğeri üzerine

hakim olacağını kocası **Zeus**'dan öğrenmiş olmasından ve **Alkmene**'yi de kıskandığından **Nikippe**'nin daha evvel doğurmasını sağlamış ve böylece, ilk önce **Eurystheos** doğmuştu.

Sonradan kral olan **Eurystheos, Hera**'nın **Herakles** hakkındaki kinini kalbinde taşıdığı gibi, kendisi zaif ve korkak tabiatlı olduğundan, güçlü kuvvetli; yaman bir kahraman olan **Alkmene**'nin oğlunun bir gün tahtını elinden almasından ürküyor ve mahvolması için ona sağ dönemeyeceğini sandığı çok tehlikeli vazifeler veriyordu.

Herakles bütün bu zor ve tehlikeli ödevleri başarı ile yerine getirdi. İşte korkmadan ve yenilmeden başardığı bu korkunç ödevlere "**Herakles**'in **on iki başarısı**" derler. Onları kısaca görelim:

1 — NEMEA ASLANI

Kral **Eurystheos; Herakles**'den **Nemea** aslanının derisini getirmesini istedi. Bu korkunç hayvan **Argolis** ormanlarında etrafa dehşet salıyordu. Onun kükremesi o kadar müthişti ki, köylülerin ve çobanların işittikleri zaman korkudan renkleri uçuyor ve kulübelerinin bir köşesine sinerek hareketsiz kalıyorlardı.

Bir eline okunu yayını, diğerine budaklı sopasını alan **Herakles** yola düştü. Gitti, gitti sonunda sürüleri mahveden korkunç aslana rastladı. Birer birer bütün oklarını bu müthiş hayvana attı. Fakat aslan yaralanmıyordu. Derisi o kadar sertti ki sivri demirler oraya girmiyor, oklar hiç bir şey yapmadan çayırlar üstüne düşüyor yahut kumlara saplanıyordu. Bu ilk saldırıştan bir şey elde edemediğine sinirlenen **Herakles** kalın budaklı sopasını yakaladı ve bağırarak hayvanı takip etmeye başladı; Aslan bu gözüpek kahramandan korkarak iki kapısı bulunan bir mağaraya sığındı, **Alkmene**'nin oğlu mağaranın bir kapısını kayalarla tıkadı, öbüründen içeri girdi. Aslan onu görünce yelelerini kabarttı, kanlı ağzını açtı üzerine atlamaya hazırlandı. **Herakles** kendi kırmızı mantosuna bürünerek bir eliyle sivri okunu tutuyor ve kendini korumaya çalışıyordu. Bir aralık öteki elinde tuttuğu korkunç sopasını kaldırdı; bu yaman canavarın tunç kafasına indirdi. Bu vuruş o kadar müthiş olduki kalın ve budaklı sopa kırıldı, iki parça oldu. Bu vuruşla aslan sersemledi, bunun üzerine elindeki oku bir tarafa atarak **Herakles** aslanla boğuşmaya başladı. Kuvvetli kolları arasına aldığı aslanın boğazını sıkarak sonunda onu boğmaya muvaffak oldu. Bir çok canlara kıymış olan bu korkunç canavarı yere devirince derisini yüzdü. Hiç bir okun delmediği ve delemeyeceği bu deriyi giydi, o günden sonra bunu bir zırh olarak kullandı, bu yüzden onu kimse yenemedi.

2 — LERNE EJDERİNİN ÖLDÜRÜLMESİ

Herakles'e emredilen ikinci iş **Lerne ejderi**nin öldürülmesi işi idi. Dokuz başlı, kocaman korkunç bir yılan, müthiş bir ejderha, **Argos** körfezi civarındaki pis **Lerne** bataklığını kendisine yatak edinmişti. İninden çıktığı zaman kırları, tarlaları bozuyor, hayvan sürülerini yutuyordu. Onun nefesi zehirli idi, kim olursa olsun onu teneffüs eden canlı mahlûk hemen ölürdü.

Argos kırlarının bu baş belası ile yaptığı savaşlarda **Herakles**'e sadık dostu **İolaos** yardım ediyordu. Müthiş ejder ile döğüşmeye giderken kahramanın şarını bu arkadaşı kullanıyordu. Her ikisi de bataklığın yanına geldikleri zaman, **Herakles** ejderi saklandığı yerden meydana çıkarmak için kamışlar arasına uzun oklarından birini fırlattı. Ejder, dokuz başını birden kaldırarak kendini gösterince yanına yaklaştı, kalın sopasıyla başlarına birer birer vurarak ezmeye çalıştı. Fakat her baş ezildikçe yerine iki baş çıkıyordu. Böylece savaş bitmek, tükenmek bilmiyordu. Bu sebeple, **Herakles,** sevgili dostu **İolaos**'ı yardıma çağırdı. **İolaos** hemen oracıkta bulunan ormanı ateşe verdi, yangından sıçrayan alevli odunlarla, ateşli saman meşaleleriyle ejderin yeniden çıkan başlarını yakıyordu. Bu suretle yeniden meydana gelmek isteyen başlar kavruluyor, teşekkül edemiyordu. Korkunç ejderin bütün başları ezilip te yalnız bir başı kalınca **Herakles** onu kesti yere gömdü ve üstüne kocaman bir kaya koydu. Ejder artık muazzam bir kadavradan başka birşey değildi. Oradan ayrılmadan evvel **Alkemene**'nin oğlu, oklarını öldürdüğü korkunç yılanın zehirinde ıslattı ve böylece oklarını zehirli ve öldürücü oklar haline getirdi.

(Şekil: 40) Herakles Lerne ejderini öldürüyor.

3 — TUNÇ AYAKLI DİŞİ GEYİK

Bu defa **Eurystheos; Herakles**'e **Arkadia**'da **Keryntos**' dağının meşhur dişi geyiği canlı olarak tutup getirmesini emretti. Halbuki **Artemis**'e ait olan bu dişi geyik, yakalanması imkansız bir hayvandı. Gerçekten; altın boy-

nuzları, tunç ayakları bulunan bu tuhaf geyik koşuda yorulmak nedir bilmezdi, o ana kadar hiçbir avcı ona ulaşamamış, elde edememişti. Hiçbir güçlükten, engelden yılmayan **Herakles** geyiği kovalamaya başladı. Bu kovalama bir seneden az sürmedi, yorulmak nedir bilmeyen hayvan dağ demedi, dere demedi koştu, fakat **Alkmene**'nin oğlu, onun peşini bir türlü bırakmadı. Dişi geyik kuzeyde, çok uzaklarda bulunan **Hyperbore**'ler bölgelerine kaçtı, fakat orada da takipten kurtulmadı. Nihayet yorgunluktan, halsiz ve mecalsiz kalan hayvan geri dönmek zorunda kaldı. Eski izlerinden yürüyerek **Arkadia**'ya döndü, geriye doğru koşarken yağmurlarla kabaran bir derenin kenarına geldi. Atlamakta tereddüt etti.

Bu sırada **Herakles** zaman kazandı ve ona yetişerek üstüne atladı, boynuzlarından yakaladı, omuzuna aldı diri olarak getirdi, **Eurystheos**'e teslim etti.

4 — ERYMANTHOS DAĞININ YABANDOMUZU

Efendisinin sarayına döner dönmez **Herakles; Erymanthos** dağının yabandomuzunu aramak emrini almıştı. Tabii güzellikleri dillere destan olan **Arkadia**'nın çayırlarına, tarlalarına, bağlarına, bahçelerine bela olan ve oraları mahvetmek için ininden çıkan korkunç canavarı pusuya düşürmesi ve diri olarak yakalayıp getirmesi emredildi. Silahlarını alarak yola çıkan kahraman, bir çok yerleri yokladıktan, arayıp, taradıktan sonra vahşi hayvanı buldu. Karlarla örtülü yüksek dağlar üzerinde müthiş bir kovalama başladı. Durup dinlenmeden koşan ve avına nefes aldırmayan kahraman, sonunda onu bitkin ve yorgun bir halde derin bir mağarada, karla dolu bir yar içine düşürdü. O kocaman hayvanı diri diri yakaladı, kuvvetli omuzlarına aldı. Getirdi. **Eurystheos**'in önüne bıraktı.

Kral bu yabani hayvanı görünce korku ve dehşetten ne yapacağını, nereye saklanacağını şaşırmış ve rivayete göre büyük bir tunç köpek heykelinin içine tıkılmış kalmıştı.

5 — STYMPHALOS KUŞLARI

Etrafı dikenli ve çalılarla kapalı bir bataklığın ortasında ve **Stymphalos** adını taşıyan bir gölün kıyısında, insan etiyle geçinen bir takım korkunç yırtıcı kuşlar yaşıyordu. Vahşi Harp Tanrısı **Ares**'in bu kan dökücü çocuklarının kağaları, pençeleri, kanatları tunçtandı. Onlar tüylerini gelip geçenleri öldürmek için birer sivri ok gibi kullanıyorlardı. **Herakles** sürüleri, insanları mahveden, tarlaları, bahçeleri yok eden bu iğrenç ve korkunç kuşları bulundukları yerlerden kovmak emrini aldı.

Sayılamayacak kadar çok olan yuvalarından, onları çıkarabilmek için **Herakles** müthiş yaygara yapan, gürültü çıkaran ziller kullandı. Civarda bulunan yüksek bir dağın tepesine çıkarak, zillerle o kadar çok gürültü yaptı ki

kuşlar bir bulut halinde havalandılar. Bunun üzerine, kahraman öldürücü oklar ile onları kırdı geçirdi.

6 — GİRİT BOĞASI

Kral **Eurystheos**'un **Alkmene**'nin oğluna başarmasını emrettiği altıncı görev "**Girit Boğası** ile savaşması" idi. Bu çetin işte de **Herakles**'e boğayı asla öldürmemesi, fakat takip etmesi, yakalaması ve diri olarak **Mykenes**'e getirmesi şart koşulmuştu. Girit boğası ne idi? Girit kralı **Minos** denizlerin Tanrısına birgün yalvarmış ve dalgaların sinesinden çıkardığı mahlukatı kendisine kurban edeceğini söz vermişti. Bu vaadden mütehassıs olan **Poseidon** azgın dalgaların içinden hiç görülmemiş iri bir boğa meydana çıkarmıştı. Bu boğa o kadar güzel o kadar heybetli ve güçlü, kuvvetli idi ki **Minos** bu görülmemiş hayvanı kurban etmeye kıyamamıştı. Sözünü yerine getirmek ve Tanrının hiddetinden kurtulmak için başka kurbanlar kesti ise de **Poseidon** verdiği sözü tutmayan krala kızdı ve boğayı kudurttu, kuduran boğa memleket için bir felaket, bir afet oldu. Gerçekten bu müthiş hayvan nefes aldıkça burnundan alevler fışkırıyor, her tarafı yakıp yıkıyor, etrafa ölüm ve dehşet saçıyordu.

Herakles, efendisinin buyruğunu yerine getirmek için Girit adasına geldi. Boğayı görür görmez üzerine saldırdı, boynuzlarından yakaladı, dizlerini büktü, kuvvetli bir bağla bağladıktan sonra; bu kocaman hayvanı omuzuna aldı ve denizi geçerek getirdi diri diri **Eurystheos**'un önüne koydu.

7 — AUGİAS'IN AHIRLARI

Bu defa kral **Eurystheos; Herakles**'e en iğrenç bir işi, **Elis** kralı **Augias**'ın ahırlarını bir günde temizlemesini emretti. Kralın sayısız sürüleri vardı. Ahırlarında üç bin öküz bulunuyordu ve bu öküzlerin altı, otuz seneden beri süprülmemiş; temizlenmemişti. O kadar fazla gübre yığılmıştı ki etrafa yayılan koku memleketin havasını zehirliyordu. Bu muazzam işi başarmak için **Herakles** ahırların duvarlarından birinde büyük bir delik açtı ve **Alpheios** nehrinin yatağını değiştirerek bu nehrin hızlı akan sularını ahıra bağladı ve orayı temizledi.

8 — DİOMEDES'İN ATLARI

Diomedes Harp Tanrısı zalim **Ares**'in oğlu, vahşi Trakyalıların kralı idi. O, ağızlarından ateş ve alev kusan esrarengiz atlara sahipti, bu atlar ot değil insan etiyle beslenirlerdi. Fırtınaların, yurdunun kıyısına attığı yabancı insanları, hayvanlarına yem olarak verirdi. **Eurystheos, Herakles**'e insan eti yiyen bu vahşi atları tutup "**Mykenes**'e" getirmesini emretti. Kahraman bir kaç arkadaşı ile **Trakya** sahilinden karaya çıktı, **Diomedes**'in ahırlarına

vardı, o atlara bakan, hizmetçileri korkutarak ilerledi ve zalim kralı yakaladığı gibi tunç yemliklere attı ve kendi atlarına yedirdi. Böylece sayısız kazazede'nin başına getirdiği felaket ve işkence kendisinin de başına geldi.

Efendisini parçalayarak etlerini yedikten sonra; **Herakles** bu şahsi atları çözdü ve önüne katarak **Eurystheos**'un sarayına getirdi.

9 — AMAZONLARIN YENİLMESİ

Eskilerin (**Pontus - Auxinus**) dedikleri Karadeniz'in güney kıyılarında bugünkü **Çarşamba** ile **Ünye** arasında **Themiskyra** kasabasına yakın Theromodon (**termeçayi**) sahilinde **Amazon** denilen ve yalnız kadınlardan mürekkep bir halk kalabalığı yaşardı. Savaşı çok seven ve savaşçı olarak ün veren bu efsanevi kadınların kraliçelerinin adı **Hıppolyte** idi. Kraliçelik işareti olarak Harp Tanrısı **Ares; Hıppolyte**'ye bir kemer hediye etmişti.

Bir gün **Eurystheos**'in kızı **Admete, Amazonlar** kraliçesinin taktığı çok kıymetli ve sanatkarane işlenmiş kemeri istedi. **Eurystheos** kızını sevindirmek için **Herakles**'i çağırdı ve gidip kemeri elde etmesini emretti. **Herakles** cesur ve gözüpek Yunan gençlerini topladı, bir gemiye bindi "**Hellespontus**" "Çanakkale Boğazı"ından geçti. O zamanlar **Propontis** denilen **Marmara** denizini kuzey kıyısında kendi ismini taktığı şimdiki Tekirdağı ile Silivri arasında bulunan Ereğli "**Herakleia**"yı zaptetti. Ve sonra **Bosphorus**'dan geçerek yoluna devam etti.

Nihayet kahraman, arkadaşları ile beraber **Themıskyra** Koyuna ulaştılar ve **Amazon**'lar diyarına ayak bastılar. At üstünde mahirane ok atan ve balta kullanan, bu savaşçı kadınların güzel kraliçeleri **Hıppolyte** onları çok iyi karşıladı, izzet ikramda bulundu.

Uzun ve zor yolculuklarının sebebini öğrenince üzüldü ve kemerini vermeyi bile vaad etti. Fakat **Alkmene**'nin rahmine düşelidenberi **Herakles**'in baş düşmanı olan altın tahtlı **Hera,** derhal bir **Amazon** kılığına girerek **Olympos**'dan indi.

Hırçın Karadeniz'in kıyılarına geldi. Savaşçı kadınları; **Herakles**'in kemeri almaya değil kraliçelerini kaçırmaya geldiğini ileri sürerek kandırdı. Bunun üzerine müthiş bir savaş başladı.

Bu vahşi tabiatlı kadınlardan bir çoğu savaş meydanında can verdiler. Kraliçeleri güzel **Hıppolyte** bile bizzat **Herakles** tarafından öldürüldü ve kemeri alınarak götürüldü, efendisinin kızı **Admete**'ye armağan edildi.

10 — GERYONEUS'UN ÖLDÜRÜLMESİ

Bu defa **Eurystheos, Herakles**'i **Geryoneus**'un öküzlerini getirmekle ödevlendirmişti. Uzak batıda bir adada yaşıyan, **Geryoneus**'un, heybetli ve dağ gibi üç gövdesi vardı. Kızıl sığırlardan ibaret olan sürüsünü dev cüsseli bir çobanla, üç başlı bir köpek koruyordu.

Kralın bu yeni emrini yerine getirmek için **Herakles** Afrika kıyısı boyunca, güneşin battığı yerlere yöneldi. Yolda, yorgunluğunu gidermek için Avrupa'yı, Afrika'ya bağlayan berzahı parçaladı ve karalar, kayıp birleşmesin diye boğazın hem Avrupa hem de Afrika kıt'alarına bitişik olan kısımlarına muazzam birer sütun dikti. Böylece eskilerin "**Herakles** direkleri" adını verdikleri **Cebelitarık** boğazı meydana geldi. Orada "Güneş" arza yakın olduğundan ve çok sıcak olan okları yeri ve yerdekileri rahatsız ediyordu. **Herakles** sinirlendi ve onun oklarına karşı ok atmak için yayını gerdi. Güneş, **Alkmene**'nin oğlunun bu cüretine hayret etti. Onun hiddetini yatıştırmak için yoluna devama müsaade etti. Ve akşam olup da gökten indiği zaman dünyayı tekrar aydınlatmaya başlamak için semaya yükseleceği yerin kıyısına kadar kendisini, **Okean** üstünde taşıyan su zambağı biçimindeki altın kupasını, gemi gibi kullanmak üzere, **Herakles**'e verdi.

Herakles bu kupaya bindi ve gideceği yere vardı. Karaya çıkınca **Alkmene**'nin oğlu sürüyü gözetlemek ve yerini bellemek için geceyi yüksek bir dağ başında geçirdi. Fakat sürüyü bekleyen açıkgöz köpek, onun kokusunu aldı ve parçalamak için üzerine saldırdı. Kahraman sopasını savurunca üç başlı köpeği yere serdi. Oraya koşan dev cüsseli sığırtmaç da aynı şekilde öldürüldü. Sonunda sıra **Geryoneus**'a geldi. Her zorluğu yenen, her tehlikeyi atlatan kahraman **Herakles** zehirli oklarıyla onun sırtını yere getirdi, o iş de bitince güneşe, gemi vazifesi gören büyük kupaya sığır sürüsünü doldurdu. Denize açıldı. Hareket noktasına gelinceye kadar **Herakles** sayısız yerler, diyarlar geçti, Rhone kıyılarına geldiği zaman buralarda oturan ve öküzlerin güzelliğini kıskanan insanlar tarafından hücuma uğradı.

Kendisine saldıranlar o kadar kalabalık, o kadar çetin insanlardı ki **Herakles** kılıfında bulunan bütün oklarını tükettiği halde hasımlarını bozguna uğratamadı. Aksine olarak kendisi derin bir yara aldı ve güçten, kuvvetten düştüğünü ve mahvolmak üzere olduğunu hissetti.

Babası **Zeus**'dan yardım istedi, Tanrıların Tanrısı kahraman oğluna saldıranların başına taş yağmuru yağdırdı, o günden beri, geniş ova baştan başa çakıl taşları ile örtülmüş oldu. (Bu çakıl taşlarına "**Krau çakıl taşları**" denmektedir.)

Sırası ile **İtalya**'yı, **İllyria**'yı, **Trakya**'yı kat etti. Fakat tam **Yunanistan**'a varacağı sırada ve ıstıraplarının sona ermek üzere olduğunu sandığı bir zamanda **Hera**'nın gönderdiği bir Bügelek "Sığır sineği" sürüsünün başına bela oldu ve sığırları yüksek dağlara, vadilere dağıttı, kaçırdı. **Alkemene**'nin oğlu bin zorlukla sürüsünün büyük bir kısmını toplayabildi, toplayamadığı sığırlar ormanlarda kaldı ve yabani sığır oldular.

11 — HESPERİD'LER BAHÇELERİNİN ALTIN ELMASI

Herakles bu uzun yolculuktan döndükten sonra yeni bir görev aldı. Bu defa kral, güneşin battığı taraflarda, o zamana kadar tanınmamış bir diyarda

"Meyvesi Altın Elma" olan kıymetli ağaçların bulunduğu, Hesperid'ler bahçelerine gitmesini ve oradan altın elma koparıp getirmesini emretti. Gerçekten akşam yıldızının kızları olan Hesperid'ler ağaçların üzerinde dört mevsimde de altın elmalar bulunan esrarlı bir bahçede yaşıyordu. Verilen emre boyun eğerek altın elmaları bulup koparmak için kahraman **Herakles** bu bilinmez diyarı aramaya çıktı. Batıya doğru yol alacaktı.

Fakat akşamın kızlarının esrarlı bahçesini nerede bulabilecekti. Uzun zaman yol aldıktan sonra bir gün **Eridan** "Tiber" nehrinin kıyılarına geldi. Orada **Zeus**'un **Themis**'den doğmuş kızları güzel **Nympha**'lara rastladı. Nympha'lar; bu güzel peri kızları **Herakles**'e **Hesperid**'ler bahçesinin nerede olduğunu öğrenmek için, Denizlerin, herşeyden haber veren ihtiyarı **Nereus**'a müracaat etmesini tavsiye ettiler. **Herakles** onların nasihatını dinleyerek **Nereus**'ı aramaya başladı. Nihayet onu deniz kıyısında uyurken buldu. İstediğini yaptırmak için onu bağladı ve güzel **Hesperid**'lerin bulunduğu yeri sordu.

(Şekil: 41) Hesperid'ler bahçesinin altın elması.

Herakles'i korkutmak için Nereus çeşit çeşit şekillere girdi. Aslan oldu, kükredi; Zehirli yılan oldu, çatal dilini uzatarak ıslık çaldı; Alev oldu, onu yakmak istedi, fakat ne olduysa bir şey yapamadı. **Alkmene**'nin oğlu onu serbest bırakmıyor, istediği cevabı bekliyordu. Nihayet **Nereus** istemeyerek meçhul bahçenin nerede olduğunu söyleyince **Herakles** Afrika'ya geçti.

Batıya doğru yol alarak mutlu bahçenin altın kapılarına vardı. Orada, o güzel ve esrarlı bahçeden uzak olmayan bir yerde dünyanın en son ucunda kocaman bir dev olan **Atlas**, yorulmaz elleri ve başı üstünde göğün geniş kubbesini yukarıda tutmak cezasına çarpılmıştı. Bundan başka ateş renkli bir ejderha bahçenin yolunu kesmiş, kim olursa olsun içeri bırakmıyordu.

Herakles, altın elmaları elde etmek için ne yapması gerektiğini **Atlas**'dan sordu. Göğü omuzlarına yüklenmiş olan zavallı dev, muvakkat bir zaman için elmaları gidip

getirinceye kadar **Herakles**'in, göğü omuzlarında tutabilirse kendisinin bu işi yapacağını söyledi.

Alkmene'nin oğlu bunu kabul etti. **Atlas** bahçeye girip altın elmaları toplayıncaya kadar gökkubbeyi, kahraman **Herakles** omzuna aldı. **Atlas** geri gelince altın elmaları kendisinin Yunanistan'a götürüp kral **Eurystheos**'a vermek istediğini söyledi.

Halbuki onlar bu şekilde anlaşmamışlardı. **Atlas** elmaları sadece getirip kahramana verecekti. Devin bu uygunsuz arzusu **Herakles**'in canını sıktı, fakat belli etmedi, teklifini kabul ediyormuş gibi göründü.

İstiyorum ki krala elmaları kendin götüresin, fakat yola çıkmadan evvel azıcık bir zaman için göğü omuzlarına al, başımın rahat etmesi, bu kadar ağır yükü ezilmeden taşıyabilmesi için onun üstüne bir yastık koyacağım," dedi.

Atlas şüphelenmeden gökkubbeyi kendi omuzlarına aldı. **Herakles** ağır yükten kurtulur kurtulmaz, elmaları kaptı ve efendisi **Eurystheos**'a koştu.

Herakles'in götürdüğü bu elmaları sonradan **Eurystheos, Hera**'ya armağan etmiş, o da onları **Hesperid**'ler bahçesine geri göndermiş olduğunu bazı mitologlar yazmışlardır.

12 — KERBEROS'UN GETİRİLMESİ

Sonuncu deneme olarak kral **Eurystheos;** kahraman **Herakles**'i yeraltına, cehennemlere inmeye ve **Kerberos** adındaki köpeği getirmeğe memur etti. Üç başlı ve yılan kuyruklu **Kerberos** yeraltı aleminin kapılarında bekçilik eden yaman bir köpekti. Kralın buyruğunu alır almaz **Herakles, Hermes** ile birlikte ölüler diyarının karanlıklarına daldı. İğrenç çamur sellerini, büyük alev ırmaklarını geçti, karanlık yeraltı dünyasının kudretli Tanrısı **Hades**'in tahtının önüne gelince; ona seyahatının sebebini anlattı. Bunun üzerine **Hades** kendi mülkünün bekçisi olan bu müthiş köpeğe karşı silah kullanmamak şartı ile onu götürmesine, yeraltından günün ışığına çıkarmasına müsaade etti. Halbuki üç başlı ve yılan kuyruklu **Kerberos** yenilmesi imkansız azgın bir köpekti. Korkunç sesi kendisine yaklaşanları korkudan tir tir titretirdi. Elinde hiçbir silahı olmadan sadece zırh yerine aslan postunu giyerek **Herakles,** kulakları sağır edercesine havlayan bu yaman köpeğin karşısına dikildi. Üç başının birleştiği boyun noktasından yakaladı. Isırıldığı halde onu o kadar kuvvetle sıktı ki köpek boğulduğunu sanarak kendini bıraktı. **Herakles** bu azgın köpeği bağladı. Yeraltından zorla çekip **Tesalya** ovalarına getirdi. Öfkeli hayvan ağzının zehirli köpüklerini bir çok bitkilerin üstüne saçtı ve bunlar zehirli birer ot oldular.

Kral **Eurystheos; Herakles**'in bu zor işi de başardığını ve köpeği yakalayıp getirdiğini görünce şaşırdı, korktu ve bu azgın hayvanı yine yeraltı alemine; karanlık **Tartaros**'a geri gönderdi.

Sekiz sene bir ay süren bu emir kulluğu sırasında **Herakles** kral **Eurys-**

(Şekil: 42) Üç başlı ve yılan kuyruklu Kerberos

theos'un kendisine verdiği oniki büyük ödevi başarmıştı. Bunun üzerine artık, o emir kulluğundan kurtulmuş, istirahata hak kazanmıştı. Fakat ünlü kahraman dinlenmek istemedi. Yine dünyayı dolaşmaya başladı. Fakat bu defa ifritlerle, devlerle savaşmak için değil; zayıfları, mazlumları korumak için, haksızlıkları düzeltmek, adaletsizliği ve şiddeti cezalandırmak maksadı ile yola çıkmıştı. Gerçekten nereye gidiyorsa orada eşkiyaları tepeliyor, komşu devletlerin zulmünden biraz kalan zaif milletleri koruyor, onlara şanlı zaferler sağlıyordu. İşte böyle dolaşmaları esnasında birgün, ok atmakta çok mahir olan **Eurytos** adındaki adamın yanına vardı. Bu adam kendinden iyi ok atan birisine rastlarsa güzel kızı **İola**'yı ona mükafat olarak vereceğini etrafa yaymıştı.

Herakles bu şartı kabul etti. Ve okunu hedefe **Eurytos**'dan daha iyi attı, sonunda zafer mükâfatını istediği zaman reddedildi. **Herakles** öfkeli olarak oradan ayrıldı. Bir zaman sonra o civarda dolaşırken sözünde durmayan bir insan olan **Eurytos**'un oğullarından **İphitos** koşarak geldi. Çalınan sığır sürüsünün yakalanması için **Alkmene**'nin oğlundan acele yardım istedi. Babasının yaptığı haksızlığı hatırlayan kahraman sinirlendi. Ve **Eurystos**'un bu talihsiz oğlunu yakaladı, **Trynthus**'un surlarından aşağı fırlattı. Bu cinayeti işledikten sonra, günahlarını affettirmek, temizlenmek için **Delphi**'nin yolunu tuttu. Tanrı **Apollon** kahraman katilin bir sene, il kapısında uşak olmasını ve bir sene zarfında ne kazanırsa onu döktüğü kan karşılığı olarak **Eurytos**'a vermesini emretti. Ancak bu şartlara riayet ettiği takdirde günahlarından temizlenecekti.

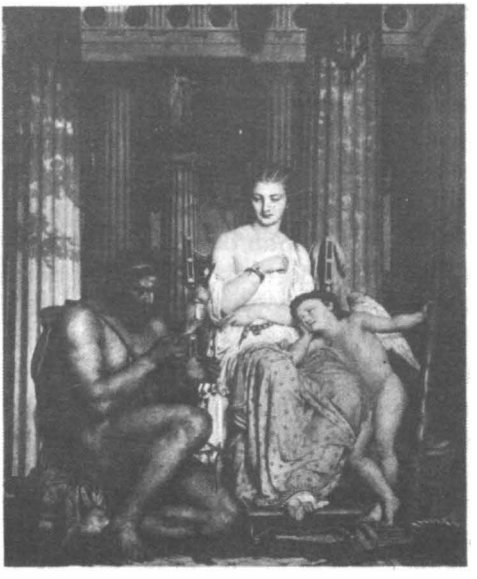
Bunun üzerine **Herakles Asya**'ya geçti. **Hermes** onu köle olarak satmakla görevlendirilmişti. Bir esir pazarında kahraman köleyi **Omphale** isminde birisi satın aldı. **Omphale;** Lydia'nın muhteşem ve güzel bir kraliçesiydi. Yeni kölesine başarmasını emrettiği ilk iş hükmünü yürüttüğü

memleketin başına bela olan haydutları yok etmesi işiydi. **Alkmene**'nin oğlu kraliçenin buyruğunu kolaylıkla yerine getirdi. Haydutların hepsini kılıçtan geçirdi.

(Şekil 43) Kraliçe Omphale kölesine gönül verdi.

Kuvvetli kölesinin gösterdiği cesaret ve yiğitlik karşısında şaşıran kraliçe onu, deli gibi sevmeye başladı. Bu sevgiye karşı **Herakles** de hissiz kalamadı. O da kendini aşkın ağına düşürdü. Anlaştıktan ve birbirlerini sevdikten sonra kahraman köle ile kraliçe zevk alemlerine daldılar. Bir kraliçenin gönlünü zapteden **Herakles**, kendi gönlünü de kaptırdığından artık o da aşkın esiri olmuştu. Yavaş yavaş eski kahramanlık ve yiğitlik huylarını kaybetti. Kadınlaştı. Kadınlar gibi süslenmeye başladı. Gökkubbesini, hafif bir yükmüş gibi kaldıran boynunda altın kolyeler parlıyordu. **Nemea aslanını** boğan sinirli parmaklarında, kıymetli taşlar kıvılcım saçıyordu.

(Şekil: 44) Kraliçe Omphale Herakles'e yün eğirtiyor.

İşin tuhafına bakın ki bir gün, kraliçe **Omphale**; **Herakles**'in en büyük zaferinin hatırası olan aslan postunu giydi. Onun meşhur sopasını eline aldı, sonra ünlü kahramana, gelip tahtın dibinde, ayaklarının ucunda oturmasını ve yün eğirmesini emretti. Aşkın esiri olan eski kahraman, zevkinden ve eğlencesinden başka birşey düşünmeyen, şehvet peşinde koşan bir kadının kölesi olmuştu.

Devleri yenen, dünyalara meydan okuyan **Alkmene**'nin oğlunun ruhu gibi, vücudu da gevşemişti. Şişkin ve sert adaleleri hamur gibi yumuşamış, sesindeki gürleme, bakışlarındaki heybet kalmamıştı. O şimdi acınacak bir mahlûk olmuştu. Fakat bu bir çile idi. O şehvetin kö-

leliğinden kurtulacaktı. Nihayet bir gün, kendi kendine düşündü. Kaybolan şahsiyetini hatırladı. Kölelikten nefret etti. Ve **Omphale**'den serbest bırakılmasını istedi. Fakat daha zamanı gelmemişti.

Eski Yunan mitologlarından bazıları, **Herakles**'in uşak olmasına, köle bulunmasına rağmen hayatının bu safhasında yine yiğitlik, kahramanlık gösterdiğinden bahsederler.

Ephesos yakınındaki **Kekrop**'ları, zincire vurduğunu; **Lydia**'lı meşhur bir haydudu öldürdüğünü; kana susamış bir eşkiyayı **Meanderos**'un sularında boğduğunu söylerler. Bu kahramanlığa hayran olan kraliçe **Omphale**, kölesini, arzusu üzerine azat etti. Ona herşeyden kıymetli olan hürriyetini geri verdi. Bunun üzerine kahraman "**Aetolia**" nın dağlık bölgelerine çekildi. O zamanlar bu bölgeler **Oineus**' adında bir kralın idaresinde bulunuyordu. Bu kralın **Deianeira** isminde ok atmakta, şar kullanmakta ve yiğitlikte çok ileri gitmiş bir kızı vardı. **Herakles**, bu kızın kahramanlığına hayran oldu, ona gönül verdi. Ve evlenme teklif etti. Fakat ortada **Akheloos** adında tehlikeli ve korkunç bir rakip vardı. Bu da kızı istiyordu. Zavallı **Deianeira** bazan böğüren bir boğa, bazan uzun halkalı bir yılan, bazan, iki boynuzlu ve ağzından sular fışkırır bir dev şeklinde karşısına çıkan **Akheloos**'dan ürküyor ve onun karısı olmaktan ödü kopuyordu.

Kral **Oineus**'un kızı, kahraman **Herakles**'in evlenme teklifini öğrenir öğrenmez sevinerek hemen kabul etti. Bu onun için bir kurtuluş demekti. Fakat **Akheloos** yerini, isteği ile **Herakles**'e bırakmadı. Bunun üzerine iki talip arasında müthiş kavga başladı.

Herakles'i korkutmak için **Akheloos**, azgın bir boğa şekline girdi. Yırtıcı ve yabancı hayvanlarla boğuşmaya alışmış olan **Alkmene**'nin oğlu gözünü kırpmadan boğanın üstüne saldırdı ve bir vuruşta onun uzun boynuzlarından birini kırdı. Neticede **Akheloos** yenilerek çekildi gitti ve **Herakles**, güzel ve kahraman **Deianeira** ile evlendi. Evlendikten sonra karı koca uzak bir şehire gitmek üzere yola çıktılar. Yolda büyük bir nehrin kenarına geldiler. Karlar eridiği için sular kabarmış, geçit vermiyordu. **Nessos** adında ve belden yukarı insan, aşağısı at olan "Kentaur'" nehrin bir kıyısında durmuş, gelen yolcuları omuzuna, sırtına alarak karşı tarafa geçiriyordu. Cesur **Herakles** nehri yüzerek geçmeye karar verdi. Yalnız karısı **Deianeira**'yı **Kentaur**'un sırtına bindirdi. Fakat arkasında köpüklü izler bırakarak dalgalar üzerinde şahlanan **Nessos**, nehrin tam ortasına gelince **Herakles**'in vaktiyle **Kentaur**'lara yaptığı hakareti hatırlayarak intikam almak sevdasına düştü. Sırtındaki güzel kadını karşı kıyıya geçireceği yerde, **Nessos** nehir boyunca doğru yol almaya ve hızla koşarak **Deianeira**'yı kaçırmaya başladı.

Bunu gören **Herakles** yayını gerdi, zehirli okunu hazırladı. **Nessos** kadını kıyıya çıkarıp, ormana dalacağı sırada ok fırladı hain **Kentaur** vuruldu. Öleceğini hissedince; intikamını kurnazlıkla almayı düşündü ve "**Deianeira**"ye yarasından akan kanının bir çok meziyetleri olan sihirli bir kan olduğunu söyledi.

— "Eğer kocan bir gün seni sevmekten vazgeçecek ve sana ihanet edecek olursa şimdi yaramdan akan kanda ıslatacağın bir gömleği ona giydirmekle onu büyüleyecek ve kendine tekrar ve eskisinden daha fazla aşık edebileceksin;" dedi.

Hain **Nessos** bunları söyledi ve öldü. Fakat o hayata gözlerini kaparken bile **Herakles**'den öc almayı unutmamıştı. Aradan zaman geçti bir gün **Herakles,** vaktiyle **Akhalia** diyarında, hakkında reva görülen İstihkarın öcünü almak için **Eurytos**'un yanına gitti. Oraya varınca **Akhalia** beldesini yaktı, sonra hâlâ sevmekte olduğu güzel "**İole**"yı aldı. Getirdi. Bu büyük zaferden dönerken **Zeus**'a kurban takdim etmeyi düşündü. Kocasının dönüşünü elem ve ıstırap içinde bekleyen karısından kurban takdim merasiminde giymek üzere bir gömlek istedi. Gömlek isteyen adamdan, kocasının "**İole**" ile birlikte bulunduğunu haber alınca **Deianeira**'nın kıskançlık hisleri uyandı ve kocasını büyülemek için bir gömlek aldı ve **Nessos**'un kanında ıslatarak **Herakles**'e gönderdi. **Herakles** gömleği giyer giymez, kendi zehirli okundan **Nessos**'un kanına geçen ve oradan sırtına giydiği gömleğe bulaştırılan müthiş zehir etine işledi, kanına karıştı ve bütün vücuduna yayıldı.

Zavallı **Herakles,** babası **Zeus**'a kurban takdim etmek isterken yakıcı, kavurucu bir ateşin bütün iliklerine işlediğini hissediyordu. Izdıraptan çıldırmıştı. Ne yaptığını, ne yapacağını bilmiyordu. Vücudunu baştan başa ateşten bir zar gibi kaplayan, yakan, yandıran gömleği parçalamak istiyordu. Fakat gömlek bütün vücuduna yapışmış kalmıştı. Tahammül edilmez acılarla onu yırtmaya, parçalamaya çalıştıkça, vücudundan gömleğe yapışan parça parça etleri koparmak zorunda kalıyordu.

Ateş bütün uzuvlarını yiyor, kemiriyor, kemiklerine kadar geçiriyordu. Artık ölüm saatinin yaklaştığını anladı ve böğrüne mızrak saplanmış vahşi bir kaplan gibi homurdanarak **Oita** dağına tırmanıyordu. Dağın tepesine doğru tırmanırken rastladığı bütün meşe ve çınar ağaçlarını kuvvetli eliyle yakalıyor, söküyor, yüz yılların yetiştirdiği büyük reçineli çam ağaçlarını, ot yolar gibi kolaylıkla köklerinden çıkarıyor, dağın en yüksek tepesinde kocaman bir odun yığını meydana getiriyordu. Bu iş biter bitmez inleyerek, sürüklenerek dağ üstünde ikinci bir dağ gibi yükselen odun yığınının üstüne çıkabildi. Birdenbire duman bulutlarının dalgalandığı ve uzun alevlerin göklere yükseldiği görüldü. Dağın tepesinde tutuşan odun yığını, dünyanın o zamana kadar görmediği muazzam bir yangın meydana getirmişti.

Doğduğu gündenberi büyük zaferler peşinde koşan Kahraman **Herakles** cayır, cayır yanıyordu. **Alkmene**'nin oğlunun vücudu kül olmak üzere iken yüksekten inen parlak ve yaldızlı bir bulut, dağın tepesine çöktü, aynı zamanda **Zeus**'un yıldırımları gürledi, şimşekler çaktı ve gürültüler, yaygaralar arasında dört beyaz atın çektiği yaldızlı bir şar göründü. **Zeus,** oğlunu almak için yere inmişti. Ateşte yanarak günahlarından temizlenmiş olan kahraman **Herakles,** Şara bindi ve nurlu bulutlarla kaplanarak göğe doğru yükseldi. Ve **Zeus** oğlunu, Tanrıların dağı olan **Olympos'a** götürdü.

Olympos'a varınca kahramanı, **Athena** ve **Apollon** karşıladı. **Zeus** oğlunu yanına oturttu ve artık o daimi olarak Tanrıların arasında kaldı. Dünyadaki başarılarına, çalışmalarına mükaâfat olarak **Hera** onu affetti ve kendi öz kızı ve ebedi gençlik sembolü güzel **Hebe**'yi ona verdi. Onunla evlendirdi.

Bir çok devleri yendiği; İfritleri mahvettiği için **Herakles**'in heykelini yapanlar; Adaleleri çok gelişmiş, en yüksek derecesini bulmuş, kuvvetli bir atlet olarak tasvir ederler. Çoğu zaman heykelleri onu ayakta ve **Nemea arslanı**'nın postu kolunda olarak, budaklı sopasına koltuğunu dayamış bir vaziyette gösterir.

Ağırbaşı çektiği vicdan azaplarının hüznüyle öne meyil etmiş gibidir. Bir çok ressamlar ve heykel yapanlar da onu mühim görevlerini başarırken hatta bazıları **Omphale**'nin ayakları ucunda iplik bükerken, çıkrık çevirirken tasvir etmişlerdir.

Beyaz kavak ağaçları ona tahsis edilmiştir.

HERAKLES'İN KARAKTERİ VE KİŞİLİĞİ

Ünlü kahraman **Herakles**'de, beden gücü gelişmiş, fakat akıl ve zeka gücü biraz geri kalmıştır. Günümüzün, tuttuğunu koparan, karşısına çıkanı yere vuran, şişkin adaleli, çok kuvvetli, fakat saf, kafası pek işlemez, bir pehlivanını, gözümüzün önüne getirirsek, **Herakles**'i tasavvur etmiş oluruz. Şu varki, **Herakles** iyi kalplidir, faziletlidir, merhametlidir, idealist bir insandır. Suçluların cezasını verip dünyayı, zulümden, kötülüklerden, temizlemek istemektedir. Dünyada görülen haksızlıklar, adaletsizlikler, sefalet onu yaralamaktadır. O kendini düşünen, egoist bir kahraman da değildir. Hayatı boyunca başkaları için yaşamış, başkaları için didinmiş, kendini harcamış bir kişidir. Hayatta, hiçbir kahraman, onun kadar ıstırap çekmemiş, acı duymamıştır.

Herakles'in inanılmaz gücü, onu aşırı derecede gurura kaptırmıştı. Kendisinin, ölümlü bir insan olduğunu unutarak, yerinin tanrılar arasında olduğuna inanır, arada sırada ölümsüzlere bile kafa tutardı. Kendi gücüne beslediği büyük inanç yüzünden çok atılgandı. Bu yüzden, Tanrılar bile onun bazı hareketlerine kızdıkları halde ses çıkarmazlar, bu güçlü kahramandan adeta çekinirlerdi. Hatta bazan onun yardımını bile isterlerdi. Mesela devlerle, tanrılar arasındaki savaşta **Herakles**' Tanrılar tarafını tutarak, onlara yardım etmiş, attığı oklarla devlerin yenilmesini sağlamıştı. Bir defa da o, **Apollon**'a kızmış, onunla savaşmaya kalkmıştı. Araya **Zeus**' girmeseydi, Tanrı ile kahraman arasında büyük bir kavga olacaktı.

Bazı davranışlarında, onun zekâdan mahrum olduğu göze çarpar. Bir gün, sıcaktan bunalmış, güneşe ok atarak, onu söndürmeye, böylece serinlemeye çalışmıştı. Bir gün de denizde, bir gemi ile seyahat ederken, dalgaların gemiyi sarsmalarına kızmış, eğilerek sulara, uslu durmalarını, yoksa hepsini cezalandıracağını söylemişti.

Duygu cihetinden, kahramanın durumu bambaşkadır. Pehlivan yapılı **Herakles**'in maddi görünüşünden umulmayacak derecede hassas, ince duygulu olduğu göze çarpar. **Argonaut**'lar seferinde, **Marmara** Denizi'ne gelişinde **Gemlik** Körfezi'nde **Hylas**'ı kaybettiği zaman (Sözlükte Hylas kelimesine bakınız) ne kadar üzülmüştü. İçli ve çok merhametli oluşunun, arada kendisine zararı dokunuyordu. Fırtınalı ve dalgalı kara denizin etkisinde kalarak, özel bir karakter kazanan sahil halkımız gibi, çabuk öfkeleniyor, her şeyi kırıp geçiriyor, öfkesi yatışınca da yaptıklarına pişman oluyor, vicdan azabı çekiyordu.

Geçen olaylardan anlaşılıyor ki, **Herakles** hiçbir kahramanın yapamayacağı işleri yaptığı halde, kendi kusurlarını görememiş, kendi beşeri za'fını tanıyamamıştır. Bir çok canavarları yenen **Herakles** şehvet canavarının elinden kurtulamamıştır. İnsafsız **Eros** onu, kendine oyuncak etmiştir. Fakat, **Herakles** işlediği günahların lekesini gözyaşları ile yıkamış, vicdan azabıyla temizlemiştir. O kendi hatalarını, kendi ihtiraslarını bir tarafa iterek; insanlığın hatalarını düzeltmek, haksızlıklarını gidermek için gayret sarfetmiş, insanlık ideali uğruna çarpışmış, bir çok başarılar kazandığı halde gayeye ulaşamamış, bahtsız ve mustarip bir kahramandır.

Atina'lı **Theseus** gibi yeni düşünceler, yeni fikirler, yeni tasarılar ortaya atamazdı, o ancak bir canavarı nasıl öldürmek gerektiğini düşünür ve bulurdu.

Maddi gücü gibi, manevi gücü de olsaydı, muhakkak, **Herakles** Yunan mitolojisinin eşsiz, kusursuz kahramanı olacaktı. Bir çok kusurlarına rağmen o, yine de büyük bir insandı. Büyüklüğü, yalnız sonsuz gücünden gelmiyordu. Onda merhamet, asalet, insanlık da vardı. Yaptığı hatalı işlere öyle üzülür, öyle kederlenirdi ki, kendi kendini yerdi. Yapılan haksızlıkları düzeltmek için gerekirse canını bile vermeye razı idi. **Herakles**'in kişiliğini en iyi belirten maceralardan biri, onun **Thessalia**'da başından geçmiştir.

Herakles, bir aralık, **Thessalia** krallarından **Admetos**'un sarayına uğramıştı. **Admetos Herakles**'in eski bir arkadaşı idi. Geceyi onun sarayında geçirecekti. **Herakles** arkadaşını çok üzgün buldu. Sebebini hemen öğrenemedi, sonradan öğrendi. Kral **Admetos**'un karısı Alkestis (Alkeste) biraz önce ölmüştü. Bu ölüm çok tuhaf ve acıklı bir ölümdü. **Apollon** bahsinde görüldüğü gibi **Zeus, Apollon**'un oğlu **Asklepios**'u (Sayfa 60'a bakınız) öldürmüştü. **Apollon**'da öç almak maksadıyla **Zeus**'un yardımcıları olan **Kyklop**'ları yok etmişti. Baştanrı, **Apollon**'u cezalandırmak için, onu yer yüzüne sürmüş ve **Admetos**'un yanında bir sene uşaklık yapmaya mahkum etmişti. (Sayfa 54). **Apolon** uşaklığı sırasında, **Admetos** ve **Alkestis**'le dost oldu. Karı, koca kendisine çok yakınlık gösteriyorlar, çok iyilik ediyorlardı. **Apollon** onların iyilikleri altında kalmak istemedi. Kader tanrıçaları **Moira**'lardan, öğrendiği bir şeyi **Admetos**'a söyledi. Öğrendiğine göre kral **Admetos**'un hayat ipliği artık, kesilmek üzere idi. Yalnız tanrı, **Moira**'larla konuşmuş, ipliğin kesilmesini birazcık geciktirmişti. **Admetos** kendisinin,

yerine ölecek bir başkasını bulursa ölümden kurtulacaktı. Bunu duyan **Admetos** hemen, annesi ile babasının yanına koştu. "Siz artık yaşlandınız, biriniz benim yerime ölün de ben kurtulayım." dedi. Galiba yaşlılar, canlarına daha düşkün oluyor. **Admetos**'un annesi de, babası da, oğullarının yerine ölmeyi kabul etmediler. "Aman oğul, bu yaşta, gün ışığı bize daha tatlı geliyor," dediler. **Admetos** kızarak; "Ölümün eşiğinde olduğunuz halde, ölmekten hâlâ korkuyorsunuz." diye bağırdı. Ama, kendi de ölümden korkuyordu. Arkadaşlarının yanına koştu. Hepsi ile konuştu. Kimse, onun yerine ölmek istemiyordu. İyiliğini görmüş, çok lütfuna nail olmuş kimseler bile, onun isteğini yerine getirmediler. Sonunda ümidi kırılmış, üzgün bir halde, sarayına döndü. **Alkestis** kocasının üzgün olduğunu sezmişti. Sordu, sebebini öğrendi. "Hiç sıkma canını, senin yerine ben ölürüm." dedi. Kader tanrıçaları, onun hayat ipliğini kesdiler, böylece **Alkestis,** kocasının yerine öldü. **Admestos** fedakar karısının ölümüne çok üzüldü, yandı, yakıldı. **Herakles** işte tam misafiri, bu sırada kralın sarayına geldi. İçi kan ağladığı halde, kral misafirini güler yüzle karşıladı. Ona, kederini belli etmek istemedi. Kralın, üstündeki yas elbisesini gören **Herakles** "Kim öldü?" diye sordu. **Admetos**' "hizmetçilerden biri öldü" diye cevap verdi. **Herakles**' "öyleyse ben gideyim" dedi. Kral razı olmadı. "Bu geceyi, benim sarayımdan başka yerde geçiremezsin" dedi. Sonra, uşaklarını çağırıp, misafiri, sarayın uzak odalarından birine götürmelerini söyledi. Böylece **Herakles** ağıtları, ağlaşmaları duymayacaktı.

Herakles odaya çekilip, tek başına yiyip, içmeye başladı. Uşaklar, durmadan ona yiyecek, içecek taşıyorlardı. Her şey daha sofraya konar konmaz bitiyordu. Uşaklar, kahramana, şarap yetiştiremiyorlardı.

Karnı doyup, keyfi ve neş'esi tam olunca, **Herakles** şarkı söylemeye başladı. Kart sesiyle, barbar bağırıyor, kulak tırmalıyordu. Bu sırada, uşaklardan birisine "Haydi, sen de iç" diye gürledi. Uşak, "Siz de tam içip kahkaha atacak, şarkı söyleyecek zamanı buldunuz" diye söylendi. **Herakles** "neden içmeyecek mişim? Bir hizmetçi kadın öldü diye gülmeyeyim mi?" dedi. Uşak, "Bir hizmetçi kadın mı ölmüş?" diye hayretle sordu. Bunun üzerine, **Herakles** "Buraya geldiğim zaman, **Admetos** bir hizmetçi kadın öldü," demişti. Yoksa kral bana yalan mı söyledi?" deyince, uşak "Yok efendim öyle demek istemiyorum, sadece kral, size konukseverliğini göstermiştir." Uşak, çakırkeyf olan kahramanın bardağına, şarab doldurmak için testiye uzanınca, **Herakles** adamcağızın bileğini, sımsıkı yakaladı. "Burada, bir şeyler dönüyor, bana, doğruyu söyle" diye, bağırdı. Uşak: "Görüyorsunuz, efendim, yas tutuyoruz." diye cevap verdi. "Neden yas tutuyosunuz? Söylesene?" Uşak cevap vermedi. "Kim öldü?" "—Kralın karısı **Alkestis**'" Uzun bir sessizlik oldu. **Herakles**' şarap bardağını bıraktı. Anlamalıydım, diye söylendi. **Admetos**'un gözleri kançanağı gibi idi, halbuki, bir hizmetçi öldü" diye yemin etti. Demek ki o, kederini belli etmek istemedi. Aziz dostum, kral acı-

lar içinde kıvranırken, ben burada oturup, tıka basa yedim, bol bol şarab içtim neş'elendim, şarkı söyledim."

Herakles her zaman yaptığı gibi, bütün suçu, yine kendi üstüne aldı. Aslında hadiseyi ondan gizlemişlerdi, onun bir suçu yoktu. Hayır, o kendini suçlu, hatalı buluyor, suçunu affettirmek için, bir şeyler yapmayı düşünüyordu. Onun dünyada yapamayacağı bir şey yoktu. Birdenbire kararını verdi: "Şimdi **ölüm**, mezar başında, **Alkestis**'i beklemektedir. Vakit geçirmeden, gider, onu haklarım, **Ölüm**'ün belinden bir kavradım mı, artık onu bırakmam, aksilik ederse, kaburgalarını kırarım ve **Alkestis**'i alır, geri getirir, **Admetos**'a veririm. Eğer, mezar başında değillerse, yeraltı alemine, **Hades**'e bile inerim." diye söylendi, ve hemen yerinden fırladı. Böylece hem arkadaşına bir iyilik etmiş olacak, hem de herkesi korkutan ölümle güreşerek onun ağzının payını verecekti.

Admetos karısının cenaze töreninden, saraya döndüğü zaman **Herakles** kendisini karşıladı. kahramanın yanında bir kadın vardı. Azıcık yorgun görünen **Herakles,** "Bak, **Admetos,** dedi bu kadını tanıyor musun?"

Admetos' "Bu, bir görüntü, bir hayalet olsa gerek, bu olamaz, tanrılar benimle alay ediyor." diye bağırdı.

Herakles "seninle alay eden yok, gidip ölümle görüştüm, karını geri aldım." dedi.

Bu mit'de **Herakles**'in kişiliği apaçık görülmektedir. O, kederli bir insanın derdine çare bulmak için ölümle bile pençeleşmeyi göze alan bir kahramandır.

THESEUS

EĞER **Herakles,** bütün Yunanistan'ın milli kahramanı olduysa **Theseus** da **Atina** şehrinin ikinci bir **Herakles**'i ve **Attika** Kıt'asının hususi bir kahramanı oldu. Atina kralı **Aigeus** ile, **Trezene** kralının kızı **Aithra**'nın oğlu olan **Theseus**'un hayatı bir çok hususlarda **Herakles**'e benzer, o da haksızlıkların cezasını verir, ifritleri mahveder, haydutları öldürür. O da vatanının kurtarıcısıdır. O da daha hayatta iken yeraltına, cehennemlere inmek harikalarını göstermiş ve ömrünü büyük acılar ve kederler içinde sona erdirmiştir.

Theseus, Argolide'de **Trezene** şehrinde doğmuştur. Karısının hiç çocuğu olmadığından kendisini talihsiz sayan babası, bir gün **Delphi**'ye gitti ve derdini **Apollon**'a açtı. **Atina**'ya dönerken birkaç gün **Trezene** şehrinde kaldı. Buranın kralı kendisinin dostu idi. Onunla talihi hakkında müşaverelerde bulundu. Misafiri bulunduğu kral, eğer kızı ile gizlice evlenirse ondan büyük bir kahraman doğacağını müjdeleyince, **Aigeus,** dostu olan ve kendisini ağırlayan kralın kızı **Aithra** ile evlendi. Fakat **Atina**'ya gitmek üzere kayınpederinin sarayını terkederken **Aigeus** karısı **Aithra**'ya dedi ki:

— Allaha ısmarladık **Aithra;** Tanrılar gizli kalmasını istedikleri bir bağla bizi bağladılar. Karnında taşıdığın çocuğu sakın kimseye söyleme, kocaman bir kaya altına kılıcım ile sandallarımı sakladım, eğer erkek bir çocuk doğurur isen onu, altında kılıcımın ve sandallarımın saklı bulunduğu kayayı kaldırabilecek bir kuvvete gelinceye kadar yanında sakla, büyüyüp de kayayı kaldırınca, kılıcımı kuşat, sandallarımı giydir ve **Atina** şehrine gelip bulması için bana gönder.

Aigeus'un ayrılışından birkaç ay sonra **Aithra,** bir erkek çocuğu doğurdu. Çocuğun adını **Theseus** koydular. Annesinin oturduğu sarayda büyütülen bu çocuk pek erkenden kavga etmeye, av peşinde koşmaya alıştırılıyor ve böylece günden güne gücü, kuvveti artıyordu.

Meşhur kahraman **Herakles,** gezileri sırasında bir gün **Trezene** şehrine geldiği zaman **Theseus** yedi yaşında idi. **Alkmene**'nin oğlu şehrin kralı ve **Aithera**'nın babası **Pittheus**'un misafiri olmuştu. Kahraman sırtında taşıdığı meşhur Nemea aslanının postunu çıkarıp saraydaki elbiselikte bırakmıştı.

Postu gören bütün çocuklar korktular, kaçtılar yalnız **Theseus** korkmamış ve oradaki uşakların birinin elinden yakaladığı balta ile diri aslan sandığı post üzerine saldırmış sonra talihsizliğine kahkahalarla gülmüştür.

Theseus ilk gençlik çağına giripte vücudunun kuvveti; ve zekası artınca annesi **Aithra** onu, altında babasının emanetlerini saklayan kayanın yanına götürdü ve kral **Aigeus**'un vasiyetini ona söyledi.

Kocaman kayayı kaldırıp atmak genç kahraman için bir oyuncakla oynamak kadar kolay ve eğlenceli geldi. Kayayı kaldırınca babasının kılıcını ve sandallarını buldu. Atina'ya gitmesi için, annesi ona deniz yolunu tavsiye etti. Çünkü kara yolu tehlikeli idi. Haydutlar yolları kesmişler, gelip geçenleri öldürüyorlardı.

Theseus bu teklifi reddetti. O tehlikeden kaçmak şöyle dursun, bilakis tehlikeye doğru koşuyordu. Çünkü tehlike onu korkutmuyordu.

Yolda **Epidauros**(*), bölgesinde o, ilk hasmıyla karşılaştı. **Periphetes** isminde kocaman topuzlu bir sopa ile müsellah bir dev, ıssız bir vadiyi tutmuş, gelip geçenlere saldırıyor, öldürüyordu. **Aigeus**'un oğluna da saldırdı. Fakat cesur çocuk korkmadı, savaşa başladı, sonunda onu öldürdü, **Periphetes**'in kadavrası yere serilince **Theseus** onun topuzlu sopasını aldı ve bundan sonra bu sopayı hiç elinden bırakmadı.

Theseus yoluna devam etti. **Korinthos** berzahı kenarlarına geldiği zaman **Sinis** adında ikinci bir haydutla karşılaştı. İri cüsseli ve yaman bir izbandut olan bu eşkiya, yakaladığı yolcuları tuhaf bir işkence ile öldürüyordu. Şöyle ki: Çok kuvvetli olduğundan çam ağaçlarının tepesinden yakalıyor, yere kadar, hatta ağacın köküne kadar eğiyor ve kurbanlarını, bu muazzam yayın ucuna, yani çam ağacının yere kadar eğdiği ucu ile gövdesine bağladıktan sonra ağacı koyveriyor ve öldürmek istediklerini böylece parçalıyordu. Bazılarına eğdiği ağacı eğik bir vaziyette tutmalarını emrediyor, ağacı bu şekilde tutamayacak kadar kuvvetsiz olanlar, çam ağacının doğrulan ucu ile havaya kalkıyorlar ve oradan yere düşerek eziliyor, ölüyorlardı. Bazen birbirinden ayrı bulunan iki çam ağacının tepesini, bir başından ötekinin ucuna bağlıyor, sonra eğdiği çamları serbest bırakıyordu. Böylece, bahtsız yolcuların parçalanmış vücutları çam ağaçlarının tepesinde sallanıyor, akbabalara, kartallara yem oluyordu.

Haydut **Sinis, Theseus**'u durdurdu. İşkence yapmaya başladı. **Aigeus**'un oğlu, kocaman bir çam ağacını, gövdesi çatırdıyarak kırılıncaya kadar büktü ve **Sinis**'in üstüne saldırarak, yakaladı, kurbanlarını öldürdüğü aynı işkence ile onu öldürdü. Sonra yoluna devam etti.

Megaride denilen yere gelince, baş döndürecek kadar yüksek bir kayalığın üstünden geçen dar bir yolda; yolcuları durduran, sonra denize atarak boğan **Skiron** adındaki haydudu da tepeledi, öldürdü. Bu haydut da

---

(*) Argolide'de bir şehir, **Asklepios** tapınağı bu şehir civarındadır.

yaman, azılı, bir devdi, yakaladığı yolcuları yolun en dar, en dik yerinde ayaklarını yıkamaya zorluyor, iş bitince onu kayalardan aşağı denize fırlatıyordu. Denize atılan zavallılar kocaman bir kaplumbağa tarafından parçalanıyorlardı.

Nihayet **Eleusis** bölgesini kasıp kavuran, haraca kesen **Arkadia**'lı **Kerkyon**'ı tepeledikten ve **Poseidon** bahsinde gördüğümüz veçhile, misafirlerini demir karyolaya yatıran, karyola kısa gelirse bacaklarını ipe bağlayıp uzasın diye çektiren, aksine olarak, uzun bacaklıların karyolaya uyması için bacaklarını kestiren zalim **Prokrustes**'in cezasını verdikten sonra Atina şehrine girdi. Şehre girerken kendine çekidüzen verdi. Bir kadın gibi süslendi. Erguvan rengindeki güzel robu, dikkatle taranmış kumral saçları, gençlik ve neş'e taşıyan çehresi ile herkesin nazarı dikkatini celbediyordu. Kadın gibi giyinen ve güzel olan bu delikanlı ile **Apollon** mabedinin cephe duvarını tamir ile uğraşan ameleler alay ettiler. Genç kahraman onlara cevap vermeye tenezzül etmedi. Orada tesadüf ettiği iki öküz koşulu ve taş yüklü arabayı, öküzleriyle beraber yakaladı, nazik ve çıtkırıldımlığı ile alay eden amelelerin gözü önünde binanın üstünden fırlatıp attı. Kendinin kim olduğunu söylemeyen meçhul kahraman, **Aigeus**'un sarayına doğru yürüdü. **Atina** kıralı bu yabancı misafiri sarayına kabul etti. Ve sofrasına aldı.

O sırada kral **Aigeus** sihirbaz **Medea** adındaki ahlaksız bir kadınla evlenmiş bulunuyordu. Bu genç delikanlıyı görür görmez, büyücü kraliçe onun kim olduğunu anlamış ve müthiş kıskanmaya başlamıştı. Hilekar ve kurnaz olduğundan kocasını, bu yeni gelen ve kim olduğu anlaşılmayan misafiri zehirlemeye teşvik etti. Zavallı kral meçhul delikanlının kendi öz oğlu olduğunu bilmediğinden buna razı oldu. Hain **Medea** bir zehir hazırladı, misafirin içeceği şaraba karıştırdı, fakat **Theseus** bu cinayetin yapılmasına meydan vermedi, daha yeni sofraya oturduğu sırada birdenbire ayağa kalktı, kınındaki parlak kılıcı çekerek sofradaki eti kesmeye başladı, kral kılıcı görür görmez oğlunu tanıdı, bağrına bastı. Hain sihirbaz kadını sarayından kovdu. Ve oğlunu hükümdarlık hakkına ortak etti. O günden itibaren **Theseus**, babasının sarsılan orotitesini kuvvetlendirmeye, idareyi sağlamlaştırmaya koyuldu.

THESEUS'UN MİNOTAUROS'U YENMESİ

Herakles'in vaktiyle **Girit** adasından canlı olarak "**Argolide**"e getirdiği azgın boğa(*) kral **Eurystheus** tarafından başıboş bırakıldığından verimli **Marathon** sahrasında tahribat yapıyor, ürünleri mahvediyordu. Aynı senede **Girit** krallarından **Minos**'un oğullarından **Androgeos, Atina**'ya gelmiş ve **Pallas** şerefine yapılcak törenlerde hazır bulunacaktı. Bu genç ve yiğit Prens

(*) Herakles'in 12 başarısının altıncı maddesine bakınız.

bayram münasebetiyle yapılan çeşitli spor müsabakalarına da iştirak etti ve bütün rakiplerini yendi.

Aigeus, Girit'li Prensin muvaffakıyetlerini kıskanarak, onu azgın boğa ile güreşe davet etti. **Minos**'un oğlu bu korkunç teklifi cesaretle kabul etti. Fakat kudurmuş boğa ile güreşirken yenildi ve öldürüldü!.

Bu kara haber **Girit** kralına ulaştığı zaman; O **Paros** Adasını zaptetmiş ve **Kharitler**'e büyük bir kurban takdim ediyordu. Acı haberi almasına rağmen **Minos** kurbanını takdim işini bitirdi, işi bitince başına koyduğu çiçek çelengini attı ve flüt çalanları susturdu.

Çok geçmeden **Girit** kralı oğlunun vakitsiz ölümünün öcünü almak için büyük bir donanma ile **Yunan** sahillerinde karaya çıktı ve geldi. **Atina** şehrini muhasara etti. Savaş bir türlü bitmiyor, uzayıp gidiyordu. **Minos,** muhasaradan bıktı ve bir gün Baş Tanrı **Zeus**'a düşmanlarının cezalandırılması için yalvardı. Tanrı **Girit**'in adaletli kıralı **Minos**'un duasını kabul etti. Kıtlık ve veba hastalığı **Atina** şehrini kasıp kavurmaya, halkını mahvetmeye başladı.

Felaketlere ve acılara dayanamayan **Atinalı**'lar günahlarının ne suretle bağışlanacağı hakkında Tanrılara danıştılar ve kederlerine son vermeleri için yalvardılar, yakardılar, neticede **Minos**'un öldürülen oğlunun kanı için fidye mukabilinde istediği verilmesi şartı ile harbe son verileceği bildirildi.

Girit kralı, **Minotauros** denilen vahşi hayvanı, etleri ile doyurmaları için her yıl, yedi genç kız ve yedi delikanlının **Atina**'dan **Girit**'e gönderilmesini istiyordu.

Bu vaziyet dokuz sene devam edecekti. Kralın insan eti ile beslediği **Minotauros** belden yukarısı insan, aşağısı boğa şeklinde korkunç bir hayvandı. Bu vahşi canavar vaktiyle **Daidalos**' tarafından yapılmış ve taksimatı pek karışık olduğundan bir kere içeri girilince bir daha çıkılması imkansız bir yeraltı mağarasına kapatılmıştı.

Burası güneş ışığının giremediği ve içinde hesapsız yolların dehlizlerin bulunduğu karanlık, korkunç ve uçsuz bucaksız bir yerdi. Bu yüzden insan bir defa buraya düşünce yolunu bulup dışarı çıkamıyor ve bu vahşi hayvana yem oluyordu.

Çünkü bu korkunç Labirentin, tam ortasında bulunan bir zindana yırtıcı **Minotauros**' kapatılmıştı. Onu beslemek için yılda bir defa insan kurban ediyorlar, bilhassa körpe çocukları ve ölüme mahkum zavallıları onun önüne atıyorlardı.

Theseus'un **Atina**'ya gelişinden az zaman sonra bahtsız kurbanları almak üzere **Giritli** memurlar gelmişlerdi. Gönderilmek üzere hazırlanan yedi genç kızla, bir o kadar delikanlı talihlerinin sevkettiği feci akıbeti düşünerek inliyor ve gözyaşı döküyorlardı. Onlar ağlamakta haklı idiler, çünkü Labirent'e kapatılacaklarını ve vahşi hayvan tarafından parçalanacaklarını biliyorlardı. Yalnız onlar değil bütün şehir inliyor, feryat ediyor, gözyaşı döküyordu. O zavallıların anneleri, babaları, kardeşleri, yakın akrabaları

tahammül edilmez bir acı ile kıvranıyorlardı. Bu hal kahraman **Theseus**'u kalbinden vurdu.

Yürek parçalayan, yedi sene daha devam edecek olan bu faciaya nihayet vermek için kendisinin de kurbanlar arasına katılmasını istedi. **Atina**'lılar bu cesur prensin bir çok gençleri ölümden kurtarmak için kendi hayatını bile bile tehlikeye atması karşısında hayran oldular, yürekten kopan bir coşkunlukla onu alkışladılar. Fakat kral **Aigeus** oğlunu bu tehlikeli projeden vazgeçirmek için hayli uğraştı. Muvaffak olamayacağını anlayınca gemisini yüzdürmek için ona iki yelken verdi.

— İşte oğlum dedi, muhtelif renkte iki yelken, bunun birisi beyaz, öteki siyahtır. Eğer zafer kazanarak dönebilirsen, **Atina** kıyılarına yaklaştığın zaman gemicilere beyaz yelken açmalarını emret. Aksine olarak uzaktan siyah yelkeni gördüğümüz zaman başına gelen felaketi anlayacağız. Siyah yelken senin hazin mağlubiyetinin matem alameti sayılacaktır."

Aigeus, bunları söyledi ve oğlunun selameti namına "**Apollon**"a kurdelelerle süslemiş bir zeytin dalı armağan etti. **Theseus** ve arkadaşları artık fazla beklemediler, kendileri için hazırlanan gemiye bindiler.

Gemi hızla yol aldığı için çok zaman geçmeden uzaktan **Girit** adasının dağları göründü. Karaya çıktılar ve kral **Minos**'un yüksek sarayına kabul edildiler. Bu muhteşem sarayda **Minos**'un **Pasıphae**'den olmuş genç ve güzel kızı **Ariadne** de vardı. Güneşin gözü önünde büyüyen nazik bir çiçek gibi annesinin nezareti altında yetişen, terbiye edilen Prenses cidden görenleri şaşırtacak bir güzellikte idi.

Ariadne kumral ve yakışıklı delikanlıyı görür görmez aşk ateşi ile yanıp tutuşmaya başladı. Kalbini, iradesini, kaybetti.

Theseus'un karanlık Labirentte de azgın **Minotauros** ile boğuşmak için geldiğini öğrenince müthiş korktu.

Birçok canlara kıyan, korkunç hayvanı tepelemek arzusuyla yanan **Theseus,** dünya durdukça dillere destan olacak bir zafer kazanmak yahut da feci bir şekilde parçalanarak ölmek için geldiğini söyleyince prensesin korku ve heyecandan yüzüne ölüm sarılığı çöküyordu.

Onun cesaretinin ve yiğitliğinin, gözüpekliğinin hayranı olan **Ariadne** bu yaman kahramanı muhakkak olarak ölümden kurtarmaya karar verdi. Ona, "**Minotauros**"a nasıl yaklaşabileceğini ve onu ne şekilde ve neresinden vurması gerektiğini anlattı. Karanlık mağarada yolunu kaybetmemesi için ona bir ip verdi. Bir eline topuzlu sopasını aldı, diğer eliyle prensesin verdiği ve bir ucu dışarda bağlı bulunan ip yumağını tutarak, **Theseus,** diğer kurbanlık çocuklarla, karanlık yeraltı dehlizlerinde ilerlemeye başladı. (Şekil: 45).

Uzun dolaşmalardan sonra **Minotauros**'un kapalı bulunduğu yere geldiler. Azgın hayvan böğürerek boynuzlarını vurmak üzere genç kahramanın üzerine saldırdı. Fakat **Theseus,** ona vakit bırakmadan ağır topuzlu sopasını kaldırdı, bütün kuvvetiyle azgın hayvanın kafasına indirdi. **Minotauros,** dağ

gibi yere yıkıldı. Bu müthiş canavarı tepeledikten sonra **Atina**'lı kahraman **Ariadne**'nin verdiği ipin yardımıyla dolaşık yollarda kendini kaybetmeden, sapa sağlam bu korkunç ve karanlık Labirentten çıktı.

Bu büyük zaferi başardıktan sonra **Theseus,** hayatlarını kurtardığı, Atinalı kurbanlık çocuklarla yurtlarına dönmek üzere gemiye bindi. Onlarla beraber **Minos**'un güzel kızı, **Theseus**'a gönül veren **Ariadne** de vardı. Fakat bu bahtsız kızı, hayatını kurtarmasına sebep olduğunu unutarak **Naksos** adasında terk etti. Bu kahramanlığa ve insanlığa yakışmayan bir alçaklık idi. Fakat kahramanların da küçük tarafları vardır.

(Şekil: 45) Theseus, korkunç Minotauros'a doğru ilerledi.

Bazıları korkunç fırtınanın, **Theseus**'un gemisini **Naksos** adasının kayalık sahillerine attığını, denize alışık olmadığından, gemide ağlayan sızlayan **Ariadne**'ye sinirlenen kahramanın onu tek başına ıssız adanın kıyısına bıraktığını söylerler. Gemiye dönen ve gemiyi düzenlemek isteyen **Theseus**'un şiddetli rüzgârların tesirleri ile bir daha adaya dönemediğini ve bu yüzden **Girit**'li prensesin adada terk edildiğini iddia ederlerse de bu bir kahramana yakışmayan bir harekettir.

Bereket versin zavallı kızcağızın ıssız bir adada yalnız başına kalması uzun bir zaman sürmedi. Evvelce gördüğümüz gibi şarap Tanrısı **Dionysos,** kalbi çalınmış, fakat vücudu vahşi adanın ıssız sahillerine işe yaramaz bir eşya gibi atılmış bulunan prensesi kurtardı, teselli etti.

Theseus, Attika'ya doğru yol alıyordu. Büyük bir zafer kazanarak yurduna döndüğü için çok seviniyordu. Bu fazla sevinç ona; ayrılırken babasının söylediği şeyi unutturdu. Geminin tayfaları siyah yelkeni takmışlardı. Efendilerinin kazandığı büyük zaferi, kıyıda sabırsızlıkla bekleyen halka bildirmesi için beyaz yelkeni çekmeyi unutmuşlardı. Halbuki **Aigeus** oğlunun ayrılışından beri uykuyu, yemeği, içmeyi terk etmiş, sahilin yüksek bir yerinden hep denizi; gökyüzü ile birleşen mavi suları gözetliyordu.

Bir akşam çok uzaklardan siyah yelkenlerini şişirerek geminin geldiğini görünce, oğlunun **Minotauros**'un boynuzlarıyla parçalandığını sandı. Bahtsız ihtiyar, ümitsizliğe kapıldı ve kendini kayalardan aşağı denize atarak intihar etti. **Theseus,** kıyıya yanaşınca babasına zaferi bildiren bir haberci göndererek kendisi Tanrılara kurban takdim etmek üzere gemide kaldı. Haberci şehire doğru yürüdü, fakat yolda halkın sevgili krallarının ölümüne ağladıklarını görünce acele gemiye döndü.

Theseus, henüz kurban takdim merasimini bitirmemişti. Haberci onu hemen rahatsız etmedi, duasının bitmesini bekledi. Dua bitince kara haberi bildirdi. **Theseus,** hıçkırarak ağlamaya başladı. Onun **Atina**'ya girişi bir zafer dönüşü değil, bir matem yürüyüşü oldu.

Atina şehrinin kralı ölünce, babasının bıraktığı idareyi düzeltmeye teşkilatlandırmaya başladı. Bu iş bitince genç kral **Herakles** gibi **Amazonlar**'la savaşmak istedi. İyi ok atabilmeleri için çocuk iken sağ memelerini kestiren bu döğüşçü kahraman kadınlar, Karadeniz'in güney kıyılarında yaşıyorlardı.

Theseus, uzun bir deniz yolculuğundan sonra bunların diyarına ayak atınca savaşçı kadınlar, Yunanlı kahramanla muharebe edecekleri yerde, güzelliğinin hayranı olarak onu armağanlarla karşıladılar. Genç kral kendisine armağan getiren güzel kadınları gemisine binmeye davet etti. Fakat onlar gemiye çıkar çıkmaz **Theseus**'un gemisi demir aldı, yelken açtı, Karadeniz'in dalgalarını yarmaya başladı. Bu tutsak kadınlar arasında **antiope** isminde, güzelliği dillere destan olan bir bakire de bulunuyordu. Gerçekten ay doğduğu zaman, yıldızlar nasıl gölgede kalırlarsa onun yüzünün parlaklığı yanında, diğer güzel kızların güzellikleri unutuluyordu.

Theseus, güzel **Antiope** ile evlendi. Fakat Amazonlar korkakça yapılan bu kız kaçırmanın öcünü almak için yurtlarını terk ettiler. Yunanlılarla savaşmak için ta Yunanistan'a kadar geldiler, **Atina** şehrinin kapılarına dayandılar. **Theseus,** başkentini tehdid eden bu azgın kadınları kovmak için çok çetin ve kanlı savaşlara girişti. Muharebe aylarca sürdü. Bu çetin savaşlar esnasında **Antiope,** kahraman kocası ile yanyana çarpışırken vuruldu. Öldü.

Sonunda **Amazonlar**'la, Atina kralı **Theseus,** anlaştılar ve **Amazonlar, Yunan** ilinden çekildiler; kendi yurtlarına döndüler.

Theseus'un güzel **Antiope**'den bir erkek çocuğu olmuştu. **Hıppolytos** adını taşıyan bu çocuk anasından cesaret, atılganlık, babasından yiğitlik ve kahramanlık almıştı. Güzel ve yakışıklı bir çocuk olan **Hıppolytos,** kendini tamamıyla avcıların Tanrıçası olan **Artemis**'in kültüne vermişti. Onun gibi sabahtan akşama kadar, ormanlarda, vahşi dağlarda av peşinde koşuyor, **Aphrodite**'nin kalbine sokmak istediği arzulara yer vermiyordu. Bu sıralarda **Hıppolytos**'un annesi kahramanca savaş meydanında can verdikten sonra **Theseus, Girid** kralı **Minos**'un kızlarından biri olan **Phaidra** ile evlenmişti. Fakat güzel bir kız olan **Phaidra** aşk yüzünden büyük bir facianın işlenmesine sebep oldu. Gerçekten ateşli bir kalbe malik olan bu kraliçe **Tre-**

zene de üvey oğlu **Hippolytos**'u, bu güzel delikanlıyı görünce aklı başından gitti. Onun aşıkı oldu. **Hippolytos**'u elde etmek, aşk ateşini onunla paylaşmak için her çareye başvurdu. Fakat temiz ve namuslu delikanlı babasının karısına ne yapabilirdi? Asil delikanlı kirli arzuları kalbine bile sokmadı.

Reddedildiğini gören **Phaidra** kızdı; kendisine fena gözle baktığını iddia ederek **Hıppolytos**'a müthiş bir iftirada bulundu. Kraliçenin bu iddiası karşısında oğlunun hayasızlığına ve namussuzluğuna inanan kral ondan nefret etti.

Amazon'dan olan bu ahlaksızı evlatlıktan reddetti ve Tanrı **Poseidon**'a öcünü alması için yalvardı. Babaların dünyaya gelmelerine sebep oldukları evlatları hakkındaki dileklerini Tanrılar her zaman kabul ederler. Nitekim çok zaman geçmeden bir gün **Hıppolytos** arabasını, dalgaların müthiş gürültüler çıkararak kırıldıkları ve köpürdükleri bir sahil boyunca sevk ederken, denizlerin kudretli Tanrısı dalgaların arasından müthiş ve azgın bir dev çıkardı. Atlar ürktüler, gemi azıya aldılar, arabayı devirdiler ve sürükleyerek götürdüler, müthiş bir gürültü ile bir zeytin ağacına çarptılar.

Parçalanan arabadan ayrılan atlar, dolaşık dizginlerle bağlanan sahiplerini sürüklemeye başladılar, azgın ve şaşkın atlar onun vücudunu dağlarda taşlarda o kadar fazla sürüklediler ki o tanınmaz bir kadavra haline geldi. Birçok sivri kayaların keskin uçları onun kanıyla boyandı; kıpkızıl bir külçe olan vücudu, yollarda kan çamurları meydana getirdi.

Hıppolytos'un başına gelen felaketi öğrenince **Phaidra** aptallaştı. Sonra müthiş bir vicdan azabının etkisi ile kıvranmaya başladı. Dayanamadı, günahını bizzat **Theseus**'a itiraf etti. Oğlunun masum olduğunu babasına söyledi. Ve ye'sinden kendini öldürerek işlediği faciaya son verdi(*).

İkinci karısının ölümünden sonra **Theseus,** daha birçok zaferler kazandı. Onun ünü, kendi memleketi çevresinde kalmadı. Çok uzaklara kadar gitti. O kadar ki **Lapith**'ler kralı **Pirithous,** bu ünlü kahramanın sırtını yere getirmek için **Attika**'yı işgal etti. Ve **Marathon** sahrasına gelerek; **Atina**'nın cesur kralına ait olan bir sığır sürüsünü zorla ele geçirdi, sürdü götürdü.

Theseus, bu haberi duyar duymaz, hasmını takibe başladı. Fakat **Pirithous** ile karşılaşınca, ikisi de birbirinin cesaretine ve mertliğine hayran kaldılar. Dostça el sıkıştılar. O günden sonra iki kral çok samimi iki dost oldular ve öyle kaldılar. Birçok vesilelerle birbirlerine candan bağlandıklarını ispat ettiler.

Aradan zaman geçti. Bir gün kral **Pirithous** güzel bir kız olan **Hippodameia** ile evleniyordu. Bunların arasında aziz dostu **Theseus** ile **Kentaur Eurytion** da vardı. Fakat **Eurytion** fazla şarap içerek kendini bilmeyecek derecede sarhoş oldu, aklını ve muhakemesini kaybetti. **Lapith**'ler kralının güzel karısına sarkıntılık etti. **Theseus** tarafından desteklenen kral **Pirithous,**

(*) 17 nci asır Fransız trajedi yazarlarından **Racine,** bu faciadan ilham alarak "Phedre" adlı bir eser kaleme almıştır.

bu utanmaz haydutun kulaklarını, burnunu kesti ve bir köpek gibi sarayından kovdu.

Fakat az bir zaman sonra kardeşlerine yapılan hakaretin öcünü almak için **Kentaur**'lar(*) saraya hücum etti. Ellerinde kocaman kayalar olduğu halde ve ormanlardan söktükleri çam gövdelerini mızrak gibi kullanarak önlerine rast gelen herşeyi kırıp, ezip geçiriyorlardı.

Müthiş bir gürültü ile ziyafetin verildiği büyük salona kadar geldiler ve yeni evlilere şeref bekçiliğini yapan gençkızların ve oğlanların üzerlerine çullanıp onları yakalayarak alıp kaçmaya yeltendiler.

Fakat onların küstahlıkları boşa çıktı. Çünkü **Pirithous**'ün cesareti ve **Theseus**'un soğukkanlılığı ile bu azgın haydutlar, yenildiler ve **Pinde**'ye kadar kovularak takip edildiler. Yollar, yaralarından sızan kanlarla kızıla boyanmıştı.

Theseus, birçok kahramanlık maceraları geçirdikten sonra Atina'ya dönünce şehri düzensizlik ve karışıklık içinde buldu. Düzeni sağlamak hususunda ümitsizliğe düştüğünden **Skyros** adasına gitti. Orada babasından kalan bir çiftlikte ihtiyarlığını huzur ve sükunetle harcayacağını hesapladı. Halbuki orayı umduğu gibi değil başka türlü buldu. Çünkü bu adanın kralı **Lykomedes** bu misafirin gelişinden kuşkulanmış belki de birgün ada halkını kendi aleyhine kışkırtacağından ve krallık hakkının kendisinin olduğunu iddia edeceğinden korkuyordu. Kendisine ait olan yerlerin oradan daha iyi görünebildiğini söyleyerek onu yüksek bir dağın tepesine götürdü. Fakat oraya çıkar çıkmaz **Theseus**'u tepenin yamaçlarından yükselen sivri kayaların üstüne fırlattı.

Theseus, param parça oldu. Naşı **Skyros**'a gömülen kahraman **Atina** kralını vatandaşları yüzyıllarca unuttular, kemiklerinin **Atina**'ya götürülmesine; İranlılarla **Marathon**'da yapılan meşhur savaşta Yunanlıların yanıbaşında düşmanlara karşı döğüştüğünün görülmesi sebep oldu. Tanrı **Apollon**'un tavsiyesi ile kemikleri **Skyros** adasından alındı ve **Atina**'ya getirilerek en şerefli bir mevkiye gömüldü.

Fakat ıssız bir adada kahramanın mezarı nasıl bulundu? Onun kemiklerini aradıkları zaman kocaman bir kartalın gagasıyla bir tepeye vurduğu görüldü. Bunun, Tanrılar tarafından verilmiş bir işaret olduğuna inanarak kartalın gagasını vurduğu yer kazıldı, gerçekten orada iri vücutlu bir adamın tabutu çıktı, onun yanında demir mızrak ile bronz bir kılıç bulunuyordu. Bu kıymetli şeyler **Atina**'ya getirildi. Sevinçten çılgına dönen **Atina**'lılar sanki **Theseus** hayatta imiş de şehirlerine gelmiş gibi onu, o kadar ihtişam, o kadar tantana ile karşıladılar. Onun kemiklerini saklamak için güzel bir mabet yaptılar.

(*) **Kentaur**'lar "Centaures" belden yukarısı insan, aşağısı at olan efsanevi varlıklardır.

KADMOS ve OİDİPUS

BOİOTİA bölgesinin başkenti olan yedi kapılı **Thebai** şehri çok eski zamanlarda, kahramanlık devirlerinde; acıklı hadiselere sahne olmuş, bir çok kahramanlık efsaneleri burada doğmuştur. Bu yüzden eski zaman Trajedi yazarları eserlerinin konularını buralarda geçen olağanüstü olaylardan, tüyler ürpertici facialardan alırlardı. **Thebai** şehrinin kuruluşu bile insanı şaşırtan efsanelerin, çok latif masalların doğmasına sebep olmuştur.

Bu meşhur şehrin ilk kurucusunun **Kadmos** olduğunu söylerler, **Kadmos** aslen **Yunanlı** değildir. Bir yabancı idi. **Fenike** kralı olan babası **Agenor**'un kendisinden başka **Europa** adında bir kızı vardı. Bu kız o kadar güzeldi ki Tanrılar Tanrısı **Zeus** bile ona gönül vermişti. Çok yukarıda **Olympos**'un baş Tanrısına ayırdığımız bahiste onun, yani **Zeus'un** bir boğa şekline girerek güzel **Europa**'yı nasıl kandırarak kaçırdığını ve **Girit** adasına getirdiğini görmüştük. Kızının kaçırılmasından çok müteessir olan ve onun nereye götürüldüğünü bilmeyen kral **Agenor,** oğlu **Kadmos**'u kızkardeşini aramaya yolladı.

— "Git, oğlum; Hemşireni ara, ondan bir haber almadan sakın buraya gelme" **Kadmos** uzun zaman ve boş yere bir çok yerlerde dolaştıktan sonra, Yunanistan'a geldi. **Europa**'nın ne olduğunu **Apollon**'a sormak ve ne yapacağını danışmak üzere **Delphi**'ye vardı. Yalvardı, yakardı, hemşiresine nerede rastlayacağının kendisine bildirilmesini diledi. **Pythia**(*) ona şu kelimelerle cevap verdi.

— "Artık bundan sonra **Europa**'yı aramaktan vazgeç, çünkü **Zeus**'un onu sakladığı yeri kimse bilmez, bu bir sırdır. Bununla beraber yoluna devam et; derisinin üstünde bir hilâl işareti bulunan bir düveye rastladığın zaman o seni otlu ve ıssız bir vadiye götürecektir; Sen hayvanın peşi sıra git, ondan ayrılma, düvenin nerede yattığını görürsen orada bir şehir kur."

Fenike kralı **Agenor**'un oğlu kutsal **Delphi** şehrinden çıkar çıkmaz, Tanrının kendisine haber verdiği "Düveye" rastladı, hayvan onun önünde yü-

---

(*) **Pythia - Delphi**'de gaipten haber veren rahibenin adı.

rüyordu, uzun tüylü, derisi üstünde beyaz bir hilâl işareti vardı. Prens acele acele onu takip ediyordu. Düve, onu **Boiotia**'ya kadar götürdü. O durunca boynuzlu başını göğe doğru kaldırdı, uzun ve derin böğürdü. Sonra dağların, ormanların sesine karşılık verdiğini işitti. Yere yattı. Yorgun bacaklarını otlar üstüne uzattı.

Kadmos'a gelince o da orada durdu. Tanrılara şükretti. Hürmetle toprağı öptü. Bilmediği dağları, vadileri selamladı.

Düveyi **Olympos** Tanrılarının şerefine kurban kesmek istedi. Bir şehrin temeli atılırken kurban kesmek ötedenberi adet olmuştur.

Civarda bulunan ormana adamlarından bazılarını göndererek kurban kesmeden evvel Tanrılar için yere dökülmesi gereken suyun getirilmesini emretti. Fakat ormanda bulunan tatlı su kaynağı bir mağaradan çıkıyordu. Halbuki bu mağara korkunç bir ejderin ini idi. Onun başı menekşe renginde ve bir maden gibi parlaktı. Kocaman ağzında üç sıra diş vardı, gözleri ateş saçıyor, dili üç ince sivri mızrak ucu gibi, titrek siyah alevler halinde uzanıyordu.

Kadmos'un sadık hizmetçileri, su almak üzere kaynağı, çevreleyen koruluğu aştıkları ve kaplarını doldurmaya hazırlandıkları sırada, ejder ininden çıktı. Mor başını uzatarak korkunç ıslıklar çalmaya başladı. Bunu gören adamlar korkularından su kaplarını düşürdüler. Titreyerek ne yapacaklarını bilemediler; Hayvan binlerce halkalar halinde kıvrıla, kıvrıla ve benekli derisini sürükleyerek ilerledi ve birdenbire vücudunun yarısını havaya kaldırarak diklendi. Sonra kendini **Kadmos**'un adamları üstüne attı. Onlardan bazıları, onun öldürücü dişleri arasında can verdiler. Bazıları tunç halkalar gibi kıvrılan gövdesinin tazyikiyle boğuldular. Bir kısmı da iğrenç ejderin zehirli nefesi ile öldüler.

Fakat yolunu henüz bitirmemiş olan ve çok yükseklerde bulunan güneş, ağaçların düşürdüğü gölgeleri kısaltmıştı. **Agenor**'un oğlu, kendisine en çok bağlı olan arkadaşlarının gecikmelerini merak ederek onları aramaya çıktı. Zırh olarak bir aslanın postunu giydi. Eline bir mızrak ve bir de süngü aldı. Ayak izlerini takip ederek ormanda ilerliyordu. Bahtsız hizmetçilerinin naaşlarını ve onları mahveden ejderin oraya uzandığını ve zavallıların yaralarından sızan kanları yaladığını görünce, **Kadmos** kocaman bir kaya yakaladı ve olanca gücüyle canavarın üstüne attı. Bu vuruştan en sağlam istihkamların kuleleri sarsılırdı. Fakat, müthiş yılana hiçbir şey olmadı. Bununla beraber ne kadar sağlam olursa olsun derisi kahramanın mızrağının saplanmasına engel olamadı.

Gerçekten **Kadmos**'un kuvvetli kolunun savurduğu demir uçlu mızrak, ejderin vücuduna saplandı kaldı. Istırabından ne yapacağını bilemeyen yılan başını sırtına doğru kıvırdı, yarasını gözden geçirdi. Saplanan ve hareketsiz kalan mızrağı ısırdı. Çok uğraştıktan sonra güçlükle onun, ağaç kısmını çıkarabildi. Mızrağın demiri kemikleri arasına gömülmüş olarak kaldı. O zaman hiddetten kudurmuş bir halde köpükler saçarak kıvranmaya ve ken-

dini yerden yere çalmaya başladı. Bazan sürünüyor, bazan kıvrılıyor, bazan kalın bir çam ağacının gövdesi gibi vücudunu yukarı kaldırıyordu. Nihayet uzun bir sıçrayışla **Kadmos**'a saldırdı, önüne rastgelen kocaman ağaçları ot gibi yolup atıyordu. **Agenor**'un oğlu birkaç adım geriledi. Sonra süngüsünün sivri ucunu, hayvanın ağzına doğru uzatarak durdu, bekledi. Yavaş yavaş hayvan ilerledikçe süngü onun boğazına doğru giriyordu. Öyle bir an geldi ki süngüyü biraz daha itince yılanın boynunu deldi geçti ve bir meşe ağacının gövdesine saplandı.

Kadmos, yeniden düşmanını seyrederken Tanrıça **Pallas**, Göklerden yere süzüldü indi kendini ona göstererek dedi ki:

— "**Kadmos**; bir iğrenç ejderin dişlerini sök ve henüz sapan demirinin iz bırakmadığı şuraya evlek aç, dişleri ek; bu suretle yılanın dişleri yeni, meşhur bir milletin tohumları olsun."

Dişler tohum gibi saçılır saçılmaz, yer kımıldadı, sonra çok kalabalık bir ordunun mızraklarının uçları orman gibi yükselmeye, biraz sonra miğferler, omuzlar, göğüsler çıkmaya başladı. Ovalar, ekin gibi baştan aşağı silahla mücehhez muazzam bir insan kalabalığı ile doldu. Bu yeni düşman ordusunun meydana çıkışından korkan **Kadmos**, kocaman bir kaya yakaladı ve onların ortasına attı. Muhariplerin ortasında bir dalgalanma oldu ve onlar baskına uğradıklarını sanarak birbirlerine girdiler, birbirlerini kırıp geçirmeye başladılar. Müthiş bir savaş oldu. O muazzam insan kalabalığından beş kişiden başka hepsi öldü, elâ gözlü Tanrıçanın tavsiyesiyle sağ kalan bu beş kişi **Kadmos**'un iş arkadaşları oldular. **Kadmos**, bu beş kişi ile **Thebai** şehrini kurdu.

Apollon'un emirleri yerine getirildikten sonra **Kadmos**, **Thebai** şehrinin kralı oldu ve **Harmonia** ile evlendi. **Aphrodite**'nin bu güzel kızının düğününde bütün Tanrılar hazır bulundular. **Apollon**'un idaresinde **Musa**'lar ve **Kharit**'ler şarkı söylediler. **Harmonia** düğün armağanı olarak değerli bir usta tanrı olan **Hephaistos**'dan çok latif bir kolye, **Athena**'dan kenarları işlenmiş kolsuz bir manto aldı.

Bu mutlu evlenme sonunda **Kadmos**'un dört kızı ve bir de oğlu oldu. **Polydoros** adındaki oğlu **Lâbdakos**'un babası, **Oidipus**'un dedesidir. Dört kızından biri olan **Semele**; **Dionysos**'u dünyaya getirirken yıldırımlarla yandı, kül oldu, diğer kızı **İno**, **Semele**'nin oğlunun süt annesi olduktan sonra **Hera**'nın kıskançlığına kurban gitti.

Gerçekten bu kız, kızgın ve asabi Tanrıçanın hışmına uğrayarak çocuğu kolları arasında olduğu halde kendisini denize attı. **Kadmos**'un üçüncü kızı **Autonoe**, **Artemis**'in dileği ile geyiğe çevrilen ve kendi köçekleri tarafından parçalanan bahtsız avcı **Aktaion**'un anası idi. Dördüncü kızı **Agaue**'ye gelince o da oğlu **Pentheus**'dan öç almak için onları paramparça eden çılgın bir ana oldu.

Bu bitmez tükenmez felaketler, facialar zavallı **Kadmos**'u kurmuş ol-

duğu şehirden nefret ettirdi. Karısını yanına alarak kendileri için uğursuz olan bu şehirden uzaklaştı.

Karı koca uzun zaman ötede beride dolaştılar, senelerin ve birbirini kovalayan felaketlerin tesiri altında ikisi de çöktüler ve günün birinde Tanrılar tarafından birer yılana çevrildiler.

Thebai'nin ilk kralı çekilip gittikten sonra bu şehrin krallığını iki cesur delikanlı kardeş zorla ele geçirdiler. Bunlardan birisinin ismin **Amphion**, öbürünün **Zethos** idi. Bunlar **Zeus** ile güzel **Antiope**'nin oğulları idi. Kardeş oldukları halde karakterleri taban tabana zıttı. Küçük yaştan beri av peşinde koşan, dağlarda, ormanlarda dolaşan **Zethos** olağanüstü bir kuvvete malikti, çocukluğunu kırlarda, çobanlar arasında geçirmiş, mahrumiyete, yoksulluğa alışmış haşin bir karakter edinmişti. Halbuki **Amphion**, tersine olarak lir çalmaya, şarkı söylemeye alıştırılmıştı. İnce, hassas sakin tabiatlı bir gençti, onun güzel sanatlar Tanrısı **Apollon**'dan yedi telli altın bir lir aldığı söyleniyordu. Bu yüzden şehirde ilk önce **Apollon**'un mihrabını yükseltecekti. Tanrıdan armağan olarak aldığı bu esrarlı çalgı ile o değil, insanların, hayvanların bile kalplerini büyülüyordu. Gerçekten o tellere dokunduğu zaman yabani hayvanlar, ağaçlar, taşlar bile duygulanıyor, onun peşine takılıyorlardı.

Kadmos'un kurduğu şehir büyümeye başlayınca, iki kardeş kral yeni surlar yaptırmak istediler. Her iki kardeş de bu işte çalıştılar. Kardeşinden çok kuvvetli olan **Zethos** civar dağlardan kopardığı kocaman kayaları güçlük çekmeden alıyor birbiri üstüne yığıyordu. Halbuki **Amphion**, bu kaba işi sazının tellerine gördürüyordu. O lirini çalmaya başlayınca dağlar uyanıyor, taşlar, kayalar heyecandan titremeye, kımıldamaya başlıyorlardı. İşte bu zaman **Amphion**'un lirinin çıkardığı güzel seslerle kocaman kayalar yerlerinden kopuyor kendi kendilerine yuvarlanarak geliyor, onun istediği yerlerde birbirinin üstüne konuyorlar, duvar oluyorlardı. **Amphion**'un lirinin yedi teli şerefine şehrin kapıları da yedi olarak yapıldı.

İşte **Thebai** şehrinin kuruluşunun hikayesi budur.

OİDİPUS EFSANESİ

Latif bir hale gibi **Thebai** şehrini saran efsanelerin hiç birisi **Oidipus efsanesi** kadar meşhur değildi:

Kadmos'un dört kızından başka bir de oğlu olduğunu ve **Polydoros** adıyla çağrıldığını evvelce görmüştük, işte bahtsız **Kadmos**'un biricik oğlu, **Nykteus** ile evlenerek **Labdakos**'un babası oldu. **Labdakos**'un da **Laios** adlı bir oğlu vardı.

Thebai krallığını **Amphion** ile **Zethos**, zorla ele geçirdikleri zaman **Laios**, şehrin kralı idi. İki kardeş krallığı ele alınca eski kralı sürgün ettiler. Fakat **Amphion** ile **Zethos**'un ölümünden sonra **Laios** menfadan geldi, yine krallığı ele aldı. Tekrar tahtı ele geçiren kral; **Kreon**'un hemşiresi **İokaste** ile

evlendi. Bu evlenme sonunda hiç çocukları olmadığından **Laios,** karısını yanına alarak **Apollon**'a danışmak üzere **Delphi**'ye gittiler. Çocukları olması için yalvardılar, yakardılar. Tanrı krala bir erkek çocuğu olacağını, fakat çocuğun büyüyünce kendisini öldürerek anası ile evleneceğini ve aileyi mateme sokarak, kana boyayacağını haber verdi. Gerçekten de çok geçmeden kraliçe **İokaste** bir erkek çocuk doğurdu.

Fakat kral, Tanrının uğursuz katil ve namussuz olacağını haber verdiği bu çocuğu, öldürtmek istedi. Annesi bu buyruğu yerine getirecek adama rica ederek, çocuğun öldürülmemesini, ancak kendi kendine ölmesi için ıssız bir yere bırakılmasını temin etti.

Bu vazifeyi alan adam, çocuğu **Kithaeron** dağına götürerek tek ayağından bir ağaca astı. Fakat Tanrılar öldürmek istemediklerini öldürmezler. **Korinthos,** kralının sürülerini güden çobanlar, bir ayağından asılmış bulunan bu yavrunun feryadını duyarak koştular. Onu kurtardılar. Ve krallarına götürdüler. Kraliçe, bulunan bu çocuğu görmek istedi. Kendisinin çocuğu olmadığından bu masumu evlat edindi. Ve ona **Oidipus** adını koydu.

Bu kelimenin Yunanca manası "**Ayağı şişmiş, incinmiş**" demektir. Gerçekten onu ağaca bağladıkları için ip yavrunun nazik topuğunu incitmiş, şişirmişti. Kral **Polybos**'un sarayında büyütülen bu çocuk kralı öz baba, kraliçeyi de öz ana sanıyordu.

İlk gençlik gençlik çağına basınca bir gün, arkadaşları onunla alay ettiler ve kral ailesine mensup olduğuna dair hiçbir hak iddia edemeyeceğini söyleyerek onu küçük gördüler. Bunun üzerine doğumunu perdeleyen esrarı aydınlatmak için **Delphi** şehrine giden kutsal yolu tuttu. Onun aslının ne olduğuna kimin oğlu bulunduğuna dair hiçbir şey söylememekle beraber Tanrı **Apollon,** ona babasını öldüreceğini ve annesiyle evleneceğini anlattı. Kendini **Korinthos** kralının öz evladı sanarak **Oidipus,** bu felaketten sakınmak için kral ve kraliçenin yanına yani saraya dönmedi.

Fakat, eski bir şairin;

"Hâkim-i-hükm-i-ezel infaz için takdirini,
Selbeder erbâb-i-aklın, re'yini, tedbirini."

dediği gibi, gerçekten aciz, zavallı insanlar tedbirle, takdirin önüne geçemezler.

Thebai şehrini terkeden **Oidipus, Phokis**'e gitmek üzere yola çıktı. İki yolun kavuştuğu bir noktada bir araba ile karşılaştı. İçinde öz babası **Laios** bulunuyordu. Araba o kadar hızla yanından geçti ki tekerleklerden biri onun ayağını ezdi.

Bu dikkatsizliğe çok kızan ve canı yanan **Oidipus,** kral **Laios**'un arabacısına öldürücü bir darbe vurdu. **Thebai** kralı, adamın öcünü almaya hazırlanırken, kendi öz evladı tarafından öldürüldü. **Laios**'un katlinden sonra **Kadmos**'un tahtı **Oidipus**'un annesi olan **İokaste**'nin kardeşi **Kreon**'un eline geçti.

Bu sıralarda **Sphinks** adında acaip bir mahlûk peydah oldu ve memleketi mahvetmeye başladı. Bunun göğsü, yüzü kadına, gövdesi aslana, kanatları bir kartala benziyordu. **Thebai** civarında; şehre gelen ana yola hakim bir kayanan üstünde yer tutan bu korkunç mahlûk, gelip geçenleri durduruyor. Onlara tuhaf bir bilmece soruyordu. Bilmeceyi çözemeyenleri parçalıyordu.

(Şekil: 46) Oidipus ve Sphinks

Birçok yolcu bu müthiş hayvanın kurbanı oldu. Hiç kimse onun sorduğu bilmeceyi çözemiyordu. Bu cinayetlere son vermek ve bu belâdan memleketi kurtarmak için **Kreon** şöyle bir tedbir düşündü: Bu felaketten vatandaşları kurtaracak kimseye krallığı bağışlayacağını ve hemşiresiyle onu evlendireceğini ilan etti. Böylece bu mel'un mahluk için **Kreon** tahtını ve hemşiresini ortaya koyuyordu. Tam bu sıralarda **Oidipus, Thebai**'de bulunuyordu. Sırtında seyahat elbisesi, elinde bir mızrak olarak korkunç **Sphinks**'in karşısına dikildi. Yüksek bir kayanın üstüne oturan bu acayip mahluk ona şu bilmeceyi sordu; (Şekil: 46).

— Sabahleyin dört, öğle vakti iki, akşamleyin de üç ayak üstünde yürüyen hayvan hangi hayvandır?"

Zeki **Oidipus** azıcık düşündükten sonra şöyle karşılık verdi;

— Sabahleyin dört, öğle vakti iki, akşamleyin de üç ayak üstünde yürüyen hayvan, insandır. Çünkü insan hayatının sabah vaktinde yani çocuk iken dört ayak üstünde emekler; büyüyünce iki ayak üstünde yürür. Ömrün akşamı olan ihtiyarlık çağında dermansız bacakları onu çekemez, bu sebepten bir bastona dayanmak zorunda kalır.

Bilmecenin çözüldüğünü gören **Sphinks,** kendini yüksek kayadan aşağı atarak kafasını parçaladı ve intihar etti. **Kreon** sözünde durdu. **Sphinks**'i yenen **Oidipus'a**, **Thebai** şehrinin krallığı ile kız kardeşi **İokaste**'yi verdi. Böylece **Oidipus,** haberi olmadan kendi öz annesi ile evlenmiş ve Tanrı **Apollon**'un haber verdiği şeyler gerçekleşmiş oldu.

Ana ile oğlunun evlenmesinden dört çocuk doğdu. Bunların ikisi; **Eteokles** ile **Polyneikes** erkek; **Antigone** ile **İsmene,** kız idiler. Bu evlenmeden

Tanrılar iğrendiler ve **Oidipus**'dan ve **Thebai** şehrinden öç almakta geç kalmadılar. Gerçekten o sıralarda **Thebai** bölgesinde anlaşılmaz bir afet kendini gösterdi. Toprağın yetiştirdiği meyvalar daha çiçek halinde iken yandı, kavruldu, doğurmak üzere olan hayvanlar ve gebe kadınlar vaktinden evvel yavrularını, çocuklarını düşürmeye başladılar. Memleket baştan başa bir felaket ve ıstırap kaynağı oldu. Bu müthiş afetin, bu tahammül edilmez belanın sebebini Tanrılara danıştılar. Tanrılar; bütün bu müsibetlere; **Laios**'un öldürülmesinin sebep olduğunu; bu felaketlerden; belalardan kurtulmanın biricik çaresinin, suçluyu bulup cezalandırmak gerektiğini söylediler. Bunun üzerine **Oidipus,** kralı öldürenin, yani **Labdakos**'un oğlunun katilinin aleyhinde, kin ve nefret dolu ateşin bir hitabede bulundu. Sonra hemen katilin kim olduğunu öğrenmek için meşhur sihirbaz rahip **Teiresiad'a** gitti. Kör ve çok ihtiyar olan sihirbazı, müthiş hakikatı söylemeye zorladı.

Oidipus; babasını kendisinin öldürdüğünü ve anasıyla zina ettiğini öğrenince dünyanın en bahtsız, en iğrenç adamı sayıldı. Anası ve karısı **İokaste** kendini astı. **Oidipus,** eliyle kendi gözlerini oyarak çıkardı ve bu uğursuz iğrenç mahluk **Kreon** tarafından bir uyuz köpek gibi kovuldu.

Yurdundan, tahtından kovulan ve kalbinde teselli bulmaz iç ağrıları, vicdan azapları bulunan **Oidipus,** kendi öz evlatlarının da hakaretine maruz kaldı. Evlatlarından teselli beklerken hakaret gördü. Bir baba için yalnız bu acı yetmez mi? Halbuki **Oidipus,** bütün Tanrıların ve insanların, iğrendikleri bir zavallı idi. Bilmeden işlediği günahların acısını çeken kral şimdi artık kör bir dilenci olmuştu. Bereket versin iyi kalpli kızı, Sadık **Antigone,** ihtiyar ve kör babasını bırakmadı. Elinden tuttu, onunla beraber dolaştı.

Bu yüzden **Antigone,** evlatların babalara karşı gösterdikleri muhabbet ve şefkatin timsali olarak kaldı. Nasıl kalmasın ki o fedakar kız bahtsız babasıyla tozlu yollarda dolaşmayı, dilenmeyi güzel bir delikanlı ile evlenmeye hatta kralık tacına bile tercih etti(*).

Nihayet kral **Oidipus,** kızı ile beraber **Attika**'ya geldi. **Kolone** kasabasına yakın; ölüm ve öc perileri olan huysuz **Eumenid**'ler ormanında, sefil ve perişan bir halde can verdi.

Fakat **Oidipus**'un ölürken, lanet ettiği oğullarının başlarına felaket yağmakta gecikmedi. Çünkü bir baba ne kadar günahkar olursa olsun evlatları hakkındaki dileklerini Tanrılar daima dinlerler.

Babalarının feci bir şekilde ölümünden sonra **Eteokles** ile **Polyneikes** sıra ile birer sene **Thebai** krallığı yapmaları hakkında bir anlaşmaya vardılar. İlk defa krallık tacını **Eteokles** aldı, fakat hükümdarlık tatlı geldiği için bir sene müddet geçince sözünde durmadı. Tahtı kardeşine bırakmadı. Bir hadise çıkarmasın diye **Thebai**'yi terk etmeye zorlanan **Polyneikes, Argos'a** vardı ve oranın kralından haksız ve sözünde durmayan kardeşini zorla yola

---

(*) Eski Yunan trajedi üstadı **Sophokles,** insan zekasının en güzel eserlerinden biri olan "Kral Oidipus" adlı trajedisinde bu faciayı canlandırmıştır.

getirmek için yardım istedi. Yedi şef tarafından kumanda edilen muazzam bir ordu **Argos**'dan hareket ederek geldi, **Thebai** şehrinin göründüğü bir yere kamp kurdu.

Yedi kapılı bu meşhur şehire zarar vermemek için son bir defa olarak **Argos**'lular zorba krala bir elçi göndererek tahtı **Polineikes**'e bırakmasını istediler. Elçi bir şey yapamadan dönünce muhasara başladı.

Orduyu idare eden yedi şeften her biri **Thebai**'nin yedi kapısından birinin karşısında yer tuttu. Şehrin dört tarafı güneş vurunca kıvılcımlar saçan, kalkanlar, miğferler, kan dökmeye susamış ve ekin tarlası gibi sallanan mızraklarla sarılmıştı.

Şehirdekiler kendilerini kahramanca müdafa ediyorlardı. Fakat muhasara hiç bir netice elde edilemeden uzayıp gidiyordu. Çok uzun süren ve çok kanlı olan savaştan iki taraf da bıktı.

Neticede **Thebai**'lilerle, **Argos**'lular, krallık isteyen iki kardeşin başa baş vuruşmasına ve hangisinin kazanırsa onun kral olmasına karar verdiler. **Eteokles** ile **Polyneikes** arasında müthiş bir mücadele başladı. Sonunda iki kardeş de bir biçimine getirip aynı zamanda mızraklarını birbirlerine saplayarak ikisi de öldü.

Oidipus'un iki oğlunun da bu şekilde ölümünden sonra **Argos**'lular çekildi gittiler. **Thebai**'nin krallığı tekrar **Kreon'a** geçti. **Kreon** kral olur olmaz, yurdunu kahramanca müdafaa ettiğini ileri sürerek **Eteokles**'in naşını ihtiramla gömdürdü. **Polyneikes**'e gelince onun naaşını olduğu gibi bıraktı. Hakaret olsun diye ona hiç bir merasim yaptırmadı. Hattâ onun için ağlayanları bile şiddetle cezalandıracağını ilan etti.

Taç, taht peşinde koşarak, memleketi ateşe veren, bir çok kadınları kocasız, bir çok babaların evlatsız kalmasına sebep olan **Polyneikes**'in naaşı ile köpeklere ve yırtıcı kuşlara ziyafet çekildi.

Fakat bu bahtsız prensin kız kardeşi **Antigone**, babasına koştuğu gibi kardeşinin naaşını da ihmal etmedi.

Konulan yasağa rağmen, herşeyi göze alarak; zavallı kardeşinin cesedini gömdü.

Bu dini bir vazife idi, Tanrıların emrini dinlemek, zalim bir kralın buyruğuna boyun eğmekten elbette kıymetli idi.

Fakat bu vazifeyi yaparken muhafızlar tarafından görüldü; neticede diri diri toprağa gömülmeye mahkum edildi. Bu, bir ölüye karşı gösterilen muhabbetin cezası idi. O da kapatıldığı karanlık yeraltı hücresinde kendisini astı.

SİSYPHUS, GLAUKOS, BELLEROPHON

HOMEROS'un dediği gibi insanların en kurnazı olan **Sisyphus, Korinthos** şehrini kurmuştur. Bu deniz sitesinin kralı olunca, üç sıra kürekli kadırgaları ilk önce yaptıran o oldu. Bu yüzden deniz ticareti gelişti. İki sur arasında oturtulmuş iki limanı bulunan bu şehir, o zamanki dünyada mevcut bütün zenginliklerin ambarı olmuştu. Gerçekten Asya ve Avrupa kıt'alarında ne kadar kıymetli şeyler varsa, onları, parlak ve güzel gemiler hep **Korinthos**'a taşırlardı.

Her şeye çare bulmakta mahir ve zeki olan **Sisyphus** tahta çıkar çıkmaz kurnazlığının parlak örneklerini vermekte gecikmedi. Komşularından **İthaka**' kralı, günden güne büyük sürülerinin kaybolduğunu görerek şaşırıyordu. Gerçekten çalınan sığırlarının da, hırsızın da izini bir türlü bulamıyordu.

İthaka'nın, **Laertes** adındaki akıllı kralı **Sisyphus**'dan kurnazlığını kullanarak buna bir çare bulmasını rica etti. Bunun üzerine **Korınthos** kralı **İthaka**'ya gitti ve kızgın bir demir alarak **Laertes**'in büyük öküzlerinin ayaklarının altını damgaladı. Öküzlere bu işareti koyduktan sonra da kayboldular. Fakat ahırları gözden geçirerek ve ahırlarda bulunan hayvanların ayaklarına bakarak, sonunda, **Autolykos**'un çok derinlerde olan ahırında çalınan öküzleri buldu. **Hermes**'in bu kurnaz oğlu gece vakti başkalarının sığırlarını çalarak kendi sürüsünü çoğaltmakla meşguldü. Çaldığı hayvanları tanımasınlar diye onların görünüşlerini değiştiriyordu. Şöyleki boynuzsuz hayvanlara sun'î boynuz takıyor, boya ile derilerinin rengini başkalaştırıyordu. Fakat **Sisyphus**'un öküzlerinin işaretlerini yoketmeyi unuttuğundan, **Autolykos** yakalandı ve bütün çaldığı hayvanları sahibine geri verdi.

Bir gün **Zeus**, Irmak Tanrısı **Asopos**'un güzel kızı **Aigina**'ya gözkoymuş ve kaçırmıştı. Kızının kaçırılmasından çok müteessir olan Nehir Tanrısı inleyerek, ağlayarak, köpürerek, coşarak her tarafa koşuyor kaybolan evladını arıyordu. Nihayet **Korınthos**'a kadar geldi ve buranın kurnaz kralından ne yapması gerektiğini sordu. Halbuki gözünden birşey kaçırmayan **Sisyphus**, Baş Tanrının **Aigina**'yı **Korinthos** toprağı üzerinden kaçırırken görmüştü. Bu sebeple kendisine akıl danışan **Asopos**'a dedi ki:

— Kızını kaçıranın kim olduğunu biliyorum, eğer sudan mahrum bulunan kulelerimin üstünde tatlı bir kaynak fışkırtırsan kızını çalanın adını sana söylerim.

— Öyle olsun söyle dedi. Nehir Tanrısı bu şekilde karşılık verir vermez kulenin kocaman taşlarından berrak bir kaynak doğdu."

Ölüm Tanrısı **Thanatos**'u **Sisyphus**'u bağlamaya memur etti. Fakat **Korinthos** kahramanı, kurnaz davranarak **Thanatos**'a kendisini **bağlatacağı** yerde, o ölüm Tanrısını yakaladı bağladı. Bu hadiseden sonra artık hiç kimse ölmüyordu, yeraltı hükümdarı, büyük **Hades,** dünyadan ahirete hiç kimsenin sefer etmediğini görerek kardeşi **Zeus**'un huzuruna çıktı. Halden şikayet etti; ölümü bilmeyen insanlar azdıkça azıyorlardı. **Zeus, Hades**'i haklı buldu. İnsanların ölmemeleri kainatta bir buhran doğurabilirdi. Aslında ölüm, insanlar için bir lütuftu.

Hemen Harp Tanrısı vahşi **Ares**'i çağırttı ve ona zincire vurularak zindana atılan ölüm Tanrısı **Thanatos**'u kurtarmasını emretti. Bağları çözülür çözülmez ölüm Tanrısı, **Ares**'in yardımı ile **Sisyphus**'u yakaladı, yeraltına sürükledi. Fakat bu kurnaz adamı, yeraltında bile bağsız bırakmak tehlike idi. Bu cehennemleri bile boşaltabilirdi, o ölmeden evvel karısına kendisi için gereken cenaze merasiminin yapılmamasını emretmişti. Cehennemler Tanrısını acındırmak için kendisini yeraltına inen insanların en zavallısı, en perişanı olarak tanıtmak istiyordu. Nitekim de öyle oldu. O, yeraltına inince kendisini ihmal ettikleri, merasim yapmadıkları için acı acı sızlandı. O kadar ki **Hades** ile güzel karısı **Persephone** ona acıdılar. Yeryüzüne çıkıp lazımgelen merasimin yaptırılması ve karısının cezalandırılması için istediği izini verdiler. Karanlık alemden izinli olarak yerüstüne, günün ışığına çıkan **Sısyphus,** yeraltına inmek istemedi. Tanrıları bile aldatan bu kurnaz, **Korinthos**'da kral olarak yaşamaya devam etti. Uzun seneler geçti, **Hades,** iznini sû-i istimal eden krala müthiş kızıyordu. Fakat ne yapsın o kendi hükmü altında olmayan başka bir alemde, yeryüzünde yaşıyordu. Kardeşine, kaçağı göndermesi için rica etti.

Tanrıların buyruklarını yerine getirmeye memur **Hermes,** bir kolayını bulup ele avuca sığmayan Korintos kralını götürdü. **Hades**'e teslim etti. Senelerce sonra da olsa tekrar yeraltında yakayı ele veren **Sısyphus,** kocaman bir kayayı omuzları, elleri ile iterek çıplak ve yüksek bir dağın tepesine çıkarmaya mahkum oldu. Kocaman kayayı bin türlü zahmet ve meşakkatle tam tepeye çıkarmak üzere iken, kaya tekrar aşağıya yuvarlanıyordu ve **Sisyphus** da onu tekrar yukarı çıkarmaya çalışıyordu. Bu işkencenin sonu yoktu. Bu müthiş ceza ebedî olarak devam edecekti.

AT AŞIKI GLAUKOS

Sısyphus'un oğlu **Glaukos**'un maceraları babasının yanında pek sönük kalır. Rivayete göre **Glaukos,** çok at meraklısı idi.

En iyi cins atlardan ibaret muazzam bir sürüsü vardı. O atın adeta aşığı idi. Neş'esini, zevkini, kederini, üzüntüsünü ata borçluydu. Bu at delisi adam atlarının kuvvetini arttırmak; daha fazla savaşsever yapmak için onları insan etiyle beslemeyi denedi. Bu insafsızlık ve kalpsizlik Tanrıların canını sıktı. Ona kızdılar. **Glaukos,** bir şar yarışında önce yenildi, fakat diğer bir şar yarışına girdi, koşunun en heyecanlı yerinde onun atları çıldırdılar ve gemi azıya alarak olağanüstü bir hızla koşmaya başladılar, muhteşem ve süslü şar devrildi paramparça oldu. **Glaukos** ayak altında ezildikten sonra kendi atları tarafından parçalandı ve yutuldu.

Glaukos, en büyük zaferi, **Korinthos**'un ünlü kahramanı olan **Bellerophon**'un babası olmakla kazandı. İlk gençlik çağına giren bu kahraman bir gün mavi gökte kanatlı bir atın uçtuğunu gördü. Bu acayip at gökyüzünde sağa, sola dört nala koştuktan sonra geldi **Korinthos**'a hakim yüksek dağın tepesine bir yıldırım gibi düştü ve serin suları olan kaynaklarda susuzluğunu giderdi. Bu atı görür görmez hayran olan **Bellerophon,** onu yakalamak istedi, ona yaklaşarak tutmayı ve okşamayı denedi. Onun sırtına binecekti. Bütün gayretleri boşa çıktı. **Pegasos** adındaki bu ilahi at, kendisine, onun elini bile dokundurtmadı. Bu esrarlı atı elde etmeyi çok isteyen **Bellerophon,** bir kahinin tavsiyesi ile **Athena** mabetine gitti ve geceyi orada, bu zor işte kendisine yardım etmesi için zeka Tanrıçasına yalvarmakla geçirdi. Bir aralık mihrapta uykuya dalmıştı. Rüyasında **Athena** göründü ve ona dedi ki:

— Uyan **Bellerophon,** uyan! **Pegasos**'u elde edebilmek için sana şu gemi getirdim. Bunu al, çünkü ancak bu gemiyle o asi hayvanı yumuşatır ve sırtına binebilirsin; haydi git, fakat işe başlamadan evvel, atlara binmek sanatını öğreten Tanrıya bir boğa kurban etmeyi unutma.

Bu sözler üzerine **Bellerophun,** hemen kalktı. Ela gözlü Tanrıçanın kendisine uzattığı gemi aldı ve eve koştu **Athena**'nın tavsiyesini yerine getirdi. **Pegasos,** altın gemi görür görmez, hırçınlığı geçti, kuzu gibi bir hayvan oldu. Ve kendiliğinden geldi, kahramanın getirdiği gemi ağzına aldı. Neş'e ve heyecandan şaşıran **Bellerophon,** bu ilahi atın sırtına atladı ve göklere yükseldi. O günden beri yıldırımın koşu atı olan **Pegasos, Glaukos**'un oğlunun, ayrılmaz bir arkadaşı, sadık bir dostu olarak kaldı.

Kazandığı büyük zaferlerle mest olan **Belerophon**'u korkunç imtihanlar bekliyordu. İstemeyerek elini öz kardeşinin kanı ile kirleten, **Korinthos**'un güzel kahramanı, kardeş katilliği lekesini silmek ve günahdan temizlenmiş için doğduğu şehri bıraktı, **Tırynthe**'ye gitti. Çok kalın duvarları bulunan bu şehrin kralının adı **Proitos** idi. Karısı; güzel kraliçe, **Anteia** adıyla çağrılıyordu. Tanrıların, cesaret ve güzellik hususunda hiç hasislik göstermedikleri kahraman **Bellerophun**'u görünce kraliçenin kalbi tutuştu, kudretli bir aşk, karşı durulması imkansız bir arzunun esiri oldu. Fakat faziletli prensi doğru yoldan çıkaramadı. Ne güzel vücudu ve olgun göğsü, ne tatlı dili, ne yaptığı birçok vaidlerle mert kahramanın kalbini çalamadı. Namuslu

deikanlı, insanlık duygularıyla, kirli hisleri, şehveti yendi ve kocasına ihanet etmek isteyen kraliçeyi her teşebbüsünde reddetti. **Anteia, Bellerophon**'u elde edemeyeceğini anlayınca ona iğrenç bir iftirada bulundu. Sarayda kocasını bularak takındığı sun'î jestlerle şunları söyledi:

— Ey **Proitos**, ya öl, yahut **Bellerophon**'u öldür; çünkü o, bir ırz ve namus düşmanıdır. Bu gün beni, kirletmek ve kendisine metres yapmak istedi. Bu sözleri işiten kral müthiş kızdı, kendi ekmeğini yiyen, misafiri olan bayağı ruhlu prensin ahlaksızlığına karşı ne yapacağını şaşırdı.

Misafiri öldürtmek Tanrıların da, insanların da hoşuna gitmeyen bir hareket olacaktı. Bu sebeple kral bir tablet üzerine ölüm işareti çizerek misafirinin eline verdi. Ve **Lykia** kralı bulunan kayınbabasına gönderdi. İşin içyüzünü anlamayan **Bellerophon**, Tanrıların yardımı ile **Anadolu'nun** güneyinde şimdiki **Antalya** ile **Fethiye** arasındaki bölgeye "**Lykia**" ya doğru yola çıktı. **Lykis** ovasını sulayan güzel **Ksanthus**'un "Koca çayın" kenarına geldiği zaman buranın kralı kendisini merasimle karşıladı.

Dokuz gün dokuz gece ziyafetlerle geçti. Onuncu gün sabahleyin **Lykia** kralı **İobates**, misafirinden, getirdiği mektubu istedi. Mektubu okuyunca kızına sarkıntılık eden, onu kirletmek isteyen bu ahlaksızın öldürülmesinin kat'î olarak istendiğini öğrendi. O da damadına hak verdi. Irz düşmanını yok etmek lazımdı, fakat bu nasıl yapılabilirdi?

Dokuz gündür izzet ve ikramda bulunduğu bu misafiri ne şekilde öldürmeliydi? Bunu bizzat kendisinin öldürmesi insanlığa sığmazdı. Merasimle karşıladığı, yedirdiği, içirdiği aziz bir misafirin kendi kılıcı ile kafasının uçurulması, halkın nefretini, kinini uyandırabilirdi.

İobates, hem damadının öcünü almak, hem de misafir katili olmaktan kurtulmak için; ona **Khimaira** adındaki ifritle mücadeleyi emretti. **Lykia**'yı kasıp kavuran, mahveden **Khimaira**'yı bu kocaman ve korkunç mahluku hiç kimse yenemiyordu. Aslan başlı, beygir vücutlu ve yılan kuyruklu bu acaip hayvan ağzından ateş saçarak önüne ne rastlarsa yakıyor, nefesini üfürdüğü vakit tarlaları tutuşturuyor, yaklaştığı zaman kasabaları, köyleri kül ediyordu.

Bellerophon, kanatlı atına binerek göklere yükseldi ve havadan saldırarak ucu demirli ve kurşunlu uzun mızrağını **Khimaira**'nın alev saçan ağzına sapladı. Kurşun hararetten eridi aktı (Şekil: 47) ve korkunç mahluk can verdi. Bu ilk tehlikeyi böylece atlattıktan ve büyük bir zafer kazandıktan sonra **Bellerophon**, daha az tehlikeli olmayan başka ödevler de aldı. Ölümünü isteyen **İobates**, bu defa onu vahşi bir kavim olan **Solyma**'larla(*) savaşa gönderdi. Oradan da zafer kazanarak döndü.

Bu sefer **Amazonlar**'la vuruşmayı emretti. **Glaukos**'un oğlu onları da kolaylıkla yendi. Fakat dönüş yolu üstünde en çetin imtihan onu bekliyordu.

(*) **Solyma**'lar Güney Anadolu'da **Lykia** bölgesinde yaşayan halk. **Zeus**'un yahut **Ares**'in soyundan geldiği söylenir.

Kral **İobates**, ansızın bastırarak **Bellerophon**'u öldürmeleri için **Lykia**'nın en kahraman, en gözüpek delikanlılarını yığmış, pusuya koymuştu.

Fakat bütün bu seçkin babayiğitlerin hiçbiri evine dönemedi. Çünkü cesur **Bellerophon**, onların hepsini kılıçdan geçirdi. Bunun kahramanlığının, mertliğin hayranı olan **İobates**, **Bellerophon**'un Tanrılar neslinden olduğuna inandı, onu **Lykia**'da alakoyarak kızını verdi, kendine damat etti. Ve memleketin idaresini onunla paylaştı.

(Şekil: 47) Bellerophon, kanatlı atına binerek yükseldi ve Khimaira'yı öldürdü.

O zamana kadar Tanrıların yardımına nail olan **Bellerophon**, gurura kapılınca ölmezlerin kinini celp etmekte gecikmedi. Kazandığı zaferlerden sarhoş olan delikanlı kanatlı atını şahlandırarak Tanrılar dağına **Olympos**'a kadar yükselmeyi denedi. Fakat **Pegasos**'un sırtında neş'eli bir halde göklere doğru yükselirken, her mahlukun kalbinden geçenleri bilen **Zeus** bir at sineği gönderdi. Bu sinek kanatlı atın böğründen sokunca atın canı yandı ve çıldırmış gibi koşmaya başladı. Bu vaziyette, **Bellerophon**, tutunamadı, boşluğa yuvarlandı. Süvarisinin üstünden düştüğünü anlayan altın kanatlı **Pegasos** kendi kendine yükseklere, çok yükseklere doğru yoluna devam etti.

Yıldızların sıralandığı mavi gök'ün en üst yerine vardı. Tanrılar onu artık yere indirmediler. Bir burca, (yıldızlar kümesine) çevirdi. **Belerophon**'a gelince, o yere düştü. **Khimaira**'yı mağlup eden meşhur kahraman artık topal ve bitkin bir halde sürünmeye başladı. O dünyanın en ünlü bir kahramanı iken boş bir gurura kapıldığı için, sefalet içine düştü, daima kederli, daima üzgün yaşadı ve sonunda, adsız, sansız bir dilenci gibi bir köşede can verdi.

PERSEUS

ÇOK eski zamanlarda **Argos**'da bir kral vardı. **Akrisios** adındaki bu kralın erkek çocuğu olmadığından tahtını kime bırakacağını düşünüyor, üzülüyor, ümitsizliğe kapılıyordu. Bir gün kalktı **Delphoi**'ye vardı, geleceği hakkında Tanrı **Apollon**'a danıştı. Kendisine biricik kızı **Danae**'nin bir oğlu dünyaya geleceği, onun **Argos** kralı olacağı, yiğitlikçe eşi bulunmayacağı ve torununun dedesini öldüreceği bildirildi. Bu kara haberden korkan kral **Akrisios,** tedbirle, takdirin önüne geçmek istedi.

Ana olmasına meydan vermemek için kızı **Danae**'yi yeraltında, her tarafı tunçtan olan bir mahzene tıkadı. Kralın kızı pek güzeldi, Tanrılar Tanrısı **Zeus**'un pek güzel olan kızlara gönül vermek ötedenberi adeti olduğundan, **Akrisios**'un kızına da tutulmuştu. Bu sebeple Baş Tanrının altın yağmuru halinde bu yeraltı mahbesine damlayıp **Danae**'yi elde ettiğini ve **Perseus**'a baba olduğunu **Zeus** bahsinde görmüştük.

Aldığı bütün tedbirlere rağmen, bir gün kral **Akrisios**, kızını hapsettiği tunç odadan, yeni doğan bir çocuğun feryatlarını işitince dehşetli korktu. Çünkü o, kızından doğacak bir çocuğun yani torununun büyüyerek kendisini öldüreceğini ve krallığı ele alacağını biliyordu.

Danae'yi kapattıkları tunç odadan çıkarmalarını emretti. Sonra bahtsız kızını yeni doğurduğu yavrusu ile birlikte bir sandığa koydurdu. Sandığı sımsıkı kapattırdıktan sonra, sahile gönderip denize attırdı. Bu sandık uzun zaman dalgalar üstünde çalkalandı durdu. Fakat Tanrılar **Olympos**'da boş durmuyorlardı. Yukarıdan denize bakıyorlar ve **Zeus**'un oğlunu gözetliyorlardı. Nihayet onların emriyle sandık **Seriphos** adasının çıplak sahiline geldi kumun üstüne oturdu. Bu uzak adanın **Polydektes** adında bir kralı vardı. Balıkçılar adanın sahilinde kumlara saplanmış olarak buldukları sandığı ona götürdükleri zaman içinde ne olduğunu merak ederek hemen açtırdı.

Canlı olarak sandığın içine tıkılmış bulunan anaya ve çocuğa acıdı. Onları kendi sarayına kabul etti. **Seriphos** kralının öz oğlu gibi bakılan, büyütülen **Perseus**, güzel bir prens olmakta gecikmedi.

Fakat **Danae**, bu genç ana da, güzelliği eşsiz olduğu için **Zeus** gibi Kral

Polydektes'in de aklını başından aldı. Fakat ilk gençlik çağına giren **Perseus**, belki bir aksilik ederdi. Anasını elde etmek, korkusuz olarak onunla yaşamak için oğlunu ortadan kaldırmak gerekti.

Aradan zaman geçti. Bir gün kral memleketinin en tanınmış ve güzel kızlarından **Hippodameia** ile evleneceği haberini etrafa yaydı. Bu evlenme şerefine muhteşem bir düğün ziyafeti tertip etti, kendi idaresinde bulunan memleketin en meşhur kahramanlarını, şeflerini ve bu arada **Perseus**'u davet etti. Eski zamanların adetine göre her davetli ziyafete, krala layık bir düğün armağanı ile gelecekti. Diğer davetliler kralın hoşuna gitmek için **Perseus**'dan ne gibi bir armağan beklediğini sordular.

Kral **Polydektes;**

— Ben daima güzel atlar tercih ederim; dedi.

Fakat **Perseus** kendini tutamadı;

— Fakat dedi, sana at hediye etmek şerefinle münasip olmaz. Benden at değil **Medusa**'nın kafasını isteseydin daha çok hoşuma gidecekti.

Polydektes; Perseus'a hiç bir şey söylemedi. Fakat ertesi gün davetliler armağan olarak getirdikleri atları takdim ederlerken **Perseus** da kendi getirdiği armağan atı krala arzetmek istedi. Fakat kral onun hediyesini kabul etmedi:

— Hani sen bana **Medusa**'nın başını getireceğini vaadetmiştin, bir prens daima sözünde durmalıdır. Söz verdiğini getirmelisin, senin başka armağanını kabul edemem, mümkün olduğu kadar çabuk git.

Gorgonlar'ın en müthişi olan **Medusa**'nın başını getir. Kralın şerefiyle oynanmaz. Vaktiyle düşünüp bunu vaadetmemeliydin. Sen dönünceye kadar anneni alacak ve saklayacağım. Ona göre hareket et.

Kral **Perseus'a** bu tehlikeli ödevi vererek onun artık geri gelemeyeceğini umuyor, seviniyordu. Genç ve güzel anası kendisinin metresi olacaktı.

Medusa, gerçekten yenilmez müthiş bir mahluktu. Kocaman ve iğrenç suratında yassı bir burun, iki geniş kulak, görenleri tiksindiren ağzında yaban domuzlarınınkine benzeyen uzun dişleri vardı. Büyük gözleri, yıldırımlar gibi öldürücü alevler saçardı. Yanık tenli alnının üstünde saç yerine kıvrılmış zehirli yılanlar, başlarını kaldırır, korkunç ıslıklar çalardı. Tunç kollarla mücehhez olan bu acuze kadın aynı zamanda altından kanatlara malikti. Sesi vahşi hayvanların sesine benzerdi. Kızdığı zaman etrafa korku ve dehşet saçardı. Onun gözlerine bakmak, bakışları ile karşılaşmak bahtsızlığında bulunanlar hemen taş kesilirlerdi.

Perseus, verdiği sözü tutmak zorunda olduğunu anlayınca, evvela düşünmeden, yüksek perdeden attığı için kendi kendine kızdı. İçine cesaretsizliğin en derin acılarını duyarak **Seriphos** adasının kıyısında, kayalar üzerine oturmuş düşünürken, Tanrı **Hermes** karşısına çıktı. Üzüntüsünün, yesinin sebebini sordu.

Danae'nin oğlu Tanrıların habercisine kederinin sebebini anlattı. Gençlik tesiriyle düşünmeden; **Seriphos** kralına başaramayacağı bir şeyi vadetmişti.

İnsafsız kral da onun vaadinin yerine getirilmesinde ayak diriyordu. **Hermes,** onu teselli etti ve Zekâ Tanrıçası **Athena**'nın yardımıyla her şeyin elde edileceğini, tatlı bir dille ona anlattı. Bu sözlerle cesareti artan **Perseus; Medusa**'nın oturduğu uzak memlekete doğru yola çıktı. Gerçekten bu korkunç kadının, otürduğu memleket güneşin battığı yönde, **Okeanos**'un arka tarafında dünyanın öbür ucunda, gecenin sınırında bulunuyordu. Kan içmekten hoşlanan **Gorgon**'ların, ot bitmeyen çorak ve yabani diyarlarına varabilmek için **Grai**'lar adındaki üç ihtiyar kadının oturdukları esrarlı ve garip memleketi aşmak icap ediyordu.

(Şekil: 48) Perseus, Medusa'nın başını kesti.

Grai'lar denilen bu ihtiyar kadınlar, daha doğuşlarında kuğuların renkleri gibi beyaz saçlara maliktiler. Onların her üçünde yalnız bir diş ile birer göz vardı. Bunları birbirlerine vererek, nöbetle kullanırlardı. Bu iğrenç bakirelerden biri gözünü ve dişini öteki hemşiresine vermeye hazırlanırken Hermes, birden bire onları kaptı. **Danae**'nin oğluna verdi.

Gözsüz ve dişsiz kalan ihtiyarlar, yalvarmaya başlayınca **Perseus, Athena** ve **Hermes**'in tavsiyesi ile **Medusa**'nın oturduğu memlekete giden yolu tarif ederler ve kendisine çok lüzumlu olan üç şeyi; bir çift kanatlı sandal, bir heybe, bir de başına takanı görünmez yapan eğreti saçı verirlerse, kendilerine ait olan diş ile gözü geri vereceğini söyledi.

Grai'lar şartlara razı oldular. **Perseus,** kanatlı sandalları ayağına geçirdikten, heybeyi omuzuna attıktan, takma saçı başına taktıktan ve **Hermes**'den de ayrıca bir kılıç aldıktan sonra **Okeanos**'un dalgaları üstünde uçmaya başladı. İnleyen, feryad eden denizlerin öte tarafına; ölüler diyarına yakın bir yere geçti. Orada, bu korkunç yerde hayal yığınları halinde **Medusa**'nın bakışlarıyla, kıvrıla kıvrıla, ıstırap çeke çeke, taşlaşmış bir çok insanlara ve hayvanlara rastladı. Büyük bir mağaranın derinliğinde **Per-**

seus, üç iğrenç kız kardeşi, yani **Gorgon**'ları uyur buldu. Bu üç hemşireden ikisi ölmezler arasına karışmış bulunduklarından en küçükleri olan ve Tanrıların fani insanlar gibi sayılı ömür verdikleri **Medusa**'ya yaklaştı. Uyandığı zaman bakışlarıyla kendisini taşlaştırmasın diye kahraman başını çevirmiş başka tarafa bakıyordu. **Perseus** kılıcını çekti. Tanrıça **Athena**'nın yardımıyla, bir vuruşta, **Medusa**'nın kafasını kesti. O anda, **Medusa**'nın yere dökülen kanlarından kanatlı bir at doğdu ve yıldırım gibi gürleyerek, göklere doğru uçtu. Bu kanatlı at sonradan **Bellerophon**'unun bindiği **Pegasos** idi.

Perseus medusanın kesik başını, heybesine koydu. Hızla mağaradan çıktı ve kanatlı sandalların yardımıyla uçmaya başladı. Çünkü, **Gorgon**'lardan sağ kalan ikisi, uyanmış, kız kardeşlerinin intikamını almak için onun peşine düşmüşlerdi. Fakat **Perseus** bir çeşit peruk olan takma saçı, başına koyunca, görünmez oldu ve onların takibinden kurtuldu.

Perseus öğleye kadar uçtu. O havada uçarken, heybesine koyduğu **Medusa**'nın kesik başından sızan kanlar, damlalar halinde, sağa sola düşüyordu. Düşen her damla kandan, korkunç zehirli bir yılan doğuyor, başkaldırıyordu. Böylece, bugün dünyanın her tarafında görülen çeşitli yılanlar, **Medusa**'nın yere damlayan kanından doğmuş oldu.

Gecenin karanlıklarına kalmamak için, **Hesperid**'ler bahçesinin yanında bulunan **Atlas**'ın yurduna gelince durdu. Yorulmuştu. **Atlas**'ın yanına yanaştı.

— "**Atlas** dedi, sen gerek gövdenin iriliği, gerekse kuvvetinle, bütün insanları geride bırakmışsın. Sayısız yıldızlarla dolu olan gökleri, geniş omuzlarında taşıyorsun ve hiç yorulmuyorsun. Ne olur, bir gece için beni sarayında misafir et." diye dev cüsseli **Atlas**'a yalvardı. Fakat, **Atlas** onu sarayına kabul etmediği gibi, bu yabancıyı başından savmak istedi. Hatta, onu dövmeye kalktı. Korkunç ve heybetli vücudu karşısında dehşete düşen **Perseus** ona ne yapabilirdi?

Heybesinden, **Medusa**'nın başını çıkardı ve kendi gözlerini, başka tarafa çevirerek, onun iğrenç yüzünü **Atlas**'a gösterdi. **Medusa**'nın uğursuz çehresini görür görmez, **Atlas**'ın dev cüssesi bir anda kocaman bir dağ oldu. **Atlas**'ın saçları, sakalları, muazzam ormanlara çevrildi. Kemiklerinden kayalar meydana geldi. Böylece **Atlas** omuzlarında gökleri ve yıldızları taşımak külfetinden kurtuldu, Muazzam bir dağ silsilesi halinde yere uzandı, istirahat etmekte ve hâlâ kendi adını taşımaktadır.

Ertesi gün, gül yanaklı güzel **Şafak** güneşin arabasına, göğün kapısını açtığı zaman, **Perseus** da, uçuşuna yeniden başladı. Akşam üzeri şark ülkelerine yaklaştığı sırada, yeni bir macera ile karşılaştı.

Onun ulaştığı memlekette, **Kepheus** adında bir kral hüküm sürüyordu. Habeş kralı olan **Kepheus**'un karısı **Kassiepeia**' gurura kapılarak kendinin ve kızlarının güzelliğini, **Nereid**'lerin güzelliğinden üstün gördüğü için, köpüklü dalgaların kudretli tanrısı **Poseidon** kendi kızlarının küçük görülmesine

kızdı. **Kepheus**'un yurduna, insanları ve hayvanları yutan bir deniz canavarı musallat etti.

Kepheus, bu afetten kurtulmanın yolunu Tanrılara danışarak öğrendi. Eğer kendi güzel kızı **Andromeda**'yı bu deniz canavarlarına parçalatırsa herşey yoluna girecek, deniz canavarı o ülkenin kıyılarında artık görülmeyecekti.

Perseus, Habeşistan'a geldiği zaman **Andromeda**'yı deniz kıyısında kocaman bir kayaya bağlanmış olarak buldu. Peri gibi güzel olan Prenses, korkunç deniz canavarı parçalasın diye yalnız başına terk edilmişti. Eğer esen rüzgâr onun perişan saçlarını dalgalandırmasaydı, eğer titreyen kipriklerinden gözyaşları akmasaydı, **Danae**'nin oğlu **Kepheus**'un kızını bir ıs-

(Şekil: 49) Perseus'un güzel Andromeda'yı kurtarması.

dırap heykeli sanacaktı. Kızın solgun güzelliğinin hayranı olarak önünde uzun zaman durdu. Kalbinin tatlı bir heyecanla çarptığını hissetti. Sonra kendinde cesaret bularak, ona daha çok yaklaştı, adını öğrenmek istedi, bu vahşi kayaya bağlanmasının sebebini sordu. **Andromeda** önce utangaç bir sükûtu muhafaza etti. Sonra ağlamaya başladı. Nihayet sükûtunun, cevap vermemesinin delikanlı üzerinde fena bir intiba bırakacağından korktu. Delikanlı onu, belki de müthiş bir suçun cezasını çeksin diye bağladıklarını sanacaktı. Bunun için adını söyledi ve kendini beğenmiş bir ananın yüzünden deniz canavarına parçalatacağını anlattı, daha anlatacaklarını bitirmeden dalgaların kaynaştığı yerden müthiş deniz canavarı göründü; o, dalgaları yararak bir gemi gibi ilerliyordu.

Kocaman ağzını açarak güzel kızı yutmaya hazırlanıyordu. Biraz evvel gönlünü tutuşturan, zavallı Prensesi kurtarmak için **Perseus,** birdenbire havalandı; bir ok gibi dalgalar üzerinde yükseldi, sonra bir kartal gibi süzülerek deniz canavarının sırtına kondu. Ve ucu demirli uzun mızrağını onun böğrüne sapladı. Ölüm derecesinde yaralanan deniz ejderi, kan dalgaları kusmaya başladı. Sonra kıvrıldı denizin derinliklerine gömüldü. Bu tehlikeli döğüşten de muzaffer olarak çıkan **Perseus, Andromeda**'nın bağlarını çözdü. Götürüp babasına teslim ederek onunla evlenmek arzusunda olduğunu bildirdi. Bu kadar şanlı bir zaferin mükafatı olarak kral kızını vermeye razı oldu.

Bunun üzerine her yerde meşaleler alevlendi, şenlikler yapıldı, ateşler üzerinde bol bol kokular saçan maddeler yakıldı, mabetlerin önünde buluan sütunlara çeşit çeşit çelenkler asıldı. Muhteşem ziyafete, memleketin en seçkin adamları davet edildi. Lirler, flütler seslerini birbirine kattılar, genç kızlar şarkı söylediler, herkes neşelendi, herkes eğlendi. Düğün bitince **Perseus, Andromeda** ile beraber, Krala getireceğini vaadettiği **Medusa**'nın iğrenç başı heybesine olarak **Seriphos** adasına geldi.

Fakat kendisinin yokluğundan faydalanarak, kral **Polydektes, Danae**'yi evlenmeye zorlamak için ısrarlarına devam etmişti. Zavallı kadıncağızı bu hususta o kadar fazla sıkıştırmıştı ki; bütün taleplerini reddetmekle beraber onun tehditlerinden, cebir kullanmasından kurtulmak için **Danae,** bir mabede sığınmak zorunda kalmıştı.

Perseus, bu haberi öğrenince; **Madusa**'nın kafasını getirdiği için kralı memnun edeceğini ve artık ortada mesele kalmayacağını sandı. Müsaade alarak heybesi yanında kralın huzuruna çıktı. Fakat kalbi kin ve nefretle dolu olan **Polydektes; Perseus**'un kazandığı zaferden şüpheye düşmekle kalmadı, onu yalancılıkla suçlandırdı. Bunun üzerine hiddete kapılan **Perseus;**

— Söylediğimin doğru olduğunu şimdi ispat edebilirim, diyerek elini heybeye soktu ve **Medusa**'nın başını çıkardı, krala gösterdi, **Polydektes,** onu görür görmez tahtı üzerinde, taştan bir heykel kesildi.

Seriphos kralının ölümünden sonra **Perseus,** yapacağı şeyleri sona erdirdiği için; kendisini görülmez yapan takma saçı; heybeyi ve kanatlı sandalları **Hermes**'e verdi. **Medusa**'nın başını parlak kalkanın ortasına koymak üzere **Athena**'ya hediye etti. Sonra bu adayı terk ederek annesi **Danae** ve karısı **Andromeda** ile birlikte kalın duvarları bulunan **Argos** şehrine doğru yola çıktı.

Kızının ve torununun dönmekte oldukları haberini alır almaz kral **Akrisios,** Tanrının haber verdiği felaketin gerçekleşeceğinden korkarak tacını tahtını bıraktı **Larissa**'ya kaçtı. Fakat mukadderatın önünden kaçılmaz.

Perseus; Argos'a gelir gelmez kıyafetini değiştirerek başka bir nam altında o da **Larissa**'ya vardı. Büyük babasını bulup onu tekrar **Argos**'a getirmek, kral yapmak istiyordu.

Bu sırada **Larissa** kralı eğlenceler, şenlikler tertip etmişti. Bir çok müsabakalar yapılacaktı. **Perseus,** Disk mücadelesinde bilmeden dedesi ile

karşı karşıya bulundu. O kurşundan yapılmış ağır diskini fırlattığı zaman bu disk geldi **Argos** kralının kafasına çarptı ve kral hemen öldü.

Perseus, kendi eliyle **Hades**'e gönderdiği dedesinin tahtını kabul etmedi ve o memlekette de kalmadı, **Tirynthus**'a gitti. Oranın krallığını, **Argos** krallığı ile değişti.

Bu meşhur kahraman öldükten sonra karısı **Andromeda** ile birlikte, gökyüzünün en parlak burcuna dönüştü.

ARGONAUT'lar

VAKTİYLE **Thessalia**'nın **İolkos** şehrini, **Pelias** adında, katı kalpli, zalim bir Prens idare etmekte idi. Halbuki krallık hakkı; bu Prensin değildi, bunun ağabeyi olan **Aison**'un idi. Fakat hak ve hukuk tanımıyan zorba tabiatlı **Pelias,** ağabeyinin krallık hakkını zorbalıkla elinden almış, onu idareden uzaklaştırmıştı.

Aradan zaman geçti, tahtı zorla elinden alınan **Aison**'un karısı bir çocuk doğurdu, ona **İason** adını koydular, zalim **Pelias,** ağabeyine karşı duyduğu korku ve nefrete, dünyaya yeni gelen günahsız yavru için beslemeye başladığı, endişe ve kini de kattı. İlerde büyüyünce, başına bela olmasın diye bu çocuğu öldürmek istedi. Başlarına gelecek felaketi sezen ana ve baba, dünyaya gelmesine sebep oldukları bebeği kurtarmak için çareler aramaya başladılar, önce çocuğun çok hasta olduğu haberini etrafa yaydılar, sonra **İason**'un öldüğünü bildirerek matem elbiseleri giydiler. Fakat geceleyin, çocuğun ölüm haberi etrafa yayıldığı ve kadınlar ağlama ve feryatlarla sarayın duvarlarını inlettikleri sırada, **İason**'un anası, babası, yavrularını sardı, sarmaladılar. **Khiron** adındaki **Kentaur**'a sundular.

Pelion dağının fundalıklı yamaçlarında yaşayan **Khiron,** her ne kadar yarı insan yarı at bir mahluk ise de ahlakının temizliği, sakinliği, bilgisi ve fazileti ile etrafa ün salmıştı.

O kendisine emanet edilen yavruya Tanrılara saygı göstermeyi, adaleti, askerliği, doktorluğu ve musikiyi öğretti, onu yetiştirmek için tam yirmi sene uğraştı ve onu yirmi sene yanında alıkoydu.

Bir aralık **Pelias,** işlediği suçların manevi üzüntülerini duymaya, vicdan azabıyla kıvranmaya başladı. Haksız olarak elde ettiği krallığın daha ne kadar zaman kendisinde kalacağını anlamak için Tanrıya danıştı. Tanrı ona şöyle cevap verdi: "Yalnız ayağının tekinde sandal olan bir genç, senin karşına çıktığı zaman bilki, tahtını elinden alacak adam odur."

Aradan zaman geçti. Birgün kral **Pelias,** Tanrı **Poseidon**'un şerefine deniz kenarında eğlenceler tertip etmişti, kim olduğunu bilmeden, o bu eğlencelere **İason**'u da davet etmişti. O zaman pek genç bir delikanlı olan **Aison**'un oğlu bu daveti kabul etti ve çağrılan yere gitmek üzere yola çıktı,

yolda üstünde köprü bulunmayan bir dereyi geçmek için **İason** sandallarını çıkardı, eline aldı suyu geçti, diğer kıyıya gelipte sandallarını ayağına geçirmek istediği zaman, sandalın tekini dalgınlıkla suya düşürmüş olduğunu anladı, ötekini ayağına giydi. Yürüdü gitti.

Pelias, karşısında ayağının tekinde sandal bulunan, teki çıplak olan bu delikanlıyı görünce Tanrının kendisine söylediklerini hatırladı ve **İason**'a yaklaşarak:

— Delikanlı dedi, sen kral olsaydın ve Tanrı **Apollon** da sana "eğlenceye davet ettiğin adamlardan birisi seni öldürecek" diye haber verseydi, ne yapardın?

İason, kralın sorusuna şöyle karşılık verdi:

— O davetliyi **Altın yapağı**'yı aramaya gönderirdim.

— Şu halde Tanrının haber verdiği adam sensin. Haydi bakalım, git bana **Altın yapağıyı** getir, eğer getirirsen, tahtı, idareyi, malı ve mülkü sana vereceğim.

İason insanların zaferi sevecekleri şan ve şeref peşinde koşacakları bir çağda olduğundan bu teklifi tereddütsüz kabul etti. Her tarafa adamlar göndererek bu çok tehlikeli macerada kendisine gönüllü arkadaşlar aramaya başladı. O zamanın en cesur, en babayiğit Prensleri, **Harekles** ve **Orpheus** ile birlikte elli kadar ünlü kahraman bu tehlikeli, fakat heyecanlı maceraya gönüllü olarak katıldılar. Bu kadar yiğit ve değerli yol arkadaşları sağladıktan sonra **İason,** yol hazırlıklarına başladı. Önce **Argo,** adındaki çok biçimli ve dalgalar üzerinde hızla kayarak giden meşhur gemiyi yaptırdı. **Argo,** kelimesi eski Yunanca da "hız anlamına gelir." Uçar gibi hızla gittiğinden gemiyi bu ad verilmişti. Geminin yapılması için ela gözlü zeka tanrıçası **Athena,** bizzat uğraştı. Yelkenlerini becerikli elleriyle o dokudu ve gemiyi direk olarak kutsal **Dodona** ormanından uğurlu bir meşeyi kesti **İason**'a verdi. **Athena,** bütün bu lütufkâr yardımlarla kalmadı, gemiye klavuzluk edecek olana, yelkeni direğe nasıl sarması lazım geldiğini bile öğretti.

Argo, hazırlanıp baştan başa donanınca **İason** sefere iştirak edecek elli kahramana, kendilerine bir şef seçmelerini teklif etti. Hepsi de oylarını tereddüt etmeden **İason**'a verdiler, yolculuk esnasında kendileriyle, alakadar olmaları ve yardımlarını esirgememeleri için Tanrılara bir kurban kestiler. Sonra gemiye bindiler, demir aldılar, yelken açtılar, dalgaları yararak doğuya doğru yol almaya başladılar.

Bu seyahat çok uzun ve bir çok macerelarla dolu, tehlikeli bir seyahat idi. Onlar gidecekleri yere varmak için sayısız engeler aşmak, çetin imtihanlar geçirmek zorunda idiler.

İolkos limanından ayrıldıktan sonra seyahatları önce rahat ve arızasız geçti ise de ansızın çıkan bir fırtına yüzünden gemi **Lemnos** "Limni" adasına sığındı.

Karaya çıktıkları zaman tuhaf bir manzara ile karşılaştılar, kendilerini karşılamaya gelenlerin hepsi de güzel ve genç kadınlardan oluşuyordu. Bu

adanın kadınları kendilerini ihmal eden ve cariyelerle eğlenen kocalarına karşı birleşmişler, bütün kocaları ve cariyeleri öldürmüşler bu suretle adada yalnız kendileri kalmışlardı. Erkeksiz kalan bu azgın kadınlar Yunanlı kahramanları iyi karşıladılar. Bu yüzden değerli ve cesur **Argonautlar,** bu güzel kadınlar adasında tam iki sene eğlendiler. Gerçekten bu kadınlar kahramanları paylaşamıyorlardı. Onlar da neye uğradıklarını, nereye gittiklerini bilmiyorlar, yiyorlar; içiyorlar, çamlıklarda güzel kadınlarla hoş vakit geçiriyorlardı. **Argonautlar**'ın şefi **İason** bile gönlünü kaptırmış, güzel kraliçe **Hypsipyle**'nin kulu, kölesi olmuştu. Onun kolları arasında **altın yapağı**'yı herşeyi, hatta kendini bile unutmuştu.

Kahraman **Herakles; Argonautların** şeflerini taklit ederek kendilerini zevk ve safaya kaptırdıklarını görüyor, şehvetin esiri oldukları için onlara acı acı çıkışıyordu:

— Biz bu şehvet adasına karılarımıza ihanet etmek ve buraya yerleşmek için mi geldik? Biz, kendi aziz vatanımızı ve sevgili ailelerimizi terk ettiren yüksek amacı, **altın yapağıyı** elde etmek amacını unutarak, burada, bu yabancı kadınların köleleri olarak mı kalacağız?

Bu ateşli sözler **Argonautlar**'ın aklını başına getirdi. Bir gece sözleşerek şehvet ve ihtiras kaynağı olan bu azgın kadınları yataklarında uyur bırakarak, iki yıldır limanda demirli bulunan gemilerine atladılar, yelken açtılar. Ay solgun ışıklarını denize dökerken, **Argo** dalgaları yararak hızla kayıyordu.

Onların ikinci uğradıkları **Marmara** denizindeki **Kyzikos** "Kapıdağı yarımadası" oldu. Gemilerini, rüzgârların elini uzatamayacakları bir koya sokarak demirlediler, ağaçların gölgesini düşürdüğü karaya çıktılar, çadırlarını kurdular, dinlenmeye başladılar, iyice istirahat ettikten sonra; bu yorulmaz krallar, macera peşinde koşan bu kahramanlar, fırsattan faydalanarak o civarda bulunan ve Tanrıların Anasına ait olan bir dağa çıkarak bir kurban kesmek istediler. **Argonautların** çoğu bu kutsal vazife için dağın yolunu tutmuşken bir kısmı da gemiyi beklemek üzere kıyıda kalmışlardı. İşte bunlar, yani gemiyi beklemek üzere kalanlar hiç beklenilmeyen bir tehlike ile karşı karşıya kaldılar. Dağlardan inen altıkollu devler, kocaman kayaları koparark **Argo** gemisinin demirli bulunduğu, koyun ağzını doldurmaya başladılar. Onlar böylece büyük bir hendeğe düşürülen vahşi bir hayvan gibi geminin yolunu keserek onu çevirmek ve içinde ne var ne yok hepsini almak emelinde idiler.

Fakat dağa çıkmamış, gemide kalmış olan **Herakles,** yayını geripte oklarını yağdırmaya başlayınca, azgın devlerden bir kaçı vuruldu, yere düştü, ötekiler bunları görünce ürken domuz sürüsü gibi kaçtılar, dağıldılar.

Bu tehlikeyi başarı ile atlattıktan sonra **Argonautlar, Thrakia** sahillerine vardılar, orada **Salmydessos**'da (*) bahtsız **Phineus** ile karşılaştılar. **Phi-**

(*) **Salmydessos**-Marmara Denizinin **Thrakia** sahillerinde eski bir şehir adı.

neus, meşhur bir kahindi, fakat o ancak Tanrıların bileceği gelecek zamanlara ait sırları açığa vurmak tecrübesizliğinde bulunduğu için **Zeus,** tarafından gözleri kör edilmişti. Bu ihtiyar körü daha şiddetli cezalandırmak için **Olympos**'un Baş Tanrısı onu **Harpyi'lerin** eline bırakmıştı. Kadın yüzlü ve akbaba vücutlu olan bu azgın mahluklar, yemek (Şekil: 50) yerken ona saldırıyorlar, sofrasında ne bulurlarsa aşırıyorlardı. Aşıramadıkları etlerin ve yemeklerin üzerine o kadar iğrenç ve pis kokulu irin saçıyorlardı ki **Phineus,** bir türlü karnını doyuramıyordu. Talihsiz kahin, **Harpyi'lerin** şerrinden kurtarıldıktan sonra teşekkür makamında **Argonautlara, altın yapağıya** giden yolu gösterdi. Bilhassa onlara altın yapağının bulunduğu Gürcistan diyarına, o zamanki adıyla **Kolkhis**'e varmadan evvel geçilmesi icab eden tehlikeli bir boğazdan bahsetti, oradan geçerken çok tedbirli hareket etmeleri gerektiğini söyledi.

(Şekil: 50) Harpyiler ve Argonaut'lar

— Buraya çok uzak olmayan bir yerde; her iki taraftan öldürücü kayaların yükseldiği, her zaman sisle kapalı uzun ve dar bir boğaz vardır. Orada rüzgârlar o kadar kuvvetli, o kadar vahşidir ki, esmeye başladığı zaman boğazın iki tarafındaki kayalar onların şiddetine dayanamaz birbirlerine yaklaşır, tokuşurlar, işte böyle zamanlarda yani rüzgârlar kayaları eğerek birbirlerine yaklaştığı vakit gemilerin boğazdan geçmesi imkansızdır. Bu dar ve tehlikeli boğazı, geminiz ezilmeden geçebilmeniz için; şunlara dikkat etmelisiniz; Korkunç boğaza yaklaştığınız zaman, eğer rüzgâr çıkarsa, eğer dalgalar kudurmuş bir halde kayalara çarparak kırılmaya başlarsa, iki tarafını **Symplegad**'lar(*) denilen oynak kayaların dar boğazı istikametine bir güvercin uçurunuz, eğer güvercin orayı geçebilirse yol açıktır, siz de geçebilirsiniz demektir. Eğer güvercin geri gelirse o korkunç boğaza doğru ilerlemekten muvakkat bir zaman için vazgeçmeniz gerekecektir."

(*) Karadeniz Boğazındaki kayalıklar.

Bu değerli öğütleri can kulağıyla dinledikten sonra **Argonautlar, Salmydessos**'u terk ettiler ve yeniden dünyanın en güzel denizi olan Marmarada ilerlemeye başladılar.

Korkunç, kanlı kayalara yaklaştıkları zaman geminin baş tarafından bir güvercin salıverdiler, güvercin boğaza doğru uçtu ve kayaların arasına daldı, o anda birleşen kaya ancak güvercinin kuyruğu ucundan bir kaç telek yakalayabildi. Birbirine yaklaşan kayaların yeniden birbirinden uzaklaşmasından faydalanan **Agonautlar,** bütün kuvvetleri ile küreklere dayanarak bu korkunç boğazdan geçmek istediler. Fakat gemilerinin burnu kayaların arasından kurtulur kurtulmaz, **Symplegadlar** yeniden kapanmaya başladı, onlar bu vaziyette geri dönemeyecekleri gibi ileri de gidemezlerdi. Gemilerinin ezilmesi muhakkaktı, bu tehlikeli anda oynak kayalar birden bire hareketsiz kaldılar, çünkü herhangi bir gemi korkmadan birden bire hareketsiz kaldılar, çünkü herhangi bir gemi korkmadan, onların tehlikesini hiçe sayarak aralarından geçmek istediği zaman kayaların çakılıp kalacağını Tanrılar evvelden tasarlamışlardı. Tanrıların bu tasarısından insanların haberi olmadığı için ancak hiç bir şeyden korkmayan gözüpek **Argonaut**'lar buradan geçmeye cesaret ederek kayaları oynaklıktan kurtarmışlar ve bu korkunç boğazın geçilebilir bir boğaz olmasını sağlamışlardı.

Karadenizin, o zamanki adı ile "**Pontus Euxınus**"un güney taraflarında, Andolu kıyılarında uzun zaman dolaştıktan sonra altın yapağının bulunduğu **Kolkhis**'e yani Gürcistana ulaştılar, orada, göklere başkaldıran büyük Kafkas dağlarının eteklerinde **Aietes** adında bir kral hüküm sürüyordu. Onun sarayı bronz sütunlarla çevrilmişti, parmaklıkları kıymetli taşlardan yapılmış olan balkonlarını sık asma dalları süslüyordu. Sarayın içinde dört çeşme vardı, bunlardan ilk ikisinden şarap ve süt akıyordu. Üçüncüsü kokulu bir yağ döküyordu. Dördüncü çeşmeden yazın buz gibi soğuk, kışın daima sıcak esrarlı bir su fışkırıyordu.

"Argo" Gürcistan'ın başkenti olan **Aia**'ya yanaşır yanaşmaz **İason** kralın sarayına vararak Yunanistan'dan buralara kadar gelmelerinin sebebini anlattı. **Kolkhis** kralı bu habere müthiş kızdı. Yurdunu koruyan **altın yapağıyı** vermeye asla gönlü razı olmadı. Çünkü bu yapağı adi bir yapağı değildi.

Baş Tanrı **Zeus**'un altın postlu koçunun yapağısı idi. Bunun şöyle bir hikayesi vardır: Vaktiyle **Thebai** kralı **Athamas,** peri kızlarından **Nephele** ile evlenmiş ve ondan **Phriksos,** adlı bir oğlan ile **Helle** adlı bir kızı olmuştu. Fakat sonradan vefasız kral eski karısını terk etmiş **Kadmos**'un kızı **İno** ile evlenmişti. Üvey ana, eline düşen zavallı yavrular, çok ısdırap çekiyorlardı. Üvey anaları kendilerinden nefret ediyordu. O sıralarda **Thebai** bölgesinde müthiş bir kıtlık hüküm sürmeye başladı. Kraliçe **İno,** eski karısından olan iki çocuğu Tanrılara kurban ettiği takdirde kıtlığın kalkacağına kocasını inandırdı. Saf kral öz çocuklarını kurban edeceği sırada **Zeus,** peri kızı **Nephele**'ye altın postlu bir koç vermiş, boğazlanmak üzere olan yavrularını bu koça bindirerek kaçırmasını emretmişti.

Çocuklar bu altın postlu koça binmiş havaya uçarlarken **Helle** denize düşmüştü ve onun düştüğü darboğaza **"Hellespontus"** adı verildi. **Phrıksos,** ise; **Kolkhıs**'e kadar gelmiş ve burada **Zeus'a** teşekkür makamında bu esrarlı koçu kurban etmiş, altın yapağısını yanında saklamıştı. Fakat buranın kralı olan **Aietes** zorla bu yapağıyı almıştı.

İason, ısrar edince kral **Aietes,** bu kahramanı sonu muhakkak ölüm olan bir yere göndermek istedi. Ona dedi ki; şu vereceğim ödevi başarır ve bu müthiş sınavdan yüzü ak olarak çıkabilirsen; altın yapağıyı verebilirim, yoksa dön git, benim ayakları tunçtan ve ağızlarından alev dalgaları çıkan iki boğam vardır. Onları yakalamadan ve baştan başa çelikten yapılmış olan sapana koşarak yirmi kilometre karelik, hiç sürülmemiş vahşi bir araziyi nadaslaman gerek.

Bu yabani yeri sürdükten sonra oraya buğday yerine sana vereceğim dişleri serpeceksin, o dişlerden devler, ifritler doğacaktır. Topraktan başkaldırır kaldırmaz onlara saldırman, onları öldürmen gerekecektir. Bütün bu işleri yalnız bir günde yapabilirsen altın yapağıyı alıp götürebilirsin.

Argonaut'ların şefi bu müthiş sınavı kabul etti. Eğer Gürcistan krlanın kızı **Medea,** Yunanlı delikanlıyı görür görmez ona gönül vermemiş olsaydı **İason,** muhakkak ölecekti.

Aietes'in kızı hemen güzel delikanlının yardımına koştu. Bütün sihirbazlık hünerlerini kullanarak, ne yapmak lazımsa yaptı. Ona esrarlı bir merhem verdi, bu merhemle vücutlarını uvanlar yalnız bir günlük bir müddet için ateşte yanmaz, çelikle yaralanmaz bir vasıf kazanırlardı. **Medea, İason'a** bu esrarlı merhemi vererek dedi ki:

— Şafak söker sökmez, mühtiş boğaları çelik sapana koşmadan evvel bu ilaçla vücudunu uv. Yalnız kendi vücudunu değil, kullanacağın silahlara, kılıca, kalkana, mızrağa bile bu merhemden sür, kollarına bacaklarına ve bütün vücuduna olağanüstü bir kuvvet gelecektir. Kavgada devlerin demirleri yumuşayacak, boğaların ağızlarından çıkan alevler sana bir şey yapmayacaktır. Bu tılsım bir günden fazla devam edemez, fakat korkma, başarmak zorunda olduğun ödevleri çabucak bitirmen için sana birşey daha söyleyeceğim;

Toprağın azgın oğulları olan devler sürü halinde ektiğin dişlerden meydana gelerek başkaldırdıklarını gördüğün zaman onların ortasına bir taş fırlat, göreceksin ki köpekler gibi onlar birbirinin üstüne atılacaklar, boğuşmaya başlayacaklardır. İşte birbirlerine saldırdıkları zamandan faydalanarak onları kılıçtan geçir.

Altın yapağıyı elde edebilirse, kendisinin de Yunanistan'a kaçacağını vaadettiği **Medea**'yı dikkatle dinledi, onun söylediklerini aynen yerine getirdi. Gerçekten o, esrarlı merhemi görünce, ateşin, demirin tesir edemeyeceği müthiş bir kuvvet kazandı. Olağanüstü bir varlık oldu, boğaları kolayca sapana koştu. Yeri sürdü, dişleri ekti, sonra yerden sayısız devlerin

başkaldırdıklarını görünce aralarına bir taş attı, bunun üzerine devler birbirlerinin üzerine saldırdılar, birbirlerini kırdılar, geçirdiler.

Medea'nın sayesinde **İason,** bu zor ve tehlikeli sınavı kazandıysa da başarmak mecburiyetinde olduğu daha korkunç bir iş kalmıştı. Bu kıymetli tılsımı almak için o, gece gündüz, altın yapağının yanında bekçilik eden ejderi öldürmek mecburiyetinde idi. Hiç bir zaman bu genç kahraman kendisine aşık olan sihirbazın yardımı olmadan birşey yapamazdı. Gerçekten, parlak yapağının asılı bulunduğu ağacın dibinde müthiş bir dıragon çöreklenmiş; oraya kimseyi yaklaştırmıyordu.

Medea; İason'ı elinden tutarak oraya kadar götürdü; onlar, ilerledikçe altın yapağının parıltısı artıyordu. **Medea** herkesin imdadına koşan "**Uyku**" Tanrısından açıkgöz ve kanlı bekçiyi uyutmasını rica etti. Ejderin korkunç gözleri kapanır kapanmaz **İason, Medea**'nın emri üzerine uzun mızrağını hayvanın zehirli ağzına sapladı onu hemen öldürdü, altın yapağıyı kaptı aldı.

Bu göz kamaştırıcı hazineyi elde edince, **Argonautlar,** kral **AİETES**'in hiddetini büsbütün artıracaklarından şüphelenerek hemen gemilerine geldiler, demir aldılar, yelken açtılar.

Onlar Gürcistan'dan, yalnız altın yapağı ile dönmüyorlardı, kralın güzel kızı **Medea** ile kardeşi **Absyrtos**'u da beraber götürüyorlardı. Gerçekten **Argonautların** tahmin ettikleri gibi **Kolkhis** kralı altın yapağının kaçırıldığını öğrenir öğrenmez onları takibe koyuldu.

Medea, babasının hızlı koşan gemilerinin **Argo**'ya yetişeceklerini anlayınca, çok sevdiği **İason**'un hayatını kurtarmak için kendi öz kardeşini fedadan çekinmedi, kardeşi **Absyrtos**'u öldürerek etlerini parçalara ayırdı ve Karadeniz'in dalgaları üzerine attı. Kral **Aietes,** oğlunun parçalanmış organlarını toplamak ve dini merasim yaptırmak için vakit kaybettiğinden **Argonautlar** kaçıp kurtulabildiler. Onlar **Pontus Euxinus**'u baştan başa geçtiler ve Tuna nehrinin denize döküldüğü yerden **Argo**'yu nehir boyunca yürüterek **Eridan** ve **Rhöne** nehirlerinden faydalanarak **Sardunya** denizine vardılar. **Sirenler**'in oturdukları kayalıkların yanından geçerken yine bir tehlike atlattılar. Fakat bu defa gemide bulunan Trakyalı Kahraman **Orpheus,** sihirli liriyle arkadaşlarını kurtardı. Şöyle ki Su Tanrıları bahsinde gördüğümüz veçhile, **Siren**'ler denilen kadın başlı ve kuş vücutlu olan bu acayip mahluklar güney **İtalya** sahilleriyle, **Sicilya** yahut **Kapri** adaları arasında yalçın kayalıklarda otururlardı. Bunlar güzel sesleri ile oradan geçen gemicileri adeta sarhoş ederler, onlara yurtlarını, ailelerini, çoluk çocuklarını hatta kendilerini bile unuttururlar, yemeden içmeden vazgeçirirlerdi. Gemileri kayalara çarpıp parçalanınca kadın yüzlü deniz kuşları kondukları kayalardan uçarlar, gelir seslerinin kurbanı olan gemicilerin naaşlarını didiklerlerdi. İşte yalçın kayalara tünemiş bulunan **Sirenler, Argonaut**'ların oradan geçtiğini görünce lir çalarak şarkı söylemeye başladılar. Gemiciler onların esrarlı seslerini duyunca kendilerinden geçtiler. Yemeden içmeden kesildiler, kürekleri bıraktılar. **Argo** olduğu yerde kaldı.

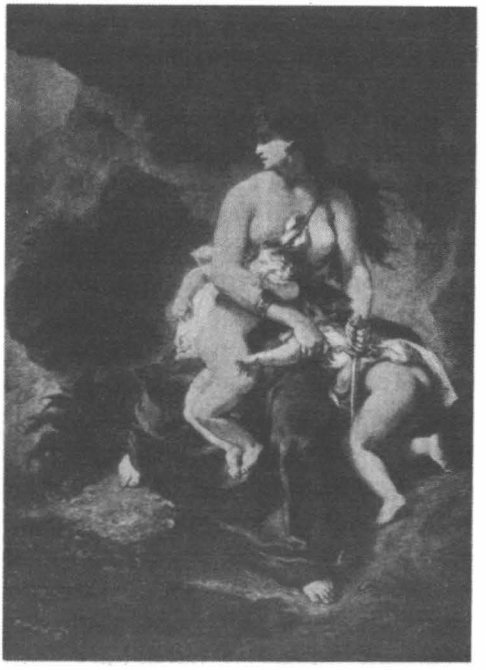
Durumun kötülüğünü anlayan **Orpheus,** lirini eline alarak güverteye çıktı, çalmaya, çağırmaya başladı. Onun gönlünden koparak dudaklarından dökülen ilahi nağmeler, lirinin hoş ahengiyle birleşince aslanları, kaplanları yumuşatan onlara vahşiliklerini unutturan, uçan kuşları yere indiren, hatta ağaçları bile neşe ile oynatan esrarlı bir ses meydana gelirdi.

İşte bu esrarlı ses **Sirenleri** bile büyüledi ve onları susturdu. Gemicilerin akılları başlarına gelince küreklere saldırdılar ve bu tehlikeli yerden uzaklaştılar. **Orpheus**'un lirinin ahenkli nağmelerine mağlup olan **Sirenler,** lirleri ellerinde olduğu halde kendilerini denize attılar ve kayalara çevrildiler.

Nihayet çok uzun aylarca ve yıllarca süren bir yolculuktan sonra **argonautlar, Thesalie**'ya, ilk hareket ettikleri limana döndüler. Karaya ayak basar basmaz **İason,** gemisini Tanrılara emanet etti. Tanrılar bu değerli geminin zamanla kaybolmasına gönülleri razı olmadı. **Argo**'yu gökyüzüne kaldırdılar ve bir takım yıldıza çevirdiler.

İolkos'e geldikleri zaman **İason,** altın yapağıyı **Pelias**'a takdim etti. Bununla beraber söz verdiği halde kral, haksız olarak ele geçirdiği tahtı bir türlü bırakmadı.

Fakat, Gürcistan kralının kızı güzel **Medea,** ondan öc almak için korkunç bir vasıta oldu. Gürcü kızı, **Pelias**'ın kızları ile arkadaş oldu. Bir aralık onlara, çok ihtiyar olan babalarını sihirle gençleştireceğini anlattı. Onları iyice inandırabilmek için ihtiyar bir koçu aldı, parça parça kesti, bazı tılsımlı otlarla beraber bir kazana koydu, kaynattı, sonra kazanın kapağını açınca, dumanlar savuran et parçalarından güzel bir kuzunun meleyerek dışarı atladığı görüldü. İhtiyar kral **Pelias**'ın kızları bu manzara karşısında şaşırdılar. **Medea**'nın ihtiyarları gerçekten gençleştirebileceğine bütün mevcudiyetleriyle inandılar. Tereddüt etmeden ihtiyar babalarını boğazladılar. Parça, parça keserek kızgın bir tencerenin içine attılar. Fakat beklenen mucize olmadı. Çünkü **Medea, Pelias**'ın parçalanmış vücudu kazanda kaynarken sihirli dualarını okumadı ve kral kazanda kendi öz kızları tarafından kavruldu.

(Şekil: 51) Medea kendi öz çocuklarını parçalıyor.

Ahlaksız kralın bu şekilde öldürülmesinden sonra **İason,** tam on

sene **İolkos** bölgesinde krallık yaptı. Sonunda öldürülen babalarının öcünü almak isteyen **Pelias**'ın oğlu tarafından tahtından kovuldu.

Karısı **Medea** ile beraber **Korinthos'a** çekildi. Orada kendisine yaptığı iyilikleri, fedakarlıkları unutan **İason,** karısı **Medea**'dan yüz çevirdi ve bu şehrin kralının kızı ile evlenmek için; her şeyi, şan ve şerefi, hatta tahtını bile kendisine borçlu olduğu Gürcistan kralının kızını boşadı. Nankörlük ettiği karısının öc alması gecikmedi.

Medea, düğün armağanı olarak eski kocasının sevgilisine zehirli bir tunik "bir nevi gömlek" gönderdi.

Korinthos kralının kızı bu gömleği giyer giymez yanmaya başladı. Artık bu şehirde kalamayacağını anlayan sihirbaz **Medea, İason**'dan kazandığı çocukları babalarının gözü önünde boğazladıktan (Şekil: 51) sonra kanatlı ejderlerin çektiği bir şara binerek havalandı ve Atina şehrine geldi ve kral **Aigeus**'un karısı oldu. **İason'a** gelince sevgilisinin tüyler ürpertici bir şekilde yanmasından sonra, o da ötede beride başı boş, aç ve sefil dolaşmaya başladı. Sonunda bir gün ümitsizliğe kapılarak kendi kendini öldürdü.

DAİDALOS ve İKAROS

YUNANLILARA göre **Daidalos** kaba şekilde taşları yontarak, yahut ağaç kütüklerini oyarak Tanrıların ilk heykellerini yapan bir sanatkardır. O Athina'da doğmuştu.

Çok küçük yaşta heykel yapmaya başladı. O yalnız heykel yapmıyor, başka şeylerle de uğraşıyordu. O zamana kadar gemilerini yalnız kürek kuvvetiyle yüzdüren Yunanlılara, yelken kullanmayı ve rüzgarlardan faydalanmayı öğretti. Eşsiz ve herşeye aklı eren bir sanatkar olduğundan eski zamanlarda ünü her tarafa yayılmış, sanatla ilgili ne yapılmışsa, ne icad edilmişse ondan bilinmiş, onun olduğu söylenmiştir.

Cetvel, vida, şakul, balta hep onun tarafından icad edilmiştir. Hatta onun kendi kendine hareket eden, yürüyen, canlı gibi görünen heykeller yaptığından da bahsederler. Görenleri şaşırtan eserler meydana koyan, Tanrılara tahtlar yapan **Daidalos**'un çırakları arasında kendi kız kardeşinin oğlu olan **Talos** da bulunuyordu. Dayısı gibi zeki ve becerikli olan, sanatta büyük bir kabiliyet gösteren **Talos**, bir gün kırda gezerken bir yılan çenesi buldu. Onu testere gibi kullanarak bir ağacı kesti. Bu tecrübeyi çok ilerletti. Sonunda demir dişli testereyi icat etti. Yeğenin sanatında ilerlemesini, etrafa ün salmasını ustası çekemedi. Kıskançlık kalbine kötü niyetler soktu. Bir gün dayı ile yeğen, yalnız başlarına **Akropolos**'un üstünde bulunurlarken **Daidalos**, genç rakibinden kurtulmak için onu aşağı fırlattı. Aşağıda yalçın kayalar üstünde, bu değerli çırağın parçalanmış vücudunu bulunca dayısından şüphelendiler ve onu **Areopagos** mahkemesine verdiler. **Daidalos**, yeğeninin bir tesadüf eseri olarak, dikkatsizlikle aşağı yuvarlandığını söyleyerek kendini temize çıkarmak istedi. Tanık bulunmadığından, yargıçlar **Daidalos**'u sadece memleketten uzaklaştırmakla cezalandırdılar.

Bunun üzerine bu dahi, fakat haris sanatkar **Girit** adasına sığındı. Girit kralı **Minos**, onu iyi karşıladı. **Daidalos**, güzel eserler meydana getirmeye devam etti. Kralın kızını eğlendirmek için "Kabartma"lar yonttu. Lekesiz bir mermerden yontularak yapılan bu kabartmalarda, bir sürü genç kızlarla delikanlıların el ele tutarak dans ettikleri görülüyordu. Başları menekşe çiçekleri ile süslenmiş olan genç kızların üstünde yumuşak ve çok hafif el-

biseleri vardı. Kısa gömlekli delikanlıların süslü altın kılıçları vardı. Onlar bazan çömlekçilerin kullandıkları çarkın üstündeki vazolar gibi hızlı dönüyorlar, bazan birbirlerinin ellerini bırakarak yalnız başlarına oynuyorlardı.

Bu dans edenler grubu içinde iki güzel delikanlı olağanüstü dansları ile seyredenleri şaşırtıyordu. Bu şaheseri gören **Minos,** bunu yapan yüksek sanatkarı hizmetine aldığı için çok sevindi.

O sıralarda yarısı insan, yarısı boğa olan korkunç bir hayvan geldi. Girit adasını, rahatsız etmeye, bir çok canlara kıymaya başladı. Ele avuca sığmaz, azgın hayvanın şerrinden adayı korumak için bunu kapayacak bir ahır lazımdı. Fakat bu kudurmuş hayvan hangi ahıra konabilirdi?

Minos, Daidalos'a bu korkunç boğanın hapsedilmesi için bir Labyrinthos yapmasını söyledi. Kıymetli sanatkar yeraltında muazzam bir Labyrint yaptı, bu yeraltı zindanının o kadar karışık o kadar çok dehlizleri vardı ki oraya giren bir daha girdiği kapıyı bulup çıkamazdı. **Minotauros** adındaki korkunç hayvan **Labyrinthos**'un tam ortasında bir yeri işgal ediyordu. Kahraman **Theseus, Athina** şehrinin **Minotauros**'a yem olarak gönderdiği kurbanlar arasında **Girit**'e geldiği zaman **Athina**'lı kahramana gönül veren **Minos**'un kızı ona, **Daidalos**'dan aldığı ipi vererek **Minotauros**'u öldürdükten sonra **Labyrinthos**'un karışık dehlizlerinde kaybolmamasını sağlamıştı. **Daidalos**'un bu gibi işlere karışması yani kızının aşık olduğu **Theseus**'un hayatının kurtulmasına sebep olması, onu kralın gözünden düşürdü. **Minos, Daidalos**'u cezalandırmak için kendi yaptığı korkunç yeraltı zindanına kapattı.

Gurbette bulunmak, karanlık ve iğrenç bir zindana tıkılmış olmak **Daidalos**'un çok canını sıkıyordu. Yeraltı hücresinde; **Minos**'un cariyelerinden birinden kazandığı oğlu **İkaros** da yanında idi. Baba ile oğlu kaçmak istiyorlardı. Fakat nasıl çıkabilirlerdi. "**Girit**" bir ada idi ve kralın gemileri etrafı gece gündüz gözetlemekte idiler. Onlar için yalnız hava yolu açıktı. Dahi **Daidalos,** bunun da çaresini buldu. Kaz teleklerinden kocaman kanatlar yaptı. Onları omuzlarına ve kollarına bağladı, oğlu **İkaros**'un da kanatlarını hazırlaıp takınca uçmadan önce ona dedi ki:

— Oğlum. Bu iğrenç yeri terk etmeden, tehlikesizce denizleri havadan geçmeden ve kendimizi emniyette bulacağımız yerlere varmadan evvel sana söyleyeceklerimi iyi dinle. Havada uçarken şuna dikkat et; Ne çok yüksekte, ne de çok alçakta uç. Havanın ortasında uçmak gerektir. Eğer çok yükseklere çıkarsan güneşin ateşi seni yakar, kanatları birbirine yapıştırmak için kullandığımız balmumu erir.

Eğer çok aşağıdan uçarsan denizin rutubeti kanatlarını ıslatır ve ağırlaştırır. En iyisi sen beni izle, uçuşunu benim uçuşumla ayarla.

Bunları söyleyerek **Daidalos,** kanatlarını çırpıt havalandı. **İkaros,** yuvasından yeni uçan ve annesinin peşisıra uçan bir kuş gibi onu takibe başladı. Çobanlar ve çiftçiler, Labyrinthos'dan havalanan bu kanatlı insanları, sopalarına ve sapanlarına dayanarak hayretle seyrediyorlardı. Şaşırdılar, on-

ları birer Tanrı sandılar, **Minos**'un gemilerinin devriye gezdiği hududu aşınca onlar açık deniz üstüne varmışlardı.

Uçmaktan çok hoşlanan **İkaros,** babasının öğüdünü unutarak kanatlarını hızla çarptı. Yükseldi, yükseldi, yıldızların dolaştıkları bölgelere vardı. O artık babasını kaybetmiş bulunuyordu. Fakat güneşe fazla yaklaştığı için kanatları birbirine yapıştırmış olan kokulu balmumu eridi. Ve kanatlar çözüldüler, birbiri arkasından havaya dağıldılar ve döne döne denize, köpüklü dalgaların üstüne kondular.

İkaros, boş yere kanatsız kollarını havada çırpıyor, sallıyordu. Fakat ağır vücudu boşlukta başdöndürücü bir hızla aşağı doğru düşüyordu. O dalgaların arasına düştü ve denizin derinliklerine daldı ve boğuldu. O günden sonra bu denize **İkaros** denizi dendi.

Oğlunun düşmesinden sonra bahtsız baba herşeye rağmen yoluna devam etti ve **Kumes**'de karaya indi. Orada, kendisini Girit'ten çıkaran iki kanadını Tanrı **Apollon**'a armağan etmek üzere zarif bir mabed inşa etti. O mabedden bahsedenler diyorlar ki: Mabedin bronz kapılarına **Daidalos,** Minos'un hayatının tarihini ve başarılarını işledi; iki defa oğlunun feci akıbetini tasvir etmek istedi. Fakat ikisinde de babalık şefkatiyle tüyler ürpertici o acı hatıranın tesiriyle kalemi elinden düştü.

(Şekil: 52) Daidalos ve İkaros

OPRHEUS

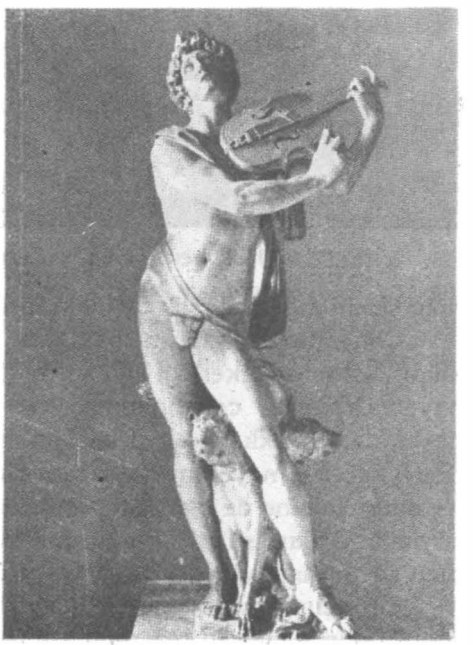
ORPHEUS, Trakyalıdır. Yunan mitolojisinin en son kahramanıdır. Bu sebeple çok eski zamanlarda **Orpheus** miti mevcut değildi. Ne **Homeros,** ne de **Hesiodos** Trakyalı kahramandan bahsetmişlerdir.

Orpheus, şimdiye kadar gördüğümüz Yunan kahramanlarından hiçbirisine benzemez, o zaferden zafere koşmuş, savaş meydanlarında harikalar göstermiş, kılıcından kan damlayan bir kahraman, mızrağını ejderlerin ağzına sokan, arslanları bir vuruşta yere seren şişkin adaleli bir pehlivan değildir. O hassas kalpli, zarif bir şair, lirinin hoş ahengiyle gönülleri zapteden, maddi kuvvetin yapamayacağı harikaları sazıyla yaptıran sanatkar bir kahramandır (Şekil: 53).

Bir rivayete göre **Apollon**'un diğer rivayete göre, bir ırmak Tanrısı olan **Oiagrus**'un oğludur. Anası **Kalliope** adındaki ilham perisi idi.

Orpheus, lirinden o kadar hoş sesler çıkarırdı ki, yırtıcı hayvanlar inlerinden çıkıp onun dizleri dibine yatarlardı, kuşlar havada uçmaktan vazgeçerler, onun yanına gelir konarlardı. O lirini çalmaya başlayınca ağaçlar, heyecandan titrerler, kayalar bile ona doğru koşarlardı.

Argonaut'lar seferine katılmış, liriyle büyük işler başarmıştır. Bir rivayete göre **Karadeniz** boğazındaki yalçın, oynak kayaları "**Symplegades**"leri lirinin ahengiyle yere bağlayan ve arkadaşlarını ölümden kurtaran o idi. Yine lirini çalarak, altın yapağıyı bekleyen ejderi, onun uyutmuş olduğunu söyleyenler de

(Şekil: 53) Orpheus.

vardır. **Argonaut**'ları, **Siren**'lerin şerrinden onun kurtardığını evvelce görmüştük.

Orpheus; Argonaut'larla beraber **Kolkhis**'den döndükten sonra **Thrakia**'ya yerleşti, oranın kralı oldu, o sırada çok güzel bir peri kızı olan **Eurydike**'ye gönül vermiş onunla evlenmişti. Karısını çıldırasıya seviyordu. Bir gün sevgili karısı, **Aristaios** adındaki bir çobanın takibinden kurtulmak için kaçarken sık otlar arasında gizlenen bir yılanı göremedi, üstüne bastı, yılan **Eurydike**'yi ısırınca güzel kadın çok yaşamadı öldü.

Sevgili karısının ölümünden sonra **Orpheus**, dünyada hiçbir kimsenin hissedemeyeceği büyük bir ıstırabın ve ye'isin tesiriyle kıvranmaya başladı. Kendini avutmak için lirini alarak **Thrakia** dağlarına çıktı, çaldı çağırdı dağı taşı inletti. Fakat hiçbir şey onu teselli edemedi, daima **Eurydike**'nin hayali gözünün önünde idi ve nereye gitse onunla beraber gidiyordu, onsuz yaşayamayacağını anlayınca, yeraltına, karanlık aleme inmeyi bile göze aldı, insanların yalvarmalarına kulak asmayan, taşlaşmış kalplerin bulunduğu karanlık diyara inerek sevgilisini aramak istedi (Şekil: 54).

(Şekil: 54) Orpheus ve karısı Eurydike.

Öteki alemin kapısına geldi, lirini çalmaya başladı, yeraltında güneş görmeden sürüklenen zayıf gölgeler ve hayaller **Orpheus**'un lirinin sihirli sesini işitince muazzam bir kalabalık halinde ona doğru koşuştular. Geceleyin sessiz duran kuşlar gibi onu dinliyorlardı. **Eriny**'lere saç vazifesi gören yılanlar lirinin sesini duyunca ıslık çalmaktan vazgeçtiler.

Cehennemin kapısını bekleyen üç başlı **Kerberos**'un üç ağzı da açık kaldı, **İksion**'un tekerleği lirin sesini dinlemek için dönmeyi bıraktı durdu. Nihayet **Orpheus**, cehennemler kralı **Hades**'in huzuruna çıktı. Lirini daha hazin, daha acıklı çalmaya başladı, hiç kimseye müsamaha etmeyen, hiçbir ricayı kabul etmeyen merhametsiz **Hades**'in kalbi yumuşadı. Bu ahenkli sesler onun kalbine de tesir etti. **Orpheus**'a bir şartla karısını geri verebileceğini söyledi. O şart şu idi: Yeryüzüne çıkıncaya kadar kendisini takip edecek olan sevgilisinin yüzüne bakmayacaktı.

Orpheus sevindi, günün ışığına doğru yürümeye başladı, karısı kendisini takip ediyordu. Ahiretin kapısına yaklaşmışlar, nerede ise yeryüzüne çıkacaklardı, fakat aşk ateşiyle yanan **Orpheus**, fazla sabredemedi, dayanamadı, kalbindeki sevda, aklına tesir etti. **Hades**'in sözünü unutarak

Eurydike'yi görmek üzere geri döndü, baktı. Onun bir anlık bakışı herşeyi alt üst etti. Sevgili karısı bir buhar gibi havaya yükseldi ve kayboldu. Boş yere onun arkasından koşmak, onu yakalamak istedi, fakat ruhları kayıkla cehennem deresi **Styks**'den geçiren kayıkçı onu bir daha kayığına almadı. Kalbi kırılmış, ümidi kaybolmuş olan muzdarip koca, tam yedi ay yalçın bir kayanın üstünde kaldı ve liriyle ıztırabını inledi, kederini, ıssız dağlara vahşi kayalara anlattı. Kaplanlar o ilahi sesi duyunca kan dökücü huylarından vazgeçiyorlar, munis bir kedi gibi onun dizinin dibine yatıyorlardı. Meşeler onu dinlemek için dağlardan kopup geliyorlar, kayalar aşağı yuvarlanıyorlardı. Ne aşk ,ne izdivaç, artık her şeye veda etmişti. Onun feryatları ve inlemeleri bir türlü bitmiyordu. Bir rivayete göre şaraptan nefret ettiği ve insanlara müzikle sarhoş olmayı öğrettiği için nefretini kazandığı **Bakkha**'lar bu sarhoş ve çılgın bakireler, bir rivayete göre de ölen karısının aziz hatırasına bağlanıp kalarak gözü başka kadın ve kız görmediğinden öfkelenen Trakyalı kadınlar, bir gece bu kederli aşığın üzerine çullanarak onu param parça ettiler.

Pausanias'ın rivayetine göre de **Orpheus**, insanlara musikinin kutsal sırlarını duyurduğu için **Zeus**'un yıldırımı ile vurularak kavrulmuştur.

Orpheus'un bir nehre düşen başı ile lirini, dalgalar **Lesbos** kıyısına kadar getirdiler, orada bir kayanın oyuğuna giren başı uzun zaman ziyaretçilerin birçok şeyler sordukları bir sır danışma yeri olarak kaldı. **Lukianus** zamanına kadar **Lesbos**'un bir mabedinde saklanmakta idi. **Lesbos,** derebeylerinden birinin oğlu olan **Neanthos** bir gün mabetden bu kutsal liri alarak çalmak istedi, liri çalınca ahenkli seslerine koşuşan köpekler **Neanthos**'un üzerine atıldılar onu param parça ettiler. **Orpheus**'un başının **Meles** kıyılarında bir çoban tarafından bulunduğunu ve Makedonya'da **Libethra** şehrinde **Orpheus**'a ait bir mezar olduğunu söyleyenler de vardır.

— ORPHEUS'A AĞIT—

"Senin ölümüne, vahşi hayvanlar, öten kuşlar, cansız kayalar yas tutuyor. Senin için, kaç kereler, ardından gelmiş olan ormanlar, saçlarını yolmuş ve yapraksız kalmış ağaçlar ağlıyor, ırmaklar, kendi göz yaşlarıyla, sularını çoğaltmış olduklarını söylüyorlar."

Ovidius

GLAUKOS ile SKYLLA

Bu **Glaukos,** yukarlarda gördüğümüz (Sayfa, 202) at aşıkı olan, **Glaukos**' değildir. Dikkat edilirse, aynı adı taşıyan, fakat maceraları başka başka olan kahramanlara mitolojide, arada sırada rastlanmaktadır. Bu bakımdan, sayın okuyucuların, kitabın sonuna konan sözlüğe ve indekse bakmaları gerekir.

Şimdi macerasını göreceğimiz **Glaukos** bir kral, bir kahraman değldi. O kendi halinde yaşayıp giden yoksul bir balıkçı idi. Bir gün tatlı bir meyille, denize kadar uzanan, çiçekli yeşil bir çayırdan, ağını denize atmış balık tutuyordu. Ağını, uzun bir müddet, denizde beklettikten sonra çekti. Ağına düşen balıkları, sayarak çıkarıyor, yanı başındaki otların üstüne atıyordu. Balıklar, sudan ayrıldıkları için ölmeleri gerekirken, otlara değer değmez canlanıyor, elektriklenmiş gibi zıplayarak tekrar denize atılıyorlardı. Balıkçı bu hale şaşırdı kaldı. "işin içinde bir iş var" diye düşündü. Otlara bu esrarlı vasfı, bir tanrı mı veriyordu? Yoksa otlarda bir büyü mü vardı? Merakını gidermek için, ottan bir tutam kapararak yedi. Otu yer yemez, gönlünde, denize karşı dayanılmaz bir iştiyak, bir hasret, bir sevgi uyandı. Dayanamadı, kendini kaldırdı denize attı.

Deniz tanrıları, bu yoksul balıkçının, aralarına katılmasına sevindiler. Hemen **Okeanos** ile **Tethys**'e haber salarak **Glaukos**'un fani insanlıktan çıkarılmasını, ölümsüzler arasına karıştırılmasını dilediler. Bunun üzerine, hemen yüz ırmak çağırdılar. **Glaukos**'un, tabii, beşeri vasıflarını yok edip, fani insanlarda bulunan kirlilikleri, ihtirasları temizlemek, onu tanrılaştırmak için dünyanın dört bucağından, çağlayarak, köpürerek, koşa koşa gelen ırmaklar, sularıyla fakir balıkçıyı tertemiz yaptılar. Onda bulunan bütün kirlilikleri giderdiler. Yüzlerce ırmağın suyuyla yıkanan balıkçı, dayanamadı kendini kaybetti. **Glaukos** kendine geldiği zaman, o da artık bir deniz tanrısı olmuştu. Saçları, deniz rengini almıştı. Belinden aşağısı balık biçiminde idi. O şimdi, denizde yaşayan mahlukların en güzel ve en yakışıklısı olmuştu, ama karada yaşayan varlıkların onu çok garip bulacakları muhakkaktı.

Aşk, yalnız insanların değil, tanrıların da başına çeşit çeşit dertler getirir.

Fakir balıkçı **Glaukos** yakışıklı bir deniz tanrısı olunca, aşkın ağına düşmekte gecikmedi. Düştüğü ağ, bir balıkçı ağı olsaydı, ustaca onu yırtar kaçardı.

Glaukos bir gün denizde yüzerken, gözüne bir peri kızı ilişti. O öyle güzeldi, öyle güzeldi ki **Glaukos'** ona delice aşık oldu. **Nymphe Skylla,** küçük bir koyda yıkanıyordu. Bu yeni deniz tanrısının, kendisine doğru yüzdüğünü görünce, hemen sudan çıktı, bir kayanın üstüne oturdu. **Glaukos'** kayanın dibine kadar yüzdü, aşağıdan ona "güzel kız, korkma benden, ben bir deniz canavarı filan değilim, ben güçlü bir deniz tanrısıyım. Seni seviyorum." diye yalvardı. Fakat **Skylla** bu deniz tanrısını beğenmedi, onu tuhaf, acayip buldu, sözlerine kulak asmadı, acele oradan uzaklaştı. **Glaukos; Skylla** karada gözden kayboluncaya kadar onu takip etti. O, bir ormana girdi, gözden kayboldu.

(Şekil: 55) Glaukos ile Skylla

Glaukos çok üzgündü. Ne yapacağını bilemiyordu. Aklına sihirbaz **Kirke** geldi. Kuvvetli elleriyle dalgaları yararak, binlerce bitkinin yetiştiği tepeye tırmandı. **Kirke** burada çeşitli hayvanların kaynaştığı esrarlı bir sarayda oturuyordu. Deniz tanrısı, görür görmez onu selamladı ve onun tarafından selamlandı. "Ey büyü tanrıçası" diye ona hitabetti. "Ayağınıza kadar gelen bu dertli tanrıya acı... İçimde yanan aşk ateşini, içinde bulunduğum deniz söndüremiyor, yalnız sen benim derdime deva verebilirsin. Sen kuvvetlisin sen her şey yapabilirsin. Hiçbir kimsenin bilemediği te'sirli bitkileri sen bilirsin. Sen her şeyi gören **Güneş**'in kızısın. Ben, değersiz, fakir bir balıkçı iken, senin hünerinle bir deniz tanrısı oldum. Derdimi senden gizleyemeyeceğim. Ben bir koyda yalnız başıma yıkanırken **Skylla** adındaki peri kızını gördüm, —Söylemeye utanıyorum— ona aşık oldum. Yalvardım, yakardım, aldırmadı, kaçtı, gitti. Beni beğenmemesi, küçük görmesi beni öldürüyor, yalvarırım sana, derdime bir çare bul."

Hiçbir kadın, bu sözlerden **Kirke** kadar müteessir olamazdı. Bu ateşli sözler, sihirbazı yaktı, yandırdı. **Glaukos'**un aşkının ateşi, ona sıçradı ve yakışıklı deniz tanrısını sevdi.

Kirke ona dedi ki: "Aynı ateşle yanan, aynı duygu ile çırpınan, içli bir kızı sevmek hoş bir şeydir. Fakat, seni küçük gören, senin aşkını anlamayan, seni reddeden birisini sevmen de akıl kârı değildir. Senin gibi bir tanrıya bu yakışmaz. Aslında, sen güzelsin yakışıklısın. Ben, kendim, bir tanrıçayım, parlak güneşin kızıyım, sözlerimle, esrarlı bilgimle her şey yapabilirim. Bütün asaletime, gücüme, kuvvetime rağmen senin sevgilin olursam çok mes'ut olurum. Seni küçük göreni, sen de küçük gör. Seni seveni, sen de sev. Nefrete karşı, nefret; sevgiye karşı sevgi gerekir. Haydi, senden kaçandan kaç, seni seveni, sev. Senin aşkını anlamayan bir nankörü, beni severek cezalandır."

Kirke, bu sözleri söyledikten sonra, sözlerinin, aşık deniz tanrısının üzerindeki tesirini anlamak için onun gözlerinin içine bakıyordu. Aslında kurnaz sihirbaz, tatlı ve sevgi dolu ifadesi ile **Glaukos**'un kalbinin içini yoklamıştı. Oysa deniz tanrısı, **Kirke**'nin sözü biter bitmez: "Ne zaman ormanlar, denizlerin diplerinde yetişirse, ne zaman deniz yosunları, dağların tepelerini kaplarsa ben de o vakit **Skylla**'yı sevmekten vazgeçerim" diye söylendi. **Kirke**' bu sözlerle sarsıldı, onun duyduğu sevgi, yerini kine terketti. Çılgına dönen büyücü, düşmanlığını, kinini, nefretini, deniz tanrısına değil, güzel peri kızı **Skylla**'ya yöneltti. Çok tesirli, kuvvetli, büyülü ve zehirli bir su hazırladı. O suyu götürdü, **Skylla**'nın her zaman yıkandığı koya döktü. Aslında, burası bir koy değil, dalgaların oyarak meydana getirdikleri küçük bir mağara gölü idi. Yaz güneşi, buraya giremediği gibi, azgın dalgalar da buraya kadar sokulamazdı. **Kirke** büyülü suyu döküp gittikten sonra peri kızı **Skylla** geldi, soyundu, güzel vücudunun yarısı suya girer girmez birtakım köpek sesleri duyulmaya başladı. Hayretler içinde kaldı. Bu sesler, bu havlamalar kendi gövdesinden geliyordu. Peri kızı, güzel vücudunun, belden aşağı kısmının, çirkin, biçimsiz, iğrenç, birtakım köpeklerle çevrilmiş olduğunu gördü.

Nereden geldiği belli olmayan bu korkunç varlıkların havlamalarından korktu. Bu köpeklerin, kendi gövdesinden meydana geldiğini, kendi gövdesine yapışık olduklarını, anlamadı ve onlardan kaçıp kurtulmak istedi. Zavallı, kendilerinden, iğrenerek, korkarak kaçmak istediği bu kudurmuş ve pis köpeklerin kendisinde olduklarını ve kendisinin onları sürüklediğini görünce şaşırdı, dehşete kapıldı. Nefret ettiği, iğrendiği, koruduğu varlıkları kendinde bulmak, onlardan ayrılamamak, kopamamak ne acıydı!

Skylla boş yere, kalçalarını, baldırlarını, ayaklarını arıyordu. Her görenin hayran kaldığı, bütün bu güzel uzuvlarının yerlerinde, ağızlarından salyalar akan, iğrenç köpek başları meydana gelmiş, asabi asabi havlayıp duruyorlardı. Biraz sonra gövdesinin başka taraflarından zehirli yılanlar ıslık çalarak başkaldırdılar. Böylece, **Skylla** her yanı köpeklerle, yılanlarla kaplanmış korkunç bir varlık oldu. Orada bir kayaya çakıldı kaldı. Yakınlarından gelip geçen denizcileri öldürmeye başladı. **İason, Odysseus, Aineas, Skylla**'dan kurtulabilen denizcilerdendir.

KEYKS ile HALKYONE

KEYKS sabah yıldızı **Eosphoros**'un yahut **Lukifer**'in oğlu idi. Babasının nuru, onun yüzünde parlardı. **Keyks** bir söylentiye göre **Thessalia**'da kraldı. Karısı **Halkyone** (Alkyone) rüzgarlar kralı **Ailos**'un kızı idi. Karı koca çok mes'ut bir hayat yaşıyorlardı. Birbirlerini öyle seviyorlardı ki, bir gün olsun ayrı duramıyorlardı.

Fakat, saadet uzun sürmedi. **Keyks,** kendisini rahatsız eden bazı meseleleri, denizaşırı bir tapınağa gidip, tanrılara danışmak istedi. Bu fikrini karısına söyleyince karısı çok üzüldü. Denizlerin ne olduğunu bilirdi. Denizdekilere, fırtınaların ne oyunlar oynadığını kendi gözleriyle görmüştü. Kocasına; "Sakın gitme, dedi. Ben deniz kıyısına indiğim zaman, hep batan gemilerin sahile çarpan parçalarını görürdüm. Eğer gitmek zorunda isen, beni de götür. Gemin batarsa, ben de seninle boğulurum."

Bu sözler **Keyks**'in yüreğine işledi. Karısından ayrılmaya onun da gönlü razı değildi, fakat mutlaka tapınağa gitmesi lazımdı. Yolculuğun tehlikeli olacağını düşündü ve karısını götürmedi. Zavallı **Halkyone,** gemi gözden kayboluncaya kadar, kocasına el salladı. O gece, denizde müthiş bir fırtına çıktı. Deniz kudurmuş gibiydi. Dalgalar, dağlar gibi yükseliyordu. Yağmur öyle çok, öyle hızlı yağıyordu ki, insan gökyüzü denize iniyor, deniz de gökyüzüne çıkıyor, sanırdı. Gemide bulunan herkes üzüntü, telaş ve korku içinde idi. İçlerinde yalnız bir neşeliydi; o da **Halkyone**'yi yanına almayan kocası **Keyks.** Gemi batıp da kendisi dalgalara gömülürken bile, Thessalia kralı karısının adını ağzından düşürmüyordu.

Beri tarafta **Halkyone** günleri saymakta idi. Ev işleriyle uğraşıyor, oyalanıyordu. Kocasına kavuştuğu zaman, ona giydireceği bir rob hazırlıyor, bir de kendisine elbise dikiyordu. Kocası döndüğü zaman o elbiseyi giyecek ona güzel görünecekti. Hergün tanrılara yalvarıyor, kocasının sağ olarak dönmesini diliyordu. O en çok **Hera**'ya yalvarıyordu. **Hera Halkyone**'nin yakarışlarına ilgisizlik göstermedi, ona acıdı. Tanrıların habercisi **İris**'i uyku tanrısına göndermek için yanına çağırdı. "Git, **Hypnos**'a söyle; dedi **Halkyone**'ye bir rüya gönderip hakikatı, yani Keysk'in öldüğünü, ona bildirsin."

Aldığı emre uyan **İris,** binlerce rengi ihtiva eden eşarbını boynuna sardı

ve gökyüzünde yolunu gösteren ebemkuşağını izleyerek uyku tanrısının sarayına vardı. **Kimmeri**'ler[1] diyarında büyük bir dağın böğründe, muazzam bir mağaranın içinde kurulmuş bulunan, uyku tanrısının sarayına, asla gün ışığı giremezdi. Daima, nemli bir sis o mağarayı kaplardı. Bu sebeple çok loş bir aydınlık oraya ancak süzülerek, zorlukla girebilirdi. Orada, **Şafak**'ın söktüğünü haber veren horoz sesi de duyulmazdı. Ne her zaman uyanık bulunan köpek sesi, ne de daha çok sezgili olan kaz sesi oranın sessizliğini bozabilirdi. Ormanlarda yaşayan vahşi hayvanların ulumaları, ne koyunların melemeleri, ne yaprak hışırtıları, ne de insanların haykırışları mağaranın içine girebilirdi. **Huzur** ve **Rahatlık** sessizce o mağaranın içinde dinleniyordu. Yalnız, bir kayanın kalbinden sızarak akan bir su, **Lethe** "**unutkanlık**"ı doğuruyordu. **Lethe**'yi doğuran bu yeraltı çayının, çakıl taşları üzerinde akarken çıkardığı tatlı mırıltı, ninni sesi halinde **Hypnos**'u uyutuyordu. Mağaranın giriş yerinde bol miktarda haşhaşlar ve daha başka uyku getirici sayısız bitkiler yetişmekteydi. **Gece** uyutucu esansını bu mağaradan alıyor, karanlıklara gömülmüş olan kainata saçıyor. Böylece günün çeşitli ıstırapları, kederleri ile yorulan varlıklara rahatlık sağlıyordu. Uyku tanrısının, mağarasının gıcırdayarak açılan kapıları olmadığı gibi, bu kapıların nöbetçisi de yoktu. Mağaranın tam ortasında, abanoz ağacından yapılmış bir karyolada, tüy döşekler üstünde siyah örtülerle örtünmüş olarak uyku tanrısı **Hypnos**' uyuşuk vücudunu dinlendiriyor, uyuyordu. Etrafında rü'yalar, çeşitli renkte kelebekler halinde uçuşmaktaydı. **İris** içeri girince, yoluna engel olan rüyaları, eliyle uzaklaştırdı. Onun omuzuna attığı eşarbının fosforlu renklerinin ışığı, karanlık mağarayı esrarlı bir şekilde aydınlatınca, uyku tanrısı, zorlukla gözlerini açtı. **İris**'den ne sebeple geldiğini, ne istediğini sordu. Tanrıların, terbiyeli ve anlayışlı habercisi **İris** niçin geldiğini hemen söylemedi. Uyku tanrısının tamamıyla uyanması için, sözleriyle onu biraz okşadı.

— Ey, varlıklara huzur ve rahatlık veren uyku! Fani insanların başlarına bela olan, dertler, üzüntüler, acılar, ıstıraplar, senden ürker, kaçar, yorgunluklarla harabolmuş vücutlara, esrarlı uykuyu sen lütfedersin, onları sen dinlendirir, çalışma gücünü sen ihsan edersin. Tanrıçalar tanrıçası muhterem **Hera**'nın dileği şu: İstediği insanın şekline girebilen hünerli oğlun **Morpheus**'u **Halkyone**'ye gönderecek, kocası **Keyks**'in öldüğünü ona bildireceksin. Zavallı kraliçe kocasını sağ sanarak, boş yere **Hera**'ya yalvarıp duruyormuş.

İris, bunları söyledikten sonra hemen mağaradan çıkmak zorunda kaldı. Çünkü, uyku tanrısının mağarasında, vücuduna bir gevşeklik geldi, gözkapakları ağırlaşmaya başladı. Uyku tanrısı, istediği insanın şekline girebilen oğlu **Morpheus**, **Keyks**'in biçimini alarak, uyumakta olan **Halk-**

---

(1) Kimmerler "Cimmerians": Eski Yunanlılar, **İtalya**'nın batı kıyılarını, daima sisli güneş görmez yerleri bulunduğu için, bu bölgeye bu adı verirlerdi. Bazıları da bizim **Karadeniz**'imizin kıyılarında yaşayanları, bu isimle anarlardı.

yone'nin başucuna gitti. Sessizce, "Bak", dedi. "Ben geldim, ben... Beni tanıdın mı? Yoksa ölüm yüzümü de değiştirmiş mi? Ben öldüm, sevgili karıcığım **Halkyone.** Deniz dibine giderken bile, senin adını dudaklarımdan düşürmedim. Sen de benim için birkaç damla gözyaşı dök. Ölüler diyarına giderken arkamdan bir ağlayanım olsun."

Halkyone, "Bekle beni, ben de seninle geliyorum." diye bağırarak uyandı. Artık, kocasının öldüğünü anlamıştı. "Ben onsuz yaşayamam" dedi.

"Onun gövdesi dalgalarda savrulurken, ben nasıl yaşayabilirim? Ben seni bırakamam, sevgili kocacığım. Ben sensiz yaşamak istemiyorum."

O, sabah olur olmaz denize koştu. Tam kocasını uğurladığı yere geldi. Denize baktı, baktı birdenbire dalgalar üstünde batıp çıkan bir şey gördü. Sular, gördüğü şeyi, kıyıya doğru itiyordu. Kıyıya doğru sürüklenen şeyin, bir ölü gövdesi olduğunu görünce korku ve dehşetle kıyıya yaklaşan cesede baktı ve kocasının olduğunu gördü. Onunla birlikte sulara gömülmek için, kayaların üstüne çıktı, "Kocacığım, sevgili kocacığım" diyerek kendisini denize attı. Fakat, denize batacağı, sulara gömüleceği yerde, o dalgaların üstünde uçuyordu. Kolları kanat oluvermişti. Bütün gövdesini tüyler kaplamıştı. Tanrılar, kocasını bu kadar çok seven ve onsuz yaşamak istemeyen bu güzel kadını kuş yapmışlardı. Aslını ararsanız, tanrılar insanlar gibi zalim ve merhametsiz değildir. **Halkyone**'nin, ölümüne razı olmayarak, onu kuşa tahvil ettikleri gibi, kocası kral **Keyks**'i de kuşa çevirdiler. Karı koca birlikte uçmaya başladılar. Hâlâ da uçtukları, ya da dalgaların üstünde oturup dinlendikleri görülür.

Her kış, yedi gün için deniz durgunlaşır, dalgalar kıpırdamaz olur. Bu günlerde **Halkyone** suların üstünde kuluçkaya yatar. Yedi gün onun yavrularının yumurtadan çıkmasına, yeter de artar bile. Yedi günün sonunda, deniz yeniden kudurur, dalgalar yeniden kıyılara saldırır. Denizin durgun olduğu yedi güne, "**Halkyone Günleri**" denilir.

KENDİNİ YİYEN ERYSİKHTON

ERYSİKHTON Thessalia'lı bir kahramandır. Ve kral **Triopas**'ın oğlu veya kardeşi olduğu söylenir. Çok huysuz, öfkeli bir adamdı. Kendini çok beğenir, kimseye değer vermediği gibi, tanrıları da hiçe sayar, onların buyruklarına kulak asmazdı. Bir insan dinsiz ve ahlaksız olursa ondan her şey beklenir. Durup dururken bir gün kalktı, **Demeter**'e ait bir ormanda bulunan, kutsal meşe ağacını kesmeye karar verdi. Birçok senelerin yetiştirdiği bu meşe, çok muhteşemdi. Etrafa o kadar dal budak sarmış, o kadar yükselmişti ki; sanki koruluktaki öbür ağaçlar onun gölgesine sığınmışlardı. Onun kocaman gövdesi, Tanrıçaya ait bazı hatıraların, adakların bandlarıyla süslenirdi. Ekseriya **Dryad**'lar(*) onun geniş dalları altında dans ederlerdi. **Erysikhton** kölelerini çağırdı, bu kutsal meşeyi kesmelerini söyledi. Onların, tanrıça **Demeter**'den korkarak kesmek istemediklerini görünce, birisinin elinden baltayı alarak, "Neden bu ağaç **Demeter** için bir değer taşısın, **Demeter**'in kendisi bile olsa ne çıkar. O yere yıkılsın, tepesindeki yeşil dalları, yerde sürünsün." diye, tanrıça hakkında, terbiyesizce sözler söyleyerek, baltayı hızla meşenin gövdesine indirdi. O anda, ağaç titredi ve inleyerek feryad etti. Daha ilk vuruşta, keskin balta meşenin gövdesine saplanınca, zaten, dinsiz adamın acı sözleriyle, baltayı yemeden önce, içten yaralanmış olan ağacın, birdenbire yeşil yaprakları, palamutları sarardı, soldu, bu solgunluk uzun dallara bile yayıldı. Böğründe açılan yaradan, kabukların altından kan akmaya başladı. Bir mihrabın önünde, bir boğa kurban edildiği zaman nasıl kan akarsa, **Demeter**'in kutsal ağacının yarasından da öyle kanlar akıyordu. Bu vaziyet karşısında, köleler şaşırdılar, donup kaldılar. İçlerinden birisi din gayretiyle, bu cinayete engel olmak istedi ve efendisinin baltasını tuttu. **Ersiykhton** ona öfke ile baktıktan sonra "dindarlığının mükafatını al" diyerek, ağaca saplı duran baltayı çıkardı ve onunla zavallı kölesinin başını uçurdu. Sonra yine ağacı kesmeye devam etti. O sırada, kesilen yerden kabukların arasından gelen bir ses: "Hâlâ, bana acımaz, beni kesmeye devam edersen **Demeter** seni cezalandırır." diye bağırdı. Fakat onun gözü kör, kulağı sağır

---

(*) **Dryad'lar:** Ağaç perileri (Sözlükte bu kelimeye bakınız.)

olmuştu. Ne görüyor, ne de dinliyordu. Mehtaplı gecelerde, orman perilerinin çevresinde dans ettikleri, güzel meşeyi, tek başına kesmeye devam etti. Yediği darbelerin tesiriyle, ağaç önce sarsıldı, sonra büyük bir gürültü ile yıkıldı. O yıkılırken, kocaman gövdesi ve dalları altında kalan, bir çok ağaçları da kırdı, geçirdi. Bu cinayet karşısında, orman perileri ağlaştılar, feryad ettiler, onların ağlaşmalarından, feryatlarından dağlar, taşlar inledi. Periler, gözleri yaşlı, gönüleri kırık olarak, koştular, kutsal meşenin kesildiğini **Demeter**'e haber verdiler. Tanrıça, bu habere çok üzüldü. Kederli **Dryad**'lara, merhametsiz **Erysikhton**'u, şimdiye kadar görülmemiş ve işitilmemiş bir şekilde, cezalandıracağını bildirdi. Onun başına açlık tanrısı **Fames**[1]'u bela edecekti. İnsanlara ve bütün canlılara yiyecek ihsan eden, onları besleyen ürünleri yetiştiren **Demeter** ile **Açlık** "**Fames**"in birbirleriyle karşılaşmalarını, vasıtasız görüşmelerini tanrılar uygun bulmadıkları için, toprak tanrısı dağlarda yaşayan ve kendi buyruğunda olan **Oread**'lardan[2] birisini çağırdı ve ona şu emri verdi:

"Çok uzaklarda, soğuk rüzgârların estiği, buzlarla kaplı bir diyar vardır. Orada, dertli **Soğuklar,** solgun **Kederler** müthiş **Korkular,** hüküm sürer. Orada doymak bilmeyen **Açlık** yaşamaktadır. Onu bul ve ona, benim şu buyruğumu ulaştır:

— Beni küçük gören, o saygısız **Thessalia**'lının kalbine girsin ve onu sonsuz açlığa mahkum etsin. **Demeter**, dağ perisine bunları söyledikten sonra, "Açlık diyarının, çok uzaklarda oluşundan korkma, kanatlı ejderlerin uçurduğu, hususi arabama bin, onunla git" diye tembih etti. Bunun üzerine **Oread, Tanrıça**'nın arabasına atladı, uçarak **açlık** diyarına vardı. Buzlu dağların tepesinde, kanadlı ejderlerin dizginlerini çekerek arabasını eğledi. **Açlığı** aramaya başladı. Onu, taşlık bir yerde, uzun tırnakları ve dişleri ile yemek için ot araştırırken buldu. **Açlığın** hali perişandı. Onun saçları kirpi dikenleri gibi dimdikti, gözleri çukura kaçmıştı, yüzü, ölü yüzü gibi sapsarı idi. Dudakları çürümüş, mosmordu. Dişleri paslı ve iğrençti. Kupkuru derisi altında, boş karnı sarkmış, vücudunda, et diye bir şey kalmadığı için, derisi kemiklerine yapışmıştı.

Dağ perisi, korkusundan açlığa pek yaklaşamadı. **Demeter**'in emrini, ona uzaktan tebliğ etti. **Oread**' ona yaklaşmadığı halde, hayretle biraz da haline acıyarak seyrederken, müthiş acıktığını hissetti. Korktu, o soğuk diyarda artık işi kalmamıştı. Hemen, arabasını geri çevirdi, **Thessalia**'ya doğru uçtu.

Açlık sabırsızdır. O, **Demeter** gibi, ağır başlı, işlerini yavaş yavaş yürüten bir tanrı değildir. Bu sebeple, emri alır almaz, derhal bir kasırga ile havalandı ve **Erysikhton**'un sarayına geldi. Gece yarısı idi. Herkes derin bir uy-

---

(1) **Fames**: Açlık tanrısı: **Olympos**'da oturan büyük tanrılar derecesinde olmayan, mecazi tanrılardan **Hesiodes**' buna, **Limos**' adını vermiştir. (İndeks, VI. bakınız).

(2) **Oread**'lar: Dağlarda yaşayan periler.

kuya dalmıştı, tanrılar için bütün kapılar açıktı. **Açlık**, doğruca **Erysikhton**'un yatak odasına gitti. Onu yatağında buldu. Rahat rahat uyuyordu. Önce onu kucakladı. Kolları arasına aldı. Açlık zehirini nefesi ile onun nefesine kattı, ağzına, ciğerlerine doldurdu. Böylece açlık, onun boğazından geçti, midesine, bağırsaklarına aktı ve bütün vücuduna yayıldı.

İşini bitirdikten sonra, bolluğun, zenginliğin hüküm sürdüğü bu evi ve bu diyarı terkederek, kendi zavallı ülkesine gitmek üzere havalandı.

Erysikhton daha uykuda iken acıkmaya başladı. Rüyasında açlığını gidermek için yemek yiyormuş gibi, çenesini açıp kapıyor, dişlerini birbirine çarpıyor, ağzını şapırdatıyordu. Hayali yemeklerle avurdunu şişiriyor, boğazından aşağı lokmaları gönderiyormuş gibi oluyordu. Uyanınca, "Karnım acıktı, çabuk, yemek getirin." diye bağırmaya başladı. Gerçekten, müthiş bir açlık, onu kasıp kavuruyordu. Günlerce aç kalmış kıtlıktan çıkmış gibi idi. Yerler, gökler, denizler hep yiyecek olsa onu doyuramayacaktı. Varlık ve zenginlik içinde, bir lokma yiyeceği olmayan bir yoksul gibi hep açtı.

Masasına konan yemekleri durmadan atıştırıyordu. Hizmetçiler, yemek taşımaktan bıktılar, usandılar. Onlardan, şehirleri, milletleri doyuracak miktarda yiyecek getirmelerini istiyordu. Fakat, akıllara durgunluk verecek kadar çok yediği halde bir türlü doymuyordu. O istiyordu ki, dünyanın bütün yiyeceklerini getirsinler, midesine boşaltsınlar, belki o zaman doyabilecekti. Onun midesi, sanki bir **Okyanus** olmuştu. Bütün dünya nehirleri sularını oraya boşaltsalar, nasıl doymazsa, dünyada mevcut bütün içecekler, onun midesine aktarılsa onun susuzluğu gitmeyecekti. Büyük bir ormana düşen bir yangının hiddetli alevleri, nasıl sayısız ağaçları, hiç durmadan, hiç bıkmadan yer, kül ederse **Erysikhton** da önüne getirilen yemekleri öylece yiyor, yok ediyor, yine istiyordu. Ağzına koyduğu lokma, boğazından geçer geçmez, yeni lokmalar tıkıştırıyordu. Her yuttuğu lokma, onun yeme hırsını gideremiyor, yığın yığın, yediği yemekler, sanki dipsiz bir uçuruma atılıyormuş da, midesine gitmiyormuş gibi, midesi de, bağırsakları da bomboş kalıyor ve o açlıktan kıvranıyordu.

Bu durum günlerce sürüp gitti. **Erysikhton** bütün zenginliğini, malını, mülkünü, kölelerini sattı, savdı, nesi var, nesi yoksa hepsini yedi, bitirdi. Artık çevresinde onun olan hiçbir şeyi kalmadı. Dünyada yalnız bir kızı kalmıştı. Onu satarak karnını doyurmayı düşündü. **Mnestra** adındaki kızı çok güzeldi. Kızına müşteri bulmakta zorluk çekmedi.

Zavallı kız, kendisini satın alan adamın arkasından gemiye giderken, köle olarak satılmasına ve yabancı memleketlere sürüklenmesine çok üzüldü. Kölelikten kurtulması için **Poseidon**'a yalvardı. Deniz tanrısı ona acıdı, yalvarışını kabul etti. Onu hemen orada erkek bir balıkçı yaptı. O kadar para vererek güzel bir kız alan adam, arkasına dönüp de bakınca deniz kenarında bir balıkçıdan başka kimseyi göremedi. Balıkçıya:

"Biraz önce burada, bir kız vardı. Sen onu gördün mü?" diye sordu. "İşte bak, kumda ayak izleri duruyor."

Balıkçı, "Deniz tanrısı üstüne yemin ederim ki, ben sizden başka kimseyi görmedim." diye cevap verdi.

Çıldırmışa dönen adam, şaşkın şaşkın gemisine dönüp denize açılınca, **Mnestra** eski haline girip eve döndü.

Obur baba, bu hadiseden sonra kızını, bu şekilde bir kaç defa sattı ve parasını yedi. Güzel **Mnestra,** bazan bir kısrak oldu, bazan kuş oldu, bazan geyik, bazan düve oldu. Satın alanların elinden kurtuldu, böylece birçok defa satılarak babasına yiyecek sağlıyordu. Sonunda kızından elde ettiği parayla da doymayan **Erysikhton,** kendine saldırdı, kendi gövdesini yiyerek öldü.

KREUSA ile İON

KREUSA, **Erekhteus**'un kızı ve **Orithyia** ile **Prokris**'in kızkardeşi idi. Çok bahtsız bir prenses olan **Kreusa** daha çocuk yaşındayken bir gün dağlara çiğdem toplamaya gitmişti. Dibinde derin bir mağara bulunan bir uçurumun üstünden hayli çiçek toplamış, onları sepet yerine başörtüsünün içine doldurmuştu. Böylece bir yığın çiçekle eve dönmeye hazırlanırken, nereden geldiği belli olmayan bir adamın kendisine kollarıyla sarıldığını dehşetle hissetti. Görünmez adamın kucağından sıyrılmaya çalışırken, adam görünür hale geldi. Adam çok güzel bir delikanlı idi. Fakat **Kreusa** korktuğu için pek dikkat etmedi ve onun eşsiz güzelliğinin farkına varamadı. Bu sebeple boşyere bağırdı, annesini yardıma çağırdı. Zavallı, kendisini kucaklayanın Tanrı **Apollon** olduğunu bilseydi her halde ses çıkarmazdı. **Apollon** onu güçlü kolları arasına aldı, uçurumun dibindeki karanlık mağaraya götürdü.

Bu buluşma, **Kreusa**'nın arzusu hilafına bir buluşmaydı amma sonunda, **Apollon**'dan gebe kaldığını anladı. **Kreusa** ne yapacaktı? Doğurma zamanı yaklaştıkça şaşkına dönüyordu. Tanrı görünürlerde yoktu, ona kim yardım edecekti? **Kreusa** korkusundan derdini annesine, babasına açamıyordu. Aldığı tohum, tanrıdan da olsa onu kimse hoş görmezdi. Gebe olduğunu duysalar, belki de onu öldürürlerdi.

Doğum zamanı gelince **Kreusa** büsbütün perişan oldu, can korkusundan evden kaçtı, **Apollon**'la buluştukları karanlık mağaraya gitti. Sürüklenerek içeri girdi. **Apollon**'la seviştikleri köşede, kuru otlar üstünde bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Sonra zavallı bebeği, orada ölüme terk ederek, mağaradan çıktı, bitkin ve üzgün bir halde evine döndü. Fakat ana yüreği, dayanamadı, yeniden oğlunu bıraktığı yere döndü. Orada çocuğu bulamadı, belki vahşi bir hayvan parçalamıştır diye düşündü, fakat dikkatle yerlere baktı, kan lekesi falan da göremedi. Onu şaşırtan bir şey daha vardı. Bebeğin, kendi eliyle ördüğü yün örtüsü ve kundağı da meydanda yoktu. **Kreusa** daha çok endişeye kapıldı, acaba mağaraya giren bir kartal veya akbaba, çocuğu kundağıyla beraber alıp havalandı mı? Acaba zavallı yavru yırtıcı kuşların pençelerinde didiklenerek parçalandı mı?

Aradan hayli zaman geçti. Kral **Erekhteus** kızı **Kreusa**'yı **Ksuthos** adın-

da bir adamla evlendirdi. **Ksuthos** ne **Athinai**'lı, ne de **Attika**'lı olduğu için yabancı sayılıyordu.

Evlilikleri pek mutlu bir evlilik olmadı. Çünkü, çocukları olmadı, **Kreusa** mağaraya bıraktığı oğlunun acısıyla yanarken, kocası onun çocuk doğurmasını istiyordu. Ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Kalktılar akıl danışmak için **Delphoi**'ye gittiler. Oraya varınca, **Kreusa** kocasını şehirde bir rahiple başbaşa bırakarak, kendisi yalnız başına tepede bulunan danışma tapınağına çıktı. Onu çok güzel ve yakışıklı bir delikanlı rahip karşıladı. Altın bir kaptan su dökerek onu takdis etti. Ona, tanrı **Apollon**'u öven ilahiler okudu. Sonra onunla tatlı tatlı konuştu. Yakışıklı rahip, **Kreusa**'ya neden üzgün olduğunu sordu. Elinde olmadan, danışmaya gelen, bu güzel kadınla yakından alakadar oluyordu. Onun asil görünüşlü, temiz kalpli bir kadın olduğunu söyledi. Böyle temiz bir varlığın, kendisini, üzüntüye kaptırmamasının gerektiğini anlatıyordu. İyi ve faziletli bir kadının, bahtsız değil, mesut olmasının icabettiğini anlattı. Bunun üzerine "Mesut olmak mı? Bu benim için imkansız" diyerek, ıstıraplarını, hayatının çekilmez acılarını rahibe itiraf etti. Onun söylediği her kelime kederle yüklü idi. Rahip bu dertli kadını teselli edecek güzel sözler söyledi. Onun sözleri gibi, gözlerinin güzel bakışlarından ruhu hoşlandı.

Kreusa dayanamadı, "Güzel sözler söylüyorsun, senin adın nedir?" diye sordu.

Delikanlı rahip **İon** diye cevap verdi. "Kendimi bu tapınağa adadım, nereden geldiğimi, kimin oğlu olduğumu bilmiyorum. **Apollon** rahibelerinden birisi, bir sabahın erken saatlarında mabedin merdivenlerinin üstünde bir bebek iken beni bulmuş, şefkatle bağrına basmış, bir anne gibi bana bakmış, beni büyütmüş ve bu tapınağa adamış. Bu mabette bulunmaktan, temiz bir hayat yaşamaktan, tanrılara ilahiler söylemekten çok mesutmuş.

Rahip, bunları anlatırken birden bire hayretle durdu. Bunları dinlemekle, neden kederlendiğini, neden gözlerinin yaşlarla dolduğunu sordu. O **Delphoi**'ye tanrıya danışmak, içini dökerek üzüntülerden kurtulmak ve ne yapması gerektiğini öğrenmek için gelmişti. Halbuki o şimdi ağlıyordu. **Doğruluk tanrısı**'nın tapınağında gözyaşı dökmek günahtı. **Kreusa:**

— "Ben; **Apollon**'a o kadar fazla yaklaşmak istemem, çünkü ona güvenemiyorum." diye söylendi. Sonra, **İon**'un sebebini anlamak isteyen hayretle dolu bakışlarına karşılık, kocasının **Delphoi**'ye niçin geldiğini anlattı. "Ben de" dedi, "küçük yaşta ölüme bırakılan bir çocuğun, nerede olduğunu öğrenmek istiyorum. O, bir arkadaşımın çocuğudur. **Apollon**'dan olmuş. Yıllar geçmiş, **Apollon** anne ile oğlu tek başlarına bırakıp kaçmış, hiç aramamış, bulup yardım etmemiş.

"Tanrı **Apollon** böyle şey yapmaz" diye mırıldandı. **Kreusa**, "Biliyorum, yapmış" dedi. Kısa bir sessizlikten sonra **İon** "dediğin doğru bile olsa, konuşma şeklin doğru değil, karşında bulunanın tanrı olduğunu unutma."

Kreusa, İon'a hak verdi. "Doğru söylüyorsun," dedi.

Tam o sırada **Ksuthos** tapınağa girdi. Sevinçle **İon**'u kucaklayarak "Sen benim oğlumsun," diye bağırdı. "**Apollon** böyle söyledi."

Kreusa'nın yüreğini kıskançlık kaplamıştı. "Demek o sizin oğlunuz, peki annesi kim?" **Ksuthos:**

— Bilmiyorum. Belki de öz oğlum değildir. Tanrı onu evlat edinmemi istemiştir. Bu hale, **İon** donmuş kalmış, **Ksunthos** şaşkın, fakat mesut, **Kreusa** söylediklerine üzülmüş, ifade edilmez duyguların tesiri altında ezilirken içeri tapınağın yaşlı rahibesi girdi. Elinde vaktiyle **Kreusa**'nın dokuduğu iki şey vardı. Birisi bir kundak bezi, öteki bir örtü idi. Yaşlı rahibe, **Ksunthos**'u rahibin görmek istediğini söyleyince o, çıktı. **Kreusa**'nın kocası dışarı çıkınca, yaşlı rahibe elindeki şeyleri **İon**'a uzattı. "Bunlar, anneni bulman için senin işine yarar." dedi.

İon "Demek annem beni bu kundağa sarmış," dedi. "Artık her yeri, Avrupa'yı, Asya'yı arar onu bulurum."

(Şekil: 56) Athena, Kreusa ile İon'a görünüyor.

Kreusa kundağı ve örtüyü tanımıştı. Heyecandan ağlayarak "oğlum, oğlum," diye **İon**'un boynuna sarıldı.

İon şaşırmış kalmıştı. "Bu kadın akıllı bir kadın olmasa gerek, deli midir, nedir." diye bağırdı. **Kreusa,** "Hayır, hayır" diye haykırdı. "Bu örtü ve bu kundak, bana aittir. Seni terk ettiğim zaman, onlara sarmıştım. Size biraz evvel, bir arkadaşın çocuğu diye bahsettiğim çocuk sizsiniz, o arkadaş dediğim de, benim. Sen benim ve **Apollon**'un çocuğusun. Benden yüzünü çevirme, ben bunu ispat edebilirim. O örtünün üstüne kendi elimle işlediğim süsleri, altın telle yaptığım iki küçük yılanı bakıp görebilirsin."

İon, Kreusa'nın söylediği nakışları buldu. Ve "Sen benim annemsin." diye söylendi. "Fakat, **doğruluk tanrısı,** yalan söylemez. Ben **Ksunthos**'un oğluyum. Anneciğim ben şaşkına döndüm. Biraz önce **Ksunthos,**

"Tanrı **Apollon** haber verdi, bana. Sen benim oğlumsun demişti. Şimdi sen, babamın **Apollon** olduğunu söylüyorsun."

"**Apollon,** seni, **Ksunthos**'a manevi bir evlat olarak vermiş olabilir." diye **Kreusa** haykırdı, fakat korku ve endişeden de tir tir titriyordu.

İşte tam bu sırada yukarıdan güneş gibi göz kamaştırıcı parlak bir aydınlık doğdu, onların her ikisini de ışığı içine aldı. Onlar başlarını yukarıya kaldırıp ışığa baktıkları zaman büsbütün şaşırdılar. Güzel, çok güzel, muhteşem bir tanrıçanın kendilerine hitabettiğini duydular. (Şekil: 56).

"Ben **Athena Pallas**'ım. Beni size **Apollon** gönderdi ve şunları duyurmamı söyledi. **İon** onun ve senin oğlundur. **Kreusa**'nın bıraktığı mağaradan, çocuğu o buraya getirmiş."

Bunları söyledikten sonra hayal kayboldu.

Ana - oğul, sevinçle kucaklaşıp öpüştüler.

OTOS ile EPHİALTES

OTOS ile **Ephialtes** adlarındaki ikiz kardeşler, benzeri görülmemiş birer devdiler. Onlar kadar yakışıklı ve güçlü devlere pek rastlanamaz. **Virgilius** bu iki dev kardeş için: "Onlar isteseler elleriyle gökleri yıkarlar, **Zeus**'u al aşağı ederlerdi." der. Bazıları onların, **İphimedia**'nın, bazıları da **Kanake**'nin oğulları olduklarını söylerler. Onların babasının, **Poseidon**'un oğlu **Aloeus** olduğu için bu iki kardeşe **Aload**'lar da denir, Ama aslında onların esas babaları, deniz tanrısı **Poseidon** idi. Kendilerine, kendi güçlerine pek güvendikleri için, daha delikanlıyken, tanrılardan üstün olduklarını, onların sırtlarını yere getirebileceklerini göstermek istediler. Savaş tanrısı **Ares**'i yakalayıp zincire vurdular. Bu hadiseye **Olympos** tanrıları pek içerlediler. Nasıl olur da devler, tanrıların en güçlüsü, en korkusuzu olan **Ares**'i alt edebilirdi? Hemen kurnaz **Hermes**'i gönderip, savaş tanrısını hapisten kurtarmak istediler. Bir gece **Hermes** gizlice **Ares**'in yanına vardı ve zincirlerini çözüp onu kurtardı. Bunun üzerine **Otos** ile **Ephialtes** daha da ileri gittiler. **Pelion** dağını, **Ossa** dağının üstüne koyup, göklere yükselmek istediler. Çok eski zamanlarda da **Titanlar Pelion** dağını **Ossa** dağının üstüne koyarak, **Olympos**'a tırmanmaya kalkışmışlardı. Kendilerine güvenen bu iki devin, ne yapmak istediklerini anlayan **Zeus** çok kızdı. Yıldırımlarını fırlatarak **Otos** ile **Ephialtes**'i öldürmek istedi. Fakat araya **Poseidon** girdi. Babalık şefkati ne de olsa oğullarının şımarıklığı ve küstahlığı yüzünden haklı da olsa öldürülmelerine, bir baba olarak gönlü bir türlü razı olmuyordu. **Poseidon,** hemen **Zeus**'un yanına vardı. Yalvardı, yakardı, "Ben onların terbiyesini verir, onları yatıştırırım. Sen üzülme, bu işi bana bırak." diyerek kardeşi **Zeus**'u, fikrinden caydırdı. Sonra oğullarını çağırarak, "Uslu durmalarını, tanrılara kafa tutmamalarını, kuvvetlerine güvenerek dağları sökebileceklerini ve onları birbiri üstüne koyarak, göğe çıkabileceklerini düşünmemelerini" söyledi. **Otos** ile **Ephialtes** babalarının sözlerini tutarak, iki dağı üstüste koymaktan ve göklere yükseltmekten vazgeçtiler. Fakat kendilerinin, iri yarı ve güçlü oldukları gibi güzel yüzlü, yakışıklı olduklarına da inandıkları için, bu defa kuvvet gösterisinden vazgeçip, aşk peşinde koşmak istediler. Birer **Nymphe** bulup, gönül eğlendirecekleri yerde, gözleri yük-

seklerde olduğu için dev kardeşlerden **Otos**, gönlünü **Hera**'ya verdi. **Ephialtes** de **Artemis**'i sevdi.

Tanrıların bu devleri sevecekleri şüpheli idi, ama ne olursa olsun, zorla onları kaçırmaları ve onlarla karı koca olmaları lazımdı. Aslına bakılırsa bu iki dev kardeş, sadece birbirlerini seviyorlardı, birbirlerine tutkundular. Başka kim olursa olsun sevemezlerdi, ama cinsi arzu onları bu aşk macerasına sürükledi.

Tanrıçaları nasıl kaçırabilirlerdi? İkisi de aynı zamanda sevdiklerini kaçıramazlardı. Birbirlerine yardım etmeleri lazımdı. Kur'a çektiler. Kur'ada **Artemis**'in adı çıktı. **Otos** kardeşine yardım edecekti. **Artemis** kaçırıldıktan sonra da, **Ephialtes**'in yardımıyla **Hera** kaçırılacaktı.

Günlerce ormanlarda, korularda, pınar başlarında, ırmak kıyılarında **Artemis**'i aradılar. Sonunda tanrıçayı, bir deniz kıyısında gördüler. Bakışlarından, tanrıça onların kafalarından geçeni sezmişti. Onlara yakalanmamak için koşmaya başladı. Tanrıça, denizin üstünden koşa koşa gidiyordu. Deniz tanrısının oğulları oldukları için onlar da, deniz üstünde, **Artemis**'in peşinde koşuyorlardı. Tanrıça kaçtı, devler kovaladı. Böylece **Naksos** adasına vardılar. Orada **Artemis** ansızın kayboldu. Onun yerinde, sütbeyazı dişi bir geyik peydah oldu. İki kardeş, kolay kıstırmak için, birbirinden ayrılıp ağaçların arasına daldılar. Bir süre sonra **Otos**' geyiği gördü. Aynı anda, **Ephialtes** de hayvanı gördü. Dev kardeşlerin biri, bir yanda, biri öbür yandaydı. Güzel beyaz geyik ikisinin tam ortasında kalmıştı. İkisi de aynı anda mızraklarını fırlattılar. Mızrakların fırlamasıyla aynı anda geyik kayboluverdi. **Otos**'un mızrağı **Ephialtes**'e, **Ephialtes**'in mızrağı da **Otos**'a saplandı. Dev kardeşler, oracıkta yere yıkılıp öldüler. Birbirini seven iki varlık birbirinin katili oldu ve **Artemis** de intikamını almış oldu.

ARETHUSA ile ALPHEİOS

SYRAKUSA civarında bulunan küçük **Ortygia** adasında, kutsal bir kaynak varmış. **Arethusa**' adını taşıyan bu kaynak, çok eski zamanlarda bir su kaynağı değilmiş, Yunanistan'da **Peleponesos**'un kuzey batısında, **Elis** bölgesinde yaşayan çok güzel bir kız imiş. **Artemis**'in izinden yürüyen ve onun gibi temiz kalmak isteyen bir bakire olduğundan erkeklerle hiç bir dostluğu ve münasebeti yokmuş. Yalnız avlanmaktan hoşlanır, ormanlarda dolaşmaktan ve ormanların temiz havasını teneffüs etmekten zevk alırmış.

Çok güzel bir kız olduğu için kendine gönül verenler, güzelliğinden bahsedenler bulunurmuş, fakat o, hiç bir erkeğe yüz vermez, avlanmaktan başka bir şey düşünmezmiş.

Bir gün bu güzel kız, her zamanki gibi yine ormanlarda av peşinde dolaşmış, hayli yorulmuş. O gün hava çok sıcakmış, bu sebeple yorgunluğunu daha fazla hissetmiş. O sırada önüne güzel bir ırmak çıkmış. Hiç ses çıkarmadan, yavaş yavaş akan bu ırmağın suları çok duru imiş. Irmağın derinliklerinde, kumlar üstündeki çakıl taşları, rahatça sayılabilirmiş. O çay o kadar durgun ve düşünceli imiş ki insan onun aktığından şüpheye düşebilirmiş. Beyaz yapraklı söğüt ağaçları, gümüş yapraklı kavaklar, gölgelerini, ırmağın üstüne düşürürlermiş, onun kenarlarında, en sıcak günlerde bile, yeşil bir serinlik hüküm sürermiş. Sıcaktan bunalmış ve yorgun düşmüş olan güzel avcı **Arethusa** önce suyun kenarında oturmuş, ayaklarını suya sokarak ferahlamış, sonra suyun güzelliğine ve berrak oluşuna hayran olmuş, dizine kadar suya girmiş, daha sonra dayanamamış, elbisesini çıkarmış, onları suyun üstüne doğru sarkmış olan bir söğüt dalına iliştirmiş, çıplak olarak duru ve güzel ırmağın göğsüne atılmış. Berrak ırmağın, serin suları içinde yüzerek, güzel vücudunun yorgunluğunu gidermeye çalışırken, suların içinden gelen garip bir fısıltı duymuş. Güzel avcı, hiç kimsenin bulunmadığı ve görülmediği ıssız bir yerde, yıkandığı ırmağın derinliklerinden gelen bu sesten müthiş korkmuş ve en yakın kıyıya doğru koşmuş, o sırada arkasından gelen bir ses:

— "Nereye kaçıyorsun **Arethusa?** Ben ırmak tanrısı **Alpheios**'um. Benden kaçma." diye fısıldamış. O çırılçıplak koşuyormuş. Elbiseleri öteki kı-

yıda söğüdün dalında asılı kalmış. Irmak tanrısı **Alpheios** güzel, yakışıklı bir delikanlı olmuş, çıplak kızın ardına düşmüş. Kızın çıplaklığı delikanlıyı hem tahrik ediyor, canlandırıyor, hem de ona, arzusuna kolayca ulaşacağı zannını veriyormuş.

Kız canını kurtarmak için ne kadar hızlı koşuyorsa, **Alpheios** da onu yakalamak için adeta uçuyormuş. Korkudan tirtir titreyen bir güvercin, bir atmacanın pençesinden nasıl kurtulmaya çalışırsa, kız da ona yakalanmamak için öyle kaçıyormuş.

Onlar çok koşmuşlar, dağlar, dereler aşmışlar, **Orkhomenos**' duvarlarına kadar koşmuşlar, **Kyllene** dağını aşmışlar, **Menale**'yi geçmişler, **Erymanthos**'un, buzlu tepelerini arkada bırakmışlar. **Elis** ovasına varmışlar. **Alpheios**'un hızı, **Arethusa**'yı geçemiyormuş ama, kuvvetleri dayanma güçleri müsavi değilmiş. Kızcağız yorulmaya başlamış, fakat yine de koşmaya devam etmiş. Bir çok ovaları aşmışlar, ormanları geçmişler, hiç yol vermeyen, kayalıklardan atlamışlar, yine koşmuşlar, yine koşmuşlar. Sonunda **Arethusa** arkasında kalan güneşin önüne düşürdüğü gölgelerden, delikanlının kendisine yaklaşmak üzere olduğunu hissetmiş. Fakat, belki bu bir vehimdir diye düşünürken, kendisini kovalayanın, pek gürültülü olan ayak seslerinin yaklaştığını anlamış, sonra saçlarına bağladığı kordelayı oynatan sıcak nefesini, ensesinde duyunca, artık iş işten geçtiğini bilmiş, o zaman ümitsizlikle: "Beni kurtar, beni kurtar, ben kirlenmek istemiyorum." diye candan, tanrıça **Artemis**'e yalvarmış. Tanrıça, kıza acımış onun üstüne hemen bir bulut parçası atmış, onu delikanlının gözünden saklamış.

Arethusa bulut kümesi içinde gizlenince, ırmak tanrısı sağa koşmuş, sola koşmuş, onu bulamamış. Çok üzülmüş, boş yere, kızın ayak izlerini aramış. Sonra, içi yana yana, **Arethusa, Arethusa** diye iki defa bağırmış. Bu ses, avcı kızın gönlünü korku ile doldurmuş. Bir kuzu, kurdun sesini işitince nasıl titrer ve sinerse yahut bir tavşan kendisini yakalamak isteyen bir tazının korkusundan, bir çalılığa girer orada nasıl hareketsiz kalırsa, o da öylece **Artemis**'in onun üstüne attığı bulutun içinde öylece sinmiş kalmış. **Alpheios** onu bulamadığı halde, oradan uzaklaşmamış. Kızı saklayan buluta gözlerini dikmiş, gözetlemeye başlamış. Rüzgârın bulutu dağıtmasını beklemiş. Çıplak vücudunu, her tarafından bulutun sıkıca sardığı, kucakladığı güzel kız üşümüş, soğuk terler dökmeye başlamış. Mavimtırak ter taneleri, teninin her tarafından bolca akıyormuş. Başından saçlarından, yüzünden, kollarından, göğsünden, sırtından, bacaklarından, her tarafından ter halinde bol bol sular sızarken, birdenbire, ayaklarının altından bir su kaynağının fışkırdığını hissetmiş. Sonra bütün vücudu su içinde kalmış, su olmuş.

Böylece, o tanrıça **Artemis**'in lütfu ile, güzel bir kız iken, bir su kaynağı haline sokulmuş. Onun baştan başa, su kesilen varlığı içinde, kendi insan şekli kaybolmuş. O temiz ve lekesiz kalmayı arzu ettiği için, kaynak olan güzel teninin fışkırttığı sular, hem tatlı, hem de saf ve berrak imiş.

O zaman ırmak tanrısı **Alpheios**' delikanlılığı bırakmış, tekrar ırmak ha-

line dönmüş ve kaynak olan sevgilisinin sularını kucaklamış, onunla birleşmiş. Onu, kendi içinde kucaklamış, kendini ona; onu da, kendine katmış. Fakat, **Arethusa,** yine yalnız yaşamak, bir erkekle su halinde de olsa birleşmek istememiş, bu sebeple, suları kendisini seven **Alpheios**'un sularına karışmış olmasına rağmen, kendini ona teslim etmemiş. Aşıkının kolları arasından sıyrılarak kurtulmuş, tanrıça **Artemis**'in açtığı yeraltı mecrasından sularını akıtarak, çok derinlere dalmış hatta **Hades**'in karanlık ülkesine kadar inmiş, orada yeraltı alemine, kaçırılmış bulunan kederli **Persephone**'yi bile görmüş. Böylece, güzel **Arethusa** Yunanistan'dan yerin dibine geçerek, denizin çok altından akarak gelmiş, **Syrakusa** yakınındaki **Ortygia** adasında kaynak halinde fışkırmış. Fakat **Arethusa** yine de **Alpheios**'dan kurtulamamış. Derler ki, ırmak tanrısı, sevgilisinin kurnazca kolları arasından sıyrıldığını ve yerin dibine geçtiğini görünce, o da aynı yeraltı yolundan koşarak, onu kovalamış ve o da **Ortygia**'ya kadar gitmiş. Böylece, ikisinin suyu orada yine birbirine karışmış.

Bugün, Yunanistan'daki **Alphoios** ırmağına bir tahta çanak atılsa, o çanak **Sicilya**'daki **Arethusa** kaynağından çıkarmış.

EOS ile TİTHONOS

LATİNLERİN **Aurora** dedikleri **Eos** şafak tanrıçası olup, **Hyperion** ile **Theia**'nın kızı ve **Helios** (güneş) ile **Selene** (Ay)ın kız kardeşleri idi. **Eos** (Şafak hanım), gül renkli parmakları olan, güzel ve gönül alıcı bir bakire idi. Günün ilk ışıklarını, insanlara ulaştırmakla ödevlendirildiği için her sabah, şafak vakti o, kocası **Tithonos**'un yatağını terk eder, bazan içinden çiy taneleri saçılan bir kabın üzerine doğru eğilmiş olarak, kanatlı bir tanrıça halinde, **Pegasos** kanadı atının üzerinde, elinde bir meşale olduğu halde göklere yükselmek için **Okeanos**'dan çıkar. Daha sonraları, **Eos**, kardeşi **Helios** gibi bütün gün, göklerde dolaşıyor sanılarak **Hemera** yani Gün Tanrıçası lakabını da aldı.

Eos önce **Titan Koios** ile **Euribia**'nın oğlu **Astraios** ile evlendi. Bu izdivaçtan rüzgarlar doğdu. Oğlan olan dört çocuğunun adları şöyledir: **Zephyros** (batı rüzgârı), **Euros** (Doğu - güney - doğu rüzgârı), **Boreas** (Poyraz), **Notos** (lodos). Gerçekten, gül renkli Şafak hanım **(Eos)**, denizin koynundan çıktığı vakit, hafif rüzgârlar doğmaktadır.

Şafak vaktini ve şafağı kim sevmez. Genç ve çok güzel bir kız olduğundan **Eos**, görenlerin kalplerini kolaylıkla çalıyordu. Gerek tanrılardan, gerek insanlardan ona gönül verenler sayısızdı. **Ares**'ın aklını başından aldığı için, **Aphrodite** ona düşman olmuştu. **Aphrodite** bu güzel bakireyi, bahtsız kılmak için, **Eos**'un gönlünün her tarafa akmasını, tanrıları değil, bir çok fani insanı severek günahkâr olmasını sağladı. Bu sebepten olacak, güzel Şafak hanım, kendine hiç yakışmayan, kendi inceliğine uymayan birisine, dev cüsseli **Orion**'a gönül verdi ve onu kaçırdı, sarayında sakladı, onunla kirli bir hayat yaşamaya başladı.

Bu hal tanrıların onu, kınamalarına sebep oldu. **Artemis** onun aşıkını, **Ortygia** (Bıldırcın adası) adasında, vurup öldürünceye kadar bu rezalet devam etti. Deniz tanrısının oğlu olan **Orion** öldürüldükten sonra, **Eos**' bu defa, **Herse** ile **Hermes**'in oğlu olduğu söylenen **Kephalos**'a gönül verdi. Onu da Suriye'ye kaçırdı. Güneşin oğlu olduğu bilinen **Phaeton**'u, **Eos**'un doğurduğuna inananlar da vardır. Herkes tarafından sevilen ve herkesi seven Şafak hanım, **Eos**, sonunda Anadolulu bir delikanlı olan, **Troia**'lı

İlos'un oğlu **Tithonos**'u gözüne kestirdi. Onu da Habeşistan'a götürdü. Yeni kocasından **Emathion** ve **Memnon** adlarını taşıyan iki oğlu vardı. En çok sevdiği oğlu **Memnon** Habeş kralı oldu. Sonra **Troia** savaşında **Akhilleus**' tarafından öldürüldü.

Memnon'un, öldürülmesine **Eos**' çok çok üzüldü. Bir ana olarak duyduğu ıstırab anlatılamaz. Tanrılar, güzel **Eos**'un oğlunu, anasına acıdıkları için ölmezler arasına aldılar ama, Şafak hanım, her sabah, çok sevdiği güzel oğlu için hâlâ gözyaşı dökmektedir. Şafak sökmeden evvel, gecenin serin eliyle, çiçeklerin ve otların üzerine serpilen çiğ taneleri, gül yanaklı şafak tanrıçasının göz yaşlarından başka bir şey değildir. Sessizce, ovalara, serpilen, bitkilerin yaprakları üzerinde inci gibi parlayan titrek damlacıklar nereden geliyor? Yağmur yok, hava açık. Bunlar dertli bir ananın gözyaşlarından başka bir şey değildir. Şafak vakti hayli geçince **Helios** (Güneş) doğacak, göklere doğru yükselecek ve sıcak ışınları ile kız kardeşinin döktüğü gözyaşlarını silecektir.

Eos hanımın başka çocukları da vardı. Bunlardan bir tanesi, bizim sabah yıldızı dediğimiz **Eosphoros,** öbürü, Akşam Yıldızı olan **Hesperos**'dur.

Bunlardan, **Eosphoros** her sabah annesi, gül renkli parmaklarıyla, göğün kapılarını açmadan önce o, elinde parlak bir meşale olduğu halde güneşin doğacağı tarafa ışık saçar.

Bir rivayete göre, **Keyks** de **Eos**'un oğlu idi. O, **Alkyone** (Halkyone) ile evlenmişti. Fakat karı koca kendilerini **Zeus** ile **Hera**'ya benzettiklerinden ikisi de kuşa çevrilmişlerdi. Diğer bir söylentiye göre de **Keyks** bir fırtına esnasında, denizde boğulduğundan karısı, üzüntüden kendisini denize attı. Tanrılar, kocasının acısına dayanamayan vefalı kadına acıdılar, denizde boğulan kocasıyla beraber onları, birer Martı kuşuna tahvil ettiler.

Eos, son kocası olan **Tithonos**'u çok seviyordu. **Zeus**'dan, kocasının öldürülmemesini, ona ebedi olarak yaşama imkanının verilmesini rica etti. Bu ricası kabul edildi. Fakat o, **Zeus**'den, kocasının yalnız ömrünün bitmemesini istemiş, ne yazık ki gençliğinin tükenmemesini rica etmeyi unutmuştu. O ölümsüzlükle birlikte, gençlik de istemediği için **Tithonos** günden güne kocamış, zayıflamış, halsiz düşmüştü. **Eos**'un vaktiyle tapınırcasına sevdiği kocası, iğrenç bir ihtiyarlığa düştü. Yüzünde kırışmamış yer kalmadı. Beli büküldü. Yaşıyordu, fakat sürünerek yaşıyordu. Karısı boş yere onu tanrılara mahsus **Ambrosia** ile besliyordu. Fakat hiçbir şey ihtiyarlığın önüne geçemiyordu. Çirkin, pis ve salak bir ihtiyarla başbaşa kalmak, genç ve güzel **Eos** için bir felaket halini aldı. Artık fazla dayanamadı. Sarsak kocasını sarayda bir odaya attı. Kapıları, üstüne kapattı ve onu müthiş bir yalnızlıkla başbaşa bıraktı. Zavallı ihtiyar ölmüyordu ki kurtulsun. İğrenç bir ihtiyarlıkla geçen ömrün ne kıymeti olur? **Tithonos,** tanrılardan öldürülmesini istedi. Ama, bir kere ölümsüz olmuştu, artık ölemezdi. Durmadan yaşlanıp öylece yaşıyacaktı. Zavallı ihtiyar, kapatıldığı odada, sabahtan akşama kadar kendi kendine konuşarak yaşıyordu. Sonunda, tanrılar, **Tithonos**'un haline acıdılar

ve onu, Ağustos böceği yahut cırcır böceği haline getirdiler ve hapsedildiği yerden kurtardılar.

O günden beri "Cırcır böceği" çenesi düşük, geveze bir ihtiyar adam olduğundan, durup dinlenmeden ötmektedir.

Eos ve **Tithonos** mitinde geçen, kara derili insanlar diyarı Habeşistan, **Yunanlıların** inancına göre "Güneş memleketi" idi. Güneş ve Şafak karanlıklar içinden çıktığı için oradan geliyordu. Aslında **Tithonos** mitinde, günün geçirdiği safhalar, şairane bir şekilde anlatılmaktadır. Gün, her sabah, yeniden doğduğu için, ölümsüzdür ve ölmezler arasına karışmıştır. Fakat, sabahleyin tazeliği ve güzelliği ile Şafağın sevgisine layık olduğu halde, akşamüstü ihtiyarlar, zayıf düşer, nurunu kaybeder. Şafağın, gönül verdiği **Orion** deniz tanrısının oğludur. Şafak, denize ne güzel düşer.

Tithonos' bir rivayete göre **Troia** kralı **Priamos**'un kardeşidir. **Anadolu** dağlarında bilhassa **İda** (Kaz dağında), şafak ne güzel söker!

POMONA ile VERTUMNUS

VAKTİYLE Roma'lılar zamanında İtalya'da Latium bölgesinde, **Pomona** adında bir peri kızı yaşıyordu. **Hamadryad**'lardan olan bu peri kızı, arkadaşlarına benzemezdi. Ötekiler gibi, ormanlardan, korulardan hiç hoşlanmazdı. Sadece meyveleri, meyve bahçelerini sever, gününü bahçıvanlıkla geçirirdi. Üzüm bağlarına, meyve bahçelerine hiç kimse onun kadar candan bağlanamazdı. Elinde daima bir bahçıvan bıçağı taşır, ağaçların lüzumsuz filizlerini, onunla budar, susuz kalmış fidanları sular, meyve bahçelerinde dolaşır dururdu.

Pomona çok güzel bir peri kızı olduğu halde, **Venus**'ün isteklerine yüz vermez, evlenmeyi aklından bile geçirmezdi. Kırlarda oturanların kabalığından korkar, bahçesinin kapısını sıkıca kapardı. Bilhassa erkeklerle alışverişten çok çekinirdi. **Satyrler**'den, **Pan** ve **Silvanus**'dan daima kaçınırdı.

Yakışıklı bir delikanlı olan **Vertumnus Pomona**'ya gönlünü kaptırmıştı. Peri kızının herkese olduğu gibi ona da yüz vermeyeceğini biliyor, çok üzülüyordu. Düşündü, taşındı, **Pomona**'yı görebilmek için kaba, yırtık, pırtık bir elbise giydi, sırtına başaklarla dolu bir sepet yüklendi. Onun bahçesine gitti. Peri kızı onu, gerçekten bir çiftçi sandı, çekinmeden onunla konuştu. **Vertumnus** ne kılıkta olursa olsun, sevgilisini görüp konuştuğu için çok mesuttu. Onu şüphelendirmemek için çeşitli çarelere başvuruyordu. Ot biçerken tırpanından sıçramış sansın diye sevgilisinin yanına geldiği zamanlar, bazan şakaklarından aşağı, yeşil otlar sarkıtırdı. Bazan da nasırlı eline bir övendire alır, sanki yorgun boğaları, boyunduruktan yeni salıvermiş hissini vermek isterdi. Onu azıcık bir zaman olsun görmek, gözlerini nurlandırmak için daha ne kurnazlıklar düşünürdü! Arada sırada, asma budayacakmış gibi görünerek, eline bir bağ bıçağı alır gelir, asma budama hususunda onun bilgisinden faydalanmaya çalışır; böylece onu, biraz daha fazla görmek imkanını arardı. Bazan küçük bir merdiveni sırtlar, kapısının önünden geçer, onunla konuşma fırsatını bulunca, ağaçlardan meyve toplamaya gittiğini söylerdi.

Bazan kılıç takınıyor, asker oluyor, bazan, olta alıp balık tutmaya gidiyordu. Çeşitli kılıklar, çeşitli haller, onu tatmin etmiyordu. O sevgilisini doya doya seyredemiyordu.

Pomona'yı biraz daha fazla görebilmek için başka çareler aramaya başladı. Sonunda yaşlı bir kadın kılığına girdi. Başına, çeşitli renkli bir hotoz geçirdi, eline bir baston aldı. Şakaklarını beyaz saçlarla donattı. Senelerin, her yönden harabettiği çok ihtiyar bir kadın oldu. **Pomona**'nın neşeli bahçesine bu şekilde girdi. Onun bahçesinin olgun meyvelerini görünce: "Evet, meyve yetiştirmek hususunda, sen eşsizsin. Bahçendeki meyveler ne kadar güzel! Fakat, senin güzelliğin yanında bunlar hiç kalır. Sen güzellerin güzelisin, gel seni bir kere öpeyim..." diye söylenerek peri kızını bağrına bastı ve öptü. Fakat onun öpüşü, bir ihtiyar kadının öpüşüne benzemiyordu. Kızı öptükçe öpüyor, bir türlü bırakmıyordu. Onu bir az daha övdükten ve birkaç kere daha öptükten sonra, bahçede bulunan çiçekli bir tümseğin üstüne oturdu ve meyvelerin ağırlıklarıyla aşağı doğru sarkan dallara hayretle bakmaya başladı. Orada bulunan bir karaağaç gözüne ilişti. Bir asma, o karaağaca tırmanmış, salkımlarını onun dalları arasından gösteriyordu. **Vertumnus** asma ile karaağacın birleşmelerine hayran oldu. Ve sevgilisine, o karaağacı ve asmayı göstererek dedi ki: "Eğer bu karaağaç, asma ile arkadaş olmasaydı, kuru bir gölgelikten başka ne olabilirdi? Eğer, bu asma da, aşkla ona sarılmasaydı, tutunacak destek bulamıyacak, yerde sürünecekti." Bu arkadaşlık, sana örnek olmalıdır. Sen aşktan kaçıyorsun. Çok hata erdiyorsun. Seneleri saymış, yaşlı, tecrübeli bir kadın olarak beni dinle. Seni çok seven **Vertumnus** ile evlen. Ben onun, seni ne kadar çok sevdiğini biliyorum. O vefasız değildir. Sen onun ilk ve son aşkı olacaksın. O bütün hayatını sana verecektir. O seninle nefes alacak, seninle yaşayacak, seninle meyve yetiştirecektir. Siz elele verince tabiat gülecek, çiçekler neşelenecek, meyve ağaçları sevinçle sallanacaklar, oynaşacaklardır. Aksine eğer onun büyük ve sonsuz aşkına karşılık vermezsen **İphis**'in sevgisine karşı, duygusuz kalan kalpsiz **Anaksarete** gibi taştan bir heykele çevrilirsin. Aklını başına al **Pomona** sana yazık olmasın. Çünkü, **Venus,** aşka yüz vermeyenlerden öc almakta gecikmez. **Vertumnus**'un aşkına inan. O şimdi buradadır. O benim ağzımdan size hitabediyor, benim dilimle sızlanıyor, size ilan-ı aşk ediyor....

Bunları söyledikten sonra, dertli aşık, üstündeki kadın elbiselerini çıkarıp attı. Karşısındakinin pek güzel bir delikanlı olduğunu gören **Pomona,** önce şaşırdı, sonra çok güzel konuşan bu aşık gencin aşkını reddedemedi. Onunla evlendi.

O günden beri ikisi de el ele vererek çeşitli meyveler yetiştirmektedirler. Eğer onlar birleşmeselerdi, ağaçlar kısır kalacak, bahçeler meyve yüzü görmeyecekti.

Bazı Mitologlar, **Pomona**'yı, ağaçların meyve vermeye hazırlandıkları "ilkbahar" mevsiminin sembolü sayarlar. Onlara göre; **Vertumnus,** senenin, mevsimler boyunca çeşitli kılıklara girerek aşık olduğu, baharı aramaktadır. Baharın bağrıyanık aşıkı olan **Vertemnus**'u elinde bereket boynuzu bulunan çok güzel bir delikanlıya benzetirler. Meyve ağaçlarından alınan ilk mahsul ona ait sayılırdı.

TROİA SAVAŞI KAHRAMANLARI

PARİS — MENELAOS — AGAMEMNON — AKHİLLEUS

PATROKLOS — HEKTOR — AİAS — PHİLOKTETES — PANDAROS

NESTOR — DİOMEDES — RHESOS — BİANOR — ANTİPHUS

İSOS — EURYPYLOS — ODYSSEUS — AİNEİAS

PARİS'in HELENA'yı KAÇIRMASI

ÇANAKKALE'nin yirmibeş kilometre kadar güney batısında, bugün **Hisarcık** denilen yerde vaktiyle "**Troia**" şehri yükseliyordu. Etrafı kalelerle çevrilmiş olan bu ünlü Anadolu şehrinin, **Priamos** adında, elli çocuk babası bir kralı vardı.

Priamos'un karısı **Hekabe** bir gece tuhaf bir rüya gördü.

Kraliçe **Hekabe** rüyasında, çocuk yerine alev saçan bir meş'ale dünyaya getirdiğini ve bu meşalenin **Troia** şehrini yakıp kül ettiğini gördü.

Bu korkunç rüyanın gerçekleşmemesi için **Hekabe** bu rüyayı gördükten sonra dünyaya getirdiği bir erkek çocuğu, yok etmesi için, güvendiği bir uşağa teslim etti. Fakat, uşak, çocuğu öldürmedi. Şimdiki adı **Kazdağı** olan **İda** dağının yamacında bir derenin kenarına bıraktı. Çocuk burada beş gün, bir dişi ayı tarafından emzirildi. Sonra, bir çoban bu bebeği buldu, onu evlat edindi, büyüttü ve çocuğa **Paris** adını verdi.

Paris, büyüyüp, kuvvetli bir delikanlı olunca, **İda** dağında çobanlığa başladı. Bir gün sürüsünü otlatırken, Baş Tanrı **Zeus**'un emri ile **Hera, Athena** ve **Aphrodite** arasındaki güzellik yarışmasına hakem olmuş ve **Aphrodite**'yi ötekilerden daha güzel bularak, onun gözüne girmişti (Bak. Sayfa 95, Şekil: 22).

Bunun üzerine **Aphrodite, Paris**'in gönlüne henüz görmediği **Helena**'nın aşkını koymuştu. Aradan zaman geçti. **Paris** cesareti ile herkese kendisini saydırdı.

O, bir aralık **Ainone** ile evlendi. Fakat aklı hep **Helena**'da idi. Bu yüzden bahtsız karısını terketti ve **Aphrodite**'nin kendisine vaad ettiği **Helena**'yı aramaya gitti. Bindiği gemi Yunanistan'da **Lakonia**'nın ünlü şehirlerinden **Thérapne**' yakınlarına yanaştı. **Helena**'nın gözleri gibi parlak ve bulutsuz olan gökyüzü onu neşelendirdi. **Paris** karaya çıktı. O civarda akan **Eurotas**' ırmağında yıkandı. Temiz, şık elbiselerini giydi. Bölgenin başkenti olan ve kadınlarının güzelliği ile dillere destan olan **Sparta** şehrine doğru yola düştü.

Bu şehir o zamanlar **Atreus**'un oğlu **Menelaos** tarafından idare ediliyordu. **Menelaos**'un büyük kardeşi **Agamemnon** ise zenginliği ile meşhur **Mykenai**'in ünlü kralı idi.

Menelaos **Aphrodite** kadar güzel olduğu söylenen **Helena** ile evlenmişti. Söylentilere bakılırsa, **Helena** Baştanrı **Zeus** ile **Léda**'nın kızı idi. Uzun boyu ve muhteşem bir vücudu vardı. İri ve çok güzel olan gözlerinin tesirine kapılmamak imkansızdı. Bu yüzden onu birçok kişiler, istemiş, Yunanistan'ın en asil kahramanları, kralları ona talip olmuşlardı. Fakat babası sanılan **Tyndareos** onu her isteyene veremiyordu. Nihayet **Odysseus**'un tavsiyesi ile **Helena**'yı **Menelaos**'a vermişti.

(Şekil: 57) Paris Aphrodite'yi daha güzel buldu. Bu hal Troia'nın felaketine sebep oldu.

Paris, **Sparta** sarayının eşiğini bir misafir gibi aştığı zaman, gülyanaklı **Helena** ile karşılaştı. **Helena** Anadolu'dan gelen bu yiğit genci, şarap tanrısı **Dionysos**'a benzetti. Bu delikanlı çok güzeldi. **Helena** onun, gençliğine, güzelliğine hayran oldu. Ona uzun uzun baktı, durdu, sonunda ona:

— Sen kimsin? Necisin, nereden geliyorsun? diye sorabildi.

Paris ona şöyle cevap verdi:

— '"Ey ünlü kraliçe! **Anadolu**'da, **Hellespontos**'da, **İlion** adında bir şehrin bulunduğunu duymuşsundur. **Simois** (Orta geçit deresi) ve **Skamandros** (Menderes çayı) çaylarının kenarında bulunan ve Anadolu'nun en ünlü şehri olan yaşadığım bu yer, benim aziz vatanımdır. Onun **Apollon** ve **Poseidon** tarafından yapılmış yüksek duvarlarını, hiç bir kuvvet aşamaz. Benim babam o şehrin kralıdır. Adı da **Priamos**'dur. **Zeus**'un oğlu **Dardanos**'un neslinden gelmiştir. Bana gelince bir gün yurdumun dağlarında dolaşırken üç tanrıçanın güzellik yarışmasında bana hakemlik verildi. Ve ben **Aphrodite**'yi hepsinden güzel bulduğum için **Aphrodite**, güzellikte kendisine eş olan **Helena**'yı bana zevce olarak vaad etti. Ben buraya, denizleri aşarak bana vaadedileni almaya geldim. Beni reddetme, haydi gidelim. **Aphrodite** böyle emretti.

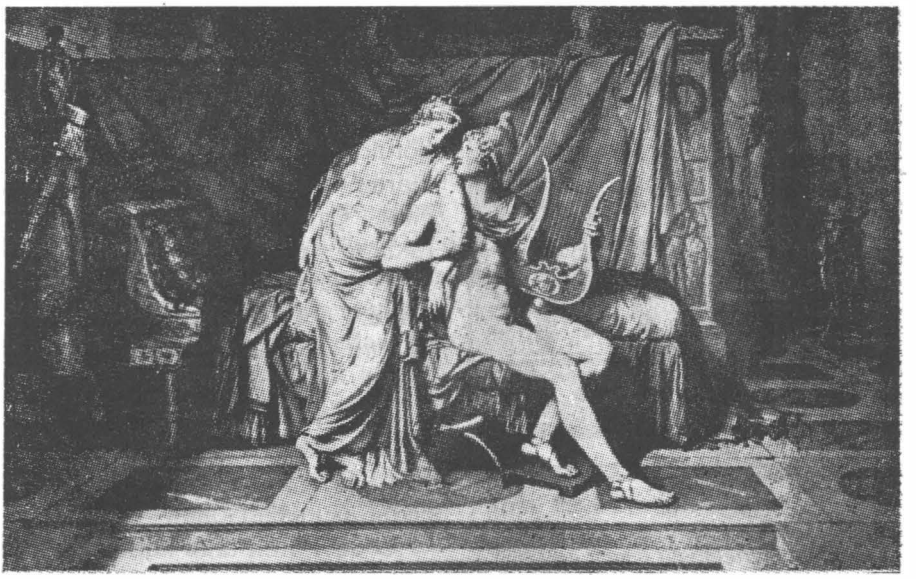
Helena bu sözleri dinlerken ıslak gözlerini yere dikmiş bakıyordu. Bu hakaretli sessizliği nasıl bozacağını bilemiyordu.

Paris tekrar:

— Gidelim, dedi. Hiç bir şeyden korkma! Dünyada, senin kocandan daha korkak bir kadın bile bulunamaz.

Nihayet, dalmış olduğu hayranlıktan kendine kurtaran **Helena:**

— Dediğin gibi olsun, aşk tanrıçasının emrini yerine getireceğim. Ve seninle **Troia**'ya gideceğim diye cevap verdi. (Şekil: 58).

(Şekil: 58) PARİS ve HELENA

Ertesi gün, şafak fani insanlara hafif uyku verir ve onlar tatlı rüyalarında uyurlarken, **Paris** yanında sevgilisi babasının şehrine doğru yol alıyordu. Bu gidiş çok tatlı bir gidişti. Mutlu aşıklar Çanakkale boğazından girip **Troia** şehrine yaklaştıkları zaman, surların üstünden, çok uzaklardan ilk defa onları Prenses **Kassandra** gördü. **Apollon**'un kahinlik öğrettiği **Kassandra**' Yunanistan'dan kaçırılan bu güzel kadının kendi yurtlarına bir felaket getireceğini anlamış, ağlamaya ve saçını başını yolmaya başlamıştı. **Troia** şehri kendisine ölüm, felaketler ve uğursuzluk getiren **Helena**'ya kapısını açıyordu.

Menelaos karısının kaçırıldığını duyunca, bir misafir prens olarak, sarayına kabul ettiği **Paris**'in yaptığı fenalıktan ötürü ondan nefret etti (Şekil: 59). Kudretli kral **Agamemnon** da kardeşinin karısının kaçırılmasına çok kızdı. Namus düşmanından intikam almak için bütün Yunanlıları **Troia**'ya karşı savaşa davet etti.

İki senelik bir hazırlıktan sonra, Yunanlılar büyük bir donanma ile harekete geçtiler. Bu büyük sefere çıkan kalabalık ordunun başkomutanlığına

*(Şekil: 57) — **Agamemnon**' karısı kaçırılan kardeşi Menelaos'u teselli ediyor.*

karısı kaçırılan **Menelaos**'un ağabeysi **Agamemnon**'u seçtiler. Bütün prensler, krallar, askerleri ile beraber onun emrine girdiler. Gemiler demir almadan önce tanrılar şerefine kurban kesmek gerekti. Bu sebeple bir çeşme başındaki büyük bir çınarın altında mihrap hazırlandı. Birdenbire, kurban henüz boğazlanmadan önce, büyük bir ejderhanın mihrabın dibinden çıktığı görüldü. Korkunç ejderha, çınara sarılarak en yüksek dallarına doğru çıktı. Çınarın en tepesinde, yaprakların arasında tünemiş sekiz serçe yavrusu vardı. Zavallı anne serçe, acı çığlıklar atarak, yavrularını ejderhanın kapmasına engel olmak istiyordu. Fakat kaderin önüne geçemedi, korkunç ejder, sekiz yavruyu da, annelerini de yuttu. Sonra yere indi ve hemen oracıkta taş kesildi kaldı.

O devrin en ünlü kahini **Kalkhas**' (Sözlüğe bakınız) insanları şaşırtan bu hadiseyi şu şekilde yorumlamıştır:

— Baş tanrı **Zeus**, bu hadise ile, Yunanlılara demek istiyor ki, bu sefer büyük sıkıntı ve güçlüklerle doludur. Fakat sonunda Yunanlılar, büyük ve ölmez bir zafer kazanacaklardır. Yılanın yuttuğu serçe sayısınca yani dokuz sene devam edecek ve onuncu senede bu Anadolu şehri Yunanlılar'ın eline geçecek, yakılıp yıkılacaktır. Bundan sonra, artık hiç bir yabancı Yunanlıların kadınlarını kaçırmaya cesaret edemeyecektir."

Kalkhas bunları söyledikten sonra Yunanlılar kurban merasimi bitince, **Aulis** limanında toplanan gemilerinin yelkenlerini şişirecek, uygun rüzgârı beklediler. Fakat, günler geçiyor, bir türlü rüzgâr esmiyordu. Her sabah kral **Agamemnon** merakla gökyüzüne bakıyor, rüzgâr çıkıp çıkmayacağını anlamaya çalışıyordu. Bazan gökyüzünde derin bir sessizlik ve hareketsizlik vardı. Dağların arasına sıkışmış bir gölde nasıl dalgalanma olmazsa, semada da hiç bulut dalgalanması olmuyordu. Gemilerin direkleri ve yelkenleri hiç kımıldamıyordu. Bazan ters esen bir rüzgâr denizi ürpertiyor, dalgaları kabartıyor, gemileri ıslatıyordu.

Yunan ordusu sabırsızlıktan homurdanıyor, başkomutan **Agamemnon** üzüntüden kendi kendini yiyordu. Neden, tanrılar gemilerin hareketini is-

temiyorlardı? Neden uygun rüzgârların esmesine engel oluyorlardı? Bunu anlamak için yine kahin **Kalkhas**'a başvurdular. Bütün hakikatı kendilerine söylemesini rica ettiler.

Kahin, Yunanlıların işine yarayacak rüzgârların tanrılar tarafından hapsedilmesinin tek sebebinin **Agamemnon** olduğunu söyledi. **Agamemnon** tanrıça **Artemis**'in sevdiği bir geyiği ormanda vurup öldürdüğü için tanrıça ona kızmıştı ve kendisine öz kızı **İphigeneia**'yı kurban etmezse, Yunanlıların işine yarayacak rüzgâr estirmeyeceğine yemin etmişti. **Troia**'nın tahrip edilmesi ve Yunanlıların zaferi bu bakirenin kurban edilmesine bağlı idi. **Agamemnon** sevgili öz kızı **İphigeneia**'yı kurban mihrabına çıkarmadığı takdirde **Menelaos**'un da intikamı alınamayacaktı."

Agamemnon kahinin bu haberini duyunca ağladı. Kalbi, evlat sevgisi ile, vatan sevgisi arasında çırpınmaya, başladı.

"Eğer kızımı kurban etmekten çekinirsem, askerler ve komutanlar benim hakkımda ne düşünürler? Şiddetli bir arzu onları sürüklüyor ve zorla kadın kaçırarak Yunanlıların namusunu lekeleyen barbarların vatanlarına doğru onları itiyor. Ben eğer tanrının emrine uymasam ve sefere iştirak etmesem, onlar kendileri giderler. Hatta Tanrıça'nın benim hakkımdaki kararını bildikleri anda, bukleli kumral saçlarından yakalayarak kızımı onlar kurbancıya götürebilirler. Yunanistan'ın şerefine kurtarmak için, bana verilen komutanlık vazifesi, lekelenir ve ben hor görülen haysiyetsiz bir insan mevkiine düşerim.

Agamemnon bunları düşünerek karısı **Klytaimestra**'ya kızını hemen alıp, **Aulis**'e gelmesi için haber yolladı. Çünkü **Myrmidon**'ların kralı **Akhilleus İphigeneia** ile evlenmek istiyordu. Karısının, kızını çok çabuk getirmesi lazımdı. Haberi götüren adama, **Agamemnon** şöyle emir veriyordu:

"Bir ok gibi uçacaksın, ağaçların gölgesinde oturmayacaksın, su içmek için, çeşmelerin başında eğlenmeyeceksin. Hatta, kendini uykuya bile kaptırmayacaksın," diyordu.

Hemen **İphigeneia**' kalbi sevinçle dolu olarak bir arabaya binip geldi. Annesi onunla beraberdi. Kızına çehiz olarak vereceği hediyeleri de yanında getirmişti.

Zavallı **İphigeneia**'nın sevinci çok kısa sürdü. Babasının onun için hazırladığı korkunç düğün oyununu öğrenince kendini yerden yere çaldı, ağladı, inledi, feryat etti. Herşeyin kendi hayatına bağlı olduğunu öğrenince **İphigeneia**' şöyle dedi:

— Madem ki, benim hayatım, Yunan kadınlarının şerefini, namusunu kurtaracak ölmeye razı oldum. Vatanımı kurtarmak için, hayatımı vereceğim."

"**Troia**'nın harap olması benim kanımın akıtılmasına bağlı olduğuna göre, vakit kaybetmeden beni kurban ediniz. Vatan uğrunda, benim boğazımı kesecek olan kılıç, bana sonsuz bir zafer kazandıracak, beni ölümsüzlerin arasına karıştıracaktır."

Bunun üzerine, iyi kalpli bakireyi **Artemis** ormanına götürdüler. Ona Tanrıça **Artemis** gibi giydirmişler, silahlandırmışlardı.

Agamemnon kahraman kızının kurban edileceği mihraba doğru yürüdüğünü görünce başını çevirdi, gözlerini mantosu ile kapadı ve ağlamaya başladı. Babasının ağladığını görünce, **İphigeneia** ona yaklaştı ve dedi ki:

— Aziz vatanım için canımı vermeye geldim. Babacığım, başımı kesecekleri mihraba beni sen götür! Hiçbir asker bana dokunmasın, başımı kesmek için havaya kalkan yalın kılıca, ben kimsenin yardımı olmaksızın kendim boynumu uzatacağım."

İphigeneia babasına bu ricada bulunurken, komutanlardan birisi, askerlerin arasında ayakta durarak, bütün kalabalığı saygı sükutuna davet etti.

Kahin **Kalkhas** kurban edilmek üzere olan **İphigeneia**'nın başını çiçeklerle süsledi. **Peleus**'un oğlu, kahraman **Akhilleus**':

— Ey **Zeus**'ün kızı, ey parlak **Artemis** Yunan ordusunun verdiği kurbanı kabul et ve bize **Troia** kalelerini yıkmak, şerefimizi kurtarmak için uygun rüzgârlar ver, diye yalvardı.

Orada hazır bulunan bütün askerler, sessiz duruyorlar ve yere bakıyorlardı. Kurbancı, sessizce kılıcını eline aldı, kurbanına vurmaya hazırlandı. Fakat, Tanrıça **Artemis** başı kesilmek üzere olan **İphigeneia**'yı, gözden kaybetti, onu aldı, kaçırdı. Kurbancının havaya kaldırdığı kılıç, **İphigeneia** yerine bir dişi geyiği kurban etmiştir.(*)

Mihran kana bulanmıştı. Yerde kesilmiş geyik yatıyordu.

Bu hali görünce, gaipten haber vermesini pek iyi bilen **Kalkhas** şöyle bağırdı:

— Tanrıça **Artemis** mihrabın üstüne bu dişi geyiği atarak, **İphigeneia**'nın yerine onun kurban edilmesini sağlamakla, kurbanımızı kabul etti. Ey askerler, uygun rüzgârlar esecektir. Hemen gemilerinize binin ve **Aulis** limanını terk edin.

Kahin bu sözleri bitirir bitirmez rüzgârlar esmeye ve yelkenler şişmeye başladı. Yunanlılar şarkılar söyleyerek, **Asya** sahillerine kaçırılmış bulunan **Helena**'yı kurtarmak için denize açıldılar.

(*) **Euripides**'in anlattığına göre, Tanrıça **Artemis**, başı kesilmek üzere iken **İphigeneia**'yı almış "**Khersoneus** — Kırım" da bulunan **Tauris**'ler bölgesine götürmüş, onu orada kendi tapınağına rahibe olarak koymuştur.

AKHİLLEUS'UN ÖFKESİ

YUNAN donanmasının Troia'ya doğru götürdüğü savaşçıların en güzeli, en yiğidi, en yenilmezi, kahraman **Akhilleus** idi. **Peleus** ile bir deniz perisi olan **Thétis**'in oğlu **Akhilleus** çok hızlı koşan ve hiç yaralanmayan, yani vücuduna ok girmeyen eşsiz bir yiğit idi. Annesi onun bütün uzuvlarını demirden müteessir olmaz bir hale sokmak için çok küçük iken onu, **Styks**'in sihirli sularına daldırmıştı. Annesi onu suya daldırırken bir topuğundan tutmuş, öyle daldırmıştı. Annesinin tuttuğu yer suya değmemişti. Bu sebeple **Akhilleus**'un yalnız sihirli suya değmeyen topuk kemiğinden başka her yeri demir işlemez, yaralanmaz olarak kalmıştı.

Babası, **Akhilleus**'u iyi yetiştirmesi ve terbiye etmesi için, **Pelion** dağının yamaçlarında, bir mağarada oturan **Kentaur**'ların en bilginlerinden olan **Khiron**'a göndermişti.

Akıllı **Khiron**, ünlü öğrencisinin vücudunun kuvvetlenmesi için, onu kurtların ve yaban domuzlarının kemiklerinin iliği ile besliyordu. Bu rejim sayesinde, daha çok küçük iken o çocuk eliyle en ağır mızrakları, havaya kaldırıp sallayabiliyordu.

Akhilleus altı yaşına bastığı zaman rüzgâr gibi koşuyor, koşuda geyikleri geride bırakıyordu. O yiğitlikle, arslanları bile korkutuyor, yakaladığı arslanları sırtına yükleniyor, alıp öğretmeni **Khiron**'a getiriyordu. **Khiron** ona daha başka şeyler de öğretmişti. O, öğretmeninden çalgı çalmasını, yaraları tedavi etmesini, otların işe yarayan gizli hassalarını, güzel vasıflarını da öğretmişti.

Akhilleus dokuz yaşına geldiği zaman meşhur kahin **Kalkhas** ilerde olacak bazı vakaları haber verdi. Kahinin ifadesine göre; Troia şehri, **Akhilleus** olmadan zaptedilemeyecekti. Fakat, şehrin Yunanlılar eline geçmesinde arslan payı olan ve onsuz ele geçirilemeyecek bulunan, meşhur şehir aynı zamanda **Akhilleus**'un da ölümüne sebep olacaktı. Gerçekten kahin **Kalkhas** eşsiz kahramanın **Troia** surları altında öleceğini haber veriyordu.

Akhilleus'un annesi oğlunun başına gelecekleri öğrenince, onun kaderini değiştirmeye yeltendi. Ona kızların giydiği güzel süslü bir kız elbisesi

giydirdi. Ve **Skyros** adası kralı **Lykomedes**'e götürdü, evlatlık olarak ona takdim etti, kral da bu güzel kızı aldı, kendi öz kızları arasına karıştırdı.

Fakat Yunanlılar **Troia** seferine çıkmadan önce **Akhilleus** olmadan **Troia**'nın alınamayacağını bildikleri için, onun gizlendiği yeri öğrendiler, **Skyros** adasına bir heyet göndererek kraldan genç kahramanı istediler. Kral, **Lykomedes Akhilleus**'un sarayında gizlendiği haberini kabul etmedi. Gelen Yunanlılara sarayını aramalarına bile müsaade etti. Gelenler arasında kurnaz ve akıllı **Odysseus** da vardı. O kralın kızlarını çağırttı, gözlerinin önüne elmaslar, inciler, kıymetli, gözalıcı kumaşlar, süslü elbiseler serdi, ayrıca kadınlara mahsus bu değerli hediyeler arasında bir mızrak, bir de kalkan bulunuyordu. Kralın kızlarına bu hediyeleri almaları söylenirken, bir trampet çalınmaya başlandı. **Akhilleus** trampet gürültüsünü duyarak kaçışan kızların arasından çıktı, üstündeki kadın elbisesini yırtarak, **Odysseus**'un hazırladığı mızrağı, kalkanı aldı ve bir asker gibi savaşa koşmak istedi. Kalbinde savaş zevki duyan **Akhilleus** üstündeki kadınlık maskesini attı ve arkadaşı **Patroklos** ile beraber **Troia** savaşına katıldı.

Akhilleus Troia savaşlarında büyük yararlıklar gösterdi. Pek uzun süren bu savaşın daha ilk senesinde, yirmi üç Anadolu şehrini tahrip etti. **Troia** civarında bulunan bu şehirlerden **Lyrnessos** şehrinin zapt ve tahribinden sonra ele geçirilen esirler arasında bulunan **Briseis** adında güzel ve genç bir kız **Akhilleus**'un eline düştü ve onun çadırına götürüldü.

Bu hadiseden az bir zaman sonra yine **Troia** bölgesinde bulunan **Khrysa** kalesi ele geçirildi. Bu defa da **Agamemnon**'un hissesine, **Khrysa** şehrinin **Apollon** mabedinde rahibe olan, **Khryseis** adındaki bir bakire düşmüştü.

Yunan ordusu, **Troia**' bölgesine çıkarma yaptıktan ve **Troia** kalesi yakınlarında kamp kurduktan sonra, **Khryseis**'in babası, çok kıymetli hediyelerle geldi, kızının kölelikten kurtulması için her şeyini vereceğini yalvararak, ağlayarak rica etti.

O bütün Yunanlılara, bilhassa **Agamemnon** ve **Menelaos**'a yalvarıyordu.

— Ey **Atreus**'un şerefli oğulları ey kahraman Yunanlılar, bana acıyınız! Kızım **Apollon** mabedinin rahibesi idi. Ateşten oklarını çok uzaklara fırlatabilen güneş tanrısı **Apollon**'dan korkuyorsanız, kızımı para mukabilinde serbest bırakınız.

Bütün Yunanlılar arasında yalnız **Agamemnon** yalvaran, yakaran babaya acımadı, onu hakaretlerle, tehditlerle daha çok yaraladı. Ona şunları şöyledi.

— Ey ihtiyar! Bu gemilerin yanından defol git. Buralarda kalmamaya ve bir daha gözümüze görünmemeye dikkat et. Çoktan benim olan kızını, sana artık geri veremem, boş yere uğraşma! Çabuk, buralardan çekil git. Kendi yurdunun mavi semasını bir daha görmek isteğinde isen, yalvarma ve sızlanmalarla beni kızdırma!

İhtiyar, zavallı baba, bu tehditlere boyun eğdi, yüreğinde acılar, gözünde yaşlar, sahili takip ederek oradan uzaklaştı. Deniz sahilinde dalgalar kudurmuş, hiddetli hiddetli kıyıya çarpıyor, köpürüyordu. Dertli babanın hıçkırıkları duyulmuyordu. Fakat, **Apollon** herşeyi görüyor ve duyuyordu. Kendi mabedinin rahibesine yapılan bu muameleden ötürü hiddetlendi ve Yunan ordusunun üzerine öldürücü vefa oklarını savurdu. Her tarafta askerler düşüp ölüyorlardı. Dokuz gün süresince cesetleri yakan ateşler hiç sönmedi. Onuncu gün **Akhilleus** bu kadar felaketlere üzülerek bütün Yunanlıları topladı ve onlara şunları söyledi:

— Dostlarım, dedi. Harp ile hastalık bizi mahvetmek için birleştiler. Az zaman sonra başarıya ulaşamadan, utanç içinde, yurdumuza döneceğiz. Bu felaketleri önlemek için hangi çarelere başvurmamız gerektiğini Tanrı **Apollon**'a danışmalıyız.

O sırada kahin **Kalkhas** ayağa kalktı ve şu sözleri söyledi:

— Ey büyük **Akhilleus**, Tanrıya danışmak için bana emir verdin. Ben de çekinmeden her şeyi söyleyeceğim: Tanrı **Apollon,** kendi tapınağının rahibesinin ve onun ihtiyar, dindar babasının intikamını alıyor. Çünkü **Agamemnon** o zavallı ihtiyara hakaret etti ve onun esir kızı **Khryseis**'i serbest bırakmadı. Güzel yanaklı kızını, dertli babasına geri vermez isek tanrı Apollon başımıza daha bir çok belalar, felaketler yağdıracaktır.

Kahinin bu sözlerine **Agamemnon** şöyle cevap verdi:

— Uğursuz haberci diyerek kahinin yüzüne korkunç bir şekilde baktı. Haber verdiğin gibi ise, ben **Apollon**'un cezalarından kurtulmak için kızı babasına vermeye razı oluyorum. Fakat bana bu kızın yerini tutacak başka birini mükafaat olarak kim verecek?

— Nasıl başka bir mükafat istiyorsun? diye hiddetli **Akhilleus** onun sözünü kesti. Yunanlılar buna mecbur mudur, bizim tarafımızdan zaptedilen bütün şehirler talan ediliyor ve herkes hissesine düşeni alıyor. Sen şimdi elinde bulunan esir kızı babasına geri ver. **Zeus**'un müsaadesi ile **Troia** şehri alınırsa sana bu iade ettiğin üç misli mükafat verilir.

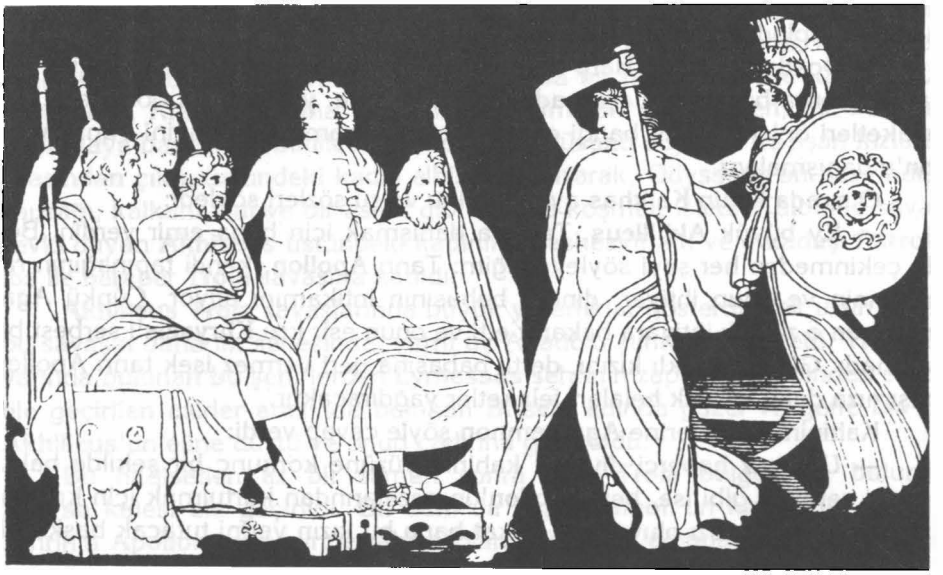
Kral **Agamemnon**, **Akhilleus**'a şöyle cevap verdi:

— **Akhilleus!** Sen ve senin gibi kahramanlar, benim cesaretimin mükafatını geri vermemi istiyorlarsa, veririm fakat geri verdiğime eşit bir ödül istemek de benim hakkım. Bana sen **Briseis**'i ver. Sen vermezsen ben gelir kendim, senin çadırından onu alırım.

Bu sözleri duyunca **Akhilleus**'un kalbi hiddetle doldu, kaynadı ve kendine hakim olamadı. Açgözlü haris, doymaz Agamemnon'a şöyle hitap etti:

— Senin dilin, kendini beğenen ve edepsizce konuşan bir alçak, bir cani dili gibi konuşuyor, bu kadar insanın huzurunda bana hakaret ediyor. Büyük zaferler kazanarak elde ettiğimi, beni korkutarak, benden kapmak istiyorsun. Ben buraya, senin ailenin şerefini kurtarmak için ölümü göze alarak geldim. Yunanlıların en kahramanlarının katıldığı bu harbin alçaklıkla lekelenmesini, başarısızlıkla bitmesini istemiyorum. Bu hakaretinden pişman

olacaksın, sen bir dağ köpeği gibi küstah bakışlı, fakat bir dişi geyik gibi korkak yüreklisin, gün gelecek, Yunanlıların, **Troia**'lıların vuruşları ile, sonbahar yaprakları gibi döküldüğünü görecek ve o sıralarda **Akhilleus**'un muharebeye katılmasını ısrarla isteyeceksin, fakat o zaman iş işten geçmiş olacak." (Şekil: 60).

(Sekil: — Akhilleus'un öfkelenmesi.

Akhilleus bu sözleri söyledikten sonra sevgili arkadaşı ve diğer dostları ile beraber çadırına çekildi.

Agamemnon Khryseis'i babasına yolladı. Kızın geri gönderilmesinden sonra **Apollon**'un kızgınlığı geçti, öldürücü intikam oklarını Yunanlıların üzerine artık yağdırmadı.

Fakat **Agamemnon** kahraman **Akhilleus**'a savurduğu hakareti unutmadı ve onu sözde bırakmak istemedi, iki hizmetçi çağırdı ve onlara şöyle emir verdi:

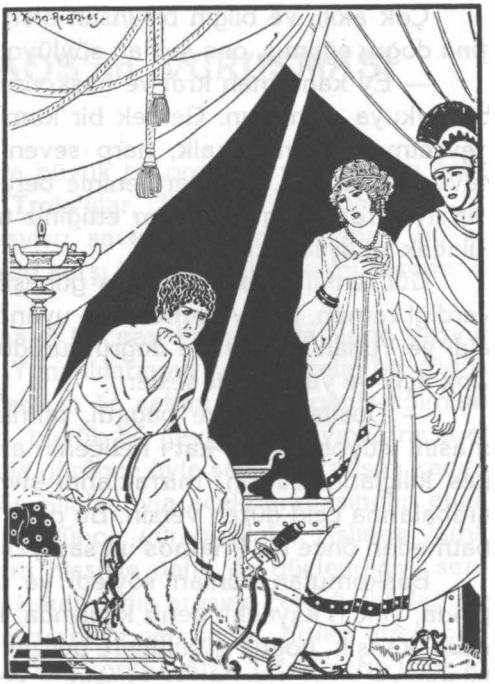
— Gidin, **Akhilleus**'un çadırında bulunan genç kız **Briseis**'i yakalayın, buraya getirin.

Gönderilen adamlar, Anadolu'nun **Lyrnessos** şehrinin fatihini çadırının önünde oturmuş buldular. Onu hiddetli bir halde gördükleri için başkomutan, kral **Agamemnon**'un emrini ona söylemeye cesaret edemediler. **Akhilleus** onların şaşkınlığını görünce:

— Bana yaklaşın, dedi. **Agamemnon** sizi **Briseis**'i almak için gönderdi

değil mi? Alın, onu götürün. Fakat şunu bilin ki ben artık muharebeye katılmayacağım ve buradan gideceğim, kaybolacağım. Ben olmadan yapılacak savaşın, Yunanlılara zafere ulaştırmayacağını herkes biliyor. Yunan ordusunun nankör başkomutanı yardıma çağırmak istediği zaman artık beni bulamayacaktır, bunu ona söyleyin, dedi. Sonra cesur **Patroklos**'a dönerek: "Güzel esir **Briseis**'i çadırdan çıkar, bu iki hizmetçiye teslim et." dedi.

Patroklos ünlü dostunun emrine uyarak, **Briseis**'i, **Akhilleus**'un çadırından çıkardı ve gelen adamlara teslim etti. Güzel yanaklı esir kız, istemeyerek, üzülerek **Agamemnon**'un adamlarının arkasından gidiyordu. Çetin savaşların tatlı mükafatlarının uzaklaştığını görünce, **Akhilleus**'un kalbi yandı, ağlamaya başladı (Şekil: 61). O, çok üzgün olarak arkadaşlarından ayrıldı, yalnız başına köpüklü denizin kıyısına doğru yürüdü. O gün Çanakkale boğazı sakin değildi. Deniz, **Akhilleus**'un kalbi gibi heyecanlı heyecanlı çırpınıyordu. Kederli **Akhilleus**, sahilde kumların üzerine uzandı, dalgalara bakmaya başladı, ıstıraptan yanıyordu, onun büyük kalbi, teselli bulamıyor, yanıp yakılıyordu. Oğlunun perişan ve üzgün halini gören, bir deniz perisi olan annesi **Thetis** birdenbire dalgaların arasından çıktı ve oğlunun yanına geldi ve ilahi eliyle onu okşamaya başladı. Ona:

(Şekil: 61) — Briseis'i Akhilleus'un çadırından alıyorlar.

— Oğlum! dedi. Hangi kederlere kendini kaptırdın?... Neden bu kadar mustaripsin. Benden hiç bir şeyi saklama, ne derdin varsa söyle. Bana açıkça isteklerini bildir. Senin kalbine batan dikenleri ancak anne eli çıkarabilir, gönülde açılan yaraları ancak anne eli sarabilir, haydi oğlum, çekinme, her şeyi anlat bana!

Akhilleus annesine cevap vererek dedi ki; **Zeus**'dan, **Troia**'lıları korumasını dile, Yunanlılar, bozguna uğrayınca, başkomutan, çaresiz kalacak, küçük gördüğü ve kalbini kırdığı kimseye boyun eğecek, böylece incitilen oğlunun şerefi kurtulacaktır.

Dalgalı saçları olan, güzel deniz perisi **Thetis** oğlunu boğazın ke-

narında, kumlar üzerinde bırakarak **Olympos**'a doğru yükseldi. Baş tanrının yanına geldi. Bir eliyle, göklerin hüümdarının dizlerini kucaklıyor, diğer eliyle onun vakur çenesini okşuyordu. Yıldırımlar fırlatan tanrıya **Thetis**' isteklerini arzetti. **Zeus**, **Thetis**'e istediğinin yerine getirileceğini vaadetti. Ve hemen kral **Agamemnon**'a cazib bir rüya gönderdi. O sırada, başkomutan, gecenin karanlıklarına bürünen çadırında, rahat bir uykuya dalmıştı. Bu sırada, bir rüya görmeye başladı:

Çok akıllı ve bilgin bir insan olan **Nestor** gelmiş, **Agamemnon**'un başına doğru eğilmiş, ona şunları söylüyordu:

— Ey kahraman kral ve başkomutan **Agamemnon**, sen şu anda derin bir uykuya dalmışsın. Gerçek bir komutan, bütün gece uyuyarak bedenini gevşetmez. Hemen kalk, harp seven Yunan ordusunu uyandır ve onları savaş safına sok. Tanrılar seninle beraberdir. Onların senin lehinde bir kararları vardır. Bugün hücum ettiğiniz takdirde **Troia**'nın kuvvetli surları yıkılacak ve aşılacaktır.

Gül renkli Şafak, dünyaya güneşin geri gelmek üzere olduğunu haber verdiği zaman, Kral **Agamemnon** uyandı. Kalktı, giyindi. Eline krallık asasını aldı ve Yunan gemilerine doğru yürüdü. Habercileri çağırdı, orduyu topladı. Çok açık ve yüksek bir sesle:

— Dostlarım, diye bağırdı, tanrılar bugünün bir muharebe günü olmasını istiyor, bugün kat'i neticenin alınacağı bir gün olacaktır. Şimdi herkes kılıçlarını bilesin, mızraklarını sivriltsin, kalkanlarını hazırlasın. Savaş arabalarına çeki düzen versin. Bu gece gördüğüm rüya gerçekleşirse, güneş batmadan önce biz **Priamos**'un sarayını ele geçireceğiz."

Başkomutan bunları söyledi ve bu sözler üzerine Yunanlıların kampında, yalçın kayalıklı deniz kıyısında, fırtınalı havalarda dalgaların çıkardığı uzun, karışık, boğuk gürültülere benzer bir gürültü aksetti. Vatanlarından, ailelerinden uzak bir Boğaz kıyısında sürüp giden ve netice alınamayan bir harbin biran evvel bitmesi isteniyordu. Bu yüzden askerler muharebeyi; beklemeye tercih ettikleri için bu sözlerden sevindiler, neş'e çığlıkları atarak silahlarını almaya koştular.

Anadolu dağlarının tepelerinden doğan güneş ışıklarını Çanakkale Boğazının oynak dalgaları üstüne serperken, silahlanan Yunan askerlerinin tunç kalkanlarında mızraklarının demirlerinde, miğferlerinde de parlıyordu.

Skamandros ırmağının geçtiği ovayı, Yunanistan'ın yüzlerce şehrinden gelen ve bir komuta altında hareket eden ordu doldurmuştu. Onların ayakları altında yer sarsılıyordu.

PARİS ile MENELAOS'un VURUŞMASI

ZEUS'un habercisi **İris Troia**'lılara büyük bir ordunun yaklaştığını haber verdi. **Hektor**'un çağırısıyla, **Troia**'lılar, kalelerini müdafaaya hazırlandılar. Şehrin kapıları açıldı. Sayısız savaşçı ve harp arabası bu kapılardan dışarıya döküldü. Her iki ordu karşı karşıya geldi ve muharebe vaziyeti aldı.

Menelaos'un karısı güzel **Helena**'yı kaçıran **Paris Troia**'lıların başında göründü. İki tunç harbeyi sallayarak Yunanlıların en yiğidini çetin bir döğüşe çağırdı. **Ares**'in sevdiği **Menelaos Paris**'in ön saftan ayrılıp geniş adımlarla ilerlediğini gördü. Acıkmış bir arslan, büyük bir geyiğe rastlayınca nasıl sevinirse, **Menelaos** da **Paris**'i karşısında görünce öyle sevindi, karısını kaçıran alçak misafirinden öcalacağını umdu. Silahlarıyla acele arabasından atladı. **Paris** Yunan ordusunun başında onu görünce, yüreği sıkıldı. Aslında yaman bir savaşçı olan **Menelaos**'un intikam hissiyle daha da güçlendiğini sezdi. **Paris**' ölümden kurtulmak için kendi askerlerinin arasına çekildi. İki dağ arasındaki bir derede bir yılan gören yolcu, nasıl geri sıçrar, dizleri titrer, benzi solarsa, **Paris** de **Atreus**'un oğlundan öyle korktu. Atak **Troia**'lıların içine karıştı. **Hektor** ona acı sözlerle çıkıştı:

— Güzelliğinden başka bir şeyi olmayan alçak, kadınlaşmış savaşçı, yalancı pehlivan, Sefil **Paris!** Hiç doğmayaydın, yahut, düğün gecesinden evvel öleydin, Tanrıların daha hoşuna gidecekti. Ölüm, elbette, herkese rezil ve rüsva olmaktan daha iyidir. İşte, cesur Yunanlılar seninle eğleniyorlar. Onların alaylı kahkahalarını işitmiyor musun? Onlar senin, safların dışında, teke tek mertçe döğüşeceğini sanıyorlardı. Çünkü, yüzün çok güzel, fakat kalbinde ne kuvvet, ne cesaret var. Madem ki korkaktın, niçin denizler aştın, uzak bir memleketin döğüşçü insanlarının akrabası olan en güzel genç kadını kaçırdın? Baban için, yurdun için, bütün yurttaşların için ne büyük felaket! **Menelaos**'u beklemeye cesaret edemedin. Fakat **Troia**'lıların sabırlı ve saygılı insanlar, yoksa sebep olduğu felaketler için hemen seni taşa tutarlardı.

Çok güzel saçları olan **Paris:**

— **Hektor** beni haksız yere azarlıyorsun, diye cevap verdi. Senin dilin

çok acı, kalbin, kütüğü yaran, gemi yapıcısı amelenin kuvvetini artıran bir balta gibi daima azgın, göğsündeki ruh işte böyle zaptolunmaz bir halde! Aslında benim ruhum ne değersiz, ne de kuvvetsizdir. Benim, şimdi teke tek savaşmamı istiyorsan **Troia**'lılarla, Yunanlıları tut. **Menelaos**'la, ben, ikimiz herkesin ortasında, **Helena** için döğüşelim. Kim üstün gelirse **Tyndareos**'un güzel kızını alsın, o götürsün.

Hektor, bu sözlerden son derece sevindi. Ortasından tuttuğu mızrağıyla, **Troia**'lıların alaylarını durdurdu. İleri fırladı. Uzun saçlı Yunanlılar, onun üzerine ok, taş yağdırıyorlardı. **Agamemnon** yüksek sesle bağırdı:

— Durun Yunanlılar, vurmayın, oynak tolgalı **Hektor**'un galiba söyleyecek bir sözü var!

İki taraf derin bir sessizlik içinde durdular. **Hektor** düşmanlara **Paris**'in tekliflerini söyledi. Onlar da kabul ettiler. Yunanlılar da **Troia**'lılar da, nihayet bu uğursuz harbin biteceğini umarak sevindiler. Arabalarından indiler, öldürücü silahlarını çıkarıp yerlere bıraktılar. Bu esnada **Odysseus** ile **Hektor,** ilk önce kimin kargı atacağını anlamak için, bronz bir miğferden kur'a çektiler. **Priamos**'un oğlu gözlerini başka tarafa çevirerek, kurayı çekti.

Böylece teke tek vuruşmada ilk hücum hakkı **Paris**'e isabet etti.

Paris parlak bir zırh giymişti. Başında güzel, süslü bir miğfer, sol elinde kuvvetli bir kalkan, sağ elinde sağlam bir mızrak vardı. Belinde usta ellerden çıkmış bir kılıç sallanıyordu.

Öte yanda **Menelaos** da tepeden tırnağa, en kuvvetli, öldürücü silahlarla donanmıştı. İkisi de **Troia**'lılarla, Yunanlıların arasından çıkarak ilerlediler. Birbirlerine fena bakıyorlardı. Herkes dehşetle gözlerini onlara dikmişti. Mızraklarını oynatarak karşı, karşıya geldiler.

İlk önce, **Paris** ince uzun mızrağını savurdu. **Menelaos**'un parlak kalkanını vurdu. Fakat tunç kalkan delinmedi. Kalkanın üstünde, mızrak eğildi, iki büklüm oldu. Sıra **Menelaos**'a gelince o da mızrağını salladı attı. Mızrak, güzel **Paris**'in cilalı kalkanına saplandı. **Troia**'lı kahramanın kalkanını deldi, kıymetli zırhını parçaladı ve kaburgasının yanından sürtünerek gömleğini yırttı. **Paris** eğilmeseydi, ölümün pençesine düşecekti. Bunun üzerine **Menelaos** gümüş çivili kılıcını çekerek, nefret ettiği hasmının tolgasının kenarına indirdi o kadar kuvvetle vurdu ki, üç dört parça olan kılıç elinden düştü. **Agamemnon**'un silahsız kalan kardeşi bir hiddet çığlığı attı. Gözlerinden ateşler saçarak kudurmuşçasına **Priamos**'un oğlunun üzerine atıldı, yere yatırdı tolgasının püskülünden tuttu, onu Yunanlılara doğru yerde sürükledi...

Tolgayı, çenenin altına bağlayan güzel işlemeli kayış, **Paris**'in nazik boynunu boğuyordu. Eğer **Zeus**'un kızı **Aphrodite**' bu hali görerek, öküz gönünden yapılmış kayışı koparmasaydı **Menelaos** onu böyle sürükleyecek, büyük bir şan kazanacaktı. Boş tolga, **Menelaos**'un elinde kaldı. Bu tolgayı, başının üstünde döndürdü. Salladı, Yunanlıların arasına fırlattı. Sonra, tunç kargısı ile **Paris**'i öldürmek için geri döndü... Kargı ile **Troia**'lı kahramanı

delik deşik edecek, öcünü alacaktı. Fakat **Aphrodite** ilahi kuvvetiyle onu kesif bir buluta sararak, kolaycacık havaya kaldırdı, götürüp, **Helena**'nın odasına, güzel kokulu yatağının üstüne bıraktı (Şekil: 62).

Aphrodite sonra, yüksek surların üstünden meydandaki döğüşü seyreden **Helena**'nın bulunduğu yere gitti. Ona **Paris**'in yanına dönmesini söyledi.

Tyndareos'un güzel kızı, kuleden inerek kocasının yanına giderken, savaşa katılmayarak, surların üstünden döğüşü seyreden ihtiyar **Troia**'lıların yanından geçiyordu. **Helena**'nın saçlarından ve elbisesinden etrafa yayılan güzel kokuyu ciğerlerine çeken ve onun eşsiz güzelliği ile büyülenen ihtiyarlar, yavaş sesle birbirlerine şöyle diyorlardı:

— "**Zeus** hakkı için, böyle bir kadın uğrunda biz **Troia**'lıların da, Yunanlıların da çektiğimiz ızdıraplar, uğradığımız sıkıntılar değer mi diye düşünürsek haksızlık etmiş oluruz. Bu bir kadın değil, **Olympos**'da oturan tanrıçalardan birisi olsa gerek."

(Şekil: 62) Aphrodite Paris'i bir buluta sararak havaya kaldırdı.

Bu sırada, **Menelaos** savaş yerinin etrafında bir arslan gibi koşuyor, **Troia**'lıların saflarına kadar girerek, kaybolan hasmını arıyordu. Fakat bu aramalar boşuna idi.

Bu esnada, Yunan ordularının baş komutanı **Agamemnon** gür bir sesle şöyle bağırıyordu.

— Beni dinleyiniz Ey **Troia**'lılar! Ey **Dadanos** oğulları! Zafer hiç şüphesiz, harp tanrısının sevdiği **Menelaos**'undur. Haydi! **Helena**'yı ve hazinelerini bize geri verin!

Bütün Yunanlılar, neş'e çığlıkları atarak bu haklı sözü tasvip ederek alkışladılar. Hatta **Troia**'lılar da, bu haklı teklifi belki uygun bulacaklardı. Fakat **Troia**'nın tahrip edilmesini isteyen **Athena Olympos** dağından aşağı indi; **Troia**'lıların yardımına gelmiş bulunan **Lykia**'lıların arasına girdi. Ok atmakta pek mahir olan **Lykaon**'un oğlu, **Pandaros**'u şeref ve zafer kazanacağı vaadiyle kandırdı. **Pandaros**'un attığı ok, **Menelaos**'un böğrüne

saplandı, onu yaraladı. Kanın akıtılması mütarekeyi bozdu. **Agamemnon** ve bütün Yunanlılar büyük bir hiddete kapıldılar. Mütarekeyi bozanların leşleriyle kartallara ziyafet çekmeye söz verdiler. Hemen silahlarına sarıldılar, savaş hattına girdiler. Fırtına ile sürüklenen dalgalar gibi Yunan askerleri, derin ve sıkışık olarak ilerliyorlardı. Yüzlerce çeşit halktan ibaret olan bu muazzam orduda, her komutan, kendi askerine emrediyor, ordu sessizce ilerliyor, amirlerine öyle itaat ediyorlardı ki bu kadar halk sanki, dilsiz sanılırdı. Sayısı çok olan, bu Yunan devletlerinin orduları, **Agamemnon**'un komutası altında savaşa atıldılar.

Troia'lılara gelince, onların askerleri, geniş kalkanlarını siper alarak, Yunanlıların hücumuna karşı koyuyorlar, mızraklarını savuruyorlar ve kuş sürüsü gibi intizamsız çığlıklar atıyorlardı. Korkunç ve kavgacı **Ares**' **Troia**'lıları canlandırıyor, sakin kararlı savaşçı, tanrıça **Athena** da Yunanlıları alevlendiriyordu.

İki ordu, önce birbiri üstüne, bulutlar gibi ok yağdırdı. Sonra, mızrak, mızrağa, kalkan kalkana, dişe diş başbaşa çarpışıyor, birbirlerinin üzerine saldırıyorlardı. Muharebe meydanından korkunç gürültüler, dehşetli yaygaralar yükseliyordu. Galiplerin zafer naralarına; yaralıların iniltileri, acıklı feryatları karışıyordu. Ölmek üzere olanların ümitsiz haykırışları, işitiliyordu.

Anadolu sahilinin kara toprağı, savaşçıların kanını emiyor, kızarıyordu. Ova, yavaş yavaş cesetlerle doluyordu. Bazı savaşçılar, rüzgârın kökünden söküp attığı ağaçlar gibi yere yıkılıyor ve yıkılırken yere çarpan kalkanlarının, silahlarının sesi aksediyordu. Yenilmesi imkansız olan kader, bir çok babaların, annelerin çocukların gözlerini yollarda bırakacaktı. Birçok delikanlı; baba ocağına dönemeyecek, yaşlı annelerinin dizlerine kapanamayacak, ağlayarak yollarını bekleyen çocuklarını bağırlarına basamayacaktı.

Yunanlılar, her ne kadar **Troia**'lıların müthiş karşı koymaları yüzünden sarsılmıyor, gerilemiyorlarsa da bir karış bile ileri gidemiyorlardı. **Troia**'lıların, kuvvetli, azgın atlarının çektiği muharebe arabaları, gökyüzüne toz bulutları yükseltiyordu. Gözüpek **Troia**'lı yiğitlerin karşı hücumları, **Yunanlıları** geri atamıyorsa da, onları, gittikçe kuvvetten düşürüyordu. Bu hali görünce **Athena Olympos**'dan aşağı indi. Savaşçılardan **Stentor**'un kılığına girdi ve gür sesle haykırdı:

— "Ey **Yunanlılar** ırkınızın şerefi, alçalacak, size ne oldu? Kahraman **Akhilleus** saflarınızın arasında bulunduğu zaman, **Priamos**'un oğulları, korkularından surlarını kapısından başlarını çıkaramazlardı. Onun cesaretinden ve mızrağının kuvvetinden ödleri kopardı. Şimdi onlar, kalelerinden uzakta sizinle çarpışıyorlar, hatta sizi anavatana geri götürecek gemileriniz bile onların tehditi altına girmiştir."

Bu sözler **Agamemnon**'un askerlerini cesaretlendirdi. Ve onların daha şiddetli saldırmalarını sağladı. Bunun üzerine **Troia**'lılar, her tarafta gerilemeye başladılar. Tam bir bozgunluğun yaklaştığını hisseden iyi kalpli

Hektor askerlerini ve onların komutanlarını dayanmaya teşvik etti. **Troia**'lıların, harbe katılmayan ihtiyarlarını ve kadınlarını, tanrıların yardımı için yalvarmaya davet etti. **Hektor, İlion** kalesine doğru yürüdü. Kale kapısından geçti. **Priamos**'un sarayına vardı, orada çok iyi kalpli bir kadın olan annesini buldu.

— "Anne, dedi. Yanına bir çok anneleri ve zevceleri al, **Pallas** tapınağına git, kıymetli hediyeler götür. **Troia**'yı ele geçirip yakmak, yıkmak isteyen zalim **Yunanlıları** korumaktan artık vazgeçmesi için ona yalvar ve tanrıçanın mabedine kurban edilmek üzere on iki düve ada. Sizler, Yunanlılardan yana çıkan **Athena Pallas**'ın hiddetini yatıştırmak için yalvarırken, ben de belki yarın göremeyeceğim zevcemle son defa görüşmek ve oğlumu sevmeye gideyim." **Hektor** bunları söyledikten sonra annesinden ayrıldı.

O, evine geldiği zaman sadık ve güzel karısı **Andromakhe**'yi bulamadı.

— Benim sevgili karım nerede? diye evde bulunan kadınlara sordu.

Onlardan, **Troia**'lıların yenilmek üzere olduğunu öğrenince, karısının, yanına çocuğunu alarak, ağlaya ağlaya, surlara doğru koştuğunu öğrendi.

Hektor üzgün bir halde evden uzaklaştı. Surların kapısına daha ulaşmadan, karısı **Andromakhe** ile karşılaştı. Karısının arkasında bir süt anne ve onun kucağında da **Hektor**'un oğlu küçük **Astyanaks** bulunuyordu. **Hektor**, çocuğuna, hiç bir kelime ile ifade edilemez, insanı mahvedici tatlı bir tebessümle baktı. O zaman **Andromakhe** gözleri yaşlarla dolu olarak, kocasının elinden tuttu, ona dedi ki:

*(Şekil: 63) — **Andromakhe kocası Hektor'u savaştan vazgeçirmeye uğraşıyor.***

— Sevgili **Hektor** senin büyük cesaretin, seni kaybettirecek. Bana acı! Masum çocuğunu düşün, kendini tehlikeye atma. Karını dul, çocuğunu yetim bırakmak istemiyorsan bu surdan dışarı çıkma!

Hektor:

— "Sevgili karıcığım!" diye cevap verdi. "Bir korkak gibi savaştan kaçınırsam, içine düşeceğim mahcubiyeti, düşünmek bile beni titretiyor. Ben ölmeyi, şerefsiz yaşamaya tercih ederim."

Şanlı **Hektor** bu sözleri söyledikten sonra oğlunu kolları arasına almak istedi. Fakat çocuk, babasının heybetli kıyafetinden ürktü. Bağırarak, süt annesinin güzel göğsüne sığındı. Tepesindeki at kılından püskülü korkunç bir şekilde dalgalanan tunç miğfer, çocuğu korkutmuştu.

Çocuklarının bu ürkekliği karşısında anne ve baba gülümsediler. **Hektor**, parlak miğferini başından çıkardı yere koydu ve korkaklığından eser kalmayan sevgili çocuğunu kucağına aldı. Onu öptü, kolları arasında salladı. Sonra **Zeus**'a ve diğer tanrılara onu korumaları için yalvararak ve çocuğunu çok sevdiği karısının kucağına verdi. **Andromakhe** gözleri yaşlarla dolu olduğu halde gülümseyerek çocuğu aldı ve hoş kokulu, güzel bağrına bastı.

Bu hal **Hektor**'a çok dokundu. Eşsiz derecede güzel olan karısının elinden tuttu, yanağını okşadı ve ona dedi ki:

— "Aziz **Andromakhe** ruhunu böyle sonsuz kederlere kaptırma. Şunu iyi bil ki, ecelim gelmeden önce, kimse beni mezara sokamaz. Bütün insanların vazifesi, kaderlerinin, kendilerine çizdiği yolda, şikayet etmeden sonuna kadar yürümektir. Daha doğduğu ilk gündenberi, ister cesur olsun, ister korkak olsun, hiç bir kimse mukadderatın önünden kaçamaz.

Bu böyledir, işte.

Haydi, güzel **Andromakhe,** sen eve dön, her gün yaptığın işlerinle uğraş. Ve vazifelerini yapmaları için, hizmetçilerine emirler ver. Muharebenin acılarını, felaketlerini, erkeklere bırak, onlar çeksin."

Böyle söyleyerek **Hektor** miğferini gyidi. Ve sevgili karısı da ondan ayrıldı. Saraya doğru gitmeye başladı. O hem gidiyor, hem de sık sık başını geri çeviriyor, bakıyor ağlıyordu. Savaş meydanına geri dönen **Hektor** muharebeyi pek kızışmış buldu. Dökülen kanlardan, yere serilmiş cesetlerden ürktü. Bu korkunç vuruşmayı durdurmak isteği ile **Priamos**'un oğlu iki ordu arasına doğru yürüdü. Uzun mızrağını sallayarak, araya girdi. **Troia**'lıları durdurdu ve **Yunanlılara,** bu kanlı savaşı bir neticeye bağlayalım, kim kendine güveniyorsa gelsin, diye bağırdı. Bu söz üzerine dokuz tane cesur savaşçı, **Yunan** başkomutanının önüne gelerek **Troia**'lı prensle vuruşmak için izin istediler. Bunun üzerine akıllı **Nestor**'un tavsiyesine uyularak **Yunan** ordusu namına **Hektor**'la çarpışmak isteyen dokuz kişiden **Telemon**'un oğlu **Aias** seçildi.

İki kahraman, vuruşmak için ortaya çıktılar. Birbirlerine saldırdılar. Fakat bu saldırış bir netice vermedi. Çünkü gece, ansızın bastırmış, birbirlerinin kanına susamış bu insanları kucaklamış, bağrına bastırmıştı. Yu-

nanlılar, gemilerinin yanıbaşındaki çadırlarına döndüler, **Troia**'lılar da geniş surlarının dibindeki siperlere çekildiler.

Her iki ordu savaşçıları arasında uzun senelerden beri devam edegelen ve bir neticeye bağlanmayan, bu sonsuz harbin, ümitsizliği bıkkınlığı hissedilmeye başlamıştı.

Tedbirli **Yunanlılar;** çok akıllı bir ihtiyar olan **Nestor**'un tavsiyelerine uyarak, kamplarının etrafını tahkim ettiler. Gemilerinin bulunduğu sahilin kara kısmını, duvarlarla hendeklerle kuvvetlendirdiler.

Troia'lılara gelince, **Yunanlıların** yaptıkları tahkimatı görünce içlerine bir korku düştü. **Agamemnon**'a **Helena**'yı ve hazinelerini vererek şehirlerini felaketten kurtarmak fikrine kapıldılar.

Paris bile vatanının selameti uğruna sevdiği kadından, güzel karısından ayrılmayı göze aldı.

Önce ölülerin gömülmesi için bir mütareke yapılacak, sonra **Helena** bütün hazineleriyle birlikte Yunanlılara teslim edilecekti.

Yunanlılar, çalınmış kadınlarının ve hazinelerinin iadesini kabul etmediler. Sadece **Skamandros**'un berrak, duru sularını kanlarıyla kızıla boyayan muhariplerin cesetlerinin gömülmesi teklifini uygun buldular.

Ertesi gün, güneş doğar doğmaz Yunanlılar ve **Troia**'lılar dini duygularla dolu olarak, muharebe meydanında buluştular, kardeşçe birbirlerine yardım ederek, tanınmaz bir hale gelmiş olan ölülerini topladılar.

AKHİLLEUS'a GÖNDERİLEN ELÇİ

ÖLÜLERİN gömüldüğü mütareke gününün ertesi sabahı, güneş doğar doğmaz, **Yunanlı**lar, ve **Troia**'lılar silahlarını kuşandılar.

Troia surlarının bütün kapılarından çok kalabalık savaşçılar ve savaş arabaları çıkıyordu. **Yunanlılar** da sıkışmış saflar halinde, savaş meydanına doğru ilerliyorlardı. Çarpışma çok korkunç oldu. Her iki taraf da kudurmuş gibi, birbirlerine saldırıyorlardı.

Güneş muhariplerin tam tepelerine geldiği zaman zafer, **Troia**'lıların yüzüne gülmeye başladı. **Hektor**'un komuta ettiği **Troia**'lı yiğitler, **Yunanlıları** geriletmişti.

Binlerce ölü bırakan Yunanlılar, kazdıkları hendeklerin arkasına doğru çekiliyorlardı. Orada dar bir sahaya sıkışarak kendilerini koruyabildiler. Eğer akşam biraz daha geç gelsiydi. **Okeanos**'da batan güneş acele etmeseydi, gece Yunanlıları, karanlık bağrına bastırmasaydı, **Troia**'lılar tam bir zafere kavuşacaklardı.

Bu sırada **Hektor:**

— "Ey **Troia**'lılar ve müttefiklerimiz!" diye bağırdı. Bugün, gemileriyle beraber, bütün **Yunan** ordusunu yok edeceğimizi ummuştum. Fakat, görüyorsunuz ki, gecenin karanlığı tam başarımızı, gelecek günlere bıraktı. Şimdi siz, hayvanlarınızın koşumlarını çıkarınız, onları uygun yerde otlatınız. Evlerinizden kendileriniz için ekmekler, kuzular, kesilecek sığırlar getirtiniz. Ovada kamp kurarak, kendinizi besleyiniz, istirahat ediniz, kuvvetleniniz. **Yunanlıları**n, gecenin karanlığından faydalanarak, bize görünmeden, gemilerine binip kaçmalarını önlemek için, onları gözetlememiz lazım. Bu sebeple, odun yığınlarını, surların üstünde ve evlerin teraslarında, damlarında ateşleyiniz. Ey kahraman **Troia**'lılar, benim emirlerim bunlardır."

Sabah olur olmaz yeniden savaşa başlarız. **Zeus**'un yardımıyla, gemilere binip bizi yok etmeye gelen bu köpekleri denize dökeriz."

Gururlu bir ümide kapılarak, **Troia**'lılar bütün geceyi silahlı olarak geçirdiler.

Çeşitli yerlerde yakılan, binlerce ateşin alevleri göklere yükseliyordu. Alevlerin çıkardığı ışıklarla, ova aydınlanıyor, uzaklarda **Yunanlıların** ge-

mileri bile fark ediliyordu. Yükselen alevler, **Yunanlıların** kalplerine korku salıyordu. En yiğitleri bile korkuya kapılmışlardı. Başkomutan **Agamemnon** bile ümitsizdi, acı acı düşünüyordu. O, gizlice müşavere için, Yunanlıların ileri gelenlerini çadırına çağırdı:

— Ey dostlarım, diye onlara hitab ederken, bir kayadan sızan duru su gibi, gözlerinden yaşlar sızıyordu.

Zeus' gibi, felaketler uçurumuna fırlatıyor. **Troia** şehri asla zaptedilemeyeceğe benziyor. Biz gemilerimize binerek aziz vatana dönelim."

Bu söz üzerine, bütün şefler dehşete kapıldılar.

— "Ey **Atreus'un** oğlu, diye cesur **Diomedes** söze başladı. **Zeus'** sana, hepimizden üstün değer verdi. Seni başkomutanımız yaptı. Fakat, sende, gerçek bir komutanda bulunması gereken cesaret yok. Tehlike ne kadar büyük olursa olsun, kuvvetli bir ruh, cesur bir yürek taşıyan hakiki şef sarsılmaz. Eğer, sen geri dönmeyi düşünüyorsan, geri dön. Geri dönüş yolu açıktır. Gecenin karanlığı seni korur. Bize gelince, **Troia** kaleleri yıkılmadan biz dönemeyiz."

Orada hazır bulunan bütün şefler bu sözü alkışladılar. Sonra Akıllı **Nestor** ayağa kalktı, ve;

— "Ey savaşçıların kralı, ünlü **Agamemnon** diye söze başladı. **Zeus'un** lütfu ile birçok **Yunan** devletlerinin cesur ordularının başına geçtin. Bizim namusumuzu, şerefimizi kurtaracaktın. Sana, faydalı olacak bir tavsiyede bulunacağım, beni dinle: Sen şu anda elinden **Briseis'i** alarak, kızdırdığın, darıltığın **Akkilleus'u** düşün. Onun yardımının, bizim işimize yaramayacağını mı sanıyorsun? Eğer onu düşünürsen, onun hoşuna gidecek hediyelerle, kırgınlığını giderir, bize yardıma çağırırsın."

— "Akıllı ihtiyar! diye **Agamemnon** cevap verdi. İnkar etmiyorum, bu hususta ben suçluyum. Bu sebeple hatamı, düzeltmeye razıyım. Suçumu affettirmek için ne lazımsa yapayım.

Peleus'un oğluna, Yunanlıların en cesuru olan **Akhilleus'a** yedi kürsü, on talant altın, yirmi tencere, on iki cins at veririm. Ayrıca, güzellikte bütün kadınları geride bırakan Midilli'li yedi kız veririm. Bütün bunlardan başka güzel yanaklı **Briseis'i** de, tanrılara yemin ederim ki, hiç dokunulmamış olarak, aldığım gibi iade ederim. Şunu da söyleyeyim ki tanrıların izni ile **Troia'** şehrini ele geçirirsek, **Akhilleus'a** gemilerini altınlarla, tunçlarla doldurmasına müsaade ettiğim gibi, **Priamos'un** şehrinin en güzel kızlarından yirmi kızı da ona vereceğim.

Verilecek bu değerli hediyelere sevinen şefler, **Akhilleus'un** çadırına bir murahhas heyeti göndermeye karar verdiler. Bunun üzerine, akıllı **Odysseus,** büyük **Aias** ve **ihtiyar Phoiniks** murahhas seçildiler. Bu üç ünlü **Yunanlı,** vakit geçirmeden **Çanakkale Boğazının** köpüklü dalgalarının yaladığı kumlu sahilde yürümeye başladılar. Hem gidiyorlar hem de içten **Poseidon'a** yalvarıyorlardı. **Peleus'un** hiddetli oğlunu yola getirmek için onun yardımını talep ediyorlardı. **Myrmidon'ların** kampına geldikleri zaman, herkesin derin

bir uykuya daldığını gördüler. Yalnız büyük **Akhilleus,** onların kahraman şefi uyanıktı. Sevgili arkadaşı **Patroklos**'un yanında Lir çalıyordu. O Liri ile, elinden alınan güzel esirin ayrılık acılarını unutmaya çalışıyordu. **Akhilleus** bu tanıdığı simaları görür görmez sustu ve lirini yere bırakarak onları karşıladı.

— Sizi selamlarım, diyerek, ellerini onlara uzattı:

— Hoş geldiniz, sizi dostça kabul ediyorum. Kinim size karşı değildir.

Bu sözleri söyleyerek onları, erguvan renkli halısının üstüne oturttu. Sonra, arkadaşına:

— **Patroklos** dedi. Bize şarap getir. Çünkü misafir olarak çadırıma, **Yunanlılar** arasında bulunan en çok sevdiğim dostlarımı kabul ediyorum.

Patroklos şefinin emirlerini yerine getirmeye çalışırken, **Akhilleus** da etleri kebap şişine sokarak onları kızartmaya hazırlanıyordu.

Yemek bitince, **Odysseus** ayağa kalktı, yiğit **Akhilleus**'u selamlayarak şunları söyledi:

— Mutlu ol, aziz **Akhilleus** senin sofranda bulunmak şerefi, zevki, bizi yakan, yandıran kederlerimizden kurtaramaz. Korku, bizi ümitsizliğe sürüklüyor. Senin ölçüsüz cesaretin, yardımın imdadımıza koşmasa, bütün gemilerimizin yakılacağından ve bizim perişan olacağımızdan şüphemiz yok. **Troia**'lılar bize hücuma kalktılar. Cesur ve yüksek ruhlu **Hektor** bütün Yunanistan'ı, kan boyayacağına yemin etti. Kalk, ey büyük kahraman, yok olmak üzere olan Yunanlıları kurtar. Senin hiddetini yatıştırmak için **Agamemnon** sana yedi kürsü, on talant altın, yirmi tencere, on iki cins at veriyor. Bunlardan başka, size güzellikleriyle bütün kadınları geride bırakan yedi bakire kız gönderiyor, ayrıca bu hediyelerle beraber, güzelliği dillere destan olan güzel yanaklı **Briseis**'i de sana iade ediyor. **Briseis**'in, sizden aldığı gibi, dokunulmamış olduğuna yeminler ediyor. Eğer tanrılar müsaade eder de **Troia** şehrini ele geçirirsek kendi gemilerinin götüreceği kadar, altın ve tunç almana izin verildiği gibi **Troia** kızlarının en güzellerinden yirmi esir kız beğenip almana müsaade diyor. Ey her yerde düşmanlarını mağlup eden **Akhilleus** haydi, şu kinini, hiddetini de mağlup et, yardımımıza koş ve ölmez bir zafer kazan!

— Ey **Laertes**'in zeki oğlu **Odysseus** diye **Akhilleus** cevap verdi. Benim kararım karardır. Ne **Agamemnon,** ne de başka bir Yunanlı benim kararımı değiştirebilir. Gidin sizi, gönderenlere deyin ki, ben kinimi, hiddetimi yenemiyorum, **Agamemnon**'un lütfettiği hediyeleri de kabul etmiyorum.

Murahhas heyeti, üzgün ve ümitsiz geri döndü. **Agamemnon** onları görünce:

— **Akhilleus** gemilerimizi düşmanın yakmasından, yok etmesinden kurtaracak mı? diye heyecanla sordu.

— **Agamemnon** diye **Odysseus** söze başladı. Küskün kahraman, kararından dönmüyor, vermek istediğiniz hediyeleri de kabul etmiyor.

Bu sözleri işitince, orada bulunan Yunanlı şefler, üzüldüler.

Uzun süren sessizliği, **Diamedes**' bozdu:

— **Agamemnon** dedi, artık dargın **Akhilleus**'u düşünme, tanrılardan birinin ilhamıyla o, hiddetini yenebilir. Biz şimdi çadırlarımıza çekilelim, pembe parmaklı Şafağın sökmesini bekliyelim. O zaman sen, gemilerimizi, **Troia**'lılara karşı koruyan, yiğit savaşçılarımızın başına geç, kahramanlık örneği göster.

Yunanlıları idare eden şefler çadırlarına döndüler ve kendilerini, tatlı uykunun kollarına bıraktılar, uyudular...

Agamemnon bir türlü uyuyamıyordu. Ruhu ümitsiz bir kederle sıkılıyor, başı çatlayacak gibi ağrıyordu. Yatağının içine girdiği zaman, ovada yanan ateşlerin alevlerini görüp, **Troia**'lıların zafer şarkılarını duydukça üzüntüden saçlarını yoluyordu. Nihayet dayanamadı, ıstırabını hafifletmek, biraz teselli bulmak ümidiyle **Nestor**'u bulmaya gitti. Bu kahraman, gemisi ile çadırı arasında, silahlarının yanında istirahat ediyordu. Bir gölgenin yanıbaşında dolaştığını görünce, dirseklerine dayanarak ve başını kaldırarak:

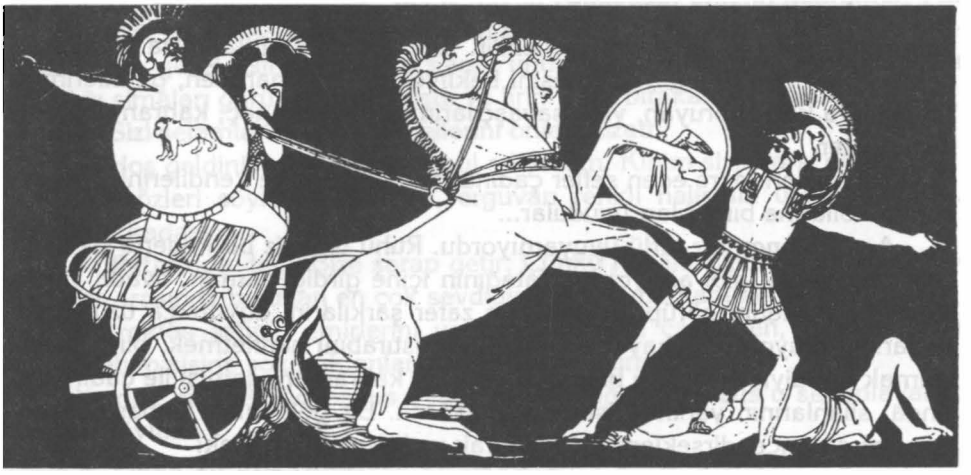
— Sen kimsin? diye seslendi. Ey gece yarısı yalnız başına yürüyen adam! Sakın bana yaklaşma, önce kendini tanıt, sen kimsin? Ne istiyorsun?

— Tanı, **Nestor** tanı, sen ki Yunanlıların, ünlü kişilerindensin, Yunanlılar seninle şereflenirler. Tanı, şu bahtsız **Agamemnon**'u tanı. Başımızın üsünde dolaşan felaketler onu tirtir titretiyor. Kalk, rica ederim, bana arkadaşlık et. Seninle nöbetçileri kontrol edelim. Onlar, bıkkınlıktan, yorgunluktan uyuyup kalmasınlar. Düşmanların, biz uyurken yapabilecekleri gece baskınından korkuyorum...

— **Atreus**'un oğlu, yiğit **Agamemnon** diye **Nestor** cevap verdi, seni takip etmeye hazırım. Fakat, önce gidelim, diğer şefleri uyandıralım. Çünkü, keskin bir usturanın ağzı şu sıralarda bizim kader ipimizi okşamaktadır.

Agamemnon ile **Nestor** hemen **Odysseus** ile **Diomedes**'i uykunun elinden kurtarmaya gittiler. Yolda meşhur kahraman **Aias**'ı ve **İdomeneus**'u buldular. Onlar, uyuyan Yunanlıların emniyetini sağlamak için, silahları ellerinde uyanık bekleyen nöbetçileri görünce, sevindiler. Yunan nöbetçileri, bir dağ arslanının korkunç kükremesini duyarak, duvarların üstüne çıkan ve etrafı korku ile gözetleyen köpekler gibi, **Troia**'lıların kampını gözetliyorlardı.

Yunan şefleri, **Troia**'lılardan, adam çalmak, getirip konuşturmak, yahut düşman askerlerinin arasına sızarak, gizlice onların konuşmalarını dinleyerek maksatlarını anlamak için iki casus göndermeye karar verdiler. Bu tehlikeli vazifeyi, kurnaz **Odysseus** ile cesur **Diomedes** isteyerek kabul ettiler. (Şekil: 64).

(Şekil: 64) — Cesur Yunan kahramanı DİOMEDES

Yunan şefleri bu kararları verirken **Troia**'lılar da boş durmuyordu.

Uyanık ve cesur **Hektor** da aynı Yunan şefleri gibi kurnazlıklar düşünüyor, gözüpek bir kimseyi casus olarak Yunanlıların içine göndermek, gemilerinden birisini ansızın basarak kaçırmak gibi projeler hazırlıyordu. Sonunda **Troia**'lılardan cesur ve çok hızlı koşan **Dolon** casus olarak Yunanlılar tarafına gönderildi. **Dolon,** bir kurt postu giymiş, kurnazca yürüyordu. Fakat **Odysseus** onu gördü, yakaladılar. Gece karanlığında onu sessizce sıkıştırdılar. **Troia**'lıların durumu hakkında epey şeyler öğrendiler, sonra **Diomedes** onu öldürdü.

Odysseus ile **Diomedes Troia** ordu kampının ihmal edilen yerinin **Troia**'lıların müttefikleri olan **Thrakia**'lıların bulunduğu bölge olduğunu öğrendikleri için onların arasına girdiler.

Thrakia'lılar derin bir uykuya dalmışlardı. **Thrakia**'lıların meşhur kahramanlarından **Rhesos**'un kar gibi beyaz ve rüzgâr gibi hızlı koşan atları vardı. Bir rivayete göre, **Rhesos**' atlarının, **Skamandros** (Menderes çayı) da sularsa onlar, yaralanmaz ve ölmez birer at olacak, bu hal Yunanlıların başına büyük felaketler getirecekti.

Kurnaz **Odysseus** ile cesur **Diomedes** bu kahramanı uyurken bastırdılar. **Diomedes** kılıcını **Rhesos**'un bağrına saplarken, **Odysseus** da, onun, muharebe arabasının arkasına bağlı bulunan meşhur atlarını çözüyordu. İki casus, yel gibi uçan cins atlara atladılar ve **Agamemnon**'un bulunduğu yere geldiler.

TROİA SURLARINA HÜCUM

ERTESİ sabah **Şafak**, tanrılara ve fani varlıklara ışık saçmak için karanlıkları yok edip geldiği zaman zengin **Mykenai** kralı **Agamemnon** en güzel silahlarını kuşandı. Yunanlıların kampından önce yayalar, sonra savaş arabaları çıktı. **Troia**'lılar da çıktılar, savaş meydanına gelerek, Yunanlıların karşısında cephe aldılar.

İki ordunun karşılaşması ile korkunç savaş başladı. Zengin bir adamın tarlasında iki takım harmancı, karşılıklı nasıl başakları biçerse, **Troia**'lılarla, **Yunanlılar** da öyle saldırarak birbirlerini öldürüyorlardı. Kaçmayı akıllarından çıkarmışlardı. Kurtlar gibi haşindiler. İnsanlar kıyasıya birbirlerinin kanını dökerken dünyayı idare eden tanrılar **Olympos** tepesinin üstündeki saraylarında rahat rahat oturuyorlardı, göklere kadar yükselen feryatlara, haykırışlara aldırış etmiyorlardı. Tanrılar, **Troia**'lılara büyük bir şeref vermek isteyen **Zeus**'a kızıyorlardı. Fakat ayrı bir sarayda oturan Baş tanrı onların kızmalarına hiç aldırmıyordu. O, **Troia** şehrine, **Yunanlıların** gemilerine, savaş meydanına, bakıyor, şan ve şeref içinde keyfini çatıyordu.

Zamanla savaş çok kızıştı. İki taraftan da çok insan ölüyordu. Hangi tarafın kazanacağı belli olmuyordu. Fakat öğleye doğru, Yunanlılar, birbirlerini gayrete getirerek, **Troia**'lıların saflarını yardılar. İlk önce **Agamemnon** sıçradı. **Troia**'lıların ünlü komutanlarından **Bianor**'u öldürdü. Bu savaşçı arabasından atlayarak onun karşısına geçmişti. **Agamemnon** sivri mızrağıyla onun yüzüne vurdu. Kalın miğfer, dayanamadı, delindi ve **Troia**'lının kafası parçalandı.

Sonra **Agamemnon Troia** prenslerinden **Antiphus**'u ve kardeşi **İsos**'u bir arslan, mağarasında bir geyiğin yavrularını kuvvetli dişleriyle nasıl parçalar, nasıl canlarını alır, ana geyik koşar, ama yavrularını kurtaramaz, derin bir korku ile titrer, kuvvetli arslanın dehşeti önünde, ormanları, yarları aşarsa, bunun gibi **Priamos**'un oğullarını da kimse kurtaramıyor. Yunanlıların önünde herkes kaçıyordu. **Troia**'lılarda tam bir bozgun başlamıştı. Yayalar, kaçan yayaları; atlılar, atlıları öldürüyorlardı.

Troia ovasında, sellerin açtığı yataklarda insan kanı akıyordu. Korkunç ve mahvedici alevler sık bir ormanı sardığı, esen rüzgâr her taraftan bu yan-

gını şiddetlendirdiği zaman, ağaçlar ateşin dehşeti içinde nasıl düşerlerse **Priamos**'un savaşçıları da **Yunanlıların** kılıcı altında böyle düşüyordu. Ürken atlar, başlarını havaya kaldırarak safların arasında boş arabaları sürüklüyorlar, yerlerde uzanıp yatan değerli binicilerine acıyorlardı. Artık onlar kendilerini hasretle bekleyen güzel, zevcelerinden ziyade yırtıcı kuşların, akbabaların hoşuna gidecekti...

Zeus, Hektor'u mızraklardan, ortalığı kaplayan, toz topraktan, kandan uzak tuttu. **Agamemnon, Yunanlıları** gayrete getiriyordu. **Troia**'lıları şiddetle kovalıyordu. Perişan bir halde kaçan **Priamos**'un savaşçıları şehirlerinin kurucusu olan **İlos**'un mezarı başına doğru, ovanın içinde koşuşuyorlar, şehre girmek istiyorlardı. Onlar **Skaia** kapılarına varınca durdular. Gerilerde kalanları beklediler. Sur kapılarına henüz yetişemeyen **Troia**'lılar, geceleyin birdenbire, bir arslan tarafından basılmış inek sürüsü gibi perişan kaçıyorlardı. Fakat nasıl sürüden her adımda bir inek ölür, arslan kuvvetli dişleriyle onu yakalar, boynunu parçalar, kanını içer, ciğerlerini yerse **Agamemnon** da onları öyle kovalıyor, geri kalanı yakalayıp öldürüyordu. Hepsi ödleri kopmuş kaçıyorlardı. İçlerinden bir çokları, **Atreus**'un oğlunun korkunç vuruşları ile arabalarından yerlere yuvarlanıyor, kimisinin önce kafası düşüyordu.

Tam şehre, yüksek duvarların dibine vardıkları zaman insanlarla, mabutların başı, **Olympos**'dan, Anadolu'ya doğru, süzüldü geldi, **İda** dağına indi. Habercisi altın kanatlı **İris**'i çağırdı. **Hektor**'a dayanması için haber gönderdi. Arslan yürekli **Hektor** kale kapılarının önünde toplanan savaşçılara, çeki düzen verdi. Surların tepelerinden kendilerini seyreden güzel kadınlarının, **Yunanlıların** eline düşmemeleri, yaşlı annelerinin, babalarının öldürülmemeleri için son bir ölüm, kalım savaşına atılmaları, onlara cesaret verdi. Onun gayretiyle **Troia**'lılar canlandılar ve şiddetli bir karşı hücuma geçtiler...

Agamemnon kudurmuş gibi geri dönen ve korkunç bir şekilde saldıran **Troia**'lıların hücumunu durdurmak ve kırmak için çok uğraştı. Fakat kolundan bir mızrak yarası aldı ve çok kan kaybetti, kuvvetsiz düştü. Bu sebeple savaş meydanını terk etti, çadırına çekildi. Yunan başkomutanının yaralanarak muharebeyi bıraktığını görünce Hektor':

— "Ey **Troia**'lılar! ve yenilmez müttefiklerimiz, zafer bizimdir. Gıpta edilecek kadar güzel olan aziz vatanımızı işgal eden düşmanı denize dökerek ölmez bir şeref kazanın!"

Bu sözler, **Priamos**'un savaşçılarının kahramanlık duygularını alevlendirdi. Av esnasında, kendilerini sıkıştıran köpeklere saldıran yaban domuzları gibi; **Troia**'lılar dalgalar halinde korkunç feryatlar koparak şaşkın Yunanlılara hücum ettiler. Yunanlılar arasında başlayan karışıklığı, gidermek için uğraşan **Diamedes**'e; **Helena**'yı kaçıran **Paris**'in attığı bir ok isabet etti. **Odysseus** onun yardımına koştu. Kendi vücudunu ona siper etti, bu suretle faziletli **Tydeus**'un oğlu ayağına saplanmış olan oku çıkardı ve bir arabanın

üzerine binerek hemen sahilin yolunu tuttu. Mızrağını iyi kullanmasını bilen **Odysseus** bu başarıdan sonra **Troia**'lıların karşısında yalnız kalmış gibiydi.

Acıkmış av köpekleri tarafından sıkıştırılmış bir yaban domuzu gibi dişlerini gıcırdatarak, korkusuzca kendini müdafaa ediyordu. Birdenbire, kalkanını delerek, parlak zırhını parçalayan bir mızrağın böğrüne saplandığını gördü. Yaralandığını ve yarasından akan kanların kendine hücum eden **Troia**'lıların cesaretlerini artırdığını görünce, **Odysseus** üç kez yüksek sesle bağırarak yardım istedi.

Menelaos ile **Aias** onun feryadını duydular. Karmakarışık bir halde savaşan, kızgın savaşçıların arasına koşarak **İthaka** kralını, düşmanları tarafından tamamıyla sarılmış, nerde ise işi bitirilecek bir halde buldular. Nasıl ki, oklarla yaralanmış bir geyiğin, bir sürü kurt etrafını sarar da, onu dişleriyle parçalayarak yemeğe hazırlandıkları sırada, bir arslanın gelmesiyle korkar, dağılırlarsa **Troia**'lılar da, Yunanlı yiğitlerin geldiğini görünce yaralı **Odysseus**'u öyle bıraktı, çekildiler.

Menelaos yüksek himmet sahibi **Odysseus**'u elinden tuttu onu gemilerin yanına götürdü.

Odysseus'dan sonra, yaraları sarmakta çok becerikli olan doktor **Makhaon** da üç başlı bir okla yaralandı. **Nestor** onu arabasına bindirdi, tehlikeli bölgeden uzaklaştırdı. **Nestor**'un arabası tozlar içinde yuvarlanarak **Yunanlı**'ların kampına girdi. **Akhilleus**'un sahilde bulunan çadırının yanından geçti. O sırada öfkeli kahraman, hızlı giden gemisinin kıç küpeştesi üstünde ayakta durmuş, bu çetin savaşın heyecanlı safhalarını bakışlarıyla takibediyordu. **Nestor**'un bir yaralı götürdüğünü görünce, **Patroklos**'u çağırdı:

— Dostum, dedi git bak **Nestor**'dan sor, acaba yaralı olarak götürdüğü kimdir? Hangi şeftir?

Patroklos Nestor'u barındıran çadırın önüne gelince, muhterem ihtiyar, oturduğu sedirin üstünden kalktı, büyük kahraman **Akhilleus**'un en sadık arkadaşının elinden tuttu, çadırın içine götürdü, yanına oturttu.

— "Ey tanrıların gözünde değerli olan ihtiyar, diye **Patroklos** ona hitabetti. Şimdi oturup istirahat edilecek zamanımız yok. Benim kendisine çok saygım olan, tez darılır, sabırsız kahraman **Akhilleus**, çevik atlarının koşturduğu arabanla hangi yaralı şefi, kampa getirdiğini öğrenmek istedi de, beni sana gönderdi." İhtiyar:

— Oğlum, diye cevap verdi uğursuz ve acı bir matem, ordumuzun üstüne çöktü. Yalnız **Asklepios**'un değerli oğlu **Makhaon** ağır yaralanıp saf dışı kalmadı, **Odysseus Agamemnon Diamedes** gibi Yunan yiğitlerinin en meşhurları, gemilerinin yanında yaralı olarak yatmaktadırlar. **Akhilleus** kahramanlığını, cesaretini göstermek için, acaba daha ne bekliyor? Bilmiyor mu ki, gemileriniz, düşmanların alevlerine yem olmak üzere, anlamıyor mu ki, hepimiz, bütün Yunanlılar, teker teker boğazlanmak tehlikesi ile karşı karşıyayız.

Git, bütün bunları, **Peleus**'un oğluna söyle, onu yola getirmeye çalış, çok fena durumda olduğumuza onu inandır. Çünkü ancak bir dost, bir dostu inandırabilir. Eğer, hâlâ kendisi savaş meydanında görünmek istemiyorsa, hiç olmazsa, senin **Myrmidonlar**'ın başında muharebeye katılmana müsaade etsin. **Troia**'lılar, onun korkunç silahlarıyla, senin silahlanmış olarak savaşa iştirak ettiğini görürlerse muhakkak ürkecekler, **Akhilleus**'un savaşa katıldığını sanacaklar, hücumlarını durduracaklardır. Bitkin, yorgun perişan **Yunanlılar** da kendilerine gelecekler, cesaretlerini tekrar kazanacaklardır. Siz taze kuvvetlerle meydana çıkınca, yorgun düşmanları kolayca çadırlarımızdan ve gemilerimizden uzaklara sürerek, felaketi önleyebilirsiniz.

Bu sözleri duyunca, **Patroklos** çok üzüldü. **Akhilleus**'un çadırına biran önce koşmak, duyduklarını ona duyurmak istedi. Yolda yiğit savaşçılardan **Euryplos**'a rastladı. Savaş meydanından, topallayarak geliyordu. Zavallının kalçasına bir ok saplanmıştı. O sırada savaşın korkunç gürültüleri duyuluyor, adeta müthiş korkunç bir fırtına, kampın etrafından hiddet ve şiddetle esiyor, her şeyi kırıp döküyordu. **Hektor** kudurmuş gibi bir çok **Yunanlının** başını uçuruyordu. **Yunanlılar** onun önünden karmakarışık kaçıyorlardı. Onlar, çadırlarını ve gemilerini korumak için hazırladıkları, en son müdafaa hattına koşuyorlardı.

Can korkusu ile müdafaa hatlarının kapılarından geçtiler, duvarların ve hendeklerin arkasına çekildiler. Fakat **Troia**'lılar hücumlarını durdurmadılar. Yunan kampını çevreleyen müdafaa duvarları dibinde de, savaş şiddetle devam ediyordu. Gerçekten muharebe çok çetin, hücum pek korkunçtu.

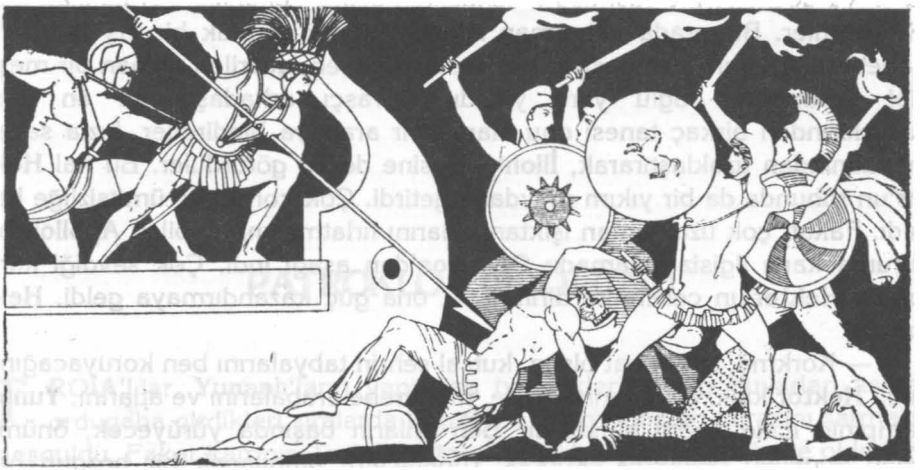
Duvarların üstünde, saldırganları ok yağmuruna tutan, savaşçılardan vurulanlar, bir kütük gibi veya duvardan kopan bir kaya gibi, yere düşüyor, kan batağının içine gömülüyordu. Bazıları can çekişirken yeri parmaklarıyla eşeliyor, inliyor feryat ediyordu. Bu sırada, **Hektor**, büyük bir kaya parçasını hafif bir top gibi savurdu. Müdafaa duvarının giriş kapısını çökertti. Heyecanla kendisini kırılan kapıdan içeri atarak Yunan kampına girerken:

— **Troia**'lılar diye bağırdı, artık engel kalmadı. Beni takibedin, yangın meşalelerini gemilerine kadar götürerek onları alevlere boğun, mahvedin! (Şekil: 65).

Troia'lılar, **Hektor**'u takibettiler ve Yunan ordugahına girdiler. Yunanlılar geriliediler, kampta, müthiş karışıklık oldu, gürültüler, feryatlar, naralar yükseliyordu.

Agamemnon, Odysseus, Diomedes gemilerinden çıktılar, her ne kadar yaralı iseler de, karışıklığın içine doğru yürümek, bir çare bulmak istediler, onlar mızraklarına dayanarak, birlikte yürüyorlardı. Yunanlıların en akıllısı olan **Nestor**'a rastladıkları zaman, **Agamemnon** ona:

— **Nestor** dedi, cesur **Hektor**'un ettiği yeminden korkmuyor musun? O, bizim bütün gemilerimizi yakmadan, Yunanlıları teker teker sahilde boğazlamadan **İlion** kalesine dönmeyeceğine yemin etmiş **Nestor:**

(Şekil: 65) Troia'lılar, meşalelerle Yunan gemilerini yakmak istiyor.

— Heyhat! **Agamemnon** diye cevap verdi. Bütün felaketler tamamlanıyor, müdafaa duvarımız yer yer aşıldı. Düşmanlarımız çadırlarımıza yaklaşıyor ve bizi gemilerimizin yanıbaşında bir ölüm kalım savaşına zorluyorlar. Muharebe o kadar kanlı, işler o kadar karışık ki; **Yunanlı** ve **Troia**'lı savaşçılar, birbirlerinden ayırt edilemez oldular. Vakit geçirmeden, bir karara varmamız lazım. Bu felaketin önüne nasıl geçebiliriz?

— **Akıllı Nestor** diye **Agamemnon** söze başladı. Mademki bu kadar emek çekerek, kazdığımız hendekler, yaptığımız duvarlar, işe yaramadı, artık biz mahvolmuş sayılırız. Yapacağımız tek şey kaldı. Sahile çekilmiş bulunan gemilerimizi denize indirelim, açıklarda demir atalım, gece karanlığı basınca, ondan faydalanalım, böylece vatanımızdan uzak bu yerlerde mahvolmaktan kurtulalım.

Bu sözler üzerine **Odysseus** korunç ve hiddetli bir bakışla:

— "**Agamemnon** diye hitabetti, ağzından çıkan sözlerin ne kadar tehlikeli, ne kadar uğursuz olduğunu anlayamıyor musun? İstiyorsun ki, biz gemilerimize binerek, mağlup ve perişan halde denize açılalım. **Troia**'lılar da böylece tam zafere ulaşsınlar, senin korku ile verdiğin nasihat bu mu? Birbirimizle boş yere çekişmeyelim diye **Diomedes,** araya girdi. Haydi, hepimiz, cesaretimizi toplayalım, yaralı olduğumuz halde, bozgun savaşçılarımızın arasına katılalım, umulur ki, tanrılar bize acırlar ve savaşın kaderini değiştirirler...

Bu sözler üzerine **Agamemnon, Odysseus** ve **Diomedes** savaşa iştiraka karar verdiler. Onlar muharebe meydanında görülünce, yenilmiş **Yunanlıların** cesaretlerini canlandı. **Troia**'lılara mukabil taaarruza geçtiler. **Troia**'lılar, Yunanlıların yenilmiş oldukları halde kendilerini toplayarak karşı

saldırıya geçmelerine şaşırdılar. Hendekleri aşan, Yunanlılar, **Troia**'lıları geri püskürttüler. Bu sırada kahraman **Aias**'ın fırlattığı büyük bir taş **Hektor**'a isabet etti. Yıldırım değmesiyle kökünden sökülen, devrilen, yanan bir meşe gibi **Priamos**'un oğlu yere yıkıldı. Savaşçı arkadaşlarının en korkusuzlarından birkaç tanesi onu alarak bir arabaya bindirdiler, hızla savaş meydanından uzaklaştırarak, **İlion**' kalesine doğru götürdüler. Bu hal **Hektor**'un ruhunda da bir yıkım meydana getirdi. Çok korktu ve ümitsizliğe kapıldı. Fakat, çok uzaklardan ışıktan oklarını fırlatmasını iyi bilen **Apollon** bu duruma karşı ilgisiz kalamadı. **Olympos**'dan aşağı indi. Çok sevdiği kahraman **Hektor**'un cesaretini diriltmeye, ona güç kazandırmaya geldi. **Hektor**'a:

— Korkma, için rahat olsun, kutsal şehrin tabyalarını ben koruyacağım, dedi. **Hektor** kalk! askerlerine söyle, muharebe arabalarını ve atlarını, **Yunan** kampının içine doğru sürsünler. Ben onların başında yürüyecek, önüme gelen engelleri devirerek, korkak Yunanlı'lara utanılacak bir bozgun hazırlayacağım.

Bu sözlerden cesaretlenen yaralanmış olduğunu bile unutan **Hektor** bağlarını koparmış bir yarış atı gibi koştu. Kendisini, yiğit askerlerinden ayıran bölgeyi bir hamlede aştı. Yunanlılar tekrar onu görünce şaşırdılar, korktular ve kaçmaktan başka çare düşünemediler. Bir arslan tarafından takibedilen geyik sürüsü gibi paniğe kapıldılar, hendekleri tekrar geri geçtiler ve müdafaa duvarlarının arkasına sindiler. **Troia**'lılar, yeniden zafer naraları atarak düşmanı takibe koyuldular. Onların gözleri önünde **Apollon** Yunanlıların hendeklerinin etrafındaki engelleri, parmaklıkları, çerden çöptenmiş gibi sildi, süpürdü. Kamplarını korumak için çok emekler çekerek yaptıkları kalın ve dayanıklı duvarları, kumdan birer şato imiş gibi bir anda, yerle bir etti ve savaşı gemilerin burnunun dibine götürdü.

PATROKLOS'un ÖLÜMÜ

TROİA'lılar, **Yunanlı**'ların yaptıkları hendekleri, geçip duvarları aşarak ordugaha girdikleri sıralarda **Patroklos, Eurypylos**'un yarasını sarmakla meşguldu. Fakat kampın **Troia**'lılar tarafından işgal edilmek üzere olduğunu görünce şaşırdı. Hemen kalktı, **Akhilleus**'un çadırına doğru koşmaya başladı. O sırada **Troia**'lılar, aç arslanlar gibi, gemilerini korumak için sıkışık bir halde toplanmış bulunan **Yunanlı**ların müdafaa hatlarına saldırıyorlardı. Fakat, **Yunanlı**lar, son sığınakları olan gemilerini korumak için, derin saflar kurmuşlar, deniz kıyısında bulunan ve azgın dalgaların gürültülü saldırışına karşı koyan kayalar gibi **Troia**'lıların hücumuna göğüs geriyorlardı. **Hektor** korkunç bir haykırışla, gözlerinden kıvılcımlar saçarak **Yunan** safhalarının ortasına düştü.

Bu hücum karşısında **Yunan** safları sarsılırken, kuvvetli **Aias** bir kaç arkadaşı ile birlikte, sahile çekilmiş bulunan gemileri canla, başla koruyorlardı. **Aias**'ın elinde kocaman topuzlu bir sopa vardı. Dev gibi cüssesiyle sağdan sola, koşuyor, soldan sağa sıçrıyor, ellerindeki meşalelerle gemileri tutuşturmak için koşan **Troia**'lıları, birer birer yere seriyordu.

Fakat, düşman yılmıyor, saldırıya devam ediyordu. Uğrunda bu kadar kan dökülen **Boğaz** kıyıları, **Troia**'lıların zafer naralarıyla inlerken **Patroklos**' ağlayrak **Akhilleus**'un çadırına girdi. **Peleus**'un oğlu, aziz dostunu görür görmez.

— **Patroklos** dedi ne derdin var? Annesinin eteğini çekerek, kucağına alınmasını isteyen bir çocuk gibi bana ağlayarak bakıyorsun. Benden bir şey saklama, her şeyi olduğu gibi söyle. **Patroklos** üzgün ve derin bir iç çekişiyle:

— **Akhilleus** dedi; gemilerinin yanında mahvolan **Yunanlı**'ların kaderine ağlıyorum. En ileri gelen, şefler yaralandı, çadırlarında yatıyorlar, düşman gemilerimizi yakmak üzere. Vakit geçirmeden, uğurlu silahlarını ve emrindeki savaşçıları bana ver. **Troia**'lılar, senin savaşa katıldığını sanarak, saldırılarını yavaşlatacaklardır. Yorgun **Yunanlılar** da cesur **Myrmidon**'ların kendi saflarında muharebeye girdiklerini görünce, canlanacaklardır **Akhilleus.**

— Asil **Patroklos** diye cevap verdi. Benim bu savaşa karşı gösterdiğim ilgisizlik, sadece hissidir. Benim güzel kölemi elimden aldıkları için ben onlara darıldım. Geçmişi bırakalım, olan oldu, şimdi biz aziz vatanımızın, **Yunanistan**'ın selametini düşünelim.

Sen hemen, benim parlak silahlarımı al ve savaşçı cesur **Myrmidon**'ların başına geç. Savaşa katıl. Bütün gücünle, yurda dönmemize mani olmak için gemilerimizin ateşe verilmesini önle.

Patroklos başlarında olduğu halde, **Myrmidon**'lar hücuma geçince **Troia**'lılar, **Akhilleus**'un savaşa katıldığını sanarak şaşırdılar ve korktular. Gerçekten de kahraman **Myrmidon**'lar, **Troia**lılar üzerine aç dişli kurtların, genç koyunlara saldırdığı gibi saldırdılar, ok vızıltılarından, mızrakların, kılıçların kalkanlar üzerinde çıkardığı seslerden hücuma geçenlerin korkunç feryadlarından ürktüler, gemilere saldırmayı bıraktılar, darmadağın gerisin geriye duvarları, hendekleri aşarak, **İlion** kalesine doğru kaçmaya başladılar.

Hektor bile atlarını ancak **Skaia** kapıları önünde durdurabildi. Orada kaçan savaşçılarını topladı, yeniden onlara çeki düzen verdi. Sonra karşı hücuma geçerek Yunanlıları durdurdu. **Patroklos** üç defa, bu yeni karşı koymayı kırmak için saldırdı. Başarıya ulaşamadı. Dördüncü saldırısında, **Euphorbos** adındaki genç **Troia**'lı, onu sırtından yaraladı. Yaralı **Patroklos**' muharebe meydanının gerilerine doğru giderken **Hektor** onu gördü. Kaynaktan su içen bir yaban domuzunun üzerine saldıran, bir arslan gibi ona saldırdı. **Akhilleus**'un aziz dostunun karnına, mızrağını sapladı. **Patroklos** kuvvetli bir oduncunun baltasıyla devrilen bir meşe gibi gürültü ile yere yıkıldı. Ruhu, kuvvetine ve gençliğine doymadan, üzgün bir halde yeraltı alemine **Hedes**'e indi. **Menelaos** kıymetli silahlarla beraber onun cesedini kurtarmak için çok uğraştı, fakat başaramadı. **Troia**'lılar aç kurtlar gibi cesedin başına üşüştüler, onu kaptırmadılar. **Menelaos** çaresiz kalınca, yiğitliğine inandığı, kuvvetine güvendiği **Aias**'ı gözleriyle aradı, onu görür görmez:

— **Aias**' diye bağırdı. **Patroklos**'un cesedinin yanına koşalım, onu düşmanlara bırakmayalım.

Bu söz üzerine **Aias**' uçar gibi koştu. **Menelaos**'la beraber **Troia**'lıların arasına girdiler. **Troia**'lılar, **Patroklos**'un üzerinden parlak silahları çıkarmışlar, soyulmuş cesedini, köpeklere yedirmek için yerde sürüklüyorlardı. Ünlü kahramanların yaklaştıklarını görünce, **Hektor, Akhilleus**'un meşhur silahlarını güvendiği yiğit savaşçılara vererek:

— Atlarınızı hızla sürerek gidin, bu silahları, **Aias** ve **Menelaos**'a kaptırmadan **İlion**' kalesine götürüp bırakın, diye bağırdı.

Aias cesede yaklaştı, yavrularını koruyan bir dişi arslan gibi, gözlerinden kıvılcımlar saçarak **Patroklos**'un naaşını kaptırmadı. Kazandığı zaferin en büyük mükafatını, değerli silahları elde etmiş olan **Hektor**, silahsız ceset için fazla uğraşmadı. Atların başını **Troia**' yönüne çevirerek, **Patroklos**'un silahlarını götürenlere ulaştı. Kemdi silahlarını çıkardı, onları ku-

şandı. **Patroklos**'un cesedinden çıkarılan **Akhilleus**'un parlak zırhını giydi. Başına da etrafa ışık saçan, gözleri kamaştıran miğferi geçirdi, sonra:

— **Troia**'lılar ve müttefiklerimiz! Bu üzerime giydiğim eşsiz silahları, **Patroklos**'un cesedini alıp getirecek yiğit savaşçı ile paylaşacağıma and içiyorum, diye bağırdı.

Bu sözü söyleyince, **Troia**'lılar, büyük bir kalabalık halinde, ovayı toza, dumana boğarak, mükafatı kazanmak emeliyle hücuma kalktılar. **Menelaos** felaketin, **Aias** ile kendisinin başına geleceğini anlayınca:

— Şefler ve askerler, diye ortalığı inleten bir sesle bağırdı, koşun, gelin, köpeklere ve akbabalara yedirilecek olan **Patroklos**'un cesedini düşmanlara kaptırmayın!

Bu sözlerle, **Yunanlılar** titrediler, heyecanlandılar, oğul arısı gibi cesedin üstüne üşüştüler, parlak kalkanlarını, kahramanın cesedine siper ederek, hücum edenlere aşılmaz bir set oldular.

Cesedin etrafında kanlı boğuşmalar olurken **Akhilleus**'un hâlâ aziz dostunun öldürüldüğünden haberi yoktu. **Troia**'lılar, yaralı arslanlar gibi, şanlı ölünün koruyucularına birbiri ardına saldırıyorlardı. Savaş şiddetini arttırdıkça **Yunan** saflarında ölenler artıyordu. **Aias** felaketin yaklaştığını hissedince, **Helena**'nın bahtsız kocası **Isparta Kralı Menelaos**'a hibatederek dedi ki:

— **Menelaos;** git, bilgin ve çok akıllı olan **Nestor**'un oğlu **Antilokos**'u bul gitsin, **Akhilleus**'a, dostlarının en değerlisinin, öldürüldüğünü haber versin.

Kalbi kan ağlayarak, **Menelaos** ince duygulu **Aias**'ın dileğini yerine getirdi. **Antilokos**'u görür görmez ona.

— **Antilokos**' hemen koş, **Akhilleus**'a haber ver gelsin, sevgili dostunun naaşını kurtarsın. **Hektor**' onun silahlarını aldı, şimdi de cesedini köpeklere yedirmek istiyor.

Antilokos' bu sözleri duyunca titredi, sustu, fakat gözleri yaşlarla doldu. Sonra ağlayarak **Myrmidon**'ların kralının çadırına doğru olanca hızıyla koştu.

AKHİLLEUS'un AGAMEMNON'la BARIŞMASI

PATROKLOS'un ölümünden ve cesedi yanında dökülen kanlardan haberi olmayan **Akhilleus** üzgün bir halde kendi kendine şöyle düşünüyordu:

— Neden **Yunan**lılar, yeniden dağınık halde çekiliyorlar? **Patroklos**'a ne oldu? Niçin şimdiye kadar gelmedi?

O, böyle düşünürken **Antilokos** gözyaşları dökerek **Akhilleus**'un yanına geldi.

— **Akhilleus** dedi, çok acı bir haberim var! **Patroklos**' öldü. Yunanlılar ve **Troia'lılar**, onun cesedini kapışmak için birbirlerini kırıp geçiriyorlar, senin sevgili dostuna verdiğin silâhları şimdi **Hektor** kuşanmış bulunuyor.

Bu kara haberi alınca **Peleus**'un kahraman oğlu yere yıkıldı, saçını başını yolmağa, yerden aldığı toprağı yüzüne gözüne saçmaya başladı. Hıçkırıklarını işiten, feryatlarını duyan hizmetçileri korku ve telâşla haykırarak koşuştular. **Myrmidon**'ların şefi, büyük ıstırabının tesiriyle yerde, toz toprak içinde delirmiş gibi, inleyerek yuvarlanıyor, **Antilokos** kederden kendi boğazını kesmesin diye onun iki elini, güçlükle sıkı sıkıya tutuyordu. Onun korkunç feryatlarını, yalnız fâni insanlar değil, ölümsüzler de duydu. Nitekim, denizlerin dibinde, etrafı mercanla süslü, mavi bir mağarada oturmakta olan, gümüş ayaklı **Thetis** onun hıçkırıklarını işitti, tahtından indi, hemen dalgaları yararak kederli oğlunun yanına geldi, ağlayarak onu bağrına bastı ve:

— Oğlum, dedi, seni böyle inleten, bir kahraman olduğun halde sana böyle gözyaşı döktüren hangi keder, hangi acıdır? Bana cevap ver. Hiçbir şeyi benden gizleme.

— **Patroklos,** anneciğim, **Patroklos** diye **Akhilleus**' cevap verdi. Benim aziz dostum **Patroklos** ruhum gibi olan, kendimin bir başkası olan Patroklos artık yaşamıyor! **Hektor**' onu boğazladı ve silâhlarını alarak kendisi kuşandı. Benim ıstırabım çok büyüktür, anne, ben son nefesimi vermeden önce, katil **Hektor**'dan intikam almalıyım.

— Fakat, bilmiyor musun ki oğlum, diye **Thetis** söylendi mukadderat icabı, sen **Hektor**'u ölüler diyarına gönderdikten sonra vakit geçirmeden sen de o diyara gideceksin?

— Ne olursa olsun, kaybettiğimin öcünü aldıktan sonra gelen ölüm, tatlı bir ölümdür?

— Şüphesiz, oğlum, diye **Thetis** ilâve etti. İnsanın kendi gönlüne göre hareket etmesi iyi bir şeydir. Fakat **Troia'lılar** senin uğurlu ve kutlu silâhlarını elde etmişlerdir. Savaşa katılman için yarına kadar bekle. Bana inan! Yarın güneş doğarken sana yeni ve güçlü silâhlar getireceğim.

Thetis bu sözleri söyledikten sonra **Olympos**'a doğru yükseldi. O, **Hephaistos**'un sarayına vardı. Usta ve çok becerikli olan tanrıya, **Patroklos**'un öldürüldüğünü ve üzerinde bulunan silâhların **Hektor** tarafından alındığını anlattı. Silâhsız kalan oğlu için, acele bir miğfer, bir kalkan, bir de zırh yapmasını istirham etti. **Hephaistos** güzel **Thetis**'in isteğini yerine getirmek için demirhanesinin yirmi ocağını birden canlandırdı, maharetli elleriyle istenilen silâhları çabucak yaptı ve **Thetis**'e teslim etti.

Bu sırada **Yunanlılar,** güç belâ, **Patroklos**'un cesedini **Troia**'lılara kaptırmamışlardı. Korkunç bir açlığın pençesinde kıvranan bir arslanı, bir ağıldan uzaklaştırmak için korkulu gayretler sarfeden iki çoban gibi, iki **Aias, Patroklos**'un cesedini **Hektor**'a karşı öyle korumuşlardı. Fakat **Troia**'lılar da cesedi kaptırmamak için inatla müthiş gürültüler çıkararak çarpışıyorlardı.

Akhilleus, kanlı bir savaşın feryatlarını, haykırışlarını duyarak, savunma duvarına doğru yürüdü. Hiddetli bir bakışla savaşanlara baktı. Kendisi silâhsız olduğu için muharebeye giremezdi. O hendeğin kenarında kaldı. Orada, **Akhilleus** düşmanın karşısında ayakta durarak üç defa bağırdı. Müthiş bir arslanın kükremesi gibi attığı nâ'rayı **Troia**'lılar üç defasında da duydular, o müthiş sesten korktular, dehşete kapıldılar. Onların güzel tüylü atları ürkerek birden bire gerisin geri döndüler ve arabaları, dörtnala, karmakarışık bir halde sürüklediler. Büyük kahramanın sesinin dehşetinden **Troia**'lıların bozguna uğramalarından faydalanan **Yunanlılar, Patroklos**'un cesedini aldılar, savaş yerinden uzaklaştırdılar.

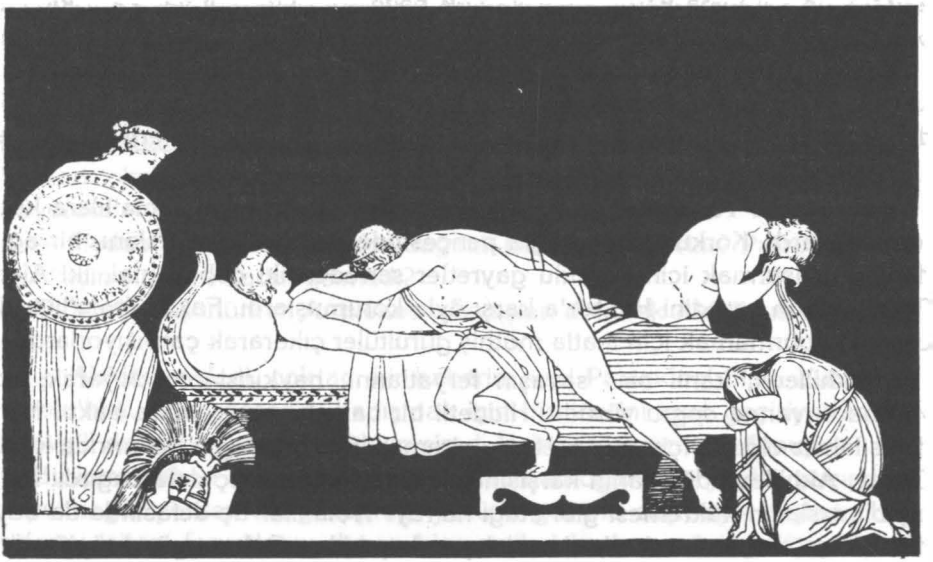
Bu sırada yorulmak nedir bilmeyen **Güneş** hattı ve **Yunanlılarla, Troia**'lılara dinlenmek için birkaç saat bıraktı.

Bu arada Yunanlılar, **Patroklos**'un cesedini bir ölü döşeğine uzatmışlar, başında ağlayıp duruyorlardı. İlk önce **Akhilleus** geldi, aziz dostunun cesedi üstüne kapandı, ağladı, ağladı, sonra onun ezilerek, berelenerek kanlara, topraklara bulanan, böylece tanınmaz bir hal alan yüzüne uzun uzun baktı, sonra:

— Ey **Patroklos** diye inleyerek içi yanarak ona hitap etti. Seni öldüren Alçak **Hektor**'un başını senin ayaklarının ucuna atmadan önce cesedin yakılmayacaktır. Ayrıca, **Troia**'lıların en ileri gelen ailelerinin on iki delikanlısı, senin cesedinin yanında boğazlanacaktır. Bunlar yapılıncaya kadar, sen ölü döşeğinde uyuyacaksın, bu esnada güzel göğüsleri olan esir kızlar, senin cesedinin başı ucunda, saçlarını, başlarını yolacaklar, dövünecekler, iç çekerek, senin ölümüne ağlayacaklardır.

Akhilleus böyle söyledikten sonra, kalktı, ateş yakmalarını ve su ısıtmalarını söyledi. Su hazırlanınca, **Peleus**'un oğlu, kendi eliyle aziz dostunun cesedini yıkadı, kuruladı, güzel kokularla ovdu. Sonra onun başından ayağına kadar uzanan, temiz ve beyaz bir kefene sardı.

Ertesi sabah **pembe** yanaklı **Şafak** yeniden doğunca, **Thetis, Hephaistos**'un yaptığı yeni silâhlarla çıkageldi. O, oğlunu, **Patroklos**'un cesedinin başında buldu (Şekil: 66).

(Şekil: 66) — Thetis oğluna yeni silâhlar getirdi.

Çok güzel olan, parıl parıl parlayan zırhı, kalkanı ve miğferi yere koyarak:

— Oğlum, dedi, bunları eşsiz sanatkâr **Hephaistos** senin için yaptı. Hiçbir ölümlü insan böyle silâhlar kuşanmamıştır.

Akhilleus silâhları görünce, intikam duygusunun arttığını hissetti. Gözlerinden alevler saçarak çadırından çıktı, kıyıyı dolaştı ve yüksek sesle bağırarak, şefleri, savaşçıları toplantıya çağırdı. Toplantı tamamlanınca:

— Ey başkomutan **Agamemnon** uzun zamandan beri bizim aramızın açık olmasından, **Hektor** ve **Troia**'lılar çok faydalandılar. Uğursuz maziyi unutalım, şerefimizi ve hayatımızı kurtarmayı düşünelim. Benim kararım bu. Haydi **Agamemnon**, sen de **Yunanlı**lara emir ver, hemen savaşa koşsunlar. **Patroklos**'u öldürenlerin cesetleriyle aç akbabalara, kartallara ziyafet çekelim.

Agamemnon:

— **Akhilleus**' diye, şu sözlerle cevap verdi. Madem ki içindeki nefreti, kini yendin, benim kalbimde de artık sana karşı düşmanlık olamaz. Fakat, **Odysseus**'un vaktiyle sana teklif ettiği, benim vermeyi vadettiğim hediyeleri kabul etmeni rica ediyorum.

— Ey savaşçıların kralı, ünlü **Agamemnon**' diye **Akhilleus** cevap verdi. Bu vaadinizi daha sonra yerine getirebilirsiniz. Şimdi kaybedilecek zamanımız yoktur. **Patroklos**'un öcünü almaktan başka hiçbir şey düşünemiyorum.

— Kahraman ve yüce **Akhilleus** diye **Odysseus** söze karıştı. Senin cesaretini çok iyi biliyorum. Fakat, bizim savaşçılarımız açtır. Karın boş olunca, kol kuvvetli olmaz, daha doğrusu karnı aç olan asker iyi savaşamaz, müsaade ediniz de önce karnımızı doyuralım. Sonra barışmamızın tam olduğunu herkesin görmesi için, bütün askerlerin gözü önünde başkomutanın hediyelerini kabul etmen gerekir. **Odysseus** bunları söyledikten sonra **Agamemnon**'un emri üzerine yedi kürsü, yirmi tencere, on iki at, sekiz esir kız getirildi, birbirinden güzel olan kızlar arasında **Briseis** de vardı.

Agamemnon'un barış için vaktiyle **Akhilleus**'a vaad edilen bu hediyeler topluluğunun ortasına getirildi. **Odysseus** yedi talent altınla hediyeler kervanının başında yürüyordu. Hediyeler bir araya getirildi.

— **Mykenai** kralı, işte **Akhilleus** dedi, bütün bu kıymetli hediyeleri herkesin gözü önünde sana takdim ediyorum. Bunların arasında güzel yanaklı **Briseis** de bulunuyor. Bütün tanrılar üzerine yemin ederim ki, eşsiz güzel **Briseis** tertemizdir, o, senden aldığım gibidir, ona hiç dokunulmamıştır. Eğer sözümde yanlış varsa tanrılar beni en ağır şekilde cezalandırsınlar.

Çevik ayaklı **Akhilleus, Agamemnon**'un çok değerli olan armağanlarını aldı. Sonra başkomutan **Agamemnon** savaşçılara hitap ederek dedi ki:

— Şimdi gidin, yemeğinizi yiyin, sonra silâhlanmış olarak gelin ve savaşa atılın!

Bu sözler üzerine bütün Yunanlı savaşçılar, tekrar toplanmak üzere dağıldılar. Yemeklerini yiyip geldikten sonra, karınları doymuş, biraz da dinlenmiş olarak saf halinde toplandılar. **Peleus**'un oğlu tanrı elinden çıkmış, pırıl pırıl parlayan silâhları kuşanmış, dişlerini gıcırdatarak, gözlerinden ateşler saçarak, sağa sola emirler veriyordu. Her şey hazır olduktan sonra, ileri yürümek için muharebe arabasına atladı ve güzel atlarına dedi ki:

— Haydi, çevik atlarım, bu defa, **Patroklos**'un cesedini savaş meydanında ölü olarak bırakıp boş döndüğünüz gibi dönmeyesiniz. Sahibinizi zaferi kazanmış olarak geri getiriniz.

Bunları söyleyerek atlarını ileri sürdü. Onun arkasından, güneşte, tunç kalkanları, miğferleri parlayan **Yunan** ordusu, yeni bir güçle ilerliyordu.

AKHİLLEUS'un SAVAŞA KATILMASI

YUNANLILAR **Myrmidonlar** kralının savaşa katılmasından güçlenmiş, âdeta neşeden sarhoş olmuş bir halde ilerlerken, **Troia**'lılar, ovada yeni **Yunan** saldırısına karşı kendilerine çekidüzen veriyorlardı. Bu yeni saldırıyı da kıracaklarından emindiler. Fakat çevik ayaklı **Akhilleus**'u, güneş gibi ışık saçan kalkanı ve parlak zırhı ile savaşa katılanların başında görünce korktular, şaşırdılar. Gerçekten de **Akhilleus, Hektor**'a rastlayıp ondan **Patroklos**'un intikamını almak için öyle bir eda ile yürüyordu ki, onu görenler, kanlı savaş meydanlarının korkunç tanrısı **Ares**'i görmüş gibi oluyorlardı. Bu kudurmuş arslanın, korkmadan karşısına ilk çıkan **Troia**'lı **Aineias** oldu. Önce **Troia**'lı kahraman, çelik uçlu mızrağını **Akhilleus**'un parlak kalkanına savurdu. Mızrak kalkana değince müthiş bir ses çıktı. Kalkan titredi, fakat delinmedi. Çünkü o, bir tanrı elinden çıkmıştı, yedi kat tunç levhadan yapılmıştı. **Aineias**'ın işe yaramayan hücumundan sonra **Peleus**'un oğlu hasmına, mızrağını yöneltti. **Akhilleus**'un kullandığı mızrağı, vaktiyle **Khiron Thessalia**'da **Pelion** dağından kestiği dişbudak ağacından yapmıştı. İşte bu ünlü mızrak, **Troia**'lının kalkanının üst kısmını deldi ve kalkanın kenar süslerini havaya savurdu. **Ainelas** eğilerek kendini zor kurtardı, mızrak ıslık çalarak onun sırtını yaladı ve gitti toprağa saplandı. Bunun üzerine **Akhilleus** ince ve uzun kılıcını çekti, hasmının üstüne atıldı. Onu vurup ölüler diyarına göndermek üzere iken tanrı **Poseidon** geldi, onu görünmez hale sokarak ölümden kurtardı. Bu defa **Akhilleus** yaralı bir boğa gibi **Troia**'lıların üzerine saldırdı. O sırada, **Priamos**'un oğullarının en genci ve en güzeli olan **Polydoros**'u gördü ve kılıcını kolaylıkla onun karnına sapladı. .

Hektor çok sevdiği genç ve güzel kardeşinin eliyle bağırsaklarını tutarak, feryâd ederek kumlar üstünde debelendiğini görünce, ışıklar saçan bilenmiş mızrağını sallayarak **Akhilleus**'a doğru ilerledi. **Peleus**'un oğlu **Priamos**'un kahraman oğlunu tanıyınca korkunç bir sesle:

— İşte, diye bağırdı, benim en aziz dostumu öldüren, kalbimi parçalayan, en zalim adam. Artık savaş meydanında birbirimizin elinden kurtulamayız. Hayatının sınırını çabucak aşman için bana yaklaş!

Bunları söyledikten sonra, hiddetinden kendini kaybeden, coşan **Akhilleus** mızrağı ile üç defa **Priamos**'un oğluna saldırdı. Fakat, yaptığı üç hü-

cumda da hamleleri boşa gitti. Çünkü **Apollon, Hektor**'un yardımına koşmuştu. Onu koyu bir sise sararak kurtardı. Hücumları bir işe yaramayan **Akhilleus**'un hiddeti büsbütün arttı.

— Köpek, şimdi ölümden kurtulmak fırsatını buldun, fakat bir daha karşıma çıkarsan kurtulamayacaksın.

diye bağırdı, sonra korkunç bir şekilde **Troia** saflarında ölüm saçmaya başladı. Atları, kişneyerek koşarken, ayakları altında sayısız cesedi çiğniyor, kızıl renge boyanan arabasının tekerlekleri, kan bataklıklarına gömülü zırhlar, miğferler üzerinde sekiyordu.

Troia'lıların geri çekilmeleri anı bir panik hâlini aldı. Onları bir kısmı **Akhilleus** tarafından takip edilen bir kısmı da **Skamandros** deresinin yalçın kenarlarına sıkıştırıldı. Yunanlıların, mızraklarından tatlı canlarını kurtarmak için, birçok **Troia**'lı güzel ırmağın derin kıyı anaforlarına kendilerini attılar. Atlar, insanlar, müthiş gürültülerle acıklı haykırışlarla ırmağa dökülüyorlardı. **Akhilleus** onları kendi hallerine bırakmadı, mızrağını kumsala bırakarak keskin kılıcını çekti, ırmağın kenarına indi. Canlarını kurtarmak için çırpınan **Troia**'lıları kendi sularında kana boğdu. Gerçekten tekrarlanan vuruşlarıyla, berrak **Skamandros**'un suyu bulanıyor, gitgide kan rengi oluyordu. Dalgaların örtmediği, girintili, çıkıntılı kayaların arasına gizlenen, şaşırmış, can korkusuyla sersemlemiş, **Troia**'lıları buluyor, kılıçtan geçiriyordu. **Akhilleus** o kadar çok insanın kanını döktü ki kollarının yorulduğunu hissetti. O sırada **Patroklos** için ettiği yemin aklına geldi. Orada, kayalar arasında sinen ve ölümü bekleyen **Troia**'lı delikanlılardan temiz yüzlü, asil on iki kurbanlık genç ayırdı, ellerini arkasına bağlatarak **Patroklos**'un yakılacak cesedi yanına gönderdi.

Sonra kılıcını kınına koydu, bu sefer tekrar mızrağını eline aldı, daha fazla **Troia**'lı öldürmek için ırmağa girdi. Fakat döktüğü kanlara, öldürdüğü delikanlılara acıyan iyi kalpli **Skamandros** deresi kızdı, dalgalandı, köpürdü, ne de olsa o da bir **Anadolu** ırmağı idi. Çok yakın olan bir felâketten **Troia**'yı kurtarmak için harekete geçmenin zamanı geldiğini anladı. Dertli **Anadolu**'nun dağlarında akan dereleri, çayları yardımına çağırdı, onların sularını kendi suyuna katarak güçlendi, böylece sularını kabarttıkça kabarttı. Şiddetle gürleyerek, coştu. Artık o kabına sığamıyordu. Hırçın ve hiddetli dalgaları, birçok insan ve hayvan kadavralarını sahile atıyor, gümüş sularını kana boyayan merhametsiz **Akhilleus**'u boğmak istiyordu(*). Sular tarafından sürüklenmemek için **Myrmidonlar** kralı sahilde yetişmiş bulunan bir kara ağacın gövdesine sarıldı, fakat sular ağacı kökünden söktü ve devirdi. Devrilen ağaç bir köprü gibi kıyıya düştü, **Akhilleus** bu sayede canını kurtardı. Bu defa **Troia**'lıları **İlion** kalesine doğru kovalamaya başladı.

(*) Bazı mitologlar, o sırada sağanak halinde yağmurlar yağdığını, "**Skamandros — Menderes suyu**"nun kabardığını, Yunanlılara zorluk çıkardığını ve bu tabiî hâdiseyi, Yunan muhayyilesinin yukarıda yazıldığı gibi yorumladığını yazarlar.

Bu esnada, ihtiyar **Priamos, Troia** surlarının üstünde ayakta durup savaşı izlerken, dev cüsseli **Akhilleus**'u gördü. Onun önünde **Troia**'lılar sürü halinde karaca yavruları gibi kaçıyorlardı. İhtiyar kral, üzüntü ile felâketi gördü ve inledi. Surlardan aşağı indi, sur kapılarını bekleyen en yiğit **Troia**'lılara dedi ki:

— Kaçıp gelenler, içeriye girinceye kadar, kapıyı açık tutun. **Akhilleus** yaklaşınca tekrar kapıları acele kapatın!

Bu emir üzerine, **Troia** surlarının iki kanatlı büyük kapıları açıldı. Tozlara bulanmış, susuzluktan yanmış ve canlarını ölümün pençesinden zor kurtarmış olan **Troia**'lı mağlûp savaşçılar, perişan bir halde kapılardan içeri girdiler.

Akhilleus, Kentaur'un mızrağını havada sallayarak bozgun **Troia**'lıları takip ediyordu. O bu durumda **Yunanlıları** şiddetli hücuma kaldırarak **Troia**yı almak, yakıp yıkmakta muvaffak olacaktı. Fakat tanrı **Apollon** yine **Troia**'lıların yardımına koştu. Şöyle ki: Önce **Troia** kahramanlarından **Agenor**'u teşvik ederek **Akhilleus**'a bir mızrak savurdu. **Agenor**'un mızrağı boşa gitti.

Bu defa **Akhilleus** kendine mızrakla hücum eden bu yiğidin hakkından gelmek istedi. Ona şiddetle saldırdı. **Apollon Agenor**'u kurtarmakta gecikmedi. Onu, kesif bir buluta sararak kaldırdı, emin bir yere götürdü. Sonra kendisi **Agenor**'un şekline girerek, ona göründü ve önünde başka bir istikamete doğru kaçmaya başladı. **Akhilleus** onun peşine düştü. O, **Troia**' kapılarından uzaklarda, bir türlü ulaşamayacağı, yenemeyeceği bir hasmın peşine düştüğünün farkında değildi.

O sırada bütün **Troia**'lılar, kuvvetli, surları olan güzel şehirlerinin açık kapılarından içeri doldular. Yalnız **Hektor,** içeri girmeyi nefsine yedirmiyor ve **Akhilleus**'u **Skaia** kapısı önünde bekliyordu.

HEKTOR'un ÖLÜMÜ

BÜTÜN **Troia**'lıların, içeri girip de yalnız **Hektor**'un kapının dışında kalışını gören ve surların üstünde bulunan, **Priamos** ile karısı **Hekabe** kalenin içine girmesi için oğullarına yalvardılar, fakat ona söz geçiremediler. **Hektor** şöyle diyordu:

— Benim için ancak **Akhilleus**'u öldürdükten sonra şehre girmek, yahut onun tarafından mağlûb edilerek vatan uğrunda öldürülmek şerefi vardır.

Az sonra **Hektor**'un ihtiyar babası, bahtsız kral **Priamos** çok uzaklarda, ovada **Akhilleus**'un surlara doğru geldiğini gördü. Güneşte onun miğferi parlıyor, kalkanından ışıklar saçılıyordu. Tozlu bir koşu meydanında koşan at gibi **Peleus**'un oğlu ilerliyordu. İhtiyar baba bu manzarayı görünce, ellerini havaya kaldırdı, derin derin inledi ve tekrar oğluna yalvardı:

— Oğlum, dedi, yalnız başına orada kalma, sen de içeri gir, **Akhilleus**'un seni mahvetmesine fırsat verme. Benim ak saçlarımı düşün ve ihtiyarlığıma acı.

Hektor yine inat ediyor, içeri girmek istemiyordu. Tam bu sırada **Akhilleus, İlion** kalesinin duvarlarına yaklaşıyordu. Onun miğferi, **Ares**'in miğferi gibi kıvılcımlar saçıyordu. Dişbudak ağacından yapılmış mızrağını, elinde sallıyordu. Kalkanı ise sabah, güneş doğduğu zaman nasıl parlarsa öyle parlıyordu. Bu dev cüsseli kahramanın korkunç görünüşü, **Hektor**'u korkuttu, cesaretini kırdı. Kurtulmayı, kaçmakta bulacağını sandı ve kaçmaya başladı. Fakat, çevik ayaklı **Akhilleus** onun peşine düştü. Dağlarda kuşların en hızlı uçanı olan atmaca, titreyen güvercin üzerine hızlı bir uçuşla saldırır, o yan bir uçuşla kaçar, fakat saldırgan, çığlıklar koparark yaklaşır ve avını yakalamak için sabırsızlanarak çabasını çoğaltırsa **Akhilleus** da hasmını yakalamak için böyle gayret sarfediyordu.

Gerçekten de **Troia** surlarının dışında yalnız başına kalan **Hektor** korku ile, canını kurtarmak için hızla koşuyordu. İkisi de sırta ve rüzgârların kımıldattığı incir ağacına yakın, kale bedenlerini çevreleyen yolu takip ediyorlardı. Biraz sonra eğri büğrü akan **Skamandros** ırmağına, sularını karıştıran iki su kaynağına doğru geldiler. Orada taştan geniş ve hoş havuzlar vardı. **Troia**'lıların genç kadınları ve sevimli kızları, **Yunanlıların** güzel yurtlarını istilâ etmelerinden önce, barış zamanlarında, buraya çamaşırlarını yıkamaya gelirlerdi. İşte **Hektor**'un kaçarak **Akhilleus**'un onu yakından takip ederek geçtikleri yerler böyle yerlerdi. Bunlar yarışa girenlere verilegelen bir ödül, bir mükâfat için koşmuyorlardı, belki cesur **Hektor**'un hayatı için ko-

şuyorlardı. Bu iki kahraman, tam üç defa, **Troia** surlarının etrafını birbirini kovalayarak döndüler. **Olympos**'da oturan tanrılar da heyecanla bu iki kahraman arasındaki çarpışmayı takip ediyorlardı. **Zeus** merhamete gelmiş **Hektor**'u felâketten kurtarmak istiyordu, fakat **Athena** bu acımaya kızıyor, "Bu adam ölmelidir" diye ayak diriyordu. **Zeus**, kızını kırmak istemedi:

— Üzülme kızım! dedi. Ben hiç de kat'i bir kararla söylemedim. Fikrin, seni nereye sevk ediyorsa oraya süratle koş, tereddüt etme. Böyle söyleyerek **Zeus Olympos**'un tepesinden aşağıya atılan **Athena**'nın gayretini canlandırdı.

Bu esnada, **Akhilleus Hektor**'u sıkıştırarak takibin arkasını kesmiyordu. Dağlar üzerinde iri bir av köpeği, bir karaca yavrusunu, sığındığı yerden çıkararak onu ormanlar, vadiler içinde durmaksızın takip eder ve eğer korkak hayvan , bir çalılığın arasına sinerse, köpek hırsla avını buluncaya kadar onun izini araştırırsa, **Hektor** da **Peleus**'un zorlu oğlundan gizlenemiyordu. Surların üstünden bir tanıdığın kendini koruması için, ne zaman koşu yönünü **Troia** kapılarına ve kuvvetli kulelere doğru çevirdiyse her defasında **Akhilleus** önüne geçiyor, onu püskürtüyordu. Fakat **Hektor** şehre yaklaşmaya çalışıyordu. Rüyada kaçan bir adam takip edilemez, ne biri kaçabilir, ne öteki kovalayabilir. Bunun gibi, **Akhilleus** da, **Priamos**'un oğluna yetişemiyor, o da ondan sakınamıyordu. Eğer **Apollon** son defa olarak onun yorgun vücudunu kuvvetle doldurup ona güç vermeseydi, **Hektor** nasıl olur da mukadder ölümü geciktirebilirdi?

Bu anda **Akhilleus Yunanlılara** başıyla işaret ediyor ve başka birisinin bu zaferi kazanıp, kendisinin ikinci gelmesinden korkarak, onların zalim oklarını **Hektor**'a karşı atmalarına müsaade etmiyordu. Fakat onlar, dördüncü defa **Skamandros**'un kaynağına doğru yaklaştıkları zaman **Zeus** altın terazisini çıkardı. Kefelere ebedî uykuyu, ölüm mukadderatını koydu. Bir tarafta **Akhilleus**'un mukadderatı, diğer tarafta sabırlı **Hektor**'unkiler vardı. **Zeus**' terazinin ortasından yakaladı. **Hektor**'un son günleri alçalıyordu. Artık **Apollon** onu terketmişe benziyordu.Onun koruyucusu yoktu. O zaman **Athena**, **Akhilleus**'un yanına koştu ve ona şu sözleri söyledi:

— Ey tanrıların sevgilisi **Akhilleus! Hektor**'u öldürerek büyük bir zafer kazanacaksın. Fakat şimdi sen biraz dur, nefes al, ben onun yanına giderek, onu seninle dövüşmeye teşvik edeyim.

Akhilleus bu müjdeli habere sevindi, tanrıçanın buyruğuna boyun eğdi. Dişbudak ağacından yapılmış tunç uçlu mızrağına dayandı, durdu. **Athena** onun yanından ayrıldı. **Hektor**'un yanına vardı. Tanrıça onu kandırıp, ölüme sürüklemek için **Deiphobos**'un şekline girdi. **Deiphobos Hektor**'un en çok sevdiği kardeşi idi.

Hektor'a dedi ki:

— Çok hızlı koşabilen **Akhilleus, Troia** surları etrafında seni nasıl şiddetle kovalıyor, koşmadan vazgeç. Bir yerde kalalım, onu ikimiz beraber tepeleyelim.

— Ey **Deiphobos** bütün kardeşlerimin içinde bana en yakın olan, beni en çok seven sen imişsin. Seni ne kadar sevsem yeridir. Benim düştüğüm tehlikeyi görünce, bütün savaşçıların kapanmış bulundukları surlardan çıkmak, bana yardıma koşmak cesaretini sen gösterdin.

Hektor'un kardeşinin kılığına girmiş bulunan **Athena** ona şöyle karşılık verdi:

"Kardeşim **Hektor**! Babam, annem ve dostlarım şehirde kalmamı istiyorlardı. Onlar çok korkuyorlardı. Fakat, benim ruhum kederden kırılmıştı. Şimdi ikimiz de cesaretle ona saldıralım." Bunları söyleyerek **Athena** yapmacık bir jestle önce **Akhilleus**'a hücum ediyormuş gibi yaptı, sonra yana çekildi. **Hektor Akhilleus** ile karşı karşıya gelince ona dedi ki:

— **Peleus**'un oğlu! Önce olduğu gibi artık senden ürkmeyeceğim, üç defa **Priamos**'un şehri etrafında senden kaçtım. Senin yaklaşmana, karşı koyamadım. Şimdi cesaretim, sana karşı beni vuruşmaya sevk ediyor, ya seni öldürmem, yahut senin tarafından öldürülmem gerekiyor. Eğer **Zeus** bana zafer imkânı verir de seni öldürürsem, sana hakaret etmeyeceğim, ancak şanlı silâhını aldıktan sonra, cesedini **Yunanlılara** vereceğim, sen de beni öldürürsen öyle yap! Cesedimi babama ver."

Akhilleus

— **Hektor**, barbar düşman, diye cevap verdi. Bana hiçbir teklifte bulunma. Nasıl, arslanlarla insanlar arasında bir sözleşme yoksa; nasıl, kuzularla, kurtlar aynı arzuya malik değillerse, bizim aramızda ancak, kan ve ölüm vardır.

Bunları söyledikten sonra **Akhilleus** mızrağını karşısındakinin üstüne fırlattı. **Hektor** vuruşun yönünü önceden sezerek eğildi. Mızrak, miğferinin üstünden uçtu, gitti toprağa saplandı. Derhal **Athena** onun mızrağını aldı, **Hektor**, tarafından görülmeksizin götürdü **Akhilleus**'a verdi.

Bu defa **Hektor** mızrağını fırlattı. Mızrak sağa sola sapmadan uçtu, **Akhilleus**'un kalkanı ortasına çarptı. Fakat, mızrağın sivri ucu, sağlam kalkanı delemedi, yere düştü. Bunun üzerine yeni bir mızrak istemek için **Hektor** kardeşine döndü, fakat kardeşi **Deiphobos**'u göremedi. Bunun tanrıların bir oyunu olduğunu anlayan **Troia**'lı kahraman "**Olympos**'lular benim ölmemi istiyor" dedi. "Hiç olmazsa kanımın son damlasına kadar çarpışayım" diyerek kılıcını çekti. **Peleus**'un oğluna hücum etti. Kapalı bir yere hapsedilmiş bir arslan gibi canını almak istediği hasmının etrafında hiddetle dönüyor ve onu vurmaya çalışıyordu.

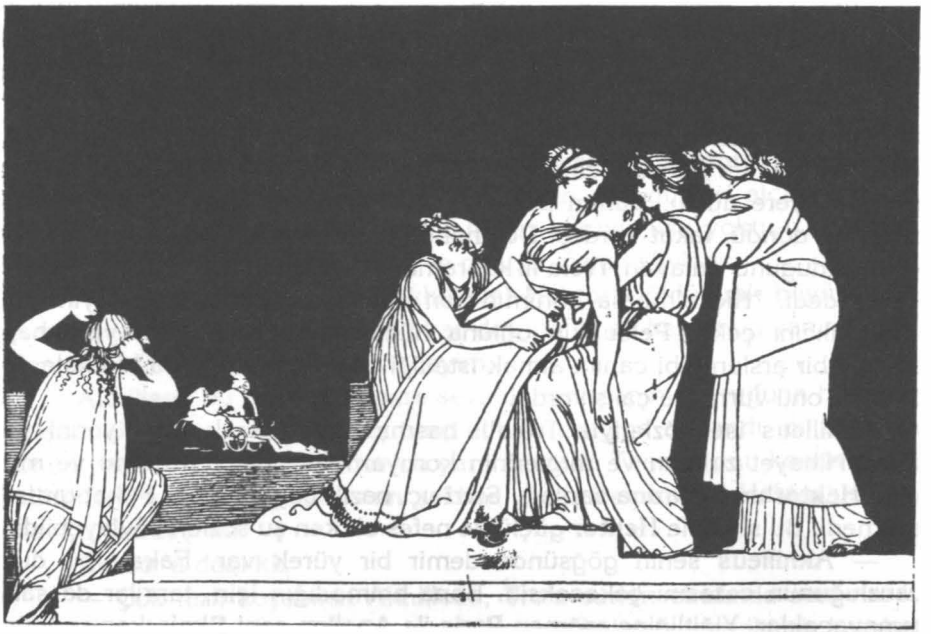
Akhilleus ise gözleriyle **Troia**'lı hasmının vurulacak zayıf yerini arıyordu. Nihayet zırhının ve miğferinin koruyamadığı bir yeri buldu ve mızrağını **Hektor**'un boğazına sapladı. Sivri uç, nazik boynu deldi. Fakat gırtlağı kesemedi. Bu sebeple **Hektor** güçlükle nefes alırken şu sözleri söyleyebildi:

— **Akhilleus** senin göğsünde demir bir yürek var. Fakat, bu duygusuzluğunun cezasını çekeceksin. Bana acımadığın için, tanrılar da sana acımayacaklar. Yiğitliğine rağmen **Paris** ile **Apollon** seni **Skaia** kapısı önünde öldüreceklerdir.

Bu sözleri bitirir bitirmez, ölüm gölgeleriyle sarıldı, ruhu vücudundan uzaklaştı ve cansız yere düştü. Aslında tanrılar, **Hektor**'a daha fazla acı çektirmediler. Onun içindeki canı, gövdesinden çıkarıp **Hades**'e yolladılar.

Akhilleus bir an kaybeden kurbanının üstüne atıldı. Önce onun silâhlarını soydu. Sonra ince, zarif topuklarını deldi, deliklere öküz gönünden yapılmış bir kayış geçirdi. Bu kayışla Hektor'un ayaklarını sıkıca bağladıktan sonra onu savaş arabasının arkasına bağladı. Böylece, biraz evvel öldürdüğü ünlü hasmının cesedini ayaklarından arabasını bağladıktan sonra, onu yerde sürüklemek için arabasına bindi ve atları kamçıladı. Araba önce, gemilere doğru uçar gibi gitti. Surun üstünde bulunan ihtiyar **Priamos** ile muhterem karısı **Hekabe**, aziz evlâtlarının güzel başının taşlara vurularak, topraklara bulanarak sürüklendiğini görünce, acı acı feryad ettiler, inlediler, ağladılar, kendilerini kaybettiler. Etrafta bulunan **Troia**'lılar da inliyorlardı. Bütün şehirden hazin feryadlar aksediyordu. Sanki, yüksek **İlion** kalesinin içine bir keder ateşi düşmüştü, bütün şehir yanıyor, çöküyordu.

Sarayda, güzel kocasının dönüşünde yıkanması için banyo hazırlatmakta olan **Andromakhe** ağlamaları, feryatları duyunca sarayını terketti. Kalbi çırpınarak nefes nefese delirmiş gibi koşarak surların üstüne çıktı. Çok uzaklarda, ovada sevgili kocası **Hektor**'un cesedinin toz toprak içinde, zalim **Akhilleus**'un arabasına takılı olarak sürüklendiğini gördü. O aziz varlığın, o büyük kahramanın cesedi, akbabalara ve köpeklere yedirilecekti. Bu acıklı manzara karşısında dayanamadı, bayıldı, düştü. (Resim: 67)

(Şekil: 67) — Andromakhe'nin surlar üstünde bayılması.

PATROKLOS ile HEKTOR'un CENAZE TÖRENLERİ

TROİA' şehri derin bir matem içinde iken hırçın **Akhilleus** gemilerin yanına geldi. Biraz sonra yiğit **Myrmidon**'lar da ona yetişti. Çadırlarına gitme müsadesi vermeden önce **Akhilleus** onları kendi arabasının arkasında, **Patroklos**'un cesedi etrafında üç defa saygı yürüyüşü yaptırdı, sonra arabasından indi, aziz arkadaşının cesedi yanına diz çöktü, ellerini onun cansız kalbinin üstüne koydu ve "Beni dinle **Patroklos** diye ona bağırdı. **Hades**'den benim sesimi duy. Öcünü aldım. Seni öldüren bu alçağın leşini köpeklere vereceğim."

Bu sözleri söyledikten sonra, güzel **Andromakhe**'nin kocasının kanlı ve tozlara bulanmış ölüsünü, bir köpek leşi gibi ayakları ucuna fırlattı.

Myrmidonlar atlarını çözdüler, istirahate çekildiler. Bu sırada **Akhilleus**'u teselli etmek maksadiyla **Yunan** şefleri, onun yanına geldiler ve onu alarak Başkomutan **Agamemnon**'un çadırına götürdüler, **Agamemnon** bu ziyaretten çok memnun oldu. Krallar kralı hemen adamlarına, ateş yakmalarını ve bolca su ısıtmalarını emretti. **Akhilleus**'un kan lekelerinden temizlenmesini istiyordu. Fakat **Peleus**'un oğlu:

— "**Agamemnon** diye ona hitabetti. **Patroklos**'un cesedini yakmadan ve matem alâmeti olarak saçlarımı kestirmeden önce, başıma temiz su dokundurmam. Ben sizden, **Patroklos**'un cesedinin bir an önce törenle yakılabilmesi için gereken emirlerin verilmesini diliyorum.

Agamemnon, Akhilleus'un bu isteğini kabul etti.

Ertesi sabah, **Şafak** yaldızlı tahtının üstünde, gökyüzüne yükselirken, **Yunan** kampından çıkan bir sürü insanın, keskin baltalarla, sağlam iplerle donatılmış olarak **İda Dağı**'na doğru yol aldığı görüldü. Bu çok kalabalık insan kafilesini yüzlerce katır takip ediyordu.

Meşeler kesildi, dallarından ayrıldı, katırlara yüklendi ve geri dönüldü. **Patroklos**'un cesedinin yakılacağı yere istif edildi. Odunun hazır olduğu haber verilince **Akhilleus** bütün **Myrmidonlar**'ı topladı. Herkes silâhlı olarak, atlarıyla ve arabalarıyla cenaze merasimine katıldılar. Kortejin en başında, muharebe arabaları yer almıştı, sonra sessiz ve hüzünlü olarak piyadeler yü-

rüyordu. Piyadelerin ortasında, **Patroklos**'un ölüsü en yakın arkadaşları tarafından taşınıyordu. **Akhilleus**' aziz arkadaşının başını elleriyle tutuyor, çok üzgün ve perişan bir halde yürüyordu. Kararlaştırılan yerde kortej durdu. Ölüye son saygı gösterildi. Cesedi soydular, ona en yakın olanlar, saçlarını keserek ölünün üstüne attılar. **Akhilleus** da güzel bukleli kumral saçlarını kesti ve aziz ölünün elleri arasına yerleştirdi.

Sonra ceset odun yığınının üstüne kondu. Koyunlar ve sığırlar kurban edildi. Onların iç yağlarıyla **Patroklos**'un ölüsü tepeden tırnağa kadar örtüldü.

Hayvanların kurban işi bitince, **Akhilleus**'un **Menderes** suyu kıyılarında yakaladığı on iki asil **Troia**'lı delikanlı getirildi. Onlar da orada kesildi, **Patroklos**'a kurban edildi. Artık, cesedi yakmanın zamanı gelmişti. **Akhilleus** eline bir meş'ale aldı, odun yığınına yaklaştı, titrek ve hüzünlü bir sesle:

— Mutlu ol **Patroklos** sana verdiğim sözü tuttum, benden razı olarak git, dedi, kanla bulanmış, yağlı ve çıralı odunları tutuşturdu.

Rüzgâr esti, haykıran alevler odun yığınını sardı. Bu ateş bütün gece acıklı sesler çıkararak, feryad ederek yandı. Şafak sökerken artık ateşte hal kalmamıştı, değerli bir ölüyü yakarken yorulmuş, kuvvetten düşmüş, artık ah edemez, ses çıkaramaz olmuş, kor ve kül halinde yere dökülmüştü. **Yunanlılar,** onun korlarına şarab dökerek ateşin bir an önce can vermesine, sönmesine yardım ettiler. Sonra, **Patroklos**'un kemiklerini aldılar, bir altın kaba koyarak **Akhilleus**'un çadırına götürdüler, zarif bir tabuta yerleştirdiler.

Patroklos'un cenazesine gerekli dinî tören yapılıp ruhu memnun edilirken, şanlı **Hektor**'un cesedi, bir köpek leşi gibi bir tarafa atılmıştı. O, on iki günden beri, **Akhilleus**'un çadırı yanında, yüzükoyun uzatılmış, aç köpeklere terk edilmişti. Fakat, her halde tanrılar, bu hakarete razı olmadıkları için, bahtsız **Priamos**'un oğlunun cesedine yırtıcı aç köpekler dokunmuyor, hürmet eder gibi başlarını önlerine eğip yanından geçiyorlardı. Günlerden beri, şerefsizce topraklar içinde sürünen ölü, kokmuyordu. Çünkü **Aphrodite** onun yaralı bereli, ezik gövdesini, esrarlı ve güzel kokulu bir yağla yağlamıştı, ayrıca tanrı **Apollon** güzel **Andromakhe**'nin yiğit kocasının bozulmaması, kuruması için güneşin önünde, bulutlardan kat kat perdeler çekmişti.

Hektor'un cesedinden çok uzak olmayan **Troia** şehrinde herkes matem içinde idi. Saray, saraylıktan çıkmış, feryatların yükseldiği, ağlamaların duyulduğu, mahzun ve kederli insanlar evi olmuştu. İhtiyar kralın çocukları ağlıyor, kadınları ağlıyor, kızları ağlıyordu. Bunların arasında, ak saçlı **Priamos** kederden bitmiş ve büsbütün çökmüştü. Bu hale karşı **Olympos**'da oturan tanrılar da üzgündü. **Hera**'dan, **Athena**'dan bir de **Poseidon**'dan başka bütün ölümsüzler kederliydi, mahzundu. Hele **Zeus,** bütün varlıkların merhametli babası olan baştanrı çok üzgündü. **Priamos**'a çok acıyordu. Fazla dayanamadı. **İris**'i yanına çağırdı:

— "Git, Kral **Priamos**'a söyle" dedi. "Korkmasın, yanına armağanlar alıp **Akhilleus**'a gitsin, oğlunun ölüsünü istesin." **İris** bunları söyler söylemez, **Priamos** oğullarına dört tekerlekli bir araba koşmalarını emretti. Sonra büyük bir sandık hazırlattı, bizzat onun içini, en nadir kumaşlarla, değerli halılar, kıymetli ve süslü vazolarla doldurdu. Bunları **Hektor**'un cesedine karşılık verecekti.

Priamos İdaeos'la beraber arabaya bindi. **Skaia** kapısından geçerek, dörtnala, uçar gibi denize doğru yollandı.

Duru sulu, güzel **Skamandros** çayının geçidini gerilerde bıraktı. **Hermes, Yunanlıların** kamplarını bekleyen nöbetçileri uyuttuğu için, onlar **Troia** kralının gelişini görmediler. **Priamos**'un arabası **Akhilleus**'un çadırının önünde durdu.

İdaeos arabanın yanında kaldı. **Troia** kralı **Yunan** kahramanının çadırına girdiği zaman o akşam yemeğine henüz oturmuştu. Zavallı baba, oğlunu öldürenin ayaklarına kapandı.

— "**Akhilleus** diye inledi, sen tanrılara eşit bir kahramansın. Benim yerine babanı koy. Şimdi o da benim gibi hüzünlü ihtiyarlığın eşiğindedir. Her gün, sabırsızlıkla senin **Troia**'dan dönmeni bekliyor. Fakat ben elli oğul sahibi idim, hepsini kaybettim, biri kalmıştı. O da babasının şehrini, kendi öz vatanını müdafaa ediyordu. Bu uğurda canını verdi. Şimdi onun cesedini istemek için geldim, senin ayaklarına kapandım. Onun ölüsü için değerli şeyler getirdim. Babanı hatırlayarak bana acı, oğlumun cesedini bana ver. Ben çok acınacak bir babayım, hiçbir babanın tahammül edemeyeceği bir küçüklüğe düştüm. Geldim, sevgili oğlumun boğazını kesen bir eli öpüyorum."

İhtiyar kral böyle konuşunca **Akhilleus** babasını hatırladı, ağlamaya başladı. **Priamos**, oğlunu öldürenin ayaklarından başını kaldırmıyor, yalvarıyor, gözyaşı döküyordu. Sonunda **Akhilleus**'un kalbi sızladı, yerinden kalktı, ihtiyarı da kaldırdı, ellerini tuttu. Onun saçını, sakalını muhabbetle okşadı.

— Bahtsız baba, diye ona hitap etti. Çok acı çektin, artık yeter. Kaderin yakasından kendini kurtar. Gözyaşlarını sil... Gel benim oturduğum sedire otur, biraz dinlen.

— "Ey **Zeus**'un yaşattığı güçlü yiğit, **Hektor**'un ölüsü şuracıkta, topraklar içinde yatarken, beni oturtma!" diye kral yalvardı. "Onun ölüsüne karşılık getirdiğim şeyleri alarak oğlumu vakit geçirmeden bana vermenizi rica ediyorum."

Bu sözler üzerine **Akhilleus** adamlarını çağırdı. **Hektor**'un cesedini yıkayıp temizlemelerini ve giydirmelerini emretti. Bütün bu işler yapıldıktan sonra **Akhilleus** bizzat kendisi **Hektor**'un ölüsünü kucağına alarak arabanın üzerinde hazırlanmış olan yatağa uzattı. Sonra çadırına geldi, **Priamos**'a:

— "Muhterem ihtiyar! diye hitap etti. Arzu ettiğin şekilde oğlun iade edildi. Şimdi seni getiren arabanın üzerinde rahat döşeğinde uyuyor. Yarın

sabah onu götürebilirsin. Fakat, şimdi artık onu düşünme, gel beraber bir şeyler yiyelim, sonra biraz uyu, dinlen.

Akhilleus ile **Priamos** birbirlerine saygı ve hayranlık ifade eden sözler söyledikten sonra, beraber sofraya oturdular, yediler, içtiler.

Karınlarını doyurduktan sonra **Troia** kralı kendisi için hazırlanan yatağa girmeden önce, **Akhilleus** ona:

— Aziz ihtiyar, haydi biraz uyu. Fakat, buradan gitmeden önce şunu söyle: **Hektor**' için yapacağın cenaze töreni kaç gün sürecek? O günler süresince **Yunanlılar,** ölüye saygı göstererek, sizinle savaşmayacaklardır.

— **Akhilleus** diye **Priamos** cevap verdi. Eğer razı olursanız, oğluma lâyık bir tören yapabilmem için, on iki gün lazımdır. Bunun dokuz günü, ağlamaya ve odun kesmeye ayrılacaktır. Onuncu günü sabahı **Hektor**'un cesedi yakılacak, on birinci gün ona mezar hazırlanacak ve gömülecektir. On ikinci gün dinlendikten sonra tekrar savaşa başlayabiliriz.

— Aziz **Priamos** isteklerini kabul ettim, diye **Akhilleus,** ihtiyara cevap verdi ve onun ellerini sıktıktan sonra çekildi. **Briseis**'in yanında yatmaya gitti. Zavallı **Priamos** sabahı bekleyemedi. Tanrı **Hermes**'in tavsiyesi üzerine gece yarısı kalktı. Hiç kimseye duyurmadan ve **Yunan** nöbetçilerinin haberi olmadan oğlunun ölüsünü **Troia**'ya götürdü. **Priamos Troia**'ya yaklaşırken, kızı **Kassandra** surların üstünden babasının gelişini gördü ve **Troia**'lıları, bundan haberdar etti. Bütün şehir, kahramanının naaşını karşılamak için sokaklara döküldü. Feryadlar, figanlar yükseldi. Herkes ağlıyor, herkes inliyordu. Araba kalabalıkta zorlukla ilerliyordu. Nihayet saraya gelince, **Hektor**'un ölüsü arabadan indirildi ve bir yatağa uzatıldı. Etrafını alan kadınlar, feryad ederek ağlamaya saçlarını başlarını yolmaya başladılar. Karısı güzel **Andromakhe,** annesi **Hekabe**'den başka **Paris**'in karısı **Helena** bile **Yunanlı** bir kadın olduğu halde o bile candan inliyor, ağlıyordu. Güzel **Yunanlı,** "öteki **Troia**'lılar bana kötü davrandılar, fakat **Hektor** bambaşka bir insandı" diye hıçkırıyordu.

Büyük bir tören hazırlandı. Muazzam bir ateş yaktılar ve **Hektor**'u onun içinde yaktılar. Sonra ateşi, adet olduğu gibi şaraplarla söndürdüler. **Hektor**'un yanmış kemiklerini, altın bir kaba koyup, mor kadifelere sardılar. Derin bir çukur kazıp oraya gömdüler. Çukurun üstüne de büyük taşlar yığdılar, topraklar attılar, adeta bir tepecik meydana getirdiler.

AMAZONLAR'ın TROİA'lılara YARDIMA GELİŞİ

HELENA'nın kaçırılması yüzünden başlayan ve uzun seneler devam eden **Troia** harbinde **Anadolu**'da yaşayan bazı kavimler, bu meşhur savaşta **Troia**'lılardan yana çıkmışlar, **Yunan**lılarla çarpışmışlardı. Tanrıların da zaman zaman karıştığı, bu yarı gerçek, yarı efsanevi savaş, adeta bir, "**Yunanistan** ve **Anadolu** Harbi" halini almıştı.

Akhilleus'un **Hektor**'u öldürmesi, ölüsünü arabasının arkasında sürükleyerek öç alması tanrıları da, insanları da üzmüştü. Bir ahıra saldıran, azgın bir arslanın kükremesi, yalnız o ahırda bulunan sığırları korkutmaz, komşu ahırlarda bulunan hayvanları da ürkütür. Bunun gibi **Troia**'lıların başına gelen felaketler, gördükleri zulüm, bütün **Anadolu** kavimlerini üzmüş, sarsmıştı. Nitekim, **Troia**'dan çok uzaklarda bulunan Karadeniz'in güney kıyılarında bugünkü **Çarşamba** ile **Ünye** arasında **Terme Çayı** kıyılarında yaşayan ve yalnız kadınlardan ibaret bir toplum, bir halk kalabalığı olan **Amazonlar**(1) da **Troia** savaşına katılmaktan, kendilerini alamadılar. **Thermodon** kıyılarından kalktılar, kraliçeleri **Penthesilea** komutasında oldukça kalabalık bir kuvvetle **Çanakkale Boğazına** geldiler, mazlum **Troia**'nın yardımına koştular.

Bir tanrıça kadar güzel ve kuvvetli, yiğit olan **Penthesilea** kendisi gibi cesur kadın savaşçıları ile muharebeye girince, **Yunanlılar** şaşırdılar. Gerçekten, çevik atlarına binmiş ve birbirinden güzel olan bu bakire savaşçılar, birer dişi kaplan gibi etrafa dehşet ve korku saçıyorlardı. İyi ok atabilmeleri için, daha çocukken sağ memeleri kesilerek alınan bu kahraman kızların atılganlığı **Troia**'lıların yüzünü güldürmüş, morallerini artırmış, **Yunanlıları** ise şaşırtmıştı. Göz kamaştıran, parlak bir zırh giyen ve hilâl şeklinde bir kalkan taşıyan güzel **Penthesilea, Troia**'lıları canlandırdı. Savaş, bütün şiddetiyle yeniden başladı. **Terme Çayı** kıyılarından gelen bu yiğit kraliçe yalnız **Amazonlar**'ın değil, **Troia**'lıların da sanki başkomutanı olmuştu. Bütün ordu şefleri bu çevik, cesur ve güzel bakirenin buyruğuna itaat ediyorlardı. Bir orman tutuştuğu zaman, rüzgârlar, bir ağaçtan öbür ağaca ateşi nasıl sıç-

(1) Kitabın 172'nci sayfasına ve sözlük kısmında. Amazonlar, maddesine bakınız.

ratırlarsa, **Penthesiea** da bir alev gibi **Amazonlar**'ın ve **İda Dağı** savaşçılarının başında, sağdan sola, soldan sağa koşuyor, onlara cesaret, güç veriyor, şaşırmış bir halde, kamplarından çıkıp savaşa başlayan **Yunanlılara**' ateş ve ölüm saçıyordu.

Ateşli **Amazonlar**'ın yeniden canlandırdıkları savaş çok kanlı oldu. Her iki taraf da, canını dişine takmış bir ölüm kalım savaşına girmiş gibiydi. Önce hangi tarafın üstün geleceği belli olmadı. Fakat, aç kalmış, dişi kaplanlar gibi saldıran **Amazonlar**'ın öldürücü mızraklarının, çok hızlı kesen biçen baltalarının te'siriyle **Yunanlılar,** sonbahar yaprakları gibi dökülmeye başladılar. Yer, atların ayakları altında inliyordu. Güzel beyaz kolları, kanlara bulanmış olan güzel, **Penthesilea** savaş meydanında, yıldırım misali bir baştan bir başa sıçrıyor, kendi savaşçılarını cesaretlendiriyor, keskin iki ağızlı hafif baltasıyla sayısız **Yunanlının** kafasını uçuruyordu. Beyaz atının üstünde, kana susamış, dişi bir arslan gibi sağa sola, koşarak korku ve ölüm saçması **Yunanlıları,** bozguna uğrattı. Karmakarışık bir şekilde kaçmaya başladılar.

Troia'lılar nefes aldırmadan onları takibe başladılar. **Yunanlıların, Troia**'lılarla beraber savaşan kadınlar ordusunun karşısında bozuldukları ve geri çekilmeye başladıkları zaman **Akhilleus**' ile **Aiaks** aziz dostları **Patroklos**'un küllerinin gömüldüğü yerde idiler. Onlar, bu bir türlü bitmeyen savaşın sonunda ne olacağını düşünüyorlar, bir taraftan da ruhu **Hades**'e gitmiş olan dostlarının acısıyla yanıyorlardı. İşte bu sırada müthiş bir gürültü, bir yaygara, onları üzüntülü düşüncelerinden uyandırdı. Korkunç sesler çıkararak ilerleyen **Troia'lılar, Yunan** ordu kampını işgal etmişler, gemileri yakmaya koşuyorlardı. İki kahraman, hemen koştular, silahlandılar, **Ares** gibi cesaretle, korkunç karışıklığa katıldılar. Bozguna uğrayan **Yunanlılar,** bu iki dev kahramanı aralarında görünce hemen kendilerine geldiler, gerisin geri dönerek kendilerini kaybettiler. **Akhilleus** ile **Aias,** açlıktan karınları içeri çekilmiş iki arsan, bir koyun sürüsüne nasıl saldırırsa, **Troia**'ların üzerine öyle saldırdılar. Onların saldırısıyla, **Troia**'lılar ve onlarla birlik olanlar müthiş yenilgiye uğradılar. Ova yeniden cesetlerle doldu, akbabaların, kurtların, çakalların yüzü güldü. Kahraman **Penthesilea**'ya gelince **Troia**'lıları kırıp geçiren iki yiğidin karşısına çıktı. Mızrağını **Akhilleus**'a fırlattı. Onun mızrağı, **Yunanlı** kahramanın kalkanına çarptı, fakat sert bir kayaya isabet etmiş gibi hiç bir tesir yapmadan yere düştü. O anda **Aiaks** bir kadın olduğu halde bir arslana, mızrak savurmak cesaretini gösteren güzel **Penthesiela**'ya müthiş mızrağını attı. Mızrak boşa gitmedi. **Amazonlar** kraliçenin gümüş dolağını parçaladı, fakat onun çok beyaz olan baldırında, en ufak bir çizik dahi meydana getirmedi. Bu defa **Akhilleus,** korkunç mızrağını fırlattı. Mızrak yolunu şaşırmadı, güzel kraliçenin, sağ memesinin üstüne saplandı. **Penthesilea**'nın birçok **Yunanlı**'nın kafasını uçuran iki ağızlı keskin baltası elinden fırladı, kendisi de çevik atında artık kalamadı yere düştü. Onun yaralandığını, kanlar içinde atından yuvarlandığını gören **Peleus**'un oğlu, yaralı hasmının üzerine atıldı, kuvvetli mızrağıyla onu da, atını da delik deşik etti, işini bitirdi.

Güzel **Penthesilea** ile çevik atı, kanlar içinde tozlara bulandılar. Böylece, **Amazonlar** kraliçesinin mert ve erkek ruhu, onun kadın vücudunu terketti. Kazandığı zaferden büyük bir sevinç duyan **Akhilleus** kumlar üzerine uzanmış bulunan **Amzonlar** kraliçesinin silahlarını almak istedi. Onun parlak miğferini başından çıkardığı zaman kahraman bakirenin güzelliğine hayran oldu. Yüzünün letafeti, hatlarının inceliği **Yunanlı** kahramanı şaşırttı. Bu **Anadolu** güzelinde, **Yunan** güzellerinde bulunmayan, ifade edilmez bir güzellik vardı. Ölüm bile, onun yüzündeki parlaklığı, tatlılığı, hoşluğu, ilahi güzelliği alıp götürememişti. Yalnız **Akhilleus** değil, bütün **Yunanlılar,** bu **Anadolu**' bakiresinin güzelliği karşısında dini bir saygı hissiyle onun önünde eğildiler. Çünkü yere uzanmış, gülümser gibi yatan, nurlu ve çok güzel yüzlü **Penthesilea** onlara uyuyan **Artemis** gibi göründü. **Akhilleus** bu güzel kızı öldürdüğüne çoktan pişman olmuştu. Öldürdüğüne adeta aşık olan **Peleus**'un oğlu onun güzelliğine bakmakla doyamıyordu. **Penthesilea**'nın teninin beyazlığı, vücudunun uyumu **Yunanlı** kahramanı büyülemişti. O sırada, **Yunan** ordusunun maskarası, çirkin **Thersites**(1) **Akhilleus**'un yanına geldi. Ona:
Ona:

— **Akhilleus** dedi, bir ölü kraliçe sana vazifeni unutturacak mı? diye sordu. Bizi yok etmek isteyen, **Amazonlar** kraliçesinin ölüsüne karşı duyduğun bu hayranlıkla, kadın kalpli bir insan olduğunu isbat ediyorsun. Senin cesaretine ne oldu? Bilmiyor musun ki zafer, yiğitliğin meyvesidir; korkak bir kimsede kadınları okşamayı, yiğitlikten üstün tutar?

Bir kahramana söylenen bu çirkin sözler, **Akhilleus**'u çılgına döndürdü. Onun, çenesi ile kulağı arasına öfke ile bir yumruk attı. **Thersites,** dişleriyle birlikte kan kusarak yere yıkıldı, onun geveze ruhu kendisini terkederek rüzgârlara karıştı.

Penthesilea'nın olağanüstü güzelliği ile büyülenmiş olan **Akhilleus** kahraman kraliçenin silahlarını da, ölüsünü de **Priamos**'a teslim etti. **Troia**'lılar geniş surlarının dibinde, büyük bir ateş yaktılar. Amazonlar kraliçesinin ölüsünü bu ateşte yaktılar, geriye kalan kemiklerini topladılar, savaşta ölen ve artık **Anadolu**'nun duru **Thermodon** çayını göremeyecek olan, dişi arslanların, **Amazonların** yanına gömdüler.

(1) Sözlükte bu kelimeye bakınız.

AKHİLLEUS'un ÖLÜMÜ

TROİA'lılar, uzun süren bu kanlı harpten bıktılar, usandılar. Kendilerine yardıma gelen **Amazonlar**'ın da başarıya ulaşamamaları öbür müttefiklerinin umutlarını kırdı. Eğer, **Paris** güzel **Helena**'yı kocasına geri vermeye muvafakat etseydi. **Troia**'lılar, kurtuluş fidyesi olarak, bir çok kıymetli şeyler vermeye razı idiler.

İşte böyle çok sıkışıldığı, ümitsizliğe düşüldüğü bir sırada, **Habeş** diyarının kahraman kralı **Memnon** çok sayıda siyah renkli yiğitlerle **Troia**'nın yardımına yetişti. Fırtınalı ve karanlık bir gecede, ümit yıldızı gibi doğan **Habeş**'liler, **Troia**'lıları canlandırdılar.

Ertesi gün **Şafak** sökerken, beyaz **Troia**'lılarla siyah **Habeşliler**, silahlanmış olarak, **İlion** kalesinin kapılarından çıktılar, ovaya yayıldılar. **Yunanlılar** çekirge sürüleri gibi bir bulut halinde ilerleyen bu siyah savaşçıları görünce şaşırdılar.

Akhilleus bir **Güneş** kralı gibi, siyah **Habeşlilerin** üstüne yürümeye başladı. Onun kahramanca ileri atılması, şaşkın **Yunanlıları** cesaretlendirdi. Hücuma kalktılar. Savaş yeniden kızıştı.

Habeşlilerin başında, savaşan **Memnon** etrafa ölüm saçıyordu. Bir çok **Yunanlı** bu kahramanın kurbanı oldu. O sırada **Yunanlıların** en faziletli, akıllı ihtiyarlarından ünlü **Nestor**'a saldırdı. **Nestor**'un oğlu **Antilokhos** babasını kurtarmak için, mızrağını **Habeşliler** kralına savurdu. **Memnon**, eğilerek öldürücü vuruşu boşa çıkardı. Fakat, bu saldırıdan öfkelendi ve genç **Yunanlı**'ya cansız olarak yere yığıldı kaldı. Bu faziletli delikanlının ölümü **Nestor**'u da, bütün **Yunanlıları** çok üzdü ve öfkelendirdi. **Nestor** hemen **Akhilleus**'a gitti:

— **Akhilleus** dedi, **Memnon** oğlumu öldürdü, ben mahvoldum. Hiç olmazsa oğlumun ölüsü, köpeklere ve akbabalara yem olmasın.

Peleus'un oğlu bu haberden çok üzüldü. Bir arslan gibi kükredi. **Memnon** bir avcının ayağı bağlı geyikleri kaçırmasınlar diye vurup öldürdüğü gibi **Yunanlıları** uzun mızrağı ile yerlere seriyordu. **Akhilleus** onu görünce, dişbudak ağacından yapılmış güçlü mızrağını savurdu. Mızrak **Memnon**'un kalkanının üst kısmına değdi, kalkanı deldi ve **Habeş** kralının omuzunu parçaladı. Korku bilmez **Habeşli, Akhilleus**'a karşı saldırıya geçti ve onu kolundan vurdu. Fakat, bu sefer **Akhilleus**, büyük kılıcını çekti. **Memnon** da

onun gibi yaptı. İki kahraman karşılaştılar. Kalkanları birbirine dokunuyordu. ikisi de, birbirinin kılıçlarını saplayacak, vuracak uygun yer arıyordu. Uzun süre, vuruşma her ikisi içinde de kimin yeneceği belli olmadan devam etti. Nihayet, **Akhilleus** keskin kılıcını asil hasmının karnına saplamasıyla üstünlüğü elde etti. Ağzından kanlar fışkıran **Memnon**'un ruhu, onu çabucak terketti. Şeflerinin, yere serildiğini gören **Habeşliler** çil yavruları gibi dağıldılar ve **Troia** saflarına bozgunluğu yaydılar.

Gece gelirken, **Troia**'lılar, bozulmuş perişan **Memnon** gibi bir kahraman müttefiklerini kaybetmiş olarak **İlion** Kalesi'ne çekildiler. Halbuki **Yunanlılar**, yeni bir zaferle sarhoştular, ama **Akhilleus** kazandığı başarıdan ötürü gülmüyordu, aksine **Antilokhos**'un ölümünü düşünüyor, ağlıyordu.

Ertesi gün **Yunanlılar**, büyük acılarla **Nestor**'un, genç yaşta can veren oğlunun ölüsünü yaktılar. Fakat, bu ölüm **Akhilleus**'u tekrar öfkelendirdi. Adamlarını topladı, **Troia**'lılara öldürücü darbeler vurdu. **Troia** bölgesinde akan **Ksanthos**(1) ve **Smois**(2) çaylarının derin suları, **Troia**'lıların cesetlerini denize sürüklemekten, bıktılar, usandılar. O gün, **Akhilleus, Troia** kapılarını kırıp içeri girebilecekti. Fakat, **Apollon**'un yardımıyla, **Paris**'in attığı ok, bu ünlü **Yunan** kahramanının can alacak yerine, yani topuğuna saplandı. Okun acısı, bütün vücuduna yayıldı. Kuvvetli fırtınalarda yıkılan eski bir kule gibi, **Peleus**'un oğlu müthiş bir gürültü ile yıkıldı. Yarasından akan kanlar, onun yiğitliğini gevşetmedi, aksine öfkesini artırdı. Yaralı bir arslan gibi dişlerini gıcırdatarak, yaraya saplanmış orada kalmış olan oku çekti çıkardı, sonra ayağa kalktı, korkunç bir hamle ile **Troia**'lılara saldırdı. Denilebilirdi ki, hayatında hiçbir zaman, **Akhilleus,** düşmanlarına böyle kudurmuş gibi saldırmamış, onların tepesine yıldırım gibi düşmemişti. Kuvvetli dişbudak ağacından yapılmış keskin uçlu mızrağı, kaç boğaza saplandı, kaç göğsü deldi? Onun kurbanlarının sayısını kimse bilemez. Kaç tane, hayata yeni başlamış, körpe delikanlının ruhunu yeraltına gönderdi? Nihayet, topuğundan akan kanlar, onu kuvvetten düşürdü, bacakları titremeye başladı, bir kayın ağacının gövdesine dayandı, durdu.

Biraz sonra müthiş bir sarsıntı ile, önünde serili bulunan cesetler arasına, dağdan kopmuş bir kaya gibi düştü. **Troia**'lıları korkutan, ürküten, onlara ölüm saçan büyük bir kahramanın cesedi artık yere serilmişti. O da her fani insanın akıbetine uğramıştı. Artık yaşamıyordu. **Troia**'lılar, dirisi gibi onun ölüsünden de korkuyorlardı. Onun, muazzam ölüsünün yanına yaklaşamıyorlardı. Bu sırada **Paris**'in gürleyen sesi duyuldu:

— Dostlar! Benim yanıma koşun! Bu gün hayatımız pahasına da olsa, bir zafer nişanesi olarak **Troia** şehrine **Akhilleus**'un leşini götürelim. Gelin, **Hektor**'un öcünü alalım. Şu katil **Yunanlı**'nın ölüsünü, şehre doğru sürükleyelim ve onu yırtıcı kuşlara, aç köpeklere yedirelim.

---

(1) KSANTHOS: Çanakkale bölgesinde akan ve bugün adı "Esen Çayı" olan dere.
(2) SMOİS: Bu çayın bugünkü adı "Orta Geçit deresi"dir.

Bunları söyleyince, bozgun halinde dağılan **Troia**'lılar korkularını unuttular, **Peleus**'un oğlunun ölüsünün başına üşüştüler.

O sırada **Aias** tanrılara yakışır bir cesaretle ilerledi, **Troia**'lıların arasından geçti ve **Akhilleus**'un cesedini korkunç mızrağı ile korumaya başladı. Bir peteğe saldıranları, uzaklaştırmak için arılar nasıl hep birden hücum ederlerse **Troia**'lılar da **Aiaks**'a öyle hücum ettiler, onu **Akhilleus**'un ölüsünün başından atmak istediler, fakat o, arslan gibi kendisine saldıranları yere seriyor, aziz arkadaşının cesedini kaptırmıyordu. **Odysseus** yaralı olduğu halde, bu kanlı çekişmeye katıldı. **Paris Leartes**'in kurnaz oğlunu, mızrağıyla vurmak istedi. **Aiaks; Troialı**'nın emelini anladı, büyük bir taş alarak, güzel **Paris**'e attı. Taş, onun miğferine değdi ve **Helena**'nın gönlünü çalan yiğit, yere düştü. **Troia**'lılar, **Paris**'i kaldırmak ve emin bir yere götürmek için koşuştular, onu bir arabaya bindirerek **Troia**'ya götürdüler. O zorlukla, nefes alıyor, acı acı inliyordu. Bu esnada **Aiaks** ile **Odysseus**, bütün güçleriyle **Akhilleus**'un cesedini kaptırmamaya uğraşıyorlardı. Onların elleri, o kadar kanlı, o derece kana bulanmıştı ki, **Troia**'lılar, bu halden ürktüler. Savaşmaktan vazgeçtiler. Vahşi bir atmaca tarafından takibedilen ve ölümden kurtulmak için, birbirine sıkışmış olarak, feryatlar ederek uçuşan sığırcıklar gibi, **Troia**'lılar şehirlerinin kapılarına doğru kaçışmaya başladılar. **Troia** surlarının dibine kadar, düşmanları kovaladıktan sonra, **Aiaks** savaş meydanına geldi. Ova, ölüler ve silahlarla dolmuş taşmıştı. Bu sebeple, **Aiaks**'ın ayakları yere dokunmuyordu.

Yunanlılar, **Akhilleus**'un ölüsünü aldılar, çadırına götürdüler. Ağladılar, inlediler, feryat ettiler. Bilhassa, **Briseis** çok kederlendi, tam on yedi gün, **Yunan** kampı bir ıstırap, feryat ve inilti kampı oldu. **İda** dağından getirilen odunlarla büyük ve muhteşem bir ateş hazırlandı. **Peleus**'un kahraman oğlu bu ateşte yakıldı. Bu sırada bir kaç **Troia**'lı esir genç boğazlandı, ayrıca atlar boğalar, koyunlar, domuzlar kesildi. Bu kurbanların cesetleri de ateşe atıldı, yakıldı. Sonra **Akhilleus**'un yanmış kemikleri toplandı. **Patroklos**'un külleri bulunan kaba kondu. Sonra, boğazdan geçecek gemilerden bile görülecek yüksek bir höyük, bir toprak tepe üstüne gömdüler. Bazı mitologlar ise, **Akhilleus**'u, annesi **Thetis**'in alıp götürdüğünü ve onu **Leuke** denilen ıssız bir adaya gömdüğünü söylerler.

AİAS'ın ÇILDIRMASI ve KENDİNİ ÖLDÜRMESİ

AKHİLLEUS'un ölümünden sonra, **Yunanlılar** büyük bir ümitsizliğe kapıldılar. **Troia**'lılar ise, surların üstünden, **Akhilleus**'un cesedinin yakıldığını görerek bayram yapıyorlar, belki de **Yunanlıların,** bu kadar uzun süren savaştan bıkarak, artık gemilerine binip gideceklerini sanıyorlardı. Oysa ki **Yunanlılar,** umutlarını yitirmiş olmalarına rağmen **Akhilleus**'un öcünü almak için çareler arıyorlardı.

Yunanlılar ünlü yiğitlerinden değerli **Diomedes,** üzgün savaşçılara, "Dostlar, dedi, asıl şimdi düşmanla daha zorlu, daha güçlü olarak çarpışmalıyız. **Akhilleus**'un ölümü, bizi ümitsizliğe değil, ümide götürecek, bize kuvvet ve cesaret verecektir. Gözyaşlarımızı silelim, silahlarımızı alarak duvarların arkasına sinen korkak düşmanlara saldıralım."

Salamis kralı **Telamon**'un oğlu meşhur kahraman **Aias Diomedes**'e:

— Doğru söylüyorsun dedi, ancak bugün gemilerimizin yanında kalarak, **Akhilleus**'un şerefine oyunlar düzenleyelim. Yarın, silahlarımıza sarılalım.

Diomedes ve bütün **Yunanlılar,** bu teklifi kabul ettiler. Bunun üzerine, büyük bir toplantı oldu. **Akhilleus**'un, ölmezler arasında bulunan anası, **Thetis, Çanakkale Boğazı**'nın dalgaları altından çıktı, geldi, bir altın taht üstüne oturdu ve toplantıya başkanlık etti.

Oğlu şerefine tertiplenen spor yarışmalarında, derece kazananlara, ödüllerini dağıttı. Sonra, gümüş ayaklı güzel **Thetis,** tanrı **Hephaistos**'un yaptığı ve **Akhilleus**'un muharebelerde giydiği meşhur silahları getirtti, onları kendi önüne koyduktan sonra:

— "**Yunanlılar!** Oğlumun ölüsünü, kim düşmanlara kaptırmadıysa, bu şanlı silahlar onun olacaktır" diye altın sesiyle söylendi. (Şekil: 68).

Thetis'in bu sözlerini işitince **Aias** ile **Odysseus** hakettikleri mükafatı almak için, ileri atıldılar. Bu iki kahramandan, her biri ayrı ayrı silahları almaya hak iddia ediyordu. Vaziyet, çok nazik bir hale geldi. Tanrıların bile kıskandıkları, bu silahlar yüzünden, kahramanlar nerde ise, birbirine saldıracaktı. Akıllı **Nestor** fitneyi önlemek için bir teklifde bulundu. **Akhilleus**'un ölüsü başında savaşılırken, esir edilen **Troia**'lılardan soralım, onlar bizim düşmanlarımız oldukları için taraf tutmazlar, gerçeği söylerler dedi.

(Şekil: 68) — Akhilleus'un paylaşılamayan silahlarını, sağken annesi ona getirmişti.

Herkes, bu teklifi uygun buldu. **Troia**'lı esirler, **Akhilleus**'un cesedinin kurtarılmasında, en büyük rolü, **Odysseus**'un oynadığını söylediler, bunun üzerine değerli silahlar **İthaka** kralına verildi. Bu hal, **Aias**'ı çok üzdü. Kanı damarlarında buz kesildi. Korkunç bir ümitsizlik çehresini kararttı, kaşlarını çattırdı. Müthiş bir öfke elini, ayağını ve bütün vücudunu hareketsiz bıraktı. Gözlerini yere dikti, sabit bir noktaya baktı, baktı kaldı. O hiç kımıldamadan duruyor, o adeta kaybolmuş gibi idi. Arkadaşları, onun koluna girdiler gemisine götürdüler.

Akşam oldu, herkes istirahata çekildi. Gece, karanlıkları ile her şeyi sardı. Bütün **Yunanlı**'lar ertesi gün, yapılacak savaşa, dinlenmiş ve güçlenmiş olarak katılmak için, uykuya daldılar. Yalnız **Aiaks** ne dinlenebiliyor, ne de korkunç bakışlı gözlerini kapayabiliyordu. Kalbi, karanlık bir çılgınlığın etkisi ile çarpıyordu. Birden bire çılgınca bir hareketle kalktı. Silahlarını taktı, keskin kılıcını çekti ve kafasında hazırladığı bir projeyi tatbike koyuldu. O, **Menelaos** ile **Agamemnon**'u öldürmek istedi. O gece iki kardeşin çadırına, kimseye görünmeden girdi. Kılıcı ile onları vurmak isterken **Athena** onun aklını başından aldı, onu çıldırttı. Fakat, o hâlâ bir şeyler yapmak istiyordu. Gemileri yakmak, **Yunanlıları** boğazlamak, bilhassa, kılıcını **Odysseus**'un sıcak kanıyla ıslatmak istiyordu.

Yenilmez bir çılgınlıkla, nereye gittiğini bilemeden yürüyordu. Dişlerini gıcırdatıyor, ağzından köpükler saçıyordu. Korkunun yönettiği, vahşi bir hayvan gibi, bazan koşuyor, bazan sıçrıyordu. Kalbinde, kan dökmek isteği dolaşıyordu. Nihayet, sabahleyin güneş doğarken bir koyun sürüsüne rastladı. Onları **Yunan** savaşçıları sanarak, üzerlerine saldırdı. Bir kısmını öldürdü. Kocaman bir koçu yakaladı, "**Odysseus**' senden öcümü alacağım." diyerek zavallı hayvancağızı bir ağaca bağladı, ona işkence yaptı.

Sonra, yeniden sürünün içine daldı. Bir çok koyunu, insafsızca öldürdü, parçaladı. Öfkesi geçince ve bitkin düşünce durakladı. Kendi önünde koyunların, çırpınarak can verdiklerini görünce, kendine geldi, delirdiğinin far-

kına vardı. Müthiş bir ıstırabın, büyük bir kederin tesiriyle içi sızladı, kendi iğrenç sapıtkanlığından korktu. Çevresine bakarak, "Bu hayvanların ne suç vardı?" diye mırıldandı. "Artık, beni, ne tanrılar, ne de insanlar sever. Bu durumda, ancak şerefsizler ve korkaklar, yaşamak ister. Ben hiç olmazsa asilane bir şekilde öleyim."

Diyerek, kılıcını kabzasına kadar kendi karnına sapladı ve karnını deşti. Orada, biraz önce öldürdüğü koyunların arasına düştü, öldü.

Yunanlılar, ağlayarak **Aias**'ın naaşını kaldırdılar, gömdüler. Onun ölüsünü, yakmadılar. Çünkü kendi kendini öldürenlerin, ölülerini yakmak adet değildi.

PHİLOKTETES, PARİS, OİNONE

ERTESİ gün **Yunanlılar, Şafak**'la beraber uyandılar. Bulutsuz bir havada, **İlion** kalesi bütün ihtişamıyla parlıyordu. Kutsal **Troia** şehrinin duvarlarını aşmak, **Yunanlılara** imkansız geliyordu. Fakat kahin **Kalkhas**'ın tavsiyesine uyularak **Lemnos** adasından, **Philoktetes**'in getirilmesine karar verildi. Onun okları ile, **Troia**'nın düşmesi mukadder olduğuna göre, **Philoktetes**'in muhakkak gelmesi lazımdı. Bunun için **Agamemnon,** güzel delikanlı **Neoptolemos** ile akıllı kahraman **Odysseus**'u görevlendirdi. Bunlar hemen bir küçük gemiye bindiler ve **Lemnos**'a doğru yola çıktılar. Orada, senelerden beri bir mağaranın içinde yaşayan bahtsız **Philoktetes**'i buldular. Onun bulunduğu mağaradan iğrenç, tahammül edilmez bir koku etrafa yayılıyordu. Istıraptan kıvranan o zavallının, saçları pis ve karmakarışıktı. Koyu kaşları altında, gözlerinin ışığı sönmüş gibiydi. Kuru yapraklardan yapılmış bir yatak üstüne uzanmış, durmadan inliyor, feryad ediyordu. Bu kederli kahraman **Philoktetes** kimdi? **Herakles**'in en yakın dostu olan bu yiğit, **Yunanlılar** arasında, çok usta bir ok atıcı olarak tanınmıştı. Vaktiyle **Herakles, Oita** dağında, alevler içinde yanarak can verirken, yanından hiç ayırmadığı oklarını, yayını, **Philoktetes**'e bağışlamıştı. **Philoktetes** kendisine armağan edilen okların, ne harika ok olduğunu **Yunanlılara** göstermek istedi. Bir gün, bir alageyiğe ok atmak isterken dikkatsizlikle, oku kendi ayağına düşürdü. Kendini yaraladı. Halbuki, **Herakles**'in okları, **Lerna** bataklığının korkunç yılanı, **Hydra**'nın kanına batırıldığı için zehirliydi. Bu sebeple, kahraman **Philoktetes**'in ayağında, iyi olmaz, iğrenç bir yara açıldı. Bu yara, anlatılamaz acılar içinde zavallıyı kıvrandırıyordu. Aynı zamanda, bu yaradan akan kanlar, irinler öyle fena kokuyor ve bu dayanılmaz iğrenç koku o kadar geniş sahaya yayılıyordu ki, **Yunan** askerlerinin kampında durulmaz olmuştu. Kötü kokudan, burunlarının kemikleri sızlıyor ve burunları düşecek gibi oluyordu. Bu yüzden, yanına bir miktar yiyecek bırakarak **Philoktetes**'i **Lemnos** adasında terketmek zorunda kaldılar. Kurnaz **Odysseus**'un tavsiyesiyle, **Philoktetes,** bir gün **Lemnos** adasının kıyısında kumlar üstünde uyurken, **Yunan** donanması sessiz sedasız oradan uzaklaştı, gitti. Zavallı kahraman, uyanınca, terkedilmiş olduğunu anladı, çok üzüldü ne yapabilirdi? Mukadderat, ona bu acılı hayatı hazırlamıştı. Hiçbir insanın, tahammül edemeyeceği acılara katlandı. Fakat ümidini kaybetmedi. Belki, ge-

lip kurtaranlar bulunur, belki zamanla yarası iyi olur diye düşündü ve en ağır şartlar altında bile olsa yaşama arzusunu kaybetmedi. Gerçekten **Philoktetes**'in durumu çok feci idi.

O kayalara çarparak parçalanan dalgaların gürültüsünden başka bir şey duymuyordu. Bu ıssız ve vahşi adada, hemen hemen bütün **Troia** savaşı devamınca, kimsesiz, yardımsız, ümitsiz, tesellisiz bir halde, korkunç ıstıraplarıyla, acılarıyla başbaşa kaldı. O kendi kendinin komşusu idi. Bu yalnızlık içinde, gökyüzüne doğru yükselen bir kayada içi boş bir mağara buldu. Bu mağaranın yakınında, kayadan berrak bir kaynak fışkırıyordu... Biraz kuru ot yolarak, yaprak toplayarak, kendisine bir yatak yaptı. Kaba saba bir ağaç çanak ile, yırtık elbiselerinden başka bir şeyi yoktu. Bu paçavraları, yarasını temizlemekte ve onu sararak kanını dindirmekte kullanıyordu. Yarasından akan kan da, bambaşka bir kandı. Siyah renkli ve çok fena kokan bir kandı. Zaten sağlam insanlar bile, o kanın, pis kokusuna dayanamadı kaçtılar. **Philoktetes** elinden gelseydi, kendini bırakıp kaçacaktı. Fakat, mukadderat, bu kahraman ruhu, yaralı, harap, fena kokan bir bedene hapsetmişti. **Philoktetes**'in ıssız ve çorak adada, etini kemiren kanlı yarasının acısı ile, kopardığı feryadlar, inlemeler, etrafta akisler uyandırıyor, kuşları ürkütüyor, vahşi hayvanları şaşırtıyordu. Kendisini kemiren ıstırabı ne zaman durursa o zaman, kayaların etrafında uçuşan güvercinleri ve daha başka kuşları oklarıyla vuruyor, sonra sütninesiz bir çocuk gibi sürüne sürüne gidiyor, vurduklarını toplayıp getiriyor, onlarla rızkını temin ediyordu. Isdıraptan bunalmasaydı, başından geçen acıklı macerayı, alçakça terkedilişi hatırlamasaydı, nankör ve iki yüzlü insanlardan uzak bulunduğu için, ona yine de burası tatlı gelecekti.

Akhilleus'un oğlu **Neoptolemes ile Odysseus,** çok uğraştılar, dil döktüler, **Yunanlılara** dargın olan kahraman, sonunda gitmeye karar verdi. Bunun üzerine **Neoptolemos** ile **Odysseus** onun koluna girerek, sahile götürdüler, gemiye bindirdiler. Gemi **Hellespontos**'u geçti ve **Yunan** gemilerinin yanına yanaştı. Onun gelişine herkes, bütün ordu sevindi. Bekledikleri, ümit bağladıkları kahraman gelmişti. Gelen de sevinçli idi, o da kendi ırkından olanlara, silah arkadaşlarına, dostlarına yeniden kavuşmuştu. **Neoptolemos** ile **Odysseus**'un omuzlarına dayanarak, **Philoktetes** gemiden indi, çadırlara doğru yürüdü. **Podaleirios** adındaki ünlü hekim, onun yarasının üstüne şifalı bir merhem koydu. Bu harika ilacın tesiriyle **Philoktetes**' hemen iyi oldu. Ayağa kalktı, kimsenin yardımı olmaksızın, yürüyerek zengin **Mykenai**' kralının çadırına gitti. **Agamemnon** onun şerefine muhteşem bir ziyafet verdi. Yemek bitince kral, bu kahraman okçuya hitabederek dedi ki:

— Dostum, seni mecbur kalarak **Lemnos** adasında bıraktığımız için bize darılma. Şunu iyi bil ki, her şey tanrıların buyruğuyla olmaktadır. Mukaddes **Troia** şehrini aldığımız zaman, mecburi terkedilişin, haksızlıklarını telafi edeceğiz. Şimdiden, yedi genç kızı, hızlı koşan yirmi atı ve on iki kürsüyü kabul et. Bizim aramızda kalmakla mesut ol ve bundan sonra, benim

çadırımda bir kral gibi şerefli misafirim olarak kalacak ve yemeklerimde bulunacaksın.

Philoktetes değerli hediyeleri kabul etti ve **Agamemnon**'a şöyle cevap verdi:

— Öyle olsun, mademki **Yunanlıların** selameti, bizim birleşmemizi icabettiriyor, o halde gönül birliği ile savaşalım. Benim kalbimde, ne sana karşı, ne de başka **Yunanlıya** karşı kin vardır. Şimdi gece oldu. Yarın savaşacağımıza göre, gidelim uyuyalım, dinlenelim. Böyle zamanlarda, uyumak, eğlenceyi, yemeyi, içmeyi uzatmaktan daha iyidir.

Ertesi gün, **güneş** ışıklarıyla dağları aydınlatıp insanları, zor işlerine yeniden başlamaya teşvik ederken, **Yunan** ordusu da muharebeye hazır bir vaziyette, ovada ilerliyordu. **Herakles**'in korkunç oklarıyla, mücehhez olarak, **Philoktetes** de onların arasında yürüyor, neş'eli cesareti ve kahramanlığıyla onları canlandırıyordu. **Troia**'lılar, surlarından dışarı çıkmışlar, ölülerine gerekli töreni yapmakla meşguldüler. **Yunan** ordusunun, tek bir insanmış gibi, sıkı sıkıya birbirine kenetlenmiş olarak harekete geçtiğini görünce şaşırdılar, endişeye kapıldılar. **Polydamos Priamos**'un oğullarının yüzlerinde, korku ve telaş izleri görünce:

— Dostlar, dedi. **Yunanlılar,** bizi mahvetmek için yemin etmişler. Mademki bizim, uzun sürecek bir kuşatmada yeteri kadar yiyeceğimiz vardır. Kendimizi ovada boş yere harcamayalım. Duvarlarımızın arkasına çekilelim. Düşmanlarımız gelsin başlarını, surlarda parçalasınlar, biz neden açıkta, onlarla savaşarak adamlarımızı kaybedelim. Çok uzun sürecek bir kuşatmada, başarısızlığa uğrayacakları için, onlar usanacaklar, belki de savaştan vazgeçip, gemilerine binip gideceklerdir.

O böyle söyledi ama, **Ankhises**'in kahraman oğlu şu şekilde karşılık verdi:

— **Polydamos,** dedi, sana nasıl akıllı insan demeli ki, uzun sürecek bir kuşatma süresince, bizim duvarlar arasında sıkışıp kalmamızı istiyorsun! **Yunanlılar** tarafından muhasara edilmiş duvarların içinde açlıktan ve sefaletten yok olmamızı mı istiyorsun? Eğer öleceksek, vatanımızın mukaddes toprağını, kahramanca müdafaa ederek, ölelim. Yoksa, toprağa gömülen köstebekler gibi şerefsizce evlerimizin içine gömülmeyelim.

Ankhises'in yiğit oğlu **Aineias** bunları söyleyince, bütün ordu, onu alkışladı. Derhal **Troia**'lılar harp nizamına geçerek, yeni hücumu karşıladılar. Mızrakların ve kalkanların çıkardığı sesler korkunçtu. **Nifak** tanrısı, askerlerin kalbindeki kini, öfkeyi alevlendiriyordu. **Korku** ve **dehşet** tanrıları ise savaşçıların yanıbaşlarında yürüyerek onları şaşırtıyor, etrafa endişe saçıyorlardı: Harp tanrısı gibi çılgın bir halde, **Philoktetes, Herakles**'in oklarıyla sağa sola ölüm yağdırıyor, **Troia**'lıların saflarını kırıp geçiriyordu. Bu dev kahraman tarafından, atılan zehirli oklarla yananların ve kıvrılanların, korkunç feryadlarına bir çare bulmak için koşup gelen **Paris** yayına bir ok koydu ve **Philoktetes**'e attı. Ok, havayı yararak uçtu, fakat **Alkmene**'nin bu

yeni oğluna değmedi. **Philoktetes** yanındaki arkadaşlarından birinin vurulduğunu görünce çok üzüldü ve zehirli okunun yayını, hiddetle çekerken, korkunç bir bakışla **Paris**'e bakıyor ve şunları söylüyordu:

— Köpek! Benimle boy ölçüşmeye cesaret edebilir msin? **Yunanlıların** başına gelen felaketlere, ölümlere sebep olan sana, şimdi hakettiğin dersi vereceğim.

Bu sözleri söylerken, okunu fırlattı. Islık çalarak uçan ok, hedefine ulaştı. Gitti **Paris**'in kasığına saplandı. Bir köpek, önce saldırdığı bir yaban domuzundan, sonra nasıl korkar kaçarsa **Paris** de yaralanınca öyle korktu ve savaşı bıraktı kaçtı. O kaçarken, **Troia**'lıları da arkasından sürükledi, götürdü.

Karanlık basmış, gece olmuştu. **Troia**'lılar arkalarında pek çok ceset bırakarak, surların arkasına çekildiler, dinlenmek ve uyumak sırası gelmişti. Fakat, **Paris**, inleyerek, acı acı feryad ederek kıvranıyordu. **Hydra** yılanının korkunç zehri, okun ucundan kanına karışmış, kalbini dağlıyor, bağırsaklarını alevlendiriyordu. Hiç bir merhem, bu korkunç yaraya tesir etmiyordu. O bir yara değil sanki vücuda düşmüş bir ateşti, yakıyor, yandırıyor, inletiyor, ağlatıyor, bağırtıyordu. Bu acılar, bu kıvranmalar, ilk karısı bahtsız **Oinone**'yi ona hatırlattı. O yaraları iyi edecek her türlü merhemi yapabilirdi.

Paris'i, vaktiyle **Helena** yüzünden terkettiği **İda** dağında herkesten uzak, yalnız başına yaşayan **Oinone**'nin yanına götürdüler. Yüzü acıdan solmuş ve içi yanarak, ilk karısının ayaklarına kapandı.

— Asil ve eşsiz kadın, diye zayıf ve titrek bir sesle ona yalvarmaya başladı. Benim şu acıklı halime bir bak. Vaktiyle ben seni, evlendiğimiz evde yalnız ve mahzun bırakıp gittim. Bu eski acıları, hatırlayarak bana kızma! Ben o zamanlar, kör bir adamdım. Sana en büyük fenalığı yaptım. Bu hareket benim elimde değildi, mukadderat, beni **Helena**'ya doğru itti. Gökte yaşayan tanrılar namına beni bağışla, beni içten yiyen ve kemiren şu korkunç zehri, damarlarımdan dışarı at, sen istersen beni iyi edebilirsin. Kıskançlık duygusunu kalbinden kov. Sana yalvarır, yakarırken, beni tedavi imkanına malik iken, göz göre göre beni korkunç bir ölüme terketme!

Bu yalvarmalar, terkedilmiş, zavallı bir zevce üzerinde hiç de iyi tesir bırakmadı. Bilakis onu kızdırdı.

— Sefil adam! diye **Oinone** ona cevap verdi. Beni alçakça terkedip, yurdumuza bu kadar felaketleri getiren, o yabancı kadına gittikten sonra hangi yüzle bana gelebiliyorsun? Çekil karşımdan, yüzsüz alçak, sana çok güzel görünen, o **Yunanlı** sevgiline git. Acılarını, dertlerini ona anlat. Onun güzel kokulu yatağının ayak ucunda, orada ağla, sızla. O senin yarana merhem bulsun.

Bu acı sözleri duyan **Paris**, kedi evinden kovulmuş gibi oldu, ümitsizliğe kapıldı, artık şehre inmemek, güzel **İda** dağının gölgeli yamaçlarında sürülerini otlatan eski çoban arkadaşlarını bulup onların yanında kalmak istedi.

Fakat, dağda nasıl kalabilirdi? Yaralıydı, zorlukla, topallayarak yürüyebiliyordu. Yamdakilerin yardımıyla, yavaş yavaş **Troia**'ya doğru yürümeye başladı. Fakat, zehir bütün kanına yayılmış, onun işini bitirmek üzere idi. Nitekim, birdenbire ağaçların altına yığılıverdi. Böylece, **İda** dağının, eski güzel çobanı, yine **İda** dağında, çamların nefesine, kederli ruhunu teslim etti.

Bu sırada, onun derdine deva olmayan eski sevgilisi **Oinone** söylediği acı sözlerden ve hislerine kapılarak isteğini reddettiğinden ötürü vicdan azabı duyuyor, ağlıyor sızlıyordu. Artık dağlarda pek güzel olan güneşin ışığı onun hoşuna gitmiyordu. Artık **İda** dağının buzlu kaynakları, onun içinde yanan ateşi söndüremiyordu.

Gecenin karanlıklarına gömüldüğü ışıklardan, rüzgârlardan, kuşların ve hayvanların seslerinden uzak, kendi odasında, kendi kendisiyle, büsbütün başbaşa kaldığı zaman, düşündü, taşındı, bir karara vardı. Gece yarısı, babasının ve hizmetçilerinin uyuduğu bir zamanda, yatağından kalktı. Sessizce dışarı çıktı. Ve uğrunda gözyaşı döktüğü eski kocasına doğru koşmaya başladı. Sanki **Ölüm** ve **Aşk** ona kanat takmışlardı. Uçar gibi koşuyordu. Dağların keskin taşlarının, kayalarının, ayaklarını yaraladığını duymuyordu. Ağaç dallarının, funda dikenlerinin güzel kokularını tırmaladığının, kanattığının farkında değildi. Onun kalbine bir ateş düşmüştü, yanıyordu. **Paris**'in kalbini yakan, **Hydra**'nın zehirli ateşinden beter bir ateş, sevgi ve pişmanlık ateşi, onu çılgınlar gibi koşturuyordu. Sarp vadileri, dik yamaçları, yorulmadan aşıyordu. Gecenin karanlığında, yalnız başına ormanlarda koşarken, derelerden geçerken, önüne çıkması imkan dahilinde bulunan vahşi hayvanları hesaba bile katmıyordu.

Nihayet, çok uzaklarda, dağ perilerinin ağlaşma seslerini duydu. Oraya doğru koştu. **Oinone** perilerin ağlaştıkları yere gelince, **Paris**'i, yakmak için yığılan büyük odun yığınını, henüz tutuşturduklarını gördü. Bu odunları, onun eski arkadaşları, **İda** dağının çobanları toplamışlar ve ateşlemişlerdi. Çıralı büyük çamların alevleri arasında güzel **Paris** yanıyor, kavruluyordu. Korkunç çatırtılarla yanan ve rüzgârlarda kuvvet aldıkça alevlerini göklere kadar yükselten bu ateşin verdiği acıyı **Paris** duymuyordu bile, çünkü zehirli okun damarlarına attığı, dumansız ve alevsiz ateş, onu, ölmeden evvel yakmış, yandırmıştı.

Bu manzara karşısında, **Oinone** ağlamadan, feryad etmeden hatta bir kelime dahi söylemeden kendini kaldırdı, alevler içine attı ve sevgilisi vefasız **Paris**'le beraber, onun kavrulan cesedi yanında, yandı kül oldu.

TROİA ATI ve İLİON KALESİNİN DÜŞMESİ

TROİA' ovasında, savaşanların gürültüleri, yaygaraları, işitilirken, İda dağının çobanları, **Paris**'in küllerini ağlayarak topluyorlar ve **Oinone** ninkilerle karıştırarak onları, bir tepeciğin altına gömüyorlardı. Savaştan, kesin bir sonuç almaya imkan yoktu. Bazan **Yunanlılar,** bazan **Troia**'lılar kazanıyorlar, sonra kaybediyorlardı.

Sonunda, **Yunanlılar,** bir çok kıymetli savaşçılarını, muharebede kurban verdikten sonra, son bir gayretle hücuma geçtiler, karınlarının altından bögeleklerin, iri sineklerin soktuğu bugalar, canı yanarak nasıl koşarlarsa, **Yunanlılar** da öyle koşuyorlar, çıldırmış gibi, **Troia**'lılara saldırıyorlardı. Onların hücumu öyle şiddetli, öyle kırıcı idi ki, bardaktan boşanırcasına yağmur yağarken nasıl ova sular altında kalır, her tarafı seller basarsa, muharebe meydanında **Troia**'lıların kanı öyle akıyor ova doyasıya kan içiyor ve kan kusuyordu.

Bu yok edici, korkunç savaştan canlarını kurtarmak için **Troia**'lılar surların içine sığınmak istediler. Buna pek azı muvaffak olabildi. Büyük sur kapılarına ulaşabilenler içeri girdiler. Fakat çoğu korkunç takipten kurtulamadılar. Böylece savaş, surların dibinde devam etti.

Yunanlılar, kalkanlarını başları üstünde tutarak, surlardan atılan taşlardan, oklardan korunabiliyordu. Bazı cesur **Yunanlılar,** ellerindeki baltalarla kale kapılarını kırarak, şehre girmek sevdasına kapıldılar. Fakat **Troia**'lı kahraman **Aineias,** büyük bir kaya parçasını, surların üzerinden kapıyı kırmak isteyenlerin başlarına fırlatınca emellerine ulaşamadılar. Bütün gayretlerine rağmen, şehre giremiyorlardı. **Alkimedon** adındaki bir yiğit, **Yunanlılara** tehlikeli de olsa bir geçit açabilmek için, uzun bir merdiveni surlara dayadı, geniş kalkanını başına siper ederek, merdivenin basamaklarını birer birer aştı. Tam surların üstüne ulaşıp, **Troia** şehrinin muhteşem binalarını gördüğü anda **Aineias,** fırlattığı büyük bir taşla genç **Yunanlı**'nın kafasını ezdi. O, surların üstünden, öldürücü bir okla vurularak kayadan aşağı yuvarlanan bir vahşi keçi gibi aşağı düştü.

Akşama doğru bir çok ölü verdikten sonra, yorgun ve ümitsiz olarak, **Yunanlılar** gemilerinin yanına döndüler. Artık zaferden ümitlerini kesmiş gibiydiler. Onları, cesaretlendirmek ve kendilerine, tanrıların dileklerini bil-

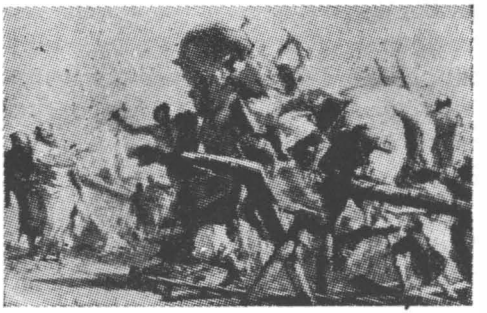
dirmek için değerli kahin **Kalkhas** bütün **Yunanlı**ların şeflerini bir araya toplayarak onlara dedi ki:

— Dostlar, **Troia** şehrinin surları dibinde asla savaşmayınız. Bir güvercini kovalayan bir atmaca görmüştüm. **Aphrodite**'nin sevdiği bir kuş olan güvercin, korkmuş ve canını kurtarmak için bir kayanın kovuğuna gizlenmişti. O orada gizlenmiş olduğu müddetçe, atmaca onun gizlendiği yerden çıkmasını gözetliyordu. Onu, beklemekten bıkan, yorulan atmaca bir kurnazlık düşündü. Beklediğini, güvercine belli etmemek için, atmaca sık bir çalılığın arasına girdi kendini göstermeden, orada gizlendi. Zavallı güvercin, canına kasdeden atmacanın, oralardan uzaklaştığını sanarak dışarı çıktı ve düşmanının pençesine düştü. Biz de **Troia**'yı çökertmek için böyle kurnazca hareket etmeliyiz. Bunun üzerine, kurnaz **Laertes**'ın oğlu, dostum dedi, gerçekten bu şehri zaptetmek mukadderse, bugünden itibaren, kocaman bir atın yapımına başlayalım. Yapacağımız bu dev atın içine en yiğit Yunanlıları saklayalım, sonra savaştan vazgeçmişiz gibi davranarak, gemilerimize binip denize açılalım, niyetimizi gizlemek için, barınaklarımızı ve çadırlarımızı yakalım. Biz **Tenedos** (Bozcaada)a doğru yol alırken **Troia**'lılar, yüksek surlarının üstünden bizim çekilip gittiğimizi görecekler ve sevineceklerdir.

Onlar, bizim savaştan vazgeçtiğimizi sanacak, surların dışına çıkacaklardır. Ancak, biz **Troia**'lıların tanımadıkları cesur bir **Yunanlı**'yı terkettiğimiz kampta bırakmalıyız. Bırakacağımız **Yunanlı, Troia**'lılara "uğurlu bir dönüşü sağlamaları için tanrılara kendisini kurban edecek iken elimizden kaçtığını ve **Pallas** şerefine yaptığımız taarruzdan masun olan kutsal atın altına gizlenerek ölümden kurtulduğunu söyleyecektir. Ayrıca, şehirlerinin, **Yunan** saldırısından ebediyyen korunması için bıraktığımız tahta atın şehrin içine nakledilmesi gerektiğini, aksi halde **Athena Pallas**'ın kinini **Troia** üzerine çekeceklerine, onları inandırmaya çalışacaktır. At şehre taşınınca, casus olarak bıraktığımız cesur **Yunanlı,** surların en yüksek bir kulesinden bir meşale yakarak bize, dönüş işaretini verecektir. **Priamos**'un oğulları, zafer sarhoşluğunun derin uykusuna dalınca, dev atın karnında saklanmış olan savaşçılar da çıkacaklar **Troia**'lıları içten vuracaklardır."

Odysseus'un bu sözlerini, bütün **Yunanlı** prensler tasvip ettiler. **Epeos** adındaki ünlü ustaya, dağ gibi yüksek, gemi gibi sağlam bir tahta at yapmak görevini verdiler (Şekil: 69). Ertesi gün, **Şafak** gecenin karanlıklarını bozguna uğrattığı zaman, binlerce **Yunanlı,** tanrıların sevdiği bir dağ olan **İda** dağına doğru tırmanmaya başladı. Şimdiki adı **Kaz Dağı** olan bu dağın yamaçları ormanlarla kaplı idi. Binlerce kaynaktan akan sular dereleri besliyor, dereler birleşerek **Troia**'ya doğru güzel sesler çıkararak akıyordu. O **Yunanlı**lar, **İda** dağının en uzun boylu kara çamlarını deviriyorlardı. **İda** dağının derin vadileri, devrilen çamların gürültüsüyle inliyor, orman balta sesleriyle uğulduyordu. **Epeos**'un emrinde sayısız **Yunanlı** çalışıyordu. Bazıları büyük çamları kesiyor, dallarından ayırıyor, kabuklarını soyuyor, yassılaştırmak için onları yontuyor, sağlam gövdelere istediği şekli veriyordu. Bazıları, ke-

silen, ağaçları hazırlanan kalasları, katırlara yükleyerek kutsal dağdan, **Hellespontos**'un kıyılarına naklediyorlardı.

(Şekil: 69) — Odysseus'un tavsiyesine uyularak Dev tahta atın yapılması.

Epeos bu muazzam atın, ilk önce, ayaklarını ve bacaklarını yaptı. Sonra karnını, sırtını ve başını imal etti. Boynunun üstüne, uzun ve rüzgârla dalgalanan yeleler koydu. Gözlerinin oyuğuna, sahici gözmüş gibi ışık saçan iki kıymetli taş yerleştirdi. Hareket işaretini bekliyormuş gibi, hassas kulakları dimdik duruyordu. Ona, sağrısından yere kadar uzanan güzel bir kuyruk takmayı da unutmadı. Bu muhteşem atın, karnına saklanacak savaşçıların hava alanlarını sağlamak için, gümüş dişlerin sıralandığı, ağzının derinliğinde gizli bir delik açılmıştı.

Altın yapımı üç günde hayli ilerledi. Bütün işler tamamlanınca **Odysseus Yunan** ileri gelenlerine:

— **Prensler** dedi, tedbirsizlik bizi başarısızlığa götürür, çok dikkatli olmamız lazım. Biz, **Bozcaada**'ya doğru yol alırken, kampta bırakacağımız, **Troia**'lılarca tanınmayan **Yunanlı**'yı seçmeliyiz.

Bu söz üzerine cesur **Sinon** söz aldı:

— **Odysseus** dedi. **Troia**'lılar bana hakaret yapsalar, dövseler işkence yapsalar, hatta ateşe atıp cayır cayır yaksalar, ben **Yunanlı**lara ve yurduma yararlı olmaya karar vermiş bulunuyorum."

Bütün **Yunan**lılar, **Sinon**'un cesaretine hayran oldular.

— Yaşa, **Sinon** diye bağırdılar. Biz şimdi gidiyoruz ve şuna inanıyoruz ki, bu uzun harp senin sayende sona erecektir.

Büyük **Akhilleus**'un oğlu, atın karnına girenlerin ilki oldu. Sonra **Menelaos Odysseus Diomedes, Philoktetes** ve küçük **Aiaks**'dan başka muazzam atın geniş karnının alabileceği kadar, seçkin yiğit, tahta merdivenden çıkarak atın karnına doldular. Kapının nasıl açılıp kapanacağını çok iyi bilen, bu hünerli atı yapan değerli usta **Epeos** ata en son olarak çıktı, portatif merdiveni içeri çekti ve kapıyı belirsiz hale soktu, körleştirdi. Bunlar yapıldıktan sonra, geriye kalan **Yunanlı**lar, **Agamemnon** ve **Nestor**'un idaresinde, gemileri denize indirdiler, kampta bulunan baraka ve çadırları yaktılar, sonra gemilere binerek açıldılar, **Tenedos** adasının dik yamaçlı kıyısına yanaştılar ve **Troia** surlarından verilecek işareti beklemeye başladılar.

Beri taraftan **Troia**'lılar, terk edilen **Yunan** kampından alevlerin yükseldiğini ve gemilerin uzaklaştığını görünce, düşmanlarının savaştan vazgeçerek yurtlarına geri döndüklerini sandılar. Bütün **Troia**'lılar, uzun bir ma-

temden kurtulmuş gibi, kapıları açtılar. Sahile koşuştular. Dev cüsseli, atı görünce hayretler içinde kaldılar. Bu atın, ne olabileceğini, ne işe yarayacağını birbirlerine sordular. Kimse, bu sorulara cevap veremiyordu. Bu sırada, atın bir bacağının arasına gizlenmiş olan cesur **Sinon**'u buldular ve yakaladılar. Onun çehresi hüzünlü idi. **Odysseus**'un hain hilesine uyularak elleri arkasına bağlanmıştı. **Troia**'lılar, önce onu tatlılıkla sorguya çektiler. Fakat inat ederek, susmakta direnince, ona hakaret ettiler, dövdüler, sonunda kulaklarını ve burnunu kestiler. Ruhunu, ızdıraba kaptırmadan cesur **Sinon** onlara şunları söyledi:

— Bu harpten ve bu harbin getirdiği korkunç felaketlerden bıkarak, **Yunan**'lılar, kendi yurtlarına kaçtılar. Kâhin **Kalkhas**'ın tavsiyesiyle **Pallas** şerefine bu cesim atı yaptılar. Ve kendisine bir **Yunanlı** kurban edilirse, **Athena Pallas**'ın kırgınlığının geçeceğini öğrendiler. Komutanlar da kurban olarak beni seçtiler. Ne yapalım, gece olunca kaçtım. Ne olur, beni **Agamemnon**'la, askerlerine vermeyin ne isterseniz yaparım. **Yunanlı**'lar bu atı, mahsus sizin şehrin surları önünde bıraktı. Bu kadar kocaman bir atı içeri alamayacağınızı, kırıp yakacağınızı sanıyorlar. Böylece **Athena**'nın öfkesini üstünüze çekermişsiniz. Eğer, siz bu atı bir imkan bulup da içeri sokabilseniz, şehriniz tanrıça tarafından korunacaktır."

Sinon bunları söyleyince, **Troia**'lılar iki gruba ayrıldılar, bir kısmı bunun denize atılmasını, yahut şişkin karnının delinerek içinin boş olup olmadığını öğrenilmesi arzu ediliyordu. **Troia**'lı rahiplerden **Laokoon** (sözlükte bu kelimeye bakınız) ise "Aman, sakın atı içeriye almayın, bana bu işin içinde bir iş varmış gibi geliyor. **Yunanlı**ların tanrılarına takdim ettikleri armağanlarda bile hile vardır. Vakit geçirmeden bu atı yakın" diye konuştu.

Leokoon sözünü bitirir bitirmez **Poseidon**'un gönderdiği iki korkunç ve uzun yılan, denizi yararak sahile çıktı. Bu müthiş yılanlar, herkesin gözü önünde, ıslık çalarak **Laokoon**'un iki oğluna saldırdı (Şekil: 70). Onları kuvvetli vücutları ile öyle sardılar ve sıktılar ki, zavallılar neye uğradıklarını anlamadılar, bağıra bağıra can verdiler. Babaları onları bu azgın yılanlardan kurtarmak isterken, o da oğullarının akibetine uğradı, o da yılanların sarılmasıyla öldü. Bunun üzerine **Troia**'lılar atı içeri almazlarsa tanrıların çok kızacağını anladılar, vakit geçirmeden, bu muazzam atı, şehre sokmaya karar verdiler. Atın boynuna kuvvetli zincirler geçirdiler, büyük urganlarla vücudunu sardılar. Kocaman ayaklarının altına yuvarlak tomruklar koydular. Balıkçıların bir teknenin altına yuvarlak ağaçlar koyarak sahile çektikleri gibi (Şekil: 71) çekmeye başladılar. At, kumlar üstünde gıcırdayarak kaydı. Yerin düz olmayışı, suların açtığı kuru derelerin bulunması, nakil işini çok güçleştiriyordu. En ufak bir sarsıntı ile tahta at ağır bir yük altında ezilen araba gibi inliyordu. **İlion** kalesinin yanına gelince, bu kocaman atın şehire sokulabilmesi için, surların bir kısmını yıktılar. **Troia**'lılar, bu muhteşem atın içeri alındığını duyunca, bütün gençler koşmaya başladı, yaşlılar da evlerinden fırladılar, zafer şarkılarıyla, şehirlerinin sokaklarından geçirilen bu

muazzam eseri seyre başladılar. Onlar, şarkılarla, sevinç çığlıklarıyla **Troia**'ya ölümü ve felaketi getirdiklerini nerden bileceklerdi? Halbuki onlar bir ganimet saydıkları bu tahta atın, harbi sona erdirdiğine inanıyorlar ve onun yanına çiçek çelenkleri asıyorlardı. Başlarını çiçeklerle süslemiş genç kızlar, şarkı söyleyerek dans ediyorlardı. Bütün kalpler neşe ile dolmuştu. Bilhassa, savaşçılar, muharebe yükünden kurtulduklarını sanarak tanrıların mihraplarını çelenklerle süslüyorlar, kurbanlar takdim ediyorlardı. Halbuki, tanrıların heykellerinin gözlerinden yaşlar akıyor, kurtlar ve çakallar uluya uluya şehrin kapılarına kadar geliyorlardı. Fakat bu uğursuzluk bu felaket işaretlerini, zafer neş'esiyle sarhoş olan **Troia**'lılar göremiyorlardı. Yalnız **Priamos**'un kızı **Kassandara**, bir felaketin yaklaştığını hissederek, yaralı bir dişi arslan gibi, saçları darmadağınık, gözlerinden yaşlar akarak sokaklarda dolaşıyor.

(Şekil: 70) — Denizden çıkan iki korkunç yılan, Laokoon'u iki oğlu ile beraber boğdu.

— "Bahtsızlar, diyordu, mahvolmak, yokolmak, acılar, ıstıraplar, şehrimize girdi. Şehir ateşler içinde kaldı. Fakat, siz körler bir şey göremiyorsunuz. Siz bugün ölüme giden bir yolda son yemeğinizi yiyeceksiniz." O, böyle söyleyerek bir elinde meşale, ötekinde bir balta olduğu halde, ata hücum ediyordu. Parçalamak, ateşe vermek istiyordu. Fakat **Troia**'lılar, elinden baltasını ve meşalesini alarak ona fena halde çıkıştılar.

Bunun üzerine **Kassandra**, köpekler tarafından kovalanan dişi bir panter gibi şaşırmış bir halde evine koştu. Halbuki **Priamos**'un oğulları, ziyafetlerle, danslarla, şarkılarla, şenliklerini devam ettiriyorlardı. Her taraftan flüt sesleri duyuyordu ve herkes kendisini ölçüsüz bir neşeye kaptırmış bulunuyordu. Hiç bir savaşçı vazifesi başında değildi. Gece gelince, **Troia**'lılar, yedikleri etlerin, içtikleri şarapların tesiriyle vücutları ağırlaşmış, başları sarhoşluktan dönmüş olarak derin uykuya daldılar. Artan karanlıkla beraber gelen sessizlik, bir ölüm sessizliği idi. Bu sessizliğin bir felaket işareti olduğunu

kim bilecekti? Hür **Troia**'nın, son gecesinin hazin sessizliğini bozmaktan korktukları için mi, yoksa efendilerinin başlarına gelecek felaketi sezdikleri için mi nedense köpekler bile avlamaktan vazgeçmişlerdi. Bu büyük şehirde herkes, herşey uyuyordu, yalnız **Helena** uyumamıştı, o şehre sokulan ve bir gemi kadar kocaman olan tahta atı, rahatça seyredebilmek arzusuyla yanıyordu. Gece yarısı evinden çıktı, sessizce tahta atın yanına gitti. Bu acayip atın etrafında üç defa dolaştı. Kendi vatandaşlarının bu eserine şaştı kaldı. Tuhaf bir duygunun etkisi altında kalarak, meşhur **Yunan** şeflerinin zevcelerinin seslerini taklit ederek, kocalarına adlarıyla seslendi. **Menelaos** güzel karısının sesini işitince müteessir oldu. **Odysseus,** karısı **Penelope**'nin sesini duyar gibi olunca, gözyaşlarının kirpiklerini tutuşturduğunu hissetti. Atın karnında gizlenmiş olan **Yunanlı**ların hepsi, ölü gibi sessiz duruyorlar, nefeslerini bile içlerine korkarak çekiyorlardı. Yalnız, **Antiklos** kendini tutamadı. Kendisinden çok uzaklarda bulunan sevgili karısının sesini duyup da, ona cevap vermek için ağzını açınca, **Odysseus** onun sesini ağzında boğdu. Düşüncesiz davranışıyla, kendilerini ele verecek olan **Antiklos**'un boğazını öyle kuvvetle sıktı ki, zavallı, atın içinde can verdi.

(Şekil: 71) — Troia'ya ölümü ve felaketi getiren kocaman tahta at

Helena evine henüz dönmüştü ki, **Yunan** casusu **Sinon** surların en yüksek noktasına çıkmış, orada bir ateş yakarak **Bozcaada**'da bulunan **Yunanlı**'ları, durumdan haberdar etmişti. **Yunanlı**lar, sevinç içinde, gemilerinin demirlerini alarak **Troia**'ya doğru köpüklü denizi yarmaya başladılar. Ağılın etrafında dolaşan bir kurt gibi meraklı fakat cesur **Sinon** yavaş yavaş tahta atın yanına geldi ve savaşçılara, çıkma işaretini verdi.

Becerikli **Epeos**'un yardımıyla **Odysseus** gürültü çıkarmadan, tahta atın iki böğründen çıkış yerleri açtı. Sonra başını dışarı çıkardı ve eğilerek etrafı gözetledi. Hiç kimseler görünmüyordu, etrafta derin bir sessizlik vardı. Atın karnındaki portatif merdiveni yere uzattı ve aşağı indi. Diğer şefler de onu takibettiler. Böylece At, karnındakileri karanlık gecenin içine boşaltınca, bunlardan bir kısmı vakit geçirmeden **Troia**'lılardan yakalayabildiklerini kılıçtan geçirdiler. Bir kısım Yunanlı da

düşmanı gözetleyecek yerde, siperleri başında uyuyup kalmış olan **Troia**'lı nöbetçilere saldırdılar, onları boğazladılar ve bahtsız **Priamos**'un, ünlü şehrinin kapılarını açtılar. **Troia**'da bu işler olurken, **Yunan** ordusunu geri getiren gemiler uygun bir rüzgârın yardımıyla **Hellespontos**'a doğru hızla yol alıyordu. Az zamanda, terkettikleri sahile yanaştılar, karaya çıktılar ve yıkmak, mahvetmek arzusuyla yandıkları **Troia** şehrine doğru sessizce yürüyüşe geçtiler. **Ares**'in arzularıyla, istekleriyle dopdolu olarak, şehre girdiler. Şehir kan kokuyordu. Sokaklar kanla sulanmıştı. Fakat, asıl **Yunan** ordusunun şehre girmesiyle adam öldürme, kan dökme boğuşma büsbütün arttı. Her tarafta, yanan evlerin çıkardığı sesler duyuluyor, yanan evlerden sokaklara fırlayan, köpeklerin havlaması işitiliyordu. Yaralıların feryadları, can vermek üzere olanların hırıltıları, başı açık kadınların ve kucaklarında yavrularını taşıyan anaların haykırışlarına karışıyordu. Karanlık, felaketi artırıyor, sıcak kan kokusu ve bir gün evvel verilen bol ziyafet artıklarının küf kokusu, gittikçe artan yangınların acı kokusu ile birleşiyordu.

Askerlerin çokluğundan, **Yunanlılar** karanlıkta, yanlışlıkla birbirlerine saldırmaktan korktukları için, sokaklarda ellerinde kızgın meşaleler taşıyorlar ve tutuşturdukları çıralı odunları uyuyan evlere atıyorlardı. Kaleler, tapınaklar, zenginlerin muhteşem evleri susuz bir dağın yamacındaki ormanlar giti tutuşmuş cayır cayır yanıyordu. Yanarken yıkılan çatılardan yükselen binlerce kıvılcım, yıldızlara karışıyor, göklere yükselen alevler, sokaklarda akan kara kan sellerini erguvan rengine boyuyordu. Bu arada, **Akhilleus**'un kumral oğlu, **Priamos**'un sarayına girdi. O sırada karşısına, **Priamos**'un en genç oğlu **Polites** çıktı. Zavallı delikanlı **Akhilleus**'un oğlunu görünce kaçmaya başlamış, fakat o sırada sarayı işgal eden **Yunanlı**'ların, mızrakları arasından, kanlarını akıta akıta geçmiş, sarayın dehlizine girmişti. **Neoptolemos** öfkeden gözleri dönmüş halde, ulaşıp mızrağını, **Polites**'in sırtına sapladı. Biçare çocuk, can acısıyla ihtiyar babasının sığındığı **Zeus** mihrabına doğru koştu. Her tarafından kanları akan **Polites** kollarını babasına doğru uzattı. Fakat daha fazla tutunamayarak babasının ayakları önüne düştü. Bu acıklı manzara karşısında zavallı **Priamos** kendi hayatından ümidini kesmiş olduğu halde, bir baba olarak, oğlunu düşündü ve **Neoptolemos**'a dedi ki:

— "Böyle bir masumun kanıyla benim ağarmış saçlarımı yıkamak doğru mudur? Bir babanın gözü önünde çocuklarını boğazlayacak kadar taş yürekililik, sende olmalı mıydı? Ey **Akhilleus**'un oğlu, mabudlar her şeyi görüyor. Baban, vaktiyle, benim gözyaşlarıma acıyarak oğlum **Hektor**'un aziz naşını bana geri vermişti." İhtiyar kral bunları söyleyerek, titrek eliyle, mızrağını insafsız **Neoptolemos**'a fırlatmış ise de, mızrak, onun zırhına ilişerek yere düştü. Kendisi de, zayıflıktan acıdan, perişanlıktan yere yığıldı kaldı.

Bunun üzerine **Akhilleus**'un oğlu, büsbütün hiddetlendi.

— Öyle ise haydi, sen de, yeraltı alemine defolup git de, sana yaptıklarımı orada say. Hem öteki dünyada dedelerimi görünce kazandığım za-

ferleri onlara da söylemeyi unutma. İstersen **Thetis**'in oğluna de ki, oğlun **Neoptolemos** çok zalimdir.

Akhilleus'un oğlu bunları söyleyerek, elini ihtiyar kralın ak saçlarına doladı, onu çocuk yaştaki son oğlunun, yeri ıslatan kanlarının üzerinden sürükleye sürükleye, mihrabın önüne getirdi. O anda diğer elinde tuttuğu, keskin mızrağı ihtiyar **Priamos**'un böğrüne sapladı. Sonra dindar kralın, **Zeus** mihrabının önünde başını kesti. Oradan çok uzak olmayan bir yerde, **Andromakhe**'yi buldular. Gözlerinden yaşlar akan bu güzel kadın, şaşkın bir halde nereye gideceğini bilmiyordu. Kucağında **Hektor**'un en çok sevdiği oğlu **Astynaks** vardı. O kendi kendine, "oğlum daha pek küçük; her halde onu öldürmezler" diye düşünüyordu.

Halbuki, küçük olmasına rağmen çocuğun hayat ipliği kesilmek üzereydi. O sırada yanına bir haberci geldi. "Birazdan, oğlun ölecek, onu surlardan atacaklar. Düşün, artık tek başınasın, kimsen yok. Prenses iken esir bir kadın oldun. Herşeye rağmen korkma, cesur bir kadın gibi davran."

Habercinin dedikleri doğruydu. **Andromakhe**'nin dünyada hiç kimsesi kalmamıştı. O, hiç bir şeyden haberi olmayan masum yavrusuna:

"Ağlıyor musun **Astynaks,** ağlama. Seni neler bekliyor bilmiyorsun. Surlardan nasıl düşeceksin, her yanın nasıl parçalanacak, bilmiyorsun. Öp beni yavrum, bir daha öpemeyeceksin. Küçük kollarını boynuma dola, öp beni yavrum, öp beni." Ünlü **Odysseus** kahramanlığından utanmadan, daha savaşın ne olduğunu bile bilmeyen çocukcağızı annesinin yumuşak göğsünden çekip aldı, acımadan surların en yüksek yerinden aşağı fırlattı.

Bahtsız **Andromakhe** ölmek istedi. Fakat **Yunanlılar** onu öldürmeden yakaladılar, değerli ve güzel bir köle olarak yanlarında alıkoydular.

Sarayın bir odasında, **Menelaos, Priamos**'un oğullarından **Deiphobos**'u, **Helena** ile aynı yatakta bastırdı. Gerçekten, **Helena Paris**'in ölümünden sonra, kendisini kaçıranın kardeşi ile evlenmişti. **Menelaos** kaçırılan karısının bu yeni kocasını kuvvetli mızrağıyla delik deşik etti. **Helena**'ya gelince, korku ile kendini yataktan attı, koşarak bir yerde gizlenmek istedi. Fakat kolları, elleri kana bulanmış olan eski kocası onu kovaladı ve bir köşeye sıkıştırdı. Kıskançlık, öfkesini alevlendirmişti. Onu öldürmek üzere idi. Fakat, **Helena**'nın güzelliği, **Menelaos**'un hiddetini yatıştırdı. Eski karısı ile yaşadığı mesut günlerin hatıraları onu durdurdu. Bu kadar güzel bir başı kesmek için kalkan kılıç aşağı düştü ve **Menelaos** kuvvetsiz, şaşkın ve hareketsiz kaldı.

Buna benzer bir olay da; **Oileus**'un oğlu **Aias**'ın başından geçti. **Aias,** o hengamede **Athena** tapınağına sığınmış olan **Kassandra**'yı buldu Prenses, ümitsizlikle ne yapacağını şaşırmış, korunmak ümidiyle tanrıçanın heykeline sımsıkı sarılmıştı. **Aias,** onun kolundan tuttu, çekti aşağı aldı ve orada onu kirletti bu yüzden heykelin sarsıldığını, ve yanıbaşında yapılan hayasızlığı görmemek için tanrıçanın heykelinin gözlerini, yerden tapınağın kubbesine doğru çevirdiğini söyleyenler vardır.

Bu sırada yangın bütün şehri sarmış, çok yükseklere çıkan alevler, uzakta bulunan **Yunan** donanmasını aydınlatmıştı. Kızgın küllerini, bahtsız **Troia**'lıların başına dökerek evler yıkılıyordu. Tüten harabelerden acıklı feryadlar yükseliyordu. Bir fırın ağzı gibi sokaklarda, insanlar boğuluyordu. Boğucu acı dumanlardan, gürleyen, yutan alevlerden köpekler ve ürken atlar, insan cesetleri üstünden geçerek, kendilerine yol açmak için, sağ kalanları da yaralayarak şehrin kapılarından kırlara kaçıyorlardı. Sanki dünya tutuşmuş, yanıyormuş gibi kırlar, ovalar kızıl bir aydınlığa bürünmüştü.

YUNANİSTAN'a DÖNÜŞ

YANGIN, **Priamos**'un şehrini kül haline getirdikten sonra, uzun saçlı **Yunanlılar,** boş durmadılar. Adam öldürmekten yoruldular, bıktılar. Şimdi **Troia** şehrinin yağma edilmesine sıra gelmişti.

Yükte hafif, pahada ağır ne varsa aldılar ve bunların hepsini gösterilen bir yere yığdılar. Böylece **Troia**'nın bütün zenginliği bir yere toplanmış oldu. **Yunanlılar,** uzun kafileler halinde, gemilerine dönerken omuzlarında hayli yükler vardı. Bir kısım **Yunanlı**lar da, sürü sürü, gözü yaşlı esirleri sevkediyorlardı. Kraliçe ve hizmetçileri bile bu akibetten kurtulamamışlardı. **Agamemnon Kassandra**'yı götürüyordu. **Neoptolemos Andromakhe**'yi sürüklüyordu. **Odysseus** ise beyaz saçlı **Hekabe**'nın arkasından gidiyordu.

Esir kadınlar durmadan ağlıyorlardı. Acımadan öldürülen kocalarına mı? Surlardan atılan çocuklarına mı? Yanan yakılan güzel şehirlerine mi? Kalpleri yaralı, gözleri yaşlı, bitkin bir halde sürükleniyorlardı. Onlar için artık **Troia** yoktu. Yüksek surları olan o muhteşem şehrin harabelerinden yer yer alevler, dumanlar yükseliyor, esir kadınlar şöyle söyleniyorlardı. Bizim gönüllerimiz de **Troia** gibi harap, bizim de içimiz alev alev yanıyor. Yüz yıllar, bizim erkekçe çarpışan kocalarımızın, evlatlarımızın hikayelerini gelecek nesillere anlatacak.

Anadolu'nun kahraman **Troia**'sını erkekçe çarpışarak alamadılar, hile ile desise ile ele geçirdiler. Yaktılar, yıktılar, yok ettiler. **Troia** bölgesini sulayan dereler, kaynağını artık **İda** dağından almayacak, bizim gözyaşlarımızdan olacak. Esen rüzgârlar bizim acılarımızı haykıracak, **Hellespontos**'un dalgaları, bizim kederlerimizden coşacak, köpürecek.. Hoşça kal, çocuklarımızın koşuştuğu ülke. Hoşça kal, eşsiz şehir, güzel **Troia,** şimdi deniz kıyısında bizi esir olarak uzaklara götürecek **Yunan** gemileri bekliyor.

Menelaos da kendisini bırakıp kaçan karısını yakalamıştı. Esir olarak, **Yunan** gemilerine sürüklenen **Troia**'lı kadınların, **Helena**'dan başka hepsi ağlıyordu. Onun yüzünde, utanma duygusu ile gizli bir sevinç, belirli şekilde hissediliyordu. Yeni açmış güllerin rengini hatırlatan bir kırmızılık ile, latif bir beyazlık, yanaklarında elele vermiş gibiydi. Uzun süren yürüyüşü esnasında, onu görmek için **Yunanlı**lar, birbirlerini itip kakıyorlardı. Onun yürüyüşüne, giydiği zarif elbiselere hayran hayran bakıyorlardı. Güzelliğinin, başlarına bu

kadar felaket getirdiği bu kadına, yavaşça bile olsa kimse acı bir laf söylemeye cesaret edemiyordu. **Menelaos** onu, doğruca kendi çadırına götürdü. **Helena** çadıra girer girmez eski kocasını kolları arasına aldı. Onlar eski mesut günleri hatırlayarak ağlaştılar. Sıcak gözyaşları döktüler. Sonra acılarını unutarak, **Aphrodite**'nin verdiği tatlı duyguların tesirine kapıldılar, bir sarmaşığın, asmaya sarıldığı gibi birbirlerine sarıldılar, yattılar, uyudular.

Neşe içinde, **Yunanlılar Troia**'nın zenginliğini, en kıymetli şeylerini, gemilerinin içine doldurduktan sonra, toplandılar, zafer şarkıları söylediler, tanrılara şükrettiler. Sonra, **Epeos**'un yaptığı atın karnında gizlenerek **Troia**'ya giren kahramanların ve bilhassa zaferin kazanılmasında büyük hizmeti geçen, vazife uğrunda burnu, kulağı kesilen casus **Sinon**'un şerefine mükellef bir ziyafet tertibettiler. Fedakar **Sinon,** duyduğu zafer sevinci içinde, yüzündeki yaraların acısını unuttu. Bu neşeli ziyafet gece yarısına kadar sürdü. Fakat, sabaha kadar içmek ve eğlenmek istedikleri halde, yorgunluktan bitkin bir hale gelmiş oldukları için, yemekten, içmekten vazgeçtiler, kumlar üstünde şurada burada yattılar, uyudular.

Bu sırada **Akhilleus**'un oğlu da, çadırında uyumakta idi. Rüyasında, babasını gördü. O yatağının başucuna gelmiş:

— Oğlum, diye ona sesleniyordu. Benim ölümümü düşünerek kederlenme! Çünkü ben artık tanrıların sofra arkadaşı oldum. Ancak şunu iyi bil ki, yıkılan **Troia**'nın zenginlikleri bölüşülürken **Yunanlılar,** düşmanlara korku ve dehşet salan kolların hakkını vermeyi unuttular. Ben bu haksızlığa, çok üzüldüm. Benim yiğitliğimin hatıraları, benimle beraber ölecek miydi? Onlara söyle, eğer **Yunanistan**'a kazasız, belasız dönmek istiyorlarsa, benim mezarımın başında **Priamos**'un öz kızı **Polyksena**'yı kurban etsinler.

Ertesi gün **Yunanlı**'lar dönüş hazırlığı yaparlarken **Neoptolemos** neşeli ve gürültülü bir sesle onları durdurdu. **Yunanlılar**, ne olduğunu merak ederek, onun etrafında toplanınca onlara:

— Arkadaşlar, dedi. Benden babamın arzusunu öğrenin! Bu gece babam, bana göründü. **Yunanlılardan** kendi şerefine layık bir kurban istiyor. O, kurbanını kendisi seçti. Eğer, yurdunuza sağ salim dönmek istiyorsanız, **Priamos**'un güzel göğüslü kızı **Polyksena**'yı, babamın mezarı başında kurban edeceksiniz.

Akhilleus'un oğlu böyle konuşunca, hepsi ona; bir tanrıya itaat eder gibi, itaat ettiler. **Polyksena**'yi, annesi **Hekabe**'nin kolları arasından aldılar, **Akhilleus**'un mezarı başına götürdüler. Orada, **Neoptolemos Priamos**'un kederli kızını omuzundan yakaladı ve keskin kılıcının ucunu, babasının mezarına dokundurarak, ona şöyle seslendi:

— Babacığım, oğlunun yalvarmalarını dinle! Artık bize karşı öfkelenme. Gönlünün arzu ettiği bakireyi sana takdim ediyoruz. Sen de bizim, yurdumuza rahat dönmemizi sağla.

Bu sözleri bitirir bitirmez, kılıcını güzel **Polyksena**'nın boğazına sapladı.

Kan, masum kızın fildişi renginde olan göğsüne aktı ve ruhu vücudunu terketti.

Bahtsız **Troia**'nın kutsal toprağı son olarak diri diri kurban edilen **Anadolu**'lu güzel bir bakirenin kanı ile ıslandıktan sonra, **Yunanlılar**, dönüş hazırlıklarını hızlandırdılar. Son olarak esirleri, gemilere doldurdular. Sonra gemilerinin önüne **Troia**'lıların kesik başlarını dizdiler, gemilerinin baş taraflarına, kıç taraflarına **Troia**'lılardan ele geçirdikleri kalkanları, mızrakları, miğferleri, zırhları astılar. Her şey hazır olunca halatları çözdüler, demirleri aldılar, uzun zafer çığlıkları atarak denize açıldılar. **Hellespontos** onların, neşeli sesleriyle inliyordu.

Yalnız, kalpleri yaralı kederli esirler, gözlerini geride bıraktıkları vatanlarına, harap yanık **İlion**'a doğru çeviriyorlardı. Onların yanakları, çökmüş, gözyaşı kaynakları kurumuştu. Dehşete kapılmış bir halde, elleri boğazlarında tüten harebelerini seyrediyorlardı.

Şimdi **Yunanlı**lar bazan yelken açarak, bazen kürek çekerek, hızla bu yabancı ülkeden uzaklaşıyorlardı. Fakat, **Athena, Priamos**'un kızı **Kassandra**'ya yapılan tecavüzden dolayı, **Yunanlı**lara kızgındı. Bu yüzden onların gemilerini müthiş bir fırtına ile hırpaladı. Asıl felaket, **Oileus**'un oğlu **Aias**'ın başına patladı. Gemisinde bulunanların hepsi sulara gömüldü. Kendisi zorlukla yüzerek **Gyra** adasının kayalarına geldi tutundu ve kendini kurtardı. Fakat, bu kurtuluşundan gurura kapıldı, ölmezlerin arzularına rağmen kendi canını kurtardığı için böbürlendi. Bu defa **Poseidon** üç dişli yabasını **Gyra** adasına hiddetle vurunca, kayalıklı ada, kökünden söküldü, **Aias**'la beraber, denizin dibine gömüldü.

Vatanlarına kavuşabilmek için, **Troia** savaşını kazanan kahramanları çok çetin maceralar bekliyordu. Onların uzun sürecek yolculuklara katlanmaları gerekiyordu.

Agamemnon Mykenai'ye döndüğü zaman öldürüldü.

Menelaos'un kaderi, **Mykenai** kralının kaderine benzemedi. O, yeniden ele geçirdiği, güzel karısı **Helena** ile **Isparta**'da mutlu ve sakin bir kaç sene yaşadı.

Andromahke'ye gelince, **Akhilleus**'un oğlu **Neoptolemos** ile **Epir**'e yerleşti. **Akhilleus**'un oğlu, bu güzel **Troia**'lı prensesle uzun müddet yaşamadı. **Priamos**'un hayatta kalan tek oğlu **Helenus** ile onu evlendirdi. **Neoptolemos**'un ölümünden sonra **Helenus, Epir** krallığının bir kısmına el koydu. **Andromakhe** yabancı bir ülkede, **Smois** adını verdiği bir ırmağın kenarında küçük bir **Troia** kurdu.

AGAMEMNON ve ORESTES

TROİA düştüğü zaman, komutanlar arasında **Agamemnon** kadar talihlisi yoktu. Öteki gemileri, uzak ülkelere sürükleyen fırtınadan onun gemisi sapasağlam çıkmıştı. Yurduna döndüğü zaman, bütün tehlikeleri atlatan şanlı bir kral gibi görülmüştü. Böyle olmakla beraber, kendisini karşılayanlar arasında, hakkında iyi düşünmeyen kişiler de vardı. "**Agamemnon**'un etrafını kötülük sarmış, saray eski saray değil." diye endişe ile konuşanlar bulunuyordu.

Sarayın önünde krallarını bekleyen büyükler, daha da bedbindi. Babasına bütün kalbiyle bağlı bulunan küçük temiz **İphigeneia** akıllarına geliyordu. Hançerlere terkedilen o güzel kızın kanı boş yere akmamıştı(*).

Troia'ya yelken açmak için tatlı bir rüzgâra ihtiyaç vardı. Kan dökülmüş, rüzgâr esmişti, ne de olsa kan, kandı. Yaşlılar lanet denen şeyi biliyorlardı...

"Kan susuzluğu içlerine işlemiş, eski yaralar kapanmadan, yeni kanlar akıtılıyor."

İphigeneia öleli on yıl olmuştu. Fakat o ölümün neticesi bugüne kadar alınmamıştı. Yaşlılar, her günahın, yeni bir günah doğurduğunu biliyordu. Belki de bir şey olmaz diye avunmak boştu. **Troia**'da ondan öç alacak kimse kalmadı, fakat öç onun sarayına girdi onu bekliyor.

Kızının öldürüldüğü **Aulis**'den dönelidenberi, kraliçe **Klytaimestra**'nın kalbine, intikam hissi yerleşmişti. Vatan uğrunda da olsa çocuğunu öldüren kocasına bağlı kalmadı, kendisine bir sevgili buldu. Herkes bunu biliyordu. Sarayda neler dönüyordu acaba? Herkes böyle düşünürken, kralın arabası avluya girdi. Arabada, yanında çok güzel, tuhaf görünüşlü bir kız vardı. Herkes sevinç çığlıkları atıyordu. Nöbetçler, selam dururken büyük sarayın kapıları açıldı. Eşikte kraliçe göründü. Kral, sarayının kapısında yüksek sesle başarılarının devam etmesi için, tanrılara yalvarıyordu. Kraliçe ona doğru ilerledi. Yüzü parlıyordu, başı dimdikti. **Agamemnon**'dan başka, orada bulunan herkes, onun kocasına ihanet ettiğini biliyordu. Yine de böyle bir durumda sevgiden, özlemden söz açmak gerekirdi. **Klytaimestra** kocasını coşkun sözlerle karşıladı. "Sen bizim güvendiğimiz bir varlıksın, sen bizim güçlü

(*) **Euripides**'e göre **Artemis, İphigeneia**'yı kesilmek üzere iken kurtarmış, **Kırım**'a götürmüştü.

koruyucumuzsun. Seni görmek, azgın bir fırtınadan sonra, gemicinin karayı görmesi, susuz yolcunun gür pınarlara varması "karanlık bir dehlizde kalan kimsenin, günün ışığına çıkması gibi bir şey."

Agamemnon karısına tatlı bir ifade ile cevap verdikten sonra, saraya doğru yürüdü. Arabada yanında bulunan kızı, karısına tanıttı. Bu kız, **Priamos**'un kızı **Kassandra**'ydı. Karısına bu kızı, ordunun armağan olarak verdiğini söyledi. Bu kız, esir kızların en güzeli, en gösterişlisi idi. Karısının ona iyi davranmasını rica etti. Bu sözlerden sonra karı koca saraya girdiler. Kapılar, arkalarından, bir daha açılmamak üzere kapandı.

Kalabalık dağılmıştı. Yalnız, kapalı kapıların önünde meraklı yaşlılar bekleşiyorlardı. Garip bakışlarla esir prensesi süzüyorlardı. Onun sözlerine kimsenin inanmadığı bir kahin olduğunu duymuşlardı. Fakat, onun söyledikleri sonradan hep doğru çıkıyordu. Prenses, döndü, korku içinde onlara nereye getirilmiş olduğunu sordu. Yaşlılar, onu yatıştırmak istediler. Bu sarayda **Atreus**'un oğlunun oturduğunu söylediler.

"Bu ev tanrının nefret ettiği bir ev, insanların öldürüldüğü, döşemelerin kanla kızardığı ev." diye **Kassandra** haykırdı. Yaşlılar, şaşkınlıkla, korku ile birbirlerine baktılar. Onların, düşündüklerini bu yabancı kız nerden biliyordu? "Çocukların ağlayışını duyuyorum." diye **Kassandra** inledi. "Kanayan yaralar için ağlıyorlar. Bir babanın, ziyafet sofrasında yediği et, kendi çocuklarının etiydi."

Thyestes'le oğulları. (Sözlükte bu kelimeye bakınız) bu prenses bunları nereden duymuştu? Sanki bu evde yıllarca kalarak, olup bitenleri, işlenen günahları kendi gözleriyle görmüştü. Sonra **Kassandra** geleceği de söyledi. O gün iki kişi daha öldürülecekti. Biri, kendisiydi. "Ölümü bekleyeceğim," diyerek saraya doğru ilerledi. O uğursuz saraya girmesine engel olmak istediler. Fakat o dinlemedi. Kaderine doğru yürüdü. Kapılar onun da üstüne kapandı. Her yanı, bir müddet sessizlik kapladı. Sonra ansızın, acı çeken bir adamın sesi duyuldu. "Tanrım, vuruldum!" Sonra yine sessizlik.

Yaşlılar, korku içinde birbirlerine sokuldular. Bu ses, kralın sesiydi. Ne yapsalardı? "Kapıyı kırın, çabuk, çabuk!" diye bağırırlarken, kapılar açıldı. Kraliçe eşikte duruyordu.

Klytaimestra'nın elbisesi, elleri, yüzü kan lekeleriyle boyanmıştı. Onun hâlâ kendine güvenen bir hali vardı. "Kocam, içerde ölü olarak yatıyor. Kendi elimle cezasını verdim." diye söylendi[1].

Elbisesinde, yüzünde kocasının kanının lekeleri duruyordu. Kendini savunacak değildi. Açıkça itiraf ediyordu. On sene evvel, çocuğunu öldüreni öldürmüştü.

---

(1) Bu cinayeti, herkes başka başka anlatır. Bazıları, **Agamemnon**'u, ziyafet sofrasında, kraliçenin sevgilisi **Aigisthos**'un öldürdüğünü yazarlar. Bazıları, kraliçenin kocasını hamamda boğduğunu söylerler. **Aiskhylos** ise, **Agamemnon** adlı trajedisinde; cinayetin sebebinin bir yasak sevgi değil, bir anne sevgisi olduğunu iddia eder.

Sevgilisi gelip yanında durdu. **Thyestes**'in en küçük oğlu **Aigisthos** o kanlı ziyafetten sonra doğmuştu. **Agamemnon**'a kin beslemezdi, ama çocukları öldürterek ziyafet sofrasına koyan **Atreus** ölü olduğuna göre, cezayı oğlu çekmeliydi.

Kraliçe ile sevgilisi **Aigisthos** kötülüğe kötülükle son verilmeyeceğini bilirlerdi. Yine de, bu cinayetin, yeni cinayetler doğuracağını akıllarına bile getirmediler. "Artık ikimiz de kan dökmeyeceğiz." dediler. "Bundan böyle memleketi biz idare edeceğiz. Her şey yoluna girecek." Bu sözler boş bir kuruntudan başka neydi?

İphigeneia'nın iki kardeşi vardı. **Elektra** adlı bir kızla **Orestes** adlı bir delikanlı. **Orestes** o zaman sarayda olsaydı **Aigisthos** ne yapar yapar onu da öldürürdü. Fakat, delikanlı güvenilir bir dostun yanına yollanmıştı. Kızı öldürmeyi **Aigisthos** kendine yakıştıramadı. Babasının öldürüldüğü bir sarayda, anasının ahlaksız bir adamın metresi olduğunu görmek, **Elektra** için çok acıydı. Fakat, mukadderat böyle idi. Boyun eğmekten başka çare yoktu, onun tek ümidi, **Orestes**'in bir gün gelip, babalarının intikamını almasıydı. **Aigisthos** ölmeliydi. Ama onun suçu annesinin suçu yanında, çok küçük kalıyordu. Babanın intikamını almak için anneyi öldürmek doğru muydu? Uzun yıllar boyunca, **Klytaimnestra** ile **Aigisthos** öldürülen kahraman babasının sarayında, hükümlerini sürdürürlerken, zavallı **Elektra** boynu bükük, kalbi kırık bekleyip duruyordu.

Orestes büyüyüp kılıç kullanacak çağa gelince, durumunun ne kadar güç olduğunu anladı. Bir oğulun, babasını öldürenleri öldürmesi en başta gelen bir vazifesiydi. Fakat öz annesini öldüren evlada insanlar da, tanrılar da, canavar gözüyle bakarlardı. En mukaddes vazifesi, en büyük suçla sıkı sıkıya bağlanmıştı. Doğru olanı yapmak isterken, iki kötü yoldan birin seçmek zorunda kalacaktı. Ya öldürülen babasını unutacak, ya annesini öldürecekti.

Orestes içini yakan intikam ateşine dayanamayarak yola çıktı. **Delphoi**'ye gidip **Apollon**'a akıl danıştı. "Öldürenleri öldür, ölüme, ölümle karşı çık. Eskiden de olsa, dökülen kanlara, kanla mukabele et!" diye tanrı ona yol gösterdi.

Orestes yürüyeceği kanlı yolun, sonunun, nereye varacağını, kendinin ne olacağını değil, sadece intikam almayı düşünüyordu. Çocukluğundan beri görmediği baba evine gitmek için yola çıktı. Arkadaşı **Pylades** de yanındaydı. İkisi birlikte büyümüşlerdi. Birbirine her arkadaşlıkta rastlanmayan bir sevgiyle bağlıydılar. **Elektra** kardeşinin geleceğini bilmiyordu, ama umudunu kesmemişti.

Birgün, **Elektra**, babasının mezarına gitmiş, tanrılara yalvarmaya başlamıştı: "Ne olur, kardeşim **Orestes**'i artık evine yollayın." İşte tam o sırada **Orestes** yanıbaşında belirdi.

"Ben senin kardeşinim," dedi. "Bak, işte ayrılırken örüp bana verdiğin pelerin."

Elektra "doğru, yüzün tıpkı babamın yüzü." diye haykırdı. Sonra acı yıllar boyunca, kimsenin kendisinden istemediği sevgiyi kardeşine sundu:

"Ölen babama duyduğum sevgi,
Hepsi senin, hepsi senin şimdi,
Rüzgârlar uğrunda öldürülen,
Zavallı kardeşimin sevgisi.
Hepsi senin, yalnız senin şimdi."

Orestes o kadar düşünceliydi ki, kardeşinin içten gelen sözlerini duymadı. Onun sözünü keserek içini döktü. Yüreğini yakan düşünceleri açtı. Üçü bir olup, neler yapacaklarını tasarladılar. **Orestes**'le **Pylades** saraya giderek, **Orestes**'in ölmüş olduğunu söyleyeceklerdi. Bu habere **Klytaimnestra** ile **Aigisthos** doğru sanarak, çok sevineceklerdi. Muhakkak habercileri görmek isteyeceklerdi. Bir kere, onlar saraya girince, gerisi kolay olacaktı.

(Şekil: 72) — Orestes, öz annesini öldürmeye hazırlanıyor.

Düşündükleri gibi oldu. Saraya alındılar. Bir müddet sonra kapılar ağır ağır açıldı. **Klytaimnestra** çıktı, merdivenin başında kıpırdamadan durdu. O sırada içerde bir gürültü oldu. Kölelerden biri dışarı fırlayarak, "Efendimiz" diye bağırdı. "sizi aldattılar! **Orestes** ölmemiş. İşte, **Orestes** burada." (Şekil: 72). O zaman, **Klytaimnestra,** her şeyi anladı. Köleye, bir balta getirmesini emretti. Kendisini müdafaa etmek için, baltayı eline aldı, sonra, bu düşünceden vazgeçti. Yanına, kılıçlı bir delikanlı gelmişti. Kılıcındaki kanın, kimin kanı olduğunu anladı. Kılıcı tutan eli tanıdı. Birdenbire, aklına bir şey geldi. Kendini ölümden kurtaracak çareyi bulmuştu. Karşısındaki kılıçlı delikanlının annesi değil miydi? Ona, "Dur oğlum." dedi. "Göğsüme bak. Kaç kere başını oraya dayıyarak uyumuştun. Daha dişlerin çıkmamışken küçücük ağzınla, göğsümden süt

emdin, öyle büyüdün. Kanlı kılıcı tutan ellerin mini mini iken göğsümü okşardı..."

Orestes bu sözleri duyunca, "Ah, **Plades,**" diye haykırdı. "Bu benim annem. Bağışlasam olmaz mı?"

Arkadaşı, kat'i bir ifade ile "Olmaz," dedi. "Tanrı **Apollon,** 'Öldürenleri öldür' diye emretti. Tanrıların sözünden çıkılmaz."

Orestes, "Peki," dedi. Sonra annesine döndü. "Haydi, benimle gel."

Klytaimnestra için yapılacak şey kalmamıştı. Oğlu ile beraber içeri girdi.

Orestes dışarı çıktığı zaman, avluda bekleşenler, ona ne yaptığını sormadılar. Sadece, ana katiline acıyarak baktılar. **Orestes** onları görmüyordu. Gözleri, görünen alemin ötesine takılmıştı. Güçlükle konuştu:

"O adamı öldürdüm. Bu işte suçum yok. O alçağın biriydi, ölmesi gerekiyordu. Fakat annem... Acaba, gerçekten suçlu muydu? Acaba, bu günahı işlemiş miydi? Size annemi öldürdüm, diyorum, ama sebepsiz yere değil. Çünkü, alçaklık edip babamı öldürmüştü." **Orestes** bu sözleri söylüyor, fakat gözleri, korkunç hayallere dikilmişti. "Bakın" diye bağırdı. "Bakın, orada birtakım kadınlar var! Saçları kara yılanlardan kadınlar var, orada!"

Onu dinleyenler, "Kadın filan yok burada, sana öyle geliyor. Korkma!" dediler.

Orestes, "Görmüyor musunuz?" diye haykırdı. "Bana öyle gelmiyor, görüyorum. Onları, annem yollamış. Etrafımda toplanıyorlar. Onların korkunç gözlerinden kan damlıyor. Bırakın, bırakın beni."

Sonra, **Orestes** oradan görünmeyen düşmanlarıyla birlikte kaçıp gitti.

Orestes yurduna döneli yıllar geçmişti. Bir çok yer dolaşmış, fakat kendisini takibeden korkunç hayallerden kurtulamamıştı. Çektiği acılar onu çökertmişti. Fakat, her şeyini kaybederken bir kazancı olmuştu. "Bana, ıztırap, çok şeyler öğretti." diyordu. İnsan, her günahtan temizlenebilirdi. Annesini öldürdüğü halde, yeniden dünyaya gelmiş gibi günahsız olabilirdi! **Apollon'** onu zeka tanrıçasına gönderdi. Ona, açılsın, günahlarını bilerek, içi yanarak itiraf etsin, istedi.

Ana katili **Orestes Athena**'ya yalvarmaya gidiyordu. İçi imanla doluydu. Biliyordu ki, günahlarından kurtulmak isteyenler temizlenmek arzu edenler geri çevrilmezlerdi. Üstelik, yıllardan beri çektiği ıstırap, acı suçunun kara lekesini iyiden iyiye soldurmuştu. "Duyduğum kederi, çektiğim azabı, tanrıça'ya tertemiz dudaklarla anlatacağım..." diyordu.

Athena, onun yalvarışını dinledi. Zaten, tanrı **Apollon** da delikanlıdan yanaydı... Yaptıklarından ben sorumluyum," dedi. "Benim buyruğumla öldürdü." **Orestes**'in ardından gelen korkunç hayaller **Eriny**'ler[1] delikanlıyı suçlu görüyorlardı. **Orestes** onların suçlamalarını soğukkanlılıkla dinledi.

---

(1) **ERİNY**'ler: İntikam tanrıçaları... (Sözlüğe bakınız).

"Annemin ölümünden **Apollon** değil, ben sorumluyum." dedi, "Fakat suçumun cezasını çektim, temizlendim."

Atreus soyundan gelen hiç kimse böyle sözler söylememişti, önce suçundan ötürü vicdan azabı çekerek, ıztırap duyarak temizlenme yolunu aramamıştı. **Athena, Orestes**'in dileğini kabul etti.

İntikam almak için günahkarları rahatsız eden, azap veren **Eriny**'leri öyle bir ikna etti, öyle bir kandırdı ki, bu bağışlanma sonunda onlar da değiştiler ve günahlarını itiraf eden, yalvaran suçluları koruyan, iyilik sever **Eumenid**'ler oluverdiler.

ODYSSEUS ve POLYPHEMOS

TROİA'nın düşmesinden sonra, yurtlarına dönmek üzere **Hellespontos**'u terkeden kahramanlar arasında, **Odysseus** kadar başı belalara giren kahraman yoktur. Gerçekten **Odysseus** vatanı olan **İthaka** adasına ve güzel karısı **Penelope**'ye kavuşuncaya kadar, tam on sene, oradan oraya sürüklendi durdu. Başından bir sürü macera geçti.

Troia harbinde çok yararlı hizmetleri görülen, **İlion** kalesinin alınmasında büyük rolü olan **Odysseus**, önce, yeni evlendiği karısından ayrılmamak için **Troia** savaşına gitmek istemedi. Aklı bozulmuş gibi bazı davranışları görüldü. Aynı boyunduruğa bir eşek bir de öküz koşuyor, deniz kenarındaki kumları verimli toprakmış gibi sürüyor, tohum yerine tuz ekiyordu. Fakat **Palamedes**' onun deliliğine pek inanmadı. Henüz bir bebek olan oğlu **Telemakhos**' u sapanın geçeceği yere koydu. Deli baba oğlunu yaralamamak için sapanı kaldırdı, çocuğun başından aşırdı. Böylece kurnaz **Odysseus**'un bir sahte deli olduğu anlaşıldı. **Odysseus**'un yalandan deli olduğunu ortaya koyan ve onun **Troia** harbine gitmesine sebep olan **Palamedes**' büyük bir mûcit olarak bilinir. Harfleri, yazıyı, dama, satranç ve tavla oyunlarını, ölçü sistemini onun bulduğu söylenir. Ne yazık ki bu akıllı bilgin, sonradan **Odysseus** tarafından öldürüldü.

Troia'nın alınmasından ve tahribinden sonra, **Odysseus** da diğerleri gibi yurduna dönmek üzere denize açıldı. **Hellespontos**'dan çıkar çıkmaz, bir fırtınaya tutuldu. Rüzgârlar onu **Thrakia** kıyılarına attılar. O, **Kikonlar**(1) ülkesine yanaşmak zorunda kaldı. **Kikonlar**'ın etrafı üzüm bağlarıyla çevrili olan **Ismaros** şehrini zabt ve yağma etti. **Odysseus**'un adamları burada bol şarap buldukları için çokça içtiler ve sarhoş oldular. **Kikonlar** bunların içip sızdıklarını öğrenince ani bir baskınla **Odysseus**'un en yiğit adamlarından yetmiş ikisini öldürdüler. Bu zor vaziyet karşısında **Odysseus** ve adamları gemilerine binerek bu tehlikeli bölgeden uzaklaştılar. Sonra yeniden fırtınaya tutuldular. Oradan oraya dolaştılar, çok perişen oldular. Dokuz gün devam eden korkunç fırtına, onuncu gün dindi. O sırada uzakta bir kara parçası göründü. Bu yeni sahile ayak basar basmaz, **Odysseus** arkadaşlarından üç ki-

---

(1) **KİKONLAR**: **Thrakia**'da, **Enez**'in batı taraflarında yaşayan vahşi halk topluluğu. **İsmaros** onların en önemli şehri idi.

şiyi, kimin memleketine geldiklerini anlamak için içerlere gönderdi. Burasının **Lotophaglar** ülkesi olduğu anlaşıldı. **Lotophaglar** onları nezaketle karşıladılar. Onlara **Lotos** meyvesinden ikram ettiler. Bu meyve esrarlı bir meyve idi. O meyveden yiyen yabancılar, kendilerine verilen vazifeleri unutuyorlar, hafızalarını kaybediyorlar, hangi memleketten olduklarını, nerede doğduklarını hatırlayamıyorlardı. Onların tek isteği, yeni geldikleri, bu acayip memlekette kalmak ve **Lotos** meyvesini yiyerek yaşamaktan ibaret kalıyordu.

Odysseus, vazifeli bu üç arkadaşının dönmediğini görünce, onları aramaya çıktı. Arkadaşlarını, hafızalarını kaybetmiş, tamamıyla değişmiş, saçma sapan konuşan üç yabancı adam gibi bulunca, onları zorla dayak atarak, aldı gemiye getirdi. Diğer adamlarının da **Lotos** meyvesi yiyerek, unutkanlık hastalığına tutulmamaları için, adamlarına gemilerine binmelerini ve derhal oradan uzaklaşmalarını emretti.

İthaka kralının, on iki gemiden ibaret olan filosu az bir zaman sonra **Kyklop**'lar soyunun yaşadığı ülkeye geldi. Bu ülkenin çok yakınında bulunan bir adaya, **Odysseus**'un gemileri yanaştığı zaman, akşam karanlığı basmıştı. İnsan eti yiyen korkunç **Kyklop**'lar diyarına pek yakın oldukları halde korkmuyorlardı. Çünkü onların yüzme bilmediklerini duymuşlardı. **Kykloplar** kendi geniş yurtlarında, büyük, derin mağaralarda yaşıyorlardı. Tek gözlü ve çok iri yarı olan bu devler önceleri üç kişi idiler, zamanla çoğalarak, üzüntü, keder nedir bilmeden koyunlarını ve keçilerini güderek yaşıyorlardı. **Zeus** onlara yakınlık göstermiş, ekmeden, biçmeden büyüyen mısırlar, asmalar yetişen bir ülkeye yerleştirmişti.

Ertes gün, güneş doğar doğmaz **Odysseus** ve arkadaşları üç gruba ayrıldılar, oklarını yaylarını, mızraklarını alarak ava çıktılar. Avları çok bereketli oldu. Çünkü, bu adada, binlerce keçi zıplayıp duruyordu. Her gemiye, dokuzar tane kızartmalık keçi düştü. Et ziyafeti gece yarısına kadar sürdü. Onların neş'elerine başka şeyler de karışıyordu. Bulundukları adanın yanı başında bulunan **Kykloplar**'ın ülkesinden yakılan kocaman ateşlerin göklere yükselen dumanlarını görüyorlar, onların korkunç kaba acayip seslerini duyuyorlar, keçilerin koyunların melemelerini işitiyorlardı.

Ertesi gün Şafak söker, sökmez, **Odysseus,** adamlarını bir yere topladı ve onlara dedi ki:

— Arkadaşlar, siz bu sakin adada kalın! Ben, gemimde bulunan arkadaşlarınızla, **Kykloplar**'ın taptıkları tanrıları tanımak, adetlerini öğrenmek için onların şu yanımızda bulunan ülkelerine gideceğim. Gemilerimizin üstünde beni gözetleyerek bekleyiniz.

Bunları söyledi ve arkadaşları ile gemiye bindi. Çok yakın olan **Kykloplar** diyarına gemileri yanaşınca **Odysseus** gemiden ayrılmamalarını belirttikten sonra, en yiğit arkadaşlarından on iki kişi seçti. Yanlarına bir tulum da şarap alarak gemileri demir atarken, tepede gördükleri mağaraya doğru çıktılar. Etrafı, büyük kayalarla örülmüş bir alandan geçtikten sonra, ko-

caman çam ağaçlarının gölge düşürdüğü büyük bir avluya dahil oldular. Oradan **Odysseus** ve arkadaşları, hoşa gidecek derecede temiz ve çok büyük bir mağaraya girdiler. Onlar **Kyklop**'u orada bulamadılar. Çünkü **Kyklop Pollyphemos** sürüsünü otlağa götürmüştü. Serin mağaranın düzenli ve tertipli oluşuna hayran oldular. Bir tarafta temiz sepetler içine istif edilmiş peynirler göze çarpıyordu. Biraz ötede süt ve ayran dolu küpler sıralanmıştı. Çitlerle ayrılmış ayrı ayrı bölmelere yaşlarına göre, doldurulmuş olan kuzular, oğlaklar, mağaranın giriş yerinde uzun uzun meleyip duruyorlardı. Bu muazam mağarada, onlar ev sahiplerini beklerlerken, bir ateş yaktılar, tanrılara dua ettiler. Oradan biraz peynir alarak, bir köşeye oturdular, yediler. Tam o sırada **Kyklop** mağarasına döndü. Sırtında kuru dallardan ibaret büyük bir yük vardı. Müthiş bir gürültü ile onu yere attı. Sonra sağma zamanı gelmiş bulunan koyunları, keçileri mağaraya doldurdu ve mağaranın ağzını kocaman bir kaya ile kapattı, süt sağma işi bitince, kuzuları ve oğlakları annelerinin yanına bıraktı. Bu işler bitince ateşi canlandırdı, alevlerin ışığında **Kyklop** sarp bir dağın sivri tepesi gibi görünüyordu. Onun uzun saçları, geniş omuzlarına ağaç dalları gibi sarkmıştı. Bir kulağından öbürüne kadar, çalılık bir kemer gibi uzanan acayip sert bir kaş altında bulunan tek bir göz, güneşte parlayan bir kalkan gibi ışık saçıyordu. Fakat yakılan kuru dalların çıkardığı alev, mağarayı aydınlatınca **Polyphemos**, bir köşeye sinmiş bulunan **Odysseus** ve arkadaşlarını gördü:

— Yabancılar, diye bağırdı, siz kimsiniz ve ne istiyorsunuz?

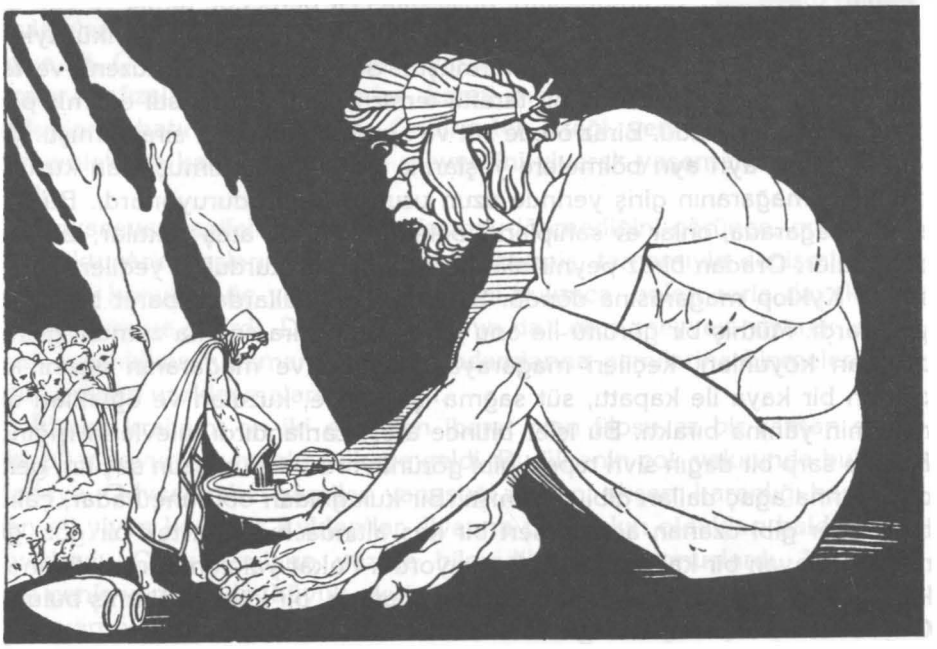
Bu korkunç ve muazzam devin gürleyen sesi, **İthaka**'lıların ödünü kopardı. Kahraman **Odysseus** kendini toplayarak:

— Biz **Yunanlı**larız. Yıllardan beri, ayrı düştüğümüz, aziz yurdumuza dönüyorken, uygun esmeyen rüzgârlar bizi buralara attı. Sizden yardım istirham etmeye geldik. Elbette bizim gibi yolunu şaşıranlara hiç olmazsa bir az yiyecek vermek lütfunda bulunursunuz.

— Yabancı, gemini nerede bıraktın? diye **Kyklop** sordu.

"**Poseidon,** gemimi parçaladı ve şiddetli esen rüzgârlar, gemimin parçalarını, kudurmuş dalgaların üstüne attı." diye **Odysseus** cevap verdi. "Fakat, biz **Zeus**'un koruduğu **Troia** savaşçılarından olduğumuz için boğulmadık.

Polyphemos Zeus'dan korkmadığını söyledi. Kendisi, kocaman cüssesiyle, değil **Zeus** bütün tanrılardan büyüktü. Bu yüzden o, tanrıların hiç birinden korkmazdı. Bunları söyledikten sonra korkunç dev, ellerini uzatarak **Odysseus**'un adamlarından ikisini yakaladı. Kafalarını mağaranın taş zeminine vurdu, ezdi. Zavalların gövdelerini parçalara ayırdı. Onları birbiri arkasına ağzına attı, yuttu. Onların etlerinden, hatta kemiklerinden bir zerre bile kalmadı. Kanlı, sıcak etleri, henüz titreyen, çırpınan uzuvları rahat rahat midesine indirdikten sonra, üstüne bir küp dolusu süt içti ve keçileri arasında uzanarak yattı, uyudu. **Odysseus** onun uykuya dalmasından faydalanarak, kılıcını çeip bu canavar ruhlu devin işini bitirmek istedi. Fakat bu

(Şekil: 73) — Polyphemos şaraptan hoşlandı.

düşünceden hemen vazgeçti. Bunun mahzurlu olacağını hesapladı. Mağaranın kapısına, devin yerleştirdiği kayayı, **Odysseus**'un bütün arkadaşları bir araya gelseler, hep birden gayret sarfetseler yerinden kaldıramayacaklardı. Böyle, devi öldürmüş olsa dahi, **Yunanlı**ların hepsi bu mağarada mahpus kalacaklar, dışarı çıkmaya imkan olamayacağı için bu mağara zindanında açlıktan öleceklerdi. Bu nedenle **Odysseus**, devin uykunun kolları arasında rahat rahat uyumasına ses çıkarmadı.

Ertes gün, güneş doğar doğmaz **Polyphemos** uyandı, kalktı. Sabah kahvaltısı için, **Odysseus**'un arkadaşlarından iki kişi daha yakaladı, onları da yedi. Sonra mağaranın kapısındaki kocaman kayayı kaldırdı, sürüsünü dışarı çıkardı ve kapıyı kaya ile tekrar kapadı. Böylece **Yunanlı**lar, mağarada mahpus olarak kaldılar. Dev gittikten sonra kurnaz **Odysseus** kurtuluş çarelerini düşünmeye başladı. Mağaranın bir köşesinde, zeytin ağacı dalından yapılmış uzun bir sırık vardı. Onu kesti, büyük bir kazık yaptı, ucunu iyice sivriltip sertleştirmek için ateşe tuttu. İşlerini bitirince o kazığı, bir gübre yığının içinde sakladı. Akşama doğru **Polphemos** geldi. Her zaman yaptığı işlerini yaptı. İki **Yunanlı**'yı daha yakaladı, akşam yemeği olarak midesine indirdi. Yemeğini bitirince **Odysseus**, büyük bir çanağa şarap dökerek tek gözlü deve yaklaştı.

— **Polyphemos** dedi. Yemeğini yedin. Şimdi şu çok lezzetli ve hoş olan içkiden biraz iç, her halde hoşuna gidecektir.

Dev, içkiden pek hoşlandı, ondan tekrar istedi, boş çanağa şarap koyması için **Odysseus**'a uzattı. (Şekil: 73).

— Yabancı, dedi bana yine o içkiden ver ve bana adını söyle de sana bir hediye vereyim.

— Bana Hiç Kimse derler, diye **Odysseus** cevap verdi.

— Pekiyi, "Hiç Kimse" bana tekrar o hoş içkiden ver, diye homurdandı. **Odysseus** onun çanağını üç defa doldurdu. **Polyphemos** adamakıllı sarhoş olmuştu. "Hiç Kimse" diye bağırdı. Bana yaptığın ikramlara karşılık, sana çok büyük bir iyilik yapacağım. Bütün arkadaşlarını yedikten sonra seni yiyeceğim. Seni önce yemeyeceğim, böylece biraz daha fazla yaşayacaksın.

Bunları söyledikten sonra sarhoşluk uykusunun kolları arasına kendini bıraktı, orada sızdı kaldı. O uykuya dalınca **Odysseus** gübrenin altında sakladığı kazığı çıkardı, onu ateşe tutarak iyice kızdırdı. Kazık kıpkırmızı kesilince kaldırıp ucunu **Polyphemos**'un tek gözüne sapladı. Bütün vücudunun ağırlığı ile kazığa yüklendi. Ve kazığı bir burgu gibi, devin gözünün içinde döndürdü. Kızgın bir demir, suya sokulduğu zaman nasıl bir ses çıkarırsa, **Polyphemos**'un deşilen gözbebeğinin suları, kızgın kazığa dokununca, göz oyuğunda acayip kaynamalar, fışıltılar meydana getiriyordu. Bir ateş buharı, onun kaşlarını kavurdu. Kazığın ateşli sivri ucu, gözünün köklerini, yaktı yandırdı.

Kyklop Polyphemos tek olan gözünün körletildiğini anlamış, duyduğu ıstıraptan çıldırmış gibi öyle korkunç bir çığlık kopardı ki, dağlar inledi. Sonra, gözüne saplanmış olan kanlı kazığı, iki eliyle tuttu çıkardı, onu elinde sallayarak, gözünü kör edeni aradı, **Odysseus** bir hamlede yapacağını yapmış, uzağa kaçmış, gizlenmişti. **Polyphemos**' bağırarak komşu **Kykloplar**'ı çağırdı. Komşu devler onun feryadını duyarak koşup geldiler.

Mağaranın ağzında toplanan komşu **Kykloplar,** ne var, ne oluyor? Gece yarısı bu kadar gürültünün, yaygaranın sebebi nedir? diye söylendiler.

Yaralı **Polyphemos** mağaranın içinden onlara şöyle cevap verdi:

— Dostlarım, **Hiç Kimse** beni güçle değil, kurnazlıkla, hile ile mahvetti.

— Madem ki **Hiç Kimse**'nin sana gücü yetmiyor, biz sana ne yapabiliriz? diye komşu **Kykloplar,** söylendiler ve çekilip gittiler.

Ümitsizliğe kapılmış, durmadan inleyerek feryat ederek, göremediği düşmanını yoklayarak aramaktan vazgeçen **Polyphemos** sabah olunca mağaranın kapısını açtı. Orada durup elleriyle kapıyı tuttu. Çıkanları yokluyordu. Koyun olduklarını anlayınca, onları dışarı bırakıyordu.

Odysseus ile arkadaşları, koyunların altına gizlenerek mağaradan çıktılar. Kıyıya koşup gemiye bindiler. Demir alıp uzaklaşmaya başlayınca, **Odysseus** dayanamadı; adaya doğru bağırdı:

"Gördün mü **Kyklop**! adamlarımın hepsini yiyemedin! Misafirlerine ettiğin kötülüklerin cezasını bulduni"

Bu sözler, **Polyphemos**'un yüreğine işledi. Dağdan, kocaman bir kaya kopardı, gemiye doğru fırlattı. Az kalsın gemi batacaktı. Kaya geminin biraz ötesine düştü. Dalgalar, gemiyi yine kıyıya doğru sürükledi. Kürekçiler, bütün güçleriyle küreklere asıldılar ve uzaklaştılar. Kayaların artık ulaşamayacağını anlayınca **Odysseus** yine haykırdı:

Ey **Kyklop**, senin gözünü, şehirler yıkan **Odysseus** çıkardı. Soran olursa söylersin.

Artık hayli uzaklaşmışlardı. Kör **Polyphemos**'un elinden bir şey gelmedi.

ODYSSEUS, AİOLOS, LAİSTRYONLAR ve K İ R K E

ODYSSEUS, tek gözlü devlerin ülkesinde parçalanarak yenmekten kurtulduktan sonra tekrar denize açıldı. Bu defa o, **Aiolos**'un oturduğu, yüzen bir adaya yanaştı. Gerçekten bu ada çok tuhaf bir ada idi. Denize bağlı olmayan daima yüzüp duran bu adada, rüzgârlar tanrısı **Aiolos**'un bronz kayalarla çevrili bulunan muhteşem, geniş sarayı yükseliyordu. **Aiolos Odysseus** ve arkadaşlarını çok iyi bir şekilde karşıladı. Onları tam bir ay sarayında, misafir olarak alıkoydu, onlara çok ikramda bulundu. İltifatlar etti. **Odysseus**' bu bir ay zarfında adamlarını dinlendirdi. Kendisi de bu boş günlerinde, başından geçenleri, bir bir rüzgârlar tanrısına anlattı. **Odysseus** artık yola çıkmak müsaadesini isteyince **Aiolos** aziz misafirini bizzat uğurlamak istedi.

Gemiler tam kalkacağı sırada **Aiolos** geldi, kendi eliyle **Odysseus**'un bindiği gemiye, öküz gönünden yapılmış, dokuz kulplu büyük bir tulum yerleştirdi. Bu tulumun içinde, azgın rüzgârların nefesi kapatılmıştı. Böylece, rüzgârlar tanrısı aziz misafirlerinin fırtına ve kasırga tehlikesine maruz kalmadan, rahat seyahat etme imkanını onlara veriyordu. Bütün azgın rüzgârlar, bu tulumun içine hapsedilmişti. Yalnız **Zephyros** tatlı ve hoş bir rüzgâr olduğu için o, tuluma tıkılmamıştı, serbest dolaşıyordu. Dokuz gün, **Odysseus**'un gemileri durmadan yol aldı. Onuncu günün şafak vaktinde, senelerden beri hasret kaldıkları anavatan toprağını uzaklardan görür gibi oldular. Pembe yanaklı **Şafak, Güneş**in arabasına göğün kapısını açınca, anavatan toprağı sabah güneşinde daha net görünmeye başladı. Bu sırada günlerden beri uyuyamamış ve dümen kullanmaktan çok yorulmuş olan **Odysseus** biraz dinlenmek istedi. Esasen çok ağır bir uyku, yorgun olarak onu yakalamış, üstüne çullanmıştı. Uyku, önce onun başına bir ağırlık verdi, gözlerini kapadı, sonra onu kolları arasına aldı.

Odysseus derin uykuya dalınca, onun mütecessis arkadaşları, "**Aiolos**'un gemiye yerleştirdiği, büyük tulumun içinde, kimbilir ne kıymetli hediyeler vardır" diyerek tulumun ağzına geçirilmiş olan kaytanı çözdüler. O anda tulumun içinde kapalı bulunan azgın rüzgârlar, fırtınalar, boralar kudurmuşçasına dışarı fırladılar. Sakin deniz birdenbire kabardı. Dalgalar coştu, kudurdu. Gözlerinde tüten anavatanlarının yanıbaşına gelmişken ha-

pisten kurtulan merhametsiz, insafsız rüzgârlar **Odysseus**'un gemilerini bilinmez diyarlara sürdü, götürdü. Tam altı gün onlar, dalgaların oyuncağı oldular, oradan oraya sürüklendiler. Durmadan esen şiddetli rüzgârlar, gemileri çok hırpaladı. Yedinci günün sabahı, gemiler, bir ırmağın denize döküldüğü yerde açtığı bir haliçe girdiler. Burası, iki tarafı sarp kayalarla çevrili, sakin bir koydu. Rüzgârlar buralara gelmeye cesaret edemiyordu. **Odysseus**'un arkadaşları, gemilerini durgun ve sessiz koya çekerek demirlediler. **Odysseus**'e gelince o, gemisini öbürlerinin yanına götürmedi, daha uzakça bir yerde gördüğü sivri bir kayanın yanına demirledi, sonra denizin içinden sipsivri yükselen kayaya tırmandı, oradan çok uzakları gözetlemeye başladı. Her tarafta, işlenmemiş bir toprak göze çarpıyordu. Hiç bir yerde insan emeğinin izleri görülmüyordu. Sadece çok uzaklarda, göklere doğru, dumanlar yükseliyordu. Bunun üzerine **Odysseus** arkadaşlarından üç kişi seçti, çok uzaklarda yakılan ateşleri kimlerin yaktığını öğrenmek için gönderdi. Onlar, etrafı kalın duvarlarla çevrili bir tepeye giden, eğri büğrü bir yola düştüler, ilerlediler. Duvarların yanına gelince orada dağ gibi iri cüsseli bir bakireye rastladılar. O duru bir kaynaktan su almaya gelmişti. O, yabancılara bu bölgenin kralının muhteşem saraylarını gösterdi.

Dev bakirenin gösterdiği sarayın çatısı altına gelince, **Odysseus**'un üç adamı, kraliçe ve kralı görünce çok korktular. **Antiphates** adını taşıyan kral, kayalık bir dağ gibi kocaman bir dev idi. Misafirleri iyi karşılamak şöyle dursun, korkunç derece uzun ve kalın olan kolunu uzattı. **Odysseus**'un üç arkadaşından birini yakaladı, kafasını ezdi, sonra parçaladı ve yedi. Bu korkunç faciayı görünce diğer iki **Yunanlı** kaçtı. Fakat **Antiphates** bağırınca, kuvvetli **Laistrygonlar**, krallarının yanına koştular. Limana hakim olan yalçın kayaların tepesine çıkan devler, gemilerin üstüne, kocaman taşları, kayaları yağdırıyorlardı. Çünkü onlar ötedenberi, fırtınaların, kasırgaların bölgesine sürükledikleri yabancıları bu şekilde yakalar yerlerdi. On iki gemiden on biri, içindeki adamlarla beraber sulara gömüldü. Yalnız **Odysseus**'un gemisi uzakta olduğu için bu felaketten kurtuldu. Korkunç **Laistryigonlar** kocaman kollarıyla, gemileri batırıp, suya dökülen **Yunanlıları,** balık avlar gibi suyun içinde yakaladıkları sırada **Odysseus** gemisinin demirini almış hızla uzaklaşıyordu.

Başlarına gelen felaketten ötürü, üzgün, kederli dalgaların üzerinde çırpındıktan sonra, **Odysseus** ve sağ kalan arkadaşları, sığınacak koyu bulunan bir adaya rastlamakta gecikmediler. Yorgunluktan bitkin bir halde, koya girdiler ve demir attılar. Rüzgârların giremediği bu kuytu yerde, iki gün, iki gece dinlendiler. **Şafak** üçüncü günün sabahı **Güneş**'in arabasına, göğün kapılarını açtığı zaman, **Odysseus** silahlarını yanına alarak karaya çıktı, gemiye en yakın bir yerde bulunan yüksek bir kayaya tırmanarak etrafı gözetledi. Uzakta, adanın ortasında, ağaçlar arasında, bacasından dumanlar çıkan bir saray gördü. Arkadaşlarının açlıktan kıvrandıklarını bildiği için, onlara yiyecek bulabilmek maksadıyla, sarayın ve ormanın keşfi gerekiyordu.

O gemiye dönerken, bir tanrı ona yardımda bulunup; hoş besili bir geyik geldi, onun önüne çıktı. **Odysseus** onu sırtından vurdu, kumların üstüne serilen hayvanı kurnaz kahraman geniş omuzlarına aldı, gemideki aç arkadaşlarına götürdü. Çabucak bol bir yemek hazırlandı. Güzelce karınlarını doyurdular. Sonra **Odysseus** adamlarını toplayarak onlara dedi ki:

— Arkadaşlar, şu gördüğünüz taşlı tepeye çıktım, en yüksek kayaya tırmandım. Yanaştığım bu adanın çevresini gözden geçirdim. Ada, basık ve küçük olarak görünüyor. Fakat adanın tam ortasında, ağaçlar arasında büyük bir sarayın bulunduğu göze çarpıyor. Şimdi biz aramızda kur'a çekerek iki gruba ayrılalım. Bir kısmımız gemiyi beklerken, öbürleri, adanın içine doğru ilerleyerek, adanın adını, burada kimlerin oturduğunu öğrensinler.

Odysseus bir miğferin içinden kur'a çektirdi. Kimlerin adaya çıkacakları belli oldu. Bunlara kahraman **Eurylokhos** kumanda edecekti. **Odysseus**'un gemide kalan yirmi iki arkadaşı, adaya çıkanları gözyaşlarıyla uğurladılar. Talih, belki bunları da, **Kyklop** ve **Laistryonlar**'ın elinde can veren arkadaşları gibi ölüme mahkum etmişti. Adaya çıkanlar, bir süre sonra bereketli bir orman içinde, yüksek bir tepenin üzerinde, cilalı taşlardan yapılmış bir sarayla karşılaştılar. Burası sihirbaz **Kirke**'nin sarayı idi. Onlar, meşhur büyücü kadının, uzaktan gördükleri sarayına doğru ilerlerken, ormanda hoş ahenkli sesler duymaya başladılar. Hava güzel kokularla dolmuştu, ağaçlar insanı sarhoş eden, büyüleyen şarkılar söylüyordu. Güneşin kızı olan **Kirke** muhteşem sarayında oturmuş, pek büyük ve süslü tülünü dokurken şarkı söylüyordu. Güzel büyücü kadının söylediği şarkılar, dağları, taşları, ağaçları büyülediği gibi ormanlarda dolaşan vahşi hayvanları bile uysallaştırıyordu. Bu sebeple, onun sarayının etrafındaki ormanda dolaşan kurtlar, arslanlar, kaplanlar onun sesiyle büyülenmişler, kan dökücülüklerini unutarak mûnis, sevimli birer mahlûk olmuşlardı (Şekil: 74). Nitekim, **Odysseus**'un arkadaşlarını, ormanda gören kurtlar, arslanlar, arka ayakları üzerine kalkarak, kuyruklarını sallayarak, bu yabancıları selamladılar.

*(Şekil: 74) — Sesiyle ve güzelliği ile hayvanları bile büyüleyen **KİRKE***

Vahşi hayvanların kendilerini selam vererek karşılamalarından,

ağaçların şarkı söylemelerinden **Odysseus**'un arkadaşları şaşırıp kaldı. Onlar **Kirke**'nin sarayının kapısına varınca durdular. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Orada, hiçbir insan görülmüyordu. Sanki, güzel sihirbaz, insanların fenalıklarından, iki yüzlülüklerinden nefret etmiş, bu muhteşem sarayda, büyüleyerek kendine bağladığı hayvanlarla çevrili olarak tek başına yaşıyordu. Yabancılar, seslenerek onu çağırmaya hazırlanırlarken, **Kirke** sarayın eşiğinde göründü ve içeri girmelerini rica etti. **Odysseus**'un **Eurylokhos**'dan başka bütün arkadaşları, bu harikulade güzel olan kadını takibederek saraya girdiler. **Eurylokhos** bir tuzağa düşürülmekten şüphelendiği için içeri girmek istemedi.

Kirke misafirlerini güzel sarayına alınca, onları hemen bir ziyafet masasına oturttu. Onlara bal ve peynir ikram etti. Bardaklarına sihirli bir içki koydu. Onlar **Kirke**'nin verdiği içkiyi içer içmez, sarhoş oldular. Güzel büyücü değneğiyle bu yabancı yolculara dokununca hepsi iğrenç, pis birer domuz oldular. **Kirke** onları bir domuz ahırına kapattı. Yemeleri için önlerine, palamutlar, kozalaklar attı. Dışarıda kalan **Eurylokhos** adamlarının saraydan çıkmalarını, geri dönmelerini boş yere bekledi, durdu. Sonunda çok üzgün ve perişan bir halde yalnız başına geri döndü. Durumu **Odysseus**'a anlattı. Arkadaşlarının kaybolduklarını öğrenince **Laertes**'in oğlu yayını ve oklarını aldı, kılıcını kuşandı, **Kirke**'nin sarayına doğru yola düştü. Bakımlı bir park gibi sihirbazın sarayını çevreleyen ormana vardı. Orayı geçip sihirbazın sarayına yaklaşınca genç bir adam kılığına giren **Hermes** ile karşılaştı. Tanrıların habercisi ona, **Kirke**'nin büyüsünü bozacak sihirli bir ot verdi. **Odysseus Hermes**'den otu aldıktan sonra, sihirbaz kadına seslendi. **Kirke** hemen koştu, geldi bu asil ve aziz misafiri sarayına aldı. Onu, gümüş çivilerle süslenmiş bir taht üzerine oturttu. Altın bir kupa içine koyduğu sihirli içkiden ona sundu. **Odysseus** kupayı aldı, bir anda içti. **Kirke** büyülendi sanarak, sihirli değeniyle ona vurdu:

"Haydi, dedi sen de domuz ahırına, arkadaşlarının yanına git, onlarla beraber sararıp sol, mahvol!"

Kirke misafirinin domuz olmasını beklerken, **Odysseus**' kılıcını çekti, insafsız sihirbazın üzerine yürüdü. **Kirke** bir çığlık attı ve kahramanın dizlerine kapandı. **Odysseus** ona:

"Eğer, sen domuza çevirdiğin arkadaşlarımı, tekrar insan yaparsan seni öldürmem." dedi.

Sihirbaz kadın, yalnız teklifi kabul etmekle kalmadı, **Odysseus**'a gönlünü verdi. Onu ve arkadaşlarını tam bir sene, güzel sarayında misafir etti, onlara en lezzetli yemekleri yedirdi, en nefis içkiler içirdi. **İthaka**'lılar, bu esrarlı ormanın gölgesinde hoş günler ve zevkli geceler geçirdiler. Fakat vatanlarının hasretiyle, bu sihirli adada geçirdikleri mutlu günler zehir oluyordu. **Odysseus**'un adamları:

— **Odysseus,** diyorlardı, **İthaka**'yı, orada seni bekleyen güzel karını ve sarayını düşünmüyor musun? (Şekil: 75).

Güzel saçlı **Kirke Odysseus**'un dönüş hazırlıkları yaptığını öğrenince, onu daha fazla yanında alıkoymak için ısrar etmedi.

— **Laertes**'in asil oğlu, diye ona hitabetti. Senin isteğinin hilafına, seni bu geniş sarayda daha fazla tutmak istemem. Fakat, kat'i olarak, sen sarp **İthaka** adasına kavuşmak istiyorsan, senin, yer altına, **Hades**'in diyarına inmen, orada **Tiresias**'ın ruhu ile konuşman, onun fikrini alman gerekiyor. Çünkü **Persephone**'nin gözüne girmiş olan bu akıllı kahin, ölüler diyarında yaşar, fakat geleceğe ait şeyleri herkesten iyi bilir. Senin **İthaka**'ya kazasız ve belasız dönüşünü ancak o temin edebilir.

(Şekil: 75) — Hayvanları bile büyüleyen Kirke, Odysseus'a gönlünü kaptırdı.

Yeraltına iniş, cehennemlerde çeşitli ızdırap çeken günahkarları görmek; vicdan azaplarının, korkuların, sefaletin, açlığın, ölümün, kabuslu uykuların pençesinde kıvranan zavallı insanların feryadlarını duymak, **Odysseus** için iyi bir şey değildi. **Kirke** bunları düşündü ve kahramanı teselli ederek, oraya kolayca ineceği yolu öğretti. Bunun üzerine, **Laertes**'in oğlu, arkadaşlarıyla beraber, **Helios**'un güzel kızı **Kirke**'nin adasından ayrıldı, denize açıldı.

Uygun ve tatlı bir rüzgâr geminin yelkenlerini şişirdi. **Odysseus**'un gemisi hiç bir fırtınaya tutulmadan, kazasız, belasız **Kimmerler** ülkesine ulaştı. Karanlıklar diyarının bahtsız, mahzun halkı olan **Kimmerler**, **Odysseus**'un gemisini sahile çektiler. Sonra onları söğüt ve kavak ağaçları arasından geçirerek, büyük bir kayanın yanına götürdüler, bu kayanın dibinde derin bir hendek açtılar. Erkek bir kuzu ile siyah bir koyun getirip orada kestiler ve kanlarını kazdıkları hendeğe akıttılar. Bütün bunlar, **Kirke**'nin **Odysseus**'a tavsiye ettiği şeylerdi. Kanlar akıtıldıktan sonra, bütün ölüler için tanrılara yalvardılar. Bunun üzerine, yeraltı karanlığı **Erebos**'un göğsünden ölümün kucağına düşmüş bulunan bütün insanların ruhları, dalgalar halinde fırlayıp çıktılar. Onların hafif ve yarı şeffaf gölgeleri, acayip sesler çıkararak kanlı hendeğin etrafında uçuyorlardı.

Odysseus kılıcını çekmiş, kana susamış olan ruhları, kesilen kur-

banların kanına yaklaştırmıyordu. Onun bütün gayreti, **Tiresias**'ın ruhunu bulup onunla konuşmaktı. Nihayet, elinde altın bir asa olduğu halde meşhur kahinin ruhu, hendeğe yaklaştı. O, **Odysseus**'u görünce tanıdı ve ona dedi ki:

— Ey **Laertes**'in meşhur oğlu, biliyorum ki, sen **Güneş**'in aydınlık ülkesini bırakarak, **Erebos**'un karanlık göğsünde, **Ölüleri** ve onların korkunç diyarını ziyarete geldin. **Odysseus,** hendekten çekil, kılıcını da yerine koy bırak ben şu kurban kanından içeyim, sonra sana arzu ettiğin bilgileri vereceğim.

Odysseus, Tiresias'ın ruhunun sözlerine uyarak geri çekildi. Ruh, kurban kanından içti ve **Odysseus**'a şöyle hitabetti:

— Aziz **Odysseus** sen yurduna rahatça dönmek istiyorsun, fakat **Poseidon** bunu zorlaştırıyor. Çünkü, bu tanrının oğlu tek gözlü **Polyphemos**'un gözünü kör ettin. Bununla beraber, sen ve arkadaşların dönüşte **Hilos**'un sürüleri bulunan, **Trinakria** adasına uğramazsanız, **İthaka**'ya rahatça gidebilirsiniz, aksi halde başınıza bir çok felaketler gelebilir, gemini ve arkadaşlarının hepsini kaybedebilirsin. O zaman sen çok geç olarak, perişan bir halde yabancı bir gemi ile yurduna dönebileceksin. Sen kraliçeyi sarayda bulacaksın. Birçok yüzsüzler, senin servetini yiyecekler ve güzel, faziletli karınla evlenmek istiyeceklerdir. Sen yurduna dönünce, o küstahları şiddetle cezalandıracaksın. Bu böyle olacak. Sen daha birçok yerler geçeceksin, sonunda **İthaka**'da, son günlerini huzur içinde geçirecek, rahat bir şekilde öleceksin.

Tresias'in ruhu, bunları söyledikten sonra kayboldu. Bunun üzerine **Odysseus** yanı başında dolaşan annesi **Antiklea**'nin ruhunu gördü.

— Anneciğim, diye on seslendi. Ben **Troia** harbine giderken seni sağ bırakmıştım. Söyle bana, neden bahtın seni ölüme sürükledi? Sen ölecek yaşta değildin. Bana, babamdan, karımdan, oğlumdan bahseder misin? Benden hiçbir şeyi saklama, gerçeği olduğu gibi söyle."

Antiklea'nın ruhu:

— Oğlum diye cevap verdi, karın **Pelenope** daima sana bağlı kalmaktadır. Sarayda ağlayarak seni beklemektedir. Oğlun **Telemakhos,** toprağını ekip biçmekle uğraşmaktadır. Baban, şehri terketti, kırlarda, dağlarda dolaşmakta, senin bahtına yanmaktadır. Bana gelince, ben hastalıktan filan ölmedim. Senin yokluğunun bana verdiği acılar, kederler, meraklar, ıstıraplar önce beni yatağa düşürdü, sonra da ölümün kucağına attı.

Annesinin ruhundan sonra, **Odysseus**'u gören, onunla arkadaşlık eden meşhur Yunan kahramanlarının zevcelerinin ruhları geldiler kurbanların siyahlaşmış kanlarından içtiler ve **Odysseus** ile biraz konuşup kayboldular. Gelen ruhlar şunlardı: **Tyro, Antiope, Alkmene, İokaste, Leda, Phaidra;** bu kederli soylu kadınların ruhlarından sonra, **Troia** kurbanın başkomutanı **Agamemnon**'un ruhu geldi. **Odysseus**'a, kendisini aldatan karısının aşıkı alçak **Aigisthos** ile bir olup onu nasıl öldürdüklerini anlattı.

Akhilleus'un ruhu da öbür ruhlar gibi **Odysseus**'a göründü: Bahtından şikayet etti, sızlandı, toprak altında bulunmaktan çok üzüldüğünü söyledi: "keşke, dedi yaşasaydım da bir çiftlik uşağı olarak yaşasaydım. Ölüp gittikten sonra, yeraltı aleminde, gölgeler diyarında, ruhların üzerinde hükmetseniz, onların şefi olsanız ne işe yarar?" Böylece, **Troia** surları dibinde can veren bütün Yunan kahramanlarının ruhu geldi, **Odysseus**'la konuştu. Yalnız **Aias**'in ruhu gelmedi. Çünkü, **Akhilleus**'un silahları yüzünden o, **Odysseus**'a kırılmıştı. Bu kırgınlık, kahramanı öbür dünyada da takibetmiş, karanlık yeraltı aleminde bile kin, zavallının yakasını bırakmamıştı. Böylece, ruhlarla görüştükten sonra **Laertes**'in oğlu gemisine döndü ve arkadaşlarıyla beraber denize açıldı. Uygun bir rüzgâr onları **Kirke**'nin adasına geri getirdi. Çok latif, çok hoş sesi olan sihirbaz kadın, onların adaya döndüklerini görünce çok sevindi, acele onlara yemek hazırladı, şaraplar ikram etti.

Yemek bitince **Kirke** elini akıllı **Odysseus**'a uzattı, onu bir kenara çekerek, şunları söyledi.

— **Laertes**'in asil oğlu, yarın şafakla beraber denize açılmak istiyorsun. Sana söyleyeceklerim var: Yolda yenmek zorunda kalacağın engeller var. Buradan çok uzak olmayan bir yerde, **Siren**'lerle karşılaşacaksınız. Kadın yüzlü bu deniz kuşları, güzel sesleriyle sizi büyülemeye çalışacaklardır. Sakın onlara yaklaşmayınız. Onlara yaklaşanlar, onları dinleyenler artık evlerine dönemeyeceklerdir. Daha uzaklarda korkunç **Skylla**'yı göreceksiniz. Nihayet oradan pek uzak olmayan bir yerde müthiş **Kharybdis**'e tesadüf edeceksiniz: Korkunç **Skylla**'nın yanından geçince; **Kharybdis**'den sakın o zaman **Skyla**'ya yeniden yaklaş. Bu tehlikeli boğazdan hızla geçip kurtulmak için gemideki kürek çekenlerin yorulmalarına kulak asma. Nihayet **Trinakria** adasına varacaksınız. Orada bir çok sığırların, koyunların, serbestçe otladıklarını göreceksiniz. Bu besili, semiz hayvanlar **Güneş**'indir. Senin adamların, sahipsiz, çobansız gezen, otlayan o hayvanlara dokunmazlarsa yurtlarına kazasız dönebilirler. Fakat bu hayvanlara bir zarar verirlerse, artık ebediyyen yurtlarına dönemeyecekler ve bir daha annelerini, babalarını zevcelerini göremeyeceklerdir. Çünkü **Güneş**'in sürüsüne saldırdıkları için deniz onları yutacaktır.

Ertesi gün **Şafak** sökerken **Odysseus**'un gemisi, güzel sihirbaz **Kirke**'nin adasından ayrıldı. Uygun bir rüzgârla yelkenlerini şişirerek denize açıldı.

ODYSSEUS, SİRENLER
ve
GÜNEŞ'in SIĞIRLARI

UYGUN bir rüzgârla itilen gemi, deniz üzerinde kayıyordu. **Odysseus** ve arkadaşları durumdan pek memnun idiler, onlar **Siren**'ler adasına yaklaşıyorlardı. Birdenbire rüzgâr kesildi ve deniz sakin ve hareketsiz kaldı. **Odysseus** bu durumda bir tehlike olacağını sezdi. **Kirke**'nin tavsiyesini hatırladı. Balmumunu, güneşte biraz yumuşattıktan sonra, onu kuvvetli parmakları arasında yoğurdu, ondan birer ufak parça koparark bütün arkadaşlarının kulaklarını tıkadı. O yalnız arkadaşlarının kulaklarını, balmumu tıkacıyla tıkamakla kalmadı, onların ayaklarını, ellerini de geminin direğine bağladı. **Siren**'ler adalarının kıyısına oturmuşlar, bütün dikkatleriyle, uzakları gözlüyorlar, kulaklarıyla ve gözleriyle gelen gemiyi kolluyorlardı. Yanı başlarındaki çayırda, öldürdükleri insanların, yığın yığın kemikleri görülüyordu.

"Bize, bizim adamıza gelin" diyorlardı.

"Şerefli **Odysseus** gemini durdur. Bizim hoş ve tatlı sesimizi dinle! Bizim dudaklarımızın söylediği güzel şarkıları, dinlemeden hiçbir gemi, kıyılarımızdan geçmez. Dur, bizi dinle! Bizim isteklerimize uyar, bizi dinlersen, çok heyecanlanacak, bizim bütün gizli bilgilerimizin sırrına ererek, vatanına öyle kavuşacaksın."

Sirenler'in sesi o kadar güzel, o kadar hoş idi ki **Odysseus**'un kalbi heyecanla çarpmaya başladı. Gemisini durdurmak istedi. Fakat kulakları tıkanmış bulunan gemiciler, **Odysseus**'un, durdurma işaretini dinlemeden, bütün güçleriyle, küreklere asıldılar ve **Sirenler** adasından uzaklaştılar. Büyüleyen seslerin ulaşamayacağı kadar uzaklara gidince, gemiciler, kulaklarındaki tıkaçları çıkardılar, **Odysseus** onların ayaklarının bağlarını da çözdü.

Odysseus'un gemisi, **Sirenler** adasını gerilerde bıraktıktan sonra, bir sis tabakasının içine girdi, göze gözü göstermeyen inatçı sisin elinden kurtulunca **Amphitrite**'nin müthiş gürültülerle koşan, coşan, köpüren dalgalarıyla karşılaştı. Biraz daha ilerleyince, gemi, sivri, korkunç bir kayanın önünde yükseldiğini gördü. Bu kayanın dibinde bulunan büyük ve derin mağarada **Skylla** oturmakta idi. Genç bir arslan gibi böğüren, bu korkunç deniz

canavarının vücudunun alt kısmında, yelpaze gibi yayılarak uzanan altı boynun ucunda, altı iğrenç baş havlıyordu. Vücudunun yarısını derin mağaranın içinde saklayan **Skylla** dışarıya, korkunç dişlerle mücehhez altı başını uzatıyor, onlarla yanından geçen balıkları yakalayıp yiyordu.

Skylla'dan bir ok atımı kadar uzakta, suların derinliğinde korkunç bir deniz canavarı olan **Kharybdis** yaşıyordu. Üstü, incir ağaçlarının yeşillikleriyle süslenmiş bir adanın altındaki mağaraya sinmiş bulunan bu korkunç deniz canavarı, günde üç defa bu bölgede bulunan denizi içine çekiyor, içine çektiği denizi, günde üç kez, tekrar dışarı kusuyordu. Gerçekten, bu bölgede bulunan deniz, günde üç defa, çok muazzam bir huniden boşanır gibi, bu canavarın ağzının içine doluyordu. Sonra, onun içine boşalan deniz, günde üç kez, azgın dalgalar halinde, hapisten kurtulmuş vahşi hayvanlar gibi kudurmuşçasına müthiş yaygaralar koparark, gürültüler çıkararak tekrar, onun ağzından dışarı fışkırıyordu.

Bu yüzden, burası çok tehlikeli bir geçit halini almıştı. Bir taraftan **Skylla,** bir taraftan **Kharybdis** ve kaynayan, kuduran deniz, etrafa korku ve ölüm saçıyordu. **Poseidon** bile oğlu **Kharybdis**'in, yanından geçen gemileri ve gemicileri yutmasına engel olamıyordu. **Odysseus** gemisini, daha az tehlikeli gördüğü, **Skylla**'nın oturduğu yalçın kayanın yanından geçirdi. Burada, kürek çekenler, gemiyi hızlandırdılar. Böylece bu korkunç ölüm boğazından, parçalanmadan, yutulmadan kurtulabildiler. Ancak **Skylla,** uçlarında vahşi birer canavar başı bulunan, altı boynunu uzatarak, **Odysseus**'un gemisinden altı gemiciyi kaptı, arkadaşlarının gözleri önünde onları parçalayarak yedi.

Altı arkadaşını kurban verip, öbürlerini, **Kharybdis**'e yem olmaktan kurtardıktan sonra, **Odysseus** gemisi ile yoluna devam etti. Epeyce ilerledikten sonra **Trinakria** adası ufukta göründü. Gemi daha çok uzaklarda iken, ineklerin böğürmesini, koyunların uzun meleme seslerini duydular. **Odysseus, Tiresias** ve **Kirke**'nin tavsiyelerini hatırlayarak, arkadaşlarına bu adaya yanaşmalarının kendilerine büyük felaketler getireceğini söyledi. Fakat, **Odysseus**'un adamlarından **Eurylokhos** bu fikre şiddetle karşı koydu:

— **Odysseus** dedi, sen çok insafsız bir şefsin. Senin vücudun tunçtan mıdır? Biz etten ve kemikten birer mahlukuz. Biz çok yorulduk, bir gece olsun bizim dinlenmeye ihtiyacımız var.

— Pekiyi, istediğiniz olsun. Bu hoş adada dinlenin, yiyin, için. Ancak her birinde ellişer koyun ve ellişer sığır bulunan, **Güneş**'e ait yedi sürüden hiçbir koyun ve sığıra dokunmayacağınıza dair, bana yemin ederseniz, geminin adaya yanaşmasına müsaade ederim. Deniz kıyısında hiçbir şey yapmadan, sessizce oturur ve **Kirke**'nin bize verdiği, yiyeceklerle yetinirseniz, bize bir felaket gelmez.

Odysseus'un arkadaşları, her şeyi gören tanrının sürülerine dokunmayacaklarına dair yemin ettiler. Gemilerini sakin koyun kıyısında, güzel sesler çıkararak akan bir kaynağın yanına yanaştırdılar. Gemilerinden indiler, karınlarını doyurdular ve **Skylla** tarafından parçalanan altı ar-

kadaşlarını hatırlayarak ağlaştılar, sonra uyudular. Gece yarısına doğru müthiş bir fırtına çıktı. Deniz kudurdu. Dalgalar hırçınlaştı. Tam bir ay, buradan ayrılmak mümkün olamadı. Gemicilerin yiyecekleri bitinceye kadar şarapları ve ekmekleri bulundukça onlar, **Güneş**'e ait sürüye dokunmayı akıllarından bile geçirmediler. Verdikleri söze, ettikleri yemine sadık kaldılar. Fakat, yiyecekleri kalmayınca, mideleri açlıktan bayılınca, kuş yakalayarak ve balık tutarak, açlıktan ölmemeye çalıştılar. Bir gün **Odysseus**'un uyuya kalmasından faydalanan **Eurylokhos:**

— Arkadaşlar, dedi, yanıbaşımızda semiz koyunlar, besili sığırlar dolaşırken, bizim açlık ve sefalet içinde perişan olmamız akıl kârı değildir. Biz yeminimizi bozarsak ne olur? **Güneş** bizim gemimizi mi parçalar? Ben şahsen, burada yavaş yavaş ıztırap çekerek, açlıktan ölmektense, kuduran denizin azgın dalgaları arasına gömülerek, çabucak can vermeyi tercih ederim.

Eurylokhos'un düşüncesini, bütün gemiciler uygun buldular. Hemen besili sığırların en gösterişlilerinden, birkaç tane yakaladılar, onları keserek, ateşte kızarttılar ve karınlarını doyurdular. Bu sırada, tatlı uyku, **Odysseus**'un kirpiklerinden kurtuldu, gözlerinden kaçtı. Kızarmış etin hoş kokusu kahramanın burnuna ulaştı, o zaman o bahtsız arkadaşlarının yaptıkları yemini hatırladı.

— Bahtsızlar, diye onlara hitabetti. Siz, affedilmez bir cinayet işlediniz. Bu fenalığın bu hayasızlığın tamiri imkansızdır. Bu yüzden başımıza gelecek felaket çok yakındır.

Artık bir şey yapılamazdı. Olan olmuştu. Kadere boyun eğmekten başka çare kalmamıştı. Bir aralık, rüzgârlar kesildi. Fırtınadan eser kalmadı. **İthaka**'lılar hemen gemiye bindiler ve denize açıldılar.

Trinakria adasını, ufukta kaybettikleri zaman, kesif bir sis tabakası onları içine aldı. Güpe gündüz, karanlık bir gecenin içine düşmüş gibiydiler. Bu sırada, görülmemiş bir fırtına koptu. Rüzgârlar, hapsedildikleri yerden kurtulmuşlar, zincirlerini kırmışlar, kudurarak **Odysseus**'un gemisine saldırmışlardı. İlk hamlede direk yıkıldı, **Zeus** yıldırımı geminin tam tepesine düştü. Gemi o kadar yana yattı ki, gemide bulunanların **Odysseus**'dan başka hepsi denize döküldüler ve sulara gömüldüler. Bu talihsiz gemi üzerinde, **Odysseus** yalnız başına kaldı.

Biraz sonra büyük bir dalga geldi, geminin kaburgalarını dağıttı ve omurgasını parçaladı. **Laertes**'in oğlu suların üstünde paramparça olmuş, dağılmış gemi kalıntılarını terkederek, geminin suda yüzen direği ile omurgasını yakaladı, onları birbirine bağlayarak, kendisine, canını kurtaracak bir sal yaptı. Bu uydurma sal, şiddetli esen rüzgârların önünde, bütün gece denizde, çalkandı durdu. Güneş, doğduğu zaman, onu, **Kharybdis** ile **Skylla**'nın av bekledikleri tehlikeli boğazın karşısında gördü. Bu sırada **Kharybdis** acı denizi yutmakla meşguldu. **Odysseus** da küçük uydurma salı ile beraber onun korkunç ağzının uçurumuna yuvarlanmak üzere idi. Fakat, **Laertes**'in oğlu atik davrandı, deniz sularının, muazzam bir huni gibi içine

boşandığı uçurumun üstüne doğru uzanan, bir incir dalını tutarak canını kurtardı. **Kharybdis** sularla beraber sömürüp içine çektiği, salın üstünde **Odysseus**'u yutamadı. **Odysseus,** bir yarasa gibi incir ağacına asılmış kalmış, yutulan salının geri gelmesini bekliyordu. Biraz sonra, deniz canavarı, içine çektiği suları tekrar dışarı kusunca, **Odysseus**'un derme çatma salı da dalgalar arasında bata çıka geri geldi. Küçük sal, kahramanın asılı bulunduğu incir ağacının tam altına gelince, **Odysseus,** ağacı bıraktı, salın üstüne düştü. Dalgalar onu, tehlikeli uçurumun ağzından uzaklaştırdılar. Dokuz gün, dokuz gece, korku ve ıstırap içinde, sular üstünde çalkalandıktan sonra, **Odysseus**'un küçük salı, **Kalypso**'nun yaşadığı **Ogygia** adasının kıyısına yanaştı.

ODYSSEUS — KALYPSO — NAUSİKAA

ODYSSEUS'un küçük salının yanaştığı **Ogygia** adası, **Atlas**'ın güzel kızı **Kalypso**'nun yaşadığı ada idi. Görenleri büyüleyecek, akıllarını başlarından alacak kadar güzel olan Peri **Kalypso**'nun oturduğu mağara, bir tepe yamacındaydı. Bu mağara, büyük bir kayanın içine oyularak yapılmıştı. Kubbesi deniz kabukları ve sedeflerle kaplıydı. Üstü üzümlerle dolu genç bir asma, yumuşak kollarını sağa sola uzatarak, mağaranın bütün duvarlarını örtmüştü. Esen tatlı rüzgârlar güneşin kavurucu sıcaklığını, burada çok hoş bir serinliğe çevirmekteydi. Menekşeler serpili çimenler üzerinde, tatlı sesler, şırıltılar çıkararak akan pınarlar yer yer billûr kadar saf ve duru havuzlar meydana getirmişlerdi.

Mağarayı çevreleyen zümrüt çayırlıklar, çeşit çeşit binlerce çiçeklerle süslenmişti. Bir tarafta, dalları kıpkırmızı elmalarla dolu büyük bir elma bahçesi bulunmaktaydı. Bu elma bahçesinin her mevsimde, tazelenen çiçekleri, etrafa dünyada bulunan kokuların en latifini, en güzelini yaymaktaydı. Çevresi ve altı güzel çiçekli çayırlarla bezenmiş bulunan bu elma bahçesi, zümrüt çimenler üstünde bir taç gibi yükseliyor, güneş ışınlarının delip geçemediği koyu bir gölgelik meydana getiriyordu. Orada, kuş seslerinden ve yüksek bir kayanın üstünden kendini aşağı atan bir ırmağın çıkardığı feryattan başka bir şey duyulmuyordu. Güzel vatanından, ormanlardan, dumanlı dağlardan ayrıldığı için ağlayarak koşan, eğri büğrü derelerde, köpürerek akan, başını taştan taşa çalan ırmak çayırlar arasından geçerek denize doğru gidiyordu. **Kalypso**'nun mağarasından, deniz bazan bir ayna gibi parlak, saf, lekesiz ve dümdüz görünürdü. Bazan da, denizin kudurmuş gibi coştuğu dağ kadar büyük dalgalarını, kayalıklı sahillere, müthiş gürültülerle çarptığı, kırıldığı, köpürdüğü seyredilirdi[1]. Başka bir tarafta, çiçek açmış ıhlamurların ve muhteşem başları bulutlara ulaşan kavakların bulunduğu adacıkları çevreleyen bir ırmak akıyordu. Kiminin suları hızla akan, kiminin suları durgun, başka ırmaklar da göze çarpıyordu. Çok uzaklarda, başları bulutlarda kaybolan ve tuhaf şekilleriyle gözlerin zevki için en güzel ufuklar meydana getiren dağlar, tepeler görülüyordu. Komşu dağlar, yamaçlarından gerdanlıklar gibi sarkan yemyeşil asmalarla örtülüydü. Kızararak erguvan

(1) VİRG. Buc. IX. 43.

rengine bürünmüş üzümler, yapraklar arasına gizlenemiyor, asmalar ise, salkımların yükü altında eziliyordu. İncir, zeytin, nar ve diğer bütün ağaçlar kırları kaplayarak büyük bir bahçe vücuda getirmişlerdi.

İşte peri **Kalypso**'nun adası, böyle bir adaydı.

Bir gün, peri kızı, sabah güneşinin dalgalar üzerinde meydana getirdiği tatlı parıltıları seyrederken, denizde, bir gemi kalıntısı üstünde, bir adamın oturduğunu ve ellerini kürek gibi kullanarak, sahile doğru geldiğini gördü. Güzel saçlı **Kalypso** bir deniz kazasına uğradığı belli olan yabancıya acıdı, hemen hizmetçilerinden birisine, yardıma koşması için emir verdi. Yabancıya her türlü yardımın yapılmasını ve kazazedeye yorgunluğunu gidermek için mağaraya gelmesinin rica edilmesini söyledi.

Odysseus **Atlas**'ın kızının mağarasına girdiği zaman, sırılsıklam olan elbiselerinden deniz suları damlıyor kendisi de yorgunluktan sallanıyordu. **Kalypso** hemen büyük bir ateş yaktırdı. Sonra ona yemek hazırlattı. **Laertes**'in oğlu bir taraftan yemek yiyor, bir taraftan da kendisini mağarasına çağıran bu güzel perinin yüzünün letafetine, vücudunun tenasübüne hayran hayran bakıyordu. Hoş kokular yayan saçları, gözlerinin büyüleyici bakışları, **Odysseus**'u şaşırtmıştı. Güzel **Kalypso** da misafirinin anlattıklarını candan dinliyor, onun başından geçenleri anlatırken takındığı tavırlara, sesinin ahengine hayran kalıyordu.

Kalbinde, misafirine karşı büyük bir sevgi uyandı, içinde onunla evlenmek arzusu doğdu. Gönlünün isteğine uyarak, gemisiz ve arkadaşsız kalan **Odysseus**'u tam yedi sene adasında alıkoydu. Fakat **Leartes**'in oğlu bu müddet sonunda **Kalypso**'nun güzelliğinden bıktı. **İthaka**'yı ve karısı **Penelope**'yi düşünmeye başladı. Fakat, gemileri batmış, arkadaşları yok olmuştu. Vatanına dönmesinin imkansızlığı, onu müthiş bir üzüntünün uçurumuna atıyor, onu yiyip bitiriyordu. Geceleri meraktan uyuyamıyor, gündüzleri, deniz kıyısındaki kayaların üstüne oturuyor, derin derin düşünerek gözyaşı dökerek, dalgalara bakıyordu. Sonunda, hiçbir şey gözlerinden kurtulmayan tanrılar ona acıdılar.

Zeus tanrıların habercisi olan **Hermes**'i güzel peri **Kalypso**'ya gönderdi. **Odysseus**'u yurduna göndermesi için ona emir verdi. Bu ayrılış peri için çok acı olacaktı, ama baş tanrının emrine boyun eğmek zorunda kaldı. **Kalypso** ona iki ağızlı keskin bir balta, güzel bir keser verdi. Sonra adanın arka tarafında bulunan büyük ağaçlar ormanına götürdü ve ona dedi ki:

"**Odysseus** şuradan istediğin ağaçları kes, kendine hafif fakat sağlam bir sal yap. Yola çıkmadan önce, ben sana ekmek, su ve şarap vereceğim. Sonra, seni vatanına ulaştıracak, tatlı ve uygun bir rüzgâr estirmeleri için tanrılara yalvaracağım."

Odysseus, zaten bu işlerde becerikli idi. Çabucak ağaçları devirdi, dört günde sağlam ve güzel bir sal yaptı. **Kalypso** salın donatımını tamamlamak için, yelken yerine kullanılacak bezler getirdi. Salın bütün hazırlıkları bitince, birçok yiyecekler ve içecek verdi. Sonra denizde tatlı bir rüzgâr esmeye baş-

layınca sevgili misafirini salına bindirdi. Gözyaşlarıyla onu uğurladı. On yedi gün **Odysseus** hiçbir zorluğa uğramadan, dümdüz bir deniz üzerinde yol aldı. On sekizinci günün sabahı ufukta, **Phaiak**'lar adasını, bir kalkan gibi durgun denizin üstüne konmuş gördü.

Kalbi neş'e ile dolu olarak, adaya yanaşmak üzere iken, **Odysseus**'a daima kırgın bulunan **Poseidon** ani olarak bulutları topladı, bütün ters rüzgârları estirdi. Yine deniz kudurdu, dalgalar azdı. Göz açıp kapayıncaya kadar, karanlık bastı. **Odysseus** öyle korkunç bir tehlike ile burun buruna geldi ki, **Troia** savaşında ölmediğine üzüldü. Karısını, artık görememek ümitsizliği ile yanarken korkunç bir dalga müthiş bir gürültü ile salın üstünde patladı, **Leartes**'in oğlu, bu dayanılmaz dalganın sarsıntısı ile, dümeni elinden bıraktı ve sulara gömüldü. Bora büsbütün şiddetini artırdı, salı paramparça etti.

Odysseus iki gün iki gece, salın kalıntılarından tutunarak, denizde çalkandı, durdu. Üçüncü günün sabahı, rüzgâr, hafifledi, bulutlar dağıldı, güneş yüzünü gösterdi. O sırada, hayattan ümidini kesmiş bir haldeyken, **Laertes**'in oğlu, önünde bir ada gördü. Bunun üzerine, son gayretini sarfederek adaya doğru yüzdü. Kıyıda bulunan kayalara çarpmamak için kendini kolladı. Küçük bir derenin denize döküldüğü yerde bulunan bir kumsala kendini attı. Bitkin ve perişan bir halde kumların üstüne oturdu. Yutmuş olduğu acı deniz sularını kustu ve kendi kendine şunları söyledi:

"Ben ne kadar bahtsızım! Acılar ıstıraplar bitmeyecek mi? İşte ıssız bir kumsalda, çıplak ve kimsesizim. Eğer geceyi bu ırmağın kıyısında geçirirsem, belki sabah serinliği, tükenmiş olan gücümü büsbütün bitirir, uyuşturur. Sonra, açıkta yatarsam, vahşi hayvanlara da yem olabilirim. Bu sebeple, şu yakında bulunan fundalıklar arasında yatmalıyım." diyerek gecelemek üzere sık ağaçlı yere girdi. Orada bol miktarda kurumuş yapraklar buldu. Onlarla kendine bir yatak yaptı. Uzandı, üstüne de yorgan yerine kuru yaprakları yığdı ve uykuya daldı.

Ertesi gün **Odysseus**, yapraklar yığını içinde derin uykuda iken adanın kralı olan **Alkinoos**'un kızı **Nausikaa** billur gibi duru suyu olan ırmağa çamaşır yıkamaya gelmişti. Yanında başka kızlar da vardı. Irmağa girdiler, çamaşırlarını yıkadılar, sıktılar, onları kurutmak için ırmak kemarında kuru, temiz çakıl taşlarının üzerine serdiler. Güneşin çamaşırlarını kurutmasını ve onlara gereken beyazlığı vermesini beklerken, bu güzel bakireler, ırmağa girip yıkandılar, sonra tatlı şırıltılarla akan ırmağın kıyısına oturarak, yemeklerini yediler. Karınları doyunca, dağlarda av peşinde koşan **Artemis** kadar mütenasip vücutlu ve güzel olan bakireler, top oynamaya başladılar. Onların kahkahaları, neşeli haykırışları, **Odysseus**'u, derin uykusundan uyandırdı. Yaprak yığınının arasından çıktı, çırıl çıplak olduğu için, kızlardan utanıyor, sık yapraklı ağaç dallarıyla vücudunun mahrem yerlerini örtüyordu. O, bir borada hırpalanmış, yağmurlarla sırsıklam olmuş bir arslan gibi genç kızların yanına doğru gitti. Onlar **Odysseus**'un yaklaştığını görünce kork-

tular, çığlık atarak çil yavrusu gibi dağıldılar, fundalar arasına gizlendiler. Yalnız **Nausikaa** durup bu yabancıyı beklemek cesaretini gösterdi. Tereddüt içinde ona pek yaklaşmaya cesaret edemeyerek **Odysseus** parlak bakışlı bakireye şöyle seslendi:

— "İster bir tanrıça, ister bir peri, ister ölümlü bir kız, ne olursan, kim olursan ol, yalvarırım bana acıyın, senin dizlerine kapanmak, senden merhamet dilenmek isterim. Ben çok felaketlere uğramış, bahtsız bir insanım. Yirmi gün korku ve dehşet içinde denizde çalkalandıktan sonra, dün dalgalar beni güzel adanızın kıyısına attı. Burada oturanlardan kimseyi tanımıyorum. Lütfen, bana şehrin yolunu gösteriniz ve örtünmek için bir iki kumaş parçası yahut çamaşır veriniz."

Nausikaa, "asil yabancı diye cevap verdi. "Mademki bizim adamıza çıktın, istediklerin verilecektir, bütün ihtiyaçların temin edilecektir. Sana, şehre giden yolu göstereceğim, bizim halkımızın adını sana söyleyeyim. Bu adada oturanlara **Phaiak'lar** adını verirler. Bana gelince, ben bu adanın kralı, **Alkinoos**'un kızıyım."

Nausikaa bunları söyledikten sonra, arkadaşlarını çağırdı. Onlara **Odysseus**'a bir gömlek ve bir manto vermelerini emretti. Vücudunu ovması için, kokulu bir yağ verdi. **Odysseus** yıkanmak ve giyinmek için, utangaç genç kızların bakışlarının ulaşamayacağı bir yere, ırmağın gizli bir köşesine gitti. Geri döndüğü zaman o bahtsız bir insana değil, yüzünde letafet ve gençlik parlayan bir ölümsüze benziyordu.

Nausikaa, Laertes'in oğluna hayran oldu.

— Arkadaşlar, diye yanındaki kızlara seslendi, şimdi bu güzel yabancıya yiyecek ve içecek veriniz.

Bunları söyleyince, arkadaşları, hemen koşuştular, onun emirlerini yerine getirdiler. **Odysseus** kendisine verilen yiyecekleri, içecekleri iştahla yiyor ve içiyordu. Çünkü günlerden beri açtı. O sırada **Alkinoos**'un kızı da çamaşırları topluyor, katlıyor ve şık bir arabada bulunan sandığa, istif ediyordu. Katırlar arabaya koşulunca:

— Asil yabancı, diye **Odysseus**'a seslendi. Kalk, seni babamın sarayına götürmek istiyorum. Şehre yaklaşıncaya kadar, yol kırlarda devam ettiği sürece sen bizim arabamızı yakından izleyerek, hemen arkamızdan gelirsin. Fakat şehrin kapısına yaklaşınca kötü niyetli insanların dedikodularına hedef olmamamız için bizim peşimizden gelmez, bizden ayrılırsın. Şehrin dışında, kavak ağaçları koruluğu vardır. O koruluğun ortasında, güzel sesler çıkararak akan bir çeşme bulunmaktadır. Orası, hoş bir yerdir, sen orada oturur, biraz dinlenirsin. Çok beklemezsin, bizim saraya vardığımızı tahmin edeceğin kadar bekler, sonra şehre girersin. Babamın sarayını sorar doğru oraya gelirsin. **Hephaistos**'un yapmış olduğu altın ve gümüş köpeklerin bekledikleri altın kapıları geçince, **Phaiak**'ların yiyip içtikleri salona varırsın. Sakın orada kalma, doğru annem **Arete**'nin yanına gel. Annemi ocağın başında oturmuş, erguvan renginde yün eğirirken göreceksin. Onu, sırtını yük-

sek bir sütuna dayamış olarak göreceksin, onun insanı şaşırtan bir güzelliği vardır. Babam onun yanında tahtında oturur. Sen oraya gelince, kralın değil, kraliçenin dizlerine eğil. Annem çok iyi kalpli bir kadındır. Eğer durumunu iyice anlayacak olursa, o seni dostlarına ve evine kavuşturabilir."

Odysseus arabadan ayrılıp, kavaklı çeşmenin başına oturduğu zaman güneş batmak üzereydi. Bu sırada **Nausikaa** saraya varmıştı. **Odysseus** da gecenin karanlığı çökmeden önce kalktı, sarayın yolunu tuttu. Kral **Alkinoos**'un sarayının tunç eşiklerini aştı. Bahçeli avluyu geçti. Adanın en ileri gelenlerinin, şeflerin, prenslerin akşam yemeği yedikleri büyük salonda da durmadı. O dizlerine sarılmak için, doğruca kraliçenin bulunduğu yere gitti.

— Aziz kraliçe, bana acıyınız, diye ona hitabetti. Bahtsızlığın kovaladığı bir garip olarak senin ayaklarına kapanıyorum. Tanrılar size ve şu davetlilerinize mesut bir hayat takdir etmiş. Bu saadet içinde, sizin iyiliksever kalbiniz, benim gibi her şeyini yitirmiş zavallıyı elbette düşünür. Lütfen, vakit geçirmeden beni vatanıma kavuşturunuz. Çünkü çok uzun zamandanberi korkunç felaketlerin pençesinde kıvrandım, şimdi vatanımı görmek arzusu ile ölüyorum.

Bu sözleri söyledikten sonra, **Odysseus** gitti, ocağın kenarındaki kül yığını üstüne oturdu. Bunun üzerine, orada hazır bulunanların sessizliği arasında **Alkinoos** ayağa kalktı kraliçenin şefkatine sığınan zavallı garip yolcuya elini uzattı. Ve ona, gümüş çivilerle süslenmiş bir sandalye verdi. Bir hizmetçi de onun yanına üzerinde çeşitli yemekler ve içki bulunan bir masa getirdi. **Odysseus,** yedi, içti, karnını doyurdu. Dinlenme zamanı gelince, bütün davetliler dağıldı. **Odysseus,** kral **Alkinoos** ve kraliçe **Arete** ile sarayda yalnız kaldı. Hizmetçiler, masaları kaldırırken **Odysseus**'a bir şeyler sormak isteyen kraliçe:

— Yabancı, dedi, kim olduğunu nereden geldiğini ne istediğini bize söylemez misin?

Akıllı **Odysseus** hemen şöyle cevap verdi:

— Benim başımdan geçenleri anlatmak çok uzun sürer. Fakat, sizin istediklerinizi kısaca arzedeyim. **Ogygia** adasında, yedi sene kaldıktan sonra vatanım olan **İthaka** adasına gitmek üzere denize açıldım. On sekiz gün denizde yol aldıktan sonra çıkan müthiş bir fırtına benim salımı batırdı. Köpüklü dalgalar üzerinde yüzerek canımı kurtarmaya çalışırken rüzgârlar beni, çıplak ve perişan bir halde sizin adanızın kıyısına attı. Kızınız **Nausikaa** ve yanındaki kızlar, bana şu üstümde gördüğünüz elbiseleri verdiler, yiyecek ikram ettiler, o sizin muhteşem sarayınızın yolunu gösterdiler.

— Kızım, sana sarayın yolunu göstermekle, çok iyi bir iş yapmış. Sen burada, korkusuz ve endişesiz kalabilirsin. Yarından tezi yok, seni sevgili vatanına kavuşturmak için elimden geleni yapacağım. Bizim çok hızlı giden gemilerimiz var. Genç gemicilerim kürek çekmekte çok beceriklidir. Şimdilik, kendini tatlı uykunun kollarına bırakmaktan başka bir şey düşünme.

Ertesi gün **Phaiak**'lar kralı, söz verdiği gibi **Odysseus**'u götürmek üzere bir gemi hazırlattı. Gemi hazırlanırken, bir taraftan da sarayda muhteşem bir ziyafet verildi. Memleketin ileri gelenlerinin davet edildiği ziyafete, kör bir saz şairi de çağrılmıştı. Bu şair ilham perilerinin dostu idi ve çok güzel destanlar söylerdi. Onu, bir gümüş taht üzerine oturttular, yanı başına üstünde ekmek ve şarap bulunan bir masa koydular. Ziyafet bitince **Demodokos** adındaki, gözleri kapalı fakat gönlü açık bir halk şairi, lirini eline aldı, kahramanların maceralarını terennüme başladı. O, önce **Akhilleus**'un öfkesini anlatan şiirler söyledi, sonra kahraman **Odysseus**'un gösterdiği yiğitlikleri anlattı. **Laertes**'ın bahtsız oğlu, bilmediği tanımadığı bir adada bir halk şairinin **Troia** savaşından ve dolayısıyla kendisinden bahsettiğini işitince önce şaşırdı, sonra heyecana kapıldı ağlamaya başladı. Gözyaşlarını kimseye göstermemek için (Şekil: 76) başını boyun atkısıyla örttü. O böylece, ağlamasını orada bulanan **Phaiak**'lardan sakladı ama, bu hal iyi kalpli kral **Alkinoos**'un gözünden kaçmadı. Kral **Odysseus**'un yanıbaşında oturduğu için onun çektiği ahları duymuştu. O, davetlilere:

— Dostlarım, diye hitabetti. Aziz misafirim şerefine verdiğim ziyafeti şereflendirdiğiniz için hepinize teşekkür ederim. Yedik, içtik, lir dinledik, neşelendik. Şimdi de spor gösterileri yaparak misafirimizi eğlendirelim. O bizim, bu hususta da başka milletlerden üstün olduğumuzu görsün.

(Şekil: 76) — Odysseus halk şairi Demodokos'u dinlerken ağlamaya başladı.

Bunları söyledikten sonra başta kral olmak üzere bütün davetliler kalktılar, saray civarında bulunan bir meydana gittiler, orada her çeşit yarışmalar, savaş sporları yapıldı. Genç **Phaiaklar** çok kalabalık seyirci önünde güreştiler, ok attılar, dans ettiler, şarkı söylediler, bu gösteriler hem kulağı, hem gözü okşuyordu. **Odysseus** harp arabaları yarışmasına katıldı ve disk atmakta birinciliği kazanarak, mükafat aldı. Bu oyunlar akşama kadar sürdü. Güneş, şarap rengine boyanan deniz ufkunda batarken, **Alkinoos:**

— Dostlarım dedi. Toplantımız dağılmadan önce, misafirimizi, konukseverliğimize layık bir şekilde, uğurlamamız gerektiğini sizlere hatırlatmak isterim. Yurdumuzun idaresinde bana yardımcı olan on iki şeften akşam yemeğine teşrif buyurmadan önce, misafirimizin hoşuna gidecek hediyelerini sarayıma göndermelerini rica ederim.

Gerçekten, ertesi gün akşam yemeğine kadar, **Arete**'nin tahtı yanında en değerli hediyeler yığıldı. Sonra, hediye gönderenler ve diğer davetliler sarayı doldurdular. **Nausikaa**, babasının sarayının, gümüş pervazlı altın kapıları önünde, ayakta duruyor gelen davetlileri çok nazik ve asil tavırlarla kabul ediyordu. O **Odysseus**'u hamamdan çıkmış, kokular sürünmüş, süslenmiş olarak görünce:

"Aziz masifirimiz, seni saygı ile selamlarım, senden bir ricam var. Yurduna döndüğün zaman beni hatırla, çünkü senin acılarına, ilk önce ben ortak oldum." dedi. **Odysseus** ona:

"**Nausikaa**" diye cevap verdi." Tanrılar yurduma dönmeme izin verirlerse bir tanrıça gibi, kalbimde sana yalvaracağım. Çünkü, sen genç bakire, güzel kız, sen benim hayatımı kurtardın."

Bunları söyledikten sonra **Odysseus** gitti, kralın yanına oturdu. Yemek bitince, şair **Demodokos** lirini eline aldı, çalmaya başladı. O hem çalıyor, hem söylüyordu. **Odysseus,** şairin **Troia**'nın düşmesini ve kendi başarılarının hikayesini anlatmaya başladığını işitince çok üzüldü, ağlamaya başladı. Bunun üzerine **Alkinoos:**

— **Demodokos** lirini sustur, diye söylendi. Senin söylediğin kahramanlık hikayeleri herkesin hoşuna gitmiyor. Senin lirini ve söylediklerini dinleyince, misafirimiz çok üzülüyor, ağlıyor, inliyor. Misafiri üzmek doğru olmaz. Sana gelince, diye **Odysseus'a** dönerek sordu. Sen pek yakında bizden ayrılacak yurduna döneceksin. Şimdi sen bize söyler misin? Senin adın nedir? Baban, annen kimlerdir? Hangi memleketten, hangi şehirdensin? Bütün tafsilatıyla başından geçenleri bize anlat. Bilhassa, değerli şairimiz **Demodokos**'un şarkıları neden seni yaralıyor?

— Büyük ve güçlü **Alkinoos** diye **Odysseus** cevap verdi. Benim bahtsızlığımın hikayesini ve başımdan geçenleri dinlemek arzu ediyorsun, önceden şunu belirteyim ki, ben **Laertes**'in oğlu **Odysseus**'um. Kazandığım zaferleri, bütün insanlar duydu. Başarılarımın hikayeleri ölümsüzlere kadar ulaştı. Ben **İthaka** adasında otururdum. **Troia** kıyılarını terkettiğimden beri,

bilmediğim yerlerde dolaşıp duruyor, bir türlü sevdiğim yurduma ve aileme kavuşamıyorum. Bu arada başımdan bin türlü macera geçti. Bunların hikayesi çok uzundur. Fakat, anlatmamı istediğiniz için bunları size anlatacağım.

Bunun üzerine **Odysseus Troia**'nın düşmesinden başlayarak **Phaiaklar** adasına gelinceye kadar başından geçenleri bir bir anlattı. Hayretler içinde kalan dinleyiciler, sessizce can kulağı ile onu dinlediler. Onlar kalkıp, evlerinin içinde uykunun kollarına atılmak üzere gittikleri zaman gece hayli ilerlemişti. Ertesi gün **Phaiak**'lar kralı başlarında olduğu halde, **Odysseus**'u **İthaka**'ya götürecek güzel geminin yanına vardılar. Uğurlayacakları aziz yolcu için kıymetli hediyeler, yolluklar getirmişlerdi.

Odysseus gemiye bindi, kürekçiler sıralarına oturdular. Halatlar çözüldü, kürekler ahenkli seslerle, mavi denize dokundu. Gemi, atların koşturduğu bir muharebe arabası gibi denizde koşmaya başladı. Gemi hayli açıldıktan sonra, **Odysseus** derin bir uykuya daldı. Ertesi gün, gemi **İthaka**'nın kıyısına yanaştığı zaman o, hâlâ uyuyordu. **Alkinoos**'un gemicileri, onu yavaşça, yatağı ile beraber kaldırdılar, vatanının kumları üstüne bıraktılar. Sonra gemide bulunan bütün hediyeleri sessizce taşıdılar, onları kıyıda bulunan bir zeytin ağacının altına istif ettiler. İşleri bitince gürültü yapmadan, gemilerine bindiler **Phaiak**'lar adasına dönmek üzere denize açıldılar. Fakat, **Odysseus**'u yurduna ulaştıran güzel gemiyi, tanrılar rahat bırakmadılar, onu denizin dibine çektiler ve kocaman bir kayaya çevirdiler. O günden beri, **Alkinoos**'un taş olmuş gemisi, denizin dibinde sessizce uyumaktadır.

ODYSSEUS'un İTHAKA'ya VARIŞI
ve
SARAYA GİRİŞİ

PHAİAK'lar, **Odysseus**'u, sahilde bırakıp denize açıldıktan hayli zaman sonra, **Laertes**'in oğlu uyandı. Gözlerini açtı, etrafına bakındı, fakat ne yazıkki, yirmi seneden beri terkettiği öz vatanını, ana yurdunu tanıyamadı. Yollar ağaçlar, dağlar, kayalar, uzaktan görülen şehirler, ona yabancı geldi. Önce hiç bir şey hatırlayamadı. Sonra yavaş yavaş, yurduna ait eski hatıralar canlandı. **Athena** genç bir çoban kılığına girerek, ona göründü. Onun kafasındaki hatıraları diriltti. Ona **Phorkys** limanını periler mağarasına gölge düşüren zeytin ağaçlarını hatırlattı. **Zeus**'un kızının tavsiyesine uyarak, **Laertes**'in oğlu, önce vatanının toprağını öptü, öz yurduna kavuşturdukları için tanrılara şükretti, sonra yanındaki değerli hediyeleri, periler mağarasının bir köşesine sakladı.

Tanınmaması için, tanrıça **Athena, Odysseus**'u ihtiyar bir dilenci kılığına soktu. Omuzuna eski bir heybe asmıştı. Sırtında lime lime olmuş bir palto vardı. Böylece, o karısını almak isteyenler tarafından tanınmayacaktı. **Odysseus** bir sopaya dayanarak yavaş yavaş eğri büğrü patikada yürümeye başladı. Biraz sonra, o kendisinin baş çobanı olan **Eumaios**'un kulübesine vardı. Çobanı, genişletilmiş, yeniden birçok ilaveler yapılmış olan domuz ağılının kapısı önünde oturmuş buldu. Köpekler, bu dilenciyi görünce, korkunç havlamalarıyla ona saldırdılar. **Odysseus** kendi öz yurdunda, kendine ait olan bir ağılda en ağır hücumlara, hakaretlere uğruyordu.

Çoban, köpekleri taşlayarak dağıttı ve susturdu. **Eumaios** bu dilenciye yaklaşarak:

— İhtiyar dedi, az kaldı köpeklerim seni parçalayacaktı, o zaman ben çok üzülürdüm. Gel, benim kulübeme gidelim. Önce dinlen, karnını doyur, sonra nereden geldiğini, kim olduğunu ve **İthaka** adasına ne maksatla geldiğini söylersin.

Bunları söyleyen çoban, efendisini tanımadan onu aldı, kulübesine götürdü. Ona kebap hazırladı, şarap getirdi.

— Ye, iç karnını doyur, dedi. Ben hür olsaydım yahut benim asil efendimin, sahibimin buyruğu altında olsaydım, sana başka türlü davranırdım.

Fakat, ne yazıkki benim efendim, uzun zamandanberi kayıptır, belki de hayata gözlerini kapamıştır. O, **Troia** savaşından geri dönmedi.

Odysseus bir taraftan karnını doyuruyor, bir taraftan da çoban **Eumaios**'u dinliyordu. O, karnını doyurduktan sonra çabana, **Troia** harbine giden ve dönmeyen efendisinin kim olduğunu sordu. Çoban, geri gelmeyen sahibinin adının, **Odysseus** olduğunu, kaybolan efendisinin karısı **Penelope**'nin, acıları kendisine yetmiyormuş gibi, onunla evlenmek isteyen bir sürü delikanlının, onu rahatsız ettiklerini, saraydan çıkmadıklarını, zorbalıkla, onun gelirini tükettiklerini söyledi. **Odysseus**'un babası **Laertes** ise, oğlunun yokluğuna artık dayanamadığı için tanrılardan canının bir an önce alınmasını istirham ediyordu. **Odysseus**'un oğlu **Telemakhos** da babasından bir haber almak için **Pylos**'a ve **Isparta**'ya, **Nestor** ve **Menelaos**'la görüşmeye gitmişti.

Odysseus'un iffetli ve sadık karısı **Penelope**, kocasının yirmi yıl süren yokluğunda, kendisiyle evlenmek isteyen, bir sürü erkeği, hile ile kendinden uzak tutuyordu. Sözde, kaynatası **Laertes** için dokumakta olduğu kefeni bitirir bitirmez içlerinden biriyle evleneceğine söz vermişti. Ama, kurnaz **Penelope** gündüzleri dokuduğunu geceleri gizlice söküyordu. Böylece kocasını bekleyerek, talipleri oyalıyordu. Bu oyalama üç sene sürdü. Fakat, bir hizmetçi **Penelope**'nin hilesini keşfetti ve talipleri durumdan haberdar etti. Bunun üzerine, **Penelope** ile evlenmek isteyen yüzsüzler, küstahlıklarını artırdılar, gece gündüz onu gözetlemeye başladılar. Saraydan hiç ayrılmayan, bu utanmazları doyurmak için her gün bir çok öküz, bir sürü koyun ve domuz kesiliyor, ziyafetler çekiliyor, mahzende bulunan şaraplar tüketiliyordu.

Çoban **Eumaios** bunları söylerken, **Odysseus** onu sessizce dinliyor, öfkeli ruhunda, yüzsüzlerden, ahlaksızlardan öc alma duyguları uyanıyordu.

Odysseus kendi adasına bir garip gibi gelip, çobanı tarafından misafir edildiği sıralarda oğlu **Telemakhos** da özlediği annesine kavuşmak için **Pylos** adasından **İthaka** adasına dönmek üzere gemiye binmişti. Yolda **Athena** annesini almak isteyen fena kalpli insanların, onu, adaya çıkar çıkmaz öldürmek üzere pusu kurduklarını haber verdi. Bu sebeple, **Odysseus**'un akıllı oğlu, **İthaka** adasına bütün gemilerin yanaştığı yerden değil, kayalıklı, sapa bir kıyıdan yanaştı. O da babası gibi çobanların ağıllarına gitti. O ağıla geldiği sırada, sadık Çoban **Eumaios**, erkenden kalkmış **Odysseus**'a kahvaltı hazırlıyordu.

Ağılın köpekleri, **Telemakhos**'u tanıdıkları için havlamamışlar, o böylece çobanın kulübesine, sessizce, kimseler görmeden gelebilmişti. **Eumaios** onu kulübenin önünde görünce çok sevindi, efendisinin yiğit oğlunu bağrına bastı, başını gözlerini öptü. Ona:

"Hayatımın tatlı ışığı, senin **Pylos**'dan döndüğünü bilmiyordum. Hoş geldin." diye hitabetti. **Telemakhos** da ona:

— Faziletli ihtiyar, dedi. Buraya gelir gelmez, önce seni görmek istedim. Sana soracaklarım var:

Annem hâlâ sarayda mıdır? Taliplerden birisiyle evlendi mi? Babam **Odysseus**'un yatağını, rahatça ağ germeleri için, örümceklere mi bıraktı?

Çobanların şefi:

— **Telemakhos** annen **Penelope** sarayında sabırla ve cesaretle kendini korudu, fakat onun gündüzleri de, geceleri de çok acılı geçmektedir, diye cevap verdi. Bu konuşmalardan sonra **Telemakhos** kulübeden içeri girdi. Babası **Odysseus**' ocağın başında oturuyordu. **Telemakhos** içeri girince, ayağa kalktı, yerini ona vermek istedi, fakat o:

— Muhterem yabancı dedi, sen yerinden kalkma, çoban bana başka bir iskemle verir.

Bu sözler üzerine **Odysseus** yerine tekrar oturdu. **Eumaios** ocağa kuru dallar attı, sonra genç efendisine, oturması için yere bir koyun postu serdi. **Telemakhos** babasının karşısına oturdu, onunla beraber, kızarmış et, ekmek yedi ve şarap içti. Karınlarını doyurdular. Sonra **Telemakhos:**

— **Eumaios** dedi, bu yabancı ihtiyar kimdir, nereden gelmiştir? Çoban:

— Oğlum, diye söze başladı, bu gördüğün garip, **Girit** adasında doğmuş, başından birçok maceralar geçmiş, bahtsız bir adamdır. Son olarak yurduna gitmek üzere bindiği geminin tayfaları onu öldürmek istemişler. Gemi **İthaka** adasına yanaşınca, gemiciler karınlarını doyurmak için adaya çıkmışlar, yabancı bu durumdan faydalanmış, onların elinden kurtularak geldi, bizim ağıla sığındı, bizden yiyecek istedi:

"Tanrılar, acımışlar da onu, senin gibi iyi kalpli bir insana göndermişler. Bu yabancı istediği kadar burada kalsın." diye **Telemakhos** çobana tavsiyede bulunduktan sonra, ondan kendisinin **Pylos**'dan sağsalim döndüğünü, gidip annesi **Penelope**'ye haber vermesini rica etti.

Eumaios efendisinin emrini yerine getirmek için, hemen ağıldan ayrıldı, şehrin yolunu tuttu. Baş çoban ağıldan ayrılır ayrılmaz. **Athena** kulübenin kapısında göründü. Kendi varlığını kimseye hissettirmeden, göstermeden, **Odysseus**'u bir işaretle dışarıya çağırdı. Avluda ona:

— **Laertes**'in oğlu dedi, kendini oğluna tanıt, onunla başbaşa vererek, yüzsüz talipleri tepelemek için plan hazırlayın. Böylece başarıya ulaşır, yabancıların işgal ettikleri evinize kavuşursunuz.

Bunları söyledikten sonra **Athena,** altın değneğiyle **Odysseus'a** dokundu ve onu herkesin tanıdığı eski haline soktu. Bu haliyle o, kulübeye geri gelip de yerine oturunca, **Telemakhos,** hayretler içinde kalarak:

— Yabancı, dedi, biraz önceki halin değişti, yoksa sen **Olympos** tanrılarından birisi misin?"

— Hayır oğlum, diye **Odysseus** ona cevap verdi. Ben tanrı filan değilim, yirmi seneden beri sizlerden uzak kalan ve çok acı çeken babanım.

Bu sözleri söyler söylemez, baba oğul birbirinin kucağına atıldılar, ağlaşarak öpüştüler, öpüştüler. Fakat uzun boylu ağlaşmak ve özlem gi-

dermenin zamanı yoktu. Şimdi beraberce yapılacak önemli işler vardı. Akıllı **Odysseus** kendini çabuk topladı.

— Oğlum dedi. Tanrılar bize yardım edeceklerdir. Şimdi ben sana ne yapacağını söyliyeyim. Yarın şafak sökerken yola düşecek, evimize varacaksın. Çoban, beni senden az sonra, param parça elbiseler içinde, bir dilenci gibi evimize getirecektir. Evimize yerleşen yüzsüz talipler, bana hakaret eder, beni döğer ve küfrederlerse, ben sana başımla bir işaret vereceğim. O zaman sen, sarayda bulunan bütün silahları toplayacak, gizli bir odaya götüreceksin. Sarayda bulunanlar, silahları topladığının farkına varır da sebebini sorarlarsa, onlara "Silahlar, daimi olarak yakılan ateşlerin dumanına maruz kaldıkları için, **Odysseus** zamanındaki renklerini kaybetmişler, paslanmışlar, artık iyice işe yaramayacaklar, onun için onları topluyorum" dersin. Salonda iki kılıç, iki mızrak, iki kalkan kalsın. Oğlum, bilhassa şuna dikkat et ki, onlar benim **İthaka**'ya dönmüş olduğumu asla bilmesinler. Benim dönüp geldiğimi hiç kimseye, hizmetçilere, babam **Laertes**'e hatta, akıllı ve sadık zevcem **Penelope**'ye bile söylemeyeceksin!

Bütün gün, baba oğul, yalnız kaldılar, konuştular, dertleştiler. Çünkü çoban **Eumaios** akşama doğru döndü. Çoban ağıla dönmeden önce tanrıça **Athena** yine göründü ve sihirli değneğiyle **Odysseus**'a dokunarak yine onu, perişan kılıklı bir dilenci haline soktu.

Eumaios, ağıla döndüğü zaman, **Odysseus** ile **Telemakhos**, akşam yemeği için bir domuz yavrusu kesmekle meşguldüler. Zamanı gelince sofraya oturdular, yediler, içtiler, karınlarını doyurdular, sonra kendilerini uykunun kucağına attılar. Ertesi sabah, pembe parmaklı **Şafak** göğün kapılarını güneşe açtığı zaman **Odysseus**'un sevgili oğlu baş çobana dedi ki:

— **Eumaios**' ben annemi görmek için saraya gidiyorum. Güneş, sabahın serinliğini yenerek, göklere doğru yükseldiği zaman, sen bu zavallı yabancıyı alacak **İthaka**'nın içine doğru götüreceksin. Herkes ona, arzu ettiğini verebilir. Bir dilenci için kırlarda dolaşmaktansa, şehirde dilenmek elbette daha kârlıdır.

Telemakhos bunları söyledikten sonra, iri adımlarla neşeli olarak yürüdü gitti. Büyük saraya çabucak vardı ve hemen annesinin yanına çıktı.

Artemis gibi afif, namuslu, **Aphrodite** kadar güzel olan **Penelope** yiğit oğlunu görünce pek sevindi, onu bağrına bastı, başını, güzel gözlerini öptü, hıçkırıklarla acele acele şu sözleri söyledi:

— Nihayet gelebildin, benim gözümün tatlı ışığı. Gönlümün aydınlığı. Seni, babandan bir haber getirmeden görmeyeceğimi umuyordum. Şimdi, çabuk söyle bana, babana ait ne haberlerin var?

Telemakhos:

— Anneciğim diye cevap verdi. Ruhunu kedere kaptırma, üzülme ümitli ol. Ne **Pylos**'da ihtiyar **Nestor**'dan ne de **Sparta**'da **Helena** ve kumral **Me-**

nelaos'dan babam hakkında bilgi aldım. Ancak tanrıların en kudretlisi olan **Zeus**'un ilhamıyla, babamın kendi vatanında olduğunu, sarayımızı işgal eden yüzsüzlerden intikam almak için uğraştığını öğrendim.

Telemakhos ile annesi **Penelope** sarayın içinde birbirleriyle görüşür, dertleşirlerken, sarayda bulunan adamlar, avluda toplanmışlar, disk atarak mızrak savurarak eğleniyorlardı. Yemek zamanı gelince, sarayın koyunlarından, keçilerinden, birkaç tane kestiler, bir de besili öküz boğazladılar, nadide halılarla kaplı sedirlere oturarak, kendilerine her zaman yaptıkları gibi muhteşem bir ziyafet çektiler. Artık gelmeyecek sandıkları **Odysseus**'un sarayında keyif çatıyorlar, onun varını yoğunu yiyorlardı. Fakat, yaz mevsiminin sonunda ansızın patlak veren bir boranın, fırtınanın başlarının üstünde dolaştığından onların haberleri yoktu.

Bu sırada **Laertes**'in oğlu ile sadık baş çoban ağıldan ayrılmışlar, şehre doğru geliyorlardı. **Odysseus**'un omuzunda eski bir heybe vardı. Yırtık, pırtık elbiseler giymişti. Elinde budaklı bir sopa vardı. **İthaka** şehrine giden eğri büğrü patikada vefakar **Eumaios**'la beraber yürüyorlardı. Şehrin dışında bulunan kavak ağaçlarının gölgesinde akan çeşmenin başına geldikleri zaman **Odysseus**'un keçilerini güden bir çobana rastladılar. Bu çoban sarayı işgal eden hayasızların adamı idi, onların sofralarına bu sürüden keçiler kesiliyordu. O, **Eumaios**'a dedi ki:

— Bu iğrenç dilenciyi nereye götürüyorsun? Bu pis aç gözlü sofralar için bir beladır. Onu, sarayın kapılarına omuz sürterek, ziyafet artıkları dilenmeye götüreceğine, keçilerimin ağılını temizletmek için bana ver, tepe tepe kullanayım. Fakat biliyorum ki, o bir türlü doymayan karnını, artıklarla doldurmak için, hayasızca dilenmeye devam edecektir.

Bu sözleri söyledikten sonra, terbiyesiz çoban, hiddetle **Odysseus**'un üstüne yürüdü ve zavallının kalçasına bir tekme attı. Verdiği karardan dönmemek, yürüdüğü yoldan ayrılmamak için, kahraman, nefsine hakim oldu, hakarete ses çıkarmadı. Biraz sonra onlar, saraya vardılar. Kızartılan etlerin kokusu saray çevresinde hissediliyordu. İşgalci yüzsüzler, keyif çatmasını biliyorlardı. **Olympos** tanrıları, nasıl ki Lir sesleri ile sofraya otururlarsa, bunların da ziyafet sofralarında Lir sesleri duyuluyordu.

Avluya girer girmez **Odysseus** ihtiyar köpeği **Argos** ile karşılaştı. Kahraman, yirmi sene önce, **Troia**'ya giderken onu yavru olarak bırakmıştı. O, şimdi çok ihtiyarlamış, zavallı bir halde, kirli ve bitli gübre yığını üstünde yatıyordu. Zayıflıktan derisi kemiklerine yapışmıştı.

Argos'u görünce **Odysseus**'un gözleri yaşardı ve **Eumaios**'a:

— Bana söyler misin, neden bu ihtiyar köpeği böyle ihmal etmişler, bakmamışlar, temizlememişler, doyurmamışlar? Halinden iyi bir cins köpek olduğu belli.

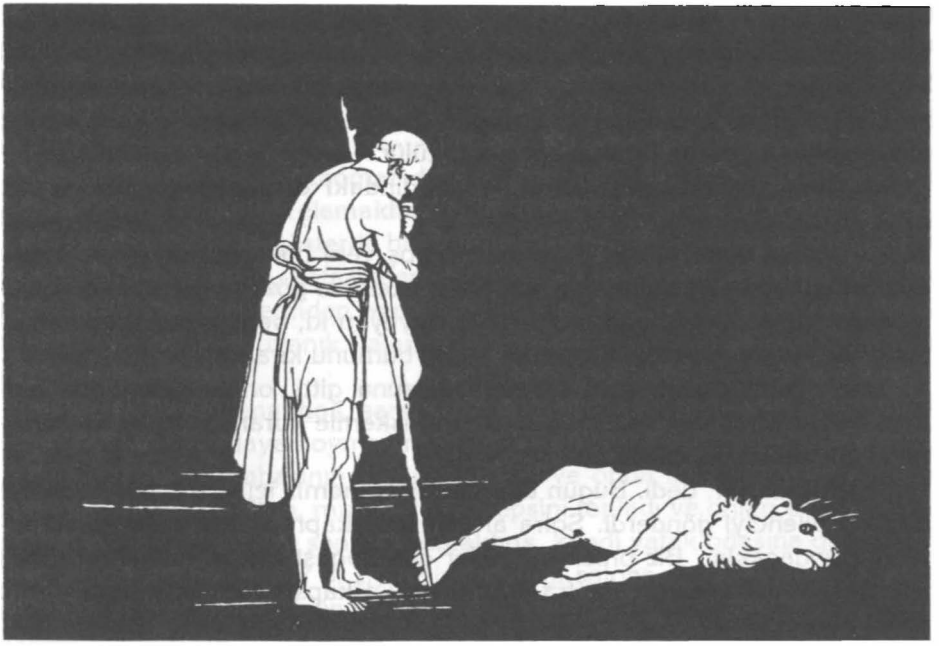
Eumaios dilenci misafirinin, merakını gidermek için:

— Bu köpek, vatanından çok uzaklarda can veren bir kahramanın kö-

peğidir. O, hiçbir avı kaçırmayan çok cesur ve çok hızlı koşan bir köpekti. Efendisi kaybolunca, hizmetçiler onu ihmal ettiler, o da bu hale geldi.

Baş çoban bunları söylerken **Argos** yirmi senedenberi görmediği efendisinin kokusunu almış, sevinçle kuyruğunu sallamaya başlamıştı. O başını kaldıramayacak kadar bitkindi. Zaten efendisini gördükten ve sevindikten biraz sonra öldü. Ne yazık ki, **Odysseus** kimseyi şüpheye düşürmemek için, köpeğini okşayamadı (Şekil: 77).

Bu sırada, sadık **Eumaios**, saraya girmiş doğruca işgalcilerin ziyafet salonuna varmıştı. **Telemakhos** çobanın içeriye girdiğini görünce, bir işaretle onu yanına çağırdı. O, efendisinin tam karşısında bir yere oturdu. Biraz sonra, perişan kıyafetiyle, zavallı bir dilenci halinde **Odysseus** göründü. O geldi kapının eşiğine oturdu, sırtını kapının pervazına dayadı. Kirli heybesini ve sopasını yanına koydu. **Telemakhos** onu görünce bir parça ekmek ve biraz kızarmış et alarak, **Eumaios**'a:

Şekil: 77 — ODYSSEUS ve köpeği ARGOS.

— Bunları al, şu zavallı garip dilenciye ver ve ona de ki; masadan masaya dolaşarak, şu asil adamların cömertliklerinden faydalansın.

Laertes'in oğlu kendisine ikram edilen yiyecekleri sevinçle kabul etti, onları heybesinin üstüne koyarak karnını doyurdu. Sonra verilen emre uyarak kalktı, bütün işgalci taliplerin masalarına vararak el açtı, onlardan bir

şeyler dilendi. Herkes ona acımıştı, verdikleri ile nerede ise heybesi dolmuştu. Yalnız taliplerden **Antinnoos** bu dilenciyi hor gördü, ona hakaret ederek:

"Defol masamdan, aç gözlü pis dilenci, beni iğrendirme," diye bağırdı. Bu acı sözleri söylerken **Odysseus**'a hiddetle bakıyordu. O, ayaklarını dayadığı küçük iskemleyi kaparak **Leartes**'in oğlunun omuzuna vurdu.

Kahraman **Odysseus**, bir kaya gibi sarsılmadı, bir şey söylemeden ak saçlı başını salladı ve gitti, yine eşiğin üstüne oturdu, dolmuş heybesini yanına koydu. Yemeğin sonuna doğru **Eumaios** sürülerine nezaret etmek için kalktı, ağılın yolunu tuttu. Çünkü güneş ufka doğru alçalıyordu. Ziyafetten karınları doymuş olarak kalkan talipler dans ederek, şarkı söyleyerek eğleniyorlar, vakit geçiriyorlardı.

Akşam yaklaşıyordu. O sırada, bütün **İthakalıların** tanıdıkları, sofraların artıklarıyla geçinmeye alışık bir dilenci sarayın kapısına geldi, **Odysseus**'u eşikte oturmuş görünce, bu neş'eli ziyafet salonunda kedisine rakip olan bu yabancı dilenciye kızdı:

— Aç gözlü, obur ihtiyar, burada senin ne işin var? diye ona bağırdı. Defol git. Sen buralara yabancısın, benim ekmeğimi elimden kapmak mı istiyorsun? Yağma yok! Vakit geçirmeden çık git, yoksa, seni öyle döverim, öyle döverim ki, bütün dişlerin ağzına dökülür.

Odysseus kendisine bağıran **İros** adındaki dilenciye acıyarak baktı da:

— Zavallı adam. dedi. Bana neden boş yere hakaret ediyorsun? Sana verilecekleri alacak değilim, ben sana verileceklere göz koymam, benim alacaklarıma da sen koyma. Şunu sana söyleyeyim ki, benim ihtiyarlığıma bakarak bana el kaldırma, sonra senin ağzını burnunu kırarım.

Dilencilerin çekişmeleri, taliplerin hoşuna gitti, onları eğlendirdi, güldürdü. Biraz önce **Odysseus**'un omuzuna iskemle vuran, vahşi tabiatlı **Antinoos** şöyle bir teklifte bulundu:

— Arkadaşlar, dedi. Bugün tanrılar, eğlenmemiz için bize, bu iki, pis ve aç gözlü dilenciyi gönderdi. Sofra artıklarımızı kapmak için nerede ise birbirlerini boğacaklar. Biz onları köpekler gibi boğuşturalım, hangi aç köpek galip gelirse bundan sonra sofra artıklarımızı o kapsın, attığımız kemikleri o yalasın.

Bütün davetliler, bu teklifleri alkışlarla tasvip ettiler. Bunun üzerine iki dilenci vuruşmak üzere salonun ortasına geldi, birbirinin karşısında durdular. Salonda bulunanların hepsi, vuruşmak üzere olan bu iki dilencinin etrafında halka olmuşlardı.

İlk önce **İros, Odysseus**'un omuzuna bir yumruk attı. Bu vuruş, **Laertes**'in oğluna hiç tesir etmedi, fakat onun bronz yumruğu, hasmının kulağına yakın bir yerde boynuna inince, şaşkın dilencinin kemikleri kırıldı, ağzından, burnundan kan kusarak yere yıkıldı kaldı. Bunun üzerine **Odysseus**,

onu bir ayağından tutarak sürükledi, dışarı avluya götürdü, avluda sırtını bir duvara dayıyarak oturttu ve bastonunun eline sıkıştırarak ona dedi ki:

— Sen şimdi burada kal, köpeklerden ve domuzlardan kendini koruman için, bu sopayı sıkıca tut. Bir dilenciden yediğin dayağa üzülme. Çünkü bahtsızlığın, uğradığın hakaretten daha büyüktür.

Bahtsız **İros,** yediği yumrukla, kan kusarken; saraydaki aylaklar neş'e içinde dansediyorlar, şarkı söyleyip, eğleniyorlardı.

Karanlık gece gelip çattığı zaman, hizmetçiler, mangalları ve meşaleleri yaktılar, arada sırada nöbetleşe gelip korların üstüne kuru odun atıyorlardı. Bir aralık sabırlı ve cömert **Odysseus,** onlara yaklaştı.

— **Odysseus'un** adamları, diye onlara hitabetti, siz odalarınıza dönünüz, kraliçenin yanına gidiniz, onun yanında oturunuz. İplik bükerek, yün eğirerek, onu eğlendiriniz. Bu prenslerin ışıklarıyla uğraşma işini ben yalnız başına yaparım.

O bunları söyleyince bütün hizmetçiler gülerek onunla alay ettiler:

— Zavallı yabancı, diye güzel **Melantho** ona hitabetti, sen bir delisin, galiba akşam şarabı fazla kaçırdın, yahut **İros'u** bir yumrukla haklayarak kuvvetini gösterdiğin için sarhoş oldun. Sus ve şundan kork ki, seninkinden daha kuvvetli bir yumruk, başına inerse kanlar içinde kimbilir nereye sürüklenirsin?

— Sen sus alçak, utanmaz dişi köpek, diye **Odysseus** söylendi, şimdi gider bu söylediklerini **Telemakhos'a** duyururum.

Bu tehdit tesirini gösterdi, hepsi dağıldılar. **Leartes'in** oğlu, alevlerin yanında ayakta durarak, kafasından binlerce düşünce geçiriyordu. Bu sırada, işgalci talipler birbirlerinden ayrıldılar, herkes kendi odasına yatmaya gitti. Sarayda tek başına uyanık kalan **Odysseus** kimseden çekinmeden oğluna dedi ki:

— Oğlum **Telemakhos,** sarayımızda bulunan bütün silahları toplamanın ve onları gizli bir odaya koymanın zamanı geldi.

Telemakhos babasının emrine uyarak ve onun da yardımıyla sarayda ne kadar miğfer, kalkan, mızrak varsa hepsini topladı ve onları emin bir yere sakladı. Bu işi yaptıktan sonra **Telemakhos,** kendi yatak odasına gitti.

Odysseus'a gelince o, ziyafetin verildiği salona gitti. Artık, intikam almak için uzun boylu düşünmeye vakti yoktu. Çünkü biraz sonra **Penelope,** salona geldi. Hizmetçiler, ocağın karşısına bir iskemle koydular, kraliçe geldi, her zamanki gibi bu süslü iskemleye oturdu. Hizmetçilerden bir kısmı, yemek masalarını temizliyor, bir kısmı da ocağa kuru odun atmakla meşgul oluyordu. O sırada **Odysseus'u** bir köşede çömelmiş gören **Melantho** yenden ona hakaret etmek istedi:

— Çık buradan, pis dilenci, diye ona söylendi. Eğer defolup gitmezsen seni odunla kafana vura vura dışarı atacağım.

Fakat, **Artemis** kadar güzel, **Aphrodite** gibi kumral olan **Penelope** bu ağır sözleri ve bu tehditleri duyunca:

— Utanmaz köpek, sen sus diye, hizmetçiye bağırdı. Bilmiyor musun ki bizzat ben kendim bu misafirle konuşmak istiyorum.

Böyle beklenmedik ve sert konuşmadan sonra üstü koyun derisi ile kaplı bir iskemle getirtti, yanına koydurduktan sonra dilenciyi çağırdı, onun üstüne oturttu.

— Yabancı diye ona hitabetti. Bana söyler misin, sen kimsin? Nerelisin? Annen ve baban kimlerdir?

Odysseus:

— Asil kraliçe diye söze başladı ne nereli olduğumu, ne de ailemin kim olduğunu bana sor. Bunları sormakla yüreğimi acılarla doldurmuş, yaralarımı kanatmış olursun. İnsanın bir yabancı evde oturduğu zaman, orada inlemesi gözyaşı dökmesi doğru değildir.

— Ne yazık ki, diye **Penelope** tekrar söze başladı. Benim zevcim **Odysseus** savaşmak için **Troia**'ya gittiğinden beri, tanrılar benim gücümü, güzelliğimi tahribettiler. O uğursuz gündenberi kalbim kederlerle dolmuş taşmış ve ben ıstırap yükü altında ezilmişim. Sözde beni almak isteyen bir sürü hayasız geldi, sarayı işgal etti. Ey çok uzaklardan geldiği, bir çok yer gördüğü belli olan garip, söyle bana gezdiğin yerlerde **Odysseus**'a rastladın mı? Yahut ondan bahsedildiğini duydun mu?

— Ben **Girit**'liyim diye **Penelope**'nin dilenci misafiri tekrar söze başladı. **Troia**'ya giderken **Odysseus** fırtınaya tutulmuş ve **Girit** adasına sığınmıştı, o zaman onu evime misafir etmiş, onunla tanışmak şerefine nail olmuştum. Benim evimde tam on iki gün misafir olarak kalmak lütfunda bulunmuştu."

Bu sözleri duyunca, beyaz kolları olan **Penelope**'nin güzel yanakları gözyaşları ile ıslandı. Bizzat **Odysseus** da güzel karısının ıstırabına çok üzüldü ve gözlerini sertleştirerek gözyaşlarının akmasını önledi. **Laertes**'in oğlu:

— Ey **Odysseus**'un faziletli karısı diye yeniden söze başladı. Kocan için ağlayarak ruhunu elemlerle doldurma. Belki **Odysseus** yakında aziz yurduna döner, **Thesprotes**'(*) halkından **Odysseus**'un sağ olduğunu duymuştum. Hatta, **Dodona**'daki **Zeus** tapınağında, tanrıdan danışarak öğrendiğine göre, o evinden ayrıldıktan tam yirmi sene sonra yurduna dönecek ve karısına kavuşacakmış. Kraliçe:

— Aziz yabancı, **Odysseus**'un döneceğine asla inanamıyorum, bu ümitsizlik beni öldürüyor.

Bunları söyledikten sonra **Penelope** hizmetçilerine, yabancı dilencinin yıkanıp temizlenmesi için banyo hazırlamalarını, ona temiz elbiseler vermelerini, uyuması için bir yatak yapmalarını emretti. Bunun üzerine **Odysseus** dedi ki:

— Ey **Laertes**'in oğlunun muhterem zevcesi, süslü elbiseler, sıcak örtüler, yumuşak yataklar, güzel halılar, benim için uzun senelerden beri lü-

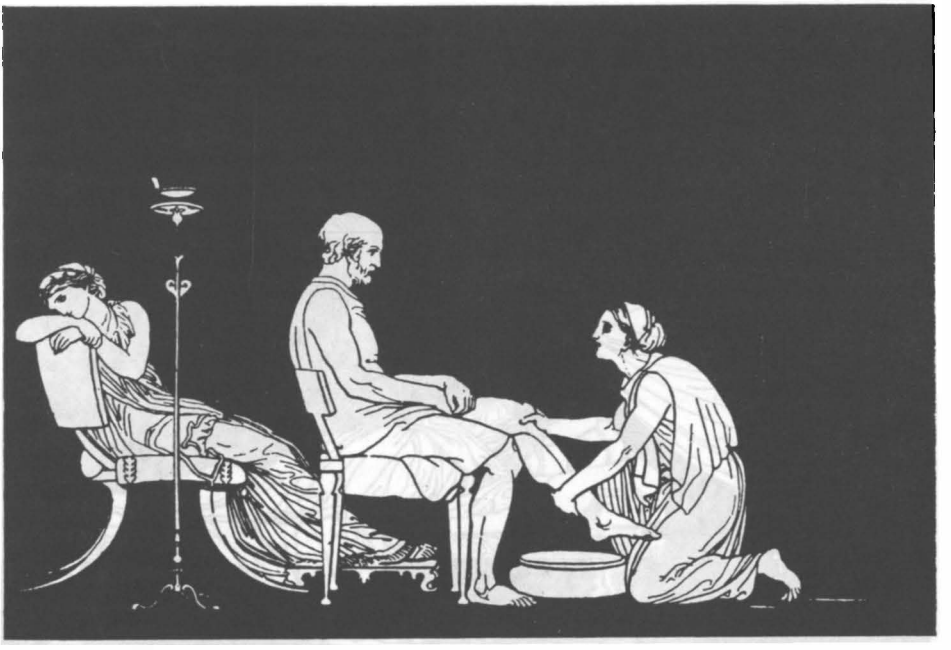

(*) **THESPROTES** : **Epir** bölgesinde yaşayan bir kısım halk.

zumsuz hatta nefret edilir şeyler olmuşlardır. Birçok gecelerimi, basit, kaba bir yatak üzerinde geçirmiş olduğumdan, yumuşak yatak beni rahatsız eder. Yıkanmaktan hoşlandığım için, teklif etmek lütfunda bulunduğunuz banyoyu yapmak isterim. Ancak, senelerin olgunlaştırdığı yaşlı bir kadının sadece ayaklarımı yıkamasını arzu ederim.

— Pek iyi, diye **Penelope** cevap verdi. Benim istediğiniz gibi, seneler görmüş, tedbirli bir hizmetçim var. Vaktiyle, bahtsız **Odysseus**'a sütannelik etmiş, o büyütmüştü. Haydi, **Eurykleia** acele gel, şu yabancının ayaklarını yıka. Bu yabancı, senin efendinle aynı yaşta görünüyor. Belki **Odysseus** da bunun gibi yoksul düşmüş, bunun gibi senelerin tahribatına maruz kalmıştır.

Tecrübeli ve uysal **Eurykleia** kraliçenin emrine uyarak çabucak ılık su ile dolu küçük bir kazan getirdi. **Odysseus** ihtiyar süt annesi tarafından tanınmamak için sırtını ocağa döndü. Fakat, **Leartes**'in oğlunun ayaklarını ve bacaklarını yıkayıp uğuştururken, **Eurykleia,** vaktiyle bir yaban domuzunun, efendisinin dizinin altında açmış olduğu müthiş yaranın izine rastladı. Ayağı kurularken keşfettiği yaranın izi sütannesini öyle heyecanlandırdı ki, ayağı elinden bıraktı ve çarparak tencereyi devirdi, sular yerlere döküldü. Ruhu ıstırap ve neşe ile doldu, gözleri yaşardı, elini kahramanın çenesine koyarak, zayıf bir sesle: (Şekil: 78).

Şekil: 78 — EURYKLEİA', bacağındaki yara izini görünce, ODYSSEUS'u tanıdı.

— Evet, sevgili yavrum **Odysseus** ben seni tanıdım, diye bağırdı. Zaten yara izini görmeden önce senin gelmiş olduğunu hissetmiştim.

Bundan sonra **Eurykleia** yerinden kalktı ve **Penelope**'nin yanına giderek bu mutlu haberi vermek istedi. Fakat **Odysseus** ona doğru eğildi ve yavaş sesle.

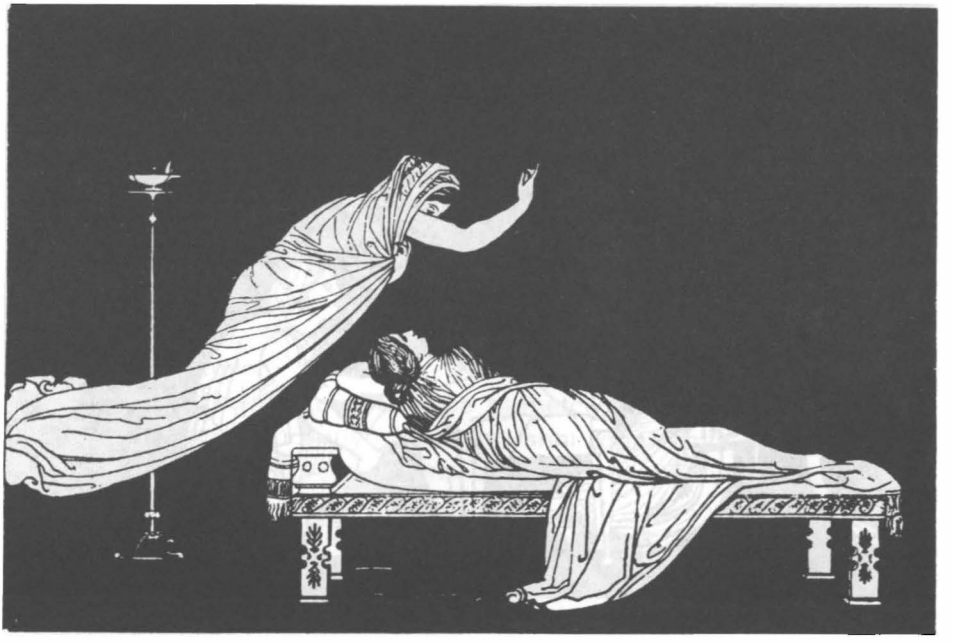
— Sütanne, beni mahvetmek mi istiyorsun? Beni tanıdığını içinde sakla, kimseye söyleme, zamanı gelince açığa vurursun. Aksi halde, yüzsüz taliplerden ve onların suçlu uşaklarından intikam alınamaz.

İhtiyar **Eurykleia,** bu sözleri duyduktan sonra, kraliçenin yanına gitmekten vazgeçti, yeni bir banyo hazırlamaya başladı. **Odysseus**'un her iki ayağını ve bacaklarını tekrar yıkadı ve kuruladı. Bundan sonra **Odysseus** kalktı bir iskemle alarak ocağın yanına oturdu.

O zaman **Penelope:**

— Yabancı, dedi artık uyuma ve istirahat etme zamanı geldi. Bana gelince, gece karanlığı basınca aklıma binlerce düşünce dolar, beni sabahlara kadar uyutmaz. Geçenlerde sabaha karşı dalmıştım, tuhaf bir rüya gördüm, bilmem, rüya tabirinden anlar mısın. Yatmaya gitmeden önce bu rüyayı sana anlatsam yorumlayabilir misin? Bu rüya beni çok rahatsız ediyor. Dinler misiniz?

Rüyamda yirmi kaz gördüm. Evimde, suda ıslanmış buğday yiyorlardı. Onların karınlarını doyurmalarını seyrederek eğleniyordum. Birdenbire bir

Şekil: 79 — PENELOPE'nin rüya görüşü.

kartal peydah oldu geldi, kazların üzerine atıldı, onların boyunlarını kırdı. Ben kazlarımın öldürülmesi üzerine feryad ederken, kartalın benim büyük sarayımın çatısı üzerine eğildiğini, o anda insan şekli aldığını ve yüksek sesle şunları söylediğini duydum: "Ey **Odysseus**'un faziletli zevcesi, üzülme, bu boş bir görüntü bir hayal değildir, bu bir gerçeği ifadesi, bir hakikata işarettir. Bu kazlar, sana talip olanların sembolüdür. Kartal da senin nimetlerinle beslenen ve semiren talipleri öldürerek onlardan intikam alacak, kocan **Odysseus**'a işarettir. (Şekil: 79).

— Ey **Kraliçe,** diye **Laertes**'in oğlu söz aldı. Gördüğüm rüyanın neyi gösterdiğini kartalın kendisi açıklamış, daha ne istiyorsun?"

— Ey yabancı diye **Penelope** söylendi. Rüyalar bir hayalden başka ne ifade eder? Yarın kat'i karar günü, talihimin dönüm noktasıdır. Beni sıkıştırıp duran taliplerden hangisi **Odysseus**'un yayını bükebilirse ve atacağı oku, on iki baltanın birbirine bağlanmış olan sapları arasında meydana gelen delikten geçirebilirse ben onunla evleneceğim. Bu hususta kat'i söz verilmiştir. Bu durum karşısında rüya ne ifade eder, benim talihim nasıl değişir?

Odysseus:

— Ey **Leartes**'in oğlunun sadık karısı, diye bağırdı. Bu denemeyi yapmakta sakın gecikme. Çünkü, **Odysseus** da deneme yerinde olacak, o da yarışmaya katılacaktır. Hiçbir talibin bükemeyeceği yayı bükecek ve okları birbirine bağlanan baltaların deliklerinden geçirecektir.

Kraliçe, misafirinden müsaade alarak yatmak için dairesine çekildi.

PENELOPE'yi İSTEYEN ADAMLARIN ÖLDÜRÜLMESİ

PENELOPE yatmak için kendi odasına çekilince, **Odysseus** da, kendisi için hazırlanan yere gitti, yattı. Fakat bir türlü uyku gözüne girmiyordu. O sırada, kraliçe yattıktan sonra hizmetçi kızların odalarından çıkarak, işgalci taliplilerin odalarına girdiklerini, şakalarla, kahkahalarla onlarla eğlendiklerini, onlarla vakit geçirdiklerini görünce kahramanın ruhunda öfke başkaldırdı. Kalbi hızlı hızlı çarpmaya başladı. O kendi göğsüne vurarak:

— Kendine gel kalbim sakin ol, sen çok hakaretler gördün, acı çektin, sen **Kyklop**'un mağarasından çıkmak, kurtulmak imkanını buldun!

O bütün gece, merak ve heyecandan uyuyamadı. **Şafak,** gecenin karanlıklarını söküp geldiği zaman **Odysseus** yatağından kalktı.

Biraz zaman geçti. Güneş doğarken hizmetçiler uyanmışlar, sabah temizliği yapıyorlardı. Kimisi ziyafet salonunu temizliyor, kimisi uyumuş bulunan ocağın içindeki ateşi uyandırıyor, kimisi de masaları yıkıyor, şarap kupalarını çalkalıyordu. Dışarıda bazı hizmetçiler de et kızartmak için odun yarıyorlardı. Bu sırada **Eumaios** ağıldan üç tane besili domuz getirmişti. Bundan başka keçi çobanı da keçiler, **Philetios**' adında başka bir çoban da yağlı bir düve getirmişti. Bir müddet sonra kızaran etlerin kokusu etrafa yayılmaya başladı. Taliplıler, bu ziyafetin son uğursuz ve kanlı bir ziyafet olacağını akıllarının ucundan bile geçirmeden rahat rahat yemek, içmek, eğlenmek için masalara çöktüler. Onlar yemek yerken birbirleriyle şakalaşıyorlar, içiyorlar, bir taraftan da bir dilenci gibi kapının eşiğine oturmuş bulunan **Odysseus**'la alay ediyorlardı.

O esnada faziletli **Penelope**' de, kendi odasından çıkmış, salona geliyordu. **Odysseus**'a ait olup senelerden beri, kendi odasında sakladığı yayı, okları da beraber getiriyordu (Şekil: 80). İki hizmetçi de, on iki baltayı ihtiva eden sepeti taşıyordu. **Penelope** başına hafif bir tül atmıştı. O, sağlam kapının önünde durdu ve kendisi ile evlenmek isteyen işgalcilere hitaben:

— Değerli prensler, dedi. Sizler benimle evlenmek bahanesiyle, bir kahramanın evini harap ettiniz, varını yoğunu tükettiniz. Siz şu denemeyi artık yapın, olup bitsin. İşte **Odysseus**'un yayını getirdim. Kim bu yayı bükebilirse ve oku on iki baltanın saplarının birbirine bağlanmasıyla meydana gelen delikten hatasız geçirirse ben onunla evleneceğim.

Şekil: 80 — Penelope Odysseus'un yayını ve oklarını taliplere getiriyor.

Bu sözleri söyledikten sonra baltaların saplarının, birbirinin sapı ötekinin başına, öbürünün başı ötekinin sapına gelmek üzere bağlanmasını emretti. Baltalar bağlandıktan sonra, talipler, birer birer gelip yayı germeyi denediler. Herkes şansını denedi. Fakat hiç bir istekli başarıya ulaşamadı. **Eumaios** ile sığır çobanı **Philetios** ağıllarına dönmek üzere saraydan çıktılar. **Odysseus** onların arkasından gitti. Her üçü, sarayın kapılarından çıkıp avluya geldikleri zaman kahraman çobanları durdurdu ve onlara tatlı bir ses şöyle seslendi:

— Sığır çobanı ve sen domuz çobanı, eğer sizin efendiniz **Odysseus** dönüp buralara gelse ne yaparsınız? Ona mı yardım edersiniz yoksa **Penelope** ile evlenmek isteyen bu zorbalara mı?

— **Zeus** hakkı için, diye bağırdılar. Eğer **Odysseus**' gelmiş olsa şu kollarımızın ne yapacağını görürdün!

Bu sözler üzerine **Laertes**'in oğlu:

— Çok iyi. Ben **Odysseus**'um; gördüğünüz ve konuştuğunuz ben **Odysseus**'um. İnanmazsanız, vaktiyle bir yaban domuzunun bacağımda açtığı yaranın izine bakın.

Bu sözleri söylerken **Odysseus** bacağındaki derin yara izini çobanlara gösterdi. Coşkuya kapılan iki sadık çoban ağlayarak, kollarını eski efendilerinin boynuna attılar, başını ve omuzlarını öptüler.

Bunun üzerine, **Odysseus** da onların ellerini ve başlarını öptü, sonra onlara ağlamaktan ve inlemekten vazgeçiniz. Benim intikam alma günüm yaklaştı, sizin yiğitliğinize, cesaretinize ihtiyacım var. **Eumaios** sen ziyafet

salonuna önce girersin, ben senin arkandan gelirim. Sen benim salona tekrar geldiğimi görünce, taliplilere aldırış etmeden, benim yayımı ve oklarımı alır bana getirirsin. Bunu yaptıktan sonra, gidip kadınlara sakin durmalarını söylersin. **Philetios** sana gelince, sen de sarayın kapılarını sıkıca kapayacak, arkalarına demir sürgülerini geçirecek kimseyi ne içeri, ne de dışarı bırakacaksın."

Odysseus ile çobanlar salona girdikleri zaman, talipler, kuvvetli yayı yumuşatmak için yağlayarak ateşe tutuyorlardı. Fakat ne yapsalar yayı bükemiyorlardı. Sanki onların damarları, yiğit kanıyla değil, içki ile doluydu. Bunun üzerine **Odysseus:**

— Ey **Penelope**' ile evlenmek isteyen yiğitler yayı bükerek, değerli mükafatı almak için, hepiniz şansınızı denediniz. Rica ederim, bir an için yayı, bana lütfediniz ben de deneyeyim. Bakalım hepinizin gözü önünde bu işi becerebilecek miyim? Bakalım kollarımda eski kuvvet kalmış mı?

Bu teklif üzerine **Antinoos** öfke ile:

— Ey, bütün edepsizlerin en alçağı. Pis karnını, artıklarla doyurmak sana kafi gelmedi mi? Galiba içtiğin şarap senin aklını bozdu da, bizimle yarışmaya katılmak istiyorsun. Aklın sıra, kimsenin bükemediği yayı, ben büktüm diye böbürlenmek mi arzu ediyorsun? Yağma yok, senin gibi iğrenç bir dilenci asil adamlarla boy ölçüşemez.

— Sen sus **Antinoos** diye **Penelope** söze karıştı. Bizim evimizde bulunan her hangi bir misafire böyle hakaret etmeye hakkın yoktur. Yayı, ona ver, o da denesin. Söylendiğine göre, o da şerefli bir babanın ve ananın oğluymuş. Eğer yayı bükebilirse, ona süslü bir elbise giydirir, bir mızrak ve bir kılıç verir, dilediği memlekete gönderirim."

Bunun üzerine **Telemakhos** söze karıştı:

— Anne, dedi. Sen erkeklerin işine karışma, odana git, kadınlara mahsus işlerle uğraş, yayı o adama vermek yahut vermemek kararı, **Odysseus**'un oğlu olmam nedeniyle bana düşer.

Oğlunun bu şekilde konuşması üzerine **Penelope** hizmetçileriyle beraber çekildi, dairesine gitti. Bu sırada **Odysseus**'un akıllı oğlunun bir işareti üzerine **Eumaios** parlak yayı aldı, **Odysseus**'a verdi. Kahraman yayı aldı, kolaylıkla büktü. Oku attı on iki baltanın içinden geçirdi. Sonra oğluna hitabederek:

— **Telemakhos,** muhteşem sarayında ağırladığın bu misafir seni utandırmadı. Herkesin bükemediği yayı o büktü. Artık sarayı işgal eden yüzsüzler ona hakaret edemeyeceklerdir. Haydi, açgözlü davetsiz zorbaların bekledikleri ziyafeti onlara çek.

Bu sözler üzerine, **Odysseus**'un oğlu, beline bir kılıç bağladı, eline mızrağını aldı, geldi babasının yanında durdu.

Adamlar ne olduklarını şaşırmışlardı. İçlerinden hiçbirinin yapamadığı bir işi, yaşlı bir dilenci yapıvermişti. Ortalığı sessizlik kapladı.

Sessizliği bir okun vızıltısı boğdu. Bir çığlık koptu. Terbiyesiz **Antinoos,**

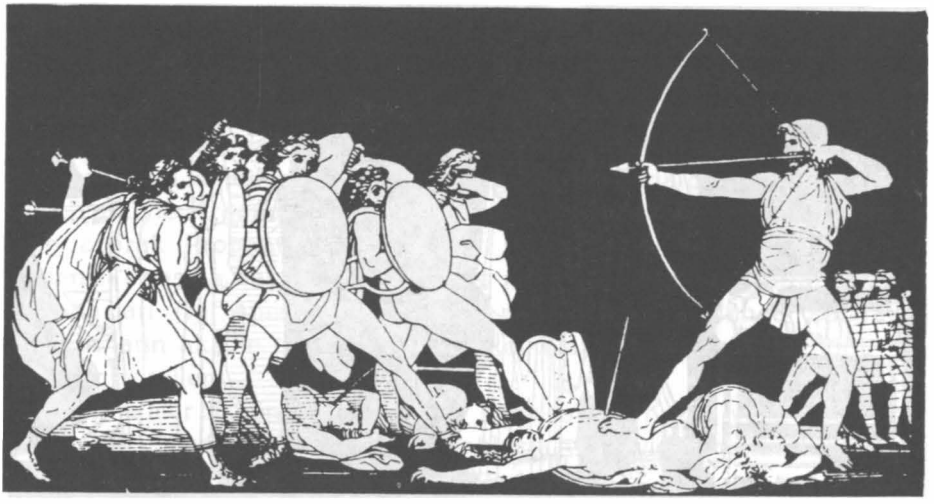
kanlı göğsünü tutarak yere yıkıldı. **Odysseus** kapıyı açmış, eşiğin üstünde durarak ilk oku o hayasıza atarak cezasını vermişti. Şimdi o, kanlı ziyafetin açış nutkunu söyler gibi:

— Köpekler, diye taliplere bağırıyordu. Sizler ne tanrılardan korktunuz ne insanlardan utandınız. Ne de benim kinimi düşündünüz. Evimi harabettiniz, varlığımı tükettiniz, hizmetçilerimi birer fahişe yaptınız. Ben sağken karımla zorla evlenmek istediniz. Fakat görüyorsunuz ki **Odysseus** ölmedi, buradadır, ölecek olan sizsiniz!

Bu sözleri duyunca **Odysseus**'un mallarına birer kene gibi yapışan alçakların ödleri koptu. Bazıları korkudan masaları kalkan gibi kullanmak istediler (Şekil: 81). Bazıları, kaybolmuş silahları, duvarlardaki yerlerinde aradılar, bazıları da utanmadan merhamet dilenmeye yeltendi. Fakat hiddetle köpüren, coşan **Odysseus**, yavrularını koruyan dişi bir yaban domuzu gibi etrafa ölüm saçıyordu. Okları kalmayınca, başına bir miğfer koluna bir kalkan aldı, diğer elinde bulunan kuvvetli mızrağıyla öldürmeye devam etti.

Telemakhos, Eumaios ve **Philetios** alçakları öldürmekte ona yardım ediyorlardı. Salonun her tarafından, kırılan kafaların sesi, korkunç feryadlar, can vermek üzere olanların hırıltısı duyuluyordu. Devrilen masalar cesetlerin üzerine düşüyordu. Kupalardan dökülen şaraplar, yerde tüten sıcak insan kanına karışıyordu. Taliplerin hepsi, kılıçtan geçirildi, mızrakla delik deşik edildi. Bu kanlı hengameden yalnız iki kişi canını zor kurtarmıştı. Bunlardan biri, güzel sesli çalgıcı **Phemios** öbürü de **Madon** adındaki tellal.

Odysseus bütün düşmanlarının kanlı cesetlerinin yere serildiğini görünce, oğluna seslendi:

Şekil: 81 — Penelope'ye talip olanların, Odysseus tarafından öldürülmesi.

— **Telemakhos** dedi. **Eurykleia**'yı bana çağır.

İhtiyar dadı, **Odysseus**'u, salonda boğazlanmış cesetler arasında, bir öküzü parçalayan bir arslan gibi kanlara bulanmış görünce şaşırdı kaldı.

Odysseus ona hizmetçileri toplamasını ve salonun silinmesini, temizlenmesini emretti. **Telemakhos** ile iki sadık çobanın yardımıyla, salon cesetlerden temizlendi, silindi süprüldü, kan kokusunu gidermek için kükürt yakıldı. Bütün bu işler yapıldıktan sonra **Odysseus** dadısı **Eurykleia**'ya dedi ki:

— Haydi git, **Penelope**'ye benim geldiğim söyle.

Yaşlı dadı, sevinçle yukarı çıktı. **Penelope**'nin odasına rüzgâr gibi daldı. Güzel kraliçe her şeyden habersiz uyuyordu. **Eurykleia**, "Uyan, uyan, **Odysseus** geldi." diye bağırdı.

Penelope "Dadı, ne diye beni kandırıyorsun." dedi.

Dadı, tekrar söylendi. "Bana inan kızım, **Odysseus** burada, sarayda, kendi gözlerimle gördüm. Ayağındaki yara izini bile gördüm."

Penelope hâlâ inanamıyordu. "Bir kere bakmaktan ne çıkar?" diye düşünerek kalktı, salona indi (Şekil: 82).

Orada, ocağın önünde tanrıça **Athena**'nın dielencilikten çıkarıp, eski haline soktuğu **Odysseus** duruyordu. O tanrılar kadar yakışıklı, tanrılar kadar güçlü idi.

O gece **İthaka**'da şenlik yapıldı.

Şekil: 82 — Odysseus'un sadık Penelope'ye kavuşması.

AİNEİAS'ın BAŞINDAN GEÇENLER

APHRODİTE'nin oğlu **Aineias, Troia**'lı kahramanların en meşhurlarından biriydi. **Yunanlı**'larla yapılan **Troia** harbinde büyük yararlıklar göstermişti. Gerçekten, o **Troia**'lıların nazarında **Hektor**'dan sonra gelen en ünlü bir yiğit olup, düşmanlarının bile saygısını kazanmıştı. **Yunanlı**'lar, **Troia**'yı elegeçirdikleri zaman, **Aineias** annesinin yani **Aphrodite**'nin yardımıyla, babasını ve küçük oğlunu yanına alıp, bazı arkadaşlarıyla birlikte bir gemiye bindi denize açıldı. **Troia** yakılıp, yıkıldığı için bunlar, kendilerine yeni bir vatan aramak zorunda idiler.

Bir çok yerlerde dolaştıktan, bir çok memleketler gezdikten sonra **Aineias** ve yanındakiler **İtalya**'ya geldiler. **Aineias** kendisini bu memlekete sokmak istemeyen bütün düşmanları yendi. Sonra güçlü bir kralın kızı ile evlenip bir şehir kurdu. Bazıları, **Roma**'nın asıl kurucusunun **Aineias** olduğunu söylerler; çünkü **Troia**'lı kahramanın oğlu bir müddet sonra **Alba Longa** şehrini kurmuş, **Romulus** ile **Remus** da bu şehirde doğup büyümüşlerdir.

Troia'dan yola çıktıkları zaman **Aineias** bir rüya görmüştü. Rüyasında arkadaşlarıyla **Hesperia**'ya (*) gidip orada yerleşmesi söylenmişti. **Aineias** da rüyada söylendiği gibi yapmaya karar vermiş, yanında bulunan **Troia**'lılara "uzun bir yolculuğa hazırlanın." demişti "taa **Hesperia**'ya gideceğiz." **Troia**'lılar o sırada **Girit**'te bulunuyorlardı.

Sanki **Hesperia**, dünyanın öbür ucundaydı. **Troia**'lılar, **Aineias**'ın gördüğü rüyanın kendilerine uğur getireceğine inanıyorlardı.

Vaktiyle **Argonaut**'lar **Yunanistan**'dan kalkmışlar, doğuya doğru yelken açarak **Propontis** (Marmara)'yı geçmişler, **Pontus Euksinus** (Karadeniz)'i baştan başa aşarak **Kolkhis** (Gürcistan)a varmışlardı. **Aineias** ve arkadaşları ise **Aineias**'ın gördüğü rüyanın etkisi altında kalarak **Argonaut**'ların aksine olarak **Girit**'den kalktılar. Gemilerinin burnunu batıya doğru çevirdiler.

Troia'lılar ilk önce **Harpyi**'lerle karşılaştılar. Kadın yüzü birer akbaba olan (Bak. Sayfa: 216) bu azgın mahluklar vaktiyle **Argonautların** da baş-

---

(*) **HESPERİA** — Batı **İtalya**'ya o zaman bu ad verilirmiş.

larına bela olmuştu. Fakat **Argonaut**'lar seferine katılan **Kalais** ile **Zetes** adlarını taşıyan iki **Yunanlı** onlarla yani **Harpyi**'lerle başa çıkmasını bilmişti. **Boreas** (Kuzey rüzgârı)ın oğulları olan bu iki kahraman, hiddetle eserek, kılıçlarını çekmişler, korkunç akbabaları darmadağın etmişlerdi. Eğer **İris**' araya girip **Kalais** ile **Zates**'i yatıştırmasaydı, **Harpyi**'ler, büsbütün yok olacaktı. Ebemkuşağı, **İris** rüzgârları dindirmesini bilmişti.

Fakat, gemilerinde **Kalais** ve **Zetes** gibi rüzgâr oğulları bulunmayan **Troia**'lılar **Harpyi**'lerle çarpışmaktansa kaçmayı daha uygun buldular.

Günlerce süren deniz yolculuğundan usanmışlardı. Bir aralık gözlerine bir kara parçası ilişti. Kıyıya yaklaşınca kendilerini **Hektor**'un karısı güzel **Andromakhe**'nin beklemekte olduğunu gördüler. Hem çok sevindiler, hem de çok şaşırdılar. **Troia**'nın şanlı kahramanının karısı ile çok uzaklarda, yabancı bir adada karşılaşmak, onlarda bir çok hatıraları canlandırdı, içlerindeki kabuk bağlamış yaralar tekrar kanadı. **Troia**'lıların **Andromakhe**'yi görmekle şaşırmalarının sebebi, onlar **Hektor**'un karısını **Akhilleus**'un oğlu **Neoptolemos**'un köle olarak alıp götürdüğünü biliyorlardı. Halbuki bir adı da, **Pyrrhos** olan **Neoptolemos** az zamanda **Troia**'lı güzel **Andromakhe**'den bıkarak **Helena**'nın kızı **Hermione**' ile evlenmişti. Bunu **Troia**'lılar bilmiyordu. Onlar ihtiyar kralları **Priamos**'u mihrabın önünde acımadan boğazlayan **Neoptolemos**'dan nefret ediyorlardı. Fakat, **Akhilleus**'un oğlunun **Hermione** ile olan evliliği de uzun sürmemişti. Çok geçmeden **Neoptolemos** ölmüş böylelikle hayatta iken bıkıp terkettiği **Andromakhe** de kölelikten kurtulmuştu. Yabancı bir diyarda hürriyete kavuşan güzel **Andromakhe, Troia**'lı kahin **Helenos** ile evlenerek, bu ülkeye yerleşmişti.

Karı - koca, **Aineias**' ile arkadaşlarını sevinçle karşıladılar. Onları çeşit çeşit içkilerle, yemeklerle dolup taşan bir sofraya oturttular. Başlarından geçenleri dinlediler.

Yemekten sonra, **Helenos** hemşerilerine, "Demek, **Hesperia**'ya gidiyorsunuz" dedi. "Size bir akıl vereyim. Sakın gitmek istediğiniz ülkenin doğu kıyısına ayak basmayın, orada **Yunanlı**'lar vardır. **Troia**'lılara düşman oldukları için, sizi yakalayınca keserler: Ancak **Hesperia**'nın kuzeyinde rahata kavuşabilirsiniz. Kuzeye gitmek için de iki yol vardır. Bu yollardan biri **Skylla** ile **Khrybdis**'in bulundukları geçitten geçer, öteki ise **Skylla**'nın yaşadığı adanın güneyinden dolanarak kuzeye çıkar. Sakın iki canavarın arasındaki boğazdan geçmeyin. Orası kestirme bir geçittir ama çok tehlikelidir. **Odysseus** altı adamının, orada can verdiğini kendi gözleriyle gördü. Siz, **Troialı** kardeşlerim, beni dinleyin, uzun yoldan gidin."

Kâhinin öğüdünü can kulağıyla dinleyen **Troia**'lılar **Andromakhe** ile kocasına teşekkür ettikten sonra, yeniden yola koyuldular.

Helenos', Skylla ile **Kharybdis**'den söz etmiş, fakat **Kyklop**'lardan bahsetmeyi unutmuştu. **Kyklop**'lar, **Skylla**'nın yaşadığı adanın güneyinde oturuyordu. Bereket versin, **Aineias** ile arkadaşları onlara yem olmaktan kurtuldular. Şöyle ki, onlar adaya inip yemek hazırlarken, kayaların arasından

bir adam çıktı. Bu adam, zayıf bitkin, ölü gibi bir adamdı. Gözlerinin feri sönmüştü. **Aineias**'a giderek, "Ben **Odysseus**'un gemicilerinden biriyim" dedi. Sizin gibi biz de bu uğursuz adaya gelmiştik, tek gözlü, dağ gibi birer dev olan **Kyklop**'ların eline düştük. Aramızdan bazıları öldü. **Odysseus** ile arkadaşları kaçıp kurtuldular. Fakat, kaçarken, bilmeyerek beni burada unuttular. Ben de ağaçların arasında saklandım. Günlerden beri ağzıma bir lokma koymadım. Aman, burada durmayın, neredeyse şimdi **Kyklop**'lardan biri çıkagelir. Hiç birimiz elinden kurtulamayız. Gemiyi sahile bağlayan halatları hemen çözün ve denize açılın, tehlike çok büyüktür."

Troia'lılar bu bitkin ve perişan adamın tavsiyesini dinlediler, onu da gemilerine alarak adadan uzaklaştılar. Onlar tehlikeden tam zamanında kurtulmuşlardı. Biraz gecikmiş olsalardı **Kyklop Polyphemos**'un eline düşeceklerdi. İçinden hâlâ kanlar sızan oyuk gözünü, yıkamak için deniz kenarına gelen **Polyphemos** dalgaların hışırtısını duyunca adada yabancıların bulunduğunu anladı. Ve küreklerin çıkardığı sesin geldiği tarafta denize girdi. Onun kocaman cüssesi, denizin içine düşen bir dağ gibi denizi kabarttı ve dalgalandırdı. Dalgalar, **Troia**'lıların gemisini hayli çalkaladı, fakat **Polyphemos** gittikçe derinleşen denizde daha fazla ilerleyemedi, adasına geri döndü. Bu arada **Troia**'ların gemisi tehlikeyi atlatmış, çok uzaklara açılmıştı.

Bu tehlike geçer geçmez başka bir tehlike geldi çattı. **Sicilya** adasının çevresini dönerlerken, hayatlarında hiç görmedikleri müthiş bir fırtına ile karşılaştılar. Dalgalar, yıldızlara ulaşacak gibi yükseliyordu. Sonra denizin dibinde ölçülemeyecek çukurlar, derin uçurumlar meydana geliyordu. Belli ki bu bir tanrının öfkesinin eseri idi. Gerçekten talihin büyük gadrine uğrayan, şehirleri yakılıp yıkılan, insanları köleleştirilen bahtsız **Troia** şehrinin, bu bir avuç garibi **Anadolu**'dan çok uzaklara gittikleri halde nereye gitseler, bahtsızlıklarını da beraberlerinde götürüyorlardı.

Bu fırtına, bu bora, tanrıça **Hera**'nın eseriydi. O, **Troia**'lılardan nefret ediyordu. Güzellik müsabakasında **Paris**'in **Hera**'yı güzel bulmaması, bu tanrıçayı **Troia**'lılara düşman etmişti. **Troia**' yağma edildi. Yandı, yakıldı, binlerce insan öldü, fakat tanrıçanın kalbindeki kin ölmedi. Şimdi o, **Troia**'lı oldukları için **Aineias**'ın ve arkadaşlarının da mahvolmalarını istiyordu. Fakat, **Hera**'nın, bu **Troia**'lıları, **Sicilya** denizinin dalgaları altına çekmek, onları boğmak istemesinin başka bir nedeni daha vardı: **Hera** tanrıça olduğu için, geçmiş ve gelecek bütün olayları biliyordu. Kahraman **Aineias**'ın ilerde **Roma** şehrinin temelini atacağını, **Roma**'lıların da bir gün gelecek **Kartaca**'lılarla savaşacaklarını ve sonunda **Kartaca** şehrini ele geçirerek yakıp, yıkacaklarını seziyordu. Halbuki **Hera Kartaca**lıları ve **Kartaca** şehrini seviyordu. Bu yüzden **Kartaca** şehrini yerle bir edecek **Roma** şehrinin kurulmasına engel olmak için, bu şehri kuracak olan **Troia**'lıları yok etmek ve **Kartaca**'nın kaderini değiştirmek gerekiyordu. Bunun için Baş tanrının güzel fakat öfkeli karısı **Hera** rüzgârlar tanrısı **Aiolos**'a gitti.

"Canın hangi peri kızını istiyorsa, onu sana getireyim." dedi. "Yeter ki

sen de en azgın fırtınalarını biraraya topla, şu **Troia**'lıların başlarına bela et!.. Onları, kudurtacağın dalgaların içinde boğ... yoket! O yurtsuzları, **Hesperia**'ya değil, **Hades**'e yolla."

Rüzgârlar tanrısı, **Hera**'nın vadettiği, peri kızlarını gözünün önünden geçirince dayanamadı. Fırtınaların zincirlerini çözdü. İşte kudurmuş, fırtınaların, zavallı **Troialı**ları, **Sicilya** adasının yakınlarında yakalamasının, hırpalanmasının sebebi bu idi. Gerçekten **Aineias** ve arkadaşlarının başı belaya girmişti. Deniz kudurmuştu. Dalgaların sırtı göklere yükseliyor, yıldızlara değiyordu. Bazen de deniz, ansızın alçalıyordu. O zaman Okyanusun dibi görünüyordu. **Poseidon** bu durumu görüp yardımlarına yetişmeseydi, **Troia**'lılar balıklara yem olacaklardı. Deniz tanrısı **Poseidon** vaziyeti buhranlı görünce hemen rüzgârlar tanrısı **Aiolos**'a bir haberci gönderdi. Haberci, "Şu fırtınaları dindir, yoksa **Poseidon**, senin tunç sarayını bulunduğu ada ile beraber denizlerin dibine indirecektir, her şeyin bir haddi, hududu vardır, kendilerine yurt arayan zavallı yurtsuzlara bu kadar da yapılmaz." dedi.

Aiolos bu haberden çok korktu. Hemen fırtınaları geri çağırdı, onları zincirlere vurarak, derin yeraltı mağaralarına kapattı. Bu suretle **Troia**'lılar, batmaktan kurtulmuşlardı. Fakat, **Hesperia**'ya gidecekleri yerde, dalgalar onları, **Afrika**'nın kuzeyine **Kartaca**'ya atmıştı.

Kartaca, Dido adlı son derece güzel bir kadın tarafından kurulmuştu. **Dido, Aineias**'ın da yakışıklı bir delikanlı olduğunu biliyordu. **Hera** da **Troia**'lı kahramanın sulara gömülmediğini görünce, hayıflanmış, fakat bu defa onu **Dido**'ya aşık ederek, **Kartaca**'ya bağlamak, dolayısıyla, **Roma**'nın kurulmasına engel olmak istiyordu.

Hera'nın kafasından geçenleri sezen **Aphrodite**, ağlaya ağlaya **Zeus**'un yanına çıktı. "Sen bana ne söz vermiştin, bak şimdi neler oluyor?" diye baş tanrıya sızlandı.

Zeus güzellik ve aşk tanrıçasının gözyaşlarına dayanamadı: "Ağlayacak ne var, güzel yanaklarını neden gözyaşlarınla ıslatıyorsun?" diye sordu.

Aphrodite, "Siz söz vermiştiniz, oğlum. **Hesperia**'ya gidip orada yeni bir ülke kuracaktı, bu olmadı, verdiğiniz söz nerede kaldı?" diye **Zeus**'e sordu. **Zeus**' "Sen hiç merak etme, benim sözüm yanlış olmaz." diye cevap verdi. En sonunda dediğim olacaktır. Ama her şeyin zamanı vardır. Ben, **Aineias**'ı **Kartaca**'da bırakmam...."

Aşk tanrıçası, **Zeus**'un yanından ayrıldıktan sonra oğlu **Eros**'u yanına çağırdı.

— Oğlum, dedi acele **Kartaca**'ya uç, orada kraliçe **Dido**'yu bul. Oklarınla onun kalbinde tatlı bir yara aç, onu aşk hastası yap. Onun kalbini, **Troia**'lı güzel kahraman **Aineias**'ın aşkıyla doldur. O **Troia**'lının bağrı yanık bir aşığı olsun.

Aphrodite, oğlu **Eros**'a bu vazifeyi verdikten sonra kendisi de onunla beraber, tanrılar dağı, **Olmypos**'dan yeryüzüne indi.

O sırada sabah olmuş, **Troia**'lıların gemisini dalgalar, **Kartaca** sahillerine sürüklemişti. Fırtınadan harap ve yorgun düşen **Troia**'lılar, gemiyi kıyıya yanaştırdılar. Ölümden, balıklara yem olmaktan kurtuldukları için seviniyorlardı. Fakat, yiyecekleri kalmamıştı. Çaresine bakmak lazımdı. Bu sebeple **Aineias** yanına aziz dostu, yiğit **Akhates**'i aldı öbür arkadaşlarına, gemide kalmalarını, başka taraflara ayrılmamalarını, çok dikkatli olmaları gerektiğini söyledi. Kendisi, **Akhates**'le beraber, bu tanımadıkları ülkenin içlerine doğru yola çıkmadan önce gemide kalanlara şu sözleri de söylemeden kendini alamadı:

"Arkadaşlar, siz ve ben epeyce tecrübeler gördük. Çok felaketler geçirdik, acılar çektik. Fakat başa gelen bütün musibetlerin bir sonu olmuştur. Bu bakımdan ümitli olunuz. Cesur olunuz, kalbinize sokulan korkuyu yok edin. Gün gelecek, erkekçe, göğüs gerdiğimiz ve yendiğimiz güçlüklerin, atlattığımız tehlikelerin hatıraları bizi güldürecektir."

Arkadaşlarına bu cesaret verici sözleri söyledikten sonra, **Aineias** aziz dostuyla beraber yola çıktı, deniz kenarında içerlere doğru ilerlemeye başladılar. Hangi memlekete çıktıklarını, nereye geldiklerini, anlamak istiyorlardı. Çok geçmeden yolda bir avcı kadına rastladılar. Aslında rastladıkları avcı kadın, yalnız başına korkmadan dağlarda dolaşan bir avcı değildi.

Avcı kılığına girmiş **Aphrodite** idi.

Aineias avcı kadına, "Biz nereye geldik? Bu memleketin adı nedir?" diye sordu. "Bu ülkede bize yardım edebilecek, karnımızı doyuracak, susuzluğumuzu, giderecek biri var mı?"

Avcı kadın şekline girmiş olan **Aphrodite** onlara, geldikleri memleketin **Kartaca** olduğunu, biraz yürürlerse **Kartaca** şehrine varacaklarını söyledi. Oranın kraliçesi **Dido**'nun çok iyi kalpli bir insan olduğunu, herkese iyilik ettiğini, ona giderlerse muhakkak kendilerine yardım edeceğini haber verdi. **Troia**'lı garipler, bu habere çok sevindiler, **Aphrodite**'nin gösterdiği yolda, ümitle ve neşe ile yürümeye başladılar. Bu iki yabancıya kimse ilişemedi, kimse zarar veremedi. Çünkü aşk tanrıçası, onları tatlı bir sisle sarmış, onları kimseye göstermiyordu. Yabancı oldukları için onları rahatsız edebilirlerdi. Bu sebeple **Aineias** ile arkadaşı **Akhates**, gerek şehre gelirken ve gerekse kalabalık şehirde sokaklarda yürürken kimse onları görmedi. Birdenbire onların karşısına muhteşem ve çok büyük bir tapınak çıktı. Onlar kraliçeyi bir an önce görmek isterlerken bu güzel mabedin duvarlarına, ustaca işlenmiş **Troia** harbine ait sahneleri görünce şaşırıp kaldılar. **Atreus**'un oğullarını, ihtiyar kralları, **Priamos**'u, **Hektor**'un ölümünü ve daha acıklı olayları mabedin duvarlarında seyrettiler. **Aineias**, "burada da gözyaşı dökmemiz, burada kalplerimizdeki üstü kabuk bağlamış yaraların yeniden kanaması gerekiyor." diye söylenirken, birdenbire **Artemis** kadar parlak ve güzel olan **Dido** arkasında bir sürü adamlarıyla ilerledi. Tam bu sırada **Troia**'lı iki kahramanı saran büyülü sis dağıldı ve bu sisin altından, **Apollon** kadar güzel,

kuvvetli, genç bir delikanlı olarak **Aineias** meydana çıktı. **Dido** bu güzel yabancı yiğidin adını öğrendi, kendisine ve arkadaşına "ülkemize hoş geldiniz, şeref verdiniz." dedi ve sözlerine şunu ilave etti: "Ben de vaktiyle sizin gibi bir dostumla, **Afrika**'dan beni öldürmek isteyen kardeşimin elinden kaçarak buraya sığınmıştım, bu sebeple kimsesizlerin, yurdunu kaybedenlerin ıstıraplarını çok iyi bilirim."

Troia'lı iki gencin gemide kalan arkadaşlarını da getirttiler. **Dido**' yabancılara çok muhteşem ve mükellef bir ziyafet verdi. **Aineias,** bu ziyafette, bütün tafsilatıyla başlarından geçenleri anlattı. **Troia**'nın nasıl düştüğünü, nasıl yağma ve tahrip edildiğini, kendilerinin nasıl kaçtıklarını, birer birer anlattı. **Troia**'lı, kahraman güzel ve yiğit olduğu kadar da tatlı konuşuyordu. Bu sebepten mi yoksa **Eros**'un kalplerde açtığı hoş yaradan mı nedense **Dido Aienias**'a gönlünü kaptırdı.

Bir müddet çok mutlu bir hayat yaşadılar, birbirlerine çok bağlanmışlardı. **Troia**'lı kahraman, **Kartaca**'yı kendi yurdu gibi idare ediyordu. Kraliçe **Dido,** Kraliçeliğini unutmuş, **Anadolu**'lu bu yiğidin kölesi olmuştu. **Aineias**'ın bir dediği iki olmuyordu. Bazan **Troia**'lı sevgilisini eğlendirmek için av partileri tertip ediyor, sahrada ceylanlar peşinde koşuluyordu. Aslında, kendisi de aşk okuyla vurulmuş bir ceylandan farksızdı. **Dido, Apllon** kadar güçlü genç güzel bir sevgili bulduğu için mutluydu. Öte taraftan **Troialı** yiğit de kanı sıcak ve çok dilber bir kraliçenin sarayında, bolluk içinde, aşkla, zevkle yaşıyordu. **Aineias,** şehvetli kraliçenin kolları arasında **Hesperia**'yı da, **Troia**'yı da unutmuştu. Fakat, insanları idare eden tanrılar, hiç bir şey unutmazlar.

Zeus'un karısı **Hera Troia**'lı kahramanın **Kartaca**'da kalmasına seviniyordu. Ama **Aphrodite** çok üzülüyor, durmadan sızlanıyor, **Zeus**'u rahatsız ediyordu. Baş tanrı ona, hiçbir şeyin kederi, alınyazısını değiştiremeyeceğini söylediği halde, Aşk tanrıçası sabredemiyordu. Her ne kadar **Zeus** ona oğlunun bir gün gelecek **Dido**'dan ayrılacağını ve **İtalya**'ya gidip **Roma** şehrini kuracağını söylüyorsa da onun ıstırabını gideremiyordu. Sonunda **Zeus** onun gözyaşlarına dayanamadı. **Hermes**'i çağırdı. "Çabuk, **Kartaca**'ya git, **Aineias**'ı bul, ona artık **Dido**'dan ayrılma zamanının geldiğini haber ver." diye emir verdi. Tanrıların habercisi, kanatlı sandallarını ayağına taktı ve tanrılar dağından **Kartaca**'ya doğru uçtu. O, **Troialı** kahramanı kraliçenin kendi eliyle ördüğü süslü elbiseler içinde, şişmanlamış, gevşemiş, adeta kadınlaşmış bir halde buldu. Kimseye görünmeyen **Hermes,** kraliçenin kolları arasında mutlu bir halde yatan **Aineias**'ın kulağına şu acı hakikatları fısıldadı: "Bu şehvet döşeğinde, bu rahatlık ve bolluk içinde daha ne kadar zaman kalacak, vakit kaybedeceksin?" Bu sözleri işitince **Troia**'lı kahraman, arkasını döndü ve **Hermes**'i gördü. Tanrıların habercisi, ciddi bir tavırla yanı başında idi.

"Baş tanrı beni sana yolladı. Yakılan, kıyılan yurdunun yerine geçecek, yeni bir şehir kurman için, bahtının sana çizdiği yolda yürümen gerektiğini

hatırlatmamı emretti." Bu sözleri söyledikten sonra **Hermes**, bir duman gibi uçtu gitti. **Troia**'lı kahraman bu haberden ve bu emirden çok üzüldü, perişan oldu. Fakat, kadere boyun eğmekten başka ne yapılabilirdi?

Dido da **Aineias**'ın ayrılma zamanının geldiğini öğrenince dünyalar başına yıkıldı. "Sen benden bıktın mı, kaçmak istiyorsun?" diye **Troia**'lıya sordu. "Hayır, **Zeus**'un emriyle, buradan ayrılmam gerekiyor. Ben, başka bir ülkede, yeni bir **Troia** kurmakla görevlendirilmiş bulunmaktayım," diye **Aineias**' bahtsız kraliçeye cevap verdi. **Troia**'lı kahraman, arkadaşlarını topladı, gerekli hazırlıkları yapmalarını ve vakit geçirmeden **Kartaca**'dan ayrılması gerektiğini onlara söyledi. **Dido**'ya gelince, o bitmiş, mahvolmuş gibiydi. Nihayet kraliçe acılarını kimseye göstermemek için, yaralı bir kaplan gibi, kimsenin bulamayacağı bir yere gizlendi... **Troia**'lıların hazırlıkları da çabucak bitmişti. Hemen gemilerine bindiler, denize açıldılar. **Aineias**, bu kadar zevk, safa içinde yaşadığı, sevdiği ve sevildiği **Kartaca**'ya geminin güvertesinden içi yanarak bakarken, şehrin duvarlarının arkasından muazzam bir ateşin yandığını gördü. Şehir mi tutuşmuştu, yanıyordu? Alevlerin önce göklere, yıldızlara kadar yükseldiğini müşahede etti, sonra alevlerin yavaş yavaş azaldığını farketti. Bu yangının sebebini bir türlü bulamadı. O, bilmeden anlamadan, sevgilisi **Dido**'nun cesedini yakan odunların alevlerini seyrediyordu. Gerçekten de kraliçe ayrılık acısına dayanamamış, kendini öldürmüştü. **Kartacalı**'lar onun ölüsünü yakıyorlardı.

CEHENNEMLERE İNİŞ

KARTACA'dan, **Hesparia**'nın batısına olan yolculuk kolay geçti. İçlerinden yalnız **Palinoros** denizde boğuldu.

Kâhin, **Helenos, Aineias**'a "**Hesperia**'ya ayak basar basmaz **Kyme** (*)'li kâhin kadın **Sibylle**'nin mağarasına git, ondan akıl danış. O geleceği bilen akıllı bir kadındır, sana yol gösterir." demişti. **Troia**'lı kahraman da **Helenos**'un dediğini yaptı. Karaya ayak basar basmaz gidip **Sibylle**'yi buldu. **Sibylle** ona "Geleceği öğrenmek için yeraltına, **Hades**'in diyarına inmen gerekiyor." dedi. "Orada, atlattığınız büyük fırtınadan önce ölen baban **Ankhises**'in ruhunu bulacaksın, o sana öğrenmek istediğin şeyleri söyleyecektir."

"Ey **Ankhises**'in oğlu, **Avernus** gölünden yeraltına inmek kolaydır. Karanlık, ölüler diyarı olan **Hades**'in kapıları gece gündüz açıktır. Fakat, oraya indikten sonra geri gelmek, yeniden gökyüzünün temiz tatlı havasını teneffüs etmek, ne kadar zordur, ne kadar belalarla doludur."

Troia'lı kahraman isterse akıllı ve iyi kalpli **Sibylle** ona yol göstermek için onunla beraber yeraltına, ölüler diyarına inecekti. Fakat daha önce **Aineias**'ın altın bir dal bulması gerekiyordu. O olmadan yeraltına inilemezdi.

Ankhises'in oğlu, babasının ruhuyla konuşabilmek için her şeyi göze almıştı, her şeyi yapmaya razıydı. Yanına sadık arkadaşı **Akhates**'i alarak, altın dalı bulmaya çıktı. Bir süre umutsuzluk içinde dolaştılar. Derken bir ormana dalmışlar altın dal arıyorlardı. O sırada **Aphrodite**'nin güvercinlerinden iki güvercin gördüler. Bu güvercinler, onlara yol gösterir gibi alçaktan, yavaş yavaş uçuyorlardı. **Troia**'lı kahramanlar, güvercinleri izleyerek yürüdüler. **Avernus** gölünün kenarına vardılar. Gölün simsiyah ve kokmuş suyunun kenarında bulunan bir mağaradan yer altına inilebileceğini kâhin **Sibylle, Aineias**'a söylemişti. Fakat onların önce altın dalı bulmaları lazımdı. Güvercinler, hâlâ onlara yol gösteriyordu. Biraz sonra güvercinler aşağı süzüldüler, dalları göz kamaştıracak şekilde parlayan bir ağacın varlığını **Troia**'lı yiğitlere gösterdiler. Onlar, dalları altından olan ağacı bulunca çok sevindiler, ağaçtan bir altın dal koparark **Sibylle**'nin yanına döndüler.

(*) **KYME** (Lat. Kumea): İtalya'da **Kampania**'da eski bir **Yunan** kolonisi.

Altın dal bulununca **Aineias**' kâhin **Sibylle**'le beraber yer altına, korkunç ölüler diyarına inmeye başladı.

Aineias'dan önce başka kahramanlar da yeraltına, ölüler diyarına inmişlerdi. Bunlardan **Odysseus Hades**'e inince korkmuştu, fakat **Herakles, Orpheus, Polydeukes**' gibi kahramanlar hiç korkmamışlardı. Utangaç **Psykhe** bile yeraltına inmiş, **Persephone**'den kaybolan güzelliğini sormuştu. Güzel **Psykhe** bile karanlık diyarda korkmadığı halde, **Troia**'lı kahramanın içine bir korku düşmüştü. Aslında, her gün sayısız insanın göçüp gittiği ölüler diyarı, oradan geri gelenlerin anlattıklarına göre o kadar korkunç değildi. Ama nedense **Aineias,** yer altından çok koruyordu, daha ölüler diyarının kapısına gelmeden korkudan onun bacakları birbirine dolaştı. Bir bakıma **Troia**'lı kahramanın hakkı vardı, çünkü akla gelebilecek ne kadar tehlike, ne kadar acayip mahluk varsa hepsi **Hades**'de toplanmıştı.

Troia'lı kahramanla, **Sibylle,** suları simsiyah olan ve çok fena kokan **Avernus** gölünün kenarındaki zifiri karanlık olan mağaraya girdiler, buradan ölüler diyarına inen bir yol vardı. O yola düştüler, korku ile ilerliyorlardı. Orada, darda kalanlara yol gösteren gece tanrıçası **Hekate,** onlara kara kehribar renginde, simsiyah dört öküz verdi. O anda birdenbire yer gürledi ve sarsıldı, ölüler diyarının kapısı açıldı, derinlerden, uğultular, feryatlar işitilmeye başlandı. Karanlıklardan korkunç köpek havlamaları duyuluyordu. Kâhin **Sibylle Troia**'lı kahramanın titrediğini hissedince: "Şimdi, bütün gücünü, bütün yiğitliğini topla, yardıma çağır," dedi ve mağaranın derinliklerindeki zifiri karanlık uçuruma daldı, **Aineias** da çekinmeden yiğit kadının arkasından yürüdü gitti. Biraz ilerde karanlık hayaller, gölgeler görünmeye başladı. Bir gölge, onlara yol açıyordu, yolun sağında solunda korkunç hayaller, kaynaşıp duruyordu. İşte solgun çehreli **Hastalık',** işte milletleri birbirine kırdıran **Savaş,** işte ihtilaller doğuran **Açlık,** işte insanların ödünü koparan, anayı evlattan, evladı anadan ayıran, **ölüm,** işte sevgiyi yok eden, insanların kalplerine, kin ve nefret ve haset tohumlarını saçan **Nifak,** hepsi, hepsi orada sıralanmış duruyorlardı. Bütün bu iğrenç hayallerin kendilerine mahsus görünüşleri ayan beyan beli oluyordu, kimisinin kanlı saçları, yılanlar gibi kıvranıyordu. Kimisinin elinde kanlı tırpanlar vardı. Bazılarının kuru kafaları sallanıyor, dişleri sırıtıyordu.

Aineias ile **Sibylle** kısa sayılmayacak bir yolculuktan sonra **Akheron**'un **Kokytos**'la birleştiği yere vardılar. Kıyıda binlerce ölü bekliyordu. Hep bir ağızdan kayıkçı **Kharon**'a kendilerini karşıya geçirmelerini rica ediyorlar, yalvarıyor, sızlanıyorlardı. **Kharon** içlerinden bazılarını kayığına alıyor, bazılarını hiç yalvarmalarına kulak asmadan kıyıda bırakıyordu. Kıyıda kalanlar, öldükleri zaman, ölülerine gereke merasim yapılmayan bahtsızlardı. Bunların, **Hades**'e girmeden önce tam yüz yıl ızdırap çekerek, inleyerek, feryad ederek dolaşıp durmaları gerekiyordu.

Az kalsın **Kharon, Aineias** ile **Sbylle**'yi de kayığına almayacaktı (Şekil: 83).

"Benim kayığıma, ancak ölüler binebilir, siz binemezsiniz, beklemeyin" diye onlara söylendi. Fakat, **Troia**'lı kahramanın elindeki altın dalı görünce, fikrini değiştirdi. Onları karşı kıyıya, **Hades**'e götürmek üzere kayığına aldı. Karşı kıyıda bulunan, üç başlı, yılan kuyruklu azgın köpek **Kerberos**, onları kıyıya yanaştırmak istemedi.

Şekil: 83 — KHARON, AİNEİAS' ile SBYLLE'yi kayığına alıyor.

Fakat **Sibylle**, **Psykhe**'nin yapmış olduğu şeyi yaptı. Üstlerine saldıran **Kerberos**'a çörek vererek onu susturdu. Böylece o **Aineias** ile **Sibylle**'e dokunmadı.

Onlar, ölüler diyarında ilerlemeye devam ettiler. İki ölümlü yürüyerek **Istırap Meydanı**'na varmışlardı. Burası, aşktan nasip alamadıkları için ümitsizliğe kapılan ve dünyada iken kendileri tatlı canlarına kıyan bahtsız aşıkların meydanı idi. Burada tatlı bir hüzün havası esmekte idi. Ağaçların kuytu gölgeliklerinde, ağlayarak dolaşan bu kederli ruhların halinde, ıstırabı hiçe sayan, ağlarken gülen, gülerken ağlayan, bir tuhaflık vardı. Bulundukları yer, hem hoş, hem sıkıcı idi, bu yüzden onların kahkahalarına bazen hıçkırık sesleri, feryadlar, gözyaşları karışıyordu.

Aşıkların mahzun ve üzgün bir halde dolaştıkları bu matem, bu ıstırap meydanında **Aineias**, bahtsız **Dido**'yu gördü. İçi yanarak, ağlayarak hemen onun yanına koştu: "Senin ölümüne, intihar etmene ben mi sebep oldum?" diye ona sürdu. "Yemin ederim ki, istemediğim halde, seni bıraktım, ben bu suçu isteyerek işlemedim, **Zeus**'un buyruğu ile senden ayrıldım."

Dido'nun kederli ruhu, **Troia**'lı kahramana cevap vermek şöyle dursun, yüzüne bile bakmadı. **Kartaca**'nın ünlü kraliçesi, eski aşığının üzgün üzgün söylenmesi karşısında, mermer bir heykel kadar sessiz kaldı. Ağzını açıp tek kelime bile söylemedi. Bu durum karşısında **Aineias** şaşırdı kaldı. İçerden yıkılmış gibiydi, vicdan azabı, aşk onun kalbini yakıyordu. **Dido**'nun ruhunu, bir sürü ölü ruh arasında kaybettiği zaman hâlâ gözlerinden yaşlar akıyordu.

Yas ve keder meydanlarında fazla kalmadılar. Yeniden yollarına devam ettiler. Bir müddet yürüdükten sonra, bir kavşak noktasına geldiler. Burası, bir çok yolların gelip birleştiği bir kavşaktı. En solda bulunan yoldan, iniltiler, haykırışlar, acı acı çığlıklar korkunç feryatlar, dayak sesleri, zincir sesleri geliyordu. **Aineias** burada korkarak irkildi. **Sibylle,** "Korkma" dedi, "elindeki altın dalı, yolun kavşağındaki duvara as." **Aineias** altın dalı duvara astı, artık onların korkmadan daha ilerlere gitmeleri imkan dahiline girmişti. **Sibylle** ona "bu en soldaki yolun sonunda **Rhadamanthys** vardır. O yaşarken kötülük yapmış olan insanların ruhlarını yargılar. Sağdaki yol ise **Elysion**'a, yeraltı cennetine gider. Orada oturanlar, dünyada yaşarken günah işlemeyen, temiz kalpli, iyi kişilerdir. Yurduna ve insanlığa yararlı olmuş, faziletli insanlar şiirleriyle topluma faydalı olmuş büyük şairler, fikirleriyle insanları doğru yola götürmüş feylesoflar; adaleti hakkıyla tatbik etmiş hakimler, vazifelerini kötüye kullanmamış rahipler, hep burada **Elysion**'da toplanmışlardır. **Aineias,** babası **Ankhises**'i bu iyi kişiler arasında bulmakta zorluk çekmedi. Baba, oğlunu görünce anlatılmaaz bir sevinçle onu karşıladı. Onu, hasretle bağrına bastı. Ağlaştılar, öpüştüler. Ölü bir baba ile diri bir oğlunu yeraltında buluşmaları yalnız **Ankhises**'i değil, orada bulunan bütün ruhları hayrete düşürdü. Bir babaya karşı duyulan aşk, **Aineias**'ı çok zor ve tehlikeli yollarda yürütmüş yeraltına, ölüler diyarına sevketmişti.

Şüphesiz onların birbirlerine söyleyecek çok şeyleri vardı. **Ankhises** kahramanı ve faziletli oğlunun koluna girdi onu **Lethe** ırmağının kıyısına götürdü. Suyundan içenleri, kederlerden ıstıraplardan kurtaran, onlara her acıklı olayları unutturan **Lethe**'nin suyundan **Aineias**'a içirdi. **Troia**'lı kahraman, babasına "buraya senden bir şeyler sormağa geldim" dedi. "Senden geleceğimi öğrenmek, ona göre hareket etmek istiyorum."

Ankhises oğluna, "Senin istikbalin çok parlak görünüyor." dedi. "Yeni bir şehir kuracaksın. Bu şehir, zamanla çok büyük bir ülke olacak. Bütün düşmanları yenip arkadaşlarını başarıya ulaştıracaksın ve öldükten sonra yeryüzünde saygıyla anılacaksın."

Ankhises oğluna **İtalya**'da zafere ulaşması için nasıl hareket etmesi gerekeceğini birer birer anlattı. Kendisini bekleyen zorlukları, sıkıntıları da haber verdi. Fakat inat ve cesaretle müşkülleri yeneceğini müjdeledi.

Ayrılma zamanı gelince baba oğul, sevinçle kucaklaştılar. Şimdi ayrılacaklardı, fakat bir müddet sonra onlar, yeraltında çiçekli **Elysion** çayırlarında artık bir daha ayrılmamak üzere birbirlerine kavuşacaklardı.

Aineias ile, yol göstericisi iyi kalpli **Sibylle** yine çok zor ve korkunç yollardan yer yüzüne çıktılar. **Troia**'lı kahraman hemen gidip arkadaşlarını buldu. Ertesi sabah yelken açıp, kendileri için adanmış bir yurt olan **İtalya**'ya vardı ve orada çok çetin savaşlar verdikten sonra, sonunda zafere kavuştu. Böylece **Aineias**' bütün dünyanın efendisi olacak ünlü **ROMA** şehrini kurdu.

SÖZLÜK

Okuyuculara bir kolaylık olsun diye, gerek kitapta adı geçen ve gerekse geçmeyen, tanrılardan ve kahramanlardan başka, Yunan Mitolojisi ile ilgili en ünlü kişilerin, denizlerin, adaların, dağların, ırmakların adları, bu küçük sözlükte sıralanmıştır. Özellikle yurdumuzu ilgilendiren ve birçok eski şehirlere adlarını veren kahramanlar öncelikle alınmıştır. Kitapta, etraflıca anlatılan ve sözlükte kısaca sözü geçen tanrıların ve kahramanların, gerek kitaptaki ve gerekse sözlükteki yerleri, kitabın sonuna konan dizinde gösterilmiştir.

— A —

Abas — **Metanize**'nin oğlu, su içmesiyle alay ettiği için **Demeter**, onu kertenkele yaptı. Kalkanında büyüleyici bir güç varmış.

Abaris — **İskitya**'lı **Apollon** rahibi, tanrı, ona kâhinlik de öğretmişti. Hiç yemek yemeden yaşar. **Apollon**'un attığı altın bir oka biner, dünyayı dolaşırdı.

Abderos — Trakya'da **Nestos** (Karasu) nehrinin Ege'ye döküldüğü yerdeki Abdera kentinin kahramanı.

Abidos — (Abydos) — **Çanakkale** boğazında, Anadolu kıyısında "Maydos"un tam karşısına düşen bir yerde önemli bir şehrin adı. (Bak. 107).

Absyrtos — (Apsyrtos) — **Kolkhi** (Gürcü) kralının oğlu ve **Medea**'nın kardeşi.

Acacallis — (Akakallis) — **Minos**'un kızlarından biri. **Hermes** ve **Apollon**, bu kıza gönül vermişlerdi.

Acamas — (Akamas) — **Théseus** ile **Phedre**'nin oğlu.

Achilles — **Akkilleus.** Latince.

Admetos — Thessalia'da **Phére** şehrinin kralı **Alkestis**'in babası.

Admète — **Eurysthée**'nin kızı.

Adonis — Güzelliği ile meşhur bir delikanlı, bunun hakkında çeşit çeşit rivayetler vardır. Bir rivayete göre, **Paphos** kralı bulunan **Cinyros**'un kızı **Myrrha**, gece karanlığında özbabası ile birleşti... Ve **Adonis** doğdu.

Adrasteia — **Girit** adasında yaşayan bir peri kızı. Bunu, nifak tanrıçası (**Nemesis**) ile karıştırırlar.

Adrasteia — (Bildiğinden şaşmaz), **Nemesis**'e yakın bir kader tanrısı.

Adrastos — **Argos** kralı, (**Adraste**).

Adrogos — **Girit** kralı **Minos**'un oğullarından biri.

Aeakos, Aeakid'ler — (Bak. Aiakos).

Aedon — Bülbül. Bir **Attika** efsanesine göre **Aedon** yahut **Prokne**, Atina kralı **Pandion**'un kızıydı.

Acetes — (**Aietes**) Kafkas dağları ile **Karadeniz** arasındaki bir bölgenin kralı. Sihirbaz **Circe** (Kirke)'nin kardeşi ve güneşin oğlu.

Aegee (**Aige**) — **Ege, Theseus**'un babası ve **Athena** kralı.

Aegeus — (Bak. Aigeus).

Aegina — (**Aigina**) — Irmak Tanrısı **Asopos**'un kızı.

Aegis — (Bak. Aigis).

Aegisthos — (Bak. Aigisthos).

Aegyptos — Aegyptiad'lar. (Bak. Egyptos - Aigyptos).

Aeneas — (Bak. Aineias).

Aeneis — **Vergilüs**'un ünlü destanı Aeneas (Aineias)ın başından geçenler.

Aéolia — Aiolia adası.

Aeolos — (Bak Aiolos).

Aeson (**Aison**) — **Thessalia** kralı **Pelias**'ın kardeşi ve **Jason**'un babası.

Aesculapius — (Bak. Asklepios, 59-60)

Aethra — (Bak. **Aitra**), **Trezene** kralının kızı, **Theseus**'un anası.

Aetna — (Yun. Aitne), Etna yanardağı. **Gigan**'larla yaptığı savaşta **Zeus, Etna** dağını kaldırıp **Typhon** yahut **Enkelados**'un üzerine fırlattı. Şâir filozof **Empedokles**'in de kendini Etna yanardağının ağzına atarak intihar ettiği söylenir.

Aetolia — (Bak. Aitolia).

Agamedes — Ünlü heykeltraş ve mimar, **Delphoi**'deki **Apollon** tapınağını yaptı.

Agamemnon — Yunan krallarının en önemlilerinden biri. **Troia** savaşında, Yunan ordularının başkomutanı.

Agamei — **Eski Anadoluda** bir şehir, **Troia**'nın batı kıyısında, şimdiki (**Yenikale**) civarında idi.

Aganippe — İlham perilerinin yani **Musa**'ların Helikon dağındaki mukaddes kaynağı.

Agapenar — Yunan kahramanlarından biri.

Agathodaimon — (Rumca **Agathos** iyi, **daimos** ise cin, peri anlamına gelen kelimelerden yapılmış). Toprağa bereket, şehirlere bolluk veren, Lütuf Tanrısı.

Agathon — **Atinalı** ünlü bir trajedi yazarı.

Agave (Agarie) — Kral **Kadmos**'un kızı. **Dionysos**'un annesi **Semele**'nin kızkardeşi. **Semele**, hakkında uydurma haberler yaydığı için **Dionysos**'un kinini uyandırmıştı ve bir gece çıldırarak, kendi öz oğlunu parçalamıştı. **Euripides**'in (**Bakkhalar**)ı bu konuda yazılmış en güzel bir trajedidir.

Agaue — (Bak. **Agave, Autonone**).

Agdistis — (**Angisis** de derler.) **Eski Anadolu** tanrıçalarından. Adını (**Sivrihisar**) bölgesindeki **Agdos** dağından almıştır. **Pausanias**'in anlattığına göre, **Zeus** bir rüya görüyor ve tohumu yeryüzüne saçılıyor, bu tohumlardan kendisinde hem erkeklik, hem dişilik vasfı bulunan **Agdistis** yaratılıyor, tanrılar bu tuhaf mahlûku yakalıyorlar. Erkeklik uzvunu kesiyorlar. Kesilen uzvun yerinden bir badem ağacı çıkıyor. **Sangarios** (**Sakarya**) nehrinin kızı, bu ağaçtan bir badem koparıyor, göğsüne koyuyor ve gebe kalarak **Attis**'i dünyaya getiriyor. **Attis**, çok güzel bir delikanlı oluyor. O sırada, erkekliğini kaybettiği cihetle, yalnız kadınlık vasfını muhafaza eden **Agdistis**, bu güzel genci seviyor. Fakat, **Attis**, bir kral kızı ile evleneceği sırada, **Agdistis** düğüne gidiyor ve kıskançlık yüzünden, gelin ile kral ve **Attis**'i deli ediyor. Kral ile **Attis**, kendi elleriyle kendilerini hadım ediyorlar. **Attis**, yarasının tesiriyle ölüyor. Fakat **Zeus**, onun vücudunu çürütmüyor.

Agenor — Finikeliler soyunun atası **İo**'nun torunu **Telephassa** ile evlendi. **Europa** adlı bir kızı ile **Kadmos, Phoeniks, Kiliks** adlarında üç oğlu oldu. **Troia** surları dibinde öldürülen **Theano** ile **Antenor**'un oğlunun adı da **Agenor**'dur. Bazı mitologlar, **Agenor**'un **Poseidon** ile adını kuzey Afrika'da **Libya**'ya veren **Lybye** adında bir perinin oğlu olduğunu söylerler.

Aglaia (Aglea), — Üç **Kharit**'lerden biri.

Aglaures (Agraulos) — **Kekrops**'un kızı.

Agon — Belirli zamanlarda, dini törenlerle spor ve edebiyat müsabakalarına verilen ad. Ve bu oyunları koruyan ruh. Bu oyunların en meşhurları **Olympio, Pythia, Nemeia Agonları** idi.

Agron — **Kos** (İstanköy) adasında, **Byssa** ve **Meropis** adlarındaki iki kızkardeşle beraber yaşayan bir delikanlı. Bu üç kardeş toprak tanrıçasından başka hiçbir tanrıya saygı göstermedikleri için ceza olarak kuş şekline sokuldular. **Meropis** baykuş oldu, **Byssa** martı oldu, **Agron** ise yağmur kuşuna çevrildi. Bu üç kardeşin babaları olan **Eumelos** ise bir kargaya çevrildi.

Agyieus — Yolların, sokakların, meydanların tanrısı olarak **Apollon**'a verilen adlardan biri.

Aia (yahut **Aea**) — Eski devirlerde birçok şehir ve adalara verilen ad. **Kirke**'nin adası.

Aiakos — **Zeus** ile **Aigina**'nin oğlu ve **Telamon**'un babası. İyi kalpli ve adaletsever olduğundan öldükten sonra yeraltı ülkesinin yargıcı oldu. **Minos** ve **Rhadamantys** onun yargıç arkadaşları idi.

Aiaks (Aiax) — **Aias**'ın latince adı.

Aias — (Lâtincesi: **Ajax**). **Troia** savaşına karışmış iki kahramanın adı: I — **Aias, Salamis** kralı **Telamon**'un oğlu. **İlias**'ta **Akhilleus**'dan sonra en yiğit, güzel bir kahraman olarak anılır. II — **Aias: Lokris**'li oğlu kırk gemi ile **Troia**'ya gitti. Çok hızlı koşardı.

Aides — (Bak. Aidoneus).

Aidoneus — Yeraltı dünyasının tanrısı **Hades**'in bir adı. (Bak. 146).

Aigae — Ege denizi.

Aigeus (Lât. Eegeus, Fr. Egee) — Atina kralı **Theseus**'un babası. **Theseus Minotauros**'a karşı kazandığı zaferden dönerken, gemisine zafer işareti olan beyaz yelken çekmediği için, babası oğlunun yenildiğini zannederek kendisini denize attı, intihar etti. O günden beri bu denize **Ege** denizi dendi.

Aigina (Lât. Aegina) — Ada.

Aigipan (Lât. Ageis) — (Bak. Aigis).

Aigis — Keçi derisi anlamına gelen bu kelime genel olarak **Zeus**'un kalkanına verilen addır. **Zeus** bu kalkanı **Athena**'ya bağışladı.

Aigisthos — (Fr. **Egisthe** - İng. **Aigisthus**) Kral **Thyestes**'in kendi öz kızı **Pelopia**'dan kazandığı oğlu. Baba ile kızı arasındaki bu iğrenç sevginin meyvası olan bu çocuk, halkın ayıplamasından utanıldığı için doğunca ormana bırakılmıştı. Çobanlar, keçi sütü ile bunu beslediler. Sonradan amcası **Atreus**'u öldüren ve **Trobia** savaşına giden (**Agamemnon**)un karısını ayartan, bu bahtsız delikanlı, **Agamemnon**'u da öldürdü. Fakat kendisi de **Orestes** tarafından öldürüldü. Birçok şairler, bu acıklı olaylardan ilham alarak eserler yazdılar. Bunlar arasında **Aishylos** vardır. (Bak, 331).

Aigle — **Heliades**'lerden, yani, **Phaeton**'un kızkardeşlerinden birinin adı. Öbürlerinin adları şöyledir: **Phaethusa, Lampetié.** Bir söylentiye göre; bir gün **Helios**'un oğlu **Phaeton,** güneşin arabasını, bir tek gün için sürmeyi babasından rica etti. **Helios** razı oldu. Fakat **Phaeton** ateşli atları tutamayıp gökyüzü yolculuğunda, dünyanın çok yakınına sokulduğundan büyük bir felaket oldu: Dağlar tutuştu. **Libya** kuruyup çöl oldu. **Habeşliler,** yanıp karardılar. **Nil** nehri kaynaklarını gizledi. Bunun üzerine **Zeus** bir yıldırımla **Phaeton**'u vurup öldürdü. **Phaeton** alevler içinde yanarak **Eridanos** nehrine düştü. Kızkardeşleri **Aigle, Phaetusa, Lampetie, Phaeton** için çok ağladılar. Gözyaşları donup kehribar, kendileri de birer kavak ağacı oldular. (Bu konunun ayrı bir şekilde ifadesini sahife 58'de bulup okuyunuz.)

Aineias (Aeneas) — Kral **Ankhises** ile Aphrodite'nin oğlu, **Troia** kahramanlarından biri **Aineias, Lâtin** şairi **Vergilius**'un şaheserinin konusu oldu ve bu Anadolulu prens, Roma'nın milli kahramanı ve imparator **Augustus**'un atası sayıldı. **Aineias,** zaptedilen ve yakılan **Troia** şehrinden, hasta babasını sırtında taşıyarak önce **İda** (Kazdağı)nda gizlendi. Uzun ve dolambaçlı yollardan **Kartaca**'ya, oradan da **İtalya**'ya geldi. Orada yeni bir vatan kurdu.

Aiolos — (Fr. **Eoel** - İng. **Aeolos**). Rüzgârların tanrısına verilen ad. Bunu, bazıları **Zeus**'un, bazıları **Hippotes** ile **Menalippe**'nin oğlu sayarlar.

Aisa — Kader tanrısı **Moira**'nın başka bir adı.

Aison — (Aeson) **Iolkos** şehrinin kralı. **Pelias**'ın ağabeyi, **Iason**'un babası. (Bak. 213).

Aisyetes — Adı **Ilias**'da geçen Troia'lı .

Aithalides — **Hermes**'in oğlu, **Arganaut**'lar seferine haberci olarak katılmıştı. Efsaneye göre babası ona, öldükten sonra mezarda bile her şeyi hatırlayacak bir hafıza vermişti. **Pythagoras**, kendi vücuduna **Aithalides**'in ruhunun girdiğine inanırdı.

Aither — Hava.

Aithiopia — Habeşistan.

Aithra — Kral **Pitteheus**'un kızı, **Theseus**'un anası. **Aithra, Dioskur**'lar tarafından kaçırılmış, köle olarak **Helena**'ya verilmişti. **Helena** ile **Troia**'ya gelen **Athira, Troia**'nın düşmesi üzerine torunları tarafından kurtarıldı.

Akaman — **Alkmanion** ile **Kallirhoe**'nin oğlu.

Aitolia (yahut **Aetolia**) — **Yunanistan**'da **Korinthos** körfezinin kuzeyine düşen bir bölgeye eskiden verilen ad. Batısında akan **Akheloos** ırmağı ile **Akarnaia**'dan ayrılmakta idi.

Akakallis — Girit Kralı Minos'un kızı. Deione adı ile çağırılırdı.

Akarnania — **İthaka** ile **Leukas**'ın karşısına düşen batı Yunanistan kıyıları, doğuda **Akheloos** ırmağıyla **Aitolia**'dan ayrılır.

Akastos — Pelias'ın oğlu Medeia'nın kardeşi.

Akhaeus (yahut **Akheus**) — **Ion**'un kardeşi, **Hellen**, yeğeni. **Akhai**'lilerin babası sayılmaktadır.

Akhaion — Eski Anadolu'da, **Troia** bölgesinde ve bugünkü **Çandarlı** körfezinde bulunan, iki eski liman adı.

Akharaka — Eski Anadolu'da, **Karia** bölgesinde kutsal yerin adı. İçinden kükürtlü gazlar çıkan bu yer, Cehennemin kapısı sayılırdı. Hastalar tedavi için buraya gelirlerdi.

Akhates — **Aineias**'ın sadık dostu. **Troia**'dan kaçarken onu yalnız bırakmadı. "**Fidus Akhates**" deyimi sadık dost anlamına atasözü olmuştur.

Akheles (**Akeles**) — **Herakles** ile **Omphale**'nin oğullarından biri.

Akheloos — Yunanistan'da **Epir** bölgesinde akan bir nehrin adı. **Okeanos** ile **Tethys**'in üç bin oğlunun en büyüğü. (Bak. **Herakles**.)

Akheron — Cehennem ırmağı. **Akherus** bataklığından çıkan ve **Ionia** (Yunan) denizine dökülen katranlı bir nehir. (Acılar ırmağı)

Akherusia — Cehenneme giden yolun ağzı sanılan, göllere, uçurumlara, büyük mağaralara verilen ad. **Zonguldak Ereğlisi'nde** (**Heraklia**) (Bababurnu)nda, Cehenneme giden bir yoldu. 1838 de keşfedilen bu inden, **Herakles, Kerberos**'u çalmak için Cehenneme inmişti.

Akheus — **Poseidon** ile **Larides**'nin oğlu, **Pelasgos** ile **Phtius**'un kardeşi. Basitliği ile ün kazanmıştı. Bir gün yastık yerine kullandığı ve başının altına koyduğu toprak bir güveci, sert bulduğundan, başının rahat etmesi için, içine saman doldurmuştu.

Akhilleus — (Achilles).

Homeros'un **Ilias**'i ile başka epopelerde adı geçen ünlü Yunan kahramanı **Peleus** ile **Tethys**'in oğlu idi. Tanrılar soyundan olan annesi, onu ölümsüz kılmak istedi, doğunca tılsımlı bir ateşe tuttu, fakat kocası **Peleus**'un ansızın gelmesi üzerine işi yarıda kaldı. **Akhilleus**'un kaderinde iki hayattan biri vardı: Ya kısa, fakat şan ve şeref dolu bir hayat, yahut uzun, fakat silik sönük bir yaşama. Bir rivayete göre: annesi onu (yaralanmaz) bir hale koymak için, topuğundan tutarak (**Styks**) ırmağına daldırdı. Bu sebepten kahramanın,

suya batmamış olan topuğundan başka, hiçbir yerine ok işlemez, kılıç kesmezdi. Onu **Kentor Khiron** terbiye etti. Khiron ona ok atmasını, yara tedavisini öğretti. Onu cesur, atılgan bir kahraman yapmak için, arslan iliği ile besledi. Bu yüzden o, altı yaşına basınca, arslanları öldürmeye, koşan geyikleri yakalamaya başladı. **Homeros**'a göre o, Yunanlıların en büyük kahramanıdır.

Akhiroe — (**Akhirroe**): **Ares**'in torunu olan güzel bir kızın adı.

Akhlys — Karanlıklar tanrıçası, zaten **Aklus** Rumca karanlık manasına gelir. **Hesidos**'a göre **Akhlys**, felaket ve ümitsizlik tanrıçasıdır.

Akıs (Acıs - Asis) — **Faunus** ile **Nympha Symaethis**'in oğlu olan **Akis**, çok güzel bir çobandı, **Galateia**, **Kyklops Polyphemos**'a yüz vermeyip de bu güzel çobana gönül verince **Polyphemos** ona düşman kesildi. Fakat **Akis** ırmak oldu canını kurtardı.

Akmonia — **Eski Anadolu'da Phtygia** bölgesinde bir şehir adı. Harabeleri, **Kütahya** ile **Uşak** arasında, **Akkaya** deresi üzerindedir.

Akontios — **Keos** adasında bulunan fakir, güzel bir delikanlının adıdır. **Kydippe** adında zengin bir **Atinalı** kadın görerek delicesine aşık olmuştu. O, bir elmanın üzerine şu sözleri yazarak, kadının ayakları altına yuvarlamıştı: "Ey güzel kadın!... **Artemis** üzerine yemin ederim ki, senden başkasına gönül vermeyeceğim." Bu hile ile zengin kadın, fakir delikanlıyı sevdi ve onunla evlendi.

Akrepheus — Apollon'un oğlu. **Boiotia**'da, **Akrephia** şehrine kendi adını vermişti.

Akragos — **Zeus** ile **Okeanos**'un kızlarından **Astepore**'nin oğlu.

Akropolis — (Yunanca, **Akros**, yüksek; **Polis**, şehir demektir): Umumiyetle Eski Yunan şehirlerinin kaleleri bulunan yüksek mahallerine bu isim verilirdi. Bu kaleler, bütün şehre hakim yüksek tepeler ve kayalıklar üzerinde kurulurdu. **Atina** şehrinin **Akropolis**'i çok meşhurdu. Bugün **Atina Akropolis**'i Yunan dehasını isbat eden ve zamanın tahribatından kurtulabilen güzel eserlerle dolu bir müzedir.

Akteon — (**Aktaion, Aktaeon**) — **Aristeos** ile **Kadmos**'un kızı **Autonoe**'nin oğlu, meşhur avcı **Artemis**'in çıplak gördüğü için geyiğe çevrildi. (Bak. 68)

Aktor — **Poseidon**'un oğlu, — **Herakles**'in arkadaşlarından birinin adı da **Aktor** idi.

Akuilon — **Eos** ile **Ailos** (**Eole**)un oğlu, yaşlı bir adam şeklinde tasavvur edilir. Bu ihtiyarın saçları hep beyazdır. Yılandan bir kuyruğu vardır.

Akus — **Hephaistos** ile Letafet tanrıçalarının en genci, **Agaia**'nın oğlu.

Alabanda — **Eski Anadolu'da Karia** bölgesinde **Çine suyu** (**Marsias**) üstünde kurulmuş eski bir şehir.

Alala — **Pindaros**'a göre savaşın kızı. Kişileştirilmiş savaş.

Alalkomenes — **Boiotia**'da bir şehrin adı. Tanrıça **Athena**'nın sütannesinin babası bu şehre kendi adını vermişti.

Alalkomenis — **Thebai** kralı **Ogyges** ile **Thebe**'nin kızı. **Telksine** ve **Aulis**'in kızkardeşi. Üç kızkardeş Tanrıça **Athena**'ya süt anne oldular.

Alba Longa (**Albano**) — **Aineas**'un oğlu **Askanios**'un kurduğu krallık. **İtalya**'da eski bir şehir adı.

Albion — **Poseidon**'un oğlu olan müthiş bir dev. Kardeşi **Bergion** ile beraber **Herakles**'e kafa tutmuşlardı. **Herakles**, bunları mağlup edemeyince **Zeus** onların başına taş yağdırdı.

Albunea — (**Albuna** - **Albula**): Bir peri

kızının adı, buna **Tibur** yöresinde, bir orman, bir mağara ve bir çeşme ayırmışlardı.

Alekto — **Uranos** kanından yaratılmış olan **Eriny**'lerden biri. Öç tanrıları olan **Eriny**'lerin adları şöyledir. **Alekto** (Barışmaz öfke), **Tisiphone** (kan gütme) **Megaira** (nazar değdiren kıskançlık)

Aleksandros — Kahraman **Paris**'in bir lakabı.

Alektryoman — **Eia** — Eski Yunanlıların horozlardan faydalanarak fal bakmalarına verilen ad.

Alektryon — Yunanca horoz demektir. Vaktiyle **Ares**'in hizmetçisi olan güzel bir delikanlı. Sonradan horoza çevrildi.

Aletides — Kral **İkaros**'un kızı **Erigone** şerefine **Atina**'da yapılan bayramlara verilen ad.

Algos — (Kötülük) mecazi tanrılardan.

Alkaios — **Perseus**'un üç oğlundan biri. Öbürleri şunlardır: **Elektryon, Sthenelos.**

Alkaius (Alcee) — **Midilli**'de yaşamış ünlü Yunan şairi, şiirlerinde aristokratları eleştirdi.

Alkamenos — Eski Yunan heykeltraşlarından biri.

Alkandros — Tanrıların gözüne girmiş ünlü bir kahin.

Alkathoos — **Pelops** ile **Hippodamie**'nin oğlu. Kendi kayın babası olan **Megara** kralı, **Megareus**'den sonra kral oldu. **Megara** şehrinin duvarları yapılırken **Apollon** ona yardım etti. **Apollon,** kral **Alkathos**'a ırgatlık ederken o günden sonra bu kaya, rüzgârlar estiği zaman güzel sesler çıkarmaktadır.

Alkestis (Alceste) — **Pelias** ile **Anaksibia**'nın kızı ve kral **Admetos**'un karısı.

Alkides — **Herakles**'in soyadı.

Alkimake — "Savaşta güçlü olan" anlamına gelen bu kelime zeka tanrıçasının bir lakabıdır.

Alkimedon — **Troia** surlarına merdiven dayayan tahraman. **Laerkeus**'un oğlu. **Akhilleus**'un adamlarından biri. **Dionysos**'un, yunus balığına çevirdiği bir kahramanın adı da **Alkimedon** idi.

Alkinoe — **Korinthos** kralı **Polybos**'un kızı ve **Amphilokos**'un karısı. Bir örücü kadını, ücretini vermeden savdığından ötürü, örücülerin hamisi olan **Athena, Alkinoe**'yi cezalandırdı. O, deli gibi birisini sevdi, sonra utancından intihar etti.

Alkinoos — **Korfo** adasının eski adı olan **Scheria,** adasında yaşayan **Phaiak**'lar kralı. Son bir fırtınaya tutulan **Odysseus**'u dostça karşılamıştı. **Jason** ile kaçan **Medea**'yı da o korumuştu.

Alkithoe — **Minyas**'ın kızı. **Leukippe** ile **Arsippe**'nin kızkardeşi, Şarap tanrısı adına yapılan ayinlere katılmadıklarından bu üçü çıldırdılar. Şarap tanrısı bunların karşısına bazan azgın bir boğa, bazan arslan, bazan da bir panter şekline girerek çıktı. Tanrı **Artemis,** bunlara acıdı. Bunları birer yarasaya çevirdi.

Alkmaion — (Bak. **Alkmeon**) **Epigon**'ların başı.

Alkmanos — Lydia'lı eski bir şair. Milattan yedi asır önce yaşamış.

Alkmene — **Mykena** kralının kızı. Kral **Amphitriyon**'un karısı. **Herakles**'in anası.

Alkmeon — (Alkmaion) — **Amphiaros** ile **Eriphyle**'nin oğlu. Babasını, **Thebai** şehrine karşı yapılan yedi şefler muharebelerine sürükleyerek ölümüne sebep olduğu için **Alkmeon** annesini öldürdü.

Alkon — **Herakles**'in arkadaşlarından, ok atmda çok usta bir yiğit. Bir gün azgın bir yılan, **Alkon**'un oğlunun vü-

cuduna sarılmıştı. Usta okçu, okunu, o kadar mahirane atmıştı ki, oğluna zarar vermeden yılanı öldürmüştü. (Oğlunun başında elmayı vuran **Guillaum Tell** gibi).

Alkyon — Efsanevi bir kuş. Yuvasını denizde, dalgalar üstünde yapar, Yumurtlar, kuluçkaya yatar, yavru çıkarırmış. Bütün bunlar on beş günde olurmuş. (Bak. **Alkyone**).

Alkyone (Halkyone) — Rüzgârların tanrısı (**Ailos – Eole**) nin kızı ve **Keyk**'ın karısı. **Ovdius** ve **Virgilius**'a göre **Keyk**, bir deniz kazasında boğulunca karısı **Halkyone**, kocasının yokluğuna dayanamadı. O da kendisini kaldırdı, denize attı. **Tethys**, birbirine bağlı olan bu eşlere acıdı, onları **Halkiyon** adı verilen bir çift deniz kuşuna çevirdi (Bak. 231).

Alma — Besleyen ve hayat veren anlamına gelen bu kelime ile Romalılar, **Ceres** (Demeter), **Venüs** (Aphrodite) gibi tanrıçaları kastederlerdi.

Aloeus — (**Gök**) ile (**yer**) in oğlu olan bir **Titan**'ın adı. Bu ünlü Titan **İphimedia** adında güzel bir kadınla evlenmişti. Fakat **Poseidon**, bu kadını sevmiş ve ondan **Otos** ve **Ephialtes** adında iki çocuğu oldu. Bunlara **Aloadlar** derler. (Bak. Aload'lar).

Aload'lar — **Poseidon** ile **İphimedia**'nın ikiz çocuklarına verilen ad. Bunlar **Ares**'i bile aylarca esir tutacak kadar kuvvetli yiğitlerdi. **Ossa** dağını **Olympos** dağına, **Pelion** dağını da **Ossa** üzerine koyarak gökyüzüne saldırmak istediler. Fakat **Apollon**, her ikisini de öldürdü. İkiz kardeşlerin adları şöyledir: **Ephialtes** ve **Otos** (Bak. 242).

Alope — **Korkyon**'un kızı. **Poseidon**'dan **Hippothous** adında bir oğlu olmuştu.

Alpheios — **Peloponnesos**'de akan ve **Arkadia** ve **Elis** bölgelerini suladıktan sonra **Olympia** şehri harabelerinden **Yunan** denizine dökülen bir nehrin eski adı. (Bugün bu nehre **Rufiye** derler) Rivayete göre **Alpherios**, avcılık yapan yakışıklı bir delikanlı idi. Günün birinde **Arethusa** adında bir peri kızına aşık oldu. Gece gündüz onu takip etmeye başladı. **Artemis**, peri kızını, bu vurgun avcının takibinden kurtarmak için onu **Sicilya** yakınlarındaki **Ortygia** adasında bir çeşmeye çevirdi. Peri kızının aşkından yanan, yakılan avcıya da acıdı onu da sularını **Yunan** denizine döken bir nehre çevirdi. **Arethusa**'ya aşık olan **Alpheios**, sularını denize döküyor, fakat orada, dağılıp kaybolmuyordu. (Bak. 244).

Alphesibea — **Arkadia** kralı **Phegeus**'un kızı. Bu prenses annesi **Eriphyle**'yi öldüren **Alkmeon** ile evlenmişti.

Alphesibia — **Diyonysos**'un aşık olduğu **Asyalı** bir peri kızı. Şarap tanrısı bir kaplan şekline girerek, güzel periyi korkutmuş, bu şeklide elde etmişti.

Alpos — **Sicilya**'da yaşayan korkunç bir dev. Birçok kolu vardı. Saçları yüz tane zehirli yılandan ibaretti. Yolcuları pusuya düşürür, kayalar altında ezer, sonra yerdi. **Diyonysos**, bu korkunç devi öldürdü.

Althaia — **Meleagros**'un annesi. Bunun erkek kardeşlerine **Thestiad**'lar adı verilir. Onlar **Pleuron** kralı **Thestios**'un oğulları idi.

Althala — **Kalydon** kralı **Peneus**'un karısı ve ömrü bir odun parçasının yanıp kül olmasına bağlı bulunan **Meleagros**'un annesi (Bak. 72).

Althemenos — **Girid** kralı **Kreteus**'un oğlu. Bu bahtsız prens, kaderin bir cilvesi olarak yanlışlıkla babasını öldürdü. Sonra yer tarafından yutuldu.

Altis — **Olympia** şehri civarında **Zeus**'a tahsis edilmiş kutsal bir orman. Meşhur heykeltraş, **Phidias**'ın atölyesi bu ormanın içinde idi.

Amaltheia — **Zeus**'un süt annesi olan keçi. Onun **Girit** kralının **Melissus**'un kızı olduğunu söyleyenler olduğu gibi, bir peri kızı sayanlar da vardır.

Amarvalia — Eski **Roma**'da 29 Mayıs'ta Harp tanrısının hiddetini yatıştırmak, bol mahsul vermesi için toprak tanrısını sevindirmek için yapılan bayram.

Amata — Kral **Latinus**'un karısı **Lavinia**'nın annesi. Kızının **Ene** ile evlenmesine üzülerek intihar etti.

Amathus — **Herakles**'in oğlu, **Kıbrıs** adasında bir şehre adını vermişti.

Amazonlar — Eski **Anadolu**'nun kuzey doğusunda Karadeniz kıyısına çok yakın bir yerde yaşayan ve müthiş savaşçı olan kadınlara verilen ad. Aralarında hiç erkek bulunmayan bu kadınlar, müstakil bir devlet kurmuşlar, **Thermodon** (Terme çayı) kıyısında **Themiskyra** şehrinde bir kraliçenin idaresi altında yaşıyorlardı. Bunlar harp tanrıçası **Ares**'e taparlardı. İyi ok atabilmek için sağ memelerini keserlerdi. (Amazon kelimesi **Yunanca**, '"Memesizler" demekmiş.)

Amazonlar, komşuları olan **Gargaros**'ları senede bir defa ziyaret ederler, onlardan döl alırlardı. Doğurdukları çocukların yalnız kız olanlarını yanlarında alıkorlar, erkek çocukları babalarının yurtlarına gönderirlerdi... **Herakles** ve **Theseus** bunlarla savaşmışlardı.

Ambarvalia — **Roma**'da **Mars** şerefine yapılan tören.

Ambrosia — **Olympos** tanrılarının yiyeceği baldan dokuz defa daha tatlı, kokusu çok lâtif idi, bu gıdadan tadanlar artık ölüm bilmiyorlardı.

Amentes — **Hades**'in lakabı.

Ammon — **Kıbrıs**'ın kralı **Kynyros**'un oğlu, **Myrrha**'nın kocası. Rivayete göre **Adonis**'i, **Ammon**'un karısı doğurdu. **Ammon, Adonis** ile birlikte **Mısır**'a gitti.

Amnon — Güneşin sembolü. Yunanlılar bir Mısır tanrısı olan Amnon'u, **Zeus**'un sembolü sandılar, ona (**Zeus Amnon**) dediler.

Amoniak — **Amnon**, baş tanrı **Zeus**'un lakabı idi. Bizim amonyak dediğimiz gazın, vaktiyle **Libya**'da **Zeus Amnon** tapınağının civarında etrafa yayıldığı için bu gaza Amonyak adı verilmişti.

Amor — yahut **Küpidon** — **Aphrodite**'nin oğlu **Eros**'un latince adı.

Ampelos — Üzüm kütüğü, asma demektir. Şarap tanrısının sevdiği bir delikanlının adı. Bir **Satyros** ile bir peri kızının oğlu. Bir asmadan üzüm salkımı koparırken düştü, öldü. **Dionysos** sevdiği genci bir yıldız burcuna çevirdi.

Amphiaros — **Zeus** ve **Apollon** tarafından korunan bir kahin. **Oikles** ile **Hypermestra**'nın oğlu. **Argonautlar** seferine katıldı. **Thebai** şehri savaşına da sürüklendi. **Periklymenus** ile yaptığı çetin bir mücadelede sıkışan **Amphiaraos**'u **Zeus** atlarıyla beraber yeraltına kaçırdı. Bu mahalde kahraman namına müzikli festivaller yapılırdı.

Amphikttyon — **Deukalion** ile **Pyrrha**'nın oğlu. Yunanlılar, **Amphiksiyony** denilen ve bir nevi dini konfederasyonları, bunun kurduğunu söylerler.

Amphilokhos — **Amphiaraos** ile **Eriphyle**'nin oğlu. O da babası gibi bir kahin idi. Troia savaşına katıldı. **Troia** dönüşünde kahin **Mopsus** ile beraber **Kilikya**'da bugünkü Seyhan bölgesinde **Mallos**, şehrini kurdu.

Amphion — **Zeus** ile **Antiope**'nin oğlu **Niobe**'nin kocası. **Zethos**'ün kardeşi.

Amphissus — **Apollon** ile **Dryoge**'nin oğlu. Çok kuvvetli idi. **Oeta** dağı üstünde bir şehir kurdu.

Amphitrite — Denizler tanrısı **Poseidon**'un karısı. **Nereos** ile **Doris**'in kızı.

Amphitrion (**Amphitryon**) — **Tirynthe** kralı **Alkaios**'un oğlu. **Alkmene**'nin kocası. **Alkmene, Zeus**'den gebe kalarak **Herakles**'i doğurdu.

Amphitriyonidler — **Herakles**'in soyundan gelenlere bu ad verilir.

Amulius — **Albe** adasının efsanevi kralı ve **Prokas**'ın oğlu.

Amyklai (Lât. Amyklae) — **Apollon** tapınağının bulunduğu, eski bir şehir. Bu şehirde, **Apollon** bir yarışta disk atarken kaza ile sevgilisi **Hyakintshos**'u öldürmüştü. Ölünün, yere akan kanından fışkıran koyu renkli uğursuz çiçeğe yani sümbüle **Yunanlılar** o güzel delikanlının adını vermişlerdir. (Bak 57).

Amykles — Eski **Yunanistan**'da bir şehrin adı.

Amyklos — **Apollon**'un isteyerek vurup öldürdüğü ve sonra sümbül çiçeğine dönüştürdüğü güzel delikanlı, **Hyakinthos**'un babası ve **Amikles**' şehrinin kralı.

Amykos — **Poseidon**'un oğlu. Eski Anadolu'da **Bithynia** bölgesinde yaşayan **Bebryk**'ların kralı. Vahşi tabiatlı idi. Boks ile yumruk atarken ele giyilen kurşunlu eldiveni o icat etti. Ülkesinin sahillerine gelen yabancıları, yumrukla vurup öldürüyordu. **Argonaut**'lar, onun memleketine geldikleri zaman **Amykos**' ile karşılaştılar. **Pollüks** yahut **Polydeukes** onunla yumruklaştı ve onu yendi.

Amymone — **Donaos**'un elli kızından birinin adı. Bir gün **Amymone** kırda, su aramaya çıkmış, yorulmuş, uyumuştu. Çapkın Satyr onu gördü, zorla elde etmek istedi. Kız, acı acı bağırdı. Deniz tanrısı onun yardımına koştu. Onu kurtardı. Fakat ona aşık oldu. Sevgilisi için **Leme** suyunu fışkırttı. Onların sevişmeleri neticesinde **Nauplios**' adındaki yiğit doğdu.

Anaksarete — **Kıbrıs**'lı çok güzel fakat duygusuz, kalpsiz bir kız. **İphis** adlı bir delikanlı, bu kıza delice aşık olmuş, fakat **Anaksarte** tarafından sevilmediğinden dayanamamış, kendini kızın penceresi önünde asmıştı. Kız, bu hadiseden hiç üzülmemiş, cenaze merasimini pencereden duygusuzlukla seyretmişti. Bütün şehir halkı bahtsız **İphis** için ağlarken, hiç teessür duymayan bu kalpsiz kıza **Aphrodite** kızmış, onu taştan bir heykele çevirmişti.

Anadyomene — **Aphrodite**'nin lakabı. **Anadyomene** kelimesinin anlamı "su yüzüne çıkan" demekmiş. Bundan başka **Aphrodite**'ye, ilk defa **Kypros** yani **Kıbrıs** adasında karaya ayak bastığı için, **Kıbrıslı** manasına gelen **Kypris** lâkabını takmışlardır.

Ananke — (**Zarûret**) — İnsan şeklinde tahayyül edilen bir kader tanrısı.

Anchises — (Bak. Ankhises)

Ancilia — **Roma**'nın ikinci kralı **Numa** zamanında, gökten yere düşen efsanevi bir kalkan. **Roma**'nın kaderinin ona bağlı olduğuna inanılır, on iki rahip tarafından muhafaza edilirdi.

Androgeos — **Girit** kralı **Minos**'un oğlu. Güzel bir delikanlı idi. Bir zaferden dönerken pusuya düşürülüp, öldürülmüştü. Babası **Minos,** oğlunun ölümü haberini; bir bayram töreni yapılırken duymuş, başından tacını atmış, matem elbisesi giymişti.

Androklos — **Ephes** şehrinin kurucularından. Rivayete göre, bir gün ormanda yemek için balık kızartılıyordu. Balık sıçradı, ormana düştü; orman yandı. Ormandan bir domuz çıktı. **Androklos,** onu öldürdü. Tanrıların işareti ile o yerde **Ephes** şehrini kurdu.

Andromakhe — **Hektor**'un karısı ve bugünkü **Edremit** civarında bulunan **Thebae Campus** bölgesinin prensi **Eetion**'un kızı idi. Bu kızın babasını ve yedi kardeşini, **Akhilleus, Edremit** civarında ele geçirdiği zaman öldürmüştü. Yüksek bir fiyatla satın alınan annesini de sonradan kesmişlerdi. **Andromakhe**'nin, **Troia** prensi **Hektor**'dan olan oğlunun da Yunanlılar tarafından öldürüldüğünü görmesi, bahtsızlığını büsbütün artırmıştı. Kahraman kocası da savaşta can vermişti. **Troia**'ya giren azgın Yunanlılar, bu Asya şehrini yakıp yıktıkları ve sağ kalanları da esir olarak götürdükleri zaman, bahtsız **Andomakhe**, **Akhilleus**'un oğlu, **Neoptolemos**'un hissesine düşmüştü. Babasının ve kocasının, yedi kardeşinin katili olan birisinin oğluna getres olmak ne kadar acıdır. Tragedya yazarları, bu zavallı kadının hayatını eserlerinde canlandırmışlardır.

Andromeda — Kral **Kepheus** ile **Kassiope**'nin kızı.

Anios — **Delos**'da hüküm süren **Apollon**'un oğlu.

Ankhises — **Troia** kahramanlarından biri. **Kapsy** ile **Themiste**'nin oğlu. İda dağında (**Kazdağı**), sürüsünü otlatırken **Aphrodite** bu güzel çobana aşık oldu ve **Firigia** kralının kızı kılığına girerek geldi, **Ankhises**'le sevişti. Sonra kendisinin tanrıça olduğunu itiraf etti ve çobandan hamile kaldığını da haber verdi. Fakat bu sırrı kimseye söylememesini sıkıca tembih etti. **Zeus** duyarsa, doğacak çocuğu öldürebilirdi. **Aphrodite**'nin, **Ankhises**'den hamile kalarak doğurduğu çocuğun adı **Aeneas** (Enee) idi.

Ankhores — **Phirigia** kralı **Midas**'ın oğlu. Bir uçuruma düşerek can verdi.

Anna Perenna — **Roma**'da 15 martta yapılan bahar bayramı. Toprak tanrıçası şerefine kim fazla şarap içerse, içtiği kadeh sayısınca tanrıçanın, ona ömür seneleri bağışladığına inanılırdı.

Antaios (Anteos) — **Poseidon** ile **Gaia** (yer)nin oğlu, **Libyalı** dev. (Bak. 135)

Anteia — **Tiryns** kralı **Proitos**'un karısı.

Antenor — **Troia** kralı **Priam**'ın arkadaşı, Yunanlılarla gizlice anlaşmış olup **Troia**'ya ihanet ettiği söylenir.

Antheos — **Bodrum**'lu bir delikanlı. Kral soyundan olan bu delikanlı **Biletos** tiranının yanıda rehin olarak kalıyordu. Tiranın karısı buna gönül vermişti, ondan karşılık görmeyince delikanlıyı hile ile öldürdü.

Anteia — **Stheneboia**'nın başka adı.

Anteros — **Aphrodite**'nin **Ares**'den olan oğlu. **Eros**'un kardeşi. **Anteros** "seveni bahtlı eden, karşılıklı sevgi" anlamına gelir.

Antigone — **Oidipus**'un kızı.

Antiklea — **Diokles** ya da **Autolykok**'un kızı, **Odysseus**'un anası. **Antiklea,** oğlunun öldüğünü sanarak, ümitsizliğe kapılmış, kendini asmıştı. Söylendiğine göre, **Antiklea, Laertes**'le evlenmek üzere iken **Sisyphos** tarafından kaçırılmıştı. Sonra çok güzel olduğu için herşeye rağmen **Laertes** onunla evlendi. Bu sebeple **Odysseus**'un asıl babasının **Sisyphos** olduğuna inananlar var.

Antiklos — Tahta atın içine saklanan bir kahraman. Bağırmak isteyince **Troia**'lılar duymasın diye, **Odysseus** tarafından boğazı sıkılarak öldürüldü.

Antilokos — **Nestor** ile **Eurydike**'nin oğlu. **Hektor** tarafından öldürüldü. **Troia** savaşında **Paris** tarafından öldürülen bir **Antilokos** daha vardır ki o, **Herakles**'in oğludur.

Antinoe — **Kepheos**'un veya **Polias**'ın kızı.

Antinoos — **Penelope**'ye talip olanlardan biri. Ziyafet masasında Ody-

sseus onu öldürdü. Bir **Antinoos** daha vardır ki **Anadolumuzun İzmit** bölgesinde **Bithynia**'da yaşamış, güzelliği ile imparator **Adrien**'i büyülemiştir. Bu güzel delikanlı bir nehirde boğulunca **Adrien** çok ağladı. Onu tanrılaştırdı. Adına bir tapınak yaptırdı, oraya rahipler tayin etti.

Antiope — **Amazon Hippolyte**'nin kızkardeşi, hem de **Hippolyte**'nin başka adı.

Antiope — **Zeus** tarafından sevilen güzel kız. **Nikteos**'un kızı.

Antiope — Amazonlardan çok güzel bir kadın, **Theseos**'un karısı oldu.

Anios — **Delos**'de hüküm süren **Apollon**'un oğlu.

Anubis — Bir Mısır tanrısı, ölüler tanrısı.

Antiphates — Laistrygon'lar kralı. **Sicilya** adasının hayali halkı olan **Laistrygon**'lar, dev cüsseli idiler ve insan eti yerlerdi.

Antiphus — **Priamos**'un oğullarından biri olup, **Agamemnon** tarafından öldürüldü.

Apathe — Hile tanrısı.

Aphareus — **İdas** ile **Lynkeus**'un babası **İdas** çok kuvvetli oluşuyla, **Lynkeus**'da gözlerinin keskinliği ile tanınmışlardı. **Lynkeus**'un bakışı, ağaçları ve kayaları deler geçerdi.

Aphidna — **Attika**'da bir ünlü kale.

Aphrodite — (**Lâtinlerde Venüs**), aşk ve güzellik tanrıçası (Bak: 92)

Apollodoros — Milattan 140 sene önce yaşamış, **Atinalı** bir yazar.

Apollon — (Latinler buna **Phebüs** derler.) **Zeus** ile **Leto**'nun oğlu, **Artemis**'nin kardeşi, güneş ve güzel sanatlar tanrısı. (Bak. 52).

Apsyrtos — (Bak: Argonautlar.)

Arachne (**Arakhne**) — (Bak. **Arakne**, 49)

Arai — Beddua tanrısı. **Eriny**'lerin başka bir adı olarak da kullanılır.

Arakne — **Lydya**'lı güzel bir kızın adı. Kendini, tanrıça **Athena**'dan üstün gördüğü için örümceğe çevrildi. (Bak. 49)

Ardolos — **Hephaistos** ile **Aglae**'nın oğlu.

Areion — **Adreste**'nin atının adı.

Areopag — Kan davalarına bakan mahkemeyi **Ares**'in kurduğu sanılır.

Ares — (Latincesi: Mars) Harp tanrısı. **Zeus** ile **Hera**'nın oğlu (Bak 86)

Arete — **Phaiak**'lar kralı, **Alkinoos**'un karısı.

Arethusa — Yunanistan'da akan **Alpheis** nehrinin perisi. Bu peri kızı bir gün bu nehirde yıkanırken nehir tanrısı, onun güzelliğine hayran oldu. Onu yakalamak istedi. Güzel peri, **Artygia** adasına kadar koştu. Orada yakalanmak üzere iken tanrıça **Artemis**'in yardımını istedi. İffetin koruyucusu olan tanrıça onu bir çeşmeye tahvil etti. **Arethusa**'nın akışı güzel suyu berrak olduğundan, onun kirli ve tuzlu suların altından koşarak **Ortygia** adasına geldiği halde, temizliğini ve safiyetini muhafaza edişine hayret edilirdi. (Bk. **Alpheios** — 244.)

Arge — Bir peri kızı olan **Arge**'yi güneş dişi bir geyik yaptı.

Argeiphontes — **Argos** öldüren anlamına gelen bu kelime **Apollon**'un lakabıdır.

Argeiphontes — **Zeus** ile **Maia**'nın oğlu **Hermes**'in adlarından biri.

Argennos (veya **Argynnos**) — **Leukon**'un kızı. **Pisidike**'nin oğlu. **Argennos**, çok güzel bir delikanlı idi. Bir gün Beotia'da, **Kopais** gölünde yıkanırken bu güzel delikanlıyı **Agamemnon** gördü ve ona aşık oldu. Genç ve faziletli delikanlı, onun kirli arzusunu kabul etmedi. Ondan kaçtı. **Agamemnon**, onu yakalamak üzere iken kendini nehre attı, boğuldu.

Agamemnon, kendi yüzünden intihar eden bu delikanlı için bir mabet yaptırdı.

Argo — Argonaut'lar'ın gemisini yapan ustanın adı **Argo** idi. Elli kürekle çekilen bu gemiye de, yapanın adı verildi.

Argonautlar - Kolkhis' (Gürcistan) deki, altın postu getirmek için **Argo** gemisine binip yola çıkan elli kahramana verilen ad (Bak 213).

Argos: 1 — Zeus ile **Niobe**'nin oğlu. 2 — (**Argos:** Her şeyi gören yüz gözlü dev) 3 — **Argolis** bölgesinin başşehri, 4 — **Argo** gemisini yapan ustanın ve yaptığı geminin adı.

Argyra — Eski Yunanistan'da, **Arkadia**'da aynı adı taşıyan bir çeşmenin perisi. Bu peri kızı **Selemnos** adındaki, genç ve güzel bir çobana gönül verdi ve onu uzun seneler mesut yaşattı. Fakat zamanla, çobanın güzelliği kaybolunca **Argyra,** ondan yüz çevirdi, artık ona görünmez oldu. Çoban, ayrılık ateşine fazla dayanamadı, yok oldu. **Aphrodite,** aşk uğruna can veren çobana acıdı. Onu bir ırmak haline sokarak sevgilisine doğru koşturdu. Gerçekten bir ırmak olan **Selemnos,** acı acı haykırarak başını, taşlardan, taşlara vurarak, bazan hıçkırıyor, bazen kederini içinde saklayarak sessizce akıyor, sevgilisini arıyordu. Birçok dağları deldi geçti, birçok vadilerde aktı, fakat sevgilisini bulamadı. Bu yüzden feryat ediyor, ağlaması ve inlemesi gittikçe artıyordu. Nihayet, aşk tanrıçası yine onun yardımına koştu. Ona her şeyi unutmak ve unutturmak hassasını verdi. Bu yüzdendir ki **Selemnos**'un suyundan içenler, yahut onda yıkananlar, aşk hatıralarını kaybediyorlar ve bütün kederlerini unutuyorlardı.

Ariadne (yahut: **Ariane**) — **Dionysos**'un karısı, **Theseus**'un sevgilisi (Bak157)

Ariane — (yahut **Ariadne**) — **Girit** kralı **Minos** ile **Pasiphane**'nin kızı.

Arimasplar — Tek gözlü efsanevi, hayali millet. Altını koruyan yarı kuş, yarı arslan bir hayvan olan **Gryps**'lerle, bitmek bilmeyen bir savaş içinde yaşıyorlardı.

Arion — Hayatı efsaneleşmiş **Lesbos**'u bir çalgıcı. **Arion,** denizde seyahat ederken, malına göz koyan tayfalar onu denize atmak isterlerken, onlardan son bir defa bir lir çalması için müsaade istemiş, müsaade etmişler, o kadar güzel o kadar dokunaklı çalmış ki, yunus balıkları onu dinlemeye gelmişler. O da bir yunus balığının üstüne atlayarak **Tenare** burnuna kaçmış.

Arion — **Poseidon** ile **Demeter**'in birleşmelerinden doğan bir Atinalı (Bak. Demeter).

Aristaios — **Orpheus**'un karısı **Eurydike**'ye aşık olan genç. **Apollon** ile **Kyrene** adlı bir perinin oğlu. **Aristaios** çobanlığın, zeytin yetiştirmenin ve arıcılığın tanrısı. **Aristaios**'un bir gün bütün arıları öldü. O da, arıların dirilmesi için annesine başvurdu. Annesi onu, deniz tanrılarından **Proteus**'a gönderdi. "O, senin arılarını yeniden diriltir" dedi. Ancak, onu yakalayıp sımsıkı bağlaman lazımdır. **Menelaos,** Troia'dan dönerken **Proteus**'la boğuşup onu bağlamıştı. Sonra onu söyletmiş, yolda başına gelenleri ondan öğrenmişti. **Proteus**'u bağlamak kolay değildir. Deniz tanrısı, durmadan kılık değiştirir. **Aristaios** annesinin sözünü dinleyerek **Pharos** adasına gitti. Orada **Proteus**'u buldu, söyletmek için onu yakaladı ve bağladı. Deniz tanrısı, arıcıyı hayli uğraştırdı. Sonunda istediklerini ona söyledi. **Proteus** arı-

cıya "Tanrılara, bir kaç hayvan kurban et. Hayvanların ölülerini dokuz gün kesildikleri yerde bırak. Dokuzuncu günün sonunda git, bak bütün arılarının, hayvanların pıhtılaşmış kanından tekrar üremiş ve dirilmiş bulacaksın. Dediğini yaptı. **Aristaios** böylece tekrar arılarına kavuştu ve arıları bir daha ölmedi.

Aristeas — **Arimaspes** adlı şiirin şairi, yarı efsanevi yarı tarihi bir şahsiyet.

Aristeos — (Bak. Arıstaios)

Aristodemos — **Messenia** kralı olup yurdunun istiklâli uğruna yirmi sene İspartalılarla çarpıştı. Rivayete göre, tanrılar bu kraldan kendilerine bir bakire kız kurban etmesini istedikleri zaman, vatan aşkıyla yanan kral, çekinmeden kendi öz kızını kurban etmişti. Fakat **Ispartalılara** yenileceğini anlayınca, esir düşmektense ölmeyi tercih ederek kızının mezarı başında kendini öldürdü.

Arkadia — **Artemis**'in mukaddes ili — **Hermes** ve **Pan**'ın yurdu. **Peloponnesos** adasının, ortalarına düşen dağlık bölge.

Arkas — **Zeus** ile peri kızı **Kallisto**'nun oğlu. **Arkadia**'lılann atası ve **Erato**'nun sevgilisi. **Arkas**'ın anası **Kallisto** önceleri **Artemis**'in yanında bulunan perilerdendi. Yıkanırken **Artemis Kallisto**'nun gebe olduğunu görmüş ve onu bir dişi ayıya tahvil etmiş, **Zeus da** güzel bir su perisi iken dişi ayıya çevrilen **Kallisto**'yu göğe çıkarmış yıldız yapmıştı. Büyükayı yıldızına eski Yunanlılar "araba" derlermiş. İşte bu arabanın sürücüsü **Zeus** ile **Kallisto**'nun oğlu **Arkas** idi.

Arkhelaos — **Temenos**'un oğlu. **Herakles**'in torunu.

Arkhemoros — **Hyripyle**'nin **Iason**'dan olan oğlu. Onu bir yılan sokarak öldürdü.

Arkiron — Bir **Kentauros**'un adı.

Arkturos — (Ayı çobanı): Büyükayı yıldızı yakınında bulunan bir yıldız (Bak. **Bootes**).

Artemis — (Lâtincesi: **Diane**). **Zeus** ile **Leto**'nun kızı, **Apollon**'un kızkardeşi (Bak. 66).

Askanios — **Aeneas** ile **Kreuse**'nin oğlu.

Askalabos — **Demeter**, kaçırılan kızını ararken; **Attika**'da, **Misme** adında bir kadın, yorgun ve susamış tanrıçaya su vermişti. **Demeter** suyu bir nefeste içtiği için, **Misme** gülmüştü. Bu terbiyesizliğe kızan tanrıça, kapta kalan suyu **Misme**'nin küçük oğlu **Askalabos**'un yüzüne serpince çocuk, benekli bir kertenkele oldu.

Askalaphos — **Akheron**'un oğlu tanrıça **Demeter**'i kızdırdığı için kocaman bir kayanın altına kapatılmıştı. **Herakles**, bu delikanlıya acıdı, onu işkenceden kurtardı ve baykuş'a çevirdi.

Asklepios — (Lât. **Esculope**) — Sağlık, iyi etme, hekimlik tanrısı. (Bak. 59)

Asia (Asie) — **Okeanos** ile **Ethys**'in kızı. Asya kıtasına adını koydu.

Asopos — Irmak tanrısı.

Aspalis — **Zeus** ile **Otheris**'in oğlu, arılar tarafından beslenmiş, **Thesselia**'da **Melitea** şehrini kurmuştu.

Asphodelos çayırları — **Hades**'de ölülerin gölgeler halinde dolaştıkları solgun, hüzünlü çayırlar.

Assaon — **Niobe**'nin babası. Kendi öz kızıyla birleşmek istedi. **Niobe**, bu kirli arzuya uymayınca **Assaon**, kızının yirmi çocuğuna bir ziyafet verdi ve acımadan torunlarını diri diri yaktı. Zavallı **Niobe**, kendini kayalık bir sahilden denize attı. **Assaon** da çıldırdı, kendini öldürdü.

Asteria — **Titan Khoeos** ile **Phebe**'nin kızı. **Zeus**, bu kıza gönül verince onun elinden kurtulmak için bir bıldırcın oldu. Kendini denize attı. Yüzen bir ada **Ortygia** adası oldu.

Asterion — Girit adası kralı. **Europa**'nın

Zeus'den olan **Minos** ve **Rhadamantys** adındaki iki oğlunu **Asterion** büyüttü ve krallığını **Minos**'a bıraktı.

Astraios — Yıldızlar anlamına gelen **Astraios, Eos** yani şafak kızıllığının kocasıdır. **Eos Selene**'nin kız kardeşi idi. **Eos,** kocası **Astraios**'a bağlı kalmadı. Birçok sevgililer edindi. **Kephalos, Orion, Tithonos** onun sevgilileri idiler. (Bak. 247)

Astrea — **Zeus** ile **Themis**'in kızı. İnsanlara fazilet ve adalet ilham eder. Mesut devirlerde insanlar arasında yaşıyordu. Ahlaksızlık artınca, o gökyüzüne çıktı, bir burç oldu.

Astyanaks — **Hektor** ile **Andromakhe**'nin oğlu. **Troia** zaptedilince Odysseus, onu kale duvarından aşağı atarak öldürdü.

Atalante — **Arkadialı** güzel avcı kız. (Bak **Artemis**)

Ate — Hata ve günah tanrıçası, insanların basiretini bağlar.

Athamas — **Phtiksos**'un babası. **İno**'nun kocası.

Athenai — Atina şehri.

Athena (Lât. **Minerva**) — Zekâ tanrıçası. Bir adı da **Pallas**'dır. (Bak. 46).

Atlantide — (Bak. Atlantis)

Atlantis (Atlantide) — Batmış bir ülke. **Eflâtun**'un **Kritias** ve **Timaios** adındaki eserlerinde anlattığına göre, denize gömülüp yok olmuş büyük ada.

Atlas — (Kuvvetli hammal), Titan **İapetos** ile deniz kızlarından **Klymene**'nin oğlu. **Menoetios, Prometheus**'un kardeşi. **Titanların, tanrılara** karşı giriştikleri savaşta yenilince **Atlas** dünyayı, gökkubbeyi omuzlarında taşımak cezasına çarptırıldı. **Pleiad**'lar, **Hyad**'lar, dünyanın batı ucundaki tanrı bahçelerinde altın elmaları bekleyen **Hesperid'ler, Pleione, Hesperis** ve **Dione**' onun kızlarıdır. **Hyas** ile **Hesperos** da onun oğullarıdır.

Atreus (Fr. **Atrée**) — **Atreus, Pelops** ile **Hippodameia**'nın oğludur. **Thyestes** ile **Nikippe**'nin kardeşidir. O, önce **Kleola** ile evlendi ve bu evlenmeden **Pleisthenes** doğdu. Aradan zaman geçti, **Atreus** dul kalan gelini **Areope** ile evlendi. Bu ikinci izdivacından **Agamemnon** ile **Menelaos** adlı iki oğlu ve **Anaksibia** adında bir kızı oldu. Başka bir söylentiye göre **Atreus** ile kardeşi **Thyestes,** babalarının daha çok sevdiği kardeşleri **Khrysippos**'u öldürüp baba bedduası aldılar. Sonra **Argos** krallığını ele geçirdiler. Ama **Thyestes** hükümdarlığın sembolü olan altın kuzuyu çaldı. **Atreus**'un karısı **Aerope**'yı ayarttı. Suçu ortaya çıktı, kaçtı. Kaçarken **Atreus**'un oğlu **Pleisthenes**'i de beraber götürdü, kendi oğlu gibi büyüttü. Oğlan büyüyünce **Thyestes** onu **Atreus**'u öldürmeye yolladı. Oğlu bilmeden öz babasını öldürmek isterken, özbabası da kim olduğunu bilmeden kendi oğlunu öldürdü. Öldürdüğünün kendi öz oğlu olduğunu sonradan anladı. Fakat olan olmuştu, kederin çizdiği yolda yürümekten başka ne yapabilirdi? **Atreus** krallığı bölüşmek vadi ile ne yaptı yaptı, sefalet içinde dolaşıp duran kardeşi **Thyestes**'i çocuklarıyla beraber yanına getirtti. Sonra bir yolunu buldu. **Thyestes**'in oğullarını gizlice kestirdi. Barışma ziyafetinde babalarının önüne yemek diye koydu. Hiçbir şeyin farkında olmayan **Thyestes** oğullarını yedikten sonra **Atreus** oğlunun pişirilmemiş uzuvlarını babasına gösterdi. **Thyestes,** lânetler savurarak, küfürler ederek masayı devirdi. Duyduğu dehşetten, nefretten **Güneş** bile üzüldü, şaşırdı, gökteki yolunu tamamlamadan geri döndü. (Dikkat: Bu konuda çeşitli söylentiler vardır. **Thyestes** maddesini de okuyunuz.)

Atrides (Atrida) — **Atreus**'un soyundan gelenler bilhassa **Agamemnon** ile **Menelaos**'a verilen ad.

Atropos — Bildiğinden şaşmaz, üç **Moira**'dan biri. (**Park**'lardan).

Attika — **Athena**'nın mukaddes ili. **Theseus**'un, **Daidalos**'un yurdu.

Attis — Eski Anadolu tanrılarından biri. **Ovidius**'un anlattığına göre: **Attis, Adonis** kadar güzel bir delikanlı idi. Bu yüzden Anadolu tanrılarının anası olan **Kybele**, temiz bir aşkla bu delikanlıya bağlandı. Onu her zaman görebilmesi için, mabedine bekçi olarak aldı. Ancak delikanlının afif kalması şartıyla onu sevdi. Fakat **Sakarya** nehrinin perisi **Sagaritis** de **Attis**'i seviyordu. Güzel delikanlı, peri kızının aşkına dayanamadı, onunla buluştu. **Kybele** kızdı. Peri kızının hayatını bağlı bulunduğu bir ağacı devirdi. **Attis**'i de delirtti. Bir çılgınlık anında güzel delikanlı, kendi erkeklik uzvunu kesti. Derler ki, erkekliğini kaybeden **Attis**'i, **Kybele** affetti ve mabedine aldı.

Auge — (Augia) **Aleus**'un kızı, **Herakles**'den **Telephos** adlı bir oğlu olmuştu. **Telephos**'u doğurduktan sonra **Mysia**'ya kaçtı. Orada kral **Teothras**'ın manevi evladı, yahut karısı oldu. Daha sonra kim olduğunu bilmeden, kendi öz oğlu ile evlendi, trajedi yazarları bu mevzudan faydalanmışlardır.

Augias — **Elis** bölgesinin efsanevi kralı. Üç binden fazla sığırının bulunduğu ahırlar, otuz yıldan beri temizlenmemişti. **Herakles** temizledi. (Bak.171)

Aulis — Bir Yunan limanı.

Aura — **Phrygia**'lı güzel bir kız. Rüzgâr gibi çevik. **Artemis**'in av arkadaşı. **Dionysos;** buna aşık oldu, fakat yakalayamadı. **Aphrodite,** bu kızın aklını başından aldı. Sarhoş **Dionysos**'dan ikiz çocukları olduysa da deli anne, onları parçaladı. **Sangarios (Sakarya)** nehrine attı. **Zeus** bu deli anneyi bir kaynağa çevirdi.

Aurora — **Eos**'un Lâtince adı (Şafak Hanım.) Şafak tanrıçası. Gül renkli parmaklara malik, güzel ve gönül alıcı bir bakire idi. Her sabah doğu tarafından göğün kapılarını açarak güneşe yol verirdi.

Auson — **Odysseus** ile **Kalypso**'nun oğlu. **Latinos** adında bir oğlu vardı. Bu yüzden Lâtinlerin babası sayılır.

Autokhthon'lar (yahut **Aborigin'ler**) — Bir memleketin ilk insanları, yerlileri ilk ahalisi.

Autolykos — **Odysseus**'un dedesi. **Hermes**'in oğlu sayılır.

Automedon — **Akhilleus**'un arabasını sevkeden kahraman.

Autonone — **Kadmos**'un kızı, **Aktaion** (Aakteon)'un anası, **Dionysos** onu delirttiğinden kız kardeşi, **Agaue** ile birlikte **Pentheus**'u parçaladı.

—B—

Baal — Asur tanrısı.

Bacchus — **Dionysos.**

Bakkha'lar — (Bak. **Bakkhant**)

Bakhos — (**Iakkhos** — **Iobakkhos**) gibi **Dionysos**'un çeşitli lakaplarından.

Bakkhos — **Dionysos**'un Lâtince adı.

Bakkhanad'lar (**Bakkhanalia**) — **Dionysos** şerefine yapılan bayram.

Bakkhant'lar — **Bakh**'**lar** - **Bakha**'**lar** - **Mainad**'lar, **Thyiad**'lar adlarıyla anılan **Bakkhant**'lar, **Dionysos** şenliklerinde tanrının yanında dolaşan kadınlar.

Bakkhus (Bacchus) — **Dionysos**'un lâtince adı.

Bakis — Konuşucu anlamına gelen bu kelime, bir çok kahine verilen ad.

Balios — **Akhilleus**'un adlarından biri.

Basileia — Kraliçe manasına gelen Ba-

sileia Ouranos'un kızı, **Rhea** ve **Titan**'ların kızkardeşidir. Kardeşi **Hyperion** ile evlendi ve **Selene** (Ay) ile, **Helios** (Güneş) u doğurdu.

Bassareus — **Dionysos**'un latince adı.

Bassarid — **Dionysos** şenliklerinde tanrının yanında dolaşan tambur çalan ve kaplanları sevkeden kadınlar.

Battso — **Apollon**'un öküzlerini çalan **Hermes**'e yardım eden ihtiyar.

Baubo (yahut **Iambe**) — Neşeli bir hizmetçi kız. **Persphone** için ağlayan **Demeter**'i güldürmeye çalışırdı.

Baukis (Baucis) — **Philemon**'un karısı. (Bak 38)

Bebryk'ler — Anadolu'da Bitihynia'da yaşayan halk, (Bak. Amykos).

Bellerophon — **Korinthos**'un kurucusu, **Glaukos**'un oğlu (Bak. 201).

Bellona — Romalı'lıların zafer tanrıçası.

Bellos — Yunanlılar, **Asur** tanrısı **Baale** bu adı vermişler, onu bir tanrı olarak değil, **Danaid**'lerin atası saymışlar.

Bendis — **Thrakiya**'lıların ay tanrıçası.

Berekynthia — **Kybele**'nin adlarından biri.

Berenike — **Ptolmece Evergete**'nin karısı ve kardeşi. Kocasının zaferi için saçlarını adamıştı.

Beroe — **Aphrodite** ile **Adonis**'in kızı. **Poseidon**, onunla evlenmek istedi. Fakat o, **Dionysos** ile evlendi.

Bia — **Dev Pallas** ile **Styks**'in kızı. Şiddet manasına gelen **Bia Nike** (Zafer)nin kardeşidir.

Zeton (kızgınlık); **Kratos** (kudret) **Bia**'nın erkek kardeşleridir.

Bianna — Kıtlık yüzünden **Girit** adasından kaçan genç bir kız, adını **Viyana** şehrine verdi.

Bianos — **Troialı** bir komutan. **Agamemnon** tarafından öldürüldü. **Thesus** tarafından tepelenen **Kentaur**'lardan birinin adı da **Bianor**'dur.

Bias — **Amythaon**'un oğlu. **Melampous**'un kardeşi.

Biton — **Kydippe**'nin oğlu. (**Kleobis** — kelimesine bakınız).

Boarmia — **Pallas**'ın bir lakabı. Öküzlerden faydalanmayı öğretmişti. Sığırlara da bu ad verilir. (Bak. 48).

Bona Dea — İyi tanrıça anlamına gelen **Bona** - **Romalılar, Faunus**'un kızı veya karısı bildikleri bu tanrıçaya taparlardı.

Bootes — Öküz çobanı anlamına gelen **Bootes Büyükayı**'nın yakınındaki bir yıldız.

Boread'lar — Umumiyetle kuzey rüzgârının çocuklarına verilen ad.

Boreas — Kuzey rüzgârı tanrısı, poyraz. Bu tanrı, Yunanistan'a nazaran, soğuk bir iklime malik olan **Thrakia**'da otururdu. **Boreas**, Şafak tanrısı **Eos**'un oğlu idi.

Bormos — **Titias**'ın oğlu. Çok güzel bir delikanlı olan **Bormos**'u derin bir su kaynağında gören periler kaçırdılar.

Bosphoros — Sığır geçidi anlamına gelen İstanbul Boğazı'nın eski adı. (Bak. 79)

Botres — **Eumelos**'un oğlu, **Botres** tanrı **Apollon**'un takdim edilen kurbanın beynini yediği için babası tarafından öldürüldü. **Aeropos** adında hüzünlü bakışlı anlamına gelen bir kuşa tahvil edildi.

Brankhid'ler — **Apollon**'un gözdesi **Brankhos**'un soyundan gelenlere verilen ad.

Brankhos — Anadolu'da **Miletos**'lu çok güzel bir delikanlı. Bir gün dağda sürüsünü otlatırken **Apollon**, onu gördü, aşık oldu. Tanrı, ona kahinlik sanatını öğretti.

Miletos şehrinin güneyinde **Didyme** (Karataş adaları)nda onun gaipten haber verme tapınağı vardı.

Brauron — **Attika**'nın doğu kıyısında, bir **Artemis** tapınağı olan eski bir şehir.

Briareos — Yüz kollu devler olan **Briareos**'lar (Hekatonheir'ler.) **Kattos**

ile **Gyes, Titan**'lar savaşında tanrıların safında çarpıştılar.

Briseis — Asıl adı, **Hippodamie** olan **Briseis, Troia** civarında eski bir **Anadolu** şehri olan **Lymessos** şehrinin rahibinin kızı idi. Talih onu, babasıın katili olan **Akhilleus**'un sevgilisi yaptı.

Brises — **Briseis**'in babası.

Britomartis — **Girit**'li bir tanrıça, **Zeus** ile **Karme**'nin kızı. Bu **Artemis**'in av arkadaşı bir bakire idi. Kral **Minos** bunu sevdi, dokuz ay onu takip etti, elde edemedi. Nihayet bir gün onu yakalayacağı sırada güzel kız kendisini kayalık bir sahilden denize attı. Denizde balıkların ağlarının içine düşerek kurtarıldı. Bu yüzden ona **Diktinna (yani Balıkçı ağlarının kızı)** lakabı verildi.

Brithynoos — **Apollon**'un adlarından biri.

Bromios — **Dionysos**'un adlarından biri.

Brontes — Gökle yerin oğlu, **Kyklop**'lardan biri.

Brotheus — Yanar dağlar tanrısı ile zeka tanrıçasının oğlu olduğu söylenir. Çok çirkin bir çocuk olduğundan alemin maskarası olmasın diye kendini **Etna** yanardağının içine attı.

Brykhia — **Aphrodite**'nin bir adı.

Bryte — **Ares**'in kızı, **Minos**'un sevgilisi.

Buphonle — **Bouphonie** — **Atina**'da **Zeus** şerefine kutlanan ve bolca sığır kesilen bir bayram.

Busiris (Buseiris) — Zalim bir **Mısır** kralı. **Herakles** tarafından öldürüldü.

Byblis — **Miletos**'un kızı. Erkek kadeşi **Kaunos**'u, günah sayılan bir aşkla sevdi. Kızkardeşinden korkan ve onun kirli aşkından iğrenen **Kaunos**, kendi vatanı olan **Milet** şehrinden kaçtı ve **Karia** bölgesinde **Kaunos** şehrini kurdu. **Byblis,** ümitsiz aşkının ateşiyle deli oldu, dağlara düştü. Bütün **Anadolu**'yu dolaştı. Nihayet, bu tahammül edilmez hayata son vermek istedi. Kendisini yalçın bir kayanın üzerinden aşağı attı. Fakat bu kederli kıza acıyan periler onu; genç kızın hiç kurumayan gözyaşları gibi çağlayan bir pınara çevirdiler. **Kaunos** (Bugünkü **Ilıca.**)

Byrsa — **Kartaca** hisarı.

Byzas — **Poseidon**'un oğlu. Annesi **Zeus** ile **İo**'nun kızı idi. Sonradan **Byzans** adını alan şehre yakın bir yerde doğmuştu. **Byzas**, sonradan kendi adı verilen **Byzans** şehrini kurarken **Apollon** ve **Poseidon**'dan yardım gördü. Rivayete göre **Thrakia** kralı, **Byzans** şehrine hücum etmişti. Kanlı bir savaşla **Byzas**, düşmanlarını yendi ve onları **Thrakia**'nın içlerine kadar izledi. Kralın yokluğundan faydalanmak isteyen **İskyitler**'in kralı, **Odrynes, Byzans**'ı muhasara etti. **Byzas**'ın karısı **Phidaleia**, şehirde bulanan diğer kadınların yardımıyla, düşmanlarının üstüne çok miktarda yılan atarak onları yendi.

—C—

Cacus — Bir devin adı. **Herakles, Geryoneus**'un sığırlarını çalmış, getirirken, yolda **Cacus**'a rastlamıştı. Sığırların bir kısmını çalan bu devi **Herakles** öldürdü.

Caeculüs — **Vulcain**'in oğlu.

Caelus — (Gök) — Yunanlıların, Ouranos'unun latince karşılığı.

Camene — Camanea'lar — Eski Roma'da çeşme perileri. Bunları Yunanlıların ilham perilerine benzetirler.

Camilla — Volskiler kralı **Metabus**'un Amazonlara benzeyen kızı.

Camenta — Romalı. Doğum tanrıçası.

Carmenta — **Ladon** ırmağının efsanevi kızı. Gaipten haber vermesini biliyordu.

Cama — Roma civarında **Tiber** nehri kenarlarında yaşayan bir peri kızı.

Catanitus — **Ganymedes**'e, Lâtinlerin verdikleri ad.

Centimani'ler — Yük kollu devler: (**Hekatonkhirler**).

Ceres — Romalıların toprak ve ürünler tanrıçası **Demeter**'e verdikleri ad. (Bak. 137). **Girit**'li bir kadın.

Ceyks (Bak. **Keyks**).

Clio — Kahraman destanı (Epos) ve tarih **Musa**'sı **Kleio**'ya Lâtinlerin verdikleri ad.

Concordia — Romalıların barış tanrıçası.

Consus — Eski Roma tanrılarından biri. Adı, "Condere" gizlemek, örtmek. **Consus**'un mabedi, bir vadide üstü toprakla örtülü olarak dururmuş.

Cubido — **Eros**'a Lâtinlerin verdikleri ad. **Amor** da derlerdi.

Cumae — İtalya'da en eski Yunan kolonisi **Kyme**'ye Romalıların verdikleri ad.

Curtius — Milattan dört yüz sene önce Roma Forum'unda büyük bir yer yarılması, bir uçurum meydana geldi. **Roma**'nın en büyük serveti feda edilirse, bu uçurumun kapanacağı söyleniyordu. **Curtius** adındaki bir kahraman en büyük servetin bir **Romalı** için yiğitlik olduğuna inanarak silahlarını kuşandı, atına binip uçurumdan aşağı atlardı. Böylece o, umumun menfaati için kendini feda edince uçurum kapandı.

—D—

Dada — Namusu uğruna kendini öldüren **Girit**'li bir kadın.

Daedalion — Sabah yıldızı (**Eoshoros**)un oğlu ava ve savaşa çok düşkündü. **Khione** adlı çok güzel bir kızı vardı. Bu kıza, **Hermes** ve **Apollon** aşık oldular. Fakat güzel kız gurura kapıldı, kendini **Artemis**'ten de güzel buldu. Tanrıça bir okla onu öldürünce **Daedalion** çok kederlendi, tanrı Apollon, bu kara bahtlı babayı, bir akbaba'ya çevirdi.

Daidala — **Boiotia**'da **Hera** şerefine yapılan bir şenlik.

Daidalos — (Bak. Dedalos)

Daimon (**Daemon**) — Kedinde ilâhi bir kudret bulunduğu sanılan, adeta tanrılaşmış, dahi insanlara verilen ad.

Daimos — (**Korku**) **Ares**'in yardımcısı.

Daktylos'lar (Daktyl'ler) — **Anadolu**'da **İda** (**Kaz**) dağında oturan ve madenleri işlemesini bilen becerikli cinler. **Daktylos** kelimesi (parmaklar) manasına gelmektedir. Bir rivayete göre, bunları **Rhéa** doğurmuş. Diğer rivayete göre de **Zeus**'un süt annesinin parmaklarından sıçrayan tozlardan doğmuşlardır. Tarihin en eski devirlerinde bizim **Kazdağı**'mızdan maden çıkarıldığının ve işlendiğinin bir işareti olsa gerek.

Damaster — (**Polypemon**), **Poseidon**'un oğlu.

Damokles — **Syrakusa**, tiranı **Dionysios**, saadetini öven **Damokles**'e; saadetten onun da istifade edeceğini bildirdi. Kral **Damokles**'i ihsanlara garketti. Fakat onun başının üstünde keskin bir kılıç salandırdı. Bu kılıç bir kıl ile tavana bağlanmıştı. Maddi saadetin tehlikeli olduğunu anlatmak için bu hikayeyi söylerler.

Dammaneus — **Daktylos**'lardan biri.

Danae — **Argos** kralı **Akrisios**'un kızı. (Bak. 34)

Danaid'ler — **Danaos**'un elli kızına verilen ad.

Danaos — **Belos**'un iki oğlundan biri. Muhtelf kadınlardan elli kızı olmuştu.

Daphne — **Apollon**'un aşık olduğu peri kızı, defne ağacına çevrildi. (Bak 55).

Daphnis — Çoban şiirlerinin muciti. **Sicilya**'lı bir çoban.

Dardanos — **Zeus**'un oğlu, **Troia** kalesini o inşa etti. Çanakkale boğazı, eski adını **Dardanos**'dan aldı.

Dedalos (Daidalos; Lât: Deadalus) — Yunanlılarca heykeltraşlığın ve mimarinin piri sayılan efsanevi bir şahsiyet. Adı (**Ustaca çalışmak**) manasına gelen **Dedallein**'den alınmıştır. Testereyi, baltayı ve diğer bazı aletleri o icad etti. Oğlu **İkaros** ile beraber **Girit**'de suni kanatlar takarak uçtuğu için, uçan ilk insan sayılmaktadır. (Bak.222)

Deimos — "Korku" anlamına gelen **Deimos Ares**'in en yakın arkadaşıdır. Bundan başka Harp tanrısının **Enyo**' "felâket" "**Phobos**" "dehşet", **Eris**' "Kavga" ve savaştaki ölümün korkunç tanrıları olan **Kerler**' de **Ares**'in yanından hiç ayrılmazlardı.

Deioneus — **Dia**'nın babası. **İksiyon** onu kızgın kömür dolu bir hendeğe atmış, yakmıştı.

Deiphobos — **Priamos**'un oğlu, **Hektor**'un kardeşi.

Dejanira (Deianira) — **Herakles**'in karısı.

Delos — Yüzen bir ada iken **Apollon** ile **Artemis** doğunca, denize tesbit edildi.

Delphoi — Gelecek olaylardan haber verme yeri, Kehanet tapınağı.

Demeter — (Lat. Ceres) topak ve ürün tanrısı (Bak. 137)

Demiphon — **Thrakia**'da **Khersonése** (Gelibolu yarımadası) de bulunan eski bir şehrin kralı. Bölgeye bela olan hastalık salgınını önlemek için, tanrılardan aldığı emir üzerine her sene, asil bir ailenin bakire kızını kurban kesiyordu. **Mastousion** adındaki bir baba bu emre uymak istemedi. Kral da kendi kızını kurban verirse buna razı olacağını söyledi. Fakat kral, zorla **Mastousios**'un kızını öldürttü. Kızın babası, kraldan öç almak için, bir gün kralı ve kızlarını bir kurban ziyafetine davet etti. Genç kızlar, ziyafete önce geldiler. **Mastousios**, kralın kızlarını boğazlattı ve kanlarını bir kupa içine topladı ve şarapla karıştırarak babalarına sundu. Kral **Demiphon** kendi öz kızlarım kanının şarapla karıştığını anlayınca, **Mastousios**'u elindeki kupa ile beraber denize attı. Bundan sonra o denize, **Mastousios Denizi** dendiği gibi, elindeki şarap kupası da gökyüzüne çıktı ve **Kova burcu** oldu.

Demodike — **Kretheus**'un karısı **Phriksos**'un kaynanası.

Demodokos — **Homeros**'un **Odisseia**'sında adı geçen ünlü bir halk şairi, gözleri kördü, fakat şarkılarıyla gönülleri mestediyordu.

Demophon — **Theseus** ile **Phedra**'nın oğlu. **Elpéor** ile **Troia** savaşına katıldı.

Despoina — **Demeter**'in **Poseidon**'dan olan kızı. **Persephone**'nin başka bir adı.

Deukalion — (Tufan). (Bak.16).

Deukalion — **Prometheus** ile **Klymene** yahut **Kelaeno**'nin oğlu **Pyrrha**'nın kocası tufan bunun zamanında oldu (Bak. 16) Bir yıldız ile, başka bir kahramanın adı da **Deukalion**'dır.

Diana — **Diane** — **Artemis**'in lâtincesi.

Dido — (Didon) **Karthaca** kraliçesi **Aineias**'ı sevdi, karşılık bulamayınca kendini öldürdü.

Didyme — **Brankhid**'lerin kahinlik tapınağı.

Dielem — **Hindistan** ırmaklarından biri.

Dike — **Zeus** ile **Themis**'in kızı. Adalet sembolü.

Dikte — **Girit**'de bir dağ adı.

Diktynna ile **Britomatris** — **Artemis**'in yerini Girit'de bu iki tanrıça tutuyordu

Diktys — **Seriphos** adasında yaşayan bir balıkçı. **Perseus** ile anası **Danae**'yi denizde bulmuştu.

Dimoetes — Diomedes, Arezen'in kardeşi idi ve onun kızı **Euopis** ile evlenmişti. Halbuki aldığı kadın, kendi öz kardeşiyle sevişiyordu. **Dimoetes** bunun farkına varınca **Euopis**, sırrını açığa vurana beddua ederek kendini astı. Çok sonra **Dimoetes**, sahilde çok güzel bir kadın cesedine rastladı ve cesede aşık oldu. Onunla çiftleşti. Ceset, zamanla çürümeye ve dağılmaya başlayınca, muhteşem bir törenle onu defnetti. Fakat bir na'şın aşkına dayanamadı, onun mezarı başında kılıcı ile kendi kendini parça parça etti.

Diomedes — 1) Troia harbinde ün salan yiğitlerden biri. **Tydeus**'un oğlu. 2) İnsan eti yiyen atlarıyla meşhur **Thrakia** kralı.

Dione — Okeanos'un kızı.

Dionysos — (Lât. Bakkhus - Bakkhos). Şarap tanrısı. (Bak. 151).

Dioskur'lar — **Zeus**'un oğulları olan **Kastor** ile **Polydenkes** (Lât, Polluks)e verilen ad. Anneleri **Leda** kızkardeşleri **Helena** idi. İkiz kardeş olan **Dioskur**'ları gemiciler tehlikeye düştükleri zaman yardıma çağırırlardı. Onlar da yıldız şeklinde ışıldarlardı. (Bak 34)

Dirke — Epopeus'un karısı.

Dodona — Epiros'da eski zamanlarda, mevcut olan bir şehrin adı. Burası aslında önemli bir şehir değildi. Fakat o ünlü mabedi ve **Zeus**'a danışma yeri olduğu için önemli idi. **Dodona**'da, tanrılara danışma ve cevap alma keyfiyetinin birçok usulü vardı: Oradaki mukaddes meşe ağaçlarına tüneyen güvercinlerle, yüksüklerle tapınağın avlusundaki, bronz havuza seslenerek ve bilhassa meşe ağaçlarının fırtınalı havalarda sallandıkça dallarının çıkardığı seslerle, uğultularla **Zeus**, sorulara cevap verirdi.

Dolionlar — Bizim Marmaramızda **Kapıdağ**'da yaşayan eski bir halk topluluğu. **Kyzikos** bunların kralları idi. **Kleite** de kraliçeleri idi.

Dolon — Troia'lı bir genç. Çok güzel bir vücudu vardı. Süratle koşardı. Casus olarak Yunanlılar arasına girdi. Fakat yakalandı. **Diomedes** tarafından öldürüldü.

Dolonie — Troia'lıların casus **Dolon**'un **Odysseus** ile **Diomedes** tarafından yakalanışını hikaye eden, ilias (İlyada) destanının onuncu bölümüne **Dolonice** adı verilir.

Doris — Okeanos ile **Tethys**'in kızı. Kardeşi **Nereos** ile evlendi. Ondan elli kızı oldu ki, onların hepsine birden **Nereid**'ler adını verirler. (**Doris** kelimesi, Lâtin şairleri tarafından bazan deniz manasına kullanılır.)

Doros — Apollon ile **Phthie**'nin oğlu.

Dryad'lar — Ormanlarda yaşayan ağaç perilerine verilen ad. Bunların her birinin hayatı, bir ağacın varlığına bağlı idi. Yani ormanda bulunan her ağacın bir **Dryad**'i vardı. Bunlar, ağaçların ruhu gibi idiler. Bunları, **Hamadryad**'lardan ayırdetmek gerektir. Çünkü **Dryad**'lar, ağaçlara ebedi olarak bağlanmış kalmış, ağacın içinde hapis olmuş değillerdi. Bunlar ağaçlara bakmakla vazifelendirilmiş perilerdi. Ağaçlar kesildikten sonra yaşayabilirlerdi. Ağaçların etrafında dolaşırlar, mehtaplı gecelerde dansederler, hatta istedikleri zaman fani insanlarla evlenebilirlerdi. Meşhur kahraman ve lirik şiirin babası sayılan **Orpheus**'un karısı **Eurydike**, bir **Dryad** idi.

Dryas — Ares'in oğullarından birinin adı.

Dryope — Kral Dryops'un biricik kızı. **Oeta** dağında babasının sürülerini otlatırdı. Ağaç perileri olan **Hamadryad**'lar bu güzel çobanı oyun arkadaşı olarak alıyorlar, ona şarkı ve

tanrıların hoşlarına gidecek dansları öğretiyorlardı. **Apollon,** bir gün **Dryope**'yi gördü ve ona gönlünü kaptırdı. Ona yaklaşmak için, bir kaplumbağa oldu. Genç kız onunla oynamaya başladı, onu kucağına aldı. O zaman kaplumbağa bir yılan şekline girdi, kızla birleşti. **Dryope** korktu eve kaçtı, fakat durumdan kimseyi haberdar etmedi. **Dryope,** o aralık **Andraemon** ile evlendi. Ve bir oğlu oldu. Ona **Amphissos** adını verdiler. Bir gün **Dryope,** eski oyun arkadaşları olan, ağaç perilerine kurban takdim etmeye gitmişti. Peri kızları, onu kaptılar, kendi aralarına aldılar, **Dropе**'nin perilere karıştığı yerden büyük bir kavak ağacı çıktı ve güzel bir kaynak fışkırdı. **Ovidius,** bu miti başka türlü anlatır: Sözde **Dryope,** bir gün, berrak sulu bir gölün kenarına geliyor, perilere orada kurban kesmek istiyor. Fakat orada parlak çiçekleri olan bir ağaç görüyor. Küçük çocuğu **Amphissos**'a vermek için o ağacın çiçeklerinden koparmak istiyor. Bilmiyor ki, o ağaç peri kız: **Lotis**'in ta kendisidir. Çiçekli bir dal koparınca ağaçtan kan fışkırıyor. Canı yanan peri kızı, **Dryope**'yi kendisi gibi bir ağaca tahvil ediyor. O sırada **Dryope**'nin yanında bulunan başka kızlar da bu değişmeyi gördükleri için onlar da birer çam ağacına çevriliyorlar. Onlar siyah ve mahzun ağaçlardır.

Dryops — **Apollon** ile **Dia**'nın oğlu. Bunun kızı, **Arkadia**'da bir peri idi. Bu peri **Hermes**'e sevgili, **Pan**'a da ana oldu.

—E—

Eakos — **Zeus** ile peri kızı **Egine**'nin oğlu. Dindarlığı ile ün salmıştı.

Echidna — (Bak. Ekhidna)

Echo — (Bak. Ekho)

Eetion — Eski Anadoluda **Mysia** bölgesinde bir şehrin kralı. **Andromak**'ın babası.

Efes — (Bak. Ephesos)

Efhialtes — **Gaia** ile **Uranus**'un oğlu olan bir dev.

Ege — (Bak. Aegae denizi).

Egee — (Bak. Aigeus)

Egeria — Romalıların doğum tanrıçası.

Egestes — (**Akestes**: Sicilya'da **Krimisos** ırmağının tanrısının oğlu.

Egeus — **Atina** kralı, **Theseus**'un babası. **Theseus, Minotaure**'e karşı kazandığı zaferden dönerken gemisine zafer alameti olan beyaz yelken çekmediği için, babası, oğlunun yenildiğini zannederek, kendisini denize attı ve intihar etti. O gündenberi bu denize **Ege denizi** dendi.

Egina — **Asopas** ırmağı tanrısının kızı. **Zeus** tarafından kaçırıldı.

Egisthe — (Bak. Aigisthos)

Egisthos — **Thyeste**'nin oğlu.

Egypios — **Antheus** ile **Boulis**'in oğlu. **Timandra** adında bir dul kadını seviyordu. Bu kadının oğlu **Neophron,** annesini iğfal eden **Egypios**'dan intikam almak için onun annesi **Boulis**'i elde etmişti. Bir gece **Egypios**'a sevgilisi yerine öz annesi **Boulis**'i takdim etti. Bu iğrenç birleşmeden ötürü bu aile intihar etmek istedi. **Zeus, Egypius** ile **Neophron**'u kartala, **Boulis**'ı Karabatağa, **Timendra**'yı atmacaya çevirdi.

Egyptos — Mısır'ın ünlü kahramanlarından, **Poseidon** ile **Nil Nehri**'nin oğlu, **Mısır**'a adını o koydu.

Eidothea — **Proteus**'un oğlu Babasına akıl danışmaya gelen **Menelaos**'a yardım etti.

Eileithyia — Doğum ağrıları tanrısı. Bu tanrı, doğumlarında kadınlara yardım edermiş. Ayrıca **Hera** ile **Artemis**'in lakapları da **Eileithyia** idi.

Eirene — Barış sembolü, **Horalar**'dan biri.

Ekhemos — **Aeropos**'un oğlu.

Ekhetos — **Epir** kralı, zalimliği ile ün salmıştı.

Ekhidna — (Lât - Echidna) Gövdesi kadına, kuyruğu yılana benzeyen bir ejder. **Tartaros** için **Kerberos Khimaera Skylla, Nemea** aslanı **Lerna Hydrası** denilen yılanı doğurdu.

Ekhion — **Kadmos**'un ektiği dragonun dişlerinden hortlayan beş adamdan biri.

Ekho — Ormanlarda, dağlarda dolaşan yankı (aks-i sada) perisi ilham perilerinden ders aldığı söylenir. O, her yerde yalnızlığı arıyor, insanlardan ve tanrılardan kaçıyordu. Aşkına mukabele etmediği için **Pan**, çobanları onun aleyhine kışkırttı. Çobanlar bu güzel peri kızını param parça ettiler ve dünyanın her tarafına onun parçalarını dağıttılar, bu yüzden her yerde onun sesi inlemektedir.

Diğer bir rivayete göre, **Ekho, Narkissos** adındaki güzel delikanlıya gönül vermiş, fakat karşılık görmemişti, duyduğu derin aşkın acısına dayanamadı, öldü. Hâlâ onun feryadı, dağlarda ve ormanlarda inlemektedir. (Bak. 82)

Elektra — **Agamemnon** ile **Klytaimestra**'nın kızı. **Okeanos** ile **Tethys**'ın kızlarından birinin de adı **Elektra** idi.

Elektryon — **Perseus**'un üç oğlundan biri. Öbürlerinin adları şunlardır: **Alkaios, Sthenelos.**

Eleusis — **Atina**'nın batısında bir kıyı şehri. Bu şehrin kahramanı olan ve aynı adı taşıyan **Eleusis, Hermes**'in oğlu idi.

Eleutherios — **Zeus**'un lakabı.

Elis — **Endymion**'un kızı ile **Poseidon**'un oğlu. **Ellis** şehrine adını verdi.

Elysion — Yeraltı cenneti.

Elpenor — **Odysseus**'un arkadaşlarından biri. **Kirke,** onu domuza çevirmişti, sonra insan şekline döndü.

Empusa — **Hekate**'nin, insanları korkutmak için yarattığı bir canavar. Her çeşit kılığa girebilirmiş. Bilhassa kadınlara ve çocuklara görünürmüş. Bir ayağı tunçtanmış, insan etiyle beslenir. Ekseriya, çok güzel bir kadın şekline girerek kurbanlarını avlarmış.

Endymion — Ay ışığı (**Selene**)nin aşık olduğu çok güzel bir delikanlı. (Bak. 70)

Ene — (Aineias Acneas).

Enyalios — Harp tanrısı **Ares**'in adlarından biri.

Enyo — **Ares**'in en sadık arkadaşlarından olan **Enyo** felaket anlamına gelir. Deimos (korku), Phobos (Dehşet) onun kardeşleri sayılır.

Eolos — (Aiolos - Eole) Rüzgârların bekçisi.

Eolia — Rüzgârların bekçisi **Eolos**'un oturduğu ada.

Eos — (lât. Aurora), Şafak.

Epaphos — **Zeus**'un, **İo**'dan olan oğlu.

Epeios — **Panopeus**'un oğlu, **Troia** harbine otuz gemi ile gelmişti. (Epeos)

Epeiros (Lât. Epirus)

Epeos — **Panopee**'nin oğlu, meşhur atlet, surları yıkmak için kullanılan aleti icat eden. **Troia** savaşında tahta atı yapan becerikli mühendis.

Ephesos — (**Ephes**) **Anadolu**'nun **Ege** sahilinde eski devirlerin en meşhur bir şehri. İzmir'e 60 kilometre mesafede bulunan **Ephesos**'da milattan 620 sene önce yapılmış bulunan **Artemis** mabedi çok meşhurdu. **Yunanistan**'dan ve **Anadolu**'nun her tarafından orayı ziyarete gelirlerdi. Bu mabet Dünyanın sayılı yedi eserlerinden biri idi. Gerek zenginliği gerekse ihtişamıyla dillere destan olmuştu. 129 metre uzunluğunda, 66 metre genişlikte, 122 direk üzerinde duruyordu. İçinde, bir köşede al-

tından yapılmış muhteşem bir **Artemis** heykeli vardı. Burada **Artemis** şaşılacak bir kılıkta idi. Bir anahayvan gibi kabarmış memeleri vardı. Bu heykel **Paulus** zamanında bile o kadar saygı görüyordu ki, halk "Efeslilerin **Artemis**'i kuvvetlidir" diye bağırarak, **Artemis**'e tapanları hıristiyan dinine davet eden havarinin vazına karşı ayaklanmışlardır. Bu meşhur mabede iğdiş edilmiş rahiplerle, rahibeler bakıyordu. Mihraba yalnız rahibeler girebilirdi. Milattan 356 yıl önce bu ünlü mabet **Erostratos** tarafından yakıldı ve aynı modelde tekrar yapıldı.

Ephialtes — (Efhialtes — Gaia ile Uranos'un oğlu olan bir dev. (Bak. 242)

Epidauros — **Asklepios**'un en meşhur tapınağının bulunduğu yer. Orada onunla birlikte kızı sağlık tanrıçası **Hygieia**'ya da tapınılıyordu.

Epigon'lar — **Thebai**'ye karşı yedilerin oğullarına **Epigon**'lar denir.

Epikaste — **Odysseia**'da **İokaste**'nin adı.

Epimelides — Sürüleri bekleyen peri kızlarına verilen ad. Bir gece çobanlar, ay ışığında sürülerinin yanında danseden bu güzel peri kızlarıyla alay ettiklerinden birer ağaca çevrildiler. O ağaçların oyuklarından çoban sesleri çıkarmış.

Epimenides — Girit'li bir şair ve kahin. **Atina**'yı veba salgınından kurtarmıştı. Milattan altı asır önce yaşamış bulunan **Epimenides** çocuk yaşta iken çobanlık yapıyordu. Otlattığı koyunlardan birisi kayboldu, onu ararken yorulmuş bir mağaraya girerek uyumak istemişti. Yorgun çocuk, uykuya daldı. Bu uyku tam elli yedi sene sürdü. Uykudan uyanınca her şeyin değişmiş olduğunu gördü, köyündeki adamları tanımaz oldu. Kendi küçük kardeşini ihtiyarlamış buldu, şaşırdı kaldı, zavallı kendisinin ihtiyarladığının farkında değildi.

Epimetheus — **Prometheus**'un kardeşi.

Epione — **Aksklepois**'un arkadaşı yahut karısı.

Epiphania — Tanrıların insan şeklinde yahut başka şekilde maddi olarak görünmesi.

Epiros — (Bak. Epeiros.)

Epiros — **Ekhion**'un kızı. **Epir**'e adını o verdi.

Epopeus — Bir kahramanın adı. **Poseidon**'un oğlu olduğu söylenir. **Antiope, Zeus**'den olan çocuklarını doğurmak için babasının evinden kaçtığı zaman **Epopeus**, ona yardım etmişti.

Erato — Dokuz ilham perisinden biri. **Zeus** ile **Minémosyne**'nin kızı. Aşk ve lirik şiiri perisi.

Erebos — Karanlık yeraltı dünyasının sembolü. **Khaos** ile **Nyks** (gece)nin oğlu.

Erekhteion — **Erekteous**'un kurduğu tapınak.

Erekhteous — **Atina**'nın ünlü kahramanı — Bu kahramanın kurduğu tapınak çok meşhurdu.

Erginos — **Beotia** bölgesinde **Orkhomenos** kralı.

Eridanos — Efsanevi bir nehir adı. **Okeanos** ile **Tethys**'nin oğlu.

Erigone — **Atina**'lı, **İkarios**'un kızı. **Dionysos**'un sevgilisi.

Erikhthonios — Bunu **Erekhtheus** ile karıştırırlar. **Homeros** bu ad ile bir kişi tanırken **Platon** iki ayrı kişi olduklarını yazmıştır. **Erikhthonios Hephaistos**'un oğluydu. O, **Hephaistos**'un yere saçılan tohumlarından meydana gelmiş yarı insan, yarı yılan bir çocuk iken **Athena** yerde çırpınan bu acayip mahluka acımış, onu almış bir kutunun içine koyarak **Kekrops**'un üç kızına vermiş, onlara kutuyu açmamalarını

söylemişti. Kızlar tanrıçanın sözünü dinlemeyip kutuyu açmışlar **Erikhtonios**'u görünce çıldırarak kendilerini **Akropolis**'den aşağı atarak intihar etmişlerdi. **Erikhthonios** büyüyünce akıllı bir insan oldu. Ve **Atina** krallığını ele geçirdi. Kendi adıyla anılan torununun çocukları İkinci **Kekrops, Prokris, Kreusa, Oreithya**' meşhur kişiler olmuşlardır.

Erinona — Namus ve temizliği ile ün salmış **Kıbrıs**'lı bir kız. **Zeus** bile ona aşık olmuştu. **Hera** bu aşka mani olmak için **Adonis**'i **Erinona**'ya bela etti ve onu kirletti. Kızlığını kaybeden **Erinona**, tavus kuşuna çevrildi.

Eriny'ler — (Lât, Furiae - Diae): İntikam saçan tanrıçalar, bunlara **Eumenid**'ler de denir.

Eriphyle — **Argos** kralı **Talaos**'un kızı, ve **Adraste**'nin kızkardeşi.

Eris — Nifak, anlaşmamazlık sembolü **Ares**'in hemşiresi ve arkadaşı sayılmaktadır. Istırab (**Ponos**); unutmak (**Lethe**); açlık (**Limos**); keder (**Algos**) onun çocuklarıdır.

Eros — (Lât. Amor - Cupido). Aşk tanrısı **Arés** ile **Aphrodite**'nin oğlu; oklarıyla yaralanan aşık olur.(Bak.102)

Erotlar — Eros'un tabiatlarının, tezahürlerinin çoğalmasıyla meydana gelen sevgi tanrıları.

Erymanthos — Kuzey - Doğu **Arkadia**'da bir dağ. **Kallisto**'nun yurdu. **Herakles, Erymanthos** domuzunu bu dağda yakaladı.

Erymanthos — **Apollon**'un oğlu olup Adonis ile buluşmak için hamamda yıkanan **Aphrodite**'yi çıplak gördüğü için tanrıça tarafından gözleri kör edilmişti. **Apollon** intikam alması için kör oğlunu yaban domuzuna tahvil etti. O da **Adonis**'i öldürdü.

Erysikhthon — **Thessaba** kralı **Triopas**'ın oğlu. Dinsiz ve zalim bir adamdı. Tanrılardan korkmuyordu. **Demeter**'e ait bir ormanı tahrip edince tanrı cezalandırmak için müthiş bir açlıkla onu kıvrandırdı. (Bak 234).

Eryks — **Aphrodite** ile **Poseidon**'un oğlu. Adını **Sicilya**'da bir dağa verdi.

Erytos — Güzel kız **İole**'nin babası. Ok atmada kendisini geçene kızını vereceğini vadetmişti. **Herakles** ok atmada onu geçtiği halde sözünde durmadı. O yüzden kahraman tarafından öldürüldü.

Eskulape - Sağlık tanrısı **Asklapios**'a Lâtinlerin verdikleri ad. (Bak 159).

Eteokles — **Thebai** kahramanlarından biri, **Oidipus** ile **İokaste**'nin oğlu.

Ethemea — **Cos** adasında **Merops** adında bir kral vardı. **Artemis**, kendi etrafındaki periler arasından ayrılıp giden **Ethemea**'yi oklarıyla delik deşik etti. Kocası bu hale çok üzüldü, intihar etmek istedi. **Hera**, krala acıdı, onu kartala, sonra bir yıldıza çevrildi.

Etna — Lât. **Aetna**, Yunanca **Aitne**.

Euadne — Esir düşen kocası **Kapancus** yakılırken, kendini ateşin içine atıp yakan fedakar kadın.

Euandros — **Arkadia**'lı bir kahraman, yurdundan ayrılıp **İtalya**'da bir koloni kurdu.

Euboia — Eğriboz adası. En ünlü şehri **Khalkis**' idi.

Eukhenor — **Korinth**'li kahin **Polydos**'un oğlu. Babası ona iki çeşit ölümden birini tercih etmesini söyledi. Ya evinde kalıp rahat döşeğinde can vermek, yahut muharebede çetin, fakat şerefli bir ölüm. O, **Troia** savaşına gitti, yiğitçe öldü.

Eumaios — **Odysseus**'un sadık çobanı.

Eumenid'ler — Bilhassa **Attika**'da **Eriny**'lere (İntikam tanrıçalarına) verilen ad. (İyi kalpliler) anlamına gelmektedir. Uğursuz varlıklar kendi adları ile anılırsa zararı dokunacağından

korkulduğu için onlara güzel adlar verirlerdi.

Eumolpos — **Poseidon** ile **Khione**'in oğlu. **Herakles**'e ders verdi.

Eumolpid'ler — **Eleusis**, rahipleri olan **Attika**'nın kibar sınıfı. Efsenelere göre, dedeleri, **Poseidon**'un oğullarından **Eumolpos**, **Demeter**, **Mysteria**'larının kurucusu sayılır.

Euneos — **İason** ile **Hypsiplye**'nin oğlu.

Eunike — Bir deniz perisi, **Nereos** ile **Doris**'in kızı — Eski Anadolu'da **Askanius** (İznik Çayı) ırmağının perisinin adı da **Eunike** idi.

Eunomia — **Hora** (Saat)lardan biri — **Okeanos**'un kızı. **Letâfet** perilerinin annesi.

Eunomos — **Arkhiteles**'in oğlu — Herakles tarafından öldürüldü.

Euphemos — **Argonaut**'lardan biri. **Poseidon**'un oğlu idi. Babasının verdiği bir vasıfla su üzerinde batmadan yürürdü.

Euphorbos — **Troia**'lı bir kahraman. **Pantheos**'un oğlu. **Patroklos**'a öldürücü darbeyi o vurdu. Sonra **Menelaos** onu öldürdü ve kalkanını alarak **Argos**'a götürüp, **Hera** mabedine koydu. Meşhur filozof **Pythagoras**, kahraman **Euphorbos**'un ruhunun, önceleri kendinde yaşadığına inanırdı.

Euphorion — **Akhilleus**, ölümünden sonra **Helena** ile **Mutlularadası**'nda yaşıyordu. Orada **Euphorion** adında bir çocukları oldu. **Zeus**, bu çocuğa aşık oldu. Çocuk ondan kaçtı. **Melos** adasında ona kavuştu ve onu yıldırımla vurdu, öldürdü. Adada bulunan peri kızları **Euphorion**'un naşını toprağa gömdükleri için, **Zeus** tarafından kurbağalara çevrildiler.

Euphrates — **Fırat** nehrine adını veren **Euphrates**'in **Aksurtas** adında bir oğlu vardı. Bu delikanlı bir gün annesinin yanında uyuyordu. **Euphrates**, kendi öz oğlunu bir yabancı zannederek öldürdü. Sonra hatasını anladı ve kendisini **Médos** ırmağına attı, öldürdü. O günden beri **Médos** ırmağının adı **Euphrates** oldu.

Euphrosyne — **Zeus** ile **Okeanos**'un kızı **Eurynome**'nin üç kızı olan **Kharit**'lerden biri, öbürlerinin adları: **Aglaaia**, **Thalia**'dır.

Europa (Europe) — Finike kralı **Agenar** ile **Telephassa**'nın kızı. Boğa şekline giren **Zeus** tarafından kaçırıldı. **Europa**'nın baştanrıdan, **Minos**, **Sarpédon**, **Rhadamanthys** adlarını taşıyan üç oğlu oldu. (Bak. 31).

Euros — Güney - batı rüzgârı, **Eos** (Şafak) ile **Astraeos**'un oğlu. **Zephyros**, ile **Boreas** onun kardeşleridir. **Hesiodes**, onu **Argestes** diye çağırır.

Eurotas — **Lokonia**'da akan bir nehir. **Sparta**'lılar bu nehirde yıkanır, genç kızlar ve delikanlılar, bunun kenarında spor şenlikleri yaparlardı.

Euryale — **Grai**'lerin üç korkunç kızkardeşleri olan **Gorgan**'lardan birinin adı. Öbürlerinin adları: **Sthenno** ile **Medusa**'dır.

Euryalos — **Enee** (**Aeneas**)in arkadaşlarından güzelliğiyle ün salmış bir delikanlı. **Nisus** ile olan aşkı meşhurdur.

Eurybie — **Astraeos**'un anası (yer) ile (deniz)in kızı.

Eurydike — **Orpheus**'un karısı. **Aristeos**'dan kaçarken, otlar arasında bir yılana bastı ve zehirlendi.

Eurygania — **Oidipus**'un karısı.

Eurykleia — **Odysseus**'un süt annesi.

Eurylokos — **Odysseus**'un arkadaşı ve kızkardeşinin kocası.

Eurymakos — **Odysseus**'un karısına göz koyanlardan biri. Bir dilenci kılığına girerek gelen **Odysseus**'a hakaret ettiği için öldürüldü.

Eurymeda — **Oeneus** ile **Althea**'nın kızı. Kardeşi **Meleağros**'un ölümüne çok

ağladığından **Meleagrid** denilen kuşa çevrildi.

Eurymedon — Prometheus'un babası. **Hera; Zeus** ile evlenmeden önce **Eurpmedon** ona gönül vermiş ve onu kirletmişti. Titanlarla tanrılar arasında yapılan savaşta **Zeus** tarafından uçurumа atıldı.

Eurynome — Okenos ile **Tethys**'in kızı. **Zeus** tarafından sevildi ve üç **Kkarit**'leri (Lelâfet perileri) doğurdu.

Eurynomos — Yeraltı tanrılarından biri. Yere gömülen ölülerin etlerini yer, kemiklerini bırakırdı.

Euryphaessa — Hyperion'un karısı. **Helios** (güneş); **Selene** (ay); **Eos** (şafak) **Euryphaessa**'dan doğdular.

Eurypylos — Birkaç tanınmış kahramanın adı. En tanınmışı **Patras**'lı bir yiğit — **Poseidon**'un oğlu olduğu da söylenir.

Eurysakes — Telamon'un oğlu **Aiaks, Troia** önünde **Tekmassa** adındaki, esir bir kızla, (**Phirikia**) kralının kızıyla evlenmişti. Bu evlenmeden **Eurysakes** doğdu.

Eurystheus — Heralek'e ödevler veren **Tiryns** kralı.

Euterpe — İlham perileri olan **Musa**'lardan biri, flüt çalmasını öğretir.

Eurytion — Kentaur'lardan biri. **Hippodamia**'yı kaçırmak istediği için **Lapith**'ler ile **Kentaur**'lar savaştılar.

Eurytos — Herakles'e yay bükmesini öğreten ünlü bir kral. **İola**'nın babası.

Euthymos — Temesa şehrini kurtaran ünlü bir kahraman.

Evadne — Poseidon ile **Pitane**'nin kızı.

Evandros — Sarpedon'un oğlu, **Lykia**'lı bir yiğit. **Troia**'lılara yardıma gelmişti.

Evenos — Etolia krallarından biri. **Ares** ile **Demonike**'nin oğlu. **Marpassa** adındaki kızına talip olanları öldürüyor, başlarıyla **Poseidon** mübedini süslüyordu. **Marpassa**'yı **İdas** kaçırdı. **Apollon** da ona gönül verdi. **Evenos İdas**'ı takip etti, fakat yetişemedi, çünkü **İdas**'a **Poseidon** kanatlı bir araba armağan etmişti. **Evenos** arabanın atlarını okla öldürünce **İdas; Lykormas** ırmağına düştü, o günden sonra bu ırmağın adı **Evenos** oldu.

Evippe — Odysseus, karısını almak istiyenleri öldürdükten sonra, tanrılara danışmak üzere **Epir**'e gelmişti. Orada kral **Tyrimmas**'a misafir oldu. Fakat onun kızı **Evippe**'yi ayarttı. Sonra geçti, giti. Kirletilen prensesden **Euryalos** adında bir oğlu oldu. Çocuk büyüyünce, anası çocuğun boynuna, üstünde **Minnettarlık işareti** yazılı bir levha asarak **Odysseus**'un memleketine gönderdi.

Evohe — (Evohe — Evan) — "Oğlum, cesaret oğlum..." anlamına gelen bu kelime **Dionysos**'un lakabı idi. Çünkü devlerle yapılan savaşta **Zeus** onu arslana çevirmiş ve savaş sırasında onu teşvik için "oğlum cesaret" diye bağırmıştı. **Dionysos** şerefine yapılan ayinlerde "**Evohe**" diye bağırmak adet olmuştu.

—F—

Fama — Halkın sesinin sembolü olan **Fama, Yer**'in kızıdır. Sayısız gözü ve birçok ağzı vardır. Çok hızlı uçardı. **Ovidius**'e göre bu tanrıça, dünyanın tam ortasında, binlerce ses deliği bulunan tunç bir sarayda otururdu. En hafif bir fısıltı bile oraya aksederdi. **Herşeye kanma, Korku, Yalan, Neş'e, Dehşet, Cazibe** onun arkadaşları idi.

Fames — Açlığın sembolüdür. **Hesiodes**'in **Limos** dediği açlık, **Nifak** (**Eris**)in kızı idi. (Bak. 235)

Fatum — Talih tanrısı.

Fauna — Tanrı **Faunus**'un karısı.

Faunus — Lâtinlerin ıssız tabiat tanrısı. Yunanlının **Pan**'ını hatırlatır.

Faustulus — **Tiber** nehri kenarında **Romus** ile **Romulus**'ü bulan çoban.

Fébris — Hararet ve Sıtma tanrıçası.

Ferentina — Bir **Lâtin** perisi, bir kaynağın tanrıçası.

Feronia — Çeşmelerin ve ormanların tanrıçası.

Fides — (Verilen sözle durma) tanrıçası.

Finike — **Kadmos**'un, **Europa**'nın, **Dido**'nun, **Agenor**'un yurdu.

Flora — Yeşeren bitkilerin, çiçek açan ağaçların tanrıçası.

Fons - Fontus — Kaynaklar tanrıçası.

Fornaks — Ekmek pişiren fırınların tanrısı.

Fors — Tesadüf tanrıçası.

Fortuna — Kader tanrıçası. Bütün hadiselerde rolü olan bir tanrıça kendi hevesine göre iyi, fena her şeyi fanilere takdir ederdi. Kel, kör ve iki ayağı kanatlı olarak gösterilirdi. (Yunancası: **Tykhe**).

Fraude — Hile tanrıçası. Güzel çehreli bir insan başının altında, belden aşağısı hoş, renkli bir yılan, kuyruğu da akrepten ibaretti.

Furiler — Yeraltı cehennemının korkunç devleri. Bunlar tanrıların intikam memurları idi. Bunlar **Poseidon**'un kanından hasıl olmuş **Yer**'in kızları idi. Günahkar insanların kalplerine korku ve vicdan azabını bunlar getirirdi. **Tisiphone, Megere, Alekton** adında üç kızkardeşti.

Furina — Hırsızların tanrısı.

Furrına — Tiber nehri kenarında bir kaynağın ve bir ormanın tanrıçası.

—G—

Gaia — Toprak, bütün tanrıların soylarının çıktığı, en eski ilk tanrıça. Kocasız olarak **Uranos**'u doğurdu. Onun hem annesi, hem karısı oldu.

Galateia — Güzel bir peri kızı. **Kyklop Polyphemos,** ona aşık olmuştu. (Bak 134).

Galates — **Herakles**'in bir prensesten olan oğlu.

Galeotes — **Apollon** ile **Themisto**'nun oğlu.

Galinthias — **Herakles**'in annesi, **Alkmene**'nin arkadaşı, **Hera**'nın emri ile doğum tanrıçaları, **Alkmene**'nin doğurmasına engel olurlarken **Galinthias,** hile ile onları lohusanın başından uzaklaştırdı. **Herakles,** doğdu fakat **Galinthias** da bir hayvan, bir gelincik oldu.

Ganges — Bir peri kızı olan **Kalauria** ile **İndos**'un oğlu ve **Ganj** nehrinin tanrısı. Bu delikanlı sarhoş iken, isteməyerek öz annesi ile birleştiği için; aklı başına gelince utancından kendini **Khliaros** ırmağına attı ve o günden sonra bu ırmağın adı **Ganj** oldu.

Ganymedes — **Troia** kralı**Toros**'un çok güzel oğlu. **Zeus,** onu sevdi, kaçırdı, **Olympos**'da saki oldu. (Bak 36).

Ge, Gea — (Bak. Gaia). "Ge: Yunanca Toprak anlamına gelir."

Geantes — Yer (Gaia)nin çocukları. Kocası **Uranos**'un yarasından akan kanlardan yaratıldılar. (Bak. **Titan**'lar).

Genius — Roma tanrısı. Herkesin, her mevkiin kendine mahsus bir **Genius**'u vardı. İnsan, hayata kendi **Genius**'unun gelişiyle başlar ve **Genius** ömür boyunca insanı terketmezdi.

Gerena — **Pygme**'ler bir nevi cüceler, soyundan bir kadın. Tanrılara yüz vermediği için turna kuşuna çevrildi. Turna kuşuna çevrilmeden önce **Gerana**'nın **Mopsos** adında bir oğlu olmuştu. Zavallı anne turna olduktan sonra, boş yere evine gitmeye uğraştı. Fakat **Pygme**'ler ile turnalar savaş halinde olduğu için giremedi.

Geras — İhtiyarlık tanrısı. **Herakles** bütün insanların yaşlandıkları zaman

başlarına bela olan **Geras**'ı mağlup etti.

Geryoneus — Üç başı ve üç kocaman vücudu olan korkunç dev. **Herakles** tarafından öldürüldü.

Gigant'lar — **Uranos**'un, kesilen tenasül (üretim) uzvunun kanlarından yaratılmış devler. Bunlardan tanrılar nefret ederdi. Dağ gibi gövdeleri, yılandan kuyrukları vardı. Toprağın oğulları sayılan bu korkunç devler, **Titan**'lar gibi, büyük kayalar ve ağaç gövdelerini ellerine alarak **Olympos**'a saldırdılar. Fakat **Herakles** pek çoğunu tek başına yenerek Vezüv yanardağının altına hapsetti. Mitologlar bu savaşa **Gigantomakhia** derler.

Gigantomakhia — (Bak. **Gigant**'lar).

Glaukia — **Phriygia**da akan **Skamandre** Menderes suyunun kızı.

Glaukos — **Sisyphos**'un oğlu. İnsan eti yiyen kendi atları tarafından parçalandı.

Mitologlar başka **Glaukos**'lardan da bahsederler. Onu Deniz tanrılarından sayar ve **Pontiuos** lakabını verirler. Anlattıklarına göre **Glaukos**, deniz tanrısı olmadan önce **Anthedon** şehrinde balıkçılık yaparmış. Bir gün denizden çıkardığı balıkları kıyıda otlar üstüne atıyordu. Bir aralık, otlar üstüne bıraktığı balıkların dirildiklerini ve zıplayarak denize düştüklerini gördü. Balıkları tekrar canlandıran hassanın otlarda olduğunu anladı, oradan birkaç ot kopardı ve yedi. Halbuki bu otlar **Kronos**'un ektiği sihirli otlardı. Ondan tadınca balıkçı, fani insanlıktan kurtuldu, bir deniz tanrısı olarak kendini denize attı. **Glaukos**, denize dalınca, kendisinde bulunan beşeri vasıfları kaybetti ve tanrılaştı. Şekli de değişti. Belden aşağısı uzadı kuvvetli ve büyük bir balık kuyruğu oldu. Yanakları tunç rengine girdi ve yeşil ışıklar saçan ince bir tüyle örtüldü. (Bak 201-228).

Glyphios — Bu delikanlı **Tiresias** adında bir kadına, hamamda yıkanırken saldırmak istemiş ve kadın tarafından öldürülmüştü. Fakat **Glyphios**, **Poseidon** tarafından seviliyordu. Bu sebeple tanrı, **Tiresias**'ı bu defa bir erkek olarak tekrar yeryüzüne getirdi.

Gordias — **Phrygia**'da, bugünkü Eskişehir bölgesinde kral idi. **Gordion** şehrini o kurmuştu. Arabasının çözülmez düğümünü, Büyük İskender kılıcıyla kesmişti. Kral **Gordias**, Anadolunun en büyük toprak tanrıçası **Kybele** ile evlenmiş, ondan **Midas** adında bir oğlu olmuştu.

Gorgon'lar — **Phorkus** ile **Keto**'nun üç kızına verilen ad. Saçları yılandan, korkunç bakışlı ifritler. Bunlara bakan taş kesilirmiş. **Sthéno**, **Euryale** ve **Medusa** adlarını taşıyan **Gorgon**'ların en azılısı **Medusa** idi.

Grazia'lar (**Graces**) — Letâfet perileri **Kharit**'ler'in Lâtincesi.

Gree'ler (**Graiai**) — İhtiyar kadınlar anlamına gelen **Gree**'ler; **Phorkus** ile **Keto**'nun kızları olduğundan bunlara **Phorkid**'ler de denir. **Enyo**, **Peyhredo**, ve **Dino** adlarını taşırlar. Bunlar doğdukları zaman saçları bembeyazdı.

Griffon'lar — Arslan gövdeli, kartal başlı efsanevi kuşlar. Bunlar **Apollon**'a tahsis edilmişlerdi. Hazinelerin bekçiliğini yapıyorlarmış.

Gryps'ler yahut **Gryphus**'lar — (Bak. Arimasp'lar.)

Gura: Gyara: yahut Gyarus — Ege denizinde fakir, küçük kayalıklı bir ada.

Gyges (**Gyes**) — **Titan**'lardan biri. **Uranos** ile **Gaia**'nın oğlu, yüz kollu, elli başı vardı.

—H—

Hades — (Lâtincesi - Plüton) **Kronos**'un oğlu. Cehennemlerin, karanlık yeraltı

aleminin, ölüler diyarının tanrısı, (Bak. 146) ve öteki dünyanın adı.

Haemon (Haimon) — **Kreon**'un oğlu, kral **Oidipus**'un kızı. **Antigone**'nin nişanlısı. Babası, nişanlısını ölüme mahkum edince, **Haemon** intihar etti.

Haemos (**Haimos**) — **Boreas**'ın oğlu **Thrakia** Tyranlarından biri.

Hagno — Lykea' kaynağının perisi, kuraklık zamanlarında ona yalvarırlardı.

Halia — Rodoslu bir kız. **Poseidon** ile evlenince altı oğlu, bir de kızı oldu. **Rhodos** adını taşıyan kızı, **Rodos** adası'na adını verdi. Güzel **Halia**'nın altı oğlu **Aphrodite**'nin tesiriyle kendi öz annelerine şehvani bir aşkla bağlandıkları için **Poseidon** tarafından öldürüldüler. Bahtsız anne de kederden kendini denize attı, intihar etti.

Halirrhotios — **Poseidon**'un oğlu. **Ares**'in kızı **Altippe**'yi kirletmek istediği için **Ares** tarafından öldürüldü. **Poseidon** da oğlunun katilinin yargılanması için tanrılar mahkemesine başvurdu. Tanrılar (**Ares Tepeleri**)nde toplandılar, katil tanrıyı muhakeme ettiler.

Halkyone — Kral **Keyks**'ın karısı. (Bak. 231).

Hamadryad'ler — Ağaç perileri. Bir ağaçla beraber doğan ve onunla beraber ölen periler. Fırtına bir ağacı devirince, yahut insafsız bir oduncunun baltası bir ağacı kesince, o ağacın perisi de hemen ölürdü. Bunlar, ağaçların ruhları gibiydiler.

Harmonia — **Kadmos**'un karısı. **Ares** ile **Aphrodite**'nin kızı. En güçlü bir tanrı ile en güzel bir tanrıçanın kızı olan **Harmonia**'nın manası: Tam bir uyuşma, ahenk ifade etmektedir. **Kadmos** ile **Harmonia** sonunda birer yılan oldular.

Harpalyke — **Thrakia** kralı **Harpalykos**'un kızı. Annesini çok küçük yaşta kaybettiği için babası onu kısrak sütü ile besledi, bir erkek gibi yetiştirdi.

Harminna — Irmak tanrısı **Asopos**'un kızı. **Ares** ile seviştiler. **Oenomaos** adındaki kahraman doğdu.

Harpyi'ler — Büyüleyiciler manasına gelen **Harpyi'ler**, **Thaumas** ile **Elektra**'nın kızları idi. **Siren**'lere benzeyen bu kanatlı ifritler, fırtınaların ve ölümün sembolü sayılırlardı. Adları **Aello, Akypete** olan bu iki korkunç kızkardeşlerin **Typhaon** ile **Poseidon**'un kızları olduğunu söyleyenler de vardır.

Hebe — Gençliğin ve güzelliğin sembolü olan **Hebe, Zeus** ile **Hera**'nın kızıdır.

Hecuba: Hekuba — (Bak. Hekabe).

Heimarmene (**Pepromene**) — Bunları Theologlar ve filozoflar sık sık kullanırlar **Moira**'ya yakın bir kader tanrısı.

Hekabe (Lât. Hebuba) — **Troia** kralı **Priamos**'un karısı. **Hektor, Paris, Polyksena**'nın annesi. **Hekabe**'nin sonradan köpeğe çevrildiğini söyleyenler vardır. Çanakkale civarında **Kynossema** (Köpek mezarı) dağında **Hekabe**'nin mezarı olduğunu söylerler.

Hekate — **Artemis**'in yardımcısı, iyiliksever bir tanrıça. Bir **Ttian** olan **Perses** ile **Asteria**'nın kızı idi. Darda kalanlara yol gösterirdi.

Hekatonkheirler — Bunlara **Centimain**'ler de denir. **Uranos** ile **Gaina**'nın oğulları. Bunların her birinin elli başı, yüz kolu vardı. **Kottos, Briareos, Gyges** adlarını taşıyan bu korkunç devlerin en azgını **Briareos** idi.

Hegeleos — **Herakles**'in torunu. **Omphale** ile **Herakles**'den olan **Tyrsenos**'un oğlu, **Hegeleos**'un babası; muharebelerde çalınan trompeti icat etti.

Hektor — **Troia**'lıların en büyük kahramanı, **Akhilleus** tarafından öl-

dürüldü. (Bak 294)

Hekuba — Hecuba. Hekabe'nin Lâtince adı.

Helena — **Menelaos**'un karısı. **Troia** prensi **Paris**, onu kaçırdığı için **Yunanlılar Troia**'ya savaşmaya geldiler. Çok eski zamanlarda **Helena**'yı **Zeus** ile **Leda**'nın kızı sayarlardı.

Helenos — **Priamos**'un oğlu. **Troia**'lıların kahini. Yunanlılara, tahta atı yapmalarını söyleyerek yurduna ihanet etti.

Heliades'ler — Helios ile **Klymene**'nin kızları. **Phaeton**'un kızkardeşleri. Sayılarını yediye çıkaranlar vardır. Bunlar erkek kardeşleri **Phaeton**, öldürülünce, onun ölümünden o kadar çok üzüldüler, ağladılar ki, tanrılar bu vefalı hemşirelere acıdılar, onları kavak ağaçlarına çevirdiler ve bu güzel kızların kardeşleri uğruna döktükleri gözyaşları da "amber" oldu.

Helike — **Küçük Zeus**'u besleyen iki peri kızından biri. **Zeus**'u besledikleri için **Kronos** tarafından Büyük ve Küçük Ayı, yıldızlarına tahvil edildiler. **Helike** Büyük Ayı'ya çevrildi.

Helikon — Yunanistanda **Boiotia**'da, ünlü bir dağın adı. Yunanistan en güzel, en şairane olan dağı. İlham perileri olan **Musa**'ların kutsal dağı sayılır.

Helios — Her şeyi gören güneşin tanrısı. **Hyperion** ile **Theia**'nın oğlu. **Eos** (Şafak) ile **Selene** (Ay)ın kardeşi **Helios**, deniz perilerinden **Perseis** ile evlendi, birçok çocukları oldu. **Kirke**, **Aeetes**, **Pasiphae**, bunlar hep **Helios**'un çocuklarıdır. **Helios**'u genç, güzel, kuvvetli, sarı saçlı bir delikanlı olarak gösterirler.

Helle — **Phriksos**'un hemşiresi. Eskilerin **Helles Pontos** dedikleri Çanakkale Boğazı, ilk adını **Helle**'den aldı. (Bak Hellespontus).

Hellen — **Deukalion**'un oğlu olan **Hellen** bütün Yunanlıların atasıdır. Bu sebepten Yunanlılara **Hellenler** derler.

Helles Pontos — (Helle denizi demektir). **Orkhomenos** kralı **Athamas**'ın **Nephele** adındaki karısından **Helle** isminde bir kızla, **Phriksos** adında bir oğlu dünyaya gelmişti. Kralın **İno** adındaki ikinci karısı kral **Athamas**'ı üvey oğlu **Phriksos**'u **Zeus**'e kurban etmesi hususunda kandırdı. Fakat çocuk kurban edileceği sırada Baştanrı, **Hermes** ile altın yapağılı bir koç gönderdi. Bu hayvan insan gibi konuşur ve havalarda uçardı. **Nephele**, oğlu **Phriksos** ile kızı **Helle**'yi koça bindirdi. Koç havalandı. Doğuya doğru yollandı. İki çocuk, onun tüylerine sımsıkı sarılmışlardı. Az sonra korkuları kalmadı. Aşağı baktılar, gördükleri manzaraya hayran oldular, ne yazık ki, tam **Propontis** (Marmara)yı Ege denizine bağlayan boğazın üzerine gledikleri zaman **Helle**, aşağı düştü. Şimdi bizim Çanakkale Boğazı dediğimiz yere düştüğü için, o zaman oralara **Helles Pontos** dendi. **Phriksos**'a gelince; o, **Kolkhis**'e vardı. Koçu kurban edip, postunu kral **Aeetes**'e verdi.

Hellen — Adını bütün Yunan ırkına veren **Hellen**; **Deukalion**'un oğludur.

Hemera — Gündüz, **Nyks** (gece)nin kardeşi - **Uranos**, yani gök'ün kapısından sıra ile girip çıkan **Hemera** ile **Nyks**, iki kardeş oldukları halde bir türlü babalarının muhteşem sarayının tunç kapısında birbirleriyle karşılaşamazlar. Birisi çıkar, öteki girer, bunlar adeta birbirlerini kovalarlar. **Hemera**, fani insanlara ışık getirir, halbuki **Nyks**, **Thanathos** (ölüm)ün kardeşi olan **Hypnos** (uyku)yu getirir.

Hemera — **Eos**'un lakabıdır. Çığ taneleri de **Eos**'un gözyaşlarıdır.

Hemikynes — Köpek gibi ses çıkaran ve başları da köpeğe benzeyen mu-

hayyel bir hayvan. **Pont - Euksın** - (Karadeniz) kıyısında yaşarlarmış.

Heosphoros — (yahut **Eosphoros**) Şafağın meşalesi anlamına gelen **Heosphoros,** sabah yıldızının adıdır. **Eos** (Şafak'ın oğludur.)

Hephaistos — Ateş tanrısı. Lâtinler buna **Vulcain** derler (Bak. 125)

Hera — **Zeus**'un karısı ve kızkardeşi. Lâtinler **Junon** diyor. (Bak. 41)

Herai'ler — **Samos** adasındaki **Mykenai** yakınında bulunan bir yer. Burada **Hera**'nın en ünlü tapınağı varmış.

Herakles — (Lât. **Hercules**) — **Zeus**'un oğlu, kuvvet tanrısı (Bak. 165)

Herakliad'ler — **Herakles**'in neslinden gelenlere verilen soy adı.

Hercules — Lâtinlerin **Herakles**'e verdikleri ad (Bak. 165)

Herkules — **Hercules** — **Herakles**'in Lâtince adı.

Hermaphroditos — Hem dişiliği, hem de erkekliği kendisinde toplayan, hünsa bir varlıktır. (Bak 101)

Herme'ler — Yolların koruyucusu sayılan **Hermes** namına, yol ve sokak kenarlarına dikilen ufak anıtlara verilen ad.

Hermes — (Lât. **Mercurius**). Tanrıların ulağı, habercisi. (Bak 74)

Hermione — **Menelaos** ile **Helena**'nın kızı.

Hero — **Leandros**'un sevgilisi olan rahibe.

Heros (**Herolar**) — Önçağda, ölmüş büyük kahramanlara bu ad verilirdi. Onlar bahtlılar adalarında yaşıyorlardı. Halk, bilhassa onların mezarlarına giderek onlara taparlardı.

Herse — **Kekrops**'un üç kızından biri. Küçük **Erikhthonios**'u **Athena,** bu üç kızkardeşe emanet etmişti. **Herse,** emanet edilen sepetin açılmasına sebep olduğu için **Athena** tarafından aklı başından alındı da, **Akropolis**'den kendini aşağı atarak intihar etti.

Hesione — **Troia** kralı **Laomedon**'ın kızı.

Hesperia — Eski devirlerde **İtalya**'ya bu ad verilirdi.

Hesperid'ler, (Hesperides) — Güneşin battığı yerin perileri. Gecenin, yani **Nyks**'ın kızları. Bazıları onları **Zeus** ile **Themsi**'nin, yahut **Atlas**'ın kızları sayarlar. Onlar, Bahtiyarlar adalarında yaşıyorlar, tanrı bahçelerinde altın elmaları bekliyorlardı.

Hesperos — Akşam yıldızı. **Atlas**'ın oğlu yıldızlara bakmak için dağa çıkmış, fakat fırtına kopmuş, **Hesperos** kaybolmuş. İyiliği sever bir genç olduğundan tanrılar onu akşam yıldızına çevirmişler. Hâlâ insanlara yol göstermekte, iyilik etmektedir.

Hestia — **Romalıların Vesta** dedikleri aile ocağı tanrıçası. **Kronos** ile **Rea**'nın kızı. (Bak 123).

Hiera — **Herakles**'in oğlu **Telephos**'un karısı. Yunanlılar, **Troia** savaşı münasebeti ile, **Anadolu**'ya ilk çıkarma yaptıkları zaman, **Hiera,** kadınlardan mürekkep bir müfrezenin başına geçmiş, müstevlilere karşı yurdunu korumuştu. **Hiera**'nın **Helena**'dan daha güzel olduğunu söyleyenler vardır.

Hieraks — **Hermes,** güzel **İo**'yu bir ineğe çevirip, kaçırmak istediği zaman **Hieraks,** gevezelik etmiş, bu hadiseyi etrafa yaymıştı. Bu sebepten o, bir doğan kuşuna çevrildi.

Hierodolos — **Apollon** tapınağında ödevi olan köle.

Hierodyeller — Tanrıların, tapınakların malı olan kadın ve erkek köleler. Bilhassa **Aphrodite** mabedinde bulunan fahişeler.

Hieros Gamos — Mukaddes evlenme. Bilhassa **Zeus** ile **Hera**'nın evlenmesi.

Hilaeira — **Leukippid**'lerden biri. **Phoebe**'nin hemşiresi.

Hilebie — Güney Anadolu'da eski **Karia** bölgesi krallarından birinin kızı. **Lyrkos** adında bir Yunanlı gençle ev-

lendi. Kocası, buna ihanet ettiği halde, bu Anadolulu güzel gelin, iffetli örnek bir zevce olarak kaldı.

Himalia — Bir peri kızı. **Rhodos** adasında **Zeus**, bol bir yağmur halinde yağarak onunla birleşti. Üç çocukları oldu. Bu üç oğlan, buğdayın geçirdiği safhaları ifade eder: **Spartaeos** (tohum eken); **Kronios** (Buğday yetiştirici); **Kytos** (Ekmekçi).

Himeros — Aşk isteğinin sembolü. **Aphrodite**'nin yanında gidenler arasına katılır, **Eros**'a arkadaşlık eder.

Hippe — **Kentaur, Khiron**'un kızı. **Hellen**'in oğlu **Eole (Aiolos)** tarafından iğfal edilmiş ve gebe bırakılmıştı. Babasının korkusundan **Pelion** dağına kaçtı. Çocuğunu orada doğurmak istedi. Babası onu takip ediyordu. **Hippe**, bu zor durumdan kendisini kurtarmaları için tanrılarına yalvardı. Onlar da onu at şeklinde bir burca çevirerek göğe aldılar.

Hippios — **Poseidon** ile **Athena**'nın lâkapları.

Hippo — **Skedasos**'un iki kızından birinin adı. **Molpia** adındaki hemşiresi ile beraber **Ispartalı** iki genç tarafından kirletildikleri için intihar ettiler.

Hippodameia — **Pisa** kralı **Oinomaos**'un güzel kızı olan **Hippodameia**'yı **Pelops** kanlı ve hileli yollardan yürüyerek kendine zevce olarak aldı. Bu birleşme neticesinde **Hippodameia, Arteus** ile **Tyestes** adlı iki çocuk doğurdu. (Sözlükte bu kelimelere bakınız). **Peirithoos** ile **Polydektes**'in eşlerinin adları da **Hippodameia** idi.

Hippo Kampos — Yarısı at, yarısı balık olan deniz aygırı. **Nereid**'lerin binek hayvanları.

Hippokrene — Kanatlı at **Pegasos**'un, ilham perilerinin dağı olan **Helikon** dağına attığı bir çifte ile fışkırttığı kaynak. "At çeşmesi" demektir.

Hippodameia — **Prithoos**'un karısı. **Polydektes**'in karısı da aynı adı taşır.

Hippogypes — Ay'da oturdukları sanılan hayali insanlar.

Hippolokhos — **Bellerophon** ile **Troia**'lı **Antenor**'un oğulları aynı adı taşır.

Hippolyte — **Amazonlar** kraliçesi. **Ares**'in kızı olduğu söylenir. **Herakles** tarafından öldürüldü.

Hippolytos — **Theseus**'un **Amazonlar** kraliçesi **Atiope**'den olan oğlu.

Hippomedon — **Thebai**'ye karşı savaşan yedilerden biri. Dev cüsseli bir kahramandı.

Hippomenes — **Megereos** ile **Merope**'nin oğlu. **Atalante** ile evlenmek istiyordu, altın elmalar atarak koşuda onu yendi ve onunla evlendi.

Hippotes — **Heraklid**'lerden biri.

Historis — Kahin **Tiresias**'ın kurnaz kızı, **Herakles**'e hamile olan **Alkmene**'ye **Hera**'nın korkusundan doğum tanrıçası yardım edemiyordu. **Historis**, hile ile doğuma mani olan tanrıçayı oradan uzaklaştırdı da, **Alkmene** kolayca doğurdu.

Hora'lar — **Zeus** ile **Themis**'in üç kızı. Adları şöyledir: **Eunomia** (disiplin); **Dike** (Adalet); **Eirene** (barış). Bunlar, zamanların ve mevsimlerin tanrıçalarıdır.

Horkios — **Zeus**'un lakabı.

Hyad'lar — **Atlas**'ın kızları. Bir rivayete göre, bunlar yedi hemşire idiler... **Zeus**'u **Dodon**'da büyüten onlar olduğu gibi, **Dionysos**'u **Nysa** dağına onlar götürdüler, **İno**'ya teslim ettiler. **Medea** tarafından gençleştirilen bu bakireleri **Zeus** bir takım yıldız halinde göğe aldı. Diğer bir efsaneye göre de, **Hyad'lar, Hyas**'ın kızkardeşleri idi. **Hyas**, avlanırken ölünce kardeşleri kederden yaşıyamadılar, bir kısmı kendi kendilerini öldürdü. **Zeus** bunları göğe aldı. Birer yıldız yaptı. Sağ kalanlar sonradan **Pleiad**'ların kızkardeşleri oldular.

Hyakinthides — Vatanın selameti için

kurban edilen genç kızlara verilen ad.

Hyakinthos — **Amiklas** ile **Diomede**'nin oğlu. İlham perilerinden **Klio** ile **Pieros**'un oğlu olduğunu söyleyenler de vardır. Çok güzel bir delikanlı idi. **Thamyris** isminde bir erkek ona aşık olmuş ve böylece erkekler arasındaki gayr-i ahlaki aşkı ilk o bulmuştu. **Apollon** da ona gönül vermişti. (Bak. 57)

Hybris — Hayasızlığın, ölçüsüzlüğün sembolü. Annesi **Koros**, (tıkabasa tokluk) idi. **Hybris**'in cezası acılarla çekilir. Her şeyde ifrata varmak, **Hybris**'in ağına düşmek demekti.

Hydne — **Skyttis**'in kızı. Baba ile kız çok usta dalgıç idiler. İran hükümdarı **Serhes**'in gemilerinin halatlarını keserek onların parçalanmasını temin etmişlerdi.

Hydra — **Lerna** bataklığında sayısız başları olan, tüyler ürpertici bir yılanın adı.

Hyettos — Karısı ile zina yapan bir genci yakalayıp feci bir şekilde öldüren ve aldatıldığının farkına varan ilk koca. Öldürdüğü adamın adı **Molouros** idi.

Hygieia — Sağlık tanrıçası ve **Asklepios**'un kızlarından biri.

Hylas — Kral **Theiodamas**'ın oğlu. **Herakles**, **Hylas**'ın babasını öldürdükten sonra onu uşak olarak yanına almıştı. Çok güzel bir delikanlı olduğu için onu yanından ayırmamış, **Argonaut**'lar seferine bile yanında götürmüştür. **Argonaut**'lar, **Gemlik Körfezi**'ne geldikleri zaman, **Herakles** gemilerine kürek yapmak için o civarda bir ormana girmiş, ağaç kesiyordu. **Hylas** da eline bir testi almış, içme suyu aramak için ormana dalmıştı. O civarda akan bir ırmağın yahut **Askanios** gölünün (İznik gölü) perileri bu çok güzel delikanlıyı görünce şaşırdılar, dayanamadılar, onu yakaladılar, suların dibine doğru sürükleyerek kaçırdılar. **Hylas** ve **Herakles** ile beraber karaya çıkan **Polyphelos**, delikanlının kaybolduğunun farkına varınca, bağırmaya başladı. **Herakles** ile beraber ikisi, uzun uzun "**Hylas! Hylas!**" diye boş yere haykırıp durdular. Marmara denizinde fırtına başlamak üzere idi. Rüzgâr tanrısı **Boreas**'ın tavsiyesiyle **Argonaut**'lar, **Herakles**'ı ve arkadaşını almadan hareket ettiler. **Polyphemos**, sonradan **Bursa** adını alan **Klos** şehrinin temelini attı. Bursalılar, senenin belirli bir gününde de **Olympos** (Uludağ)a doğru tırmanarak **Hylas** diye üç defa bağırır, güzel delikanlıyı ararlarmış.

Hyllos — **Herakles** ile **Dejanire**'nin oğlu. Rivayete göre **Lydie**'de akan **Hermos** (Gediz çayı)nın kollarından birinin adı. **Herakles**'in bu dev cüsseli oğlunun adını taşıyordu: (**Hyllos** - Bu günkü Kum Çayı.)

Hylonome — **Kentaur Kyllaros**'un karısı. Kocası öldürülünce, ondan sonra yaşamak istemedi, kocasını öldüren aynı oku kendi kalbine sapladı ve öldü.

Hymenaios (**Hymen** - **Ymene**) — İlham perilerinden birinin oğlu. Gençlik ve evlendirme tanrısı. Düğünlerde söylenen türküleri o ilham eder. Bir rivayete göre de **Hymenaios**, kız gibi güzel bir delikanlı idi. Kendisi orta halli bir aileden olduğu halde, asil bir aileden güzel bir kıza gönül vermişti. Onunla evlenemediği için çok ümitsizdi. Sevdiği kızı, her yerde uzaktan takip ediyordu. Bir gün **Athena**'nın genç kızları **Demeter**'e kurban takdimine gidiyorlardı. Haydutlar bu güzel kızları yakaladılar. Onu da bir kız sandılar, esir ettikleri kızların arasına kattılar, uzun bir yürüyüşten sonra haydutlar uyuyunca **Hymenaios**, onları öldürdü ve kızları kurtardı. Böylece sevdiği kızı alabildi.

Hymnos — Anadolumuzda **Phrygia**'da

yaşayan bir çoban. **Artemis**'in arkadaşlarından **Nikaea** adında bir peri kızına delice aşık olmuştu. Peri kızı ona yüz vermiyordu. **Hymnos**, bir gün peri kızına ilan-ı aşk edince, peri kızdı, bir ok atarak onu öldürdü. Bu güzel çobanın ölümüne herkes ağladı, hatta aşka kalbini daima kapalı bulunduran **Artemis** bile onun için gözyaşı döktü.

Hyperbore'ler — Eski zamanlarda uzak kuzeyde tasavvur edilen, bahtiyar insanların ülkesi. Orada iklim çok mutedildi. Seneler altı ay gündüz, altı ay gece olarak geçerdi. Efsaneye göre, **Apollon**, kış aylarını orada geçirirdi.

Hyperion — Titan'lardan biri... **Uranos** ile **Gaia**'nın oğlu. Kızkardeşi **Heia** ile evlenerek **Helios** (Güneş), **Selene** (Ay) ve **Eos** (Şafak)un dünyaya gelmelerine sebep oldu.

Hypermestra — Danaos'un elli kızından biri. Zorla evlendirilen elli kız, düğün gecesi kocalarını hançerledikleri zaman, **Hypermestra**, kocası **Lynkeus**'u öldürmedi.

Hypnos — Uyku tanrısı. **Erebos** (karanlık ile **Nyks** (gece)nin oğlu. **Thanatos** (ölüm) onun kardeşidir. **Hypnos**, güzel delikanlı **Endymion**'a aşık olmuştu. Onu daima gözleri açık olarak uyutuyordu. Böylece sevgilisinin gözlerini fasılasız seyrediyordu.

Hypsıkreon — Batı Anadolumuzda eski ve ünlü bir şehir olan **Miletus** şehrinde oturan **Hypsikreon**'un **Naksos** adasında **Promedon** adında bir dostu vardı. Bir gün **Promedon**, misafir olarak **Miletus** şehrine gelmişti. Aziz dostu **Hypsikreon**'un güzel karısı **Neere**, adalı misafire aşık oldu, fakat **Promedon**, vicdanlı adamdı ekmeğini yediği evin hanımına fena gözle bakamazdı. **Neere**, zor kullanmak istedi. **Promedon, Naksos**'a gidince kadın da onu takip etti. Neticede, bu yüzden **Naksos**'lularla, **Miletus**'lar arasında harp çıktı.

Hypsipyle — Lemnos adası kralı **Thoas**'ın kızı. **Lemnos** kadınları, kocalarının aleyhine ayaklanıp onları kesmeye başladıkları zaman **Hypsipiyle**, gizlice ihtiyar babasını kaçırdı, **Khios** adasına götürdü. **Argonaut**'lar bu adaya çıktıkları zaman **Jason, Hypsiple**'ye gönül verdi ve ondan iki çocuğu oldu.

Hyrieus — İhtiyar bir çiftçi olan **Hyrieus**; **Zeus, Poseidon, Hermes** gibi büyük tanrılara, küçük kulübesinde yer vermiş misafir etmişti. Bu yüzden tanrılar ona bazı lûtuflarda bulundular. Onun arzusunu ne olursa olsun, kabul edilecekti. İhtiyar çiftçinin karısı yoktu, öyle olduğu halde o, bir erkek çocuk istiyordu. Tanrılar, kolayını buldular. **Hyreis**'un, kendilerine kurban ettiği öküzün derisi üstüne işediler, onların idrarından **Orion** adındaki delikanlı çıktı.

—I—

Idarea — Batı Anadolumuzda bugün **Kaz Dağı** dediğimiz **İda** dağının güzel peri kızlarından biri.

Iakkhos — Eleusis Mysteria'larının tanrısı. Bazıları onu **Demeter**'in oğlu olarak gösterirlerse de, çoğu zaman **Iakkhos**'un **Zeus** ile **Perséphone**'nin oğlu olduğu söylenir. Önce adı **Zagreus** olan bu çocuğu **Zeus**, kıskanç karısının takibinden kurtarmak için şekilden şekle sokuyordu. Onu bir boğa şekline soktuğu gün, takip edenler yakaladılar ve boğayı kestiler, parçaladılar. **Zeus**, oğlunun yardımına yetişemedi. Onu parçalayan **Titan**'ları yıldırımlarıyla öldürdü ve **Apollon**'a oğlunun cesedinden arda

kalan parçalarını, **Parnassos** dağının tepesine getirmesini emretti. **Apollon,** çocuğun heüz çarpmakta olan kalbini getirmişti. Onu emdi, **Zagreus**'u yeniden yarattı, bu defa ona **Iakkhos** adını koydu.

Ialemos — Apollon ile **Kalliope**'nin oğlu. Genç yaşta ölenler için söylenen hüzünlü mersiyelerin ilk şairi.

Iambe — Pan ile peri **Ekho**'nun kızı. **Keleos** ile **Metanira**'nın evinde hizmetçilik yaparken, kızını arayan kederli **Demeter**'i maskaralık yaparak güldürmüştü. (Bak. 143)

Iambe — (Bak. Baubo).

Iamos — Kahramanlık devirlerinde yetişmiş bir kahin. **Apollon** ile **Evadne**'nin oğlu. O, bir ormanda doğdu. Annesi menekşelerden yapılmış bir yatağın üstüne onu bıraktı kaçtı. Onun adı Rumca menekşe anlamına gelen (**Ia**m)dan alınmıştır. İki yılan onu balla beslediler. Sonra **Arkadia**'lı **Epytos** onu yetiştirdi. Babası **Apollon,** ona gelecekte olacak hadiseleri haber vermesini öğretmişti. Bunun neslinden gelenlere **Iamid**'ler derler.

Ianus — (**Janus**) Romalıların inancına göre **Ianus,** evlerin kapılarını bekleyen bir tanrı idi.

Iapetos (**Japetos**) — **Prometheus**'un babası.

Iarbas (**Yarbas**) — Afrika'nın yerli kralларından biri. Bir peri kızı ile **Jupiter**'in oğlu. **Dido**'ya bir sığır derisinin kaplayacağı kadar bir yer satmıştı. **Dido** da sığır derisini ince ince dilerek uzun şeritler haline getirdi. Toprağı bu şekilde ölçüp aldığı yerin sınırlarını genişletti ve **Kartaca**'yı kurdu.

Iasion (**Jasion**) — **Zeus**'un oğlu. **Demeter**'in aşığı. Üç defa sürülmüş bir tarlada **Demeter**'le birleşince **Plutos** (Zenginlik) adlı bir çocukları oldu (Bak 138)

Ibykos — Ibykos, bir tanrı bir kahraman değildir. O, milattan 550 sene önce yaşamış, şiirlerinden bir kaç parça, bize kadar gelmiştir. Ancak onun acıklı ölümü dillere destan olmuştur. Anlattıklarına göre **Ibykos, Korinthos** civarında, hırsızların hücumuna uğradı, ağır şekilde yaralandı. Tam o sırada yukardan bir sürü turna kuşu geçiyordu. **Ibykos,** turnalara doğru bakarak "Beni kimler öldürüyor, gördünüz, intikamımı siz alın," dedi. Bir müddet sonra **Korinthos**'daki açık hava tiyatrosunda temsil verilirken havada turnalar belirdi. Onları gören seyircilerden biri dayanamayıp ayağa kalktı: "Bunlar, **Ibykos**'un turnaları, onun intikamını alacaklar!" diye bağırdı. Seyirciler, bu sözler üzerine onun soyguncularдан biri olduğunu anladılar. Suç ortakları da bulunup hepsi öldürüldü.

Ida — Edremit körfezinin kuzeyinde 1756 metre yükseklikte bugün (**Kaz** dağı) denilen dağın eski adı. O zamanlar sık ormanlarla kaplı bulunan bu dağın mitolojide önemi çok büyüktür. **Paris,** burda **Aphrodite**'yi diğer tanrıçalardan güzel bulmuştu. **Ganymedes**'i, **Zeus** bir kartal olup buradan kaçırmıştı. Bir **Ida** dağı da Girid adasında bulunuyordu. Baştanrı burada bir mağarada büyümüştü.

Idas — Aphareus ile **Arene**'nin oğlu... **Linkeus** ve **Pisos** adlarında iki kardeşi vardı. **Idas, Evenos**'un **Marpessa** adındaki güzel kızını kaçırdı. Kızın babası üzüntüsünden intihar etti. **Idas**'ın kaçırdığı kızı **Apollon** da seviyordu. Bu yüzden kavga çıktı. **Zeus,** araya girdi, kız kimi isterse onun olsun, dedi. **Marmessa, Apollon**'a pek güvenemedi de **Idas**'ı tercih etti. **Idas** ile **Lynkeus; Argonaut**'lar seferine, **Kalydon** avına katıldılar. **Dioskur**'lar ile yaptıkları savaşta öldüler.

Idmon — **Argonaut**'lardan biri, **Apol-**

Ion'un oğlu. İyi bir kahindi. Hatta kendi öleceğini bildiği halde, **Argonaut'lar** seferine katılmaktan çekinmedi.

İdomeneus — Girit kralı **Minos**'un torunu. **Troia** savaşına katılmıştı. **Thetis** ile **Medea**, güzellikte birbirleriyle boy ölçüşürken, hakem olarak **İdomeneus**'u seçtiler, o da **Thetis**'i daha güzel buldu. **Medea**, bu işe çok kızdı. "Bütün Giritliler yalancıdır" dedi ve Girit kralını da, Giritlileri de ebedi olarak doğru söylememeye mahkum etti. Bu yüzden, Giritlilerin yalancılığı meşhurdu.

İdaeos — Birçok kahraman bu adla anılır. Gerek **Girit**'deki **İda** dağı, gerekse **Troia** bölgesindeki İda dağından ad alan kahramanların en meşhurları şunlardır: 1 — **Priamos**'un bir oğlunun adı, 2 — **Paris** ile **Helene**'nin oğlunun adı. 3 — Priamos'un arabacısı, 4 — **Dares** adındaki **Troia**'lı bir kahramanın oğlu, 5 — **Korybant**'lardan biri, 6 — Başka bir efsaneye göre **Dardanos**'un Bergama'nın kuzeyinde bulunan **Khryse** şehrinde iki oğlu olmuştu. Birinin adı **Dimos**, öbürünün İdaeos idi. İşte bu **İdaeos** sonradan kendi adı verilen **İda** dağının eteğinde, tanrıların anası olan **Kybele** (**Cybele**) kültünü yaydı.

İdothea — Anadolumuzda **Karia** kralı **Eurytos**'un kızı ve **Miletus** şehrinin kurucusu, **Miletus**'un karısı. Byblis ile **Kaunos**'un annesi.

İkadios — Batı Anadolu'da **Lykia**'lı bir peri kızı ile **Apollon**'un oğlu. **Foça**'nın kuzey tarafında eski adı **Patara** olan bir şehir kurmuştu. (Bugünkü Gelemiç).

İkarios (1) — **Attika** bölgesinin efsanevi kralı **Dionysos**'u evinde misafir etmişti.

İkarios (2) — **Penelope**'nin babası. **İkarios**, güzel kızını almak isteyen delikanlılar arasında bir spor müsabakası tertip etmişti. Kurnazlığı ile meşhur kahraman **Odysseus**, müsabakayı kazandı ve kızı aldı. İhtiyar kral, kızının hasretine dayanamayacağını anladığı için, damadına iç güveysi olarak yanında kalmasını rica etti. Fakat damadı, bu teklifi kabul etmedi. Ama karısını da zorla babasından ayırmak istemediğini de söyledi. İsterse karısı kendisini takip edecek, isterse babasının yanında kalacaktı. Babası, kızın arzusunu öğrenmek istedi. Fakat kızı, gözlerini önüne eğdi. Yüzünü bir tülle örttü, sükûtu muhafaza etti. **İkarios**, bu sükûtun ikrardan geldiğini takdir etti. Artık utangaç kızına, kendi yanında kalması için ısrar etmedi. Oraya bir tapınak yaptırdı ve (**Hicab**) yani utanma, manasına bir mihrab yükseltti.

İkaros — **İkaros** denizi.

İkaros — **Daidalos**'un oğlu (Bak. 222).

İkelos — **Phobetor**, adıyla da anılan ve insana yalnız hayvan şeklinde görünen bir rüya tanrısı.

İksion — Baştanrının karısına fena gözle bakan günahkar bir kral(Bak.43-149).

İksion — **Lapithler** kralı. **Zeus**'un karısına göz koyduğu için cezaya çarptırıldı. (Bak 43).

İlia — **Romulus** ile **Romus**'un anası sayılan **Reasilvia**'ya verilen ad.

İlias Destanı — (**İliada** - **İlyada**), **Homeros**'un meşhur Epopesi. **Troia** savaşından bahseder.

İlion (**İlios** - **Troia** - **Truva şehri**) — **Çanakkale Boğazında**, Anadolu yakasında sahilden yirmi beş kilometre içerdi, bugün **Hisarcık** denilen yerde bulunan meşhur **Troia** kalesine verilen eski ad. Buna **Hellenler**, **İliakos** da diyorlardı. **Homeros**'a isnad edilen **İlias** adındaki **epope**, bu şehrin önünde yapılan kanlı savşlardan bahseder. **Troia** krallarından **Tros**'un oğlunun adı, bir rivayete göre de **Dar-**

danos'un dört oğlundan birinin adı **İlos** idi. **İlion** şehri adını **İlos**'dan aldı.

İlione — **Priamos** ile **Hekube**'nin kızı, ve **Polymestor**'un karısı.

İlithya — **Zeus** ile **Hera**'nın kızı. Doğum tanrıçalığı yapardı. Bazı kadınların doğumlarına engel olur, onlara müthiş ıstırap verirdi.

İlos — **Dardanos**'un oğullarından biri. **Troia** bölgesi krallarından **Tros** ile **Skamandros** (Küçük Menderes)in kızı **Kallirrhoe**'nin oğlu. **İlos, Assarakos** ile **Ganimedes**'in kardeşi idi. **İlion** kalesinin temellerini atanın **İlos** olduğu söylenir. Rivayete göre, o bir müsabaka neticesinde bir inek kazanmıştı. Bu ineğin ilk yatacağı yere bir şehir kurması tanrılar tarafından kendisine emredilmişti. Hayvan **İlion** şehrinin yerine gelince durdu ve yattı. **Palladion** denilen kurulacak şehrin bahtı ile ilgisi bulunan **Athena**'nın heykeli, gökten, burada **İlon**'un çadırı önüne düştü. O, bu kutsal heykel için bir tapınak yaptırdı. Tapınak ateş alınca **İlos** alevler arasında geçerek heykeli kurtardı. Fakat gözlerini kaybetti. Zeka tanrıçası onun körlüğünü giderdi. **İlos, Phrigia** kralı **Tantalos** ile savaştı. Onu yurdundan kovdu. Eski zamanlarda **Troia** ovasında onun mezarı ziyaret edilirdi.

İlyada — **Homeros**'un **İlias** Destanı.

İnakhos — **Argos**'un efsanevi kralı.**Okeanos** ile **Tethys**'in kızı. **İo**'nun babası. **Poseidon** ile **Athena, Argolis** bölgesi üzerinde mücadele ederlerken, hakem olarak **İnakhos**'u seçmişlerdi. **İnakhos, Athena** tarafını tuttuğu için **Poseidon, Argolis** bölgesini kurutarak ondan öç aldı.

İno — Bir adı da **Leukothea** olan **İno, Kadmos** ile **Harmonia**'nın kızı, **Agane, Autonoe** ve **Semele**'nin kızkardeşi, şarap tanrısının teyzesi idi. **İno**, kral **Athamas**'ın ikinci karısı idi. Çünkü **Athamas, İno**'dan evvel **Nephele** isminde bir kızla evlenmiş, ondan **Phryksos** adlı bir oğlu ile **Helle** isminde bir kızı olmuştu. (Bak. Hellespontos ve Argonaut'lar). **Athamas**'ın **İno**'dan da **Learkhos** ve **Melikertes** adlarında iki oğlu olmuştu. **İno**, hemşiresi **Semele**'nin ölümünden sonra **Dionysos**'u saraya alıp kendi çocukları ile beraber büyütmek isteyince, **Hera** kocasının gayrımeşru oğluna gösterilen bu alakaya kızdı ve kralın da, karısının da akıllarını başlarından aldı: **İno**, çok sevdiği oğlu **Melikertes**'i fıkır fıkır kaynayan bir su kazanına attı. Kral **Athamas** ise avlanırken, kendine bir geyik gibi görünen oğlu **Learkhos**'u bir mızrakla feci şekilde öldürdü. **İno**, çocuğunun haşlanmış cesedini bağrına basarak saraydan kaçtı ve sahilde yüksek bir kayanın tepesine çıkarak kendini denize attı. Deniz tanrıları bu bahtsız anaya acıdılar. **İno**'yu **Leukothea** adında bir deniz tanrıçası, oğlunu da **Palaemon** namıyla bir deniz tanrısı yaptılar.

İo — **Argolis** kralı, **İnakhos**'un kızı. Mavi gözlü pek güzel bir kız olan **İo, Hera** mabedinin rahibesi iken **Zeus** tarafından sevilmişti. Bazıları, **İo**'nun bir nehir tanrısının bazıları da, **Iasos**'un kızı olduğunu söylerler (Bak. 77).

İobakkhos (İakkhos) — **Bakkhos**, bunlar **Dionysos**'un çeşitli adlarından.

İobates — **Lykia**'nın efsanevi kralı. (Bak. Bellerophon).

İobes — **Herakles'in Kerthe**'den olan oğlu...

İodama — Beotia'da **Athena** mabedinin rahibesi. Bir gece zeka tanrıçası ona, kalkanını takmış olarak görünce **İodama** taştan bir heykel oldu. Mabette, taşlaşmış **İodama** namına bir mihrap yükselttiler. Anadolulu seyyah **Pausanias**'ın yazdığına göre, her sabah bir kadın mabede gelir, mu-

kaddes ateşin yanına yaklaşır, üç defa: "**Iodama, yaşıyor**" diye bağırır ve ölmediğine inandığı taş kesilmiş güzel rahibeden, akıl ve iman sembolü olan ateş niyaz ederdi.

Iokaste (**Jokaste**) — **Oidipus**'un önce annesi, sonra karısı. (Bak.197).

Iokastos — Rüzgârlar tanrısı **Eolos**'un oğlu.

Iola — **Oihalia** kralı **Eurytos**'un kızı. (Bak.176).

Iolaos (**Iolas**) — **Herakles**'in yeğeni. **Iphikles** ile **Automeduse**'nin oğlu. **Herakles**'e yardım eder, onun arabasını sürerdi. **Herakles,** bu kahramanı çok beğendiği için kendi karısı **Magara**'yi ona armağan olarak verdi. Kuvvet ve fazilet sembolü **Herakles**'in karısı ile **Iolaos** birleşince **Leipephile** (terkedilmiş aşk) adında bir kızları oldu. **Herakles** ölünce, **Iolaos** onun çocuklarını himaye etti.

Iolkhos — **Thesalia**'da **Pelion** dağı eteğinde bulunan bir şehir.

Ion — **Hellen**'in torunu **Ionia**'lılar adını **Ion**'dan aldılar. **Ksauthos** ile **Kreuse**'nin oğlu. Bazıları **Apollon**'un oğlu olduğunu söylerler.

Iope — **Eolos**'un kızı, **Kepheos**'un karısı.

Ioksos — **Theseus**'un torunu. **Annesi Perigoune,** ünlü haydut **Sinis**'in kızı idi (Bak.185).

Iphianassa — **Argos** kralı **Proetos**'un kızı. Kızkardeşiyle beraber çıldırdılar. Fakat **Melampous** tarafından tedavi edildi. **Agamemnon**'un bir kızının adı da **Iphianassa** idi.

Iphidamas — **Troia**'lı **Antenor**'un oğullarından biri. **Agamemnon** tarafından öldürülünce ağabeyi **Koon,** onun öcünü almak istedi, Yunanlı kahramanı yaraladı ama, kendisi de **Iphidamas**'ın cesedi üstünde öldürüldü.

Iphigeneia — **Agamemnon** ile **Klytemnestre**'nin kızı. **Hellen** donanması ve ordusu **Aulis**'de toplanarak **Troia**'ya doğru hareket etmek için gemilerin yelkenlerini açmak istedikleri zaman, aksi yönden esen rüzgâr, buna engel oluyordu. Çünkü **Artemis, Agamemnon**'a darıldığından, muvafık rüzgârların esmesine müsaade etmiyor, aksine, orduya veba hastalığı gönderiyordu. Kahin **Kalkhas,** tanrıçanın hiddetini yatıştırmak için, **Agamemnon**'un kızı **Iphigenia**'nın kurban edilmesi gerektiğini söyledi. Bunun üzerine kral, kızını **Akhilleus** ile evlendireceği vaadi ile şehirden ordugaha getirtti. **Iphigenia,** kurban olarak kesileceği sırada **Artemis,** bir dişi geyik göndererek kızın yerine onu kurban ettirdi ve kızı **Artemis** tapınağına rahibe yaptı.

Iphikles — **Alkmene** ile **Amphitryon**'un oğlu. **Herakles**'in ikiz kardeşi. **Alkmene**'nin aynı zamanda doğurduğu bu iki çocuktan **Herakles, Zeus**'un; **Iphikles** de **Amhitriyon**'un doğumundan **Alkmene**'nin rahmine düşmüştü. **Herakles**'le beraber büyüdüler, beraber savaşlara katıldılar. Hatta **Herakles** ile birlikte beşikte uyurlarken, hücum eden iki yılanı, önce **Iphikles** görmüş, korkusundan ağlamaya başlamıştı. **Herakles** de onları bebek elleriyle boğmuştu. (Bak. 166)

Iphiklos — **Thesalia**'da bir şehir kralı olan **Phylakos**'un oğlu. Rivayete göre **Iphiklos,** genç yaşta iktidarsız olmuş. Babası, oğlunun tedavisi için kahin **Melampous**'a başvurmuş. Kahin iki boğa kurban kesmiş, etlerini parça parça ederek akbabalara yedirmiş ve onlardan prensin iktidarsızlığının, devasını sormuş. Etle karınları doyan yırtıcı kuşlar, kahine demişler ki: "Vaktiyle kral **Phylakos,** koçlarının tohumlarını çıkarıp onları iğdiş ederken kullandığı bıçağı orada bırakmıştı. Henüz çocuk olan oğlu **Iphiklos,** bu kanlı bıçağı görerek korkmuş, onu; orada bulunan bir meşenin

kabuğuna saplanmıştı. Meşe büyümüş ve bıçak kabuğun içine gömülerek üstü örtülmüş ve meşenin içinde kaybolmuştu." Akbabaların anlattıklarına göre, eğer bu bıçak bulunur da üstündeki pasla bir şerbet yapılır, on gün devamlı olarak içilirse, hastalık iyi olacakmış. Kahin, meşenin kabukları altında kalan bıçağı buldu ve üstündeki pasları kazıyarak şerbete karıştırdı ve **İphiklos**'u iyi etti. İktidarsızlıktan kurtulan delikanlının **Podarkes** adında bir de oğlu oldu. **İphiklos**, çok usta ve çok hızlı koşan bir koşucu oldu. Ekin tarlasında başakları eğmeden koşabiliyordu.

İphimedia — **Triops**'un kızı. Amcası **Aloeus** ile evlendi. Ondan iki oğlu oldu. Onlara **Aload'lar** derler. **İphimedia**, deniz tanrısına aşık olmuştu. Her gün deniz kıyısına gidiyor, denize hayran hayran bakıyor içindeki ateşi söndürmek ve teselli bulmak için, deniz suyundan alıyor, güzel göğsüne döküyordu. Nihayet deniz tanrısı ona acıdı, onunla birleşti.

İphis I. — Kıbrıslı güzel **Anaksareta**'nin aşığı. **Aphrodite** tarafından kayaya çevrildi.

İphis II. — Girit'li **Ligdos** ile **Telethausa**'nın kızı. **Ligdos**, karısına doğuracağı çocuğun erkek olmasını arzu ettiğini söyledi. Gebe kadın, doğumdan önce bir rüya gördü. Rüyasında, bereket tanrıçası **Isis**, doğuracağı çocuk kız da olsa, erkek de olsa büyütmesini emretti. **Telethousa** güzel bir kız doğurdu. Ona **İphis** adını koyarak, erkek çocuk doğurmuş gibi etrafa yaydı ve ona erkek çocuk elbisesi giydirerek büyüttü. Neticede delikanlı kılığındaki **iphis**'e **İanthe** adında bir kız aşık oldu. Bu iki kız birbirine nişanlandılar. **iphis**'in annesi çok telaşlandı. Bu evlenmeye engel olmak için birçok bahaneler buldu. Fakat, kaderin önüne geçemedi. Nihayet tanrıça, kederli anneye acıdı, **İphis**'in cinsiyetini değiştirdi. O güzel kız iken, yakışıklı bir delikanlı oldu.

İphitos (İphyto) — **Oikhalia** kralı **Eurytos**'un oğlu olup **Argonaut**'lar seferine katılmıştı. **Herakles**, bir çılgınlık neticesinde bu delikanlıyı, **Tirynthos**'un surlarından aşağı atmış, parçalamıştı (Bak. **İola**).

İrene — **(Eirene)** diye de anılan **İrene Hora**'lardan biridir ve barış sembolüdür. **Homeros, Hora**'ları "göğün kapıcıları" diye tanımlıyor. **İrene**'nin diğer iki kızkardeşinin adları: **Eunomia, Dike.**

İris — Yeşilırmağın eski adı.

İris — **Thaumas** ile **Elektra**'nın kızı. **Okeanos**'un soyundan gelmiştir. O, gökle yeri birbirine bağlayan **Ebemkuşağı**'nın sembolüdür. O, gökten yere uzandığı için, tanrılardan, insanlara haber ulaştıran ilahi bir ulaktır. Güneşli havalarda, hafif incecikten yağmur yağınca, güzel kız **İris**, renkli ve süslü elbiselerini giyer, tanrılardan fani insanlara müjdeli haberler iletirmiş. **İris**'i **Eros**'un annesi; **Zephyros**'un karısı sananlar da vardır. Ölümsüzlerin haberlerini, emirlerini iletirken **İris**, bazan insan şekline, bazan tanrı şekline girer. O, rüzgâr gibi havayı yarar, arada sırada, yerle göğü birleştiren, gökkuşağının üstünden kayarak yere inerdi. **İris**, denizleri, ırmakları da gerekince hava gibi kolaylıkla yararak yoluna devam ederdi. Bir gün, **Zeus** onu deniz tanrıçası **Thetis**'i aramaya göndermişti. **Homeros** bu olaydan bahsederken şöyle der: "**Samos** ile **İmros** kayaları üzerinden siyah dalgalar içine atıldı. Onun atılışından deniz inledi, dalgalandı. **İris** derinliklere kurşun bir top gibi daldı, kayboldu." **İris** yalnız tanrıların değil, insanların

da hizmetine koşardı. **Akhilleus**'un aziz dostu **Patroklos**'un cesedi, onların inançları gereğince yakılırken rüzgâr esmiyordu. Arkadaşının naaşının yavaş yavaş yanmasından canı sıkılan **Akhilleus**'un şikayetini işitince **İris** kendiliğinden kahramanın üzüntüsünü gidermek için **rüzgârlar**'ı aramaya koştu. O sırada **rüzgârlar** **Zephyros**'un evinde ziyafette idiler. İyi kalpli **İris** ziyafet masasında keyif çatmakta olan, asabi, huysuz, sert tabiatlı **Boreas** (Poyraz)ın yanına sokuldu. **Patroklos**'u yakan odun yığınını kucaklaması için acele **Hellespontos**'a koşmasını rica etti.

İros — İthaka adasında yaşayan iri cüsseli, korkunç bir dilenci, **Odysseus**'un karısına talip olanları eğlendiriyordu. Kahraman, bu maskara dilenciyi bir yumrukla yere serdi.

İsis — Eski **Mısır** mitolojisinde **İsis**; **Osiris**'in karısı olup güneş tanrısı **Horos**'un annesidir. Karanlıklar tanrısı **Set**; **Osiris**'i öldürünce ertesi gün **Horos**, onun intikamını almak için ilahi ışığı ile karanlığı boğar, perişan ederdi. **İsis** miti, Yunan ve Roma mitolojisine de geçti. **İsis**, her şeye hayat veren **Horos** (güneş)in annesi olduğu için bereket tanrıçası sayıldı.

İskender (Büyük) — Birçok büyük, güçlü tanrıçalar, tanrılar, kahramanlar, **Zeus**'un çocuğudur. Daha sonraki zamanlarda **Büyük İskender**'in de **Zeus**'un oğlu olduğuna inananlar vardı.

İskhenos — **Gigas**'ın oğlu. Müthiş bir kıtlığın, Olympia şehrini perişan ettiği bir sırada tanrılar, şehrin asıl bir delikanlısı kurban edilirse kıtlık önlenir, dediler.

İskhenos, vatandaşlarının kurtulması için kendi arzusu ile kurban edildi. Bu fedakarlık ona ölmez şeref temin etti. Onun kahramanca ölüm günü Olympia şehrinde, merasim yapılırdı.

İsmene — **Antigone**'nin hemşiresi, Oidipus ile **Jokoste**'nin kızı.

İsmenos — **Niobe** ile **Amphion**'un oğlu. **Niobe**'nin çocukları **Apollon**'un okları ile vurulup öldürdükleri zaman **İsmenos** da öldürülmüştü. O, ölürken, kendini bir ırmağa attı ve o ırmağa **İsmenos** adı verildi.

İsos — Troia prenslerinden biri. **Agamemnon** tarafından öldürüldü.

İssa — **Lesbos**'lu **Makareus**'un kızı. Adadaki bir şehre adını veren güzel **İssa**'ya **Apollon** gönül vermiş ve bir çoban kılığına girerek onunla birleşmişti. Bu birleşmeden **Prylis** adlı ünlü bir kahin doğdu.

İsthamia — **Korinthos**'da **Poseidon** şerefine yapılan araba yarışları.

İstros — Bugün Tuna nehri dediğimiz nehrin tanrısı. **Okeanos** ile **Iethys**'in oğlu.

İtalos — Adını İtalya'ya veren bir kahraman. Girit kralı **Minos**'un torunu.

İthaka — **Odysseus**'un yurdu olan ada.

İthakos — Adını, **Odysseus**'un hüküm sürdüğü, **İthak** adasına veren kahraman. **Zeus**'un soyundan geldiği söylenir.

İtylos — **Aedon** ile **Zetons**'un oğlu. Yanlışlıkla, annesi tarafından öldürülünce bülbül oldu.

İtys — Thrakia kralı **Tereos** ile **Prokne**'nin oğlu (Bak. 116).

Iulus (Iule) — **Aeneos**'un oğlu. **Askanius**'un bir adı. (Askanius - Burdur gölü).

Iuno (Yuno) — **Hera**'nın latince adı.

Iuppiter (Yuppiter) — **Zeus**'un latince adı.

Iynks — **Pan** ile **Ekho**'nun kızı. **Io** ile **Zeus** sevişirken onlara yardım etti. Bu yüzden **Hera**, bu zavallı kızı bir kayaya bir rivayete göre de **Yunda** kuşuna çevirdi.

—J—

Janus — (Bak. Ianus).

Japetos — (Bak. İapetos).
Jasion — (Bak. İasion).
Jasius — **Abas**'ın oğlu. **Dardanos**'un kardeşi.
Jaso — **Esklapios** ile **Epinoe**'nin kızı. Hastalıklar tanrıçası.
Jason — **Aeson**'un oğlu (Bak. Argonaut'lar).
Jakaste — (Bak. İokaste)
Junon — Romalı'ların, **Zeus**'un karısı **Hera**'ya verdikleri ad. (Bak 41).
Jupiter — Romalıların **Zeus**'e verdikleri ad. (Bak 27).
Juturne — Roma tanrıçalarından biri. Su kaynakları tanrıçası.
Juvenalis — Romalı gençlerin ilk çıkan sakallarını keserek bir mangalın içine atıp yakmak suretiyle yapılan gençlik bayramı.
Juventus (Juventa - Juventas) — Roma'da gençlik tanrıçasına verilen ad. İlk gençlik çağına giren delikanlıları korurdu.

—K—

Kaanthos — **Okeanos**'un oğlu. Bunun **Melia** adlı bir peri kızkardeşi vardı. **Apollon, Melia**'yı kaçırınca babası **Kaanthos**'u, kardeşini aramaya gönderdi. Zavallı delikanlı, güzel kızkardeşini **Apollon**'un kolları arasında gördü. Ne yapabilirdi? Öfkesinden **Apollon** mabedini ateşe verdi. Fakat **Apollon** da onu oku ile vurdu, öldürdü.
Kabarnos — **Demeter**'e, kızının, **Hades** tarafından kaçırılmış olduğunu haber veren **Paros**'lu bir genç.
Kabeiro — **Proteos**'un kızı. **Hephaistos**, bu kızla evlenince **Kadmilos** adında bir oğlu olmuştu. **Kabir**'ler bunun soyundan geldiler.
Kabir'ler — **Hephaistos** ile **Kabeiro**'nun soyundan gelen tanrılar. **Kabirid**'ler adı verilen üç peri kızı, **Kabir**'lerin kardeşleriydi. **Kabir**'lerin üç veya yedi olduğu söylenir. Bunların dini ayinleri gizli yapılırdı.
Kabirid'ler — **Kabir**'lerin üç kızkardeşine verilen ad.
Kabiro — (Bak. Kabeiro).
Kadmeia — Thebai şehrinin hisarı.
Kadmilos — Finikelilerin Tanrılarından biri.
Kadmos — Thebai krallarından biri. **Agenor** ile **Telephassa**, yahut **Agriope**'nin oğlu.
Kadukeus — (**Caduceus**) **Kerykeion**'un latincesi.
Kaekulus — Yanardağların tanrısı **Vulcain**'in oğlu. Vaktiyle iki çoban kardeş varmış bunların kızkardeşleri, bir gün ocak başında otururken, göğsüne bir kıvılcım sıçramış ve bu kıvılcımdan kız gebe kalarak bir erkek çocuk doğurmuştur. Ona **Kaekulus** adı verilmiştir.
Kaeira — Eski Anadoluda **Miletus**'lu bir çömlekçinin kızı. **Kadros**'un oğlu **Neleus**, bir şehir kuracak yer ararken tanrılar, genç bir kızın, toprağı su ile karıştırdığı yere şehir kurabileceğini haber verdiler. **Neleus**, gelişigüzel dolaşırken **Miletus** şehrinin bomboş olan yerine gelince, çömlekçi kız **Kaeira** ile karşılaştı ve oraya ünlü şehrin temelini attı.
Kaineus (Kaeneus) — **Lapith**'lerden **Elatos**'un oğlu. Özel adı **Kainis** olup, erkek değil, kız idi. **Poseidon, Kainis**'e gönül vermişti. Güzel kız, aşık tanrıdan, cinsiyetinin değiştirilmesini ve yaralanmaz bir delikanlı haline sokulmasını istedi. Tanrı da onu erkekleştirdi ve adı **Kanaus** oldu. Yaralanmaz kahraman, **Lapith**'lerle **Kentaur**'lar arasındaki meşhur savaşa katıldı. **Kentaur**'lar, onu öldüremedikleri için, çam kütükleri ile dövdüler, sonra diri diri toprağa gömdüler. Rivayete göre, yaralanmadan öldürülen **Kaineus**, ölümünden sonra

tekrar kadın olmuştur. Bir rivayete göre de, parlak tüylü bir kuş olmuştur.

Kairos — Fırsat tanrısı. **Zeus**'un en genç oğlu. Omuzlarında ve ayaklarında kanatları bulunan bu delikanlının, başının arka tarafı traşlı idi. Bu suretle arkasından onu yakalayamazlardı. Halbuki başının ön tarafında perçemleri vardı. O, peşinden koşanları değil, onu kollamayanların karşısına çıkardı. **Olympia** şehrinde fırsat tanrısının bir mihrabı vardı.

Kalais ve Zetes — (Çok sert esen ve çok hafif esen) anlamlarına gelen bu isimler, **Boreas, Oreithya**'nın oğulları olup **Argonaut**'lar seferine katıldılar ve **Harpyi**'leri tepelediler. Sonradan **Herakles** tarafından öldürülünce tanrılar bu iki delikanlıya acıdılar da, onları rüzgârlara çevirip, rüzgâr tanrıları yaptılar.

Kalamos — (Kamış) anlamına gelen **Kalamos**, Anadoluda akan **Menderes** nehrinin tanrısının oğludur. Bu delikanlı, tanrı **Zephyros**'un **Karpos** adlı güzel oğluna gönül vermişti. Bir gün bu iki delikanlı **Menderes** nehrinde yıkanıyorlardı. **Kalamus** yüzmede dostunu geçmek istedi. **Karpos** yoruldu ve boğuldu. Sevgilisinin ölümüne **Kalamos**, o kadar üzüldü ki, kurudu, ırmağın kenarında bir kamış oldu. **Karpos**'a gelince, o da tarla meyvası, yani **Karpuz** oldu.

Kalkhas — **Thestor**'un oğlu, ünlü bir kahin. Derler ki, **Kalkhas Myrina**'da **Apollon**'un mukaddes ormanına bir asma dikmişti. Gaipten haber veren birisi ona diktiği üzümden kendisine şarap içmek nasib olmayacağını haber verdi. Halbuki, asma büyüdü, üzüm verdi, üzümden şarap yapıldı. Yeni şaraptan içirmek için **Kalkhas**, komşularını davet etti. Şarap bardaklarını doldururken, vaktiyle gaipten verilen haberi hatırladı. "Üzümler yetişti, şarap yapıldı, ben de içiyorum" diye kadehini kaldırdığı sırada katıla katıla güldü ve gülme neticesi öldü de şarap kadehini dudağına bile değdiremedi.

Kalkhos — Sihirbaz **Kirke**'ye gönül vermiş bir kral. **Kirke, Odysseus**'e aşık olduğundan, **Kalkhos**'a yüz vermedi. Aşık kral, onu istemekte ısrar edince, sihirbaz, bir ziyafette **Kalkhos**'u domuza çevirdi ve ahıra kapadı.

Kalliope — Şairlere kahramanlık destanları yazdıran, bazan da hitabet ilham eden ilham perilerinden biri. (Bak. 65).

Kallirrhoe — "Güzel ırmak" anlamına gelen **Kallirrhoe** adında birkaç ünlü kahraman kız vardır. Birici **Lykastos**'un kızıdır. (Bak 88). Nehir tanrılarından **Akheloos**'un ve **Skamandros**'un kızlarının adı da **Kallirrhoe** idi.

Kallisto — **Lykaon**'un kızı. **Artemis**'in arkadaşı. (Bak . 36).

Kalydon — **Aitolia**'da bir şehir. Dedelerimiz oraya **Kurt Aga** derlermiş. (Bak. 71-72)

Kalypso — **Atlas**'ın yahut **Helios**'un kızı olduğu da söylenen ve **Ogygia** adasında yaşayan bu peri kızı, **Odysseus**'e gönül vermişti (Bak.352)

Kambles — **Lydia** kralı. Doymak nedir bilmez obur kral, kendi karısını bile yedi, sonra kederlendi, intihar etti.

Kampania — İtalia'da en eski Yunan kolonisi.

Kanake — **Eolos**'un kızlarından biri. Kardeşi **Makareus**'dan bir çocuk doğurunca, onu terketmek istedi. Sonra günah meydana çıkınca **Eolos**, kızının gayr-i meşru çocuğunu köpeklere yedirdi ve kılıcını kızına göndererek intihar etmesini emretti.

Kapaneus — **Thebai**'ye hücum edenlerden biri. Dev cüsseli, korkunç bir adam. Tanrılardan bile korkmayan

bu azgın adamı, tam şehri yakarak çökerteceği sırada **Zeus** vurdu, öldürdü. Karısı **Evadne**, kocasının naşı yakılırken ateşin içine kedini attı.

Kapadokia — Amazonların yaşadıkları bölge. Thermodon "Terme çayı" kenarında bulunan başkent **Themiskyra** bu bölgenin en ünlü bir şehri idi.

Karkinos — Karides manasına gelen **Karkinos, Lerne** bataklığında yaşıyordu. **Herakles,** bu bataklıkta korkunç **Dragon** ile mücadele ederken, **Karkinos,** kahramanı topuğundan ısırmıştı. **Herakles,** hiddetle onu ezmişse de **Hera, Karkinos**'u gökyüzüne çıkarmış, bir burca çevirmişti.

Karneios — Dorlar'ın eski bir tanrısı. Sonraları **Apollon**'un lakabı oldu.

Karya — **Lakonia**'lı güzel bir kız. Fındık ağacına çevrildi.

Kassandra — **Priamos** ile **Hekube**'nin kızı. **Apollon,** bu kıza aşık olmuş, ona kahinlik öğretmişti. **Troia,** Yunanlıların eline geçince, güzel **Kasandra**'yı, **Agamemnon** cariye olarak aldı, götürdü.

Kassiepeia — **Kepheus**'un karısı, **Andromeda**'nın annesi (Bak. **Perseus**).

Kassotis — **Delphoi** yakınında **Musa** ilham perilerinin bir kaynağı.

Kastalia — Güzel bir kız olan **Kastalia**'ya **Apollon** aşık olmuştu. **Apollon**'un takibinden kurtulmak için kendini bir kaynağa attı, öldürdü. O günden sonra **Apollon**'a tahsis edilen o kaynağın adı **Kastalia** olarak kaldı.

Kastor ile **Polydeukes** (Lât. Polluks). (Bak. **Dioskur**'lar.)

Katreos — **Minos**'un **Pasiphae**'den olan dört oğlundan biri. Yanlışlıkla oğullarından biri tarafından öldürüldü.

Kaukasos — Bir çoban olan **Kaukasos, Kronos** tarafından öldürülünce, Baştanrı, genç çobana acıdı, hatırasını yaşatmak için adını, o zamana kadar **Boreas** dağı (Kuzey rüzgârı dağı) denilen **Kafkas** dağlarına verdi.

Kaunos — **Byblis**'in ikiz kardeşi, **Miletos**'un oğlu. Kızkardeşini sevdiği için, babasının yanından kaçtı. **Karia**'ya giderek **Kaunos** şehrini kurdu. (Şimdiki: Köyceğiz).

Kaystros — **Lydia**'da akan **Kaystros** (Küçük Menderes) çayının tanrısı. **Akhilleus**'un oğlu olduğu söylenir. Anadolu'da ünlü **Ephesos** şehrinin kurucusu **Ephesos,** bunun oğludur.

Kekrops — **Attika**'nın efsanevi ilk kralı. (Bak. 48-50).

Kedalion — **Hephaistos**'un üstadı. **Hera**'nın emriyle, **Limni** adasında **Hephaistos**'a demir dövmesini öğretti.

Keleos — **Eleusis** kralı (Bak 142). Girit'li bir **Keleos** daha vardır ki, üç arkadaşıyla beraber **İda** dağına çıkarak **Zeus**'un büyüdüğü mağaradan, Baştanrıya bal yapan arıların balını çalmak istemişlerdir. **Keleos** ile beraber üç arkadaşı, mağaraya girer girmez birer çeşit kuş olmuşlardır. Zavallı **Keleos,** tanrı balı yemek isterken bir saksağana çevrilmiştir.

Kelmis — **Zeus**'un süt annesinin babası. Baştanrının insanlar gibi fani olduğunu söylediği için elmas parçasına dönüştürüldü.

Keltos — **Kelt**'lere adını veren kahraman. Ve **Keltler**'in atası. Vaktiyle İngiltere'de ünlü bir kralın **Keltine** adında güzel bir kızı varmış. **Herakles, Geryoneus**'u öldürüp, sürüsüyle İngiltere'den geçerken, **Keltine,** Yunanlı kahramana aşık olmuş ve onun sürüsünü bir yere gizlemiş. Hırsızlığı meydana çıkınca, kendisiyle birleşmek şartıyla sürünün yerini haber vermiş. **Herakles,** bu teklifi memnunlukla kabul etmiş, onların birleşmesinden **Keltos** doğmuş.

Kentaur'lar — Dev cüsseli acayip mahlûklar, gövdelerinin üst kısmı in-

sana alt kısmı ata benzerdi. Dağlarda, ormanlarda yaşarlardı. **İksion, Hera**'nın kılığına giren bir bulutla birleşince vahşi **Kentaur**'lar doğdu. **Herakles** ile ve **Lapith**'lere yaptıkları savaşlar meşhurdur. (Bak. 43)

Kephalos — Buna dair mitologlar, çeşitli mitler yazmışlardır. En önemlisi şudur: Eos (Şafak), **Kephalos**'a aşık olmuş, onu kaçırmış, **Suriye**'ye götürmüş, onların birleşmesinden **Phaethon** doğmuş. Fakat, **Kephalos**, pembe yanaklı **Eos**'dan çabuk bıkmış ve Yunanistan'a dönerek **Prokris** ile evlenmiştir. **Prokris**, kocasına armağan olarak her avı yakalayabilen bir köpek hediye etmiştir. **Kephalos** ile **Prokris**'in aşkları çok meşhurdur. Sonunda **Kephalos**, kıskanç karısını yanlışlıkla öldürdü.

Kepheus — **Andromeda**'nın babası, **Kassiepeia**'nın kocası **Belos**'un oğlu. Habeşistan kralı. (Bak. Perseus).

Kerambos — **Thessalia**'da bir çoban. **Deukalion** tûfanı zamanında, boğulmaktan kurtulmak için bir dağın tepesine çıktı. Güzel çobana peri kızları acıdılar da ona kanat verdiler, yengeç cinsinden bir hayvana çevirerek uçurdular.

Keramos — **Attikia**'lı bir kahraman. Adını **Athena** civarında **Keramik** denilen bir yere verdi. Çömlekçiliğin mucidi olduğundan hâlâ bu sanata seramik denmektedir.

Kerberos — Ölüler diyarının kapısını bekleyen korkunç köpek. (Bak 147 **Herakles**'in 12 nci başarısı.)

Ker'ler (Keres) — Gecenin kızları, ölüm perileri, kan emici cinler. (Bak 87). Sayısını bir diyenler olduğu gibi, çok diyenler de vardır. Onları ölümün veya kaderin kızları sayanlar vardır.

Keres (Ceres) — **Demeter**'in Lâtince adı.

Kerkaphos — **Helios**'un yedi oğlundan biri.

Kerkop'lar — **Okeanos**'un kızlarından **Theia**'nın iki oğluna verilen ad. Bu iki iri cüsseli, korkunç haydut, bir gün **Herakles**'i yol kenarında uyurken buldular. Akılları sıra onu çalmak istediler. Kahraman uyanınca onların her birini, kocaman bir sopanın birer ucuna ayaklarından bağladı, omuzuna aldı, yürüdü gitti. **Zeus** de bu iki haydutun davranışlarını beğenmedi, onları birer maymun yaptı, bıraktı.

Kerkyon — **Poseidon** yahut **Hephaistos**'un oğlu **Eleusis** de yol kesiyor, adam öldürüyordu. **Theseus**, onun hakkından geldi. (Bak. Theseus). (Bak.186).

Kerkyra (Korkyra) — **Asopos** ırmağının kızlarından biri. **Poseidon**, bu kızı sevdi. Onunla bugün **Korfu** denilen **Korkura** adasında buluştu ve bu adaya sevgisinin adını verdi.

Keroessa — **İo** ile **Zeus**'un kızı. **Bizans**'ın **Haliç**'inde doğdu. Haliç, **Altın Boynuz** adını bu güzel kızdan aldı. Çünkü **Keras**, rumca boynuz demekmiş.

Kerykeion — **Hermes**'in üç bölümlü sihirli değneği, tanrıların habercisi olan **İris**'in de bir **Kerykeion**'u vardır.

Keryntos — Altın boynuzlu Dişi Geyik. **Herakles** onu koşarak yakaladı. (Bak.169).

Keto (Kete) — Denizin kızı olan **Keto**, öz kardeşi olan **Phorkys** ile evlendi. **Gree'ler, Gorgon**'lar ve **Hesperid**'ler, bahçelerini bekleyen ejder, bunların çocuklarıdır. (Bak 7-50).

Keyks — **Eosphoros**'un oğlu. **Halkyone** (Alkyone)nin kocası. **Keyks**, denizde boğulunca karısı o kadar çok ağladı ki, tanrılar ona acıdılar da ikisini de birer kuşa dönüştürdüler. (Bak. 231).

Khaos — Kâinat yaratılmadan önce mevcut sonsuz boşluk. **Nyks** (gece); **Hemera** (gündüz) ve **Aither, Khaos**'dan doğdular.

Khariklo — Bir peri kızı olup, **Athena**'nın

en yakın arkadaşı. Bir gün **Helikon** dağı üstünde, büyük bir kaynakta yıkanırken **Tiresias,** Zekâ tanrıçası ile **Khariklo**'yu çıplak görmüştü. (Bak 50).

Kharila — Delphoi'de yaşayan bir yetim kız. Büyük bir kuraklığın getirdiği müthiş bir kıtlık zamanında, kral kapısına giderek, biraz buğday istemişti. Kral, zavallı yetimi tekme ile kovunca, aç kız kendini asmıştı. Bunun üzerine kuraklık arttıkça artmıştı.

Kharit'ler (Lât. Grazia'lar) — Letafet perileri. (Bak 22-64-106) Tabiattaki güzellik ve neş'e insanların da, tanrıların da kalplerinde duydukları, güzellik hayranlığı, onların eseri idi.

Kharon — Ölülerin ruhlarını **Styks** ırmağından geçirip, yeraltı ülkesine götüren kayıkçı. (Bak 148).

Kharybdis — İtalya ile **Sicilya**'yı birbirinden ayıran boğazın kayalıkları üzerinde vaktiyle **Khorybdis** adında korkunç bir canavar yaşıyordu. **Poseidon**'un oğlu olan bu insan şeklindeki canavar, çok kan döküyordu. **Herakles,** oradan **Geryoneus**'un sürüsünü geçirirken, **Kharybdis,** bazı hayvanları aşırdı ve yedi. **Zeus** de bu azgın hırsızı denize attı. Denize düşen, bu yaman canavar, günde üç defa, çok miktarda deniz suyunu yutardı. Bu sırada oradan geçen gemileri bile su ile beraber içer, sonra içtiği suyu tekrar kusarmış.

Khelone — Bir ırmağın kenarında yaşıyan güzel bir peri kızı iken, **Hera** ile **Zeus**'un düğününe, **Hermes** tarafından davet edildiği halde gelmediği için kaplumbağaya çevrildi. Çünkü düğüne yalnız tanrılar değil, hayvanlar da dahil bütün mahlûkat çağrılmıştı. (Bak. 12).

Khimaereus — Prometheus ile **Atlas**'ın kızı **Keleano**'un iki oğlundan biri.

Khimaira — Ağzından ateş püsküren canavar. (Bak. 204).

Khione — Okeanus'un kızı **Kallirhoe** ile **Nil** nehrinin kızı. Bir köylü tarafından zorla kirletilince **Zeus,** onu bulut şeklinde göğe çıkardı. **Khione,** rumca kar demekmiş. Kar, çiftçinin düşmanıdır.

Khiron — (Chiron) **Khiron, kentaur**'ların en meşhuru, en bilgini en akıllısı idi. **Kronos** ile **Okeanos**'un kızı olan **Philyra**'nın oğluydu. Baba tarafından Tanrı soyundan geldiği için ölümsüzdü. **Kronos** bir aygır şekline girmiş güzel **Philyra** ile birleşmişti. Bu yüzden **Khiron**'da hem tanrı, hem insan kanı, tabiatı el ele vermişti. O, aynı soydan olan **Kentaur**'lar gibi yırtıcı, azgın bir varlık değildi. O ihtiraslarını, hiddetini, şehvetini yenmiş faziletli bir öğretmendi. **Akhilleus**'u, o terbiye etmişti. Ünlü avcı **Aktiaon** onun talebesiydi. **Khiron** ölümsüzdü ama, istemeyerek **Herakles** onun ölümüne, sebep oldu. **Herakles**'in **Kentaur**'lar içide **Pholos** adlı bir arkadaşı vardı. Bir gün **Herakles Pholos**'un yanına gitti. "çok susadım," dedi, "senin şu şarabından ver de biraz içeyim." Ünlü kahramanın içmek istediği şarap bütün **Kentaur**'ların ortak içkisi idi. O şarabı, kendilerinden başka kimse içemezdi. Fakat **Pholos** arkadaşını çok sevdiği için yasağı dinlemedi. **Herakles**'e bir az şarap ikram etti. Şarabın kokusunu alan bütün **Kentaur**'lar hemen geldiler. **Herakles**'e saldırdılar. Çetin ve kanlı bir döğüş oldu. **Herakles** bu azgın mahlukların hepsini yere serdi. Bu arada, istemeden, kaza ile bir köşede üzgün duran ve kavgaya hiç karışmayan **Khiron**'u da yaraladı. Bu yara kapanmaz, iyi olmaz bir yara halini aldı. **Khiron** ölümsüzdü ama, **Zeus**' onun, bitmez, tükenmez acılardan kurtarmak için, ölmesine izin verdi.

Khloris — (Bak. Neleus)

Khronos (Kronos) — Zamanın, göğün

sembolü.

Khrysaor — "Altın kılıç" **Poseidon**'un oğlu. **Perseus Medusa**'yı öldürdüğü zaman **Pegasos** ile birlikte oun başından çıktı.

Khryseis — **Agamemnon**'un sevgilisi.

Khryseos — **Agamemnon**'un beğenip aldığı bir kız olan **Khryseis**'in **babası, Troia** bölgesinde **Lyanessos** şehrinde **Apollon** mabedi rahibi idi. Kızını kölelikten kurtarmaya geldiği zaman **Agamemnon** ona hakaret ettiğinden (Bak.261). **Apollon Troia** önünde Yunanlılara, ışıktan olan oklarıyla tam dokuz gün veba hastalığı saçmıştı.

Khrysopelea — Bir ağaç perisi. **Arkadia**'da bir meşenin içinde yaşıyordu. Bir gün **Arkas**, o civarda avlanırken, bu peri kızını içinde barındıran meşe ağacının seller tarafından sürüklendiğini gördü. Meşenin ruhu olan peri **Khrysopelea**, kurtarılmasını rica etti. **Arkas**, selin önüne acele bir bend yaptı. Meşeyi ve perisini kurtardı. Peri kızı da onunla evlendi. **Elatos** ile **Aphidas** adlarında iki oğlu oldu. Bu çocuklar **Arkadia**'lıların dedeleri sayılırlar.

Khthonik — Tanrılar - toprağı temsil eden yer tanrıları.

Kıbrıs — (Yunanca: **Kypros**).

Kikhyros — Bir kral oğlu idi. Ormanda avlanırken, bir delikanlı ile sevişmekte olan güzel bir kızı, yanlışlıkla vurdu, öldürdü. Üzüntüden, iyi kalpli prens kendisini bir kayadan aşağı attı, öldürdü. Orada **Kikhyros** şehrinin temelleri atıldı.

Kikon'lar (cicones) — **Thrakia** kıyılarında **İsmarus** dağının eteklerinde **Zone** sahil bölgesinde yaşayan vahşi halk. **Odysseus** burada arkadaşlarından yetmiş ikisini kaybetti.

Kimmerler — Yeraltı alemine inenlerin geçmek zorunda oldukları karanlık diyarlara ve burada yaşayanlara verilen ad. **Odysseus** da, güneşin hiç uğramadığı **Kimmerler** ülkesine uğramıştı.

Kinyras — **Kıbrıs** kralı. Öz kızı **Hyrrha**'dan **Adonis** adında bir oğlu oldu.

Kirke — Ünlü büyücü kadın. Her şeyi gören ve bilen **Helios** (güneş) ile **Perseus**'in kızı. **Aia** adasında yaşıyordu. **Odysseus**'un arkadaşlarını birer domuza çevirdiği zaman **Odysseus**; **Hermes**'in verdiği ot sayesinde büyüden kurtulmuştu (Bak. 340).

Kithairon — **Platea** kralı olduğu, birbiriyle kavga eden **Zeus** ile **Hera**'yı kurnazlıkla barıştırdığını söyleyenler vardır. Bazıları da **Kithaeron**'un çok güzel bir delikanlı olduğunu, kendisini seven **Eriny**'lerden **Tisiphone**'ye yüz vermediği için delikanlının atlarından birisinin yılana çevrildiğini ve yılanın da onu sokup öldürdüğünü yazarlar. **Kithaeron**, ölmeden önce adını **Kitheron** dağına verdi.

Kitheron — **Attika** ile **Boiotia** arasında bir dağ. (Bak. Kithaeron).

Kleio (Lât. Clio) — İlham perilerinden biri. Kahramanlık destanlarını ilham ederdi. (Bak. 65).

Kleite (**Klite**) — **Kapıdağı** yarımadasında "Yeni çeltek"in güneyinde eski bir şehir olan **Kyzikos** şehrinin kralı **Kyzikos**'un genç ve çok güzel bir karısı vardı. Adı **Kleite** idi. **Argonaut**'lar buraya geldikleri zaman yapılan savaşta **Kyzikos** öldürülünce **Kleite** acıya dayanamadı, kendini öldürdü. Orman perileri bu vefalı kraliçe için o kadar çok gözyaşı döktüler ki, toprağa sızan gözyaşlarından, Kraliçe'nin adını taşıyan bir kaynak fışkırdı.

Kleitos — **Attikalı**, çok güzel bir delikanlı olan **Kleitos**'u, **Eos** (Şafak) bir seher vakti avlanırken görüp güzelliğine aşık oldu. Onu kaçırdı. Ölmezler arasına karıştırdı. Onların **Ko-**

eranos adında bir oğulları oldu.

Kleobis — Hera mabedi rahibesi **Kydippe**'nin oğlu. Annelerinin bindiği arabayı, çekecek hayvanların bulunmadığı bir günde kardeşi **Biton** ile beraber arabaya koşulmuşlar, 45 menzil uzakta bulunan mabede, annelerini götürmüşler, mükafat olarak da, hiç acı çekmeden uyur gibi ölmüşlerdi.

Kleomedes — Olympia oyunlarında hasmı **Ikkos**'u usulüne uygun bir şekilde öldürdüğü halde, hakemler ve yargıçlar, onu haksız çıkardıkları için üzüntüden aklını kaybeden **Kleomedes,** vatanına döndüğü zaman koca bir okulun çatısını çeken büyük bir sütunu devirince yüze yakın çocuk ölmüştü. Bu hâdise 72 nci **Olympia** oyununda olmuştu.

Kleostratos — Thespies şehrini vaktiyle bir ejderha haraca kesmişti. Her sene bir delikanlıyı yutarak rahat ediyordu. Sıra **Kleostratos**'a gelmişti. Bu delikanlı arkadaşının hazırladığı, etrafı çengellerle dolu madeni bir kürenin içine girerek, ejderha tarafından yutuldu. Böylece, ejderin içine girerek, onu içten yıktı, öldürdü.

Klinis — Babilli bir zengin ve dindar bir adam. **Apollon** ile **Artemis**'in sevdikleri bu genç, onlara arkadaşlık ederdi. **Harpe** adlı karısından, **Lykios, Ortygios** ve **Harpasos** adlarında üç oğlu ile **Artemikhe** adında bir kızı olmuştu. **Klinis,** tanrılara öküz, keçi, koyun kurban edecek yerde, eşekleri kurban kesiyordu. Tanrı **Apollon,** dostuna ihtarda bulundu. Eşek kurban edenleri öldüreceğini söyledi. Fakat **Klinis**'in iki oğlu bu emri dinlemediler, mihraba kurban edilmek üzere iri bir eşek getirdiler, işte tam bu sırada sakin bir hayvan olan eşek kudurdu, gençlerin üzerine atıldı, onları parça parça ettiği gibi, gürültüye koşup gelen bütün aileyi, **Kilinis** de dahil, karısını ve diğer çocuklarını parçaladı. Tanrılar, bu aileye acıdılar da, onların her birini bir kuşa dönüştürerek yeniden hayat verdiler: **Harpe** ile **Karpasos** birer doğan oldular; **Klinis** bir kartal oldu; **Lykios** bir karga; **Ortygios** bir ispinoz; **Artemikhe** ise bir tarlakuşuna çevrildi.

Klio — (Bak. Kleio)

Klite — (Bak. Kleite)

Klotho — Baht perilerinden biri. Hayat ipliğini eğirir. (Bak. 22).

Klotos — (Bak. **Kleitos**)

Klymene — Okeanos ile **Tethy**'in kızı. **Apollon,** bu kıza gönül vermişti. Onların (Bak 58) birleşmelerinden **Phaethon** doğdu.

Klymenos — Arkadia krallarından biri **Harpalyke** adındaki çok güzel olan kendi kızına aşık olmuştu. Kızı kirlettikten sonra onu, **Alastor** adında birisine nikahlamıştı. Fakat **Harpalyke,** elinden çıkınca onu evlendirdiğine pişman oldu ve bu defa nikahlı kocasının elinden zorla aldı. Fakat, **Harpalyke** bu ahlaksızlığa tahammül edemedi de, babasından olan oğlunu ve kendi kardeşlerini öldürdü, onların etinden yemek hazırladı, babası **Klymenos**'a ziyafet çekti. Kral, kimlerin etini yediğini öğrenince kızını öldürdü, kendi de intihar etti. Bazıları, intiharından sonra **Klymenos**'un bir kuşa çevrildiğini söylerler.

Klytaimnestra — Agamemnon'un karısı. Önce kocasına sadık kaldı. Sonra **Aigisthos**'a gönlünü kaptırdı. İkisi bir olup **Troia** dönüşünde **Agamemnon**'u öldürdüler. **Agamemnon**'un oğlu **Orestes** de sonradan onları öldürdü.

Klytie — Apollon tarafından sevilen güzel bir kız. **Apollon, Klytie**'den çabuk bıktı, bu defa onun kızkardeşi **Leukothoe**'yi sevmeye başladı. **Klytie,** kızkardeşi ile **Apollon**'un arasındaki

macerayı babasına anlatınca, kızkardeşinin günahını açığa vurduğu için, babası **Klytie**'yi derin bir hendeğe attı. Zavallı kız, orada açlıktan ve ışıksızlıktan öldü, tanrılar, bu bahtsız kıza acıdılar da onu **Heliotrope** "Gün çiçeğine" dönüştürdüler. (Bak 60)

Koeranos — Batı Anadoluda **Miletus** şehrinde **Koeranos** adında birisi, bir gün bir balıkçıdan, henüz avladığı bir yunus balığını satın aldı ve balığı ölümden kurtarmak için tekrar denize salıverdi. Aradan zaman geçti. **Koeranos**'un bindiği gemi bir fırtınaya tutuldu ve battı. **Koaranos**'dan başka bütün yolcular boğulduar. Onu, yunus balıkları kurtararak sahile getirmişlerdi. Çok zaman sonra, **Koeranos**, eceliyle öldü. Onun cenaze alayı **Miletus** şehrinin liman kıyısından geçirilirken, bir sürü yunus balığının, yavaş yavaş neşesiz bir halde yüzerek cenaze merasimini takip ettikleri görüldü.

Kokytos — Ölüler ülkesinde, yeraltında akan gözyaşları ırmağının adı **Kokytos**' idi. Acı nehri olan **Akheron** Ateş nehri olan **Pyrihplegethon;** ve suyun içenlere her şeyi unutturan **Lethe** ırmağı ile **Kokytos** ölüler diyarında hazin hazin akarlardı.

Kolkhis — Karadeniz'in doğusunda, Batum taraflarına düşen bir yer. **Argonaut**'ların altın postu almaya gittikleri memleket.

Kolonos — **Atina**'nın kuzeyinde, üzerinde **Poseidon** mabediyle **Oidipus**'un mezarı bulunan bir tepe.

Komaetho - **Teleboen**'ler kralı **Pterelas**'ın kızı. Babası **Amphitryon** ile savaşırken ona hainlik etti. Çünkü **Komaetho**, babasının düşmanını seviyordu. **Amphitryon** zaferi kazanınca, babasına casusluk yapan bir sevgiliden hayır ummadı. Onu öldürdü.

Kombe — **Asopos** ırmağının tanrısının kızı. Haşin tabiatlı bir kocaya düşmüştü. Çocuklarıyla beraber zalim kocadan kaçtı. Çeşitli yerlere geldi, bu arada Anadolu'da **Phrygia**'ya da geldi. **Kombe,** sonradan kendi öz çocukları tarafından öldürülünce, tanrılar ona acıdılar da bir güvercine çevirip uçurdular.

Kora (Kore) — **Kora**, "Genç kız" manasına gelirmiş. **Demeter**'in kızı. Asıl adı **Persephone**'dir. (Bak.139).

Korinthos — **Zeus**'un oğlu olduğu söylenirse de, onun **Marathon**'un oğlu olduğuna inananlar vardır. Kendi adını taşıyan şehirlerde krallık yaparken öldürüldü.

Komu Kopiae (Cornu Copiae) — Bolluk, bereket boynuzunun Lâtince adı.

Koroebos — **Argos** kralı **Krotopos**'un **Psamathe** adındaki kızını **Apollon** sevmiş, ondan **Linos** adında oğlu olmuştu. Babası, bu münasebeti öğrenince, kızını öldürmüş, çocuğunu köpeklere parçalatmıştı. **Apollon,** bu cinayetlere kızdı, **Poeno** (ceza) adlı bir ifrit göndererek **Argos**'luların çocuklarını yedirdi. İşte bu sırada kahraman **Koroebos; Poeno** canavarını öldürdü.

Koronides — Metiokhe; Menippe adında iki kızkardeş. Bir veba salgınını önlemek için kurban edildiler. Yeraltı aleminin tanrısı, bu iki güzel kıza acıdı ve onları parlak iki yıldıza çevirdi.

Koronis — **Lapith**'ler kralı **Phlegyas**'ın kızı. **Apollon** ile sevişti. Ondan **Asklepios**'a gebe kaldı. Tanrının çocuğunu rahminde taşırken, **Koronis** utanmadan gitti, bir fani insana gönül verdi. Güzel kızın ihanetini, o zamana kadar beyaz bir kuş olan karga haber verdi. **Koronis**, öldürüldü. Kara haberi veren karga da, o günden sonra kara tüylü oldu. **Apollon,** oğlu **Akslepios**'u, **Koronis**'in oklarla delik deşik edilmiş karnından çıkarıp, hayata

kavuşturdu.

Korybant'lar — Batı Anadoluda **Tanrıça Kybele**'nin rahiplerine verilen ad.

Korythos — Zeus ile **Atlas**'ın kızı **Elektra**'nın oğlu. **Paris**'in **İda** (Kazdağı) perilerinden birinden olan oğlunun adı da **Korythos** idi. Derler ki, **Paris**'in peri kızından olan oğlu o kadar güzeldi ki, **Helene** ona gönül verdi. **Paris**, bu aşkı öğrenince, kendinden daha güzel olan oğlunu vurdu, öldürdü.

Kragaleus — İhtiyar bir çoban. **Apollon, Artemis** ve **Herakles, Ambrakia** şehrine sahip olmak için onu hakem tayin ettiler. Çoban, **Herakles**'e hak verdiğinden **Apollon** onu bir kayaya çevirdi.

Kreon — Korinthos kralı. (Bak. Oidipus).

Kres — Zeus'un bir peri kızından olan oğlu.

Kresphontes — Heraklid'lerden biri.

Kreta — (Bak. Girit).

Kretheus — Eolos ile **Enarete**'nin oğlu.

Kreusa — Atina kralı **Erekhtheus**'un kızı. Çok güzel olduğundan **Apollon**, onu sevdi ve **Ion** adlı bir çocukları oldu.

Kreusa — Korinthos'lu bir kadın. Ayrıca **Priamos**'un kızlarından birinin adı. **Aineias**'ın karısı olarak **Troia**'nın yıkılışı sırasında öldü.

Krinis — Çanakkale civarında eski bir şehir olan **Sminthenus**'da **Krinis**, yaptırdığı **Apollon** mabedine layıkıyla hizmet etmediğinden, tarlası ve evi farelerin istilasına uğradı. Bir gün **Apolon**, Anadolu'ya gelerek, **Krinis**'in çobanı **Ordes** tarafından iyi karşılandı, izzet ve ikramda bulunuldu. Böylece **Krinis**'e karşı hiddeti yatışınca **Apollon**, oklarıyla bütün fareleri öldürerek memleketi bu afetten kurtardı.

Krissa — Delphoi çevresinde bir ova. **Apollon**, bu ovada yılan **Python**'u öldürmüştü.

Kritheis — Anadolu'lu bir peri kızı. **İzmir** civarında akan **Meles** nehri ile sevişti. Peri kızı ile nehrin birleşmelerinden, şairlerin babası sayılan **Homeros** doğdu. Bir başka söylentiye göre de **Kritheis, Kyme** ile **Apelles** adında birisinin kızı idi. Babası ölürken onu **Macon**'a emanet etmişti. Fakat güzel **Kritheis**, amcasının vesayetinde kalmadı, **Phemios** adlı bir İzmir'liye kaçtı. Bir gün **Kritheis, Meles** ırmağı kenarında çamaşır yıkarken **Homeros**'u doğurdu. **Homeros**'a **"Meles kenarında doğmuş"** manasına gelen **Melesigenes** lakabının verilmesi bu yüzdendir. Bir başka rivayete göre de **Kritheis, Ios**'lu güzel bir kız idi. İlham perilerinin dostu olan bir delikanlı ile sevişiyordu. Haydutlar **Kritheis**'i **Ios**'dan kaçırarak **İzmir**'e getirdiler. **Lydia** kralı **Maeon; Kritheis**'i elde etti ve onunla evlendi. Bu evlenme neticesinde **Homeros** doğdu. Anası onu doğururken ölmüştü.

Korokos — Güzel bir delikanlı olan **Krokos, Smilaks** adında bir peri kızına aşık olmuştu. Ümitsiz aşkların tesiriyle **Korokos** sarardı, soldu. Tanrılar bu sadık aşığa acıdılar, onu bizim Safran dediğimiz çiçeğe dönüştürdüler. Peri kızına gelince, o da kendi ismini taşıyan bir çiçeğe çevrildi.

Krommyon — Theseus'un öldürdüğü azgın bir yaban domuzu.

Kronos — Kronid. Zeus'un lakabı.

Kronos — Uranos'un oğlu (Bak 7).

Krotopos — Argo kralı, **Agenor**'un oğlu. **Psamathe** adındaki kızının **Apollon**'dan **İlinos** adlı bir çocuğu olmuştu. (Bak. Koroebos).

Krotos — Pan ile **Eupheme**'nin oğlu. **Eupheme**, ilham perilerine süt anneliği yapıyordu. Onların güzelliğine hayranlığını ifade için ilk alkışı o buldu.

Kronios — Zeus'un lakabı.

Kumae — (Yunancası: Kyme) Eski **İtalia**'da bir bölge.

Kuret'ler (Kuretos - Kuretea'lar) — **Zeus**'un ağlamasını babası **Kronos**'a duyurmamak için, onun etrafında zıplayan, oynayan, gürültü yapan delikanlılar. Bunlara **Koriban**'lar da denir. (Bak. 29).

Kyane — Syraküze'li çok güzel bir peri kızı. **Hades, Persephone**'yi yeraltına sürüklerken, **Kyane; Demeter**'in kızını kurtarmak istemiş, bu yüzden **Hades**'in düşmanlığını kazanmıştı. **Hades,** mavi gözlü bu periyi; durgun suları, deniz rengi gibi koyu mavi olan bir gölcüğe tahvil etti. Bir **Kyane** daha vardır ki, öz babası **Kyanippos** tarafından kirletildiği için tanrılar, ceza olsun diye **Syraküze**'ye veba salgını göndermişlerdi. Günahkar baba ile zavallı **Kyane,** kendilerini öldürerek tanrıların hiddetini yatıştırmışlardır.

Kyanippos — Thessalia'lı **Pharaks**'ın oğlu. **Leukone** adında çok güzel bir kızla evlenmişti. **Kyanippos** avlanmaya çok meraklı idi. Evlendikten sonra da avcılığa devam ediyor, sabah çok erkenden çıkıyor, akşam karanlığında eve dönüyordu. Yorgun dönen avcı, güzel karısıyla hiç meşgul olmuyordu. Başını yastığa koyar koymaz uyuyordu. Zavallı **Leukone,** ihmal edildiği için çok üzülüyordu. Bir gün kocasını gizlice takip etmeye karar verdi. Acaba, kocası ormanlarda ne buluyordu da böyle eğleniyordu? Hizmetçilere sezdirmeden evden çıktı, ormanda bir çukura girdi, gizlendi. Kocasının köpekleri, bulunduğu yeri keşfettiler, üzerine atlayarak onu parçaladılar, kocası, karısının cesedini bulunca, deli gibi oldu. Önce odunları yığarak büyük bir ateş yaktı, karısının parçalanmış cesedi yanarken, öldürdüğü köpeklerin leşlerini oraya attı, en sonunda kendisi de alevlerin içine atılarak intihar etti.

Kybele — Eski Anadolu'da **Phyrgia**'da tanrıların anası sayılır. Onun kudreti bütün tabiata şamildi. Toprağın bereketini veren o idi. **Phrygia**'da **Kybele** dağının **Rhea**'sı ile bir tutulurdu.

Kykhreus — Poseidon ile **Salamis**'in oğlu. Salamine adasını korkunç bir ejder yağma eder, dururdu. **Kykhreus,** bu ejderi öldürdü ve adanın kralı oldu.

Kyklop'lar — **Homeros**'a göre **Kyklop**'lar; **Poseidon** ile **Amphitrite**'nin oğulları olup ne tanrılardan, ne de insanlardan korkan zalim, kaba, vahşi tabiatlı, iri yarı devler. Alınlarının ortasında tek gözleri bulunduğu için onlara **Kyklop**'lar denilmiştir.

Kyknos — Kuğu kuşu anlamına gelen **Kyknos, Poseidon**'un oğlu olup, bizim Çanakkale bölgesinde eski bir şehir olan **Kolones**'de kral idi. Annesi **Skamandrodike,** onu doğurunca, deniz kıyısına bırakmıştı. Bir kuğu kuşu gelerek onu beslemişti. **Ares**'in ve **Kyknos** adında haydut bir oğlu vardır. Herakles bu yaman eşkiyayı tepeledi.

Kydnos — Anadolu'da bir çaya adını veren **Kydnos** (Tarsus Çayı), **Ankfiale**'nin oğludur. Oğullarından birinin adı **Parthenios** idi. Bu delikanlı da **Tarsus** şehrine adını koymuştu. **Kilikia**'da, yaygın bir efsaneye göre, yarısı insan, yarısı nehir olan **Kydnos, Komaetho** isminde güzel bir kızla sevişiyordu. Gerçekten bu kız (Kydnos) çayının aşığı idi. Çayın başından ayrılamıyordu.

Kylabras — **Lykia**'lı bir çoban. **Phaselis** (Bugünkü: İnce Burun) şehrinin kurucularından biri olan **Lakios,** tuzlu balık satarak bunun parasıyla bu

şehrin temelini attı ve **Kylabras** adına bir mabet inşa etti.

Kyillene — Arkadia'lı bir peri kızı. Bazan **Lykon**'un karısı, bazan annesi sayılır. Adını bir dağa vermişti.

Kyllene — Arkadia dağlarından biri. **Hermes**'i annesi **Maia** bu dağdaki bir mağarada doğurdu.

Kynosura — İda' dağında bulunan bir peri kızı. **Zeus**'e süt annelik etti.

Kynthos — Delos adasındaki bir dağın adı. **Zeus**'un sevgilisi **Leto Apollon** ile **Artemis**'i burada doğurdu.

Kyparissos — Telephos'un oğlu. Çok güzel bir delikanlı. **Apollon** bile ona aşık olmuştu. (Bak.61)

Kypris — Aphrodite'nin bir lakabı.

Kypros — Kıbrıs.

Kypselos — Arkadia krallarından birinin oğlu.

Kyrene — Thessaliada Lapith'ler kralının kızı. Ormanda vahşi bir hayat yaşıyordu. Bir gün bir arslana rastladı, silahsız olduğu halde onunla boğuştu ve arslanı yendi. **Apollon** bu korkunç mücadelede **Kyrene**'nin başarısını gördü, ona aşık oldu. Onu altın arabasına bindirerek kaçırdı. **Lybya**'ya götürdü. Orada altından bir saray da **Kyrene** ile evlendi. **Apollon, Kybye**'nin bir kısmını sevgilisine bağışladı ve oraya onun adını koydu.

Kythera — Bir ada. **Aphrodite** önce bu adanın yakınında deniz dalgalarının köpüğünden doğuyor. Sonra ilk olarak **Kypros (Kıbrıs)**a ayak basıyor.

Kyzikos — Proponti'de (Marmara denizi) nde, bugün **Kapıdağı** yarımadası üzerinde eski ve tarihi bir şehre adını veren ünlü kahraman.

—L—

Labyrinthos — Eski zamanlarda yapılan yolları gayet dolaşık, girilince içinden çıkılması imkansız gibi olan yeraltı binaları. En eskisi Mısır'da idi. **Heredotos**'a göre on iki kralın ancak yaptırabildiği bu muazzam eserin üç bin dairesi vardı. **Daidalos**'un **Girit**'de yaptığı, **Labyrinthos** ile; **Limni** adasında, yüz elli sütun üzerinde dönen **Labyrinthos** da meşhurdu.

Ladda — Amphion'un kızı. Topal ve çirkin olduğundan arkadaşları tarafından küçük görülen **Ladda, Aetion** ile evlenmişti. Bu çirkin kadından doğacak çocuğun bir gün **Korinthos**'a kral olacağını, tanrılar haber verdiklerinden, **Ladda**'nın **Kyspelos** adındaki oğlunu öldürmek için on seçme katil gönderilmişti. Adamlar, çocuğun bulunduğu odaya girmişler, biri bıçağını çekerek çocuğun üzerine yürümüş ve tam kalbine saplayacağı sırada yavrucuk gülümseyerek kollarını bıçağa doğru uzattığından, bu hal katile dokunmuş ve çocuğu öldürmesi için öteki arkadaşına vermiş. O da çocuğun masumiyetine bakarak öldürmek istememiş, üçüncü arkadaşına vermiş, üçüncü haydut da çocuğa kıyamamış, böylece masum yavru; on kanlı katilin elinden kurtulmuş.

Laddakid'ler — Thebai kralı **Labdakos**'un soyundan gelenlere verilen ad.

Laddakos — Thebai'nin efsanevi kralı, **Polydoros**'un oğlu, **Oidipus**'un dedesi. **Laios**'un babası.

Ladon — Arkadia'da akan, kıyısının güzelliği, suyunun duruluğu ile meşhur bir ırmağın tanrısı. **Stymphalis** ile evlendi de **Daphne** adlı güzel bir kızları oldu. **Syrinks** adındaki peri kızı, çapkın **Pan**'ın elinden kurtulmak için kendisini **Ladon** ırmağına atmış, öldürmüştür.

Laelaps — Fırtına manasına gelen **Laelaps**, hem **Akteon**'un köpeklerinden birinin adı, hem de **Kephalos**'un köpeğinin adı. Bu köpek **Themis**'in

gönderdiği canavarı kovalarken, canavarla beraber taş kesilmiştir.

Laertes — Odysseus'un babası.

Laios — Oidipus'un babası.

Lais — Hellen'lerin ünlü birkaç fahişesinin adı. Bunlardan en tanınmışı **Korinthos**'lu **Lais** idi. Güzelliği ve ihtirasıyla bütün Yunanistan'a ün salmıştı. Meşhur **Demosthenes**'den bir gecelik ücret olarak bin drahmi isteyince büyük hatip: "Pişmanlığı ve vicdan azabını bu kadar pahalı satın alamayacağını" söylemişti. **Lais**'in güzelliğini kıskanan bazı kadınlar, iğne darbeleriyle onu öldürmüşlerdi. **Korinthos** civarında bulunan bir **Aphrodite** tapınağında bu ünlü fahişenin mezarı bulunuyordu. Mezarın üstünde dişi bir arslanın, bir koçu kuvvetli pençeleri arasında tuttuğu görülmekte idi.

Laistrgon'lar — Homeros'un bahsettiği insan eti ile beslenen dev insanlar.

Lakedaimon — Zeus ile **Taygete**'nin oğlu. **Lakedemonia**, bölgesine adını veren kahraman.

Lakhesis — Üç **Park** (Moiora) dan biri, iği tutar ve insan ömrünü eğirirdi. (Bak. 22)

Lakinios — Yunan kıyılarını haraca kesen azılı bir haydut **Herakles**'in öküzlerini çalmak isterken öldürüldü.

Lakios — Antiphemos'un kardeşi. Tanrılardan aldıkları emirle, bu iki kardeşten biri doğuya gitmiş. **Sicilya**'da **Geba** şehrini kurmuş **Lakios** ise Anadolu'ya gelerek, **Lykia** ile **Pamphylia** arasında bulunan **Phaselis** şehrini kurdu. (Bak. Kylabras).

Lamia — Poseidon'un kızı. Çocukları çalan ve yiyen iğrenç bir varlık. Halbuki onun **Phrygia** yahut **Libya** kraliçelerinden biri olduğunu ve güzelliğiyle **Zeus**'un gözüne girdiğini, ondan birçok çocukları olduğunu yazarlar. Fakat çocuklarını, kıskanç **Hera** öldürdüğü için **Lamia**, çocuk düşmanı oldu. Eline geçen bütün çocukları öldürüyordu. **Hera**, onun gözünden uykuyu da alınca **Lamia**, büsbütün çıldırdı. Fakat **Zeus**, ona acıdı. Uyumak istediği zaman gözlerini çıkarıp bir kaba koyarak uyuyabilme imkanını bağışladı.

Lampetia — Helios (güneş) ile **Neere**'nin kızı. Bir adada çobanlık yapardı.

Lampetie — Apollon ile **Klymene**'nin kızı. Kardeşi **Phaeon**'un ölümüne o kadar kederlendi ki, tanrılar da acıdılar, onu bir kavak ağacı haline koydular.

Lampos — Eos'un atlarından birinin adı. Bilindiği gibi **Eos** şafak kızıllığı demektir. O, dünyaya ilk ışığı getirmek üzere **Lmapos** (parılı) ile **Phaeon**' (Kıvılcım) adlarını taşıyan atlarıyla göğe yükselir, Güneşe, semanın kapısını açar.

Laodamas — Thebai kralı. **Eeokles**'in oğlu.

Laokoon — Çanakkale'de eski **Troia**'da bugün **Kemersuyu** denilen (Thymbreus) üzerinde (Batak Oba) civarında bulunan **Thymbrea** şehrinin Apollon mabedi rahibi. **Antenor**'un oğlu. **Laokoon, Antiope** adında bir kadınla evlenmiş ve ondan **Antiphas** ve **Thymbraos** adlarında iki oğlu olmuştu. **Laokoon Troia**'lılara, Yunanlıların deniz kıyısında bırakmış oldukları meşhur ağaç atı şehre sokmamalarını tavsiye etmişti. Fakat onu kimse dinlemedi. **Troia**'lılara akıl öğretmeye kalkıştığı için, Yunanlıların dostları olan tanrılar, onu cezalandırmakta gecikmediler. Bu hadiseden az bir zaman sonra **Laokoon**, deniz kıyısında tanrı **Poseidon**'a bir kurban takdim ediyordu. İki güzel oğlu da yanında idi. Bu sırada **Tenedos** (Bozcaada)dan, dalgaları yararak gelen iki kocaman yılan babayı da, oğullarını feci şekilde öldürdü. Bu acıklı hadise birçok şair,

ediplere ve sanatkarlara ilham kaynağı olmuştur. Bilhassa **Rodos**'lu meşhur şu üç heykeltraş; **Polydoros, Athenodoros, Agesandros;** bu faciayı o kadar güzel, o kadar canlı olarak mermere geçirmişlerdir ki, görenlerin hayran olmamasına imkan yoktur. Bugün **Roma**'da, **Vatikan** müzesinde bulunan bu şaheserde insan, **Laokoon**'un kendini de evlatlarını da boğmak isteyen yılanlarla uğraşırken, adalelerinin duyduğu büyük ıstırabı, yüzüne akseden metanetini ve asaletini görür, şaşırır, cidden bu mermer heykelde, **Laokoon,** feryat etmektedir. Çünkü kahramanın ağzı kapalıdır, fakat yüzünde felakete mertçe katlandığını, şikayet etmeden ölmek üzere olduğunu anlatan bir ifade vardır. Onun ölümündeki büyüklük, seyredenleri büyüler. Çünkü hassas kalpli olan her insan, aynı zamanda bir baba olan kahramanın başına gelen felaketten sarsılır, fakat onun esaletine ve felaket karşısında gösterdiği metanete meftun olur. (Bak. 320)

Laodameia — **Bellerophon**'un kızı ve **Zeus**'un sevgilisi. **Lykia** kralı **Sarpedon** bu sevişmenin mahsulüdür. **Artemis,** güzelliği ile öğünen bu kadını, oklarıyla vurdu, öldürdü. Bir **Laodameia** daha vardır ki, **Akastos**'un kızı ve **Protesillas**'ın karısıdır. Kocasını, **Hektor** öldürünce, **Laodameia,** ona benzeyen bir heykel yaptırdı. Bir gün, bir hizmetçi, genç dulu yatakta bir erkekle yatıyor görünce, babasına haber verdi. Babası koşarak geldi, kızının yanında bir heykelden başka bir şey bulamadı. Bu çirkin manzaranın hatırasını kızının kafasından silebilmek için heykeli yaktırdı. Fakat, **Laodameia** kocasının heykelini yakan ateşe yaklaşarak, kendini onun içine attı, diri diri yandı. Rivayete göre; tanrılar bu fedakar zevcesinin ruhunu ahiret kapısına kadar götürmek için **Protesilas**'ı üç saat müddetle dirilttiler.

Laodike — **Priamos**'un en güzel kızı. **Helikaon** ile evlenmişti. Daha çok genç iken **Troia**'ya elçi olarak gelen bir Yunanlı ile sevişmiş ve ondan bir oğlu olmuştu. **Troia** düştükten sonra **Laodike,** galipler önünde kaçarken toprak onu yuttu.

Leomedon — **Troia** kartl, **ilos** ile **Euridike**'nin oğlu ve **Priamos**'un babası. O sıralarda **Olympos**'dan yeryüzüne sürülmüş olan **Apollon,** ile **Poseidon; Troia** şehrinin surları yapılırken **Laomedon**'a yardım ettiler. İş bitince ücretlerini alamayan tanrılar; **Laomedon**'a düşman oldular. **Poseidon,** bir deniz canavarı gönderdi. **Apollon** da şehre veba hastalığı saldı.

Lapith'**ler** — **Thessalia**'da yaşayan dev cüsseli insanlar. **Lapith**'ler kralı **Pirithoos**'un düğününde **Kentaur**'lar da bulunmuştu. Fazla şarap içince sarhoş oldular ve düğünde bulunan kadınları, zorla kaçırmak sevdasına düştüler. Bu yüzden iki taraf arasında meşhur kavga başladı. Bu kavgayı, kendisine kurban kesilmediğinden kızan **Ares**'in çıkardığını iddia edenler de vardır. Ressam **Rubens**'in bu kavgayı tasvir eden tablosu çok meşhurdur. (Bak 191).

Lara — **Lauium** ırmağının perisi. **Zeus**'un **Juturne** ismindeki peri kızına olan aşkını **Hera**'ya duyurduğu için baştanrı, onun dilini kesti ve **Hermes**'in yanına katarak onu cehenneme gönderdi. Fakat **Hermes,** yolda dilsiz perinin güzelliğine aşık oldu. Onu cehenneme götürmedi, dünya yüzünde kendisine metres yaptı, ondan **Lares** adını taşıyan iki çocuğu oldu.

Lar — Romalıların ocak başı tanrısı. Her evin ocağını bekleyen bir tanrı ta-

savvur edilirdi.

Larv'lar — İnsanlara bela olan habis ruhlar, asık yüzlü ihtiyar gibi tasavvur edilen **Larv'lar**'ın uzun sakalları vardı. Ellerinde uğursuzluğun sembolü olan birer baykuş taşırlardı.

Latinus — **İtalia**'da **Laurentium** bölgesinin kralı. **Aineias** buraya gelince onu iyi karşıladı. Kızı **Lavinia**'yı ona vermeyi vadetti. Fakat **Latinus**'un karısı **Amata** kızını **Rutuller**'in kralı **Turnus**'a vermek istiyordu. Bu yüzden **Turnus** ile **Troia**'lılar arasında savaş oldu. **Turnus** öldürüldü. **Aineias**'da **Lavinia** ile evlendi ve bir şehir kurup karısının adını verdi.

Latium — **İtalia**'da **Aineias**'ın savaştığı bölge.

Latmos — **Anadolu**'da, **Karia** bölgesinde meşhur **Miletus** şehrinin doğusuna düşen ve bugün "**Beş Parmak Dağı**" diye çağrılan dağ. **Selene** (ay), **Endymion** adındaki güzel çobana bu dağda gönül vermişti. (Bak. 70)

Latone — **Leto**'nun latince adı.

Laurentium — **İtali**'da **Tiber** nehri ağzındaki bölge.

Lavinia — (Bak. **Latinus**).

Leandros — **Abydos**'lu genç. **Hero**'nun aşığı. (Bak 107).

Learkhos — **İno** ile **Athamas**'ın oğlu. **Hera**'nın kinine kurban gitti. Babası tarafından bir çılgınlık anında öldürüldü.

Leda — **Etolia** kralı **Thestios**'un kızı, **Tyndaros**'un karısı. **Zeus**'un sevgilisi. (Bak. 34).

Leimone — **Hippomenes**'in kızı. Babası ya bir kral, yahut asil bir adamdı. Kızlığını muhafaza etmediği için **Leimone**'yi bir aygırla beraber ıssız bir eve kapattı. At, kudurdu ve iffetini muhafaza edemeden kadını parçaladı.

Lemnos — **Limni** adası. **Hephaistos**'u **Zeus**, **Olympos**'dan aşağı fırlattığı zaman bu adaya düşmüştü. Adalılar, tanrıyı havada yakalamasalardı, yalnız topal kalmayacak, belki de parçalanacaktı. Adalıların bu iyiliğine karşılık **Hephaistos**, demirhanesini orada kurdu. Bu ada halkı, kocasını **Ares**'le aldatan **Aphrodite**'yi, (Bak. 89) sevmemişler ve onun adına mabet yapmamışlardı. Bunun üzerine **Aphrodite**, bu ada kadınlarının hepsinin tenlerine öyle iğrenç bir koku verdi ki, kocaları yataklarına girmez oldular ve şehvet duygularını körletmek için **Thrakia**'ya geçip oranın ateşli kadınları ile eğlenmeye başladılar. Bunun üzerine **Lemnos**'lu kadınlar söz birliği ederek kocalarını kestiler. Bu suretle adada yalnız kadınlar kaldı. İşte bu sıralarda **Argonaut'lar**, buraya gelmişlerdi. (Bak. 214).

Lemur'lar — Romalılar, ölülerin evlere bela olan hayallerine **Lemur**'lar derlerdi.

Leontikhos — Çok sevdiği nişanlısı ile beraber, bir zalim tarafından öldürülen **Samos**'lu bir genç.

Lerna (Leme) — **Argolis** ile **Lakonia** arasında bataklık bir göl. (Bak. 169). **Herakles** azılı ejderi burada tepeledi. Bazı mitologlar, bu mitden başka manalar çıkarmışlardır. Onlara göre **Lernus** isminde bir haydut etrafına elli azılı adam toplayarak **Argolis** bölgesini haraca kesiyordu. **Herakles**, onlarla çarpıştı ve tepeledi. **Eflâtun** ise bu mite, felsefe gözü ile bakmaktadır. Ona göre **Lerne** zararlı ve saçma düşünceleri olan bir sofisttir. Bir fazilet kahramanı olan ve dünyayı fenalıklardan temizlemekten başka gayesi bulunmayan **Herakles**, fena düşünceli **Lerne**'yi ortadan kaldırmıştır. Fena düşüncelerin, cemiyet için zararlı kanaatların, korkunç ejderin zehrine benzetilmesi ne kadar hoştur.

Lethaeus — İnsanlara her şeyi unutturan **Eos** (Aşk)ın lakabı.

Lethe (Lete) — Cehennemde akan nehirden biri, buna "**Unuttarma Irmağı**"da derler. Öteki dünyaya gidenler, bu ırmağın suyundan içmek zorunda idiler. Çünkü ondan içenler, her şeyi unuturlardı. Bu insanlar için bir lûtuftu. Çünkü dünyadaki acılı günlerin, sefaletlerin, onların kafasında hiç bir izi, en ufak bir hatırası bile kalmıyordu. Böylece onlar, geçmiş zamanlara ait hatıraların kemirici azabından kurtulmuş oluyorlardı. (Bak 150).

Leto — **Apollon** ile **Artemis**'in anneleri. (Lât. Latona).

Leukas — Yunan denizinde, kıyıya çok yakın, etrafı sarp bir ada. Burada sivri ve yalçın bir burun vardı. Bugün **Dükato** diye çağrılan bu burnun mitolojide önemi vardı. Burası bir nevi **Atlama Burnu** idi. Meşhur kadın şairlerinden **Sapho**, gönlündeki aşk ateşini söndürmek için buradan kendini denize atmıştı. Eski zamanlarda aşka tutulanlar, yani aşk hastası olanlar, buraya koşarlar, **Apollon**'a kurban keserler ve kendilerini kayalardan aşağı atarlardı. **Adonis**'in ölümüyle aşk hastası olan **Aphrodite**'nin bile buradan atladığını söylerler.

Leuke — **Okeanos** ile **Tethys**'in kızı. **Hades**'in ölümsüz sevgilisi. (Bak. 146).

Leukippid'ler — **Leukippos**'un kızları olan **Hilacira, Phoebe**'ye verilen ad. Bunlar **Kastor** ve **Polluks** ile evlenmişlerdi.

Leukippos — Leukippid'lerin babası. **Perieres**'in oğlu. Bir **Leukippos** da, şöhreti bütün Anadolu'ya yayılan **Lykia**'lı bir kahramandır. **Ksanthios**'un oğlu olup kendi öz kızkardeşine aşık olmuş, bu yüzden babasının kanıyla ellerini kirletmiş, sonra Anadolu'dan Girit'e sürgün edilmiş, sonra yurduna geri dönmüş. **Miletus** civarında **Kretinaeon** şehrini kurmuştur.

Leukippos — Perieres'in oğlu, **Apareus Tyndareos**'ı, **İkarios**'un kardeşi, **Leukipidler**'in yani **Hilacira** ile **Phoibe**'nin babası.

Leukothea — Kadmos'un kızı **İno**; bir deniz tanrıçası olunca bu adı aldı.

Liber — İnsanı, üzüntülerden azad eden, hürriyete kavuşturan şarabın tanrısı **Dionysos**'un Lâtince adı.

Libitina — Roma'da, ölüler için yapılan merasimi koruyan tanrıça.

Libya — **Epaphos**'un kızı. **Poseidon** ile sevişti, ondan **Agenour** ile **Belus** adlı iki çocuğu oldu.

Likhas — Herakles'in arkadaşlarından biri. Kahraman zehirli gömleği getirip giydirince **Herakles** yanmaya başladı. O zaman **Likhas**'ı tuttu, denize fırlattı. Üç küçük ada, denize fırlatılan kahramanın adını taşımaktadır.

Linos — **Apollon**'un oğlu. **Herakles**'in musiki hocası. (Bak. 166). Efsanevi şair.

Lita'lar (Lites) — Yalvarma, yakarma, dua tanrıçaları. Bunlar **Zeus**'un kızlarıdır. **Homeros**'a göre **Lita**'ların yüzleri buruşuk ve çok çirkindir. Ayakları sakattır, yerlerde sürüklenerek dolaşırlar. Suçlular gibi başları öne eğiktir, herkes tarafından horgörülürler. Kendini beğenmiş **gurur**, insanı hayvanlaştıran **Şehvet** ve herkesi küçük gören **Hakaret**, gönül kıran **Hiddet** hızla, sakat **Lita**'ların önünden koşar, giderler. Onlar, insanları alçaltmak, tanrıların gözünden düşürmek için ellerinden geleni yaparlar. Zayıf ruhlu insanları gurura kaptırarak onlara çeşitli suçlar, günahlar işletirler.

Zavallı **dua'lar, yalvarma'lar** yavaş yavaş, **Gurur, Şehvet, Hiddet Hakaret**'in arkasından sürüklene sürüklene giderek, **küfür**lerin, **hakaret**'lerin **şehvet**'in insanların kalp-

lerinde açtığı yaraları titrek ve zayıf elleriyle, sarmaya, tedavi etmeye çalışırlar, kırılan kalpleri tamire uğraşırlar. Kendi kalpleri kırık olduğu halde, **Zeus**'un bu şefkatli kızları, kendilerini unuturlar, başkalarını düşünürler. Topal ve çirkinliklerini görmeyen, onlardan nefret etmeyen, onları iyi karşılayan kederli insanları, günahkarları, onlar da boş bırakmazlar, ellerinden geleni yaparlar. Onları teselli etmeye, iyi etmeye, memnun etmeye çalışırlar.

Kederler, endişeler, ıstıraplar pençesinde kıvranan bahtsız insanların durumunu babaları **Zeus**'e bildirirler. Onların bağışlanmaları, affedilmeleri için yalvarırlar, sızlanırlar babaları suçluların cezalanmasında ısrar ederse, onu acındırmak için ağlarlar, gözyaşı dökerler. Kendilerini iyi karşılamayan hakaret eden, katı yürekli insanları da, Baştanrıya şikayet ederlerdi.

Lityerses — **Phrigia**'da **Kelaene**'nin (Bugünkü Dinar) kralı. **Midas**'ın oğlu. Tembel, fakat çok obur bir adamdı. Bölgesine bir yabancı gelince onu hemen sofrasına çağırır. Bol bol yedirir, içirir, sonra güneşin en kızgın zamanında kendi tarlalarını biçtirmeye zorlardı. Akşam olunca kafasını keser, cesedini otlar arasında saklardı ve hiç bir şey yapmamış gibi sarayına döner, öldürülen yabancının, akşam sarhoş iken söylediği şarkıyı söyler, alay ederdi. Nihayet **Herakles** geldi, bu zalim kralın kafasını uçurdu, gövdesini **Menderes** Çayına attı.

Lotis — Güzel bir peri kızı. Anadolu'da Lampsakos (Lapseki) şehrinin tanrısı **Priapos, Lotis**'e aşık olmuştu. Fakat peri kızı ona yüz vermiyordu. Bir gece **Dionysos**'un sarhoş arkadaşları arasında uyurken onu yakalayacağı sırada bir eşeğin anırmasıyla herkes uyanmış ve peri kızı da kirlenmekten kurtulmuştu. Daha sonra güzel **Lotis**, kendi adını taşıyan **Lotos** ağacına çevrildi.

Lotophag'lar — **Troia** dönüşü **Odysseus**'un uğradığı efsanevi bir ülkenin insanları.

Lukifer (Lucifer) — Sabah yıldızı olan **Phosphoros**'un Lâtince adı. (Yunancası: **Lukifer**.)

Luna — Romalıların ay tanrıçasına verdikleri ad. **Selene** karşılığı.

Lyaios — **Kederi dağıtan** manasına gelen **Lyaios**, Şarap tanrısının adlarından biri.

Lydia — Batı Anadolu'da İzmir bölgesinde olan bu eski krallığın hududu şöyle idi: Batı Ege denizi, kuzeyde Sardene (Dumanlı Dağlar); **Mysia** doğusunda Phrygia; ve güneyde Meandros (B. Menderes) nehri **Karia**'dan onu ayırıyordu. Başkent **Sardes** idi. Önemli şehirleri arasında **Thyatira** (Akhisar), **Philadelphia** (Alaşehir) vardı. **Lydia** adını, memleketin ilk kralı **Atys**'in oğlu **Lydus**'dan almıştır. **Lydia, Kybele**'nin ili, **Omphale**'nin yurdu sayılır.

Lykaon — **Arkadia** kralı. **Kallisto**'nun babası. Kandökücü olduğundan kurda çevrildi. (Bak. 36).

Lykastos — **Ares** ile **Phylonome**'nin oğlu (Bak. 88).

Lyke — Kır perisi. **Daphnis**'i sevdi. (Bak. 80).

Lykeion — **Mukaddes orman** demek olan **Lykeion, Atina** yakınında, **İlissus** çayı kıyılarında ağaçlık bir mesire yeri idi. Filozof **Aristoteles**, derslerini bu bahçede verdiği için bir nevi okul olan **Lise** kelimesinin aslı **Lykeion**'dan alınmıştır (Bak. 90).

Lykia — Eski Anadolu'da, Fethiye - Elmalı - Fenike bölgesi.

Lykios — Babil'li **Klinis**'in oğlu. **Apollon**'un arzusu hilafına tanrılara eşek

kurban ettiği için **Klinis** kargaya çevrilmiş. Bu yüzden oğlu **Lykios, Apollon**'un bir lakabı oldu.

Lykomedes — **Skyros** kralı. **Troia** harbine gitmemesini sağlamak için **Thetis,** kadın kılığına soktuğu oğlu **Akhilleus**'u bu kralın sarayına saklamıştı. Fakat kahraman kralın kızı **Deidamia**'ya gönül vermekte gecikmedi. (Bak. 192).

Lykos — **Thebai** kralı **Nykteus**'un kardeşi. **Dirke**'yi yeğeni **Antiope**'ye işkence yapmakta serbest bıraktı. Sonradan, **Antiope**'nin oğulları olan **Zekthos** ve **Amphion** tarafından öldürüldü. (Bak. 34).

Lykurgos — **Dionysos**'a kafa tutan **Thrakia** kralı. (Bak.155).

Lynkeus — **Argonaut**'lardan biri. **Messenia** kralı **Aphareos**'un oğlu. Gözleri röntgen ışığından daha kuvvetli olup her şeyi deler, geçerdi. Yalnız evlerin içinde olup bitenleri değil, yerin dibinde cehennemleri, göklerin en derin noktalarını görürdü. Çünkü onun bakışlarına duvarlar, dağlar, ormanlar, bulutlar, engel olamazdı. **Kalydon** domuzunun, avlanmasına o da katılmıştı. **Lynkeus, Hypperm-nestra**'nın kocasıdır.

Lyssa — Gecenin kızı. Hiddet ve kızgınlığı temsil eder. **Euripides**'e göre, **Lyssa,** fani insanların kalplerine ümitsizlik ve kızgınlık duygularını sokan bir ifrittir.

—M—

Madon — Bir tellal. **Odysseus**'un sarayında ölümden zor kurtuldu.

Maia — **Atlas** ile **Pleione**'nin kızı. **Zeus,** ona gönül vermişti. **Kylleni** dağında onunla evlendi ve **Maia, Hermes**'e ana oldu (Bak. 75).

Mainad'lar — **Dionysos**'un yanında gezen **Bakkha'lar** (Lât. Meaned'lar).

Maira — **Erigone**'nin sadık köpeği, hanımının ölüsünün başından ayrılmadı, o da orada öldü (Bak. 155).

Makareos — **Eolos**'un oğlu. Kendi öz kızkardeşi **Kanake** ile sevişmiş ve ondan bir oğlu olmuştu. **Eolos,** ahlaksız kızı ile namussuz oğlunun çocuğunu aç köpeklere yedirdi.

Makhaon — Kahramanlık devrinin ünlü hekimi, **Asklepios**'un oğlu. **Podaleiros**'un kardeşi.

Magnes — **Medea**'nın hizmetinde çalışan genç bir adam, **Medea** tarafından mıknatısa çevrildi. **Nikandros**'a göre, **Magnes,** genç bir çobanın adı idi. Bir gün sürüsünü mıknatıslı bir dağda otlatırken ayakkabısındaki çiviler yüzünden oraya çakılı kaldı.

Magnes — **Eolos** ile **Anarete**'nin oğludur. **Lydia**'da bugün **Magnisa** dediğimiz **Magnesia** şehrine o, adını verdi. Mıknatısın çok bulunduğu söylenen **Sipylus** (Mağnisa dağı) şehrin yakınındadır.

Man'lar — Romalılar, ölülerin ruhlarına **Man**'lar, demişlerdir.

Manto — Ünlü kahin **Teiresias**'ın kızı. Kör olan babasını elinden tutarak gezdiren **Manto** da babası gibi gaipten haber verirdi. Bir aralık Anadolu'ya sürgün olarak gönderilen **Manto,** yurdunun uğradığı felaketlere o kadar çok ağladı ki, gözyaşlarından **Klaros** (Ahmet Beyli) civarında bir çeşme doğdu ve küçük bir gölcük oluştu.

Marathon — Eski Yunanistan'da **Aattika**'da **Atina**'ya 18 kilometre uzakta bir şehrin adı. Sahile yakın 10 kilometre uzunluğunda ve beş kilometre genişliğinde bir ova vardır ki, buraya **Marathon** sahrası denir. Mitolojide burası, kahraman **Theseus**'un öldürdüğü azgın boğa ile meşhurdur (Bak.186).

Markıs — **Hera**'nın süt annesi.

Marpessa — **Ares**'in torunu **Evenos**'un kızı. **İdas**'la nişanlı iken **Apollon, Marpessa**'yı kaçırınca, **İdas** sevgilisi uğrunda tanrı ile döğüştü. Fakat **Marpessa** kısa bir sevgiden sonra tanrının kendisini bırakıp gitmesinden korktuğu için **İdas**'la evlendi.

Mars — Harp tanrısı **Ares**'e Romalıların verdikleri ad (Bak. 86).

Marsyas — **Phyrgia**'lı bir **Satiros** veya **Silen,** bazıları da **Phrygia**'da akan bu gün **Çine Çayı** denilen **Marsyas** ırmağının ruhu sayarlar. (Bak.62).

Mater Matuta — Romalıların şafak tanrıçası.

Meandros — **Menderes** nehrinin tanrısı. **Okeanos** ile **Tethys**'in oğlu.

Medea — **Kolkhid** kralı **Aeites**'in kızı. Sihirbaz **Kirke**'nin yeğeni (Bak. 186 - 218).

Medeia — (Bak. **Medea**)

Medos — **Medea**'nın oğlu.

Medusa — **Phorkos**'un kızı olup üç **Gorgon**'dan biri (Bak. 50).

Megaira — (Lât. Megaera) **Uranos**'un kanından yaratılmış olan **Eriny**'lerden biri. Bu kin ve nefret tanrıları üç tane idi. Adları (Barışmaz öfke) **Alekto,** (Kan gütme) **Tirisphone,** Nazar değdiren (haset) **Megaira.**

Megaklo — **Lesbos** kralı **Makar**'ın kızı. Babası çok haşin bir adamdı. Annesini dövüyor, hırpalıyordu. **Megaklo,** babasını ruhen yumuşatmak için bir çare aradı. İlham perilerini hizmetçi diye babasının sarayına aldı. Onlar Lir çalarak, şarkı söyleyerek kralı halim selim bir adam yaptılar.

Megara — **Attika**'da bir şehir adı.

Megara — **Thebai** kralının kızı. **Herakles**'in karısı oldu (Bak. 167).

Megera (Megaira) — Üç hiddet tanrıçasından ikincisinin adı (**Eriny'ler**)

Mela — **Anadolu**'da, **Lykia**'da bugünkü Tefenni'nin güneyinde **Sögütlü** denilen gölün eski adı. **Ovidius**'a göre **Latona,** bu gölün kenarında kendisine su vermeyen köylüleri kurbağaya dönüştürdü.

Melampus — Efsanevi Yunan doktoru ve sihirbazı. **Amythaon** ile **İdomene**'nin oğlu. Buna **Kara ayaklı** manasına gelen **Melampus** adının verilmesinin sebebi, daha küçük bir çocuk iken annesi onu, yalınayak gezmeye alıştırmış olduğundan güneş, ayaklarını karartmıştı. **Melampus,** kuşların dilinden bile anlardı. Bir gün **Melampus,** hizmetçileriyle beraber kırda gezerken ihtiyar bir meşe ağacının oyuğunda bir yılan yuvası gördü. Hizmetçiler, ana ve baba yılanları öldürerek yavruları aldılar. **Melampus,** yavru yılanları, ihtimamla büyüttü, bir gün, **Melampus** uyurken, büyüttüğü yılanlar geldiler. Ünlü doktorun kulaklarına başlarını sokarak, dilleriyle içlerini temizlemeye başladılar. **Melampus**'un kulakları o kadar güzel temizlenmişti ki, uyanır uyanmaz en hafif sesleri işitmeye ve hayvanların konuşmalarını anlamaya başlamıştı. O sırada kral **Proteos**'un kızları, akıllarını bozmuşlar, kendilerini birer inek sanmaya başlamışlardı. **Melampus,** bunları **Elelbore,** Çöpleme yahut Marolcuk denilen bitki ile tedavi ettiğinden, o günden sonra bu bitkinin adına **Melampodium** dendi.

Melanios — **Atalante**'yi koşuda yenen kahraman (Bak. 72).

Melanippe — **Eolos**'un kızı. **Poseidon**'dan iki oğlu olmuştu.

Melanthios — **Odysseus**'un keçi çobanı. Bir gün dilenci kılığında yurduna dönen **Odysseus**'a karşı hayasızca davrandığı için önce burnu, kulakları kesilerek köpeklere atıldı. Sonra elleri ve ayakları kesildi ve o halde ölüme terkedildi.

Melantho — **Odysseus**'un sarayında bulunan hizmetçi kadınlardan biri.

Meleağros — **Kalydon** kralının kızı (Bak. 71).

Meliades — **Ouranos**'un yeryüzüne damlayan kanından yaratılan periler.

Melissa — **Girit** kralının kızı olan bir peri. **Amalthee** ile beraber **Zeus**'u büyüttü. Bazıları, **Amalthee**'nin sütü bol bir keçi, **Melissa**'nın da arı olduğunu söylerler. **Melissa** tarafından beslendiği için **Zeus**'un bir lakabı da **Melisaeus**'dur.

Melos — **Delos**'lu bir delikanlı. **Kıbrıs**'a gitti. **Kıbrıs** kralı **Kınyras** oğlu **Adonis**'in **Melos** ile arkadaş olmasını istedi. Bu iyi kalpli delikanlıyı orada evlendirdi. **Pelia** adındaki kızdan **Melos**'un bir oğlu oldu. Ona da **Melos** adını verdiler. **Adonis**'i seven **Aphrodite**, onun arkadaşı baba **Melos**'u da koruyordu. Vaktaki **Adonis**'i bir domuz öldürdü, **Melos** teessürden kendini bir ağaca astı; o ağaca Rumca elma ağacı manasına gelen **Melos** adını verdiler.

Melpomene — İlham perilerinden biri. Trajedi ilham ederdi (Bak.65).

Memnon — **Eos** (Şafak) ile **Tithonos**'un oğlu **Habeşlilerin** kralı **Troia** muharebesinde Yunanlılarla harp ederken **Akhilleus** ile karşılaştı. Bu iki güçlü kahraman çarpışırken her ikisinin de birer tanrıça olan anneleri meraklandılar. Acele **Zeus**'a koştular. Şafak tanrıçası, **Akhilleus** tarafından öldürülen oğlunun ölümsüzlüğünü temin etti. Onun için döktüğü gözyaşlarından her sabah çiy taneleri hasıl olmaktadır. Bir rivayete göre **Memnon**'un mezarı, **Aesepous** (Gönen çayı)nın denize döküldüğü yerdedir.

Memnonid'ler — **Esos**'un oğlu **Memnon**'un cesedini yakan ateşten doğan efsanevi kuşlara verilen ad. **Pausanias** ile Çanakkale boğazında oturanların anlattıkları veçhile, her sene belirli günde, doğan büyüklüğünde ve siyah renkte olan bu kuşlar **Memnon**'un, üzerinde ot bitmeyen mezarına kanatlarını sürüyerek geçtikleri ve böylece mezarın toprağını ıslatarak oranın yeşermesini sağladıklarını, yazmaktadır. Onlar kanatlarını **Gönen Çayında** ıslatırlarmış. Fakat bu şeyler **Eos**'un acılarını dindirmediğinden, o her gün sabah vakti, oğlunun mezarı başında ağlamaktadır. Bitkilerin üzerine düşen çiy taneleri şafak tanrısının gözyaşlarıdır.

Menad'lar — (Bak. **Mainad'lar**).

Menal — **Lakania**'da bir dağın adı.

Menelaos — **Agamemnon**'un kardeşi; **Helena**'nın kocası. Karısını, **Troia**'lı **Paris**'in kaçırması meşhur harbe sebep oldu.

Menippe — **Orion**'un kızı ve **Metiokha**'nın kızkardeşi. Zeka tanrıçası bu iki kızkardeşe örgü öğretmiş; **Aphrodite**, onlara güzellik vermişti. Bir ara memleketi veba hastalığı mahvediyordu. Tanrılar bu iki kızkardeşin kurban edilmesi şartıyla hastalığı kaldıracaklarını bildirince, iki güzel kız, memleketin menfaati için seve seve kendilerini öldürdüler. **Hades** ile karısı **Kore**, bu iki hemşirenin faziletine hayran kaldılar ve onları birer yıldıza çevirdiler.

Menestheus — **Peleus**'un oğlu. **Atina** kralı **Theseus** ihtiyarlayınca krallığı onun elinden aldı.

Menoetios — Bir Titan oğlu. (Bak.10).

Menoikeus — **Kreon**'un oğlu. **Thebai**'yi kurtarmak için kendini şehrin surlarından aşağı attı.

Menthe (Nâne) — Cehennemler tanrısı **Hades**'in gönül verdiği peri kızı. **Hades**'in karısı **Persephone**, onu kıskandı, ayakları altına aldı ezdi. **Hades**, sevgilisine acıdı da onu bildiğimiz güzel kokulu nane'ye çevirdi. Bu hadise bizim Anadolumuzda **Bithynia**'da **Triphyle** dağında oldu.

Mentor — **Alkimos**'un oğlu. **Odysseus**'un sadık dostu. **Athena, Mentor**

kılığına girerek **Telemakhos**'a öğüt verirdi.

Mercurius (Mercure) — Romalıların, tanrıların habercisi olan **Hermes**'e verdikleri ad. (Bak. 74).

Merkur (Merkurius) — Hermes'in latince adı.

Merope — **Pleiad**'lardan biri. **Atlas**'ın kızı. Fani bir insan olan **Sisyphos** ile evlendi. O, bu yüzden kardeşleriyle beraber yıldız oldukları zaman onlara nazaran daha sönük parlamaktadır.

Mesopotamia — **Aphrodite**'nin rahibelerden birinin kızı. **Tigre** (Dicle) ile **Euphrate** (Fırat) nehirlerinin kızkardeşi. Üç delikanlı, **Mesopotamia**'ya birden talip oldular. Çünkü **Aphrodite**, ona dünyada pek az bakireye nasip olan harikulade bir güzellik vermişti.

Bostoros adında, dürüst bir adamın hakemliğini üç delikanlı kabul ettiler. Hakem, üç talibi birden güzel kızın huzuruna çıkardı, delikanlılardan biri **Mesopotamia**'ya çok kıymetli bir kupa takdim etti, ikincisi onun güzel başına, elmaslarla, incilerle süslenmiş bir taç koydu, üçüncüsü gitti. Sadece **Mesopotamia**'yı kucakladı. Hakem, güzel kızın üçüncüye verilmesini uygun buldu. Fakat ötekiler bu teklifi kabul etmediler. Kılıçlarını çektiler, birbirlerini öldürdüler. **Mesopotamia**, bakire bir kız olarak kaldı.

Mestra — **Erysikhthon**'un kızı. Poseidon'un sevgilisi, **Mestra**'nın babası, **Demeter**'in hışmına uğramış, sefalete düşmüştü. Deniz tanrısı ise **Mestra**'ya istediği şekle girebilme vasfını verince, o çeşit çeşit şekillere girerek, bazan bir inek, bazan bir geyik, bazan bir kuş olarak kendini sattırdı ve böylece babasını geçindirdi. Bir gün babası, onu bir tüccara satmıştı. Tüccar onu gemiye bindirmiş, uzak ülkelere götürüyordu. **Mestra**, tüccarın gözü önünde elinde olta bulunan bir balıkçı oluverdi **Mestra**'ya **Mnestra** diyenler de vardır (Bak. 234).

Metanira — **Eleusis** kralı **Keleos**'un karısı. **Demeter**'i evlerine aldılar. (Bak. 143).

Metis — Hikmet ve tedbirlilik tanrıçası. **Okeanos** ile **Tethys**'in kızı. **Zeus**'un ilk karısı olmuştu. Baştanrıdan bir kıza gebe kaldığı sırada ona dedi ki: "Rahmimde taşıdığım kızı doğurduktan sonra bir erkek çocuğa hamile kalacağım. İşte o çocuk kainatın efendisi olacaktır." Bu haberden meraka düşen **Zeus**, doğacağını haber verdiği çocuğun doğmasına mani olmak için, hemen sevgili karısını yuttu. Fakat dokuz ay sonra başı çatlayacak gibi ağrımaya başlayınca **Hephaistos**'a balta ile başını yardırdı ve oradan Zeka tanrıçasını doğurttu. Gerçekten, akıl ve zeka, kainatın efendisi olmadı mı? (Bak 7-41-46-47).

Midas — **Phrigia**'nın meşhur efsanevi kralı. Ona Eşek Kulaklı **Midas** da derler. (Bak 62-159).

Miletos — Anadoluda **Miletus** şehrini kuran ve adını veren kahraman. **Apollon** ile **Deione**'nun oğlu. **Minos**, onu kovunca Anadolu'ya geldi ve **Miletus** şehrini kurdu. **Menderes** nehrinin kızı, **Kyane** ile evlendi. Odan **Kaunos** ve **Byblis** adlarını taşıyan iki çocuğu oldu. (Bak. 61).

Milon — **Diolimos**'un oğlu olan **Milon**, Yunanistan'ın en meşhur atletlerinden biridir. **Krotone**'de doğmuş olan bu meşhur atlet Olimpiyat müsabakalarında altı defa birincilik kazanmıştı. **Krathis** muharebesinde hemen hemen yalnız başına, düşman ordusunu o bozguna uğrattı. Görülmemiş bir kuvvete malik olan **Milon**, eline bir nar alıyor ve parmaklarının arasında onu ezmeden o şekilde tutuyordu ki, en kuvvetli adamlar, avucundan meyvayı alamıyorlardı. Yağlanmış ve kaypaklaştırılmış bir kaydıra-

ğın üzerinde ayakta durduğu halde hiç kimse onu kımıldatamıyor, düşüremiyordu. Başına sarık gibi kuvvetli bir ip sarıyor, sonra nefesini kesiyordu. Bu zor idmanı yaparken kan alnına toplanıyor, ip etine gömülüyordu. Sağ kolunu eli açık bir halde sırtına koyduğu zaman, baş parmağını kaldırıyor diğer parmaklarını birleştiriyordu. Bu vaziyette hiç kimse, en kuvvetli bir pehlivan bile onun küçük parmağını diğer parmaklarının yanından ayıramıyordu. Onun kuvveti gibi oburluğu da meşhurdu. Bir oturuşta on kilo et, on kilo ekmek yiyor ve bir günde on beş pintes şarap içiyordu. Bir gün dört yaşında bir boğayı omuzlarına alarak geniş bir spor sahasını baştanbaşa dolaşmış, sonra bir yumrukta taşıdığı boğayı öldürmüş ve o gün akşama kadar boğanın bütün etini yalnız başına yemiştir. **Milon,** hocası olan feylezof **Pythagoras**'ın dersini dinlerken, bütün binayı tutan temel bir sütunun dibine oturmuştu. O sırada sütun sarsılmaya başlamıştı. **Milon,** hemen sütunu tuttu, sarsıntı durdu. Orada bulunanların hepsi kaçıştılar. Kahraman sonradan çöken kubbenin altından kendini kurtardı. **Milon**'un ölümü de tuhaf oldu: Bir gün yolda giderken, çatlamış bir ihtiyar meşe gördü. Çatlağı genişletmek için elini yarığa soktu, zorladı. Fakat ihtiyar ağaç kuvvetli çıktı. Elini kapana tutulmuş gibi bırakmadı. Orada çakılmış gibi kalan ve bir türlü ayrılamayan **Milon**'u, aç kurtlar parçaladılar.

Minerva (Minerve) — Zeka tanrıçasına Romalıların verdikleri ad. (Bak. 46).

Minos — Girit kralı (Bak 33 - 60 - 61 - 148)

Minotauros — İnsan vücudlu ve boğa başlı azılı bir canavara verilen ad. (Bak.186 - 188).

Minyad'lar — **Orkhomenos**'un efsanevi kralı **Minyas**'ın üç kızına verilen ad. Onların adları şöyle idi: **Leukippe, Arsippe, Akithone.** Bu üç kızkardeş, şarap tanrısına kıymet vermeyip, onun bayramlarına katılmadıklarından çok acayip bir cezaya çarpıldılar. Şöyle ki: Herkes, **Dionysos** namına bayram yaparken bu üç kızkardeş evlerine kapanmış, günlük işleriyle uğraşıyorlardı. Bir aralık dinlenmek için taburelerine oturmuşlardı. Birdenbire sarmaşıkların ve asmaların, oturdukları taburelerin etrafını sardığı görüldü. Aynı zamanda tavandan, oluktan boşanırcasına şarap ve süt akmaya başladı. Salonu esrarlı, tuhaf renkli bir ışık aydınlattı. Müthiş yaygaralar duymaya başladılar. Evin içinde davullar çalınıyor, flütler üfleniyordu. Bir tarafta tuhaf meşaleler yanıyor, ulumalar, haykırmalar işitiliyordu. **Minyad**'lar korkarak kaçıştılar. Fakat, tanrıların intikamından kimse kurtulamaz. Üç kızkardeş önce akıllarını kaybettiler. İnsan eti yemek arzusu ile çırpındılar, üçünden birinin, **Leukippe**'nin oğlu **Hippasos**'u yakaladılar, parçalayıp yediler. Sonra **Hermes,** bu üç kızkardeşi birer çeşit baykuş yaptı.

Minyas — (Bak. Miny'ler.)

Miny'ler — (Minyae) Önceleri **Thessalia**'da oturan halk. Bunları, efsanevi kralları **Minyas** aldı, **Orkhomenos**'a göç ettirdi. **Argonaut**'ların çoğu **Miny**'lerdendir. **Minyas**'ın üç kızına **Minyad**'lar denir. (Bu kelimeye bakınız.)

Mnemosyne — **Uranos** ile **Gaia**'nın kızı. Hatıra tanrıçası. Rivayete göre, güzel bir kız olan **Mnemosyne**'yi seven **Zeus,** onu elde etmek için yakışıklı bir çoban kılığına girmiş, onunla evlenmiş ve ondan dokuz **Musa** "İlham perileri" doğmuştur. (Bak. 6).

Mnestra — **Danaid**'lerden biri. Kocası **Egius**'u öldürdü. **Erysikhton**'un sabır-

lı ve vefalı kızının adının **Mnestra** olduğunu yazanlar da var (Bak. 236).

Moira'lar — Kader tanrıçaları, bunlara **Parklar** da denir. **Zeus** ile **Themis**'in kızları olup üç kızkardeş idiler. (Bak. 22 - 23).

Molpis — Elis'li asil bir delikanlı, memleketini mahveden bir kıtlığı önlemek için gönüllü olarak kendisini tanrılara kurban ettirdi.

Momos — Alay, istihza ve hiciv tanrıçası. Gecenin kızı. İnsanlar çoğalıp da sırtındaki yük fazlalaşınca "dünya" **Yer, Zeus**'a şikayette bulundu. **Zeus,** çoğalan insanları azaltmak için **Thebai** harbini çıkarttı; fakat bu harp işe yaramadı, nüfus yine fazlalaşıyordu. **Zeus,** insanları yıldırımlarıyla vurmayı, tufanlarla boğmayı düşündü. Fakat **Momos,** baştanrıya bir yol gösterdi: **Thetis**'i zevce olarak fani bir insana verdi, ondan **Helene** adındaki fettan bir kız doğsun o, Avrupa ile Asya'yı birbirine katar ve böylece insanlar azalır, dedi. İşte **Troia** harbi bu yüzden çıktı.

Mopsos — Manto'nun oğlu.

Moria — Anadolu'da, **Lydia**'lı bir kadın, Bir gün **Moria**'nın kardeşi **Tylos,** şimdi adı Gediz Çayı olan **Hermus**'un kenarında geziniyordu. Dalgınlıkla bir yılana dokundu. Yılan, delikanlıyı soktu ve öldürdü. **Moria** uzaktan kardeşinin başına gelen felaketi gördü. Toprağın oğlu olan **Damasen** adındaki devi imdada çağırdı. Dev, kökünden söktüğü kocaman bir ağaçla yılanı ezdi. Ezilen yılanın eşi o sırada ormana doğru sürünerek kaçtı, biraz sonra ağzında bir otla koştu geldi. Ezilen eşinin ağzına o otu koyunca ölü yılan dirildi. **Moria** da koştu, yılanın getirdiği ottan buldu, onunla, ölen kardeşini diriltti. Bu otun adı, muhtemelen **Balis** idi.

Mormo — Yahut - Mormolyke — İnsanları korkutmak için **Hekate**'nin emrinde olan korkunç bir kadın hayaleti sütneneler çocuklarını **Mormo** ile korkuturlardı.

Morpheus — Rüyaların tanrısı **Hypnos** (uyku) ile gecenin oğlu.

Moyskhlos — Lemnos adasında, **Hephaistos**'un çırakları olan **Kabir**'lerin yeri.

Musagetes — **Musa**'ların rehberi, anlamına gelen bu kelime **Apollon**'un lakabı.

Musaios — **Orpheus**'un dostu, talebesi, yahut hocası, hatta bazıları oğlu sayarlar. Annesi **Selene** idi. **Musaios**'u, ilham perileri büyüttüler. Büyük bir musiki ustadı olup hastaları musiki ile tedavi edermiş.

Musa'lar — İlham perileri. (Bak. 64).

Muses — (Bak. Musa'lar)

Mykenai — Samos adasında **Perseus**'un kurduğu bir şehir.

Myrmidonlar — Myrmidon'lar, **Aigina** adasında yaşayan insanlardı. Eskiden karınca oldukları için çok çalışkandılar. **Akhilleus**'la birlikte **Troia,** savaşına katılmışlar, cesaretlerini göstermişlerdi. Vaktiyle, **Zeus** adaya adını vermiş ve bir peri kızıyla sevişmişti... Onların bu sevişmeleri sonunda **Aiakos** adlı bir oğlu olmuştu. **Hera** bu münasebeti öğrenince çıldırmışa döndü, adada bulduklarının hepsini öldürdü. Bunun üzerine **Aiakos** bir tapınağa gitti. Baş Tanrıya yalvardı, yakardı, ağladı, sızladı. Bütün adamları, bütün ada halkı yok edilmişti. **Zeus** candan yalvaran oğlunun yalvarışlarına karşı ilgisiz kalamadı. **Aiakos** tapınakta **Zeus**'e yalvarırken gözüne yerdeki karıncalar ilişti: O zaman onların çokluğuna imrendi, "Ne olur, **Zeus** dedi şu karıncalar insan olsunlar adayı şenlendirsinler." O anda gökyüzünde bir yıldırımın sesi gürledi.

Ertesi sabah **Aikos** muazzam bir in-

san kalabalığının çıkardığı sese benzer bir uğultuyla uyandı. "Ne oluyor?" diye pencereye koştu. Sokaklar, insanla dolup taşıyordu. **Zeus** kimsesiz kalan oğlunun yakarışlarını kabul etmiş karıncaları insan yapmıştı.

Bu hadiseden sonra **Aigina** halkına, **Myrmidon**'lar dendi. Bu kelime Yunanca karınca anlamına gelir.

Myrrha — Kıbrıs adası kralı **Kinyras**'ın kızı. Kral kendi öz kızıyla evlendi de bu iğrenç aşktan **Adonis** doğdu ve kral da Mersin ağacına çevrildi.

Myrtilos — Arabacı **Oinomaos** yıldızı. Arabacı idi, yıldız oldu.

Mysteria'lar — Açık olmayan, gizli yapılan tapınmaya bu ad verilir, en meşhurları;

A) — **Lleusis**'teki **Demeter**, tapınağında,

B— Orphiklerin misteria'ları.

C) — **Kabirler**'de. Ne oldukları iyice bilinmeyen bu tanrılara özellikle **Lemnos**'da, **Samathrake**'da gizli tapınılırdı.

—N—

Naiad'lar — Çeşmelerin, kaynakların, derelerin **Nymphe** (peri)lerine verilen ad. Çok güzel birer kız olan **Naiad**'lar da, insanlar gibi fani idiler. Çeşmelerin, göllerin, bazan bir, bazan da bir kaç tane perisi olurdu. Bunları **Zeus**'un kızları sayanlar bulunduğu gibi, **Okeanos**'un kızları olduğunu söyleyenler de vardır. (Bak. 153).

Naksos — Bir ada. **Poseidon Amphitrite**'yi, bu adada kızkardeşleri Nereid'ler arasından kapıp kaçırmıştı. Yine bu adada, **Theseus** zavallı **Ariadne**'yi yalnız başına bırakıp gitmişti.

Nannakos — **Phyrigia**'nın en eski kralı, **Deukalion** tufanının olacağını sezen bu Anadolulu dindar kral, bütün halkı toplayarak hep birlikte dua etmişler, ağlamışlar, tanrılar da bunları tufandan korumuş.

Napea — **Napois**, çayırlık manasına gelir. Çayırların perilerine bu ad verilmiş.

Narkissos (Narcıss - Narcissus) — Aşktan kaçınan güzel bir delikanlı. Nergis dediğimiz çiçeğe çevrildi. (Bak. 83).

Nauplios — **Euboea** adası kralı. **Poseidon** ile **Amymone**'nin oğlu. Bu kral, **Klymene** adında güzel bir kadınla evlenmiş ve birçok çocuk babası olmuş. **Palamedos** adındaki oğlu **Troia** harbinde **Odysseus** tarafından öldürülmüştü. Çok sevdiği oğlunun öldürülmesi, kralın kalbinde onulmaz yaralar açtı. Öç almak için her çareye başvurdu. Bütün Yunanistan'ı dolaştı. Yakışıklı ve çapkın gençleri etrafına topladı. **Troia** önünde çarpışan Yunan büyüklerinin karılarını ayarttı. Hayatın yegâne zevkinin kadın olduğu fikrini delikanlılara aşıladığı için, harp eden, zafer peşinde koşan Yunan komutanlarının karıları birer fahişe oldular. Kadınların paylaşılamaması yüzünden delikanlılar birbirlerine giriyorlar, kan döküyorlardı. Fuhuş ve cinayetler bütün Yunanistan'ı kaplamıştı. **Nauplios**'un arzusu bu idi. Fakat kralın kalbindeki intikam ateşi bir türlü sönmüyordu. Kendi adasının etrafındaki kayalıklarda ateşler yaktırdı ve **Troia** harbinden dönen gemilerin kayalara çarparak parçalanmalarına sebep oldu. Fakat her şeye rağmen kurnaz **Odysseus**'a bir şey yapamadı ve bu yüzden teessüre kapılarak kendi kendini, yüksek bir kayanın üstünden atmak suretiyle öldürdü.

Nausikaa — **Skeria** adasının kralı **Alkinoos**'un kızı **Odysseia**'nın en güzel hikâyelerinden birinin kahramanı

olan bu genç kız, **Odysseus**'u adanın sahilinde bayılmış olarak bulmuş, ona elbise sermiş ve akşam karanlığında kahramanı saraya götürüp babasına takdim etmiş. Tanrıçalar kadar güzel olan bu prenses, asaletin de sembolüdür.

Neanthos — **Lesbos** tiranı **Pittakus**'un oğlu. **Apollon** mabedine konan meşhur **Orpheus**'un lirinin kendi kendine sesler çıkardığını işitince, gitti, **Trakia**'lı kahramanın lirini rahiplerden para ile satın aldı. Ağaçları ve kayaları yürütmek için kırlara açıldı. Fakat, lirin sesine ağaçlar ve kayalar gelmedi, köpekler koşuştular ve **Neanthos**'u parçaladılar.

Nektar — İçenlerin ölmezlik kazandıkları ve tanrılara mahsus olan içki. (Bak. 21-29)

Neleus — **Poseidon** ile Tyro'nun oğlu. **Peleus**'un kardeşi. Karısı **Khloris** ona **Nestor**'u doğurdu. **Neleus**, **Herakles** ile savaşıp yenildi.

Nemea — **Argolis**'de eski bir şehir adı. **Herakles**, burada azgın bir arslanı öldürür. (Bak. 168)

Nemesis — Gecenin kızı intikam tanrıçası. Aynı zamanda o, dünyada adaleti koruyan, haklıyı haksızdan ayırd eden bir ahlâk tanrıçası telakki ediliyordu. Eskiden **İzmir**'de basılan paralar üzerinde, karaborsacıları korkutmak için **Nemesis**'in resmi bulunuyordu.

Neoptolemos — **Akhilleus** ile **Lykomedes**'in kızı. **Deidamie**'nin oğlu. Onun bir adı da **Pyrrhos**'dur. Sarışın olduğu için bu ikinci ad verilmiştir. Kâhin **Helenos** "Onsuz **Troia** alınamaz" dediği için **Skyros** adasında kayınbabasının sarayında rahatça yaşayan **Neoptolemos**'u **Odysseus** aldı, **Troia**'ya getirdi. Haşin, merhametsiz bir kahramandı. Babasından yiğitlik, cesurluk almış, fakat acımak, affetmek duygusundan yoksundu. **Troia**'nın ihtiyar kralı **Priamos**'u, **Zeus** tapınağında kesmişti.

Nephele — Bulut manasına gelen, **Nephele**, **Athomas**'ın karısı, **Helle** ile **Phririksos**'un annesi. (**Bak. Hellespontus**).

Neptune (Neptunus) — Romalıların denizler tanrısı **Poseidon**'a verdikleri ad. (Bak. 130)

Nereus — Denizler ihtiyarı **Nereus**, **Pontos** (Deniz), **Gaia** (Toprak)'nın oğlu. **Okeanos**'un kızı **Doris** ile evlendi, bu evlenmeden **Nereid**'ler doğdu. (Bak. 133 - 174)

Nereidler — **Nereus** ile **Doris**'in kızları olan deniz perilerine verilen ad. Birbirinden güzel olan ve her bakımdan deniz dalgalarının sembolü olan bu ad dalgaların bir vasfını karşılardı. (**Glauke** - **Mavi**), (**Thalia** - **Dalgalı**), (**Kymodoke** - **Oynak**) manalarına gelir. Bunların en meşhurları: **Galatela** ile **Thets**'dir.

Nerio — Romalılarda harp tanrısının karısı olup, kahramanlığı temsil eder.

Nerites — **Nereus** ile **Doris**'in oğlu olup, güzelliği ile **Aphrodite**'ye kendini sevdirmişti. **Aphrodite**, daha **Olympos**'a çıkmadan önce denizlerin güzel delikanlısı ile gönül eğlendiriyordu. **Olympos**'a uçarken **Nerites**'e de kanat takıp, uçurmak istedi. Fakat denizlerin oğlu, annesinin ve babasının yurdunu, tanrılar dağına tercih ettiği için **Aphrodite**'yi kızdırdı. Tanrıça onu, kayaya yapışıp kalan, hareket edemeyen kabuklu bir deniz hayvanına çevirdi, onun reddettiği kanatları da oğlu **Eros** (Aşk)'a taktı. Onunla beraber tanrılar dağına uçtular.

Nessos — **Kentaur**'lardan biri. **İksion** ile **Nephele**'nin oğlu **Herakles**'in karısı **Dejanira**'yı kaçırmak istedi, fakat **Evenos**'un kabarmış sularını geçince **Herakles** onu öldürdü. (Bak. 178)

Nestor — **Neleos** ile **Khloris**'in en genç

oğlu. **Herakles**, onun on bir kardeşini öldürdüğü zaman yalnız **Nestor** kurtuldu ve babasının yerine **Pylos** kral oldu.

Nikaea — **Sangarios** (Sakarya) nehrinin kızı. O, aşktan nefret ediyor, sadece avlanmaktan hoşlanıyordu. **Hymnos** adında bir çoban bu güzel nehir perisine gönül verince, **Nikaea**, âşık çobana kızdı ve onu öldürdü. Fakat, **Eros** (Aşk), bu kalpsiz kızı **Dionysos**'a gösterdi. Nikaea bir gün Sakarya nehrinde yıkanıyordu. Şarap tanrısı bu su perisini çıplak olarak görünce aklı başından gitti. Fakat **Nikaea**, **Dionysos**'a da yüz vermedi. Bunun üzerine kurnaz **Dionysos**, peri kızının içtiği suya şarap karıştırarak onu sarhoş etti ve kolları arasına aldı. Onların birleşmelerinden **Telete** adında bir kız doğdu. Peri kızı, bu zoraki evlenmeden hoşlanmadı, intihar etmek istedi, fakat sonradan şarap tanrısı ile candan dost oldu ve **Satyros** adında bir de oğulları oldu. **Dionysos**, Hindistan seferinden dönüşünde sevgilisi için bugün bizim İznik dediğimiz **Nikaea** şehrini kurdu ve onun adını verdi.

Nike — Zafer tanrıçası. Romalılar buna **Viktoria** derlerdi.

Niobe — **Lydia** kralı Tantalos'un kızı, **Apollon** ve **Artemis**'in annelerini hor gördüğü için, kayaya çevrildi. (Bak. 67)

Nireus — **Helene**'yi almak isteyen delikanlılardan biri. Çok güzeldi, fakat basit bir ailedendi.

Nisos — **Athena** kralı **Pandion**'un oğlu. Bunun **Skylla** adında bir kızı vardı. **Skylla**, **Minos**'u sevdiği için babasına hainlik etmişti. **Nisos**'un başkenti, kızının hainliği yüzünden **Girit**'lilerin eline düşünce, **Minos** babasına vefalı olmayan bir sevgiliden hayır gelmeyeceğini bildiği için ona yüz vermedi, kız da teessüründen kendini denize atarak boğdu. **Skylla** bir balığa, **Nisos** da bir kartala çevrildiler.

Nomos — Kanunların koruyucusu.

Notos — En mühim dört rüzgârdan biri. **Eos** (**Şafak**) ile **Astraeos**'un oğlu. Güney rüzgârı **Lodos**, Latincesi **uster.**

Nyks — **Khaos**'un kızı, **Gece.** (Bak.7)

Nykteus — **Poseidon** ile **Kelene**'nin oğlu, **Antiope**'nin babası.

Nyktimene — **Lesbos** kralı **Epopeus**'un kızı. **Nyktimene**, tuhaf ve iğrenç bir aşkın kurbanı oldu. Babasına gönül verdiği için tanrılar onu yarasaya tahvil etiler.

Nyktis — **Nykteus**'un kızı. **Thebai** kralı **Labdakos** ile evlendi. **Laios** doğdu.

Nymphe'ler — Dağlarda, kırlarda, ormanlarda, çeşmelerin, kaynakların başında, derelerde, nehirlerde yaşadıkları sanılan peri kızları. Daha doğrusu çok güzel birer kız şeklinde olan tanrıçalar. Eski Yunanlıların inanışlarına göre bütün dünya **Nymphe'ler**'le dolu idi. Bunlar, yukarıda sayılan yerlerde yaşamayı âdet edinmişlerdi. **Artemis** ile birlikte avlanırlar, **Dionysos**'la eğlencelere katılırlar, **Apollon** ve **Hermes**'e refakat ederlerdi. Güzel insanlara, yakışıklı delikanlılara gönül verdikleri de olurdu. **Kirke**, **Kalypso** birer peri oldukları halde, **Odysseus**'u sevmişlerdi. **Nomia**, **Daphnis**'e; **Galatea**, çoban **Akis**'e gönül vermişlerdi. **Hylas**'ı bile periler kaçırmıştı. Fakat onlara gönül veren, yahut **Nymphe**' lere kendini sevdirenlerin başı muhakkak belaya girer. Bununla beraber, kahramanların çoğunun anneleri birer **Nymphe** idi.

Nysa — **Nysa** dağına adını veren bir peri kızı. Çocuk iken **Dionysos**'u bu dağın perileri büyüttüler.

Nyssia — Anadolu'da **Phrygia**'nın efsanevi kralı **Kandaulos**'un karısı. Kral, karısının güzelliğinin hayranı idi. Gözdelerinden **Gyges**'i, gizlice, karısını

çıplak görmesi için yatak odasına aldı. **Nyssia**, kocasının bu hayasızlığının farkına varınca, **Gyges**'i: "Ya kocamı öldür, benimle evlen, yahut, sen öl!" diye korkutunca, **Gyges**, kral **Kandaulos**'u öldürdü ve **Nyssia** ile evlendi.

— O —

Odysseia — En eski Yunan şairi **Homeros**'a isnad edilen destanlardan biri. Kurnaz ve kahraman **Odysseus** (Ulysse) un, **Troia** dönüşünde başından geçen maceralardan bahseder. **Ithaka** kralı olan **Odysseus**, tam on sene ötede beride dolaştıktan sonra sadık eşi **Penelope** ve oğlu **Telemakhos**'a kavuşabildi. İşte **Odysseia** destanı, **Troia** harbinin bitmesinden, **Odysseus**'un yurduna dönünceye kadar geçen zamanın tarihidir.

Odysseus (Fr. Ulysse) — Meşhur Yunan kahramanı. **İthaka** kralı. **Laertes** ile **Antikleia**'nın oğlu dedesi **Autolykus**, ona, "herkesten ve her şeyden korkan" manasına gelen **Odysseus** adını koydu. Çünkü babası, düşmanları çok ve korkak bir adamdı. **Odysseus** düşmanlarını maddi kuvvetle değil, kurnazlıkla zekâ ile yenmesini bildi. **Homeros**, onun **Zeus** kadar akıllı olduğunu söyler. Güzel **Penelope** ile daha yeni evlendiği sırada, bütün Yunanlılar **Troia**'ya harbe gitmeye hazırlanıyorlardı. Genç karısına karşı duyduğu aşk yüzünden birçok bahaneler ileri sürerek harbe gitmek istemedi. Önce yalandan delirdi. Sabanını aldı deniz kenarına gitti, kumları; tarla imiş gibi sürmeye ve tohum yerine de tuz saçmaya başladı. Sabanına koştuğu hayvanlar da ayrı ayrı cinslerden, biri eşek, biri öküzdü. Fakat **Palamedus**, deliliğinin gerçek olup olmadığını anlamak için henüz bir bebek olan oğlu **Telemakhos**'u sapanın geçeceği yere koydu. Deli baba, oğlunu ezmemek için sabanı kaldırdı, başından aşırdı. Böylece onun sahte deli olduğu anlaşıldı. Harbe gitmeye mecbur oldu. **Troia**'yı kuvvetle elde edemeyeceklerini anlayan Yunanlılar, **Odysseus**'un tavsiyesiyle, bilinen kocaman tahta atı yapmışlardı. Zeki olduğu için zeka tanrıçası tarafından sevilen kahraman, **Poseidon**'un kinini kazandığından **Troia** dönüşü, başına birçok belâlar gelmişti.

Oegipan'lar — **Dionysos**'un peşinden giden sivri kulaklı varlıklar.

Ogygia — **Atlas**'ın kızı **Kalypso**'nun yaşadığı ada.

Oiagros — **Thrakia** kralı ve **Orpheus**'un babası, ilham perilerinden **Kalliope** ile evlendi. Bu izdivaçtan **Orpheus** doğdu.

Oidipus — **Thebai**' kralı **Laios**' ile **İokaste**'nin oğlu. (Bak. 196)

Oileus — **Lokrisli, Aias**'ın babası, "**Küçük Aias**" diye adlandırılan ve çok koşan bir kahraman olarak da bilinen **Aias**'ın babası olduğu için ünlü kişi sayılır. **Küçük Ajaks (Aias)**'ın babası. **Stymphalos** gölünün, tüylerini ok gibi fırlatan kuşlarından birisi, **Oileus**'u omuzundan yaralamıştı.

Oineus (Oeneus) — **Aitolia**'da **Kalydon** kralı **Oineus**, başkentine gelen **Dionysos**'u çok iyi karşıladı. Ona izzet ve ikramda bulundu, hatta çok sevdiği karısı **Althea**'yı bile misafirinin koynuna soktu. Şarap tanrısı, bu kralın misafirseverliğine hayran oldu. Onun adının unutulmaması için üzüm suyuna, yani şaraba bu kralın adını verdi. Eski Rumca'da **Oinos** şarap demekmiş.

Oinomaos — **Elis** ilinin bir şehri olan **Pisa**'nın efsanevi kralı, **Ares** ile **Harpinna**'nın oğlu. **Steroria** ile evlenmiş ve **Hippodameia** adında güzelliği dillere destan olmuş bir kızı dünyaya gel-

mişti. Bir rivayete göre, kendi öz kızına âşık olduğundan; bir rivayete göre de, kızı kocaya vardığı anda, kendisinin öleceğini, yahut damadı tarafından öldürüleceğini, tanrılar **Oinomaos**'a bildirdikleri için kral, kızını bakire kalmaya mahkûm etmişti. Kızını isteyen birçok delikanlıları evlenmekten vazgeçirmek için kralın çok tehlikeli bir şartı vardı. Kızını almak isteyen ile kendisi araba yarışına gireceklerdi. Yarışı kazanana kızını verecek, kazanamayanın boynunu vuracaktı. Kendi şarını çeken atlar **Ares** tarafından verildiği için her yarışı kazanıyor ve isteklilerin başlarını kesiyordu. Böylece tam on iki delikanlıyı öldürdü. Fakat günün birinde **Tantatos**'un oğlu **Pelops**, kıza talip oldu. **Pelops**, hile yoluna saptı. **Oinomaos**'un şarını kullanan **Myrtilos**'u para ile elde ederek, efendisinin arabasının dingil yerini testere ile belirsiz bir şekilde biçtirmek suretiyle, koşuda onun yuvarlanmasını ve ölmesini sağladığından, **Hippodameia** ile evlenmişti.

Oinone — Troia Prensi **Paris** gençliğinde **Troia**'dan uzaklaştırılınca, dağlarda yaşamaya başlamıştı. O zamanlar ormanlarda bezenmiş bulunan ve şimdi adı **Kazdağı** olan **İda** dağında dolaşırken **Oinone** adında bir peri kızı ile karşılaşmış ve onu sevmişti. **Oinone, Kebren** (şimdiki Değirmendere) ırmağının tanrısının kızı idi. **Paris**'in, **Oinone**'den **Korythos** adında bir de oğlu oldu. **Paris, İda** dağında, güzellik müsabakasına girişen (Bak. 94) üç tanrıçadan **Aphrodite**'yi beğendiği için, **Aphrodite**, ona mükafât olarak güzel **Helene**'nin aşkını nasip etmişti. Bu yüzden **Paris**, güzel Anadolulu periyi terketmişti. **Oinone:** "Vefasız **Paris**" dedi. "Yaralanınca bana gelmeyi unutma." Gerçekten **Apollon, Oinone**'ye yaraları iyi etme sanatını öğretmişti. **Troia** harbinde **Philoktetes** tarafından yaralanınca **Paris**, eski sevgilisine haber yolladı. Fakat **Oinone**, önce kızgınlığından gitmedi, sonra pişman oldu gitti, gitti ama, iş işten geçmişti. Zavallı peri kızı, vefasız sevgilisini iyi etmek için boş yere uğraştı. **Paris**'in dirilmediğini görünce o da kendini öldürdü. Rivayete göre **Paris**'in nâşını yakan ateşin içine kendini attı, yaktı.

Oinopion — Şarap içici demek olan **Oinopion, Dionysos** ile **Ariane**'nin oğludur. Sakız Adası kralı idi. Adalılara kırmızı şarap yapmayı ilk önce o öğretmişti. **Merope** adındaki güzel kızını **Orion** kirlettiği için kral ırz düşmanını sarhoş ederek uyuttu, sonra onun gözlerini oydu.

Oinotrop'lar — Delos kralı **Anios**'un kızlarına verilen ad. **Dionysos**, bu kralın kızlarına öyle bir ihsanda bulunmuştu ki, neye dokunurlarsa şarap oluyordu. **Agamemnon**, ordusunun selâmeti namına bu kızları kaçırmaya yeltendi. Fakat, şarap tanrısı, kralın kızlarını birer güvercin yaparak uçurdu. Bildiğimiz güvercinler, **Anios**'un kuşlaşmış kızlarıdır.

Oinotros — Lykaon'un oğullarından birinin adı.

Oionos — Alkmene'nin yeğeni.

Oita (Oeta) — **Thessalia**'da bir dağın adı. **Herakles**, bu dağın tepesinde kendini yakmıştı.

Okeanid'ler — Okeanos'un kızlarına verilen ad. Kaynak, dere ve akarsu tanrıçaları.

Okeanos — Uranos ile **Gaia**'nın oğlu. Kainatı muhit olan denizlerin ve suyun sembolü. **Hesiodes**, onu bir titan saymış. Karısı olan **Thetis**'ten bütün tanrıların ve varlıkların doğduğunu düşünmüş.

Okhimos — Helios ile **Rodus** perilerinden birinin oğlu.

Oknos — Cehennemde bulunan bir ur-

gancı. **Oknos**, urgan bükmekle meşgul iken bir dişi eşek onun büktüğü urganı öteki ucundan yiyordu. Bu iş bir türlü bitmiyordu. Derler ki **Oknos**, çok çalışkan bir adammış, karısı da çok müsrif bir kadınmış. Uygun zevce bulamayan bir insan, cehennemdedir. **Oknos** gibi didinir, fakat bir netice elde edemez.

Okyrrhoe — **Samos** perilerinden. **Khesias** ile **Imbrasos** ırmağının kızı. Bu peri kızı bir gün **Miletus** şehrine gelirken **Apollon** onu kaçırmak istedi, fakat peri kızı, bir gemiciyi seviyordu. **Pompilos** adındaki bu gemici, onu **Samos**'a geri kaçırdı. Fakat ada sahiline yaklaştıkları zaman **Apollon** göründü. Peri kızını aldı, götürdü. Gemiyi bir kaya yaptı. Gemici **Pompilos**'u da bir balığa çevirdi.

Olympia — **Elis**'de **Alpheios** ırmağı kıyısında bir bölge. Dört yılda bir, **Zeus** şerefine **Olympia** oyunları burada yapılırdı.

Olympos — **Thessalia**'da bulunan meşhur dağ, Tanrılar dağı. (Bak. 20) Anadolumuzda eskiden adları **Olympos** olan dağlar şunlardır: **Uludağ, Aladağ, Hisardağı, Çıralıdağ, Kardüzdağ, Kızılkaya dağı, Nif Karlığı dağı, Musa dağı, Allahu Ekber dağı.**

Omphale — Anadolu'da **Lydia**'nın efsanevi kraliçesi. **Herakles** ile olan münasebetleri ve aşkları ile ün salmıştı. (Bak. 176). Yunanistan'ın ünlü ve idealist kahramanı, Anadolu'nun yetiştirdiği bu eşsiz güzelin karşısında her şeyi unuttu. **Omphale**, güzelliğinin esiri olan Yunan kahramanı ile alay ediyordu. **Nemea** arslanının postunu (Bak.168) onun sırtından aldı, kendisi giydi. Ona kırmızı bir fistan giydirdi. Kendisi yüksek bir tahta oturarak, kadınlaşan kahramanı ayaklarının dibine oturttu, ona iplik eğirttirmeye başladı. Arada sırada mağrur kraliçe, terliğinin ucu ile pısırık kölesinin yanağına tokat atıyordu. Bir gün **Herakles** ile **Omphale**, birlikte Anadolu'nun güzel dağlarını, ovalarını dolaşıyorlar, Çamlıbellerin buz gibi sularından içiyorlar, ağaçların gölgelerinde dinleniyorlardı. Bugün **Salihli** kasabasının güneyinde bulunan Bozdağ'da o zamanki adı ile **Tmolos** dağında bir mağaraya vardılar. Kraliçe, âşık kölesinin kürkünü aldı. Onu da bir kadın kılığına soktu. Bu serin mağarada karınlarını doyurduktan sonra dinlenmek için her biri bir köşeye çekilerek uyumaya başladılar. Kraliçenin bağrı yanık âşıklarından olan çapkın **Pan**, uzaklardan onları gözetliyordu. Gece yarısı olunca, karanlıktan faydalanarak, yavaşça mağaraya girdi. Eliyle yoklayarak, kraliçenin yattığı köşeye kadar vardı. Fakat onu arslan postuna sarılmış bulunca **Herakles** sanarak yanından ayrıldı. Öteye, asıl **Herakles**'in bulunduğu yere gitti. Onu **Omphale** zannederek sarıldı. Okşamalarından uyanan **Herakles**, onu yakaladı, yere vurdu. Gürültüden uyanan kraliçe, **Pan**'ın yaralı ve bitkin bir halde yere uzanmış olduğunu görünce hem güldü, hem acıdı.

Omphalos — Dünyanın göbeği. **Delphoi**'de bulunan ve **Yunanistan** ile dünyanın ortası sayılan bir taş.

Oneiros — Rüya, **Agamemnon**'u aldatmak için **Zeus** tarfından gönderilen uykular cini.

Onkos — **Apollon**'un oğlu, **Arkadia**'da kurduğu bir şehre adını verdi. Çok güzel kısrakları vardı. Bir gün **Demeter**'i **Arkadia**'da dolaşırken, **Poseidon** görmüş, sarışın tanrıçadan pek hoşlandığı için onu takibe başlamıştı. **Demeter**, deniz tanrısının elinden kurtulmak için bir kısrak şekline girerek **Onkos**'un kısrakları arasına karıştı. Kurnaz **Poseidon** da bir aygır oldu. Geldi, **Demeter**'le birleşti. Onların

birleşmelerinden **Arion** doğdu. **Onkos**, sonradan **Arion**'u **Herakles**'e armağan etti.

Opheltes (Arkhemoros) — **Nemea** kralı **Lykurgos** ile **Eurydike**'nin oğlu. **Hysipyle** onun süt annesi idi. **Opheltes**'i bir yılan sokarak öldürdü. Onun ölümünü hatırlamak için her üç senede bir **Nemea Oyunları** yapılırdı.

Ophieus — Messania'lıların kör tanrısına verdikleri ad. Anadan doğma kör olanlardan kâhinliğe ayrılanlar, ona taparlardı.

Ophion — Kronos ve **Rhea**'dan önce karısı **Eurynome** ile beraber göklerde krallık eden bir titan. **Kronos** onu mağlûp etti ve **Tartaros**'a attı.

Ophioneus — Messania'lı meşhur kâhin. Anasından kör olarak doğmuştu. Gelecek zamanlara ait kendisinden ne sorarlarla cevap veriyordu. **Aristodemos** adındaki general **Lakedemonia**'lılarla yapmak üzere olduğu muharebenin akıbetini kendisine danışırken şöyle cevap vermişti: "Gözleri faltaşı gibi açılan ve sonra hemen kapanan komutan muharebeyi kaybedecektir." General **Aristodemos**, kâhinin yanından ayrıldıktan az zaman sonra başında müthiş bir ağrı duydu. Bir aralık gözleri fazlaca açıldı ve tekrar kapandı. Bunun üzerine komutan yurdunun esarete düşmesini görmemek için kendini öldürdü.

Oread'lar (Oreas) — Dağ perilerine verilen ad. (Oros - Eski Rumca dağ demekmiş.)

Oreithyia — (Erekhteus'un kızı. Bu güzel kızı, rüzgârların en azgını olan **Poyraz** yani **Boreas** kaçırmış, onunla evlenmişti. Bu evlenme sonunda **Kalais** ve **Zetes** adlı iki çocuğu oldu.

Orestes — Agamemnon ile **Kiytemenestra**'nın oğlu. Babası **Troia** harbi dönüşünde karısı ile birlik olan **Egisthos** tarafından öldürülmüştü. **Orestes**, sonradan öz annesini de **Egisthos**'u da öldürerek babasının intikamını aldı.

Orion — Bolotia'nın ünlü kahramanı dev gibi bir vücudu, güzel bir yüzü vardı. Avcılığı çok severdi. **Poseidon** ile **Euriale**'nin oğlu idi. **Zeus**, onu köpeği **Sirios** ile bir burca çevirdi. (Bak. 247)

Orkhomenos — Boiotia'nın en önemli şehirlerinden biri. Minyad'lar yurdu.

Orkos (Orcus) — **Hades**'in Lâtince adı.

Orpheus — Thrakia kralı **Oiagros**'un oğlu ve Yunanlıların efsanevî şair ve musikî üstadı. (Bak. 224 ve **Neanthos**)

Orphik inancı — Büyük **İskender**'in Hindistan'a kadar uzanan fütuhâtı neticesi olarak **Yunan** inancında, **Orphikcilik**, yahut **Orphik** inancı diye bilinen yeni bir inanç belirmiştir. Aslında, bir inanç ne kadar geniş bölgelere yayılırsa o bölgelerde yaşayan insanların inançlarının etkisi altında kalır. **E. Harrison**'un yazmış olduğu "The Study of Greek Religion - Yunan İnancı Hakkında Görüşler" adlı kitabında bir de **E. Peterich**'in Yunan Mitologyasında bu husus üzerinde durulmuştur. Gerçekten **Hind**'den gelen bu yeni inanç, bu inancı kabul edenlere büyük bir huzur vermiştir. **Homeros**'un bahsettiği tanrıların, insanların ruhî ihtiyaçlarını karşılayamadığını **Yunanlılardan** bir kısmı anlamışlardı. Yunanlılar'ın hem büyük şair, hem de büyük bir teolog, yani din adamı adını verdikleri **Orpheus**, kendi inancını, **Hind**'den gelen **Budizm**'in **tenâsuh** inancıyla karıştırmış yeni bir inanç ortaya koymuştur. Bu inancın anahatlarının bazı kısımlarını şöyle özetleyebiliriz:

Orphik inanca göre **Zeus** bir yılan şekline girerek yer altına kaymış, orada **Hades**'in güzel karısı **Persephone** ile birleşmişti. Bu birleşme neticesinde bir ekek çocuğu dünyaya gelmiştir. **Zağreus** adı verilen bu ço-

cuk **Dionysos** idi. Fakat, **Hera**'nın kışkırttığı **Titan**'lar, küçük **Dionysos**'u kestiler, etlerini parça parça edip yuttular. Kıskanç **Hera** çocuğun yüreğini **Zeus**'un önüne yiyecek olarak koydu. Bu davranıştan çok üzülen **Zeus**, **Titan**'ları, yıldırımlarıyla vurup mahvettikten sonra, onların külünden insanları yarattı. **Titan**'ların külünden yaratıldıkları için insanlarda hem **titanlık**, barbarlık, kabalık, kötülük; hem de **Titan**'ların vaktiyle parçalayıp yuttukları ve kendi içlerine sindirdikleri **Dionysos**'tan gelen tanrılık, iyilik, fazilet vasıfları vardı. Şu halde, insanda hem tanrılık, hem de **Titan**'lık vasıfları vardır. İnsandaki, tanrısal ruh, **Titan**'ların külünden yaratılan beden zindanında mahpustur. Ruh, zindandan kurtulup aslına dönmek için çırpınır, durur. İnsanda bulunan **Dionysik** taraf, **Titanik** unsurlardan temizlenmek ister. Bunun için de **Ruh**, günahlardan kurtulmak maksadıyla, çeşitli vücutlara intikal eder, o vücutlarda dolaşır, durur. İnsan günahlardan nasıl kurtulabilir? Çeşitli kalıplara girerek ıstırap çeken, acı duyan, devamlı doğuşlardan bıkıp usanan **Ruh** hangi yoldan huzura kavuşabilir?

Orphik inanca göre, dürüst yaşayarak fazilete bağlanarak üstün bir insan olarak, ihtiraslarına, arzularına gem vurarak ve bir de hayvanî gıdalardan (et, yumurta vs. gibi) sakınarak, insan kendini temizleyebilir? İyi insanlar, mutlu olabilecektir. Fakat kötüler **Tartaros** bataklığına atılacaklardır. Büyük Filozof **Pythagoras** bu görüşün çok tesiri altında kalmış, **Sokrates** ve **Eflatun**'dan önce, **Mistisizm**'in esasını **Orphik** doktrine dayamıştır.

Orthia — **Artemis**'in lakâbı.

Orthopolis — **Demeter**'in büyüttüğü bir kral çocuğu.

Orthron — **Herakles**'in öldürdüğü **Geryon**'un köpeği birçok başı ve yılan gibi vücudu vardı.

Orthros — **Geryoncus** çobanı **Evrytion**'un iki gövdeli, korkunç köpeğinin adı.

Ossa — **Thessalia**'da bir dağ.

Otos — **Aload**'lardan biri. **Ephialtes**'in kardeşi.

Otreus — **Dymas**'ın oğlu. **Phrygia** kralı.

Ortygia — **Leto**'nun kızkardeşi, kendini seven **Zeus**'tan kaçtığı için Baştanrı onu bıldırcın yapıverdi. Onun adı verilen **Delos** adasına **Ortygia** da deniliyordu. **Artemis Delos**'da doğmuş olduğundan bu ad onun lâkabı olmuştur.

Othrys — **Thessalia**'da **Pherai** şehrinin güneyinde bir dağ. **Titanlar**'la yapılan savaşta **Zeus** bu dağdan çok faydalandı.

Otrynteus — Anadolu'da, **Tmolus** (bugünkü Bozdağ) eteklerinde bir kasabanın kralı. **Nais** adlı bir peri kızı ile evlenmiş, **İpsition** adında bir oğlu olmuştu.

— P —

Paian — Felâketi uzaklaştıran, selâmet getiren, iyi eden, anlamına gelen eski bir tanrı adı. Bu tanrı sonradan **Apollon**'un lakâbı oldu. **Apollon** için söylenen bir şarkıya da **Paian** denildi.

Paksos — **Adriatik** denizi adalarından biri. **Plutarkhos**'un anlattığına göre **Roma** İmparatoru **Tiberius** zamanında gemiciler, **Paksos** adasının yanından geçerlerken, "**Epeiros**'a gidince haber verin, tanrı **Pan** öldü" diye bağıran bir ses duymuşlar. Gemiciler **Epeiros**'a varınca işittiklerini haber vermişler. Bunun üzerine kayalar, ağaçlar ve hayvanlar ağlaşmaya başlamışlar. Böylece tabiatta **Pan** için bir yas başlamış.

Paktolos — Sart deresi. (Bak.160) Sart deresi tanrısının adı. **Zeus** ile **Leukot-**

hea'nın oğlu, adını nehre verdi. **Paktolos, Khrysorrhoas** yani (Altın sürükleyen nehir) diye de çağrılır.

Palaimon — Bir deniz tanrısı, **İo**'nun oğlu, gemicilerin koruyucusu.

Palamedes — **Nauplios** ile **Klymene**'nin oğlu. **Odysseus**'un hasta rolü yaparak ederek harbe gitmesini önlemeye çalıştığı için, onun tarafından öldürüldü. Harfleri ve rakamları, satranç oyununu **Palamedes** icat etti.

Pales — Romalıların, sürülerin koruyucusu olduğuna inandıkları tanrı.

Palladion — **Athena Pallas**'ın meşhur heykeline verilen ad. **Apollodoros**'a göre, bu heykel otomatikti ve kendi kendine hareket ediyordu.

Pallas — Zekâ tanrıçasının bir lâkabı.

Pallene — Güneyde bir bölgenin adı. Orada **Triton** adını taşıyan bir gölcük mevcuttu. Bu gölcükte dokuz defa yıkananlar kuş gibi tüylenir ve uçarlardı.

Panakeia — Asklepios ve benzerleri gibi bir sağlık tanrısı kadın.

Pamphagos — "Her şeyi yırtan" demektir. Şarap tanrısına bu ad verildiği gibi **Akteon**'un köpeklerinden birinin adı da **Pamphagos** idi.

Pamphos — Efsanevi Yunan şairi. **Kkaritler** şerefine ilk şiiri, bu şairin ortaya koyduğunu söylerler.

Pan — Sürülerin ve çobanların tanrısı. (Bak. 80)

Panagea — Dağdan dağa, ormandan ormana koşan, sık sık yer değiştiren **Artemis**'in lakâbı.

Panakea — Hekimliğin tanrıçalarından sayılır, her çeşit hastalığı iyi edeceğine inanılırdı. Babası **Asklepios**, anası ise güneşin kızı olan **Lampetia** idi. (Her şeyi düşünen atalarımız "Güneş girmeyen yere hekim girer" dememişler miydi?)

Panathenaia — Zekâ tanrıçası **Athena** şerefine kutlanan millî bayram. Bu bayramda spor, şiir ve müzik müsabakaları yapılırdı. Bu müsabakaya konan şiirlerin hepsine birden **Tetralogia** denirdi.

Pandaman — Her şeyi yenen anlamına gelir. Ateş tanrısı **Hephaistos**'un lâkabı.

Pandareos — Miletus'lu **Merops**'un oğlu. **Girit**'te **Zeus** tapınağında muhafaza edilen meşhur altın köpeği çalarak, Anadolu'da **Sipylus** (Manisa dağı) dağına getirdi. Onu orada **Tantalos**'a emanet olarak verdi. Sonra emaneti isteyince, kral **Tantalos** inkâr etti. **Zeus, Pandareos**'u **Manisa** dağında bir kayaya çevirdi. **Tantalos** da cezasız kalmadı. O da bir kaya halinde **Sipylus**'un içine gömüldü. **Pandareos**'un **Meropa, Kleothera, Aedon** adlarını taşıyan üç kızı vardı. Bunlar kimsesiz kalınca tanrılar, onlara acıdılar. **Aphrodite,** onları himaye etti. **Hera**, onlara akıl ve güzellik verdi; **Artemis** letafeti; **Athena** el işinde maharet ihsan eti. **Aphrodite,** onları **Olympos**'a çıkardı ama, güzel olmalarına rağmen talihleri yâr olmadı. **Harpyi'ler** bu prensesleri kaçırdılar.

Pandaros — Yunanlılara karşı savaşan **Troia**'lıların yardımına koşan ünlü kahraman **Lykaon**'un oğlu.

Pandion — Atina şehrinin ünlü kralların-dan. (Bak.116)

Pandora — Yunan mitolojisinin ilk kadını. (Bak. 15)

Pandrosos — Atina kralı. **Kekrops**'un kızlarından biri **Athena,** içinde çocuk **Erekhteus** bulunan bir kutuyu bu kızlara emânet etmişti.

Pania — İspanya'nın adı. **Dionysos, Satyr'ler**'den bir ordu ile **İberik** yarımadasını işgal emişti. Sonra oranın idaresini **Pan**'a bırakarak çekildi. **Pan,** oraya kendi adını vererek **Pania** dedi.

Panionia — Anadolu'da, bütün **İonia** kolonilerinin **Poseidon** şerefine **Mykala** (Samsun dağında)'da toplanarak

kutladıkları umumi bir bayram. Senede bir defa bütün **Ionia'lılar** bu dağda toplanırlardı. Eğer kurban edecekleri boğalar kesilmeden önce böğürürlerse onu uğur sayarlardı.

Panikos (Panik) — Kır tanrısı keçi ayaklı **Pan**'ın verdiği korku.

Pankhaia — Arabistan civarında toprağının verimliliği ile meşhur efsanevî bir ada.

Pankratis — **Tloeus** ile **İphimedie**'nin kızı, dolayısıyla **Aload'lar**'ın başhemşiresi.

Panapa — **Theseus**'un kızı, **Herakles** ile evlenmişti. Bir kızı olmuştu, ona annesinin adını koymuştu.

Panopa — **Nereid'ler**'den biri. Bilhassa adaletseverliği ile şöhret kazanmıştı.

Panopeus — **Phokos** ile **Asteropea**'nın oğlu. **Argonaut'lar** seferine katıldı.

Panteon — **Romalıların** en büyük tapınaklarına bu ad verilirdi. Eski Yunan **Panteon**'u deyince bütün **Yunan** tanrılarının şerefine yapılan büyük tapınakta Yunan tanrılarının tamamına tapınılırdı.

Panthaos — **Priamos**'un arkadaşı. **Troia**'lı bir ihtiyar...

Paphia — **Aphrodite**'nin bir lâkabı.

Paphlagon — **Kirke**'nin oğlu. Anadolu'da Paphlagonia şehrine o, adını verdi.

Papius — **Iasion**'un oğlu. Anadolu'da **Papira** (şimdiki Karaköy) şehrinin kurucusu. Rivayete göre, bu şehirde **Ophiogen'ler** denilen bir halk yaşıyormuş. Bunlar, aslı yılan olan ünlü bir kahramanın neslinden geldikleri için zehirli hayvanlar tarafından ısırılanları hemen iyi ederlermiş.

Paraebios — İstanbul Boğazı'nın Rumeli yakasında oturan bir adam. Babası bir ağaç keserken, o ağacın ruhu kesmemesi için ona yalvarmıştı. Fakat o dinlemediği için periler, hem babayı hem de oğlu **Paraebios**'u müthiş bir yoksullukla cezalandırdılar.

Paraios — Atinalı bir kahraman, harp gemisini onun icat ettiği söylenir.

Paris — Eski devirlerin en ünlü yiğitlerinden olan **Paris, Troia** kralı **Priamos** ile **Hekabe** (Hekube)'nin oğludur. Çok kuvvetli olduğundan onu **Aleksandros** diye de çağırırlar. Anası ona hamile iken, rüyasında rahminde bütün **Troia**'yı yakacak bir meşale taşıdığını görmüştü. Bu yüzden **Priamos**, Paris doğar doğmaz onu bir hizmetçiye teslim etti. Öldürmesini istedi. Annesi, ona acıdığı için gizlice buna engel oldu. Çocuğu **İda** (Kazdağı)'nın çobanlarına verdi. **Paris** tanrıçaların güzellik müsabakasında (Bak. 94) **Aphrodite**'yi daha güzel bulduğu için **Hera** ile **Athena**, bu çobanın babasının yurdunu, güzel Anadolu şehrini mahvetmeye karar verdiler. Sonradan babasının yanına gelen **Paris**, Yunanistan'a gittiği zaman **Helena**'yı sevip kaçırdığı için **Troia**'yı yakacak olan malûm harp başladı. **Paris**, çok güzel bir delikanlı imiş. Bilhassa gözlerinin güzelliğini, sesinin tatlılığını, Anadolulu bir yazar olan **Dares** anlatmıştır.

Parkae (Parcae) — Yunanlıların **Moir'lar** dedikleri talih tanrıçalarına Romalıların verdikleri ad.

Parnassos — **Apollon**'a tahsis edilen **Parnassos** dağına adını veren kahraman. **Posseidon** ile **Kleodora** adında bir peri kızının oğlu idi. Yunanistan'da **Phokis** bölgesinin en yüksek dağı olan ve **Parnassos**'un adını alan bu dağa bugün **Liakura** denmektedir. İki tepeli olan bu dağın bir tepesi **Apollon** ve **Musa**'lara, diğer tepesi de **Dionysos**'a hasredilmişti.

Parrahasios — **Zeus**'un, yahut **Lykaon**'un oğlu. **Arkadia**'da bir şehrin kurucusu olduğu söylenir.

Parsondes — Yedi yıl Babil valisinin sarayında kadın gibi yaşayan tuhaf bir insan.

Parthenius — Anadolu'da, **Amasra** ile **Zonguldak** arasında denize dökülen, bugün **Bartın Çayı** denilen çayın eski adı. Bu çaya **Parthenius** denmesinin sebebi **Artemis,** ekseriya bu güzel çayın kıyılarında avlanır ve arada sırada gelir, bu çayda yıkanırdı. Bu çay civarında oturanlar, **Artemis**'e taparlardı. Roma hükümdarı, faziletli **Marc-Aurele**'ye ait bir madalyada bu ırmak, sağ elinde bir kamış bulunan ve yere uzanmış olan güzel bir delikanlı şeklinde gösterilmiştir. Onun sol dirseğini kayaya dayadığı yerden **Parthenius** çıkmaktadır.

Parthenon — Atina **Akropolis**'inde bulunan ve Zekâ tanrıçası **Athena**'ya ait olan meşhur tapınak. Yunan sanatının ölmez şaheserlerinden sayılır. Meşhur heykeltraş **Phidias,** zekâ tanrıçasının heykelini altın ve fildişinden yapmıştı. Daha birçok güzel ve eşsiz heykellerle, kabartmalarla, sanat müzesi haline getirilen bu ünlü mâbet, asırlarca süren tahrip ve yağmalardan sonra, eski devirlerin ihtişamını hatırlatan zarif sütunlarıyla harabe halinde hâlâ ayakta durmaktadır. Evvela **Athena** mâbedi, sonra Hristiyan kilisesi olan **Parthenon,** 1460'ta camiye çevrildi. Türkler, mabedin güneydoğu tarafına bir minare yapmışlardı. Harap olan minarenin merdivenleri hâlâ durmaktadır. 19'uncu yüzyılın başlangıcında **Lord Elgin** burada bulunan şaheserleri İngiltere'ye nakletti. 1816'dan beri işbu şaheserler **British Museum**'da bulunmaktadır.

Parthenopaieos — **Thebai** şehrine karşı yürüyen yedi şeften biri.

Parthenopea — **Menderes** nehrinin kızı **Samia** ile **Arıkeus**'un kızı. Bazıları bunun babasının **Menderes** nehri olduğunu söylerler. Tanrı **Apollon,** bu güzel kıza gönül vermişti. Onların birleşmesinden **Nikomedos** doğdu. Şimdiki **İzmit** şehri, adını bu tanrı oğlundan aldı.

Parthenope — **Sirenler**'den biri. Güzel sesiyle **Odysseus**'u büyüleyemediğinden müteessir olarak kendisini denize atmıştı. Dalgalar, bu deniz kızının na'şını İtalya kıyısına attılar. Na'şının gömüldüğü yerde onun adını taşıyan bir şehir yükseldi. Sonradan harap olan **Neapolis** şehri kuruldu. Bugünkü **Napoli** şehri işte bu şehirdir.

Diğer bir rivayete göre de, **Parthenope** Anadolulu güzel bir kız idi. **Metiokhos** adında birisi bu **Phrygia** güzeline âşık olmuştu. Kız lekesiz kalmak istedi. Bu yüzden saçlarını kesti, kaba elbiseler giyerek kendini gurbete attı. **Kampania**'ya geldi ve kendini **Dionysos**'a hasretti. Fakat, cismani aşktan yüz çevirenleri **Aphrodite** affetmez. Bu yüzden bu Anadolu güzelini bir **Siren**'e çevirdi.

Parthenos — **Staphylos** ile **Khrsothemis**'in kızlarından biri. **Rhoeo** ve **Molpadia,** bunun kızkardeşleri idiler. **Parthenos** ile **Molpadia**'ya babaları şarap küpüne dikkat etmelerini söyleyerek gitmişti. İki kız uykuda iken bir domuz içeri girerek küpü kırmıştı. Kızlar, huysuz olan babalarından korkarak kendilerini yalçın kayalardan denize attılar. **Apollon,** onlara acıdı. Kayalardan düşüp parçalanmadan sağ salim yakaladı. **Khersonnesos** (şimdiki Gelibolu)'ya getirdi.

Pasiphae — **Minos**'un karısı. **Helios**'un kızı. Bir boğaya âşık olmuştu. **Pasiphae,** sevdiği boğadan gebe kalarak **Minotauros**'u doğurdu.

Patara — Güney Anadolu'da, **Lykia**'da **Ksanthos** (Koca Çay)'ın Akdeniz'e döküldüğü yerde kış mevsiminde bile havası güzel olan eski bir şehir. (Şimdiki **Gelemiç**). Burada bulunan **Apollon** tapınağına kışın Yunanistan'dan akın akın insanlar gelir, tanrıya danı-

şırlardı. Burası kış mevsiminde bir nevi **Delphoi** olurdu.

Pataros — **Apollon** ile **Ksanthos** (Koca Çay)'ın kızı olan **Lykia**'nın oğlu. **Patara** şehrine adını veren delikanlı budur. (Bak. **Patara**)

Patroklos — Yunan kahramanlarından biri. **Menoltios**'un oğlu. **Akhilleus**'un en yakın dostu.

Pegasos — Efsanevi kanatlı at. **Perseus, Okean**'ın kaynağında **Medusa**'nın kafasını kestiği zaman onun kanından doğdu. Önceleri **Perseus**'un binek atı oldu ve onun çok işine yaradı. Birçok zaferler kazanmasını sağladı. Bilhassa **Pegasos**'un yardımı ile güzel **Andromeda**'yı kurtardı. Bir gün **Pegasos, Pirene** kaynağından su içerken **Bellerophon** onu yakaladı ve sırtına bindi. **Khimera**'yı ve **Amazon'ları** onun sayesinde yenen **Bellorophon** gurura kapıldı, göğe, tanrıların dağına kadar yükselmek istedi. Atını göklere doğru uçurdu, fakat o sırada peydah olan bir at sineği kanatlı atı ısırınca o, sırtındakini yere attı ve kendisi göklere çekilerek **Zeus**'un binek atı oldu.

Ekseriya **Pegasos Poseidon**'un, **Akropolis**'te kayanın kalbinden çıkarttığı atla karıştırılır. Bazı mitologlar da **Pegasos**'u, **Eos**'un, **Musa**'ların binek hayvanı sayarlardı. Kanatlı at **Helikon,** tepesine tırnağını vurunca **Hippokrene,** kaynağını fışkırtmıştı. Onun, **Musa**'ların atı sayılması ilham sembolü telâkki edilmesindendir. **Zeus,** bu meşhur kanatlı atı gökte bir takım yıldıza (burca) tahvil etti.

Pegasium Stagnum — **Anadolu**'da **Ephesus** şehri civarında bulunan ve bugün adı **Kavaklı Köy Gölü** olan küçük bir gölün eski adı. **Pegasos** ayağını oraya vurarak bu gölü çıkartmıştı.

Peirene — **Korinthos** şehri, nehir tanrısı **Asopos**'dan, **Peirene** adında bir kaynak aldı.

Peitho — **İkna,** kandırma tanrıçası. **Aphrodite**'nin arkadaşı, **Ate** (Hata)'nin kızıdır.

Peirithoos (Bak. **Pritous**) — **Lapithler** kralı. **İksion** yahut **Zeus** ile **Dia**'nın oğlu.

Pelasg'lar — **Yunanistan**'ın eski ahalisine verilen ad. **Hellen**'lerden önce Yunan topraklarına göç etmiş halk.

Pelasgos — Yerin oğlu. **Arkadia**'da kendini gösteren ilk insan **Arkadia**'lılara barınacak kulübeler yapmasını, ağaçlardan faydalanmayı, hayvanların postlarından istifade etmeyi o öğretti. **Pelasg**'ların atası oldu.

Peleus — Meşhur Yunan kahramanı **Akhilleus**'un babası. **Phthie** kralı.

Pelias — **İolkos** kralı **Poseidon** ile **Tyro**'nun oğlu.

Pelias — **Akilleus**'un meşhur mızrağının adı, onu kendisinden başka kimse kullanamazdı.

Pelion — **Thessalia**'da bulunan ve mitolojide meşhur olan bir dağın eski adı. Bugün **Plessidi** denilmektedir.

Pelopea — **Theste**'nin kızı. **Athena**'ya tahsis edilen ormanda, yabancı bir erkek sandığı öz babası ile zina ederken görüldü ve teessüründen kendini öldürdü.

Pelopia — **Elen'lerin Pelops** şerefine yaptıkları muhteşem bayram. Aynı zamanda **Pelias**'ın kızının adı da **Pelopia**'dır.

Peloponnesos — **Yunanistan**'ın güney bölümü. **Pelops** adası, anlamına gelir.

Pelops — **Lydia** kralı **Tantalos**'un oğlu. **Ganymedes**'in babası.

Penat'lar — Romalıların ev tanrılarına verdikleri ad.

Peneios — **Thessalia**'da akan bir nehrin tanrısı. **Okeanos**'un oğlu. Adını nehre verdi.

Penelope — **Odysseus**'un karısı. **Telemakhos**'un annesi. **İkarios** ile **Periboea**'nın kızı. **İkarios**'un kızı çok güzel

olduğu için birçok talipleri vardı. Babası, istekliler arasında kan dökülmesin diye bir yarışma düzenledi. Yarışmayı **Odysseus** kazanınca kızını ona verdi. Karı koca birbirlerini çok seviyorlardı. Hatta **Odysseus, Troia** harbine gitmemek için birçok hilelere başvurdu, fakat ne yaptı ise de kurtulamadı. Sevgili karısından ayrılmak zorunda kaldı. Bu ayrılış tam yirmi sene sürdü. Bu uzun ayrılık senelerinde **Penelope,** kocasına ve kocasının hatıralarına sadık kaldı. Gençti ve çok güzeldi. Kocasının kaybolduğunu sanan birçok yiğit, onunla evlenmek istiyorlardı. Bazıları kocasının öldüğünü bile söylüyorlardı. Onu isteyenlerin sayısı yüzü geçiyordu. Fakat sadık ve vefakâr zevce her gün yeni bir kurnazlıkla kendisine talip olanları atlatıyordu. Sözde o, çok ihtiyar olan kayınpederinin naşına sarılacak büyük bir örtü örmekle meşguldü. Bu örtünün örülmesi tam üç sene sürmüştü. Çünkü kurnaz kadın, gündüz onun bunun gözü önünde ördüğünü gece kimseler görmeden söküyordu. Böylece talip olanları başından savıyordu. Nihayet **Odysseus** bir dilenci kılığına girerek geldi. Karısı ile evlenmek isteyenleri tepeledi. Umumiyetle **Penelope** sadık zevcelerin sembolü ve vefakâr eşlerin mükemmel bir örneği saylır. (Bak. 371)

Penia — **Fakirlik** tanrıçası. **Eflâtun**'un anlattığına göre, tanrıların verdikleri büyük bir ziyafette (**zenginlik**) fazla içmiş, salonun kapısı önünde sızmış kalmıştı. O sırada **fakirlik** tanrıçası **Penia,** sofraların atıklarını toplamak için salona yaklaşmak isterken, sarhoş (**zenginliğe**) rastladı. Dilenci kadın, sarhoşun hoşuna gitti, orada onunla birleştiler. Bu birleşmeden **Amour** (Aşk) doğdu. Bu efsane ile Aşk'ın, açgözlülüğünü anlatmak için onu hiçbir şeyi olmayan, daima dilenen bir dilencinin oğlu yapmışlardı. **Penia, Aristophanes**'in **Ploutos** adlı eserinde bahis konusu edilmiştir.

Penthesileia — **Amazon'lar**'ın kraliçesi. **Ares** ile **Otrera**'nın kızı. **Troia** şehrinin yardımına koşmuş ve savaşta **Akhilleus** tarafından öldürülmüştü. Kahraman, öldürdüğü cesur kadının silahlarını alırken, güzelliğine hayran oldu ve bu kadar güzel ve yiğit bir kadını öldürdüğü için teessüründen ağlamaya başladı. O sırada **Thersitos** adında birisini, cesede saygı göstermediği için öldürdü.

Pentheus — **Thebai** kralı. **Ekhion** ile **Kadmos**'un kızı **Agave**'nin oğlu. (Bak. 156). **Euripides,** meşhur **Bakkant**'lar adlı eserinde **Pentheus**'un acıklı macerasını anlatır.

Penthos — Keder ve ıstırap tanrısı. **Zeus,** her tanrıya nasibini dağıttığı zaman **Penthos,** en sona kalmıştı. Her şey dağıtılmıştı. Fanilere verilen saadete gölge düşürmeyi, matemi ve gözyaşlarını **Penthos**'a verdi. bu sebepten **Penthos,** mustaripleri sever, ağlayanları, inleyenleri bağrına basar. Ölüler için yapılan matemleri o idare eder. Bu yüzden sevdiklerine mümkün olduğu kadar çok keder verir, onları ağlatır. Esasen onun en büyük mahareti, gözyaşı döktürmektir. Ondan uzak kalmak için tek çare, başımıza gelen kederlerden şikâyet etmemek, sızlanmamak, ıstırapları yiğitçe karşılamaktır. Yoksa gözümüzün yaşardığını görünce Penthos, koşar gelir, bizi daha çok ağlatır, daha çok kederlendirir.

Petromene — (Bak. **Heimarmene**).

Peon — Yunan tanrılarını tedavi eden Mısırlı ünlü bir hekim. **Ares, Diomedes** tarafından yaralandığı zaman **Peon,** onun yarasını sarmıştı. Bazıları, **Peon**'un bir hekim adı olmayıp **Apollon**'un lâkabı olduğunu söylerler.

Peparethos — **Ariane**'nin **Dionysos**'tan

olan dört oğlundan biri.

Perdiks — Dedalos'un kızkardeşi. Bunun oğlunun adı da **Perdiks** idi. **Girit** adasının devi olan **Talos** da bunun oğlu idi. Oğlu **Perdiks**'i **Dedalos**'un yanına çırak olarak vermişti. Sanatta o kadar ileri gitti ki, dayısı onu öldürdü. Bahtsız sanatkârın nâşını **Athena** kekliğe dönüştürdü.

Pergamos — Anadolu'da **Bergama** şehrinin kahramanı. Bu şehre adını veren **Pergamos, Neoptolemos** ile **Andromake**'nin oğlu idi.

Periboea — Mağara kralı **Alkathous**'un kızı, **Eakos**'un oğlu **Telamon** ile evlendi. Asabi bir kahraman olan **Ajaks** doğdu. Kral **Eurymedon**'un kızının adı da **Periboea** idi. Devrinin en güzel kadını olan bu prensesle **Poseidon** evlenince **Nausithous** doğdu.

Perieres — Eolos'un oğlu. **Perseus**'un kızı. **Gorophone** ile evlenince, **Aphareus, İkarios, Tyndareos** ve **Leukippus** adlarını taşıyan çocukları oldu.

Perigoune — Sinis'in kızı. **Theseus, Sinis**'i öldürünce kızı ile sevişti. Ondan **Melanippos** doğdu. **Perigoune** daha sonra **Deioneus** ile evlendi. Bunların evlenmesi neticesinde Anadolumuzun güneyinde **Karia** (Muğla, Milas civarı) bölgesinin ahalisi olan **İksid'ler**'in şefi **İksus** dünyaya geldi.

Periklymenos — Neleus'un oğlu ve **Argonaut'lar**'dan biri. **Poseidon** bu gence istediği şekle girmek vasfını lûtfetmişti. **Pylos** muharebesinde **Herakles**'in öldürücü darbelerinden kurtulmak için sırasıyla sineğe, karıncaya, arıya, yılana, kartala dönüştü. Fakat kurtulamadı, kartal olup havalanınca **Herakles** onu oku ile öldürdü.

Periktyone — Aristo'nun karısı ve meşhur filozof **Eflâtun**'un annesi. Efsaneye göre **Apollon**, çok güzel bir kadın olan **Periktyone**'ye âşık olmuştu ve ilâhi filozof, bu aşkın mahsulü olarak dünyaya gelmişti. Bazılarının iddia ettiklerine göre latif bir hayal **Periktyone**'nin üzerine çöktü ve **Periktyone**, kızlığını kaybetmeksizin hamile kaldı. Derler ki, bir gün **Aristo** karısı ile **Hymette** dağında **Musa'lara** kurban takdim ediyordu. **Periktyone**, o zaman çok küçük bir çocuk olan **Eflâtun**'u mersin ağaçları arasına koymuştu. Arılar, çocuğun etrafında uçuşmaya başladılar, bazıları onun başının etrafında vızlıyor, bazıları da onun ağzına bal taşıyorlardı. Bir aralık **Sokrates** de bir rüya gördü: Rüyasında genç bir kuğu kuşunun Akademide **Eros**'a hasredilmiş olan bir mihraptan uçtuğunu ve gelip dizlerinin üstüne konduğunu, sonra göklere doğru yükseldiğini gördü. Bu ilâhi kuş, o kadar hoş ötüyordu ki, tanrıların da, fani insanların da kulakları, onun güzel sesiyle okşanıyordu. Gerçekten, aradan zaman geçip de **Aristo** oğlunu **Sokrates**'e takdim ettiği zaman, büyük filozof: **"Evet, evet rüyamda gördüğüm ilâhi kuğu kuşunu tanıdım"** diye bağırmıştı.

Perimele — Admetos ile **Alkeste**'nin kızı.

Perimelis — Sürülere gözcülük eden perilere verilen ad.

Periphas — Atina şehrinin efsanevî kralı. Fazileti, insanlığı ve yaptığı iyi işlerle daha sağlığında uyruğu tarafından bir tanrı gibi sevilmeye başlandı. Fakat **Zeus**, fani bir insanın tapınırcasına sevilmesini kıskandı, onu bir yıldırımla vurmak ve cehenneme atmak istedi. Fakat **Apollon**, araya girdi, faziletli kralı ölümden kurtardı. Fakat **Zeus**, bu adil hükümdarı kartala dönüştürmekten kendisini alamadı. **Periphas**, kartal olduktan sonra, sadakatıyla, cesaret ve ihtişamıyla baştanrının teveccühünü kazandı. **Zeus**, onu kuşların sultanı seçti. Karısı ve **Atina** şehrinde kalan kraliçe de, kocasının yanında bulunmak istedi. O da kartala

çevrildi. O günden beri, karı koca, yüksek dağların şahikalarına kanarak tanrılara hizmet etmektedirler.

Periphetes — Korkunç bir devin adı. **Hephaistos** ile **Antiklea**'nın oğlu. **Theseus** onu öldürdü. (Bak. 185)

Peristera — Peristera, eski Yunancada güvercin anlamına gelen bu kelime (Farsça'da da Peristo, güvercin demektir.) **Peristera, Aphrodite**'nin yanında dolaşan perilerden biri. Bir gün **Aphrodite** ile **Eros** çiçek toplamak hususunda yarışıyorlardı. **Peristera, Aphrodite**'ye yardım ettiği için o, bahsi kazandı. **Eros**'un bu müdahaleye canı sıkıldığı için **Peristera**'yı güvercine tahvil etti.

Peritanus — **Arkadia**'lı bir delikanlı. **Helene; Paris** tarafından kaçırıldıktan sonra bu delikanlıya gönül verir gibi olmuştu, bundan öfkelenen **Paris, Arkadia** kıyılarını talan etmişti.

Permessus — **Boiotia**'da **Helikon** dağından kaynağını alan küçük bir ırmak. **Apollon** ile ilham perilerine hasredilmişti.

Permessid'ler — **Musa**'lar'a verilen ad.

Pero — **Neleus** ile **Khloris**'in kızı. Güzelliği ve fazileti ile ün kazanmıştı. Sonunda **Bias** ile evlendi.

Persa (Perseis) — **Thetys** ile **Okeanos**'un kızı. Güneş, onunla evlendi. **Eetes, Kirke, Perseus, Pusiphae** bu evlenme neticesi doğdular.

Perseid'ler — **Perseus** soyundan gelenlere verilen ad.

Perseis — **Helios**'un karısı.

Persephone (Lât. Prosperina) — **Demeter**'in kızı. **Hades**'in karısı. (Bak.138)

Perseus — **Argos** kralı, **Akrisios**'un kızı, **Danae**'nin **Zeus**'tan olan oğlu. (Bak. 206).

Persepolis — **Odysseus** ile **Nausikaa**'nın, yahut **Telemakhos** ile **Polykaste**'nin oğlu.

Perses — **Titankrios** ile **Eurybie**'nin oğlu. Bazıları da **Perses**'i **Helios** ile **Perseis**'in oğlu sayarlar. **Herodotos** ise **Perses**'in, **Perseus** ile **Andromeda**'nın oğlu olduğunu, İranlılara **Pers** adını onun verdiğini yazar.

Pessinus — Bugün **Sivrihisar**'ın güneyinde **Dindymus** "Günyüzü" dağının batısında, **Balhisar** köyünün kuzeyine düşen bir yerde bulunan eski bir şehir adı. Orada **Atys**'in mezarı bulunuyordu.

Phaeton — **Helios**'un oğlu. **Eos**'un atının adı da **Phaeton**'dur. (Bak. 58)

Phaethontiad'lar — **Phaethon**'un kavak ağaçlarına çevrilen kızkardeşlerine verilen ad.

Phaetusa — **Lampetie**'nin kızkardeşi. Gençlik tanrıçası **Neera** ile **Güneş**'in kızı.

Phaiak'lar — **Skheria** adasında oturan halk. Kralları **Alkinoos**'un emriyle **Odysseus**'u **İthaka**'ya onlar götürüp bıraktılar. (Bak. 355).

Phaidra — **Girit** kralı **Minos** ile **Pasiphae**'nin kızı. **Ariadne**'nin kızkardeşi. **Theseus**'la evliydi. Bu kadın kocasının yakışıklı oğluna karşı çılgınca bir sevgiye kapıldı. **Hippolytos** adındaki bu delikanlı, yasak aşka razı olmayınca üvey oğluna iftirada bulundu, sonra dayanamadı, intihar etti.

Phalaekos — **Ambrakia** Tiranı. **Artemis,** onu ava götürdü. Ona bir aslan yavrusu gösterdi. **Phalaekos,** yavruyu yakalamaya uğraşırken dişi aslan çıkageldi, onu parçaladı ve memleket, tanrının himmetiyle bir zalimden kurtuldu.

Phalanthos — **Lakonia**'lıların tanınmış kahramanı. Bugünkü **Tarente** şehrini bunun kurduğu söylenir.

Phalanaks — Zeka tanrıçası tarafından örümceğe çevrilen **Arakne** (Bak. 49)'nin kardeşi, bu da silah yapmakta tanrılara üstün olduğunu söylediği için bir yılana dönüştürüldü. Silahı elinden alındı ama zehiri ile insanları öldürmektedir.

Phalaris — Agrigente Tiranı. **Zeus**'a tapınak yapacağım diye başına topladığı çok kalabalık bir işçi ordusu ile şehrin tiranı oldu. Zulmü ile meşhurdur. **Perilos** adındaki bir heykeltraşa, kocaman bir boğa heykeli yaptırdı. Zalim tiran, tunçtan olan bu boğa heykelini fırın gibi kullanarak, insanları bunun içine atıp kızartıyordu. Heykeli yapan **Perillos** bile eserinin içinde kavruldu. **Telemakhos,** halkın başına geçerek, bu zalim tiranı devirdi ve onu tunç boğanın içine atarak yaktı. (**Phalaris Boğası**) efsanevî bir tabir olarak kaldı.

Phaleros — Attika bölgesindeki Phaleros şehrinin kahramanı. **İason**'un arkadaşı, **Argonaut**'lar'dan biri.

Phalkes — Temenos'un oğlu. **Heraklid**'lerden biri.

Phaloe — Lykris ırmağının kızı olan bir peri. Buna, kanatlı bir ifrit belâ olmuştu. Bir gün **Elaatos** adındaki bir delikanlı, ifriti öldürdü ve gönül verdiği **Phaloe** ile evleneceklerdi. Fakat, gelin odasına girmeden önce delikanlı öldü. **Phaloe,** o kadar gözyaşı döktü ki, tanrılar ona acıdılar. Bu güzel periyi bir çeşmeye dönüştürdüler. Bu çeşmenin kaynağı, selvi ağaçları ile çevrili bir yerden çıkmakta ve biraz sonra **Lykris** ırmağına karışmaktadır. Burada baba ile kız birbirleriyle kucaklaştıktan sonra acıklı mırıltılarla akıp gitmektedirler.

Phantasos — "Uyku"nun oğullarından biri. Kayaya, toprağa, ırmağa bir kelime ile cansız maddelere dönüştü. (**Rumca: Phantosomai,** tahayyül ediyorum demektir). Anlattıklarına göre, bu aldatıcı tanrı, bir sürü yılanlarla çevrilmiştir. Kanatlı yılanlar gece ve gündüz bunun etrafında uçarlar. Onları görmek isteyenlerin gözlerine çok hafif bir su serperler. Bu anda, insanların hülyaları canlanır ve biraz sonra dağılır. Bütün bunlar (muhayyele) nin oyunlarının mitlerle ifadesidir.

Phaon — Midilli adasında basit bir kayıkçı iken, bir gün ihtiyar bir kadın kılığına girmiş olan **Aphrodite**'yi adadan **Anadolu**'ya geçirmiş, tanrıçayı tanımadığı halde ondan ücret almamıştı. İhtiyar kadın, para vermek için ısrar etti ise de **Phaon,** bir türlü kabul etmedi. Bunun üzerine **Aphrodite** ona alçıdan yapılmış, içinde güzel kokulu bir yağ bulunan küçük bir vazo hediye etti. Kayıkçı, bu esrarlı kremle, deniz rüzgârıyla sertleşmiş olan yüzünü ovuşturduğu zaman, dünyanın en güzel erkeği olmuştu. Artık **Midilli**'de gören her kadın ona âşık oluyordu. Meşhur kadın şairlerden **Sapho** da ona gönlünü kaptırdı. Fakat, zavallı **Sapho,** aşkına karşılık göremediği için kendini denize atarak intihar etti. **Phaon,** kendi aşkı uğruna can veren ünlü ozanın hatırasını taziz içiri onun denize atladığı tepe üstüne bir **Aphrodite** tapınağı yaptırdı. Bununla beraber **Phaon,** kendisini seven bütün kadınlara karşı pek de duygusuz kalamıyordu. Çünkü evli bir kadınla zina ederken suçüstü yakalandı ve öldürüldü, kimse onun güzelliğine acımadı. **Pline, Eryngium** adında efsanevi bir bitkiden bahsetmektedir. Sözde bunun köklerinde insanların, erkeklik ve dişilik organlarına benzer kısımlar varmış. İşte herhangi bir erkek, bu bitkiyi görür de onun kökündeki erkeklik uzvununa gözü ilişirse, o erkek büyülendiğinden, kendisini gören bütün kadınlar onu severlermiş. **Midillili Phaon,** bu esrarlı otu görmek saadetine ermişti.

Pharmakias — İstanbul boğazında, Büyükdere'nin ağzında bulunan eski bir liman. Rivayete göre **Medea**'yı getiren gemi bu limana sığınmak zorunda kaldığı zaman sihirbaz kadın, esrarlı ilaçlarını ihtiva eden sandığı buraya çıkarmıştı. Zaten **Pharmakon,**

Rumca ilaç demekmiş.

Pharos — **Troia** harbinden sonra **Helena** ile **Menelas**'ı **Isparta**'ya götüren geminin kaptanı. **Nil** nehrinin ağzında bulunan ve hâlâ ismini taşıyan adada onu bir yılan sokarak öldürdü.

Phasis — **Kolkhid**'de akan bir nehrin tanrısı. Rivayete göre, **Phasis: Helios** ile **Okeanos**'un kızlarından **Okyrrhoe**'nin oğlu idi. Bu genç prens bir gün annesini zina ederken gördü; onu öldürdü. **Plutarkos**'a göre, **Erinys**'**ler**, bu katil oğlun peşini bırakmadılar, onu o kadar rahatsız ettiler ki, prens kendini o zamanlar **Akturos** diye çağrılan nehre attı, boğuldu. Bundan sonra nehrin adı **Phasis** oldu.

Phebe (Pholbe) — **Uranos** ile **Gaia**'ın kızı. Bu kız **Koios** ile evlendi. **Latone** ve **Asterie**'yi doğurdu. **Artemis**'in lakabı da **Phoibe**'dir. Çünkü bu kelime parlak anlamına gelen **Phoibos** kelimesinin dişilidir.

Phebus (**Phoebus**) — Parlak anlamına gelen bu kelime, ışık tanrısı **Apollon** ile **Pasiphae**'nin kızı **Theseus**'un karısı. (Bak. 52)

Phedra (Phaidra) — **Girit** kralı **Minos** ile **Pasiphae**'nin kızı. **Theseus**'un karısı. (Bak. 190)

Phegeus — **Arkadia**'da, **Phegeus** şehrinin kralı ve kurucusu.

Phemios — Vaktiyle **İzmir**'de bir musiki mektebini idare eden ve **Homeros**'un üvey babası sayılan bir şahsiyet. **Homeros**'un annesi **Kritheis**'i evvela yanına almış, sonra onunla evlenmişti. O zaman küçük bir çocuk olan **Homeros**'un terbiyesini üzerine alan **Phemios**, onun şahsiyetinin olgunlaşmasında büyük rol oynadı. Bir **Phemios** daha vardır ki, **Odysseus**'un sarayında ölümden zor kurtuldu.

Pheniks (**Phoiniks**) — Habeş diyarında yaşadığı tahayyül edilen efsanevî bir kuş. Yüzlerce sene yaşadığı söylenen bu kuş, bir kartal büyüklüğünde idi. Başında parlak bir sorguç vardı. Boynunun tüyleri yaldızlı, diğer tarafları kırmızı renkte idi. Gözleri yıldızlar gibi parlaktı. Ömrünün sona erdiğini hissedince, kuru dalları zamkla sıvar, kendine yuva yapar, üstüne oturarak kızgın güneşle yuvayı tutuşturur ve kendini cayır cayır yakardı. Onun kül olmuş kemiklerinden bir yumurta meydana gelir, ondan da yeni bir **Pheniks** çıkardı.

Pheniks — Fenike kralı **Agenor**'un **Argiope**'den olan oğlu. **Zeus** tarafından kaçırılan kız kardeşi **Europa**'yı aramak için ötede beride dolaştıktan sonra Bithynia'da bir koloni kurdu.

Pheniks — **Argos** kralı **Amyntor** ile **Kleobule**'nin oğlu. Babasını üzerek annesinin gözüne girmek için babasının çok sevdiği, hatta bu yüzden annesini bile ihmal ettiği genç bir kızla sevişti. Fakat aşk uğrunda oğlun, baba ile rekabeti çok acıklı bir sonuç verdi. Babası, kendi sevdiği kıza gönül veren saygısız, **Pheniks**'i sarayından kovmakla kalmadı. **Apollodoros**'a göre, onun gözlerini oydu.

Phenops — **Ksanthus** ile Thoon'un babası. **Diomedes**, onların her ikisini de bir günde öldürerek babalarını iki oğuldan mahrum etmişti.

Pheomis — **Gaia** ile **Tartaros**'un oğlu.

Pheraea — **Eolos** ile **Zeus**'un kızı. **Hekate**'nin annesi.

Pherai — **Thessalia**'da bir şehir. **Admetos** buranın kralı idi.

Pheras'**lılar** — **Korfu** adasında oturanlara verilen ad.

Phereklos — **Troia**'**lı** bir usta. Gemi yapmakta çok mahirdi. **Paris**; **Helena**'yı bunun yaptığı bir gemi ile kaçırmıştı.

Phereple — "Kutbu taşıyan" anlamına gelir. Şair **Pindaros**, talihe bu lakabı takmıştır. Bununla kainatı, talihin idare ettiğini anlatmak istemiştir. Talihin **İzmir**'de yapılan ilk heykelinde

dünya başının üstünde duruyor ve bir elinde bereket boynuzu bulunuyordu.

Phidippos — **Thessalos**'un oğlu. **Herakles**'in torunu.

Philammon — Aslen **Thrakia**'lı olan efsanevî şair ve kâhin. **Apollon**'un oğlu olduğu söylenir. Çok güzel bir insandı. **Argiope** adında bir peri onunla sevişti. **Tamyris** doğdu.

Philemon — **Boucis**'in kocası. Kulübelerinde **Zeus**'u misafir ettiler. (Bak.38)

Philoktetes — Eski Yunanlıların en iyi ok atanlarından biri olan **Philoktetes, Poeas** ile **Demonassa**'nın oğlu ve **Herakles**'in en yakın, en sadık dostu idi. O kadar ki, **Herakles,** ölürken oklarını ona hediye etmişti. **Troia** savaşına giderken, **Tenedos** (**Bozcaada**) adasında **Philoktetes**'i ayağından bir yılan soktu. Yılanın soktuğu yerde açılan yaradan o kadar pis ve iğrenç bir koku etrafa yayıldı ki, Yunanlılar onu, **Odysseus**'un tavsiyesiyle ordudan uzaklaştırdılar ve **Limni** adasına bıraktılar. **Philoktetes** burada kuş avlayarak yaşadı. Çok acıklı olan bu hayatın, **Ovidius, Sophokles** ve **Fenelon** (**Telemakos** adlı meşhur eserinde) şiirini yapmışlardır. Sonradan Yunanlılar, **Philoktetes**'in okları olmadan harbi kazanamayacaklarını anlayınca, bin zorlukla onu muharebe meydanına getirdiler. **Paris**'i o öldürdü. (Bak. 311)

Philomele — Kral **Pandion**'un kızı. Bülbüle çevrildi. (Bak. 116)

Philomelos — **İasion** ile **Demeter**'in oğlu. **Pioustos,** yani **Servet**'in kardeşi. Bu kardeşi ile bir arada geçinemedi. Hayatını yalnız başına kazanmak zorunda kaldı. Bu yüzden birçok sıkıntılara katlandı. Elindeki varını, yoğunu vererek birkaç öküz satın aldı. Sapanı icat etti. Çalışarak, didinerek hayatını kazandı ve refaha kavuştu. **Demeter,** oğlunun çektiği sıkıntılardan üzüldü, fakat icat ettiği sapana hayran oldu ve onu gökyüzüne kaldırarak öküz burcuna tahvil etti. Bu mitin manası açıktır: Çalışmak ve sanat, zenginlikten mahrum kalan fakir insanları refaha ulaştırır.

Philonome — Kral **Kyknos**'un ikinci karısı. İlk karısı **Proklea** ölünce kral **Philonome** ile evlenmişti. Fakat **Philonome,** üvey oğlu **Tenedos**'u büyük bir aşkla sevmeye başladı. Fakat, sevgisine karşılık görmeyince ona iftirada bulundu. Kocası, karısının namusuna göz koyduğunu sandığı oğlunu, bir sandığın içine kapattı ve denize attırdı. **Poseidon,** bu sandığı, **Leukophrys** adasının kıyılarına doğru sürükledi. Oranın halkı, bu sandığı açtılar, içindeki delikanlıyı çıkardılar ve kendilerine kral yaptılar. Bu adaya da prensin namına izafeten **Tenedos** (Bozcaada) adını verdiler.

Arkadialı, Myktimus'un kızı ve **Artemis**'in bir arkadaşının da adı **Philonome**'dir. Çok güzel bir kız olduğu için **Ares,** bir çoban kılığına girerek bu kızla birleşmişti. Sıra ile **Arkadia** kralı olan iki oğlan bu birleşme neticesinde doğdular. Bunlardan birinin adı **Lykastos,** diğerininki **Parrhasius** idi.

Philotis — Bir adı da **Tutola** olan **Philotis,** Romalı bir köle kadın. Kumazlığı ve kahramanlığı ile Roma'yı **Gauloi**'lıların istilasından kurtardı.

Philyra — **Okeanos**'un kızı. Bu güzel kız, bir aralık **Kronos**'un metresi oldu. Fakat, **Kronos**'un karısı **Rhea,** onları ormanda suçüstü yakalayacağı bir sırada **Kronos** bir at şekline girerek kaçtı, gitti. Zavallı **Philyra** ise şaşırdı ne yapacağını bilemedi. Başıboş bir halde dağlarda dolaşıyorken, vakti gelince **Kentaur, Khiron**'u doğurdu. Böyle çirkin bir evlât doğurduğundan o kadar üzüldü ki, tanrılardan onu, kendi aralarına karıştırılmamasını ve başka bir şekle sokulmasını diledi. Tanrılar ona acıdılar ve tanrı kızı olan

bu güzel hanımı bir ıhlamur ağacına çevirdiler. Zaten **Philyra** Rumca ıhlamur demekmiş.

Phineus — Salmydessos (Midye)'un efsanevî kralı. Tanrı **Apollon,** ona falcılık öğretmişti. İnsanların bilmemeleri gereken sırları açığa vurduğundan, tanrılar bu kâhin kralın gözlerini kör ederek, sonsuz karanlıklar içinde yaşamaya mahkûm etmişler, aynı zamanda **Harpyi**'ler'in eline bırakmışlardı (Bak. 216). Bir **Phineus** daha vardır ki, **Kepheus**'un kardeşidir. **Andromeda** için beslediği aşkın kurbanı oldu. **Perseus** ile **Andromeda**'nın düğünlerinde ziyafet salonuna girdi, önüne çıkanların hemen hemen hepsini öldürdü. Fakat **Perseus, Medusa**'nın kafasını ona gösterince taş kesildi, kaldı.

Phiks — Hesiodos, Sphinks'e bu adı verir.

Phlegethon — Yunanlıların, cehennemlerinde akan ırmaklardan birinin adı. O **Tartaros**'u çevreler, alev dalgaları yuvarlayarak akardı. Zaten o, adını Yunanca yanmak anlamına gelen **Phlegein** kelimesinden almıştı. Bu alev nehri **Akheron**'a dökülürdü.

Phlegyas — Lapithler'in efsanevî kralı. **Ares** ile **Khrysa**'nın oğlu. **İksion** ile **Koronis**'in babasıdır. **Apollon,** onun güzel kızı **Koronis**'e gönül vermiş ve onunla birleşerek **Asklepios**'un doğmasına sebep olmuştu.

Phlias — Dionysos ile **Minyas**'ın kızı **Aracthyrea**'nın oğlu.

Phobetor — (Bak. **İkelos**)

Phobos — Fobi diye kullanılan **Phobos,** insana gelen korkunun sembolüdür. **Phobos,** bir kadın olup, savaş meydanlarında **Ares**'in yanında bulunur. Fakat **Phobos,** Rumca erkek ismi olduğundan bazı mitologlar onu **Ares**'in oğlu sayarlar.

Phoibe — Leukippos'un iki kızından biri, öbürünün adı da **Hilaeira** idi.

Phoinikia — (Bak. **Fenike**)

Phoiniks (Phoeniks - Pheniks) — Agenor'un oğlu. **Europa**'nın kardeşi. **Zeus** tarafından kaçırılan kızkardeşini aramaya çıktı. Bir **Phoiniks** daha vardır ki o **Amyntor** ile **Kleobule**'nin yahut **Hippodameia**'nın oğluydu. **Akhilleus**'a silah kullanmayı, söz söylemeyi öğretmişti.

Phokis — Orta **Yunanistan**'da bir bölge. **Orestes**'in amcası. **Strophios** oranın kralı idi.

Pholos — İksion ile **Silene**'nin oğlu olan bir **Kentaur, Herakles**'e kafa tutmadığı için onun tarafından saygı gördü.

Phorbas — Lapithes ile **Orsinome**'nin oğlu. O, Yunanistan'dan **Rhodos** adasına gelerek bu ada halkını müthiş bir ejderin ve sayısız denecek derecede çok olan yılanların şerrinden kurtardı. **Apollon,** ölümünden sonra, onu ejderle beraber göğe aldı ve yılan burcuna çevirdi.

Phorkyd'ler (Phorkynid'ler) — Deniz tanrılarından, **Phorkys** ile **Keto**'nun kızları olan ve doğuşta ihtiyar olarak dünyaya gelen **Grai**'lerden ikisinin soyadı. Bunların başka kızları olan **Gorgonlar**'ın da soyadları aynı idi.

Phorkys — Deniz tanrılarından olup **Pontos** ile **Gaia**'nın oğlu. Kızkardeşi **Keto** ile evlenmişti.

Phoroneus — Peleponezliler'in efsanelerine göre, ilk insan. **İnakhos** ile **Melia**'nın oğlu. İlk ateşi icat eden, halkı göçebelikten kurtaran bu imiş.

Phoroneus — İnakhos'un oğlu. **Argos** ilinde, ilk insanın o olduğu söyleniyor. **Hera** ile **Poseidon**'un **Argos** için yaptıkları dövüşte hakemlik etti.

Phosphoros — Sabah yıldızına verilen ad. buna **Kosphoros** da denir. (Lât. **Lucifer**) (Bak. 247)

Phrikos (Phiriksos) — Helle'nin kardeşi, **Athamas**'ın oğlu. (Bak. 216 ve **Hellespontos**).

Phryiga — Eski **Anadolu**'da, bir bölgenin

adı. **Kapodokia** ile **Lydia** bölgeleri arasında idi. Burası **Kybele**'nin, **Midas**'ın **Niobe**'nin **Tantalos**'un yurdu idi.

Phryne — Efsanevî bir güzelliğe malik olan bir Yunan fahişesi. Milattan dört asır önce **Bolotia**'da **Thespiai** şehrinde dünyaya gelmişti. Kendisi çok fakir bir ailenin kızı idi. Önceleri sokak sokak dolaşarak bir şeyler satardı, sonra flüt çalmaya başladı. Çok genç sayılacak yaşta **Atina**'ya gitti ve hemen şehrin en tanınmış bir fahişesi oldu. Ünlü heykeltraş **Praksiteles**, ona gönül vermekte gecikmedi. **Atina**'lılar bu güzel fahişeye, kurnazlığı ve dilberliği ile en büyük servetleri bile erittiği için **Kalbur** lâkabını takmışlardı. Bir rivayete göre **Thebai** şehri, Büyük İskender tarafından yakılıp yıkıldıktan sonra onu yeni baştan yaptırabilecek bir servete malik olan **Phryne**, yeniden kurduracağı şehrin en büyük kapısının üstüne: "Bu şehri **İskender** harap etti. **Phryne** yeniden yaptırdı" cümlesinin yazılmasını şart koşmuştu. Eğer **Thebai**'liler, bunu bir şerefsizlik saymayıp da, bu şartı kabul etselerdi, ünlü fahişe kendi vücudunu satarak kazandığı para ile bir şehir kuracaktı. Diğer bir rivayete göre, güzel **Phryne**, bir aralık dinsizlikle suçlandırılmış ve mahkemeye verilmişti. Mahkûm edilmek üzere iken, onun müdafaasını yapan avukat müşterisinin büründüğü mantoyu sırtından çekip alınca kadının şahane güzelliği, onu mahkum edecek hakimlerin aklını başından aldı. Dünyanın en güzel kadını nasıl mahkum edilebilirdi? Ressam **Gérome**'nin bu mahkemeyi gösteren tablosu meşhurdur. Diğer bir rivayete göre: güzelliği ile mağrur olan **Phryne**, en aklı başında adamları, ihtiyar filozofları bile baştan çıkaracağına emindi. Devrinin en faziletli, en ciddi filozofu **Ksenokrates**'i alt etmek için **Phryne**, bir gün süslenerek filozofun karşısına çıktı. Onu tahrik edecek, onun aşağılık duygularını uyandıracak her hareketi, her jesti yaptı. Büyük filozof, sarsılmadı. Ayrılırken, filozof ona, randevu ücretini vermek istedi. Fakat **Phryne**: "Ben taştan yapılmış bir heykeli değil, bir erkeği tahrik etmek için süslenip gelmiştim" diyerek parayı reddetti. Bu güzel **Phryne**, heykeltraş **Praksiteles**'a **Ahprodite**'nin heykelini yaparken modellik vazifesini gördü.

Diğer bir rivayete göre, **Eleusis** bayramları sırasında **Phryne**, bayram münasebetiyle, Yunanistan'ın dört bucağından oraya gelen binlerce insanın gözü önünde denize girdi, yıkandı, anadan doğma bir halde saçlarını sıkarak denizden çıktı. Bu suretle orada bulunan sayısız insanı güzelliği ile şaşırttı. Onu seyredenler arasında bulunan sanatkâr **Apelles**, gördüğü güzel vücuttan ilham alarak meşhur **Aphrodite Anadyomene** adındaki şaheserinin taslağını hazırladı.

Phrygios — **Miletus** krallarından biri.

Phthonos — Haset tanrıçası.

Phylios — **Etolia**'lı bir kahraman. Çok güzel olan **Kyknos** adlı bir delikanlıya âşık olmuştu. **Kyknos**, vücutça güzeldi ama, ruhça çok çirkindi. Zulmetmeyi, ağlatmayı, inletmeyi severdi. Âşıklarını çok üzen bu zalim delikanlının derdini vefakâr âşık **Phylios**'tan başka kimse çekemedi. Silahsız olarak aslan mı öldürmedi? İnsanları parçalayan korkunç akbabaları canlı mı yakalamadı. **Herakles**'in yardımıyla azgın bir boğayı **Zeus** mabedinin mihrabına kadar elleriyle kaldırarak getirdi. Sonunda tanrılar bu sadık âşığı kuğu kuşuna çevirdiler.

Phyllis — **Thrakia** kralının kızı. **Troia** harbinden dönerken **Theseus**'un oğlu **Demophon**, birkaç gemi ile **Thrakia**

sahillerine sığınmıştı. Prenses **Phyllis, Demophon**'a âşık oldu; evlenmeye karar verdiler. **Demophon,** az zaman sonra geleceğini vaad ederek, **Thrakia**'dan ayrıldı. Fakat aylar geçti. Geri dönmedi. **Phyilis,** kederinden kendini astı. Aşkına sadık kalan ve bu yüzden yaşamayan **Phyllis**'i, tanrılar yapraksız bir badem ağacına tahvil ettiler. **Demophon,** sevgilisinin intiharından sonra **Thrakia**'ya dönmüştü. **Phyllis**'in badem ağacına çevrildiğini öğrendi, gitti, yapraksız, çıplak ağacı kucakladı. O anda kuru ağaç yeşerdi, yapraklandı.

Phytalos — Demeter, kızını aramak üzere **Attika**'ya gelince, **Phytalos**, onu karşılamış, evine misafir etmişti. Tanrıça, **Phytalos**'a incir ağaçları hediye etti. Bunun neslinden gelenler asırlar boyunca, tanrı armağanı olan incir ağaçlarını yetiştirdiler.

Phytalid'ler — Phytalos'un neslinden gelenlere verilen ad.

Piasos — Thessalia krallarından biri, **Larissa**'nın babası. Bu adam, kızına âşık olmuş ve onu zorla kirletmişti. **Larissa**, ahlâksız babasından intikam almak için bir gün şarap fıçısına eğilmiş bakarken **Piasos**'u itti, şarabın içine düşürdü ve onu orada boğdu.

Pieria — Eski Yunanistan'da **Thessalia**'nın güneyinde bir bölgenin adı. **Musa**'ların ülkesi, **Apollon Pieria**'da tanrıların sürülerini güttü.

Pierid'ler — İlham perilerine verilen ad. Fakat aslında bunlar **Thrakia**'da kral olan **Pieros** ile **Evippe**'nin birbirinden güzel dokuz kızına verilen addır. Bunların; dinleyenleri şaşırtacak derecede güzel sesleri vardı. Babaları onların her birine ilham perilerinden birinin adını koymuştu. Güzel sesli kızkardeşler, gurura kapıldılar, kendilerini **Musa**'lardan üstün görerek, onlarla yarışa giriştiler. Müsabakada bu bölgenin bütün **Nymphe**'leri hakemlik ettiler. Onların güzel sesinden **Pieros** dağları inledi. Ağaçlar heyecanla sallandılar, kayalar uğuldadı. Neticede müsabakayı kaybettiler. Ölmezlerden olan ilham perileriyle boy ölçüşenlerin hali böyle olur. Fakat hakemlerin kararlarını bile kabul etmediler. Hâlâ kendilerini üstün buluyorlardı. **Apollon** kızdı. Onları saksağanlara çevirdi.

Pieros — Pierid'ler'in babası; **Makedon**'un oğlu, **Amathos**'un kardeşi, **Orpheus**'un dedesi.

Pietas — Tanrılara, insanlara, akrabalara, hayvanlara karşı duyulan acıma duygusunun sembolü.

Pikoloos — Bir **Geant** (dev). Tanrıların devlerle yaptıkları savaşta **Kirke** adasına kaçmıştı. **Kirke**'nin babası **Helios**, onu öldürdü. Onun kanından, beyaz bir ot olan **Moly** yeşerdi.

Pikus — Latium kralı, **Faunus**'un babası. **Pikus** çok mükemmel bir kâhindi. Harp tanrısının yardımcısı idi. Bazıları **Pikus**'u ağaçkakan kılığında bir tanrı saymışlardır.

Pilumnus — Yeni doğan çocukları koruduğu sanılan bir Roma tanrısı.

Pindos — Makedon'un oğlu. Bir gün avda iken büyük bir yılanla karşılaşmış ve onunla dost olmuştu. **Pindos,** kardeşleri tarafından öldürülünce, dostu olan yılan onun katil kardeşlerini öldürerek **Pindos**'un öcünü aldı.

Pirene — Asopos'un kızı. **Poseidon** ile sevişmişti. **Korinthos** da **Pirene** kaynağına adını verdi.

Pirithous — Thessalia kahramanlarından, **Larissa** kralı. **Zeus** ile **Dia**'nın oğlu. Çoğu zaman **İksion** ile **Dia**'nın oğlu olduğunu söylerler. **Theseus**'un dostu ve **Lapithler**'in bellibaşlı şeflerinden idi. **Kentaur**'lar'ın arzuları hilafına **Hippodamia** ile evlendi. Ondan **Polypoetes** adında bir oğlu oldu.

Bunların düğünleri, **Kentaur'lar**'la **Lapith'ler**'in savaşmalarına vesile oldu. (Bak. 191)

Pisa — **Elis** bölgesinin bir şehri.

Pisidike — **İroia** bölgesinde eski bir şehir olan **Monenia** şehrinin kralının kızı. **Akhilleus** tarafından **Monenia** kuşatıldığı zaman, şehirde suyun kalmadığını, **Akhilleus**'a haber vererek, onun muharebe planında değişiklik yaptırmıştı. Şehir düştükten sonra **Pisidike**'nin ne olduğu bilinmiyor.

Pitane — Nehir tanrısı. **Euratos**'un kızı. **Poseidon** onunla birleşince, **Evadne** doğdu. **Amazonlar**'dan biri olan ve Bursa bölgesinde eski bir şehir olan **Pitane** (Çandarlı) şehrinin kurucusunun adı da **Pitane** idi.

Pittheus — **Pelops** ile **Hippodameia**'nın oğlu. **Thyestes** ve **Atreus**'un kardeşi. Çok iyi bir kâhin idi. **Aithra**'nın babası.

Pitho — Kandırma ve inandırma tanrıçası olup, **Aphrodite**'nin kızı sayılmaktadır.

Pityokamptes — **Korinthos** bölgesinde yaşayan **Sinis** adındaki haydudun lâkabı. "Çamböken" anlamına gelir.

Pitys — Çam ağacının sembolü olan bir peri kızı. (Bak. 81)

Plankt'lar — **Akdeniz**'de geçilmesi zor ve tehlikeli kayalık bir boğaz. **Plankt**'lar "çarpışan kayalar" demekmiş.

Pleiad'lar — Yedi kızkardeş. **Tanrılar** bunları birer yıldız haline sokmuşlardır. Ülker yıldızı dediğimiz "Yedi Kandilli Süreyya"ya çevrilen bu kızkardeşler, **Atlas** ile **Pleione**'nin kızları olup, adları şöyledir: **Taygete, Elektra, Alkyone, Asterope, Kelaeno, Maia, Merope.** Bunlar, **Arkadia**'da **Kyilene** dağında doğmuşlardı. Bir gün anneleri ile beraber dağda gezerlerken korkunç avcı **Orion**'a rastladılar. **Orion,** birbirinden güzel olan bu kızların hepsine birden âşık oldu. Tam beş sene onları takip etti. Nihayet bu takipten kurtulmak için onlar birer güvercin oldu. Uçtular. **Zeus,** acıdı da onları birer yıldız yaptı ve topluca semaya çıkardı. Bir söylentiye göre de, **Zeus** tarafından gökkubeyi omuzları üstünde taşımak cezasına çarptırılan babaları **Atlas**'a meraklandıklarından birer yıldız oldular.

Pleione — **Pleiad'lar**'ın anneleri. Yedi kızı ile beraber **Zeus,** onu da yıldıza tahvil eti. **Pleione**'nin, **Hyad'lar**'ın da anneleri olduğunu yazanlar da var.

Pleisthenes — **Tyestes**'in kardeşinin oğlu. **Tyestes Pleisthenes**'i yanında büyütüp terbiye ettikten sonra öz babası **Atreus**'u ona öldürtmek istedi.

Pleuron — **Yunanistan**'da **Aitolia**'nın güneyine düşen bir bölge. **Thestios** buranın kralıydı.

Ploutos (Plutos) — Zenginlik, servet tanrısı. (Bak. 138). **Demeter** ile **Iason**'un oğlu.

Pluton — Cehennemler tanrısı **Hades**'e Romalıların verdikleri ad. (Bak. 146)

Podaleirios — Kahramanlık devirlerinin meşhur hâkimi; Sağlık tanrısı **Asklepios**'un oğlu **Makhaon**'un kardeşi. **Troia** harbine girmiş ve çarpışan Yunanlıların sağlık servislerini tertiplemiş, pek çok yaralı tedavi etmiştir. O devrin eşsiz bir operatörü idi. **Troia**'nın düşmesinden sonra Yunanistan'a dönerken, fırtınaya tutulan gemisi onu **Anadolu**'nun **Karia** kıyısına sürükledi. Bu bölgenin kralının kızı **Syrna** hasta idi. **Podaleirios** onu tedavi etti. Fakat hastasına gönlünü kaptırdı, onunla evlendi. Kayınbaba, kızına çeyiz olarak **Khersonesus**'u verdi. (Bugünkü **Reşadiye** yarımadası.)

Podarkes — **Priamos**'un esas adı **Podarkes**' idi. Bir **Podarkes** daha vardır ki, o da **Protesilas**'ın kardeşi idi. **Troia**' savaşında **Thessalia**'lılara komuta

ediyordu.

Poibos (yahut **Phoebos**) — **Apollon**'un lâkabı.

Poine (**Poene**) — İntikam ve ceza tanrıçası. Hiddetin anası olduğu söylenir.

Polhymnie (**Polymnie**) — Dans ilham perisi. (Bak. 65).

Polias — **Athena**'nın lâkabı.

Polites — **Priamos** ile **Hekabe**'nin oğlu. Çok hızlı koştuğu için **Troia** şehrinin dışında gözcülük görevini üzerine almıştı. **Troia**'nın zaptından sonra babasının gözleri önünde öldürüldü.

Polluks — **Kastor**'un kardeşi, **Dioskur**'lar'dan biri. (Bak. 34) **Leda**'nın oğlu.

Poltys — **Poseidon**'un oğullarından biri.

Polybos — **Khorinthos** kralı **Oidipus**'u evlât edinerek büyüttü.

Polybotes — Tanrılarla savaşan azılı devlerden biri. Tanrılara mağlup olunca **Ege** denizine girdi. **Anadolu**'ya doğru kaçmak istedi. Adalar arasında ve deniz içinde yürürken sular devin ancak beline kadar çıkıyordu. O, o kadar cüsseli idi. Fakat **Poseidon**, onun peşini bırakmadı. **Kos** adasının yarısını koparark **Polybotes**'in kafasına vurdu. Dev devrildi. Onun gövdesinden **Nysiros** adası meydana geldi.

Polydamos — **Troia** kahramanlarından, **Panthoos**'un oğlu ve **Hektor**'un arkadaşı. **Thessalia**'lı meşhur bir atletin adı da **Polydamas**'dır. İriyarı bir vücuda, harika bir kuvvete sahipti. Bir gün, silahsız olarak hiddetli bir aslanı öldürdü, bir defa da bir sürünün ortasından azgın bir boğayı yakaladı, arka ayaklarından tutarak yukarı kaldırdı. Hayvan, elinden kurtulmak için çabaladı, fakat muvaffak olamadı. Sonra atlet, onu boynuzları üstüne yere bıraktı. Bir defa süratle koşan bir arabayı tek eliyle, arkasından tutarak durdurmuştu. Ne yazık ki, bu değerli atlet, bir gün arkadaşlarından birisiyle bir mağaraya girmiş, serinleniyordu. O sırada mağaranın ağzındaki kocaman kaya kaymaya başladı. Korkak olan arkadaşı hemen kaçarak kurtuldu. Kuvvetine güvenen **Polydamos**, kayayı tuttu. Fakat bu defa dağ kaydı ve kahraman diri diri dağın altına gömüldü.

Polydektes — **Magnes**'in oğlu **Seriphos** adasının kralı. **Danae**'nin oğlu **Perseus**'u o yetiştirdi. (Bak. 206).

Polydeukes — (Lât. Polluks) İkiz iki kardeş olan **Kastor** ile **Polydeukes**'e umumiyetle **Dioskur**'lar adı verilir.

Polydoros — **Kadmos** ile **Harmonia**'nın oğlu. **Nykteus**'un kızı ile evlendi. **Labdakos** adında bir oğlu oldu. (Bak. 195).

Polydos — Korintoslu meşhur bir kâhin. **Girit** kralı **Minos**, bu kâhinden oğlu **Glaukos**'un bir bal küpüne düşerek boğulmuş olduğunu öğrenmiş ve oğlunu diriltmesini emretmişti. **Polydos**, onu yapamayacağını söyleyince kral, kâhini; oğlunun cesedinin bulunduğu mahzene attırdı. Kokmaya başlamış bir cesedin yanına hapsedilmek, **Polydos**'a çok ağır geldi. Ümitsizliğe kapıldı. O sırada bir yılanın yer altından çıkarak kendine doğru süründüğünü görünce, bir taş alarak onun kafasını ezdi. Biraz sonra ikinci bir yılan çıktı. Bu ikinci yılan; öldürülmüş yılanı görünce geri gitti. Getirdiği otu, kafası ezilmiş yılana sürünce yılan dirildi. Gözünün önünde geçen bu şaşırtıcı olay karşısında **Polydos**, hemen otu yakaladı, **Glaukos**'un cesedine yaklaştırdı. Ölü prens uykudan uyanır gibi evvelâ gözlerini açtı. Sonra gerindi, kalktı. Kâhin, zindandan çıktı. Kâhinliği, kralın emriyle **Glaukos**'a öğretti. Fakat yurduna dönmeden önce talebesine kendi ağzına tükürmesini rica etti. Prens, kâhinin ağzına tükürdü. Böylece öğrettiği bütün sırları, haberi olmadan kâhine iade

etmiş oldu.

Polyhymnia — **Musa**'lardan biri. Şairlere **Heyecan**'ı **Polyhymnia** verirdi.

Pontus Euksinos — (Karadeniz).

Polykaste — **İkarios**'un karısı **Penelope**'nin annesi. **Nestor**'un çok güzel olan kızının adı da **Polykaste** idi.

Polykrite — **Naksos** adası kahramanı olan güzel bir kadın. Bu ada halkıyla **Anadolu**'nun ünlü şehri olan **Miletus**'lular, harp ederlerken, güzel **Polykrite** düşmanlarının eline esir düştü. **Diognetos** adındaki düşman kumandanı, güzel esirinin esiri oldu. **Polykrite**, kumazlıkla gelip düşmanlarını içten vurdurarak, mağlubiyete uğrattı. Bu yüzden büyük bir şöhret ve vatandaşlarının sevgisini kazandı. Vatanına döndüğü zaman o kadar hediye, o kadar fazla çelenk getirildi ki, hediye yığını altında boğuldu.

Polymede — **Autolykos**'un kızı. **Aeson**'un karısı. Jason'un annesi. Kocası ölüme mahkum edilince üzüntüden kendini astı.

Polymnie — (Bak. **Polhymnie**).

Polyneikes — **Eteokles**'in kardeşi. **Oidipus** ile **İokaste**'nin oğlu.

Polyphemos — **Poseidon**'un oğlu olan korkunç dev. (Bak. 133)

Polyksena — **Priamos** ile **Hekaube**'nin kızı. Yunan kahramanlarından **Akhilleus**, **Troia** önlerinde yapılan çetin savaşlar sırasında, bu güzel kızı görmüş, ona gönül vermişti. Bir rivayete göre, **Akhilleus**'un, **Polyksena** ile gizlice nişanlanması için **Troia** şehri ile düşman kampı arasında bulunan **Apollon** mabedine gittiği zaman **Paris**, **Akhilleus**'u burada sıkıştırmış ve öldürmüştü. **Polyksena** kendi vatanının düşmanı da olsa sevdiği kahramanın ölümünden ümitsizliğe düştü. Ve üzüntüden düşman ordugâhına kaçtı. **Agamemnon**, onu iyi karşıladı. Fakat gece olunca, bahtsız kız kıyafetini değiştirerek gitti, nişanlısının mezarı üstünde kalbine bir hançer saplayarak intihar etti. Halbuki bazı mitologlar bu hadiseyi başka türlü anlatırlar. Onların ifadesine göre, **Polyksena**, intihar etmemiş, Yunanlılar tarafından **Akhilleus**'un mezarı üstünde diri diri boğazlanmıştır. (Bak. 327)

Polykso — **Troia** harbinde öldürülen meşhur **Rodoslu** kahraman **Tlepolemos**'un karısı.

Polyphontea — **Hipponoos** ile **Thrassa**nın kızı. Şehvete kalbini kapadı, temiz kalarak **Artemis**'in av arkadaşı oldu. Fakat **Aphrodite**, aşka boyun eğmeyen bu temiz kızı, bir erkek ayıya âşık etti. Bu güzel kızın ayıdan iki oğlu oldu. Birinin adı **Agrios** (Vahşi); öbürünün adı **Orios** (Dağlı) idi. **Zeus**, bunların şerrinden insanları korumak için, **Hermes**'i göndererek bu azgın ayı oğullarını mahvetmek istedi. Fakat, **Ares** onların yardımlarına koştu. Dağdan inerlerken annelerini de, iki oğlunu da birer kuşa dönüştürdü.

Pomona — Romalıların meyve tanrıçası.

Pontos — **Poseidon**'un oğludur. Adını bizim Karadeniz'e vermişti. Çünkü, Karadeniz'in eski adı "Pontos - Euxinus" idi, bunun manası "konuk seven deniz" demektir. Bu deniz çok dalgalı ve sisli olduğundan ve o zamanlar bunun kıyılarında oturanlar, kıyılarına çıkanlara pek de iyi muamele etmediklerinden ötürü özellikle "konuk seven deniz" denmişti. En eski deniz tanrılarından birinin adı da **Pontos** olup **Eurybie**, **Keto** ve "Yer"in babasıdır.

Poros — Bereket tanrısı. **Metis**'in oğlu. **Penia** (Fakirlik) ile evlendi ve bundan **Amour** doğdu. Böylece **Aşk**'ın babası **Bolluk**, anası **Yoksulluk**'tur. Yani aşkta hem zenginlik hem de fakirlik vardır. Gerçekten aşk, ekseriya sefaletin çocuğu olur.

Poseidon — Yunanlıların deniz tanrısına

verdikleri ad. Romalıların "Neptune" karşılığı. (Bak. 130)

Poseidonia — Deniz tanrısı şerefine kutlanan bayramlara verilen ad.

Pothos — **Eros**'un yanından hiç ayrılmayan yakın arkadaşlarından biri. **Pothos** "sevgi isteği" anlamına gelirmiş. Öteki **Himeros**' imiş. **Pothos** aşk arzusunun sembolü olup, **Aphrodite'nin** oğludur.

Praksidike — Adalet tanrıçası sayılıyor ve hiddete kapılmış olanlara itidal tavsiye ediyor. Sözlerinde, hareketlerinde, doğruluktan ayrılmamalarını sağlamaya çalışıyordu. Bazı mitologlar, bu tanrıçanın sadece öğüt vermekle yetindiğini ve harekete geçirmekten aciz olduğunu yazarlar. Bu sebepten onun heykellerinde sadece bir baş vardır. Bununla ancak insanların yalnız başla idare edilebilecekleri anlatılmak istenmiştir. Düşünce, öğüt ve söz hep baştan doğmaktadır. Halbuki onun adı, Rumca Hareket anlamına gelen **Praksis** ile adalet anlamına gelen **dike** kelimelerinden alınmıştır. Babası, Muhafız tanrısı **"Soter"** idi. İki kızlarından birinin adı, **Homonoe** (Birlik), ötekinin **Arete** (Fazilet) idi.

O, heykellerinde vücutsuz bir baş olarak gösterildiği için kurbanlarında yalnız başları ona takdim edilirdi.

Priamos — Bahtsız **Troia** şehrinin son kralı. **Laomedon**'un oğlu. Elli adet oğlu olmuştu. **Hektor, Paris** onun oğullarının en tanınmışlarıdır.

Priapos — Bugün bizim **Lapseki** dediğimiz **Lampsakos** şehrinin tanrısı. Şarap tanrısı **Dionysos** ile **Aphrodite**'nin oğlu. Rivayete göre **Dionysos, Hind** seferinden dönerken **Aphrodite** onu Anadolu'da karşıladı. Anadolu'nun güzel dağlarında gezdiler, bağlarda dolaştılar. **Priapos** işte bu sevişmenin neticesi olarak dünyaya geldi. Fakat **Hera** güzellik tanrıçasının eğlenmesini kıskandı, rahmindeki çocuğu büyü ile çirkin bir yavru haline getirdi. Gerçekten **Aphrodite,** onu doğurduğu zaman yavrusunun çirkinliğinden utandı, onu **Lampsakos** (Lapseki) şehrine gönderdi. Orada büyüttürdü. **Lapseki**'liler, **Aphrodite**'nin çirkin oğlunu tanrılaştırdılar. Bu yüzden Hellespontos şairleri onu **Lampsakos** tanrısı diye çağırırlar. **Priapos** kültürü önce Anadolu'da doğmuş, sonra bütün Yunanistan'a ve İtalya'ya yayılmıştır. Birçok yerlerde onun şerefine bayramlar yapılırdı. Bu bayramları, bilhassa kadınlar idare ederdi. Önceleri bu tanrı özellikle toprağın bereketini ve verimliliğini temsil ederdi. Bahçelerin ve bağların koruyucusu sayılırdı. Bu tanrı çobanların ve denizlerin de tanrısı idi. Sürüleri, arıları koruyan o idi. **Priapos** daima bir eşekle beraber gösterilirdi. Bunun sebebi şu idi: Bir bayram günü, **Priapos; Lotis** adındaki periye âşık olmuş, bir gece peri kızını elde edeceği sırada bir eşek anırarak herkesi uyandırmış ve **Priapos**'un plânını altüst etmişti.

Proitos — Tiryns kralı. **Bellerophon Proitos**'un sarayına sığınmıştı.

Promakhos — Athena'nın lâkabı.

Prokne — Atina kralı **Pandion**'un kızı. **Philomele**'nin kızkardeşi. (Bak.116)

Prokrustes — **Poseidon**'un oğlu olduğu söylenen bir haydut. (Bak. 136-186)

Proetid'ler — **Argos** kralı **Proetos** ile **Sthenebea**'nın kızlarına verilen ad. **Lysippe, Iphianassa** adlarında iki kızkardeş olduklarını söyleyenler bulunduğu gibi, **İphione** adında bir üçüncüyü ilave edenler de vardır. Bunlar ergenlik çağına gelince **Hera** tarafından akılları başlarından alındı. Kendilerini tanrıçadan daha güzel gördükleri için bu cezaya çarptırıldılar. Başka sebep söyleyenler de var. Sözde babalarının sarayını tanrıçanın mabedinden daha

güzel, daha muhteşem saydıkları için başlarına bu felâket geldi. Bu kızlar kendilerini inek olmuş zannederek, saraylarını terkettiler, kırlarda başıboş dolaşmaya başladılar. Kâhin **Melampous, Argos** krallığının üçte ikisini ücret olarak verirse onları tedavi edeceğini söyledi. **Proteos,** ücreti fazla bularak teklifi reddetti. Sonra kâhin, kralla anlaştı da deli kızları tedavi etti.

Proetos — **Tirynthe** yahut **Argos** kralı **Abas**'ın oğlu. **Akrisios**'un ikiz kardeşi.

Promakhos — Hak uğrunda ilk safta vuruşan anlamına gelen bu kelime, Zekâ tanrıçasının lâkabıdır.

Prometheus — Bir Titan oğlu. Titan **Japet**'in oğlu **Prometheus** ilk insanı yaratmıştır. (Bak. 10).

Propoetid'ler — **Kıbrıslı Amathonte**'nin kızları. **Aphrodite**'nin kudretini inkâr ettikleri için tanrıça tarafından onların haya perdeleri yırtıldı. Utanmak, arlanmak nedir bilmez oldular. Kızgın dişi köpekler gibi rast geldikleri erkeklerle zina etmeye başladılar. Onların, tarihin ilk fahişeleri olduklarını yazarlar. Hayasızlıklarına devam ede ede kadınlıklarını kaybettiler. Taşlaştılar.

Proserpine (Prosperina) — **Hades** tarafından kaçırılan **Demeter**'in kızı **Persephone** bu adla çağrılır. (Bak.138)

Proteus — Deniz tanrısı. **Poseidon** ile **Phenike**'nin oğlu.

Protesailaos — **Thessalia**'lı bir yiğit. **Troia** savaşında karaya ilk çıkan Yunanlı, hemen öldürüldü. Ancak bir gece beraber kaldığı karısı o kadar ağladı ki, tanrılar ona acıdılar. **Protesilaos**'u yeryüzüne izinli gönderdiler. Kocası, yeraltı ülkesine dönerken karısı **Laodamiea** da öldü.

Prytaneion — **Hestia**'nın kutsal ateşinin yakıldığı yer.

Psykhagogos (Psykhopompos) — **Hermes**'in lakabı. "Ölüleri, ruhları götürücü" anlamına gelir.

Psykhe — Ruh. Psykhe (Ruh) ve Eros (Aşk). (Bak. 103). Mitine dikkat edilirse, mistik (tasavvufi) bir mâna taşıdığı anlaşılır. Bu mit bize can âleminde, mutlu ve kaygusuz yaşayan ruhun, günahı yüzünden saadetini kaybetmesini ve müthiş ıstıraplar çekmesini şairâne bir şekilde anlatır. Biz bu mit'te, sayısız üzüntülere, kederlere katlandıktan ve aşka bağlılığı denendikten sonra, ruhun, bütün sıkıntılardan kurtularak ilâhî aşka ebediyyen kavuştuğunu görüyoruz. Gerçekten insan ruhu, neş'esini ve ıstırabını hep aşka borçludur. Bu miti izaha çalışan bazı bilginler, onda, bahtsız insanların, yeniden mutluluğu bulacaklarını ve ileriki hayatta ebediyen mesut olacakları müjdesini sezmektedirler. Mustarip insan daima iyi ve mesut devirler tahayyül ederek avunmaktadır. Bu bakımdan bu mit çok güzeldir. Istırabın sonunda saadet vardır. Kaybettiğimiz cenneti tekrar bulacağımızı tasavvur etmek de hoştur. Bu mit'ten ilham alarak büyük sanatkârlar güzel eserler meydana koymuşlardır. **Raphael** 32 parça halinde **Psykhe**'nin macerasını tasvir etmiştir. **Gerard**'ın tablosu **Psykhe**'nin uyuyuşunu gösterir. Ressam **Prudhon** da, ruhun **Zephyros** tarafından kaçırıldığını resmetmiştir.

Pygas yahut **Gerama** — **Pygmaios**'ların kraliçesi idi. Uyruğunun gösterdiği sevgi ve saygıdan gurura kapılarak, kendisini tanrıçalara eşit görmeye başladı. **Hera** ile **Artemis,** onu turna kuşuna çevirdiler. Bir gün turnaya çevrilen **Pygas,** oğlu **Mashos**'un evinin etrafında uçuyordu. Kraliçeleri olduğunu bilmeden **Pygmaios**'lar onu öldürdüler.

Pygmaios (Pygma'lar) — Yunan mitolojisinin **Lillipu**'ları, efsanevî cüceler.

Bunların boyları, tahminen yarım metre yüksekliğinde idi. Bazı mitologlar, onların Okyanus kıyılarında, bazıları **Nil Nehri**'in kaynağına yakın yerlerde, hatta Hindistan'da ve uzak şarkta bulunduğunu yazmışlardır. Bununla beraber onların daha ziyade **Thrakia**'da yaşadıklarını tahmin ederler. Bunların boyları gibi ömürleri de kısa idi. Kadınları üç yaşında evlenir ve çocuk doğururlardı. Yedi yaşına bastıkları zaman yüzlerine bakılamayacak derecede ihtiyarlar ve çökerlerdi. Şehirleri, evleri yumurta kabuğundan yapılmıştı. Kırlarda, yer altına kazdıkları oyuklarda yaşarlardı. Buğdaylarını, hasat zamanı gelince sanki bir ormanda ağaçları deviriyorlarmış gibi, baltalarıyla sapları keser, başakları devirirler, bin zorlukla taneleri kapçıklardan çıkarırlardı. **Herakles**, azgın **Anteus**'u tepeledikten sonra yere uzanmış, uyumuştu. bu sırada kahraman, bu küçük insanlardan mürekkep kalabalık bir ordunun hücumuna uğradı. Bir kaleyi muhasara ediyorlarmış gibi, cüceler tertibat alarak taarruza geçtiler. Şöyle ki, bu cüceler ordusundan iki tümen **Herakles**'in bir eline saldırdı, diğer iki tümen öbür eline çullandı. Oklarla silâhlanmış daha kalabalık bir kuvvet kahramanın ayak tarafından hücuma kalktı. Cüceler ordusunun başkomutanı olan kraliçeleri, yanına en cesur askerlerini alarak **Herakles**'in başına yürümüştü. Bu küçük insanlar tarafından hücuma uğrayan Herakles, uyandı, bu karınca insanların plânlarını, kuşatma taktiklerini görünce kahkaha ile gülmeye başladı. Sonra onların hepsini toplayarak yanında taşıdığı aslan postunun içine doldurdu. **Eurysthoeos**'a götürdü. Her sene **Skythia**'dan, kendi diyarlarına göç eden tumalarla **Pygmaios**'ların yaptıkları savaş pek meşhurdur. Kahraman cüceler kekliklerin üzerine binerek tumalara saldırıyorlardı. Bazı mitologlar, onların kendi boylarına uygun buldukları koçlara ve keçilere binerek savaşa atıldıklarını yazmışlardır. (Bak. **Pygas**). Bize, büyük İngiliz yazarı **Swift**'in şaheserini hatırlatan bu rivayetlerde acaba bir hakikat gizlenmiş midir? Eski zamanlarda gelen muharrirlerin bahsettikleri bu cüce insanların muhtelif yerlerde de olsa yaşamış bulundukları üzerinde bütün yazarlar birleşiyorlar. Yani, herkes bunların yaşadığını iddia etmektedir. Aynı zamanda yapılan araştırmalar sonunda mitologların bahsettikleri cüceler memleketinde bugün dahi cücelere rastlandığı tespit edilmiştir. **Akkas**'lar, **Lapon**'lar, **Negritos**'lar, bugünkü birer **Pygmaios**'ları değil midir?

Pygmalion — Kıbrıslı heykeltraş. Yaptığı heykele aşık oldu. Heykel canlandı. (Bak. 100).

Pylades — **Orestes**'in en yakın dostu. Onların dostlukları efsaneleşti. **Pylades**, **Agamemnon**'un büyük kızkardeşi **Anaksibia**'nın oğlu idi. **Pylades** ile **Orestes** birlikte **Tauride**'ye gidip **Artemis** namına bir heykel dikmek istediler, oraya gidince her ikisi de yakalandılar ve **Artemis**'e kurban edilmek üzere zincire vuruldular. Fakat, **Artemis** rahibesi, bunlardan birinin kurban edilmesinin kafi geleceğini söyleyince, **Pylades**, arkadaşının yerine kendisinin kurban kesilmesini istedi. **Orestes** ise, buna razı olmuyor, kendisinin öldürülmesini arzu ediyordu. Bu iki arkadaşın birbirleri için hayatlarını feda etmeleri, arkadaşlığın ölmez bir örneği olmuştur.

Pylios — **Hephaistos**'un oğlu. (Bak.128)

Pylos — **Messenia**'da bir liman. **Nestor**'un yurdu.

Pyramos — **Thisbe**'nin âşığı. Bunların birbirlerine karşı duydukları sevgi çok meşhurdur. (Bak. 113)

Pyrene — İspanya kralının kızı. **Herakles,** güzel **Pyrene**'ye gönül verdi. Onunla birleşince **Pyrene** bir insan yavrusu değil, iğrenç bir yılan doğurdu. Bu haber etrafa yayılınca, prenses babasının korkusundan **İberik** yarımadasını **Fransa**'dan ayıran dağlardaki ormanlara sığındı. Bu günahkâr güzel kızı vahşi hayvanlar parçaladılar. Fakat prensesin güzelliğine acıyanlar, sığındığı dağa onun adını verdiler.

Pyreneos — Phokide kralı, ilham perilerini kirletmek istemişti. (Bak. 65)

Pyriphlegethon (Phylegeton) — Thesprotia'da akan bir nehir. **Kokyte** nehri ile beraber **Arethuse** bataklığına akardı. Cehennem nehirlerinden sayılır. "Yakıcı" anlamına gelmektedir.

Pyrrha — Epimetheus ile **Pandora**'nın kızı. **Deukalion**'un karısı.

Pyrrhos — Akhilleus'un oğlu. **Neoptolemos**'un lâkabı.

Pythia — Gaipten haber veren **Apollon** rahibelerine verilen ad. Rahibelerin genç ve güzel olması şarttı. Vücutlarının da, ruhlarının da temiz olması lâzımdı. Bir zina mahsulü olmaması, diğer kadınların süründükleri koku ve allıkları ve diğer lüks şeyleri bilmemeleri gerekiyordu.

Python — Gaia (yer) in doğurduğu tasavvur edilen efsanevi yılan. Bu korkunç yılan, yüz adet başa, alev kusan yüz ağıza malikti. **Apollon,** onu öldürdü.

—R—

Raros — Kamaos'un oğlu. **Triptolemos**'un babası. **Eleusisde Raros** Vadisine adını verdi.

Remus — Romulus'un ikiz kardeşi. **Roma** şehrinin kuruluşunda adları geçer.

Rhakios — Girit'li bir kahraman, **Lébes**'in oğlu. **Manto** ile evlenmişti. **Girit**'ten, **Anadolu**'da **Kolophon** (Değirmendere)ye göç etti.

Rhadamantys — Cehennemlerde bulunan meşhur bir yargıç. **Zeus** ile **Europa**'nın oğlu ve **Girit** kralı **Minos**'un kardeşidir.

Rhadios — Neleus ile **Khloris**'in oğlu. **Pylos** şehrine hücum ettiği için **Herakles** tarafından öldürüldü.

Rhea — Bir adı da "İda'lı ana" olan **Rhea** dağlık bölgelerin tanrıçası idi. Daha çok **Girit**'de çok itibar görürdü. Küçük **Zeus**'u orada, **İda** dağının bir mağarasında O'nun büyüttüğüne inanılır. Bu yüzden ona "**İdalı Ana**" denirdi. **Rhea,** inancı olan **Kybele** ile birleşti.

Rhea — Kybele, panter ve Arslanların çektikleri bir araba üzerinde ormanlarda dağlarda dolaşır, dururdu. **Rhea,** Anadolulu güzel bir delikanlı olan **Attis**'i çılgınca seviyordu. **Attis** önce onun sevgisine karşılıkta bulundu. Fakat sonunda fani, ölümlü bir kıza gönlünü kaptırdı ve onunla evlendi. Hakarete uğrayan **Rhea** düğünde bulunan davetliler arasında göründü. Korkudan onları delirtti. Zavallı **Attis** dağlara kaçtı. Kendini bir uçuruma atarak öldürdü. Onun kanından Menekşeler yetişip çiçek açtılar. (Bu mitin başka türlü ifadesine **Attis** maddesinde bakılabilir.)

Rheme — Şöhret tanrıçası. **Virgilius**'a göre cinayetleri, etrafa yaymak için **Gaia** (yer) tarafından dünyaya getirildi. O, önce **Zeus**'un habercisi oldu.

Rhemeia — Ege denizindeki **Delos** adasının yanı başında küçük bir ada. **Delos**'lular, ölülerini buraya gömerlerdi.

Rhesos — Thrakia kahramanlarından. **Troia** savaşında **Troia**'lıların yardımına koştu. Fakat **Diomedes** ile **Odysseus** tarafından öldürüldü.

Rhododaktylos — "Gül renkli parmakları olan" anlamına gelen bu kelime **Eos**'un (şafak) lakabıdır.

Rhodope — Bizim şimdi **Selçuk** diye adlandırdığımız **Ephesos** şehrine ait bir efsaneye adı karışan **Rhodope; Artemis**'in hizmetine girmiş olup kızlığını muhafaza etmek istiyordu. Fakat bu gibi hareketlere ve arzulara kızan **Aphrodite,** temiz kalmak isteyen bu bakireyi, çok haşin ve ahlaksız bir avcı olan **Euthynokos**'a aşık etti. İki sevgili dağlarda buluşuyor ve sevişiyorlardı. **Artemis, Rhodope**'nin cezalandırılmasını düşündü. Onu, kızlığını kaybettiği mağarada, **Styks** adında bir su kaynağına çevirdi. Bu kaynak, kızların, kızlıklarını muhafaza edip etmediklerini kaynağın içine girenlere belli ederdi.

Rhodos — Güneşin karısı olan güzel bir kadın. **Rhodos** adasına kendi adını koydu. Bu bakımdan **Helios**'un adası, Fena tabiatlı, kıskanç fakat becerikli büyücü **Telkhin**'lere bu adada taparlardı.

Rhoekus — Bu adı taşıyan adam, bir gün bir meşenin yanından geçerken onun devrilmek üzere olduğunu gördü, oğullarını çağırarak ağacın yıkılmasına engel olmalarını istedi. Çocuklar, meşeyi destekleyerek onu kurtardılar. Ağacın dibindeki yumuşak toprağı pekiştirdiler. Hayatı bu meşeye bağlı bulunan bir **Hamadryad** iyi kalpli **Rhokus**'un gözüne göründü ona teşekkür etti. Ne isterse vereceğini söyledi. Adam, güzel peri kızından sevgiden başka bir şey istemedi. Peri kızı, **Rhoekus**'un bütün kadınlardan uzaklaşmak şartıyla onun sevgilisi olabileceğini vadetti. Delikanlı razı oldu ve o günden sonra ağaç perisi ile sevişmeye başladılar. Onların haberleşmesini bir arı temin ediyordu. Bir gün **Rhoebus,** arkadaşları ile eğleniyorken, arı, ona sevgilisinden haber getirdi. Fakat, delikanlı arıyı, canı sıkılmış bir halde karşıladığından, arı ağaç perisine **Rhoekus**'un saygısızlığını anlattı. Peri kızı bu habere çok üzüldü. Sevgilisinin erkekliğini elinden alarak onu sonsuz ve soysuz bıraktı. (Bu mitin başka bir şeklini **Rhoikos** maddesinde okuyunuz.)

Rhoetos — Tanrılarla savaşan devlerden biri. **Dionysos,** onu öldürdü.

Rhoikos — Devrilmek üzere olan bir ağacı kurtararak, bir ağaç perisinin ölümüne engel olmuştu. Peri **Rhoikosa** "Bu iyiliğine karşılık olarak ne istersin?" diye sormuştu. **Rhoikos** "Ben karşılık olarak senin aşkını isterim" demişti. Peri kızı, "Peki, sen şimdi git, ben ilerde bir arıyla sana haber yollarım." diye karşılık vermişti.

Bir gün **Rhoikos** arkadaşlarıyla beraber otururken yanına bir arı geldi. Başının etrafında vızıldanarak dönüp dolaşmaya başladı. **Rhoikos** peri kızını ve verdiği sözü unutmuştu. Sevineceği yerde arının vızıldayıp durmasına sinirlendi. Elini tersiyle onu kovmak isterken arıyı yaraladı. Fakat, bu davranışının cezasını çekmekte gecikmedi. Habercisini yaraladığı için ağaç perisi **Rhoikos**'un gözlerini kör etti. (Bak. **Rhoekus**).

Rhoksane — **Kordyas**'ın kızı. İran şahının oğlu **Medos** tarafından zorla kirletildi. **Medos,** cezalanacağından korkarak kendini **Ksarandas** nehrine attı. Ondan sonra bu nehir **Medos** adını aldı. **Medos** nehri sonradan yine adını değiştirdi de **Fırat** nehri oldu.

Rhopalos — **Herakles**'in oğlu, **Phaestos**'un babası.

Rhytia — **Korybant**'ların annesi. **Samothrake** adasının dokuz **Korybant**'larının babalarının **Apollon** olduğu söylenir.

Risus — Neşe ve kahkaha tanrısı. **Lykurgus, Isparta**'da bu tanrının bir heykelini diktirmişti. Hayatın, acılarını yatıştırmasını bilen insanların kalplerinden kederlerini kovan bu uğurlu

tanrıyı, bilhassa **Lâkedemonia**'lılar, çok seviyor ve sayıyorlardı. Onun heykelini daima **Aphrodite**'nin heykelinin yanına koyuyorlardı.

Romos — Roma şehrini kuran ve adını veren kahraman.

Romulus ve Remus — **Mars** ile **Rea Silvia** (yahut **İlia**)nin ikiz oğulları. Roma şehrinin kuruluşunda önemli rolleri vardır.

Ros — "Hava" ile "Ay"ın oğlu ve "Çiy Şebnem" tanrısı. **Ros** seher tanrısı, **Eos**'un kocası olup **Tithon**'un ölümü için gözyaşı dökmektedir. İnsanlar bu gözyaşlarına (çiy - jale - şebnem) adını vermişlerdir. **Ros**, tanrı olduğu halde, sanatkarlar, onu bir tanrıça imiş gibi havalarda uçan güzel bir kız şeklinde tasavvur ederler. O çok yukarlarda uçmaz. Çayırlarda ve çiçekler üzerinde adeta sürünerek uçar. Başında yapraklardan bir çelenk, elinde bir damlalık bulunur. Başında annesinin sembolü bulunan mehtap, ışık saçar.

—S—

Sabazios — **Phrygialı**'ların inandıkları bir tanrı. Yunanlıların **Dionysos**'u gibi bu da insanlara bağ, bahçe yapmayı, öküz yetiştirmeyi öğretti. İyiliksever bir tanrı sayılır. Sözde **Zeus**, bir yılan şekline girerek **Persephone** ile birleşince **Sabazios** doğdu. Anadolu'daki eski bir inanışa göre, **Sabazios** da bir yılan şekline girerek, kendi mabedinin rahibelerinden biri ile birleşti de ondan çocukları oldu.

Sagaris — (yahut **Sangaris**), Kral **Midas**'ın oğlu. Adını Anadolu'da akan **Sangarios** (Sakarya) nehrine verdi. Bir rivayete göre de **Sagaris, Mygdon** ile **Aleksirrhoe**'nin oğlu idi. O, büyük tanrıça **Kybele**'ye hürmette kusur ettiği için, tanrıça tarafından aklı başından alındı. O da kendini kaldırdı, **Kserabates** nehrine attı. Ondan sonra bu nehrin adı **Sangarios** (Sakarya) oldu.

Sagaritis — Bir meşenin ruhu olan peri. **Attis** isminde, kendini **Kybele**'ye hasretmiş bir delikanlıyı yoldan çıkardığı için, tanrıça, **Sagaritis**'in bağlı bulunduğu meşeyi devirdi ve peri kızı can verdi.

Salambo — **Babil**'de **Aphrodite** yerine tapınılan **Astarte**'nin bir adı.

Salamis — **Asopos** ile **Methone**'nin kızı. **Poseidon**, bu güzel kıza gönül verdiğinden onu kaçırdı. **Ege** denizinde bir adaya götürdü, onunla birleşti ve **Kykhreus** adında bir oğulları oldu. **Salamis** adasına onun adını verdi.

Salmakis — Anadolu'da, **Karia**'da bugün **Bodrum** adını verdiğimiz eski **Halikarnassos** şehri civarında bulunan bir gölcüğün perisine verilen ad. **Hermes** ile **Aphrodite**'nin oğlu olan **Hermaphroditos**'a **Salamkis** aşık oldu. (Bak. 101).

Salmoneos — **Thessalia** kahramanlarından **Eolos**'un oğlu. **Sisyphos**'un kardeşi. **Peloponesos**'da bir şehir kurarak kendi adını verdi. Başarılarından gurura kapıldı. Kendini baştanrıya eşit saydırmak için tunçtan bir köprü üzerinde gök gürültülerini andırır şekilde araba koşturuken, köprünün üstünden; öldürmek istediği adamlar üstüne yanan meşaleler attırıyordu. **Olympos**'un baştanrısı gerçek yıldırımı ile bu saygısızı vurdu, yere serdi. Onu **Tartaros**'a attırdı.

Salmydessos — **Thrakia** Karadeniz kıyısında bir şehir. **Argonaut**'lar, burada **Agener**'un oğlu kör hakim **Phineus**'a rastladılar. "Marmara" kıyısında da bir **Salmydessos** bulunduğunu yazanlar var.

Salus — **Roma**'lıların sağlık tanrıçası. **Hygieia** gibi, bunu da **Asklepios**'un kızı sayarlar.

Samos — **Hera**'nın ünlü tapınağı **Samos**

adasındaki **Mykenai** yakınında bulunan **Herai**'lerdi.

Samothrake — Bir ada. Burada, ne oldukları iyice bilinmeyen tanrılarda **Kabir**'ler saygı görürlerdi.

Sanape — Bizim **Sinop** şehrine adını veren kahraman bir kadın. Bu bir **Amazon** idi. **Herakles, Amazonları** mahvettiği zaman, **Sanape** kaçmış kurtulmuştu. Bu bölgeye gelmiş, **Paphlagonia** kralı ile evlenmişti. Fakat güzel kraliçe, soyunun, sopunun **Herakles** tarafından kılıçtan geçirildiğini gördüğü için olacak, kendisini içkiye veriyordu. Çok şarap içiyordu. Zaten **Sanape**, o civar halkının dilinde (sarhoş) demekmiş. **Sinop** adı **Sanape**'den kalmıştır.

Sangarios — Anadolumuzda akan Sakarya nehrinin tanrısı. **Okeanos** ile **Tethys**'in oğlu. **Hekabe**'nin, **Metope**'nin **Evagora**'nın babası sayarlar. **Phrygiali, Alphaeos**'un da babası olduğunu yazarlar. Rivayete göre, **Alphaeos**, Zeka tanrıçası **Athena**'ya flüt çalmasını öğretti. Fakat talebesinin güzelliğine dayanamadı, bir gün onu kirletmek isteyince **Zeus**, bu hayasız öğretmeni vurdu, öldürdü. **Nana, Sangarios**'un kızlarından biridir.

Sapho (yahut Sappho) — **Lesbos** adasında **Eresos** şehrinde doğmuş, Yunan kadın şairi. Hayatı efsanelerle dolu olduğundan, mitolojiyi alakadar eder. **Sapho**, milattan altı yüz yıl önce yaşıyordu. Kendisi **Lesbos**'un tanınmış asil bir ailesine mensuptu. **Suidas**'a göre **Sapho**; **Kerkolos** adında zengin bir adamla evlenmişti. Ondan **Kleis** adında bir kızı oldu. **Sapho**, en çok **Midilli** adasında yaşadı, fakat bir aralık siyasi bir meseleden dolayı birçok asil insanlarla beraber **Sicilya**'ya sürüldü. **Pittakos**, sürgünleri geri çağırınca **Sapho** da tekrar **Midilli**'ye döndü. Efsaneye göre o, **Phaon** (Phaon kelimesine bakınız) adında bir kayıkçıya aşık olmuş, fakat aşkına karşılık görmediği için, ümitsizliğe kapılarak kendisini **Leakus** (bu kelimeye bak) kayasından atarak intihar etti. Başka bir rivayete göre **Sapho, Lesbos** (Midilli) adasının meşhur bir fahişesi idi. Gerçek hayatı hakkında pek az bilgimiz var. Biz, onu daha ziyade ona ait olduğu söylenen eserleriyle tanıyoruz. Onun yazdığı lirik şiirler, asırlardan beri hâlâ taze durmakta ve solmamaktadır. O, bilhassa şiirlerinde aşkı, güzelliği, ümitsizliği, melâli muvaffakıyetle terennüm etmiştir. **Gros** adlı ressam, **Leukas** burnundan kendini denize atan **Sapho**'yu başarıyla resmetmiştir.

Saron — **Troizen** krallarından biri, çılgıncasına av seviyordu. Bir gün, bir geyik kovalıyordu. Hayvanı deniz kıyısına kadar takip etti. Geyik, suya atlayıp yüzmeye başlayınca bu da peşinden denize atıldı. Fakat hayli açıldığı için boğuldu. Onun namına izafeten **Attikia** bölgesinin güneyindeki denize **Saronikos** denizi adı verildi. Halk av uğrunda denizde boğulan krallarını tanrılaştırdılar.

Sarppedon — **Zeus** ile **Europa**'nın oğlu. Güney Anadoluda **Lykia** (Ksantos - Kocaçayın suladığı bölge) de krallık ediyordu. Adalet severliği ve insanlığı ile halka kendisini sevdirmiş, yurdunu refaha ve bolluğa kavuşturmuştu. Anadolulu olduğu için **Troia**'nın yardımına koşmuştu. **Homeros**'un anlattığına göre, **Patroklos**'a saldırdı, fakat onun tarafından öldürüldü. **Zeus**, sevgili oğlunu, ecelin elinden kurtaramayacağını anlayınca, ne yapacağını şaşırdı. Oğlu yere serildiği zaman, teessüründen kanlı gözyaşları döktü. Gerçekten muharebenin en şiddetli zamanında, semadan kan yağmuru yağmıştı. Onun naşı başında çetin savaşlar oldu. **Zeus**'un emri ile **Apollon, Sarpedon**'un cesedini yıkadı,

Ambrosia ile kokuladı, ona ölmezlik libası giydirdi ve onu **Hypnos** (uyku) ile **Thanatos** (ölüm) kendi yurduna, **Lykia**'ya getirdiler.

Saturnus (Saturne) — Yunanlıların, **Kronos**'larına **Roma**'lıların verdikleri ad.

Satyr'ler — **Silen**'ler adı da verilen **Satyr**'ler, Yunanlıların ikinci derecede gelen kır tanrılarına verdikleri ad. Sivri, uzun kulaklı, boynuzlu, yassı burunlu, keçi ayaklı, kısa kuyruklu ve gövdesi baştan aşağı kıllarla örtülü, acayip mahluk. Bazı mitologlar, **Satyr**'ler'in birkaç, bazıları da yalnız bir tane olduğunu yazarlar. Bunlar **Dionysos**'un yanında gezip dolaşan, tembel, başıboş, eğlenmekten, dansetmekten, zevk peşinde koşmaktan başka bir şey düşünmezler. Hayvani bir şehvetle kardeşleri sayılan **Nymphe**'ların bile arkasına düşerlerdi.

Satyria — Girit kralı **Minos**'un kızı. **Poseidon**'la sevişince **Taras** adlı bir oğlu oldu.

Sauros — **Elis** bölgesini haraca bağlayan azılı bir haydut. **Herakles**, tarafından öldürüldü.

Selene — (Lât. Luna) "**Ay**" tanrıçası. **Artemis**'in kendini bu ad altında gizleyerek **Endymion**'a aşık olduğunu yazanlar da var. (Bak. 70).

Selinos — **Poseidon**'un oğlu.

Semele — **Kadmos** ile **Harmonia**'nın kızı. **Zeus** tarafından sevildi. Bu sevişmeden **Dionysos** doğdu. (Bak. 151).

Semiramis — Efsanevi **Babil** kraliçesi. Rivayete göre, **Suriye**'de **Askalon** şehrinin bir tanrıçası vardı. Bu tanrıça o civarda bir gölde yaşıyordu. Bu tanrıçanın adı **Derketo** idi. Yüzü bir kadına benziyor, fakat vücudu bir balıktan ibaretti. **Aphrodite**, bu kadın yüzlü balık tanrıçaya acıdı. Onu **Kaystre** adasında bir **Suriye**'liye sevdirdi. Bu sevişme sonunda onların güzel bir kızları oldu. Fakat **Derketo**, bu işten utandı. Aşığını öldürdü. Çocuğu da sahilde bırattı, kendisi gölün derinliklerine daldı. Güvercinler uçarak geldiler, çocuğu, çobanlardan çaldıkları sütle sonra peynirle beslediler, büyüttüler. Çobanlar işin farkına varınca, çocuğu onlar aldı, büyüttüler. Bu kız çocuğuna "Güvercinlerden gelen" manasına **Semiramis** adını koydular.

Günler, seneler geçti. Kralın müşavirlerinden **Onnes** adında birisi çobanları kontrol ederken **Semiramis**'i gördü, aşık oldu. Eş olarak aldı. **Onnes**, **Semiramis**'i Niniva'ya getirdi. Ondan iki de çocuğu oldu. Sonradan kral **Ninos**, **Semiramis**'i sevdi. Kocasından; kendi kızını ona eş olarak vermek suretiyle **Semiramis**'i istedi. **Onnes**, reddedince onun gözlerini oydurdu, o da üzüntüden kendini astı. Engel ortadan kalkınca kral, güzel **Semiramis** ile evlendi. Ondan **Ninyas** adlı bir de oğlu oldu. Kral **Ninos** ölünce, **Semiramis**, Babil melikesi oldu. Muazzam bir şehir kurdu. Asma bahçeleri dillere destan oldu.

Senius — İhtiyarlığa gözcü olan tanrı.

Sentinus — Doğarken çocuklara duygu bağışlayan tanrı.

Seriphos — Ege denizindeki adalardan biri. **Perseus**, buranın halkını **Medusa**'nın başını göstererek taşlaştırmıştı.

Sestos (Sestus) — **Çanakkale** boğazının Rumeli kıyısında, harabeleri, bugün **Maltepe** ile **Mersin** deresi arasında (Yuvalı, köy) de bulunan eski bir şehrin adı. **Hero** ile **Leandros**'un sevişmeleri münasebetiyle ün kazanmıştı (Bak 107). **Kserkes**, milyonluk ordusunu, gemilerden yaptığı muvakkat köprü üzerinden burada geçirmişti.

Sevekhoros — **Babil**'in efsanevi kralı. Kızından olacak çocuğun kendisini tahtından mahrum edeceğini tanrılar-

dan öğrendiği için kızını hapsetmişti. Fakat, kız bir yolunu buldu, birisinden hamile kaldı. Muhafızlar korktular, çocuk doğar doğmaz onu kuleden aşağı fırlattılar. Bir kartal çocuğu yere düşmeden kaptı götürdü, bir bahçeye bıraktı. Bahçıvan çocuğu büyüttü ve ona **Gilgamos** adını verdi. İşte bu **Gilgamos**, Babyl'in meşhur hükümdârı, kanun yapıcısı **Gilgameş** oldu.

Sibylle — **Apollon** rahibelerine verilen ad. Bunlar gaipten haber verirlerdi.

Sibylle'ler — Birçok kadın tanrıçaların adı. En eskisi bizim Anadolumuzda **Erytras** şehrinde bulunuyordu.

Side — **Anadolu**'lu kahraman **Tauros**'un kızı ve **Kimolos**'un karısı. **Antalya** civarında harabeleri görülen **Side** şehrine bu kadın kendi adını vermiştir. Bir **Side** daha vardır ki, babasının takibinden kurtulmak için annesinin mezarı başında kendini öldürdü. Afif kalmak isteyen bu güzel kıza tanrılar acıdılar da onun kanından bir nar ağacı bitirdiler. Zalim babayı da **Milan** denilen bir kuşa dönüştürdüler. Derler ki, bu kuş asla nar ağacına konmazmış.

Siderites — **Apollon**'un **Troia**'lı **Helenus**'a verdiği sihirli taş. **Orpheus**'a isnad edilen bir şiirden anlaşıldığına göre bu taş konuşabilirmiş. Ağırca, siyah ve üstünde dalgaları bulunan bu taşı konuşturmak için, **Helenus**'un yirmi bir gün karısı ile yatmaması, umumî hamamlara gitmemesi, hayvan eti yememesi gerekirdi. Sonra birçok kurbanlar kestikten sonra, bu esrarlı taşı temizce yıkamak ve sarıp sarmaladıktan sonra taş canlanır, konuşurdu. **Helenus**, **Troia**'nın başına gelecek felaketi bu taştan öğrenmişti.

Sikinos — **Naiad**'lardan **Oenoe** ile **Lemnos** kralı **Thoas**'ın oğlu. Bu adada bulunan kadınlar, bütün erkekleri, kocalarını ve erkek çocuklarını boğazladıkları zaman **Sikinos**, kızı **Hypsipyle**'nin kurnazlığı sayesinde hayatını kurtarmış, **Ege** adalarından birine çıkmıştı. Bir peri kızı onu karşıladı. Onunla evlendiler. Bir çocuğu oldu, ona ve bulundukları adaya kendi adını taktı.

Silenos — **Satyr**'ler ihtiyarlayınca **Silenos** adını alırlar. **Dionysos**'un arkadaşı idiler. Rivayet ederler ki, **Dionysos**'un arkadaşlarından, geride kalan ve yakalanan bir **Silenos**, kral **Midas**'ın huzuruna çıkarılmış. Kral, **Silenos**'a; "dünyada en iyi şey nedir?" diye sormuş. O da "dünyaya gelmemek" cevabını vermiş. "Pek iyi, dünyada ikinci iyi şey nedir?" sorusuna da "mümkün mertebe çabuk ölmek" diye cevaplandırınca, kral bu akıllı **Silenos**'dan hoşlanmış, ona izzet ve ikramda bulunmuştu. Bu hadisenin hikayesini (**Dionysos** ve **Midas**) başlığı altında okuyunuz. (Bak.159).

Silvanus — Romalıların orman ve bağ, bahçe tanrısı. Çiftliklerde, kırlarda kutlanırdı.

Simois — **Phrigia**'da **Troia** bölgesinde akan ve **Skamandros** yahut **Ksantos**, yani **Küçük Menderes** çayına katılan ufak bir dere. Sonradan yerini değiştiren bu çayın bugünkü adı "**Kemer deresi**" dir. Bu da kaynağını **Ksantos** gibi İda (Kazdağı) dağından alırdı. **Aphrodite**, **Aineias**'ı, bu çayın kıyısında dünyaya getirmişti. **Troia** harbi esnasında Yunanlıları denize dökmek için diğer çaylarla beraber bu da coşmuş, yatağından dışarı çıkmış, feryat ederek, Yunanlıların üstüne atılmıştı. Fakat "güneş" hararetini göndererek, bu coşkun çayın sularını uçurmuş onu yorgun düşürerek yatağına girmeğe zorlamıştı.

Sinis — **Theseus** tarafından öldürülen bir haydut. **Korinthos** civarında pusu kurmuş, yakaladığı yolcuları, ayrı ayrı çam ağaçlarının tepelerine bağla-

yarak, onları yaylandırmak suretiyle zavallıları parçalıyordu (Bak. 185).

Sinon — Yunanlıların **Troia**'da bıraktıkları bir casus. Yunanlılar, **Troia**'yı zorla alamayacaklarını anlayınca, içinde, seçme yiğitler bulunan meşhur tahta atı, sahilde bırakıp, gemilerine binip yalandan çekilip gittikleri zaman **Sinon**'u muharebe meydanında bırakmışlardı. Kurnaz delikanlı, sanki **Troia**'ya sığınmış gibi bir tavır takınarak **Priamos**'un yanına geldi ve **Athena** için yapıldığını iddia ettiği tahta atın, bir zafer hatırası olarak içeri alınması için onu kandırdı.

Sinope — Bizim **Sinop** şehrimizin kahraman kadını. Nehir tanrısı **Asopos**'un kızlarından biri. **Apollon**, bu güzel kızı kaçırdı, Anadolu'ya getirdi. Ondan **Syros** adında bir de oğlu oldu. **Suriye**'ye adını veren bu çocuktur. Bazıları da **Sinope**'yi **Ares** ile **Egeni**'nin kızı sayarlar. Bir rivayete göre **Zeus, Sinope**'ye aşık olmuş ve ne isterse yapacağını vadetmişti. O da baş tanrıdan; ne olursa olsun, temiz kalmasını ve kızlığının muhafaza edilmesini istirham etti. Baştanrı, verdiği sözde durdu, güzel **Sinope**'yi sevdi, fakat kirletmedi. Daha sonra bu şekilde ona **Apollon** da **Halys** nehrinin tanrısı da dokunmaılar. (Halys — Kızılırmak.)

Sintiler — **Lemnos** adasında oturan halk **Hephaistos, Olympos**'tan atıldığı zaman bir bütün gün süren bir düşüşten sonra, tanrı kedini **Lemnos** adasında bulmuştu. **Sintiler** gökyüzünden yere atılan bu çirkin tanrıya iyi baktılar, onun yaralarını berelerini iyi ettiler.

Sipylos — Anadolu'nun batısında eski **Lydia**'da bulunan ve bugün **Manisa Dağı** dediğimiz dağın eski adı. Bu dağ, **Tmolos**, yani **Bozdağ**'ın **Hermus** (Gediz çayı) boyunca batıya doğru uzanmasından başka bir şey değildir. İmparator **Tibere** zamanında, büyük bir zelzelenin tamamıyla harap ettiği meşhur **Mağnisa (Magnesia)** ve **Sardis** şehirleri bu dağın eteklerinde kurulmuştu. Evlatlarının acısından tanrıların kayaya çevirdikleri **Niobe**, bu dağda ağlamaktadır.

Siren'ler — Kuş vücutlu kadın başlı deniz ifritleri. **Orpheus** onları liri ile büyülemişti (Bak. 219).

Sirios — Yazın sıcaklığını bildiren parlak **Sirios** yıldızı, **Aphrodite**'nin köpeğidir. Bir ürkek güvercin kümesi olan **Pleiad** yıldızları ondan kaçmaktadır.

Sisypuhs — İnsanların en kurnazı ve düzende eşi bulunmayan hilebaz bir kahraman. **Eolos**'un oğlu (Bak.201).

Sithon — **Thrakia** kralı. **Ares**'in oğlu. **Ankhinoe** ile evlenmiş ve ondan **Pellene** adında güzel bir kızı olmuştu.

Skaia kapısı — **Troia** surlarının kapısı.

Skamandros — Bu nehrin bir adı da "Kırmızı" manasına gelen **Ksanthos**'dur. Bugün bizim "Küçük Menderes çayı" dediğimiz çayın eski adı. Rivayete göre **Herakles**, bir gün çok fazla susamıştı. **İda** (Kazdağı) dağında dolaşırken kaynak bulurum ümidiyle toprağı kazmaya başladı. Birdenbire güzel bir su fışkırdı. Bu münasebetle onun adına "Kazılarak bulunan su" anlamaya gelen **Skamandros** adı verildi. Halbuki bazı mitologlar, bu nehre **Skamandros** adındaki bir **Phrygia**'lının, adının verildiğini söylerler. Onun suyu o kadar duru idi ki, orada yıkanan kadınların saçları kumrallaşırdı. **Homeros**'un anlattığına göre, halk bu çaya o kadar hürmet gösterirlerdi ki, bütün kızlar, gerdeğe girmeden bir gün evvel onun sularında yıkanırlar ve çıplak vücutlarını nişanlılarına teslim etmeden önce, bu kutsal çaya verirlerdi. Irmak tanrısı bu armağanlardan hoşlanarak bazan çay kenarındaki sazlar arasından çıkar, suyunda yıkanan bakireyi

elinden tutarak o civarda bulunan bir mağaraya götürürdü. Bu inanışı kötüye kullananlar da olmuştur. Hatip **Eskhinus**'un mektuplarından birisinde (Ep. 10) anlattığına göre: **Kallirhoe** adında çok güzel olan bir kız, evlenmeden bir gün evvel, memleketin adeti veçhile **Skamandros** nehrine girmiş, yıkanıyordu. Halbuki uzun zamandanberi, onu seven ve uzaktan takip eden başka bir delikanlı, çayın kenarına gelerek, sazlar içinde gizlenmiş, onu seyrediyordu. Dayanamadı, ona koştu, yakaladı, mağaraya götürdü. Kız, nehrin tanrısı sanarak kendisini ona verdi. Birkaç gün sonra kız, akrabalarıyla şehirde gezinirken, kendisini nehirde kucaklayan delikanlıya rastladı. Şaşırdı, yanındakilere onu göstererek: "İşte... **Skamandros**" diye bağırdı. Bu hadiseden sonra bu inanış sarsıldı.

Skheria — **Phaiaklar**'ın adası.

Skiron — **Megaride**'de yol kesen haydut. **Theseus**, onu tepeledi. (Bak. 185).

Skylla — **Messina** boğazında pusu kuran bir deniz canavarı. Belden yukarısı bir kadın, belden aşağısı altı tane vahşi köpekten ibaret korkunç bir varlık. **Odysseus**'un gemisi oradan geçerken **Skylla**, onun altı arkadaşını birden kapmıştı. (Bak. 228).

Skirad — Bir uçurum.

Skyros — **Ege** denizinde bir ada. **Theseus**'un ve **Akhilleus**'un sığındıkları ada.

Smaragos — Çömlekçilere zarar vermekten zevk duyan, fenalık yapmaktan hoşlanan habis bir ruh. Çömlekçiler, çömleklerini patlatmaması için **Smaragos**'a yalvarırlardı.

Smilaks — Bir peri kızının adı idi. Bu peri, **Korkus** adında bir gence gönül vermişti. Fakat, delikanlı periye iltifat etmiyordu. Bu yüzden **Smilaks**, o kader kederlendi ki, tanrılar, onu da, sevdiği delikanlıyı da, tırmanan, sarılan ve kendi adını taşıyan bir bitkiye çevirdiler. Bu bitkinin çiçekleri küçük, fakat çok kokuludur. **Ovidius**, bu miti, başka şekilde anlatır. **Smilaks, Saparna** yahut **"özdiken"** adını taşır.

Smyrna — Bir Amazon. Anadolumuzda birçok şehir kurduğu söylenir. **İzmir** ile **Ephesos** bunlar arasındadır. Bir **Smyrna** daha vardır ki, **Adonis**'in annesi olup onu **Myrrha** diye de çağırırlar. **Theias**'ın kızı sayarlar. Sözde, **Aphrodite**'yi gücendirdiğinden, tanrıça ona uygunsuz bir aşk ilham etti. Bu suretle **Adonis** doğdu.

Sol — **Helios**'un Lâtince adı.

Solois — **Amazonlarla**, savaşa giden **Theseus**'un arkadaşlarından biri. Savaş dönüşü, gemide bulunan ve **Theseus**'un Yunanistan'a götürmekte olduğu **Antiope**'ye aşık oldu. Aşkını açığa vuramadı da teessüründen kendini bir dereye attı, boğuldu. **Theseus**, aşk yüzünden intihar eden bu delikanlıya çok acıdı. **Bithynia**'da **Pythopolis** (şimdi: Sözlü) şehrini kurdu. Bizim şimdi **Fındıklı Çayı** diye ad koyduğumuz dereye de **Solois**'in adını koydu.

Solymos — **Zeus**, yahut **Ares**'in oğlu. Anadolu'da **Lykia**'da yaşayan **Solyni**'lerin babası sayılır.

Somnos — Uyku tanrısı. Bu tanrı **gece**'nin oğlu ve ölümün kardeşidir.

Soter - Kurtarıcı anlamına gelen bu kelime **Dionysos** lakabıdır.

Sparta — **Lakonia** kralı **Eurotas**'ın kızı. **Lakedemon** ile evlendi ve prens kendi başkentine karısının adını koydu.

Sparta (Isparta) — **Artemis** ve **Dioskurlar** burada çok sevgi görürdü. **Helena** ve **Menelaos**'un yurdu.

Spartoi — **Kadmos**'un öldürdüğü ejderhanın yere ekilen dişlerinden türeyen kavim.

Sphinks — Göğsü ve yüzü kadına, gövdesi arslana, kanatları kartala benziyen acayip mahluk (Bak. 198). Eski Mısırlılara ait olan **Sphinks**, Yunan mitolojisine de girmiştir.

Staphyle — Şarap tanrısının gönül verdiği bir peri kızının adı. Tanrı, bu güzel **Nymphe**'nin aklını başından aldıktan sonra onu asma kütüğüne, yahut üzüm salkımına tahvil etti. Zaten **Staphyle**, Rumca üzüm demektir.

Staphylos — **Etolia** kralı **Oeneus**'un çobanı idi. Bu çoban, keçilerinden birinin otlaktan dönüşte daima geciktiğini ve diğerlerinden daha neşeli ve oynak bir hal aldığını görünce, sebebini anlamak için bir gün keçiyi takip etmiş ve onun, otlaktan biraz uzakta, kenar ve sarp bir yerde, kendi kendine yetişen üzümlerden yediğini görmüştü. O zamana kadar insanlar üzümü bilmiyorlardı. **Staphylos**, bulduğu bu yemişleri kral **Oeneus**'a götürdü. Kral, üzüm suyunu sıkarak şarap yaptı. Yunanlılar, çobanın adını üzüme, kralın adını da şaraba koydular. (Gerçekten Rumca **Staphylos** üzüm salkımı; **Oinos** şarap demekmiş.) Bazı mitologlar, **Staphylos**'u, **Dionysos**'un **Ariana**'dan olan oğlu saymaktalar. Bazıları da onun, **Theseus**'un oğlu olduğunu söylemektedirler.

Stellio — Kertenkeleye çevrilen bir çocuğun adı. Rivayete göre **Demeter**, yeryüzüne inerek, kaçırılan kızını ararken, susuzluktan bitkin bir hale gelmişti. Bir kulübenin kapısını çaldı. İçerden, **Baubo** adında ihtiyar bir kadın çıktı. Tanrıça ondan içecek su istedi. Saf kadının büyük bir çanakla getirdiği suyu, **Demeter** o kadar çabuk ve kana kana içti ki, orada bulunan küçük bir çocuk, bu hale kahkaha ile güldü. **Demeter**, çocuğun saygısızlığına kızdı, tasın içinde kalan artık suyu asabiyetle onun başına döktü. Çocuk derhal bir kentenkele oldu. Rumca, **Stellio**, bir çeşit kertenkele demekmiş.

Stentor — Elli kişi bir ağızdan bağırıyormuşçasına, gür sesle bağıran bir adam. Onun gür sesi, Yunanlılarca atasözü haline gelmiştir.

Sterope — **Atlas** ile **Pleione**'nin kızı... **Ares** ile evlendi. **Oenomaos** doğdu.

Stheneboia — **Tiryns** kralı, **Protios**'un kocası. **Bellerophon**'a gönül verdiği halde, karşılık görmediği için ona iftirada bulundu ve kocasını, onu öldürmeye zorladı.

Sthenelos — **Aktor**'un oğlu ve **Herakles**'in silah arkadaşı. Bir ok yarasından ölünce **Çankırı** civarından bir yere gömüldü. **Argonaut**'lar bu bölgenin kıyılarına geldikleri zaman ahirette bulunan **Sthenelos**, **Hades**'den izin alarak yeryüzüne çıkıp ünlü Yunan kahramanlarını görmek müsaadesini aldı.

Stheno — **Grai**'lerden biri. Üç tane olan **Grai**'lerden **Stherno** ile **Euryale** ölümsüz, **Medusa** ölümlü idi.

Stilbe — **Peneos** nehrinin kızı. **Apollon**'un bundan, **Kentauros** ve **Lapithes** adlarında iki oğlu oldu. **Kyzikos** (Kapıdağı yarımadası) kahramanının babası **Aeneus** da **Stilbe**'den doğmuştur.

Strymon — **Tharakia** kralı, **Strymon** **Ares**'in oğlu idi. Oğlu **Rhesos**'un **Troia** önünde öldürdüğünü duyunca, teessüründen kendini, o zamana kadar **Palaestinos** diye çağırılan nehre attı, intihar etti. Ondan sonra bu nehrin adı **Strymon** oldu (Şimdiki Struma).

Styks — Cehennem nehri. Yunanistan'da **Arkadia** bölgesinde, **Karasu** anlamına gelen **Mavro - Nero** diye akan bu çay, bir müddet vahşi kayalıklar altında yere gömülüp kaybolduktan sonra tekrar yeryüzüne çıkmakta, kederli ve korkunç bir boğazı

takip ederek akmaktadır. Bu boğaz ve vadi, çok sıkıcı ve kasvetlidir. Manzarası korkunç olup görenlerin ruhunu üzüntülerle doldurmaktadır. Bu hal onun **Cehennem Nehri** sayılmasına sebep olmuştur.

Stymphalos — Elatos ile **Laodike**'nin oğlu. **Arkadia**'da bulunan **Stymphalos** şehrine adını veren kahraman. Bu şehrin yanında aynı adı taşıyan bir göl vardı. Bu gölün kıyısında yaşayan ve insan etiyle geçinen korkunç kuşları **Herakles** kırdı (Bak. 170).

Summanus — Romalıların bir tanrısı, geceleri çakan şimşekler onun eseri idi.

Sybaris — Anadolu'da **Phrygia**'da anlatılan bir efsaneye göre: **Sybaris, Alia** adında güzel ve genç bir kızın babası idi. **Alia,** tanrıça **Artemis**'e tahsis edilmiş olan mukaddes ormanda bir ifrit ile birleşti. Bu birleşmeden **Ophiogenes**'ler yani, yılan **çocukları** doğdular. Bunlar **Hellespontos** (Çanakkale Boğazı) civarında **Parion** (şimdiki **Kemer**) bölgesinde yaşıyorlardı. Bunlar yılanların soktukları kimseleri tedavi ederlerdi. Anlattıklarına göre; **Ophiogenes**'in atası, insan şekline girmiş bir yılan imiş.

Syka — Şarap tanrısı **Dionysos**'un gönül verdiği bir peri kızının adı. Sarhoş tanrı, çılgıncasına sevdiği bu güzel kızı, incir ağacına tahvil etti. Bu sebeple **Dionysos** daima incir yaprakları ile başını süslerdi. **Syka,** Rumca incir ağacı demekmiş.

Sykion — Kyllene dağının doğusuna düşen bir şehir. **Epopeus** buranın kralıydı.

Syleus — Thessalia kralı ve **Poseidon**'un oğlu. Bu kral, yurdundan geçen bütün yabancıları zorla kendi bağında çalıştırıyor, sonra öldürüyordu. **Herakles**'i de bu şekilde ırgat gibi çalıştırmak istedi. Fakat kahraman bu insafsız kralı, vurdu öldürdü.

Symplegad'lar — Karadeniz boğazındaki oynak kayalıklar (Bak. 217).

Syrinks — Arkadia'lı bir peri kızı. **Pan** bu peri kızına gönlünü kaptırmıştı. (Bak. 82).

Syrakusa — Sicilya'da bir şehir **Alpheios, Arethusa** buraya kadar takip etti (Bak. 244).

Syma — Anadolu'da, Karia bölgesinin kralı olan **Damaethos**'un kızı. Damdan düşmüş, vücudu kırılmış, dökülmüştü. Ölmek üzere iken **Podalirios,** çıka geldi. İki kolundan kan alarak kızı tedavi etti ve onunla evlendi.

—T—

Tainaron — Metaban Burnu. **Peloponnesos** yarımadasının ucu. Rivayete göre **Herakles,** cehennemlere buradan inmişti.

Talos — Girit adasını beklemekle vazifelendirilmiş tunç vücutlu dev. Bir yabancı görünce **Talos,** hemen ateşin içine girer, kızıl kor haline gelir, sonra koşar yabancıyı kucaklar, diri diri yakardı. **Argonaut'lar,** üstüne kocaman kaya parçaları atarak onları adadan uzaklaştırmaya çalışmıştı. **Poeas,** bu tunç devi, ancak topuğundan vurarak öldürebildi. Bir **Talos** daha vardır ki, bu **Daidalos**'un yeğenidir. Amca tarafından sanatı ve becerikliliği kıskanıldığı için **Akropolis**'den aşağı atmış, onu öldürmüştü (Bak. 222). Bir rivayete göre **Daidalos,** yeğenini aşağı attığı zaman zeka tanrıçası, havada iken onu yakaladı ve kekliğe çevirdi. **Ovidius**'e göre, keklik kuş olduğu halde, fazla havalanamaması, yere düşerek parçalanmaktan korktuğundandır. O, yuvasını bile yere yapar, zavallı! O, mühtiş düşüşü asla unutmamıştır.

Talthybios — Agamemnon'un habercilerinden biri.

Tanais — Okeanos ile **Tethys**'in oğlu.

(Bugünkü Don nehri)nin tanrısı. Bir rivayete göre de **Tanais, Berosos** ile Amazon **Lysippe**'nin oğlu. Tanrılar arasında ancak **Ares**'e tapıyor ve kadınlardan nefret ediyordu. **Aphrodite** buna kızdı da, ona iğrenç bir aşk verdi. **Tanais** kendini doğurana aşık oldu.. Bu aşktan ümitsizliğe kapıldı. Kendini, o zamana kadar adı **Amazonios** olan nehre attı, intihar etti. Ondan sonra nehrin adı **Tanais** oldu.

Tantalos — Batı Anadolu'da **Lydia** kralı. **Zeus** ile **Plouto**'nun oğlu. **Sipylos** (Manisa dağı) dağında hüküm sürüyordu. Çok zengindi ve tanrıların sevgisini kazanmıştı, tanrılar onu, sofralarına alıyorlardı. **Atlas**'ın kızı ve **Pleiadlar**'dan biri olan **Dione** ile evlenmişti. **Paktolos** (Sart Çayı) ırmağının kızı, **Eurnassa** da onun karısı idi. **Pelops, Niobe** onun çocukları idi. **Tantalos,** tanrıların teveccühünü hazmedemedi, günahlar işledi ve müthiş bir azaba çarptırıldı (Bak. 149).

Tantalid'ler — **Tantalos**'un soyundan gelenler.

Taraksippos — Hippodromlarda, atları ürküten habis ruh. Rivayete göre bu habis ruh, ıstırap çekmeye mahkum edilen **İskhenos**'un ruhu idi.

Taras — **Poseidon** ile **Satyra** adlı bir perinin oğlu. İtalyada **Tarente** şehrinin kurucularından.

Tarsos — Güney Anadolu'da **Kilikia**'nın merkezi. Bazıları **Perseus**'un bu şehri kurduğunu söylerler. Rivayete göre, bunun duvarları dibinde **Bellerophon** düşmüştür. Çünkü bu şehrin üstünde uçarken kanatlı at **Pegasos,** kanatlarından birini kaybetti. Şehir, adını bu hadiseden aldı. Çünkü kahraman, tabanı üstünde buraya düştü. **Tarsos,** Rumca taban demekmiş. Bazılarına göre de, şehir adını **Tersein** (Kurutmak) kelimesinden aldı. Tufandan sonra sular çekilince önce burası kurumuştu.

Tartaros — Yeraltında, cehennemlerin derinliklerinde, bulunan korkunç yer. **Zeus,** kendisine isyan edenleri oraya atardı.

Tauris — **Adriatik** denizinde bir ada. Bugün **Torkolo** denmektedir. **Taos** buranın kralıydı. **İphigeneia** ile **Orestes** tanrı **Artemis**'in resmini buradan çalıp **Attika**'ya gelmişlerdi. Bazıları da **Tauris**'lerin **Kırım**'da yaşayan vahşi insanlar olduklarını yazarlar.

Tauros — **Pasiphae**'nin aşık olduğu güzel bir delikanlının adı. **Minotauros,** onların gizli sevişmeleri neticesi doğdu. **Minos,** onu **Girit**'de yeraltı mağarasına hapsettirdi. **Theseus,** onu öldürdü. (Bak. 186).

Taygete — **Atlas** ile **Pleione**'nin kızı. **Zeus** ile birleşti. **Lakedaemon,** onların oğludur. **Taygete, Zeus**'u görünce korkusundan bayılmıştı, kendine gelince utancından yerin dibine geçti. Tanrılar bu utangaç kızı **Lakonia**'da **Taygete** dağına tahvil ettiler.

Teiresias — Ünlü kahin, yine kendisi gibi kahin olan **Manto**'nun babası (Bak. Tiresias).

Tekmessa — Anadolu'da, **Phrygia** kralı **Teuthras**'ın kızı. Yunanlılar, **Troia** harbine geldikleri zaman, arada sırada bu bölgeye komşu olan şehirleri, kasabaları yağma ediyorlardı. İşte böyle bir soygunculuk sırasında zavallı Prenses **Tekmessa,** Yunan kahramanı **Aiaks**'ın eline düştü. Bu evlenme sonunda **Eurysakes** adında bir oğlu oldu. **Sophokles, Aiaks** adlı eserinde, **Tekmessa**'nın, kendini öldürmek isteyen kocasını fikrinden caydırmak için söylediği güzel ve dokunaklı sözler okunmaya değer.

Tektaphos — **Nonnos**'un anlattığına göre, **Tektaphos** adındaki bir Hintli, Prens **Deriades**'in eline esir düşmüştü. **Deriades,** esirini penceresi olmayan bir yeraltı zindanına kapatmış, açlıktan öldürecekti. Esir, prensin **Ee-**

rie adındaki, henüz ana olan kızı, muhafızları kandırarak zindana indi, babasını kendi sütü ile besledi. **Deriades,** bu fedakarlığı öğrenince esiri affetti.

Telamon — Büyük **Aiaks**'ın babası ve **Aigina** kralı. **Telamon,** birçok savaşlarda **Herakles** ile beraber bulundu. İki yiğit oğlunu **Troia** harbine gönderdi. Son zamanlarda ihtiyarladığı için kendisi muharebeye gidemedi. Oğlu **Aiaks**'ın ölümünü haber alınca çok üzüldü, diğer oğlu **Teuker**'i, ağabeysinin öcünü almadığı için, evlatlıktan reddetti ve yurdundan kovdu.

Telegonos — **Odysseus**'un sihirbaz **Kirke**'den olan oğlu.

Telemakhos — **Odysseus**'un, **Penelope**'den oldu oğlu. **İthaka** kralı olan babası, **Troia** harbine gittiği zaman **Telemakhos,** henüz bir çocuktu. **Troia**'nın zaptından sonra babasının dönmediğini görünce **Telemakhos,** onu aramaya çıktı. Zeka tanrıçası **Athena, Mentor** adlı feylesof kıyafetine girerek ona daima öğüt verdi. **Telemakhos**'un başından geçenler, **Odysseia**'nın mühim bir kısmını işgal eder. Bu konu birçok şair ve sanatçılara ilham kaynağı olmuştur. **Fenelon**'un eseri cidden her zaman okunacak bir şaheserdir.

Telephassa — **Agenor**'un karısı. **Kadmos Kiliks, Phoeniks, Europa** hep ondan doğdular. **Zeus,** ünlü kraliçenin güzel kızı **Europa**'yı kaçırdığı zaman, **Telephassa** onu aramak için bütün dünyayı dolaştı.

Telephos — **Herakles**'in oğlu. **Akhilleus** onu savaşta yaralamıştı. Bir kahinin tavsiyesi üzerine **Akhilleus**'un mızrağının pasıyla yarası iyi oldu.

Telesphoros — Çok meşhur ve iyi bir hekimin adı. Zamanında kendisini "uzun zaman yaşatır" manasına gelen **Evemerion** diye çağırırlarmış. Batı Anadolu'da, **Mysia** bölgesinin başkenti olan **Pergamum** (Bergama) şehrinde bu hekimi tanrılar derecesine çıkarmışlardı.

Telkhin'ler — Volkanik olayların sembolü olan **Telkhinler,** güneşin çocukları idiler. Bunlar, bir bakışta insanları büyüleyen, birer sihirbaz idiler. İstedikleri zaman kar yağdırırlar, **Styks**'in sularını alarak yeri sularlar, her türlü korkunç hastalıkları ve kıtlıkları yayarlardı. Bu yüzden Yunanlılar bunlara "yıkıcılar" lakabını vermişlerdi. Nihayet **Zeus,** insanlara acıyarak bu fenalık kuvvetlerini, dalgaların altında kayalara çevirdi.

Telmessus — Güney Batı Anadolu'da **Lykia** bölgesinin limanı olan **Telmessus,** (Bugünkü Fethiye) şehrinin kahramanı. **Apollon** ile Fenike kralı **Agenor**'un kızlarından birinin oğlu idi. Rivayete göre, aşık olduğu bir kral kızının sevgisini kazanmak için kendisini küçük ve sevimli bir köpeğe dönüştürmüş, sonra onunla evlenmişti.

Tellus — Romalıların **Gaia,** toprak tanrıçasına verdikleri ad.

Telonia — Yunanlıların, dini merasim yapılmadan ölen çocuklarının ruhlarına verdikleri ad. Bu masumların ruhları, büyük insanların ruhlarının bulundukları yere gitmez, sabahın hafif ve latif sisi üzerinde dinlenirlerdi. Can veren yavruları için gözyaşı döken anneler, öğle zamanı güney taraftan esen rüzgârın uğultusunda, çocukların seslerini işitir gibi olurlardı. İniltilerinin sesine karışan yaprakların hışırtısında ve hayatın sembolü gibi, göz açıp kapayıncaya kadar, durmadan akıp giden suların şırıltısında, masum yavrularının ağlama seslerini duyarlardı. Muzdarip anneler, yavruları kapılmış ana kuşlar gibi feryad ederlerdi.

Telphoussa — Bir **Nymphe**'nin adı. **La-**

don ırmağının kızı idi. Adını, suyu buz gibi olan bir çeşmeye vermişti. Bu çeşmenin suyu, o kadar soğuk idi ki, **Tiresias** ondan içer içmez ölmüştü.

Tempe — **Thessalia**'da bir vadi. Burayı **Poseidon**, üç dişli yabası ile açmıştı.

Tenedos — Bozcaada'nın eski adı. Bu küçük adamızın, mitolojide önemi büyüktür. **Troia** harbinin son safhalarında, Yunanlılar kocaman tahta bir at yapıp, içine ölümü göze alan yiğitleri doldurduktan sonra, kuşatmadan vazgeçmiş görünüp, ricat ettikleri zaman gemilerini bu adanın arkasında saklamışlardı. Bu adaya adını **Tenes** vermiştir (Bak. Tenes). Burada bulunan eski madalyalar üzerinde üzümünün meşhur olduğunu anlatacak üzüm salkımları, buğday başakları ve toprak tanrıçası **Demeter**'in resimleri göze çarpmaktadır. Vaktiyle burada bir de güzel bir **Apollon** tapınağı varmış.

Tenes — Adını **Tenedos**'a, (Bozcaada) veren kahraman. **Troia** bölgesinde bulunan **Kolones** şehrinin kralı **Kyknos**'un oğludur. (Bu eski şehrin yerinde bugün Bayramiç'in doğusundaki **Karaköy** bulunmaktadır). Eskiden **Leukophrys** diye çağrılan Bozcaada'ya bu prens kendi adını taktı. Kral **Kyknos**, ikinci defa evlenmek istedi ve **Kramgasos**'un kızı **Philonome**'yi aldı. Bu kadın üvey oğlu **Tenes**'e gönül verdi. Fakat, namuslu delikanlı, babasının karısı için kalbinde hürmetten başka bir arzu duymuyordu. Bu yüzden üvey anasının aşkına mukabelede bulunmadı. Bundan öfkelenen **Philonome** ona iftira etti. Oğlunun zorla kendisinin ırzını ayak altına almak istediğini babasına söyledi. Bu iftiraya inanan **Kyknos**, oğlunu bir sandığın içine kapatarak denize attı. Delikanlı, kapalı sandığın içinde olduğu halde dalgalar arasında, bir hayli çalkandıktan sonra Bozcaada'nın kıyısına düştü. Bu ada halkı; sandık içinden çıkardıkları namuslu prensi kendilerine kral yaptılar. Birkaç zaman sonra, kral **Kyknos** karısının namussuzluğunu ve oğluna attığı iftirayı anladı. Bir gemiye bindi. Oğlunu bulup af dilemek onun gönlünü almak üzere yola çıktı. **Tenedos** adasına geldi. Gemisini bir ağaca bağladı. Karaya çıkmak üzere iken oğlu **Tenes**, elinde bir balta ile geldi, geminin halatını keserek, onun adadan uzaklaşmasını ve rüzgârların tesirine kapılarak, başka tarafa sürüklenmesini sağladı. **Troia** harbi sırasında **Tenes** yaşıyordu. **Akhilleus** Bozcaadaya çıkıp yağmaya koyulunca **Tenes** karşı koydu ve bu yüzden **Akhilleus** tarafından öldürüldü. **Akhilleus** öldürdüğü yiğidin **Tenes** olduğunu öğrenince çok üzüldü. Çünkü **Tenes**'in **Apollon**'un oğlu olduğuna inanıyordu. Bilmeden bir tanrı oğlu öldürmüştü.

Terambos — **Poseidon**'un yahut **Eusiros**'un oğlu. Zamanının en usta ve değerli musiki sanatkarı olup, bilhassa lir ve flüt çalmakta çok maharet sahibi idi. Bir gün **Othrys** dağı üzerinde sürüsünü güderken orada bulunan perileri gücendirdi. Bu yüzden sürüsünü kaybetti ve kendisi de bir tür böceğe çevrildi.

Tereos — **Thrakia** kralı. **Ares**'in oğlu. Baldızı **Philomele**'yi zorla kirletti. (Bak. 116).

Termeros — Anadolu'da **Karia** bölgesinde bulunan **Termera** (çiftlik) şehrine adını veren kahraman. Bu azılı bir haydut idi. Önüne çıkan yolcuları koç gibi kafasıyla tos vurarak öldürüyordu. **Herakles** bunu tepeledi.

Terminüs — Romalıların sınır taşı tanrısı.

Terpsikhore — İlham perilerinden biri, dans **Musa**'sı. Zaten isminin Rumca manası "dansla büyüleyen" demekti. Güzel sesleriyle gemicilerin akıllarını başlarından alan **Siren**'ler, **Terpsikhore**'nin kızları idi.

Tethys — **Okeanos**'un karısı. **Okeanid'ler** adıyla çağrılan (3000) güzel kızın, daha doğrusu bütün akarsuların anası.

Teukris — **Teukros**'un kızı, **Dardanos**'un karısı.

Teukros — Batı Anadolumuzda akan **Skamandros** (Menderes) çayının tanrısı ile **İda** (Kaz) dağının perisi **İdaea**'nın oğlu. Bazı mitologlar, **Teukros**'un Anadolulu olmayıp, **Girit**'ten geldiğini yazarlar. Bir başka **Teukros** daha vardır ki, bu **Telamon** ile **Priamos**'un kızkardeşi **Hesione**'in oğludur. **Homeros**'a göre **Teukros**, Yunan ordusunda bulunan muhariplerin içinde ok atmakta en mahir olanlarından biridir.

Teuthis (yahut Oryntos) — Arkadia şeflerinden biri. **Troia** savaşında **Agamemnon** ile bir münakaşa sonunda ordudan ayrılmıştı.

Teuthras (yahut Tethras) — Anadolu'da **Mysia** bölgesi kralı. Krallığı **Kaikos** çayı (bugünkü Bakır Çayı)nın denize döküldüğü yere kadar uzanıyordu. Annesinin adı **Lysippe** idi. Derler ki bir gün bu Anadolulu prens, ava çıkmıştı. Bir yaban domuzu insan gibi yalvararak kendisine acımasını istirham ettiği halde **Teuthras**'ın av zevki, acıma duygusuna üstün geldi de vurdu, domuzu öldürdü. Fakat **Artemis** insafsız kralın aklını başından aldı. Annesi **Lysippe**, araya girdi. Kahin **Polyidos**'un da yardımıyla **Teutras** Artemis'in hiddetini giderdi ve iyi oldu. **Teutras**'ın, domuzu avlandığı dağa onun hatırasını yaşatmak için **Teuthranio** dağı dendi. (Bu gün bu dağın adı **Kalarga**'dır.)

Thalia — İlham perilerinden biri. Önceleri kır tanrıçası sayılıyordu. **Apollon** ile evlenmiş, **Korybant**'ları doğurmuştu. İnsanlara, toprakla uğraşmayı öğretmişti. Sürülerin, ekinlerin, bitkilerin koruyucusu idi. **Virgilius**, çoban şiirlerinde onu bir kır tanrıçası gibi çağırır. **Thalia**, neşeli sofralara, ziyafet masalarına nezaret ederdi. Sonraları münhasıran komedi ilham perisi oldu. Letafet tanrıçası olan **Kharit**'lerden birinin adı da **Thalia**'dır. **Nereus**'un kızlarından biri de **Thalia** diye çağırılır.

Thamyris (yahut Thamyras) — **Thrakia**'lı efsanevi musikişinas ve şair. **Philammon** ile Peri **Argiope**'nin oğlu idi. Çok güzel bir delikanlı, iyi bir şarkıcı, usta bir lir çalıcı idi. Bu sanatkar, musiki ile herkesi büyülüyordu. Halk onun hayranı olmuş ve kendilerine kral yapmışlardı. Fakat bütün güzellikler, meziyetler, kendinde toplandığı için gurura kapıldı. İlham perilerine meydan okudu. Eğer **Musa**'lar, müsabakada yenilirlerse **Thamyris**'in emrine gireceklerdi. Müsabaka başladı. İnsan oğlu, **Musa**'lara galip gelemedi. Yenilince, güzelliğini, sesini gözlerini ve zekasını kaybetti. Liri elinden düştü. **Eflâtun**'a göre, bu ünlü artistin ruhu, bir bülbüle intikal ettiğinden bahar gecelerinde bülbül, zavallı **Thamyris**'in sesini, ruhunu, sanatını aksettirmektedir.

Thanatos — Yunanlıların ölüm tanrısı **Erebos** (karanlık) ile **Nyks** (gece)nin yahut **Gaia** (yer)in oğlu. **Hypnos** (uyku), **Thanatos** (ölüm)ün ikiz kardeşi idi.

Thaumas — **Pontos** (deniz) ile **Gaia** (yer) in oğlu. **Okeanos**'un kızı **Elektra** ile evlendi. **İris** ile **Harryi**'ler bu evlenmenin mahsulleridir.

Thebe — **Kilika**'lı bir kahraman kadın.

Adını **Adramyttenos** (Edremit) şehrine veren **Adramys**'in kızı. Koşuda kendisini geçecek yiğitle evleneceğini ilan etmişti. **Herakles,** onu yendi ve onunla evlendi. Bu Anadolulu karısını pek sevdi de onun adına **Thebe** (Akçaşehir)i kurdu.

Thebai — **Boiotia**'da **Kadmos** tarafından kurulan ünlü bir şehir. Onun yüksek surlarını **Amphion,** lirinin sesiyle taşları yürüterek yapmıştı.

Theia — **Ouranos** ile **Gaia**'nın kızı. **Hyperion** ile evlendi. **Helios** (güneş), **Eos** (şafak), **Selene** (ay), onun çocuklarıdır.

Theias — **Belus**'ün oğlu, kendi öz kızı **Smyrna** ile evlenmek hayasızlığını gösterdi.

Themis — Titanlar neslinden gelen **Themis,** kanunların, adaletin örf ve adetin tanrıçası. **Ouranos** ile **Gaia**'nın kızı. **Zeus** ile evlenerek, **Hora**'ları, **Parkaları** ve **Metis**'i doğurdu.

Themiskyra — **Kappadokia**'da yaşayan **Amazonlar**'ın başkenti.

Theokiymenos — **Pylos**'a sürülmüş, **Argoslu** bir kahin.

Theonoe — **Thestor**'un kızı. (Bak. Thestor).

Theophane — **Bisaltes**'in kızı. Görenleri şaşırtan bir güzelliğe malik olduğundan, peşinde koşanlar çoktu. Tanrı **Poseidon** bile, bu genç ve güzel kıza gönül vermiş, onu kaçırarak **Krinisse,** adasına götürmüştü. Fakat, kızın diğer aşıkları, onların gizlendikleri ve seviştikleri adayı bulmakta güçlük çekmediler. **Poseidon,** kendisini rahatsız eden bu aşıkları, birer koyun yaptı ve adanın çayırlığına bıraktı. Sevgilisini bir kuzu, kendini de gizlemek için koç şekline soktu. Bu yüzden **Theophane,** doğurduğu zaman, bir insan yavrusu değil, altın postu bulunan bir koç doğurdu. Bu meşhur postu, sonra **Phriksos, Kolkhi**'ye götürdü ve yine bu altın postu aramak için **Argonaut**'lar, sefere çıktılar.

Therapne — **Leleks**'in kızı. **Lakonia**'da. **Kastor** ile **Polluks**'un doğduğu şehre kendi adını vermişti. Bu şehirde, yani **Therapne**'de **Helene**'nin ünlü bir tapınağı vardı. Rivayete göre, bu tapınağa gelen çirkin kadınlar, derhal güzelleşirlerdi. Tarihçi **Herodotos**'un anlattığına göre, çok zengin olan **Isparta**'lı bir kadın, çor çirkin bir kız doğurmuştu. Bu kıza bakan sütannenin gözüne bir gün bir hayal görünerek, büyüttüğü kızın güzelleşmesi için onu **Helene** tapınağına götürmesini tavsiye etti. Tavsiye yerine getirildi ve cidden çirkin olan kız, o kadar güzel bir dilber oldu ki, **Isparta** kralı **Ariston** onunla evlendi.

Thermedon - **Amazonlar** diyarında akan **Terme Çayı.**

Therodamas — **Skythia**'nın efsanevi kralı. Yırtıcılıklarını artırmak için, arslanlarını insan etiyle beslerdi. "**Therodamas'ın arslanları**" sözü, vahşiliği, katı kalpliliği anlatmak için, bir darb-ı mesel olmuştur.

Thersandros — **Thebai** şehrinin kralı. **Polynikes** ile **Argia**'nın oğlu. **Amphia**nın oğlu. **Amphiaros**'un kızı, **Demonassa** ile evlendi. **Tisamenos** adında bir oğlu oldu. **Troia** savaşında büyük yararlıklar gösterdi. Hatta meşhur tahta atın içine giren yiğitler arasına katılmıştı. Fakat, bu kahraman sonradan **Anadolu**'da, **Mysia** bölgesinde **Telephos** tarafından öldürüldü.

Thersites — **Agrios**'un oğlu. **Troia** savaşına katılan Yunanlılardan olup orduda maskaralık yaparak askerleri eğlendirirdi. **Homeros'a** göre o, belki Yunanlıların en korkağı ve en çirkini idi. Aynı zamanda utanmak ve arlanmak nedir bilmezdi. Ölçüsüz konuşmaktan zevk alırdı. **Agamemnon** ve diğer krallarla senli, benli konuşur,

onlara başarısızlıklarından ötürü çıkışırdı. Hayasız olduğu kadar bedensel çirkinliği de fazla idi. Şaşı ve topaldı. Omuzları kalkık, boynu içeri kaçmış gibi idi. Başı sivri ve çıplaktı. Bir gün **Agamemnon'a Troia'yı** alamadığından ötürü acı acı çıkışıyordu. **Odysseus** da orada bulunuyordu. Bu gevezenin, manasız sözlerine sinirlenen zeki kahraman **"Eğer söylenmeye devam ederse, karnını deşeceğini"** ihtar etti. **Thersites** şaşırdı ve korkusundan yüzü öyle komik şekil aldı ki, orada bulunanlar kahkahalarını tutamadılar. Böyle rastgeldiğine sataşması epeyce devam etti. Fakat bir gün o **Akhileus'a** da çattı. Sabırsız bir kahraman olan **Akhilleus,** bir yumruk ile maskarayı yere serdi, öldürdü. Çirkin, fakat biraz zekası olan, aynı zamanda hayasız bulunan bir adamdan bahsedileceği zaman "Bu bir **Thersites'dir"** demek ötedenberi adet olmuştur.

Theseus — Yunanlıların en büyük kahramanlarından biri (Bak. 184).

Thespiad'lar — **Thespios'un** elli kızına ve çocuklarına birden verilen ad (Bak. **Thespios**).

Thespios — (yahut **Thestios**) — **Boiotia'da Thespies** şehrinin kahramanı. **Erekhtheus'un** oğlu idi. Elli kızının hepsini de kahraman **Herakles'e** metres olarak vermişti. Bu kızlardan yalnız biri kendini **Herakles'e** teslim etmekten kaçındı. Bunun üzerine kahraman bu kızı **Thespies** şehrinde kendi namına yapılmış olan tapınağa rahibe olarak kapattı. Ölünceye kadar bakire olarak kalmasını sağladı. Diğer kırk dokuz kızın her biri birer erkek çocuk doğurdu. **Thesspiad'lar** adını alan bu çocuklar, **Herakles'in** emri ile, **Iolaos** tarafından **Sardunia** adasına götürüldüler ve oraya yerleştirildiler.

Thesprot'lar — Epir halkına verilen ad.

Thessalia — Teselya; tanrılar dağı olan **Olympos** dağını içine alan kuzey doğu Yunanistan'da bir bölge. **Herakles** ile **Khalkiope'nin** oğlu **Thessalos,** bu bölgeye adını verdi.

Thestiad'lar — **Meleagros'un** iki dayısına bu ad verilir.

Thestion — **Pleuron** kralı.

Thestor — **Apollon** ile **Laothoe'nin** oğlu. Çok bilgili olduğundan kendisine Yunanca çok bilgili anlamına gelen; **"İdmon'"** lakabı verilmişti. **Alkmaon** ile meşhur kahin **Kalkhas,** onun oğulları **Theonoe** ile **Leukippe** de kızları idiler. **Theonoe,** bir gün deniz kenarında dolaşıyordu. Korsanlar bu güzel kızı görerek ona hayran oldular ve iyi para kazanacaklarını tahmin ederek onu yakaladılar ve kaçırdılar. **Anadolu'ya** getirdiler. **Karia** bölgesinin kralı bulunan **İkarios'a** sattılar. Kızını çok seven **Thestor,** çıldırmışa döndü. Vakit geçirmeden bir gemi hazırlattı ve korsanları takibe koyuldu. Fakat, **Karia** kıyılarına geldikleri zaman, şiddetli bir fırtınaya tutuldular ve gemi battı. Kıyıya çıkan **Thestor'u Karia** kralının adamları yakaladılar, esir olarak kralın sarayına götürdüler. Kral onu zindana attırdı. **Leukippe,** kızkardeşini aramaya çıkan babasından haber alamayınca, ne yapacağını tanrı **Apollon'a** danıştı. Aldığı cevapta, kendisinin saçlarını kesmesi ve **Apollon** rahiplerinin kıyafetine girerek seyahata çıkması emrediliyordu. Bu genç kız, tanrının buyruklarını hemen yerine getirdi ve yola çıkarak **Karia'ya** geldi. **Theonoe,** rahip kıyafetine giren kızkardeşini tanımadan ona aşık oldu. Aşkına karşılık vermediği için onu zincire vurdurarak zindana attırdı. O sırada zindanda bulunan ve kendisini yabancı sandığı **Thestor'a** yani babasına gizlice onu öldürmesi-

ni emretti. **Thestor,** kralın metresi olmuş olan kızı **Theonoe**'nin gönderdiği kılıcı alarak **Leukippe**'nin bulunduğu hücreye girdi. Güzel rahibi öldürmek istediğini, fakat kendisinin de çok bahtsız bir baba olduğunu, çünkü **Theonoe ve Leukippe** adındaki iki kızından ayrı düştüğünü ve hiç birinin akıbetinden haberi olmadığını, şimdi de bir rahibi öldürmek emrini aldığını ağlayarak söyledi. Sonra elini bir masumun kanına bulaştırmaktansa, kendi kendini öldürmeyi uygun bulduğunu söyleyerek elindeki kılıcı kendi göğsüne saplamaya yeltendi. **Leukippe,** babasını tanıyarak üzerine atıldı. Elinden kılıcını aldı. **Theonoe**'yi öldürmek için onun bulunduğu daireye koştu ve babasını da yardımına çağırdı. **Thestor**'un ismini duyunca **Theone,** onun kendi babası olduğunu anladı. Ona doğru koşarak babacığım diye sarıldı. **Karia** kralı **İkarios,** bu tuhaf vakalar karşısında şaşırdı üçünü de serbest bırakarak birtakım kıymetli armağanlarla onları kendi öz yurtlarına geri gönderdi.

Thetis — Nereus ile **Doris**'in kızı. **Peleus**'un karısı. **Akhilleus**'un anası. **Thetis, Nereid**'lerden en güzeli idi. **Zeus, Poseidon** onunla evlenmek istemişlerdi. Fakat bazılarına göre **Themis,** bazılarına göre de **Hera,** yahut **Prometheus,** herkese, **Thetis**'den doğacak oğlun, büyüklükte babasını geçeceğini haber verdiğinden ona gönül veren, tanrılardan hiç biri küçük düşmemek için, onunla evlenmeyi göze alamadı. Bu yüzdendir ki, bu güzel tanrıçayı fani bir insanla, **Phthia** kralı **Peleus** ile evlendirdiler. Bu evlenme neticesinde **Akhilleus** doğdu.

Thiasos — Dionysos şerefine yapılan gece şenlikleri. Çok çılgınca yapılan bu şenliklere çoğu zaman yalnız kızlar ve kadınlar yani **Mainad**'lar, yalnız olarak dağlara ve ormanlara çıkarlar, çalgılar çalarak taşkın oyunlar oynarlardı. **Dionysos**'u çeşitli adlarla çağırırdı. "**Bakhos, İakkhos, İobakkhos**" diye bağırarak dağları, taşları inletirlerdi. Tanrının şerefine **Hymnos**'lar söylerlerdi. Bu çılgın sarhoş kadınlar ormanlarda yakaladıkları hayvanları parçalayıp etlerini çiğ çiğ yerlerdi.

Thoas — Lemnos adasının kralı. **Thoas, Phrygia** kralı, **Otreus**'un kızı, **Kallikopis** —bu kızın bir adı da **Myrina** idi— ile evlenmişti. Saf kral, bir gün karısının kendisine ihanet ettiğini ve şarap tanrısı ile sevişiğinin farkına vardı. Müthiş kızdı, fakat **Dionysos,** metresinin kocası olan kralın hiddetini, ona şarap içirerek yatıştırdı. Sonra krala iyilik olsun diye üzüm yetiştirmek usulünü öğretti ve güzel karısının hatırı için ona, **Kıbrıs** ve **Byblos** krallıklarını bağışladı. Çok sonra **Lemnos** adasının bütün kadınları kocalarının aleyhine ayaklanarak onları öldürdükleri zaman **Thoas,** kızı **Hypsipyle**'nin yardımıyla ölümden kurtuldu. **Khios** adasına sığındı (Bak. **Hypsipyle**).

Thoe — Deniz Nymphe'lerinden biri. **Okeanos** ile **Tethys**'in kızı. Çok hızlı koştuğundan bu ad verilmişti. Çünkü **Thoos** Rumca "hız" demektir.

Thoosa — Phorkys'in kızı. **Poseidon,** onunla birleşince **Polyphemos** doğdu.

Thrakia — Ares'in, rüzgârların, kral **Lykurgos**'un, **Tereus**'un ve **Orpheus**'un yurdu.

Thrake — Okeanos ile **Parthenone**'nin kızı. Adını **Thrakia** bölgesine verdi. Kızkardeşi olan **Europe** de adını **Avrupa** kıtasına verdi.

Thriai — Apollon'u **Parnassos** dağında büyüten üç periye verilen ad. Bunlar, küçük çakıl taşları ile fala bakarak gelecek zamanların olaylarını söylerlerdi.

Thyestes — Pelops ile **Hippodamia**'nın oğlu. Babasının yerine kendisi kral olmayı arzu ettiğinden, yaşlı olan kardeşi **Atreus**'u hem sevmiyor, hem de onun aile saadetini kıskanıyordu. Çünkü **Atreus, Argos** kralı, **Eurystheus**'un kızı, güzel **Europa** ile evli idi. karı koca birbirlerini çıldırasıya seviyorlardı. Kralın saadeti ve bu ailenin mutluluğu, **Poseidon**'un babalarına armağan olarak verdiği altın tüylü bir koça bağlı idi. **Thyestes,** kurnazlıkla bu koçu çaldı. Bununla da kalmadı. Kardeşinin güzel karısı **Europa**'yı da hile ile kandırdı. Kendisine metres yaptı. Bu sevişme neticesinde birkaç tane çocuk doğdu. Fakat, onun uygunsuz hareketi anlaşılınca kaçtı. Kardeşinin kendisine bir şey yapamamasını sağladı. Fakat çocuklarını kaçıramadı. Onlar, kardeşinin yanında kaldılar. Aradan zaman geçti. Dostları vasıtasıyla kardeşinin affını talep etti ve yurduna dönmesi için müsaade istedi. **Atreus,** onu affetmiş gibi görünerek müthiş bir intikamın planını hazırladı. **Thyestes,** kardeşinin yanına döndü ve iyi karşılandı. **Atreus,** her şeyi unutmuş gibi görünerek, kardeşini bağrına bastı. Sonra onunla tam manasıyla barışmak ve and içerek ebedi kardeşlik bağlarını yenilemek için, mükemmel ve muhteşem bir ziyafet hazırlığı için emir verdi. Fakat, kalbi kin ve nefretle çarpan **Atreus,** gizlice kardeşi **Thyestes**'in çocuklarını kestirdi. Etlerini parça parça doğratarak yemek yaptırdı ve babalarına yedirdi. Ziyafet sona erdiği zaman iki kardeş, hem geziniyorlar, hem de göğü şahit göstererek, dost kalacaklarına, birbirlerine kötülük yapmayacaklarına dair and içiyorlardı. O sırada **Thyestes,** yurdundan kaçtığından beri görmediği çocuklarını kucaklaması için kendisine getirmelerini rica etti. **Atreus,** büyük bir kabın içinde onların başlarını, ayaklarını ve ellerini getirtti. Söylendiğine göre, o sırada, güneş bu iğrenç ve müthiş cinayeti görmemek için acele bulutların arkasına saklandı. **Thyestes,** bu manzara karşısında kudurmuşa döndü. İntikam almak için ne yapacağını şaşırdı. Sağ kalan biricik oğlunu, **Egisthos**'u çağırdı. Bu oğlunu da gizli bir aşk neticesi kazanmış ve günahını herkesten saklamak için onu bir ormana atarak kurtlar ve kuşlar tarafından parçalanmasını istemişti. Fakat, bir çoban bu çocuğu bularak, onu bir dişi keçiye emzirtmiş, büyütmüş, ona Rumca keçi manasına gelen **Egisthos** adını takmıştı. Tuhaf bir tesadüf eseri olarak **Thyestes,** o sırada oğlunu bulmuş, kendisini ona tanıtmıştı. İşte intikam almak için yanıp tutuşurken, genç oğlu hatırına geldi. Onu buldu, **Atreus**'u öldürmesini emretti. **Egisthos** bir kurban takdimi merasiminden faydalanarak, amcasının kalbine bıçağını sapladı. **Thyestes,** bu cinayetten sonra **Argos** kralı oldu. Yeğenleri olan **Agamemnon** ile **Menelaos, Aitolia** kralı **Oeneus**'un yanına sığındılar. Oeneus, onları iyi karşıladı. Onların ikisini de Isparta kralı, **Tyndaros**'un kızları ile evlendirdi. **Kastor** ile **Polluks**'ün kardeşleri olan bu kızların birinin adı **Klytemnestre,** diğerinin **Helene** idi. Kayınbiraderlerinin yardımını temin ederek **Agamemnon** ile **Menelaos, Thyestes**'in üstüne yürüdüler. Onlarla başa çıkamayacağını anlayınca **Thyestes** kaçtı, **Kythere** adasına sığındı. O zamandan beri "**Thyestes**'e verilen ziyafet" bir darb-ı mesel olarak kalmıştır. **Seneca,** bu acıklı konudan ilham alarak bir trajedi kaleme almıştır. (Bak. **Atreus**)

Thyia — Deukalion'un kızı. **Zeus**'tan, **Makedonia** adında bir kızı olmuştu.

Bu kız, adını **Makedonia** dediğimiz bölgeye verdi.

Thyiad'lar — Mainadlara, Bakkhant'lara verilen ad.

Thyria — Amphinomus'un kızı. **Apollon'un** bu kızdan **Kyknos** adında bir oğlu oldu ise de ana ile oğul kendilerini bir göle atarak birer kuşa dönüştüler.

Thyrsos — Dionysos'a isnat edilen ve ucunda çam kozalağı, yahut üzüm salkımı bulunan bir nevi sopa. **Bakkhalar** şarap tanrısı namına yapılan bayramlarda ellerine birer **Thyrsos** alırlardı.

Tiphys — Poseidon'un oğlu, üstün ve eşsiz bir gemi, **Argo** gemisinin başkaptanı.

Tiresias — Eski devirlerin en ünlü kâhini. **Athena'yı** çıplak gördüğü için, tanrıça tarafından gözleri kör edilmişti. Baş gözü kör olan **Tiresias'ın** kalp gözü açıldı. Tanrıça ona acıdı, esrarlı bir baston hediye etti. Onunla, istediği yere gidebilirdi. Kuş dilinden bile anlardı.

Tiryns — Bellerophon kaçıp sığındığı memleket **Proitos, Tiryns** kralı idi.

Tisiphone — Öldüreni cezalandıran anlamına gelen bu ad, üç **Eriny'den** birinin adı. Katillerden intikam almaya memur edilmiş olan bu zebani kadın katil olduğu vakit, cehennemin kapısında onu karşılardı. Bu karşılama çok acıklı ve feci bir karşılama idi. İntikam almaktan başka bir şey düşünmeyen **Tisiphone,** katilin üzerine saldırır, kırbaçlamaya başlardı. Sol elinde bulunan yılanla günahkârı korkutarak önüne katar, götürürdü.

Titan'lar — Ouranos ile **Gaia'nın** oğulları. İlk tanrıların soyundan olan **Titanlar'ın** en genci, **Kronos** idi. Bunlar altı erkek kardeş ile altı kız kardeşten ibaret idiler. (Bak. 6)

Titanid'ler — Ouranos ile **Gaia'nın** altı kızına verilen ad, yani erkek **Titan'ların** kız kardeşleri, onlar da şunlardır: **Theia** (Thia), **Rhea, Themis, Mnemosyne, Phoebe** ve **Tethys.** Bunlar, kendi kardeşleri ile evlenerek, başka tanrıların var olmalarına sebep oldular.

Tithonos — Troia prenslerinden biri. Laomedon ile **Skamandros** (Menderes Çayı)'un kızı, **Strymo'nun** oğlu. Çok güzel bir delikanlı olan **Tithonos'u Eos** (şafak) sevdi ve kaçırdı. Onu kendine koca edindi. Bu evlenme neticesinde **Memnon** ile **Emathion** doğdular. **Eos,** fani bir varlık olan **Troialı** güzel kocasının, ölmezler arasına karıştırılmasını **Zeus'tan** istirham etti. **Zeus'tan** kocasına yalnız sonsuz bir hayat istemiş, ebedî gençliğini istemeyi unutmuştu. İğrenç ihtiyarlık gelip çatınca, **Tithon,** tahammül edilmez bir varlık oldu. Sonra da tanrılar bu geveze ve sarsak ihtiyarı "çırçır böceğine" dönüştürdüler. (Bak. 247)

Tityos — Zeus ile **Elara'nın** oğlu olan bir dev. **Zeus,** kıskanç karısının korkusundan **Elara'yı** "yer"in içinde, bir mağarada saklamıştı. Ounla gizli gizli buluşuyordu. Bu buluşma neticesinde, güzel **Elara** mağarada, kocaman cüsseli **Tityos'u** doğurdu. Fakat zavallı **Nymphe,** bu çok kocaman çocuğu doğururken öldü. Bu sebeple **Zeus,** oğlunu "yer"e emanet etti. Onun sütannesi yer oldu. İşte, ona "yer"in oğlu denmesinin sebebi budur.

Tlepolemos — Herakles ile **Astyokhe'nin** oğlu. **Argos'da** bir köleyi öldürmek isterken, yanlışlıkla **Alkmene'nin** kardeşi **Lykymnios'u** öldürdü. Bu yüzden oradan kaçmak zorunda kaldı. **Rodos** adasına sığındı ve orada koloni kurdu.

Tlos — Miletus ile **Praksidike** adlı bir perinin oğlu. **Anadolu'da Lykia'da Tlos** (şimdiki Düver) şehrini o kurdu.

Tmolos — Batı Anadolu'da eskiden **Lydia** denilen bölgenin kralı. **Ares** ile **Theogone**'nin oğlu. Bu kral, bir gün, yurdunun güzel dağlarında avlanırken **Arripe** adında bir peri kızına rastladı. Avcıların tanrıçası **Artemis**'in arkadaşlarından olan bu peri, o kadar güzel, o kadar latif bir kız idi ki, **Tmolos,** ona delice âşık oldu ve onu takibe başladı. **Arripe**, kendini korumak için **Artemis** tapınağına sığındı. Fakat, sevgi ateşiyle yanan kral, tapınağın kutsalılığını hiçe saydı ve sevdiği peri kızını orada, kolları arasına aldı, tanrıça **Artemis**'in mihrabı önünde onu kirletti. Zavallı peri kızı, bu iğrenç işten o kadar kederlendi ki, fazla yaşayamadı. Göğsüne hançer saplayarak kendini öldürdü. Fakat ölürken intikamının alınmasını tanrılardan niyaz etti. Bu yüzden **Tmolos, Artemis**'in gönderdiği azgın bir boğanın boynuz darbeleriyle, feci bir şekilde parçalandı. **Tmolos,** o civarda bulunan ve bugün bizim **Bozdağ** dediğimiz dağa **Tmolos** dağı dendi. Vaktiyle **Marsyas** ile **Apollon,** bu dağda saf kral **Midas**'ın hakemlik ettiği flüt müsabakasına girişmişlerdi. (Bak. 62)

Trakya — (Bak. **Thrakia**).

Trambelos — **Telamon** ile **Theanira**'nın oğlu. **Miletus** şehrinin kralı **Arion** tarafından büyütüldü. Bir gün **Lesbos** adasında dolaşırken, **Apriate** adındaki peri kızına rastladı, zorla onu kirletti ve öldürdü. Bu iğrenç hareketinden ötürü **Akhilleus**, adaya geldiği zaman onu öldürdü.

Trinakria — **Helios**'un yurdu. **Sicilia** adası.

Triopas — **Triopas** yahut **Triops** adındaki kahramana **Germe** körfezinde, **Reşadiye**'de **Knidos** (Deveboynu Burnunda) şehrini kurduğu isnat edilir. **Poseidon,** yahut **Helios**'un oğlu olduğu söylenir.

Triptolemos — **Eleusis** kralı, **Keleus** ile **Metanire**'nin oğlu (Bak. 141). Ekmeğin, sapanın ve daha birçok ziraat âletlerinin mucidi sayılmaktadır.

Triton — **Poseidon** ile **Amphitrite**'nin oğlu. Belden yukarısı insan, belden aşağısı balık şeklinde, ayakları at ayağına benzeyen bir deniz tanrısı.

Triton'lar — **Nereidler**'in arkadaşları olan ve sularda onlarla beraber oynaşan Deniz tanrıları.

Troas — Anadolumuzun Çanakkale Boğazı civarına, bilhassa **Skamandros,** yahut **Ksanthos** adıyla çağrılan, şimdiki **Küçük Menderes** çayının suladığı bölge ki, bir tarafında **İda** dağı (Kazdağı), Ege Denizi ile çevrelenmişti. Başkenti **Troia** (Truva) şehri idi.

Troia (Truva) — **Çanakkale**'nin yirmi beş kilometre kadar güneybatısında, bugün **Hisarcık** denilen yerde, dokuz kere yıkılıp yeniden kurulmuş çok eski bir şehrin adı. Bu Anadolu şehrinin Yunanlılar tarafından zaptı için yapılan savaşın şöhreti şehrin şöhretini geride bıraktı.

Troilos — **Priamos**'un oğlu. **Akhilleus** onu öldürdü.

Trokhilos — **Argos**'lu bir kahraman, **İo**'nun oğlu. Harp arabasını bunun icat ettiği söylenir.

Troilos — **Troia**'lı güzel bir delikanlı. **Priamos** ile **Hekube**'nin oğlu. **Akhilleus,** bu güzel prensi sevdiği halde vurup öldürmekten kendini alamadı.

Trophonios — **Boiotia**'lı bir kahraman. Çok becerikli ve ünlü bir mimar, **Erginos**'un oğlu.

Tros — **Phrygia** kralı **Erikhthonios**'un oğlu. **Tros,** babasının yerine kral olunca o zamana kadar **İlion,** yahut **Dardania** diye çağrılan **Troia** şehrine kendi adını verdi.

Turnus — **İtalia**'da yaşayan **Rutuller**'in kralı.

Tydeus — **Etolia** kahramanlarından. Kral **Oeneus** ile **Periboia**'nın oğlu. **Diomedes**'in babası.

Tykhe (Lât. **Fortuna**) — Talih, tesadüf tanrıçası.

Tympanon — **Korybant**'ların icat ettikleri tef.

Tyndareos — **Isparta** kralı. **Leda**'nın kocası.

Typhon (Typhoeus) — **Tartaros** ile **Gaia** (yer) oğlu olan korkunç bir ifrit. Fırtınanın, kırıp geçiren rüzgârların sembolü **Kerberos** ile başka canavarların babası. Yüz başlı ve yılan ayaklı idi.

Tyro — **Salmoneus** ile **Alkidike**'nin kızı. **Enipe** ırmağının tanrısına gönül vermişti. **Poseidon, Tyro**'yu sevdi ve **Enipe** ırmağının şekline girerek **Tyro**'yu elde etti. **Pelias** ile **Neleus**'u doğurdu.

Tyrrhen — **Italia**'nın doğusunda bulunan **Tyrrhen** denizi (Tiren denizi) korsanları, kim olduğunu tanımadan delikanlı **Dionysos**'u bu denizde yakalamışlar, gemilerine alıp kaçırmak istemişlerdi. (Bak. 184)

— U —

Udeus — **Euripe**'nin babası. **Kadmos**'un arkadaşlarından biri. Korkunç ejderin yere ekilen dişlerinden çıkan kahramanlardan biri (Bak. 195). **Tiresias**'ın dedelerinden sayılmaktadır.

Ufens — İtalya prenslerinden biri. **Turnus**'un yardımcısı, **Troia**'lı **Gyas** tarafından öldürüldü.

Ukelegon — **Priamos**'un dostlarından biri. **Troia**'nın en önemli bir şahsiyeti. Çok yaşlı olduğundan **Troia** savaşına katılmamıştı.

Ulius — Canlı, sıhhatli anlamına gelen bu **Ulius, Miletus**'ta **Apollon**'a verilen bir ad idi.

Ultio — İntikam. **Ether** (hava) ile **Gaia** (yer) in kızı.

Ultor —İntikamcı. **Zeus** ile **Ares**'in lâkabı.

Ulysse — **Odysseus** maddesine bakınız.

Uragos — **Hades**'in lâkabı. "Ateşe doğru iten" anlamına gelirmiş.

Urania — Göklerdeki **Nymphe** (peri) lere verilen ad. Bunlar gökkubbesini idare ederlerdi. Bazı mitologlara göre, **Urania** bir tanedir ve **gök** ile **ışığın** kızıdır. Bunu ilâhi **Aphrodite** ile karıştıranlar da vardır. Eskilerin inancına göre, bütün tabiatı canlandıran ve üremelerini sağlayan o idi. Canlı varlıkları birbirine doğru çeken ve onların birleşmelerini hazırlayan zevkli duygu da ondan gelmektedir. **Urania,** bütün varlıklara temiz bir aşk ilham eder. Yer üzerinde yaşayan **Aphrodite**'nin sevgiye karıştırdığı cismani zevki, **Urania** yani semavi **Aphrodite** inkâr eder. **Urania,** tam manasıyla semavî ve ruhanî aşkın tanrıçasıdır. Onun aşkında yer aşkının kirliliği yoktur. Bedene ait süflî arzular ve şehvet **Urania**'nın tiksindiği duygulardır. Onun **Elis**'de bulunan tapınağında, fildişinden ve altından yapılmış heykeli meşhur sanatkâr **Phidias**'ın eseri idi. Bu heykelde tanrıçanın bir ayağı, bir kaplumbağa üzerinde bulunuyordu. **Plutarkhos**'a bakılırsa, kaplumbağa, eskilerin inancında, bir evli kadında aranan inziva ve sessizliğin sembolü idi. Bir kadının tevazuu ve manevî temizliği kaplumbağa ile ifade edilirdi.

Uranie — **Dokuz Musa** (ilham tanrıçası)ndan biri. Astronomi ve geometri ilham ederdi. (Bak. 65), (Uranos; Rumca gök demektir). **Apollon** güzel **Uranie**'ye gönül verdi. Onların birleşmesinden **Linus** ile **Hymene** doğdu. **Uranie,** mavi renkte ve üstünde yıldızlar bulunan bir rob içinde tasavvur edilir. Elinde bir pergel bulunan tanrıçanın etrafında **parlak** yıldızlar dolaşırlar.

Uranos — En eski tanrı. **Erebos** ile **Gaia**'nın oğlu (Bak. 6)

— V —

Vagitanos — Çocukların bağırmalarını, ağlamalarını idare eden tanrı. Ağlayan, bağıran bir çocuk şeklinde tasavvur edilirdi.

Vakana (Vakuana - Vakuna) — Kırlarda sayfiyelerde istirahat edenleri koruyan tanrı.

Velovis — Bir Roma tanrısı. Yeraltı tanrılarından sayılmakta, volkanlar ve bataklıkları bunun idare ettiği sanılmaktadır.

Venus — Güzellik ve aşk tanrıçası **Aphrodite**'ye Romalıların verdikleri ad. (Bak. 92)

Vesper — **Hesperos**'un Lâtince adı.

Vesta — Ocak tanrıçası **Hestia**'ya Romalıların verdikleri ad. (Bak. 123)

Viktoria — Zafer tanrıçası **Nike**'nin Lâtince adı.

Vulcain — (Vulcanus) Ateş ve san'at tanrısı **Hephaistos**'a Romalıların verdikleri ad. (Bak. 125)

Vulturus — **Apollon**'un lâkabı. Halk, **Akbabalı Apollon** diye de çağırırlardı. **Conon**'a göre, **Apollon**'a bu lâkabın verilmesine şu olay sebep olmuştur: Anlattıklarına göre iki çoban, Batı **Anadolu**'nun en güzel bir şehri ve limanı olan **Ephesus** civarında şimdi **Aladağ** dediğimiz **Solmissos** dağında sürülerini otlatıyorlardı. Bir mağaradan arıların çıktığını gören çobanlardan biri, yanına bir sepet alarak, beline bir ip bağlayıp, arkadaşının yardımıyla mağaraya indi ve orada bal ararken bir hazine buldu. Hazineyi sepete doldurup, yukarıda, mağaranın ağzında bulunan arkadaşına seslendi... Arkadaşı sepeti çekti çıkardı. Fakat servete yalnız başına konmak için arkadaşını derin mağarada ölüme terketti. Mağaranın içinde kimsesiz ve yardımsız kalan çoban, kendini ümitsizliğe kaptırdı. Aç ve susuzdu. Sapa bir yerde bulunduğu için kimse onun feryadını duyamadı. Muhakkak ölüme mahkûmdu. Mağarada korkulu ve çok kederli bir gece geçirdi. Bir aralık uykuya dalmıştı. Rüyasında **Apollon**'u gördü. Işık tanrısı, ona şöyle bir tavsiyede bulundu: Çakıl taşları ile vücudunda yaralar ve bereler aç, dedi. Çoban, tanrının dediğini yaptı. Açılan yaralar kurtlandı ve kokmaya başladı. Mağaradan etrafa yayılan kokular, akbabaların oraya uçuşmalarına sebep oldu. Mağaraya giren yırtıcı kuşlar, çengelli gagalarını onun yarasına daldırdılar ve elbiselerinden yakalayarak havalandırdılar ve bahtsız çobanı dışarı çıkardılar. Mağaradan kurtulan çobanın az zamanda yaraları kapandı. Tamamiyle iyi olunca, doğru **Ephesus** şehrinin hakimine çıktı. Olayı anlattı. İnsafsız çobanı buldular ve arkadaşının hayatına kastettiği için de ölüme mahkum ettiler. Mağaradan çıkan çoban ise servete kavuştu ve kendisini ışığa ve hayata kavuşturan **Akbaba Apollon** adına **Aladağ**'da muazzam bir tapınak yaptırdı.

—Y—

Yarbas (Iarbas) — **Afrikalı** bir kral... **Dido, Yarbas**'tan bir sığır derisi büyüklüğünde arazi satın almıştı.

Yphikles — **Amphitryon** ile **Alkmene**'nin oğlu. **Alkides**'in ikiz kardeşi. Her ne kadar **Alkides**'i; **Alkmene, Zeus**'tan kazanmıştı. Fakat, baştanrı, sevgilisinin ikinci defa doğum sancıları çekmemesini sağlamak için doğumuna üç ay bir müddet kaldığı halde ikisini birden doğurtmuştu.

Yphitime — **Hermes**'in gönül verdiği bir **Nymphe**'nin adı. Bir rivayete göre, onların sevişmeleri neticesinde **Satyr**'ler doğdu.

—Z—

Zabirna — **Lydia**'da eskiden mevcut olan bir şehrin adı. **Dionysos,** buraları tahrip eden korkunç bir hayvanı öldürmüştü.

Zagreus — **Zeus** ile Persephone'nin oğlu. **Zeus** bir yılan şekline girerek onunla birleşti. Onların birleşmesinden **Zagreus** doğdu.

Zakoreus — **Perseus**'un yardımına koşan prenslerden birinin adı. **Phryksos**'un oğlu **Argos** tarafından öldürüldü.

Zakynthos — **Boiotia**'lı bir kahraman... **Dardanos**'un oğlu sanılmaktadır. Adını **Zanta** adasına vermişti.

Zamolksis — **Thrakia**'lı bir kahraman. Sonradan tanrılaştırılmış. Söylentiye göre, **Pythagoras**'ın kölesi imiş. Azat edildikten sonra, efendisinden öğrendiği bilgiyi, bilhassa ruhun ölümsüzlüğü inancını vatandaşlarına aşılamış. Sonra bir mağaraya kapanmış, hiç halka görünmemiş, dördüncü yıl meydana çıkmış. **Thrakialılar** onun tanrı olduğuna inanmışlar.

Zananas — (Zas - Zan) **Zeus**'un lakabı.

Zeles — Kapıdağı yarımadası ağzındaki eski **Kyzikos** şehrinin sakinlerinden biri. **Polluks** tarafından öldürülmüştü.

Zelos — Sadakat sembolü. **Styks** ile **Okeanos**'un oğlu. **Zafer, kuvvet, şiddet Zelos**'un kardeşleridir.

Zephyritis — (Flore) **Zephyros**'un karısı.

Zephyros — Batı rüzgârı. İlkbaharın müjdecisi.

Zetes — (Zethes) **Boreas** ile **Orithyie**'nin oğlu. **Kalais'in** ikiz kardeşi. Bu sebeple **Zetes** ile **Kalais**'in ikisine birden **Boread**'lar derler. Bunların omuzlarında, hatta başlarında ve ayaklarında kanatları vardı.

Zethos — **Zeus** ile **Antiope'nin** oğlu, **Amphion**'un kardeşi. (Bak. 196)

Zeuksippe — **Laomedon**'un kızı.

Zeukso — Bir peri kızı **Okeanos** ile **Tethys**'in kızı.

Zeus — Yunan tanrılarının en büyüğü. Baştanrı. **Romalılar, Zeus**'u **Jüpiter** diye adlandırmışlar. (Bak.27)

DİZİN - I

a — Tanrıların, tanrıçaların, kahramanların, tarihe ve coğrafyaya ait yerlerin adları; hangi sayfalarda geçmişse, o sayfaların numaraları, küçük rakamlarla gösterilmiştir. Esas konuyu içeren sayfaların numaraları ise parantez içine alınmıştır.

b — Sözlükte geçen isimlerin sayfa numaraları sonunda bulunan (a); sözlük sayfalarının sol sütunlarını; (b) ise sağ sütunlarını göstermektedir.

c — Bazı mitoloji sözlüklerinde eski Yunan alfabesiyle yazılmış bulunan adların bazılarının, Yunanca okunuşları, bizim alfabemizin sesine uymamaktır. Meselâ **Zeus** kelimesini Yunanlılar **(Zefs);** Hera'nın adını **(Hira); Aphrodite**'yi ise **(Afroditi)** diye telâffuz etmektedirler. Böyle olan adların yanına, parantez içinde esas okunuşları yazılmıştır.

d — Bu, ilk dizinden sonra, özel ikinci bir dizin daha gelecektir ki, burada şehirlere, ırmaklara, dağlara adlarını veren kahramanlarla, yıldızlara, cansız maddelere, canlı varlıklara ve bitkilere çevrilen şahıslar ve hayatları mitlerle süslenmiş bazı ünlü kişiler, gruplanmış olarak gösterilecektir.

—A—

Abaris — 389a
Abas — 389a
Abderos — 389a
Abidos (Abydos) — 107, 108, 109, 110, 111, 389a
Aborigin'ler (Autokhton'lar) — 403b
Absyrtos (Apsyrtos) — 219, 389a
Acacallis (Akakallis) — 389a
Acamas (Akamas) — 389a
Achille (Aşil) — Bak. Akhilleus
Admetos — 54, 55, 181, 182, 183, 389a
Admete — 172, 389a
Adonis — 96, 97, 98, 99, 134, 389a
Adramyttenos (Edremit) — Bak. Thebe 491b
Adramys — Bak. Thebe
Adrasteia — 28, 389a
Adrastos — 389b
Adrogos — 389b
Eeakos, Aeakidler — Bak. Aiakos, Aiakid'ler. 390b
Aedon (Prokne) — 389b
Aegee (Egeus - Acgeus - Ege - Aigeus - Aige) — 184, 185, 186, 187, 188, 189, 389b
Aegeus — Bak. Eegee - Aigeus.
Aegina (Aigina) — 389b
Aegis — Bak. Aigis.
Aegisthos — Bak. Aigisthos.
Aegyptos - Aegyptiad'lar — Bak. Aigyptos - Aigyptiad'lar.
Aello — Bak. Harpyi'ler.
Aeneas — Bak. Aineias.
Aeneis — 389b
Aeneos — Bak İulus. 428b
Aeolia (Aiolia) — 389b
Aeolos — Bak. Aiolos. Eolos.
Aerope — Bak. Plisthenes.
Aesculapius — Bak. Asklepios. (59-60)
Aeson (Aison) — 391b
Aethra (Aitra) — 389b
Aetna (Aitna - Etna) — 128, 389b
Aetolia — Bak. Aitolia.
Agamedes — 390a
Agamemnon — Başkomutan seçilmesi: 257, 258 — kızı **İphigeneia**'yı kurban etmek 254, 256 istemesi: 259 — **Troia** savaşında bir güzel kız yüzünden **Akhilleus**'la bozuşması: 262 — **Troia** dönüşü öldürülmesi: 329 — 257, 258, 259, 261, 262, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 272, 274, 275, 276, 277 278, 279, 280, 281, 282, 290, 298, 309, 311, 312, 313, 318, 319, 325, 327, 328, 330, 345, 390a
Agamei — 390a
Aganippe — 390a
Agapenar — 390a

Agathodaimon — 390a
Agathon — 390a
Agaue (Agave - Agarie) — 156, 195, 390a
Agave — Bak. Agaue, Autonone.
Agdistis (Angisis) — 390a
Agdos dağı — Bak. Agdistis 390a
Agenor — 193, 194, 195, 293, 390b
Agesandros — Bak. Laokoon. 440b
Aglae — 431a. Bak Ardolos.
Aglaia (Aglea) — 128, 390b
Aglauros (Agraulos) — 50, 390b
Agon — 390b
Agrigente — Bak. Phalaris.
Agriope — Bak. Kadmos. 429a
Agrios (vahşi) — Bak. Thersites. 492b
Agron — 390b
Agyieus — 391a
Aia (yahut Aea) — 217, 390b
Aiaks — 303, 307, 318, 391a
Aiakos — 391a
Aias (Ajaks) 274, 276, 280, 283, 284, 285, 286, 303, 307, 308, 309, 310, 391a
Aides — Bak. Aidoneus, 271
Aidoneus — 146, 391a
Aietes — 217, 218, 219
Aigae — Ege denizi.
Aigeus — Bak. Aegee. 221, 391a
Aigina (Egina) — 201, 391a
Aigipan — Bak. Aigis.
Aigis — 391a
Aigisthos (Fr. Egisthe) 330, 331, 345, 390a
Aigle — 391b
Aineias (Enee - Aeneas) **Aineias**'ın **Harpyi**'lerle karşılaşması: 377 — **Andromakhe** ile karşılaşması: 378 —**Dido**' ile sevişmesi: 382 — **Dido**'dan ayrılması ve **Dido**'nun kendini yakması: 383 — Cehennemlere inişi: 384 — 99, 230, 291, 313, 316, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 391b
Ainone — 254
Aiolos (Eolos - Eole) — 340, 378, 379, 391b
Aisa — 392a
Aison (Aeson) — 213, 392a
Aisyetes (Esiyetes) — 392a
Aithalides (Etalides) — 128, 392a
Aither (Eter) — 6, 392a
Aithopia — Habeşistan.
Aithra (Etra) — 184, 185, 392a
Aitolia (yahut Aitolion - Aetolia Etolia) 34, 392a
Ajax (Ajaks) - Bak. Aias
Akakallis (Deione) — 61
Akarnon — 392a
Akarnania — 392a
Akastos — 392a
Akestes — Bak. Agestes.
Akhaeus (Akaeus) — 392a
Akheus (Akeus) — 392a
Akhaion (Akeon) — 392a
Akhates — 380, 383 , 392b
Akharaka — 392a
Akheles (Akeles) — 392b
Akheloos — 178, 392b
Akheron — 148, 384, 392b
Akherusia — 392b
Akhilleus — Yetişmesi, eğitimi 261 — Troia savaşında Agamemnon ile bozuşması: 264 — Barışma 274 — Akhilleus'un barışması: 288 — Savaşa yeniden katılması: 292 — Ölümü: 306 — 126, 248, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 269, 274, 275, 276, 280, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 312, 318, 322, 323, 326, 327, 346, 356, 377 , 392b
Akhiroe (Akhirroe) — 393a
Akhiys — 393a
Akis (Acis - Asis) — 134, 135, 393a
Akmon — 129
Akmonia — 393a
Akontios — 393a
Akragos — 393a
Akrepheus (Akrefeus) — 393a
Akrisius (Akrisios) — 206, 211 (Bak. Perseus), 465a
Akropolis — 222, 393a
Aktaion — Bak. Akteon

Akteon (Aktaion) 68, 69, 195, 393b
Aktor — 393b
Akturos — Bak. Phasis.
Akuilon — 393b
Akus — 393b
Akypete — Bak. Harpyi'ler, 417a
Alabanda — 393b
Alala — 393b
Alba Longa (Albano) — 376, 393b
Alalkomenes — 393b
Alalkomenis — 47, 393b
Albion — 393b
Albunea — 393b
Alcec — Bak. Alkaius, 394a
Alceste — Bak. Alkestis, 394b
Alcmene — Bak. Alkmene
Alecton (Alekton) — Bak. Furiler, 415a
Alectryon — Bak. Alektryon, 394a
Aleksandros — 394a (Bak. Paris)
Aleksirrhoe — Bak. Sagaris.
Alekto — 394a
Alektryon - Eia — 89, 394a
Aletides — 394a
Aleus — (Bak. Auge) 403a
Algos (Fenalık - keder) 7, 394a
Alia — Bak. Sybaris
Alkaios — 394a
Alkaius — 394a
Alkamenos — 394a
Alkandros — 394a
Alkathoos — 394a (Bak. Periboea)
Alkeste — Bak. Perimele.
Alkestis (Alkeste - Alceste) 54, 55, 181, 182, 183, 394a
Alkides — 394a (Bak. Yphikles)
Alkimake — 394a
Alkimedon — 316, 394b
Alkinoe — 394b
Alkinoos — 353, 354, 355, 356, 357, 358, 394b (Bak. Nausikaa)
Alkithoe — 394b (Bak. Minyad'lar)
Alkmaion — Bak. Alkmeon. 394b
Alkmanos — 394b
Alkmene (Alcmene) — 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 184, 313, 345, 394b
Alkmeon (Alkmaion) — 394b
Alkon — 394b
Alkyon — 395a
Alkyone (Halkyone) — 248, 395a (Bak. Pleiad'lar).
Alma — 395a
Aload'lar — 242, 395a
Aloeus — 242, 395a
Alope — 395a
Alphaeos — (Bak. Sangarios)
Alphee — (Bak. Alpheios)
Alpheios — 75, 76, 171, 244, 245, 246, 395a
Alphesibea — 395b
Alphesibia — 395b
Alpos — 395b
Altheae — (Bak. Althaia)
Althaia — 71, 72, 395b
Althea — (Bak. Althaia).
Althala — 395b
Althemenos — 395b
Altis — 395b
Amaltheia (Amalthea - Amalthee) — 8, 29, 396a
Amata — 396a
Amathus — 396a
Amazon'lar — **Ares**'in kızları sayılan **Amazon**'ların yurdu: 172 — **Herakles**'in onlarla savaşması: 172 — **Theseus**' efsanesinde: 190 — **Bellerophon**'la savaş: 203 — **Troia**'ya yardıma gelişleri: 303 — **Penthesilea**'nin yiğitliği: 304 — Amazon kraliçenin **Akilleus**'la çarpışması: 303 — Ölen **Penthesilea**'ya **Akhilleus** aşık oluyor: 305 — 172, 204, 302, 303, 304, 305, 396a.
Amarvalia — 396a
Amathonte — (Bak. Propotid'ler)
Ambrakia — (Bak. Phalaekos)
Ambrosia — 18, 21, 29, 36, 41, 53, 126, 248, 396a
Amentes — 396a
Ammon — 396a
Amoniak — 396b
Amor — (Amour - Kupidon - Eros) 396b Amour ile Psykhe.
Amour — (Bak. Eros)

Ampelos — 396b
Amphiaros — 396b
Amphikttyon — 396b
Amphilokhos — 396b
Amphimemis — 61
Amphion (Amfiyon) — 36, 196, 396b
Amphissus — 396b
Amphitrite (Amfitriti) — 132, 133, 347, 397a
Amphitrion — 165, 166, 167, 397a
Amphitriyonid'ler — 397a
Amulius — 397a
Amyklae — (Bak. Amyklai).
Amyklai — 397a
Amykles — 397a
Amyklos — 57, 397a
Amykos — 397a
Amymone —132, 397a
Amintor — (Bak. Pheniks).
Anakreon — 121
Anaksarete — 251, 397b
Anaksibia — **Agamemnon**'nun kızkardeşi: **Phokis** kralı **Strophius**' ile evlenmişti. **Astydamie**' ile **Pylades**' bunların çocukları idi.
Andyomene — 397b
Ananke (Kader Tanrısı) — 397b
Anchise — (Bak. **Ankhises**).
Ancilia — 397b
Androgeos — 186, 397b
Androklos — 397b
Andromakhe — 271 — Kocası **Hektor**'u savaştan vazgeçirmeye uğraşması: 272 — **Hektor**'un ölüsünün sürüklendiğini görerek bayılması: 298 — **Odysseus**'un **Andromakhe**'nin yavrusu küçük **Astynak**'i annesinin kucağından alıp, surlardan aşağı atması: 324 — **Neoptolemos**'un metresi oluşu: 326 — **Ainelas**'la karşılaşması: 378 —
262, 270, 271, 292, 297, 298, 299, 301, 323, 325, 327, 377, 398a
Andromeda (Andromede) — 210, 211, 212, 398a
Anemone — 97
Anios — 398a
Ankhises (Anchise) — 98, 313, 383, 385, 398a
Ankhores — 398a
Anna perenna — 398b
Antaios — (Bak. Anteos)
Anteos — 133, 135, 136, 398b
Anteia — 203, 204, 398b
Antenor — 398b
Antheos — 398b
Anteros — 398b
Antiklea — 345, 398b
Antikleia — (Bak. Antiklea).
Antigone — 198, 199, 200, 398b
Antiklos — 321, 398b
Antilokos — 286, 287, 305, 306, 398b
Antinoe — 398b
Antinoos — 365, 373, 374, 398b
Antiope — 31, 35, 36, 196, 345, 399a
Antiope (Amazon) — 190, 399a
Antiphas — 341
Antiphates — 399a
Antiphus — 278, 399a
Apathe (Hile) — 7, 399a
Aphareus — 399a
Aphidna — 399a
Aphrodite (Venus) — Doğuşu: 93 — Güzellik yarışması: 94 — Görevleri: 96 — Oğlu **Adonis**'in ölümü: 96 — Aşkları: 98 — **Ares**'le sevişirken yakalanması: 89 —
2, 15, 18, 19, 23, 44, 48, 72, 89, 90, (92), 93 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 113, 116, 117, 125, 127, 190, 195, 247, 254, 255, 267, 268, 299, 317, 326, 362, 366, 376, 379, 380, 381, 383, 399a
Apis — Argos kralı. Bir kahin.
Apollodoros — 121, 399a
Apollon (Phebus) — Doğuşu: 52 — Aşkları, **Daphne**'nin defne' oluşu: 55 — Hyakintos'un sümbül oluşu: 57 — Oğlu Phaeton miti: 58 — Gün çiçeği miti: 60 — **Midas**'ın hakemlik hatası ve kulaklarının uzaması: 61.

17, 18, 19, 21, 23, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 69, 71, 75, 76, 77, 94, 106, 118, 123, 126, 129, 162, 166, 167, 176, 180, 181, 184, 186, 188, 192, 193, 195, 196, 197, 198, 206, 214, 224, 225, 238, 239, 240, 241, 255, 256, 261, 262, 263, 283, 292, 293, 295, 296, 299, 306, 332, 333, 380, 381, 399a
Apsyrtos — 399a
Ara — Kurbantaşı.
Arai — 399a
Arakne — 49, 50, 399a
Ardalos — 128
Ardolos — 399b
Areion — 399b
Ares (Aris) - Lât. **Mars** — Doğuşu: 86 — Oğlu **Kyknos:** 87 — **Aphrodite** ile olan aşkı: 89 — 14, 18, 19, 23, 47, **86**, 87, 88, 89, 90, 91, 98, 116, 125, 127, 170, 171, 172, 202, 242, 247, 266, 269, 291, 294, 303, 322, 399b
Arete — 354, 355, 357 — **Adalet**'in kızı **Fazilet,** 399b
Arethusa — 244, 245, 246, 399b.
Arge — 399b
Argeiphontes — 399b
Argennos — 399b
Arges — 6, 128
Argo — 214, 219, 220, 400a
Argonaut'lar — **(213)**, 371, 377 Yalnız, erkeksiz güzel kadınların oturduğu **Lemnos**' adasına çıkmaları: 214 — Marmara'da **Kapıdağı**'na gelmeleri: 265 — 181, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 400 a
Argos — 34, 199, 200, 206, 211, 212, 363, 364, 400a
Argus — 78, 79
Argus — 78, 79,
Argyra — 400a
Ariadne — Bak. **Ariane.**
Ariane — 126, 157, 158, 159, 188, 189, 400b
Arion (Çalgıcı) — 400b
Arion — 137, 400b
Aristaios — 226, 400b
Aristeas — 401a
Aristeos — (Bak. **Aristaios**), 401a
Aristodemos — 401a
Arkadia — 13, 36, 401a
Arkas — 13, 36, 401a
Arkas — 37, 401a
Arkhelaos — 401a
Arkhemoros — 401a
Arkiron — 401a
Arkturos — 401b
Arsippe — (Bak. **Midyad**'lar) 449a
Artemike — (Bak. **Klinis**).
Artemis (Diana) — Doğuşu ve karakteri: 66 — **Niobe**'nin kaya oluşu: 67 — **Akteon**'un geyik oluşu: 72 — Aşkları: 69 — **Endymion**'u sevmesi: 70 — 17, 18, 19, 23, 37, 55, 60, **66**, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 98, 106, 123, 126, 149, 169, 190, 195, 243, 244, 245, 246, 247, 258, 259, 353, 401b.
Askanios — 401b (Bak. **Eunike**)
Askalabos — 401b
Askalaphos — 401b
Asklepios (Esculape) 58, (59), 60, 129, 181, 280, 401b
Asia (Asie) — 7, 401b
Askalon — (Bak. **Semiramis**).
Asopos — 201, 401b
Aspalis — 401b
Asphodelos — 401b
Assaon — 401b
Assarakos — (Bak. **İlos**), 424b
Asteria — 7, 52, 401b (Bak. **Phebe**).
Asterion — 401b
Asterope — (Bak. **Pleiad**'lar).
Astraios — 247, 402a
Astrea — 402a
Astreos — 7
Astyanaks — 270, 323, 402a
Astyokhe — (Bak. **Tlepolemos**).
Atalante — 72, 402a
Ate — 402a
Athamas — 217, 402a
Athenaia — Atina şehri. 17, 223, 239, 327, 402a

Athena (Minerve) — Doğuşu: 46 — Fülütü icâdetmesi: 48 — **Arakne**'nin örümcek oluşu: 49 — 15, 18, 19, 23, **46**, 47, 48, 49, 50, 51, 62, 66, 86, 87, 88, 94, 95, 98, 123, 127, 161, 167, 180, 203, 208, 209, 211, 214, 241, 254, 268, 269, 270, 295, 296, 299, 309, 319, 323, 327, 332, 333, 359, 360, 361, 362, 402a
Athenodoros — (Bak. **Laokoon**).
Atlantis (Atlantide) — 402a
Atlas — 7, 10, 174, 175, 209, 351, 352, 402a
Atreus — 254, 261, 266, 274, 276, 279, 329, 330, 333, 380, 402b
Atrides (Atrida) — 403a
Atropos — 7, 22, 403a
Attika — 13, 239, 403a
Attis — 403a (Bak. **Agdistis**)
Atys — (Bak. **Pessinus**).
Avernus — 383, 384
Auge (Augias) — 403a (Bak. **Telephos**)
Augias —171, 404a
Aulis — 257, 258, 259, 328, 403a
Aura — 403a
Aurora — 247 (Bak. **Eos**). 403b
Auson — 403b
Autokhthon'lar — 403b
Autolykos — 201, 503b (Bak. **Polymede**)
Automedon — 403b
Automeduse — (Bak. **İolaos**)
Autonoe — 195, 403b

—B—

Baal — 403b
Bacchus — Bak. **Dionysos.** 403b
Bakkha'lar — 227, 403b
Bakhos — 403b
Bakkhos — Dionysos - Bacchus, 161, 162, 403b
Bakkhanal'lar — 403b
Bakkhant'lar — 155, 156, 159, 161, 403b
Balios — 403b
Balis — (Bak. Moria) 450a
Basileia — 403b
Bassareus — 161, 404a
Bassarid'ler — (Bak. **Bassareus'lar**)
Battos — **(Battso)** 404a
Baubo — (İambe) - 404a
Baucis (Baukis) — 38, 39, 404a
Bebryk'ler — 404a (Bak. **Amykos**).
Bellerophon (Bellerofon) — (201), 203, 204, 205, 209, 404a
Bellona — 404a
Bellos — 404a
Bendis — 404a
Berekynthia — 404a
Berenike — 404a
Beroe — 151, 404a
Berosos — (Bak. **Tanais**)
Bia — 404a
Bianna — 404a
Bianos — 404a
Bias — 404a
Bisaltes — (Bak. **Theophane**). 492a
Biton — Bak. **Kleobis.** 404b
Boarmia — 48, 404 b
Boiotia (Beotia) 36, 193, 194
Bona Dea — 404b
Bootes — 404b
Boread'lar — 404b
Boreas — 247, 377, 404b
Bormos — 404b
Bosphoros (Bosforos) 79, 404b
Botres — 404b
Boulis — 409b
Brankhid'ler — 404b
Brankhos — 404b
Brauron — 404b
Briareos — 6, 404b
Briseis — 261, 262, 263, 264, 274, 275, 290, 301, 307, 405a
Brises — 405a
Britomartis — 405a
Britynoos (Brithynoos) — 405a
Bromios — 405a
Brontes — 6, 128, 405a
Brotheus — 405a
Brykhia — 405a
Bryte — 405a
Buphonie (Buroniye) — 405a
Busiris — 405a
Byblis — 405a

Byrsa — 405b
Byssa — (Bak. **Argon**)
Byzas — 405b

—C—

Fransızca'dan, dolayısıyla, **Latince**den alınmış ve eskiden basılmış kitaplarımıza, Fransızcada yazıldıkları gibi girmiş olan (C) harfiyle başlayan birçok isimler vardır ki, gerek okunuşları ve gerekse eski **Yunanca**'dan geldikleri için, onlar (K) harfine dahil edilmişlerdir. Bu nedenle (Cadmos - Core Clio) gibi isimleri, sayın okuyucuların (K) harfinde aramaları gerekmektedir.

Cacus — 405b
Caeculus — 405b
Caelus — 405b
Camene — 405b
Camilla — 405b
Camenta — 405b
Carmenta — 405b
Carna — 406a
Centimani'ler (Santimani) — 6, 406a
Ceres (Seres) — Bak. **Demeter.** 137, 406a
Ceyks — Bak. **Keyks.**
Cinyros — Bak. **Kinyros.**
Clio — Bak. **Kleio.** 406a
Concordia — 406a
Consus — 406a
Cubido — 406a
Cumae — 406a
Curtius — 406a

—D—

Dada — 406a
Daedalion — 406a
Daidala — 406b
Daidalos — 187, 222, 223, 224, 406b
Daimon — **(Daemon)** 406b
Daimos — 87, 406b
Daktylos'lar (Daktyl'ler) — 129, 406b
Damaethos — (Bak. **Syrna**)
Damaster — 136, 406b
Dammaneus — 129, 406b
Damokles — 406b
Danae — 31, 34, 160, 206, 208, 210, 211, 406b
Danaid'ler — 406b
Danaos — 406b
Daphne (Dafne) — (55), 56, 57, 80, 406b
Daphnis — (Bak. **Lyke**) 406b
Dardania — (Bak. **Tros**)
Dardanos — 268, 407a
Dedalos (Daidalos) — 407a
Deidamia — (Bak. **Lykomedes**)
Deimos — 407a
Deione (Akakallis) 61
Deinoeus — 407a
Deiphobos (Deifobos) — 295, 296, 323, 407a
Dejanira (Deianira) — 178, 179, 407a
Delos — 53, 407a
Delphes — Bak. **Delphoi.**
Delphoi (Delfoi) — 17, 19, 206, 239, 330, 407a
Demeter (Ceres) — Denizler Tanrısının elinden kurtulmak için kısrak oluşu: 137 — **Persephone**nin kaçırılması: 138 — 7, 17, 18, 23, 52, 126, **137**, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 234, 235, 407a
Demiphon — 407a
Demodike — 407b
Demodokos — 356, 357, 407b
Demophon — (Bak. **Phyllis**) 407b
Deriades — (Bak. **Tektaphos**) 488b
Despoina — 137, 407b
Deukalion (Tufan) — 16, 17, 407a
Diana (Diane) — Bak. **Artemis**
Dido (Didon) — 379, 380, 381, 382, 385, 407b
Didyme — (Karataş Adaları) 407b (Bak. **Brankhos**).
Dike — 407b (Bak. **Hora'lar**)
Dikte — 407b
Diktynna — (Bak. **Britomatris**) 407b
Diktys — 408a
Dimoetes — 408a
Dindymus (Günyüzü) — **Phrygia**'da bir dağ.

Dino — (Bak. **Gree'lar**) 416b
Diomedes — 88, 89, 171, 276, 277, 279, 280, 281, 282, 308, 408a
Diomdedos — 126
Dione — 408a
Dionysos (Bacchus - Bakkhus) — 12, 18, 23, 120, 125, **151**, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 189, 195, 255, 408a
Dioskur'lar — 408a (Bak. **Aithra**).
Dirke (Dirce) — 36, 408a
Dodona (Dodon) — 39, 214, 367, 408a
Dolion'lar — 408a
Dolon — 277, 408b
Dolonie — 408b
Doris — 7, 408b (Bak. **Nereus**).
Doros — 408b
Dryad'lar (Driyadlar) — 153, 234, 235, 408b
Dryas — 408b
Dryope — 408b
Dryops — 80, 408b
Dymas — (Bak. **Otreus**)

—E—

Eakos — 1, 48, 409a
Echidna — 409a
Echo — 409b
Eerie — (Bak. **Tektaphos**) 488b
Eetion — 409b
Efes — 409b
Efhialtes — 9, 409b (Bak. **Ephialtes**)
Eflâtun — Bak. **Periktyone**.
Ege — 409b
Egee — 409b
Egeria — 409b
Egestes (Akestes) — 409b
Egeus — Bak. **Eegeus**, 409b
Egina — 409b
Egisthe — 409b
Egisthos — 409b
Egypios —409b
Egyptos — 409b
Eidothea — 409b
Eileithyia (Eyieytiya) 44, 52, 409b
Eirene — 409b
Ekhemos — 410a
Ekhetos — 410a
Ekhidna — 410a
Ekhion — (Bak. **Pentheus**) 410a
Ekho (Eko) — 81, **82**, 83, 410a
Elara — (Bak. **Tityos**)
Elatos — (Bak. **Khrysopelea**), 434a
Elektra — 7, 330, 331, 410a
Elektryon — 410a
Elelbore — (Ba. **Melampus**)
Eleusis (Elevzis) 136, 410a
Eleusis Misteria'ları — (Bak. **İakkos**) 142
Eleutherios — 410a
Elis — 244, 245, 410a
Elysee — Bak. **Elysion**.
Elysion — Yeraltı cenneti. 386, 410a
Elpenor — 410a (Bak. **Demophon**)
Emathion — (Bak. **Tithonos**) 248
Empusa — 410b
Endymion — **(70)**, 71, 410b
Enee (Ene - Aineias - Aeneas) — Bak. **Aineias.** 410b
Enipe — (Bak. **Tyro**)
Enkelados — 9
Enyalios — 410b
Enyo — 410b
Eole — Bak. **Eolos**. 410b
Eolos (Aiolos) — (Bak. **Ailoso**) — 410b
Eolia — 410b
Eos — Aurora. Şafak — 7, 52, 97, 98, 99, 113, 247, 248, 249, 410b
Eosphoros — (Bak. **Daedalion**), 231, 248
Epaphos — 410b (Bak. **Libya**)
Epeos — 317, 318. 321, 326, 410b
Epeios — 410b
Eperos — (Bak. **Epiros**)
Ephialtes — 242, 243, 411a
Epidauros — 128, 411a
Epigon'lar — 411a
Epikaste — 411a
Epimelides — 411a
Epimenides — 411a
Epimetheus — 7, 10, 16, 411b
Epione — 411b
Epiphania — 411b
Epir — 327

Epire — 39
Epiros (Epeiros) — 411b
Epopeus — 35, 58, 411b
Erato — 411b
Erebos — 7, 10, 344, 345, 411b
Erekhteion — 411b
Erek — 13
Erekhteos — 238, 411b
Eresos — (Bak. **Sapho**).
Eridan — 219
Eridanos — 59, 411b
Erigone — 154, 155, 411b
Erginos — 167, 411b
Erikhthonios — 50, 411b
Eryngium — (Bak. **Phaon**)
Erinona — 412a
Erinys'ler — 6, 148, 226, 392, 333 **(Furi'ler)**, (Dirae) 412a
Eriphyle — 412a
Eris — 7, 86, 94, 412a
Erysikhthon — 234, 235, 236, 237, 412a
Eros (Amour, Cupidon) — 5, 93, (102), 103, 105, 133, 181, 379, 412a
Erot'lar — 412a
Erymanthos — **170**, 245, 412a
Eryks — 412b
Eskulape (Asklapios) — 412b
Eteokles — 198, 199, 200, 412b
Ethemea — 412b
Etna — 412b
Euadne (Evadne) — 412b
Euandros — 412b
Euboi — 412b
Euksinus — 376
Eukhenor (Ekvenor) — 412b
Eumaios — 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 371, 372, 373, 374, 412b
Eumelos (Evmelos) — 404b
Eumenid'ler — 116, 199, 333, 412b
Eumolpos — 166, 413a
Eumolpid'ler — 413a
Euneos (Evrenos) — 413a
Eunike (Evnike) — 413a
Eunomia (Evnomiye) — 413a
Eunomos (Evnomos) — 413a
Epopis (Evopis) — (Bak. **Dimoetes**)
Euphemos (Evfemos) — 413a
Euphorbos — 285, 413a
Euphorion (Evforion) — 413a
Euphrate (Fırat nehri)
Euphrates (Eyfrates) — 413a
Euribia — 247
Euriale — (Bak. **Orion**)
Eurmassa — (Bak. **Tantalos**)
Euphrosyne — 413b
Europe (Evropa) — 18, 31, 32, 33, 193, 413b
Euros (Evros) — 247, 413b
Eurotas (Evrotas) — 57, 254, 413b
Euryale (Evryale) — 413b
Euryalos (Eyriyalos) — 413b
Eurybie — 7, 413b
Eurydike (Evridiki) — 226, 227, 413b
Eurygania — 413b
Eurykleia — 368, 369, 375, 413b
Eurylokhos — 342, 343, 348, 349, 413b
Eurymakos (Evrimakos) — 413b
Eurymeda — 413b
Eurymedon — 414a
Eurynome — 414a
Eurynomos — 414a
Euryphaessa (Evrifaessa) — 414a
Eurypylos (Evripilos) —284, 414a
Eurysakes — 414a (Bak. **Tekmessa**)
Eurystheus (Evristeos) — 167, 168, 169, 170, 171, 172, 175, 186, 414a
Eurytos — 166, 179, 414
Euterpe (Evterpi) — 65, 414a
Eurytion (Evrition) — 191, 414a
Eurytos (Evritos) — 176, 414a
Euthymos (Evtimos) — 414a
Evadne — 414a
Evandros — 414a
Evemerion (Telesphoros) — 489a
Evenos — 414a
Evippe — 414b
Evohe — **Dionysos**'un lakabı, 414b

—F—

Fama — 414b
Fames — 414b

Fatum — 415a
Fauna — 415a
Faunus — 415a
Faustulus — 415a
Febris — 415a
Ferentina — 415a
Feronia — 415a
Fides — 415a
Finike — 18, 79, 415a
Flora — 415a
Fobi — (Bak. **Phobos**) 469a
Fons (Fontus) — 415a
Fornaks — 415a
Fors — 415a
Fortune — 415a
Fraude — 415a
Furi'ler (Erinys'ler) — 415a
Furina — 415a
Furrina — 415a

—G—

Gaia (Gea) — 5, 6, 7, 8, 9, 17, 128, 415a
Galateia — 129, 134, 135, 415b
Galates — 415b
Galeotes — 415b
Galinthias — 415b
Ganymedes — 18, (36), 415b
Garamas — 61
Gargaros'lar — (Bak. **Amazon**'lar)
Geantes — 6, 415b
Ge, Gea — 415b
Geba — (Bak. **Lakios**)
Genius — 415b
Gerana — (Bak. **Pygas**) 415b
Geras — 7, 415b
Geryoneus — 172, 173, 416a
Glauke (Mavi) — Bak. **Nereid'ler,**
Glaukia — 416a
Glaukos — 124, (201), 202, 203, 204, 228, 229, 230, 416a
Glaveus — 60
Glyphios (Glifiyos) — 416b
Gordias — 416b
Gordion — (Eskişehir bölgesinde eski bir şehir), (Bak. Gordias)
Gorgon'lar — 207, 208, 209, 416b
Grai'ler — Bak. **Gree'ler** 416b
Grazia (Graces) — 416b
Gree'ler (Grai) — 7, 208, 416b
Grifton — 416b
Gryps'ler — 416b
Gyges — 6, 416b
Gyra — 327, 416b

—H—

Hades (Pluton) — 7, 17, 18, 23, 60, 123, 129, 138, 140, 145, (146), 147, 148, 150, 151, 175, 183, 202, 212, 226, 246, 297, 298, 303, 344, 379, 383, 384, 385, 416b
Haemon (Haimon) — 417a
Haemos (Haimos) — 417a
Hagno — 417a
Halia — 417a
Halikarnassos (Bodrum) — (Bak. **Salmakis**) 480a
Halirrhotios — 417a
Halkyone — 231, 232, 233, 417a
Halliope — 65
Halys (Kızılırmak) — (Bak. **Sinope**)
Hamadryad'lar — 153, 250, 417a
Harmonia — 101, 126, 195, 417a
Harpasos — (Bak **Klinis**)
Harpalyke — 417a
Harpyi'ler — 7, 216, 376, 377, 417b
Hebe — 21, 22, 180, 417b
Hecuba — 418a
Heimarmene (Pepromene) — 417b
Hekabe (Hecuba) — 254, 294, 297, 301, 325, 326, 417b
Hekate — 67, 140, 384, 417b
Hekotonkheir'ler (Centimain'ler) — 6, 417b
Hegeleos — 417b
Hektor — ile son görüşmesi: 271 — **Hektor**'un ölümü: 295 Cesedine yapılan hakaretler: 299 Cesedinin yakılması: 302 — 266, 267, 270, 271, 273, 275, 277, 279, 281, 283, 284, 285, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 299,

300, 301, 302, 306, 322, 323, 376, 377, 380, 417b
Hekuba — (Bak. **Hekabe**) 418a
Helena — Güzelliği: 255 **Paris**'le sevişmesi ve kaçırılması: 257 — 254, 255, 256, 259, 266, 267, 268, 272, 279, 286, 301, 302, 305, 307, 314, 321, 323, 325, 326, 327, 377, 418a
Helenos — 327, 377, 383, 418a (Bak. **Siderites**)
Haliades'ler — 59, 60, 418a
Helikaon — (Bak. **Laodike**)
Helike — 418a
Helikon — 64, 418a
Helios — 7, 50, 247, 344, 418a
Heliotrope — 60
Helle — 217, 218, 418a
Hellespontos — 107, 112, 218, 255, 312, 322, 325, 327, 334, 418b
Hellen — 77, 418b
Hemera — 6 (Bak. **Khaos**) 247, 418b
Hemikynes — 418b
Heosphoros (Eosphoros) — (Bak. **Phoshoros**), 419a
Hephaistos (Hifestos) **Vulcain** — **Lemnos**'daki atölyesi: 126 — Aşkları: 127, — İş arkadaşları: 128 — Karısı **Aphrodite**' onu aldatıyor: 90 — 11, 15, 18, 19, 23, 42, 46, 50, 89, 90, 98, 126, 127, 128, 129, 195, 288, 289, 354, 419a
Hera (Hira) Junon: **Zeus**'le evlenmesi: 41 — **İksion**'un **Hera**'ya gönül vermesi: 43 — **Leto**'yu rahat bırakmayışı, 53 — Bir rivayete göre **Hera**' kocasına muhtaç olmadan, insanlığın başbelâsı olan harp tanrısı **Ares**'e gebe kaldı: 86 — Çirkin bulduğu için **Hephaistos**'u **Olympos**'dan aşağı atışı: 125 — **Semele**'yi ve çocuğunu yok etmek isteyişi: 151 — 7, 8, 17, 23, 31, (41), 42, **43**, 44, 45, 48, 52, 53, 54, 78, 79, 83, 86, 95, 106, 123, 125, 128, 131, 166, 167, 172, 173, 175, 180, 231, 232, 419a
Herai'ler — 419a
Herakles (Hirakles) **Hercule** — Doğuşu: 165 — Kuveti: 166 - Evlenmesi: 167 — On iki başarısı: 168 — **Omphale**'ye köle oluşu: 177 — **Kentaur**' **Nessos**' ile mücadelesi: 178 — Acıklı ölümü: 179 — Karakteri ve kişiliği: 180— 50, 87, 88, 126, 135, (165), 166, 167, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 190, 214, 215, 311, 313, 384, 419a
Herakliad'lar — 419a
Hercule (Herkül) — Bak. **Herakles.**
Hergane — 47
Herkules — 419a
Hermaphroditos (Hermafroditos) — **(101)**, 419a
Herme'ler — 419a
Hermes (Mercurius) — Doğuşu: 74 — Yüz gözlü **Argus**'u uyutmak için **Hypnos**'dan uyku ilâcı almaya gidişi: 78 — Ödevleri: 79 — Çocuklarından **Daphnis:** 80 — Keçi ayaklı Pan: 80 — Sevdiği Peri kızları: **Pitys, Sirinks, Ekho:** 81 — **Ekho**'nun avcı **Narkissos**'a gönül vermesi ve karşılık görmemesi: 83 — **Aphrodite**'den olan oğlu, **Hermaphroditos:** 101 — **Aineias**'a **Zeus**'un emrini ileterek onu **Dido**'dan ayırması: 382 — 15, 18, 19, 23, 38, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 85, 95, 98, 101, 106, 125, 145, 146, 147, 152, 162, 166, 175, 176, 201, 202, 207, 208, 209, 211, 242, 247, 300, 301, 343, 352, 381, 419a
Hermione — 377, 419a
Hermos (Gedizçayı) (Bak. **Sipylos**)
Hero — 107, 108, 109, 110, 111, 112, 419a, Bak. **Leandros**
Herse — 50, 247, 419a
Hesione — 419b
Hesperid'ler — 7, 10, 72, 160, **173**, 174, 175, 209, 419b

Hesperia — 376, 377, 379, 381, 383, 419b
Hesperos — 419b
Hestia (Hestiya) **Vesta** — 7, 18, 19, 21, 23, 98, **123**, 124, 419b
Hiera — 419b
Hieraks — 419b
Hierodolos — 419b
Hierodyel'ler — 419b
Hiero Gamos — 419b
Hilaera — 419b
Hilebie — 419b
Himalia — 420a
Himeros — 93, 106, 420a
Hiperbios — 9
Hipermestra — (Bak. **Amphiaros**)
Hippasos — (Bak. **Minyad'lar**)
Hippe — 420a
Hippia — 48
Hippios — 420a
Hippo — 420a
Hippo Kampos — 133, 420a
Hippokrene — 420a (Bak. **Pegasos**)
Hippodameia — 191, 207, 420b
Hippogypes — 420b
Hippolokhos — 420b
Hippolyte — 172, 420b
Hippolytos — 60, 190, 191, 420b
Hippodemon — 420b
Hippomenes — 420b (Bak. **Leimone**)
Hipponoos — (Bak. **Polyphontea**)
Hippotes — (Bak. **Aiolos**), 420b
Historis — 420b
Homer — (Bak. **Homeros**).
Homeros — (Bak. **Kritheis, Phemios**), 225
Homonoe (Birlik) — (Bak. **Praksidike**)
Hora'lar — 22, 33, 93, 420b
Horkios — 420b
Horos — (Bak. **İsis**)
Hyad'lar — 420b (Bak. **Pleione**)
Hyakinthides — 420b
Hyakinthos — (57), 58, 421a
Hybris — 421a
Hydne — 421a
Hydra — 311, 314, 315, 420a
Hyettos — 420a
Hygieia — 420a
Hylas — 181, 345, 421a (Bak. **Nymphe**'ler).
Hyllos (Kumçayı) — 421b
Hylonome — 421b
Hymenaios (Himeneos) **Hymen** — 421b
Hymene — (Bak. **Uranie**).
Hymette — (Bak. **Periktyone**)
Hymnos — 452a. (Bak. **Nikaea**).
Hyperbore'ler — 55, 170, 422a
Hyperion — 247, 422a
Hypermestra — 422a
Hypnos — 7, 78, 147, 231, 232, 422a (Bak. **Morpheus**)
Hypsikreon — 422a
Hypsipyle — 215, 422b (Bak. **Opheltes**)
Hyrieus — 422b

—İ—

İaera — 422b
İakkhos — 141, 422b
İalemos — 423a
İam (Menekşe) — (Bak. **İamos**)
İambe — 143, 423a
İamid'ler — (Bak. **İamos**).
İamos — 423a
İianthe — (wBak. **İphis, II.**)
İanus (Janus) — 423a
İapetos (Japetos) — 6, 7, 10, 423a
İarbas — 423a
İasion — 213, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 221, 230, 423a
İbykos — 423a
İda (Kazdağı) — 8, 36, 43, 95, 101, 249, 254, 279, 298, 303, 307, 314, 315, 316, 317, 325, 423b
İdaea — (Bak. **Teukros**)
İdaeos — 300
İdas — 423b
İdmon — 423b (Bak. **Thestor**)
İdomene — (Bak. **Melampus**).
İdomeneus — 276, 424a
İdothea — 424a
İkadios — 424a
İkarios — 154, 155, 424a (Bak. **Thestor**).
İkaros — 223, 224, 424a
İkkos — (Bak. **Kleomedes**).

İksid'ler — (Bak. **Perigoune**)
İksion — (43), 144, 149, 226, 424b (Bak. **Nessos**).
İksus — (Bak. **Perigoune**) 464a
İlia — 424b
İliada — Bak. **İlias.**
İliakos — (Bak. **İlion**) 424b
İlias — 424b
İlion (İlios) — 255, 270, 281, 283, 285, 292, 294, 297, 305, 306, 319, 327, 334, 424b
İlione — 311, 425a
İlithya — 425a
İlos — 425a
İlyada — 425a
İnakhos — **(77)**, 78, 131, 132, 425a (Bak. **Phoroneus**).
İno — 195, 425a
İo — 31, 32, **(77)**, 78, 79, 425b
İobakkos — 425b
İobates — 204, 205, 425b
İobes — 425b
İodama — 425b
İokaste (Jakaste) — 196, 197, 198, 199, 345, 426a
İokastos — 426a
İola — 176, 179, 426a
İolaos — 169, 426a
İolkhos — 426a
İolkos — 220, 221
İon — 239, 240, 241, 426a
İonia — (Bak. **İon**), 426a
İope — 426a
İoksos — 426a
İos — Ege'de bir ada.
İphianassa — 426a (Bak. **Proetid'ler**)
İphidamas — 426b
İphigeneia—258, 259, 328, 330, 426a
İphikles — 426a
İphiklos — 426b
İphimedia — 242, 427a (Bak. **Pankratis**)
İphis (Kıbrıslı) — 251, 427a (Bak. **Anaksarete**)
İphis (Giritli) — 427a
İphitos (İphytos) — 176, 427b
İrene — 427b
İris — 7, 22, 53, 231, 232, 266, 279, 299, 300, 377, 427b
İros — 365, 366, 428a
İsis — 428a
İskender — 428a
İskhenos — 428a
İskhys, 59, 60
İsmene — 198, 428b
İsmenos — 428b
İsos — 278, 428b
İsmaros — 334
İssa — 428b
İsthamia — 428b
İstros — 428b
İtalos — 428b
İthaka — 280, 309, 334, 335, 336, 343, 344, 345, 349, 352, 355, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 375, 428b
İthakos — 428b
İtylos — 428b
İtys — 116, 120, 121, 122, 428b
İulus (İule) — 428b
İuno — 428b
İuppiter — 428b
İynks — 428b

—J—

Janus — Bak. **İanus.**
Japet — Bak. **Japetos.**
Japetos — Bak. **İapetos**
Jasion — Bak. **İasion.** 137, 138
Jasius — 429a
Jaso — 429a
Jason (Aeson) — 429a Bak. **Argonaut'lar.**
Jakaste — Bak. **İokaste.**
Junan (Jūnon) — Bak. **Hera. (41)**
Jupiter (Jūpiter) — Bak. **Zeus. (27)**
Juturne — 429a
Jevenalis — 429a
Juventus — 429a

—K—

Kaanthos — 429a
Kabarnos — 429a
Kabeiro — 128, 429a
Kabir'ler (Kabires) — 188, 429a

Kabirid'ler — 429b
Kabiro — 429b
Kadmeia — 429b
Kadmilos — 429b
Kadmos — 151, 152, **193**, 194, 195, 196, 197, 429b
Kadros — (Bak. **Kaeira**)
Kadukeus — 429b
Kaekulus — 429b
Kaeira — 429b
Kaikos — (Bâkir Çayı) Bak. **Teuthras.** 491a
Kaineus — 429b
Kainis — (Bak. **Kaineus**), 429b
Kairos — 430a
Kalais — 377, 430a
Kalamos — 430a
Kalkhas — 257, 259, 260, 262, 311, 317, 319, 430a
Kalkhas Myrina — (Bak. **Kalkhas**), 430a
Kalkhos — 430b
Kallikopia — (Bak. **Thoas**).
Kalliope — 225, 430b
Kalirrhoe — **88,** 89, (Bak. **Skamandros**), 430b
Kallisto — **36**, 37, 430b
Kalydon — 71, 72, 430b
Kalypso — 350, 351, 352, 430b
Kambles — 430b
Kampania — 430b
Kampania — 430b
Kanake — 242 (Bak. **Makareos**) 430b
Kandaulos — (Bak. **Nyssia**).
Kapadokia — 431a
Kapaneus — 430b (Bak. **Evadne**)
Kapys — (Bak. **Ankhises**).
Kariol — 101
Karites — 64
Karkinos — 431a
Kartaca — 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385
Karneios — 431a
Karpos — (Bak. **Kalamos**), 430a
Karya — 431a
Kassandra — 256, 301, 320, 323, 325, 327, 329, 430a
Kassiepeia — 209, 430a
Kassiope — (Bak. **Andromeda**)
Kassotis — 430a
Kastalia — 430a
Kastor — Bak. **Dioskur'lar.** 430a
Kastreos — 430a
Kaukasos — 430a
Kaunos — 431b (Bak. **Byblis**)
Kaystre — (Bak. **Semiramis**)
Kaystros — 431b
Kebren (Değirmendere) — (Bak. **Oinone**). 455a
Kedalion — 431b
Kekrops — 48, 50, 116, 178, 431b
Keleaeno — (Bak. **Pleiod'lar**).
Keleos — 142, 143, 144, 431b
Kelmis — 129, 431b
Keltine — (Bak. **Keltos**), 431b
Keltos — 431b
Kentaur'lar (Kentoros) — 60, 133, 161, 178, 192, 213, 260, 293, 431b
Keos — 52
Kephalos — 99, 247, 432a
Kepheus — 209, 210, 432a
Kerambos — 432a
Keramik — (Bak. **Keramos**) 432a
Keramos — 432a
Kerberos — 147, 175, 226, 385, 432a
Ker'ler — 432a
Keres — 87, 432a
Kerkaphos — 432a
Kerkolos — (Bak. **Sapho**)
Kerkop'lar — 432b
Kerkyon — 186, 432b
Kerkyra — Korkyra — 432b
Keras (Boynuz) — (Bak. **Keroessa**).
Keroessa — 432b
Kerthe — (Bak. **İobes**)
Kerykeion — 432b
Keryntos — 432b
Keto (Kete) — 7, 432b (Bak. **Phorkyd'ler**).
Keyks — 231, 232, 233, 248, 432 b (Bak. **Alkyone**)
Khaos — 7, 432b
Khariklo — 50, 432b
Kharila — 433a
Kharit'ler (Karitler) – Les Graces, Grazialar — 15, 21, 66, 77, 98, 106, 116, 187, 195, 433a

Kharon — 148, 384, 433a
Kharybdis — 346, 348, 349, 350, 377, 433a
Khelone — 41, 433a
Khersonesus — (Bak. **Podaleirios**)
Khersonnesos — (Bak. **Parthenos**)
Khesias — (Bak. **Okyrrhoe**)
Khilaros — (Bak. **Ganges**)
Khimaereus — 433a
Khimaira (Kimera) — 204, 205, 433a (Bak. **Pegasos**).
Khione — 433b (Bak. **Eumolpos**)
Khiron — 60, 213, 260, 291, 433b
Khloris — 433b (Bak. **Rhadios**) 478a
Khronos (Kronos) — 433b
Khoeos — (Bak. **Asteria**)
Khrsothemis — (Bak. **Parthenos**)
Khrysa — (Bak. **Pheegyas**) 261, 469a
Khrysaor — 434a
Khrysos — 434a
Khyryseis — 261, 262, 263, 434a
Khrysopelea — 434a
Khrysorrihoas (Altın sürükleyen su) — (Bak. **Paktolos**)
Khthonik — 434a
Kıbrıs — 434a
Kikhyros — 434a
Kikon'lar — 334, 434a
Kimmerler — 232, 244, 434a
Kimolos — (Bak. **Side**).
Kinyras — 99, 434b (Bak. **Melos**)
Kirke — 229, 230, 342, 343, 344, 346, 347, 348, 434b
Kithaeron (Kiteron) — 36, 41, 67, 197, 434b
Klaros (Ahmetbeyli) — 434b
Kleio (Klio - Clio) — 65, 434b
Klio — (Bak. **Kleio**)
Kleis — (Bak. **Sapho**)
Kleitos — 434b
Kleobis — 435a
Kleobule — (Bak. **Pheniks**)
Kleomedes — 435a
Kleostratos — 435a
Kleothera — (Bak. **Pandareos**)
Klinis — 435a
Klite — 435b
Klotos — 435b
Klotho — 7, 22, 435b
Klymene — 7, 58, 435b
Klymenos — 435b
Klytaimnestra — 258, 328, 329, 330, 331, 332, 435b (Bak. **Orestes**)
Klytie — 60, 435b
Koeranos — 436a
Koios — (Bak. **Phebe**) 247
Kokyte (Kokytos) — 146, 148, 384, 436a
Kolkhid — (Bak. **Phasis**)
Kolkhis — 216, 217, 218, 219, 226, 376, 436a
Kolones — (Bak. **Tenes**), 490a
Kolonos — 436a
Kolophon (Değirmendere) — (Bak. **Rhakios**)
Komaetho — 436a
Kombe — 436b
Koon - (Bak. **İphidamas**)
Kora (Kore - Persephone - Prosperine) 137, 139, 140, 145, 146, 436b
Koribant'lar — (Bak. **Korybant'lar**) 436b
Korinthos — 185, 187, 201, 202, 203, 221, 436b
Korkyon — (Bak. **Alope**)
Korkus — (Bak. **Smilaks**)
Kormukopiae — 436b
Koroebos — 436b
Koronides — 436b
Koronis — **(59)**, 60, 436b (Bak. **Phlegyas**)
Koros (Tokluk) — (Bak. **Hybris**)
Korybant'lar (Les Corybantes) 29, 30, (Bak. **Kuretes - Kuret'ler**) 437a
Korythos — 437a (Bak. **Oinone**)
Kos (İstanköy adası) — (Bak. **Agron**)
Kottos — 6
Kragaleus — 437a
Kramgasos — (Bak. **Tenes**) 490a
Krathis — (Bak. **Milon**)
Kratos — (Bak. **Bia**)
Kreon — 196, 197, 198, 199, 200, 437a
Kres — 437a
Kresphontes — 437a
Kreta — 437a
Kreteus — (Bak. **Althemenos**)

Kretheus — 437a
Kretinaeon — (Bak. **Leukippos**). 433a
Kremsa — (Bak. **İon**), 238, 239, 240 241, 437a
Krinis — 437a
Krimisos — (Bak. **Egestes**)
Krinisse — (Bak. **Theophanes**)
Krisa — 437a
Kritheis — (Bak. **Homeros**), 129, 137, 201, 437b
Krios — 6, 7
Krokos — 437b
Krommyon — 437b
Kronios (Buğday yetiştirici) — (Bak. **Himalia**) 438a
Kronos — 5, 6, **(7)**, 8, 14, 17, 28, 29, 38, 41, 123, 137, 146, 437b
Krotopos — 437b (Bak. **Koroebos**)
Krotos — 437b
Kranthios — (Bak. **Sarpedon**)
Ksanthus — (Bak. **Phenops**), 204, 306, 467b
Ksuthos — 238, 239, 240
Ksauthos (Ksaytos) — (Bak. **İon**).
Ksenokrates — (Bak. **Phryne**).
Kserabates (Sangarios - Sakarya) — (Bak. **Sagaris**)
Kumes — 224
Kumae — 438a
Kuret'ler (Kurtos - Kuretea'lar — 8, 29, 438a
Kyane — (Bak. **Miletos**), 438a
Kyanippos — 438a
Kybele — 438b
Kydippe — (Bak. **Akontios**).
Kykhreus — 438b (Bak. **Salamis**)
Kyklops'lar — 6, 30, 126, 128, 129, 181, 335, 336, 337, 342, 371, 377, 378, 438b
Kyknos — (87), 88, 438b
Kydnos — 438b
Kylabras — 438b
Kyllaros — (Bak. **Hylonome**)
Kyllene — 74, 75, 79, 245, 439a
Kyme — (Bak. **Kritheis**) 383
Kymodoke(Oynak)— (Bak. **Nereid'ler**)
Kymossema (Köpek Mezarı) — (Bak. **Hekabe**).
Kyparissos — (61), 439a
Kypris — 439a
Kypselos — 439a (Bak. **Labda**)
Kyrene — 439a
Kytos (Ekmekçi) — (Bak. **Himalia**).
Kyzikos — 215, 439a

—L—

Labdakos — 195, 196, 199, 439b
Labyrinthos — 223, 439a
Ladda — 439b
Laddakid'ler — 439b
Ladon — 439b (Bak. **Carmenta**)
Laelaps — 439b
Laerteus — 439b
Laerteas — **Laertes**'in oğlunun lakabı.
Laertes — 201, 275, 307, 317, 343, 344, 345, 346, 349, 352, 353, 354, 356, 357, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 372, 440a
Laios — 196, 197, 199, 440a
Lais — 440a
Laistragon'lar — 341, 342, 440a
Lakedaimon — 440a
Lakhesis — 7, 22, 440a
Lakinios — 440a
Lakonia — 254
Lakios — 440a
Lamia — 440a
Lampetia — 440b (Bak. **Phaetusa**)
Lampetie — 440b
Lampos — 440b
Lampsakos (Lapseki) — (Bak. **Priapos**)
Laodamas — 440b
Laodameia — 440b
Laodike — 441b
Laokon — 319, 440b
Laodamea — (Bak. **Protesilaos**).
Laodike — 441a
Laomedon — 441b
Laothoe — 441b
Lapith'ler — 59, 191, 441b
Lar — 441b
Lara — 441b
Lares — (Bak. **Lara**).

Larissa — (Bak. **Piasos**).
Larides — (Bak. **Akheus**).
Larv'lar — 442a
Latmos (Beşparmak Dağı)
Latinus — 442a
Latium — 442a
Latone (Leto) — 442a
Laurentium — 442a
Lavinia — 442a
Leandros — **(107)**, 108, 109, 110, 111, 112, 442a
Larkhos — 442a
Lebes — (Bak. **Rhakios**).
Leda — 31, 34, 35, 255, 345, 442a
Leimone — 442a
Leipephile (Terkedilmiş aşk) — (Bak. **İolaos**).
Lemnos — 11, 15, 311, 312, 442a
Lemur'lar — 442b
Leontikhos — 442b
Lerna (Lerne) — 132, 169, 442b
Lesbos — 227, Midilli Adası.
Lethaeus — 443a
Lethe (Lete) — 150, 232, 386, 443a
Leto — 7, 52, 53, 66, 67, 76, 443a
Leukas (Levkas) — 443a (Bak. **Sapho**)
Leuke (Levke) — 146, 307, 443a
Leukippid'ler — 443a
Leukipos (Levkippos) — 443b
Leukon — (Bak. **Argennos**).
Leukone — (Bak. **Kyanippos**)
Leukophrys — 495b (Bak. **Tenes**). 516a
Leukothea — (Bak. **Paktolos**)
Libethra — 227
Leukothae — 443a (Bak. **Klytie**)
Liber — 443b
Libitina — 443b
Libya — 443b
Limos (Açlık) — (Bak. **Eris**).
Linos — 166, 167, 443b
Lita'lar — 443b
Lityerses — 444a
Loimos — 7
Lotis — 444a
Lotos — 335
Lotophag'lar — 335, 444b
Lucifer (Lüksifer) — (Bak. **Lukifer**). 231, 444b
Lukjanus — 227
Luna — 444b
Lyaios — 444b
Lydia — 49, 444b
Lydus — (Bak. **Lydia**)
Lykaon — 36, 37, 268, 444b
Lykastos — 88, 444b
Lyke — 80, 444b
Lykeion — 444b
Lykia —268, 444b
Lykios — 444b
Lykomedes — 192, 261, 445a
Lykormas — (Bak. **Evenos**)
Lykos — 35, 445a
Lykris — (Bak. **Phaloe**).
Lykurgos (Licurgos) — 155, 156, 445a
Lykymnios — (Bak. **Tlepolemos**).
Lynkeus —445a (Bak. **Briseis**)
Lyrnessos — 261, 263
Lyrkos — (Bak. **Hilebie**).
Lysippe — (Bak. **Proetid'ler**)
Lyssa — 445a

—M—

Madon — 374, 445a
Macon (Makon) — Lydia Kralı.
Madia — **(75)**, 76, 77, 79, 445a
Mainad'lar (Menad'lar) — 156, 161, 445a
Maira — 155, 445b
Makareos — 445b
Makhaon — 280, 445a (Bak. **Podaleirios**).
Magnes — 445b
Magnes (Mağnisa'ya adını veren) — 445b
Magnesia (Mağnisa) — (Bak. **Magnes**)
Makar — (Bak. **Megaklo**)
Makedon — (Bak. Pieros).
Mallos (Beyhan bölgesinde, Kızıltahta)
Man'lar — 445b
Manto — 445b (Bak. **Phakios**).
Marathon — 127, 445b
Markis — 41, 446a
Marpessa — 446a
Mars — Bak. **Ares**. 86, 446a
Marsyas — 62, 446a

Mater Matuta — 446a
Mairo - Nero — Karasu **(Styks)**
Meandros — 446a
Medea — 186, 218, 219, 220, 221, 446a
Medos — 446a
Medusa — 51, 207, 208, 209, 211, 446a
Megaklo — 446a
Megaira (Megera) — 167, 446a
Megareus — 446a
Mela — 446a
Melampus — 446b
Melenios — 446b
Melanippe — 446b
Melanthios — 446b
Melantho — 366, 446b
Meleagrid — (Bir çeşit tavuk) — 446b
Meleagros — 71, 72, 447a
Melenios — 72
Meles — 227
Melesigenes (**Homeros**'un lâkabı) — Bak. **Kritheis.**
Meliades — 6, 447a
Melikertes — (Bak. **İno**)
Melissa — 30, 447a
Melissus — (Girit Kralı)
Melos — 447a
Melpomene — 65, 447a
Memnon — 248, 305, 306, 447a
Memnonid'ler — 447a
Menad'lar — (Bak. **Maind'lar**). 447b
Menal — 245, 447b
Menelaos — 254, 255, 256, 257, 258, 261, 266, 267, 268, 280, 285, 286, 309, 318, 321, 323, 325, 326, 327, 360, 362, 447b
Menestheus — 447b
Menippe — 447b
Menoetios — 447b
Menoikeus — 447b
Menoitios — 7, 10, 447b
Menthe (Nane) — 146, 447b
Mentor — 447b
Mercure — Bak. **Hermes.**
Mercurius — Bak. **Hermes.** 78, 448a
Merkur — 448a
Merope — 448a
Meropis — 448a
Mesopotamia — 448a
Mestra — 448a
Metanire — 143, 144, 448b
Metiokhe — (Bak. **Menippe**).
Metis — 7, 46, 47, 448b
Midas — (62), 63, 159, 160, 448b
Milan (Çaylak) — (Bak. **Side**)
Miletos — 61, 448b
Milon — 448b
Minerve (Minerva) — Bak. **Athena** 46, 449a
Minos — 33, 60, 61, 147, 148, 171, 187, 188, 189, 222, 223, 224, 449a
Minotauros (Minotavros) — 186, 187, 188, 190, 223, 449a
Minyad'lar — 449a
Minyas — 449b
Miny'ler — 449b
Mnemosyne — 6,449a
Mnestra 226, 227, 449a
Moira'lar (Park'lar) — 22, 181, 450a
Molpis — 450a
Momos — 7, 450a
Moira — 450a
Mormo — 450a
Morpheus — 232, 450b
Morsykhlos — 450b
Musagetes — 450b
Musaios — 450b
Musa'lar (Muse'ler) — 22, 62, 64, 66, 77, 83, 94, 195, 450b
Mygdon — (Bak. **Sagaris**)
Mykala — Samandağ
Mykenai — 254, 278, 290, 310, 327, 450b
Myrmidon — 258, 274, 282, 284, 285, 286, 287, 292, 298, 450b
Myrrha — 99. 451a
Myrtilos — 451a
Mysteria'lar — 142, 451a

—N—

Naiad'lar — 82, 84, 153, 451a
Naksos — 132, 158, 189, 243, 451a
Nana (Sangarios'un kızı) —
Nannakos — 451a
Napea — 451b

Narciss (Narcissus) — Bak. **Narkissos.** 451b
Narkissos — 82, 83, 84, 451b
Nauplios — 451b
Nausikaa — 353, 354, 355, 356, 451b
Neanthos — 227, 452a
Nektar — 21, 29, 36, 53, 149, 452a
Neleus — 452a
Nemea — 168, 177, 180, 452a
Nemesis — 7, 452a
Neophron — 409b
Neoptolemos — 311, 312, 322, 325, 326, 327, 377, 452a
Nephele (Nefele) — 217, 452b
Neptune (Neptunus) — Bak. **Poseidon, (130)**, 452b
Nereus — 7, 133, 174, 452b
Nereid'ler — 7, 133, 209, 452b
Nerio — 452b
Nerites — 452b
Nessos — 178, 179, 452b
Nestor — 265, 271, 272, 274, 276, 280, 281, 282, 286, 305, 306, 308, 318, 360, 362, 452b
Nestos — Karasu
Nikaea — 453a
Nike — 453a
Nikippe — 167, 168
Nikomedos — Bak. **Parthenopa**
Ninos — 114.
Ninyas — (Bak. **Semiramis**)
Niobe — 67, 68, 453a
Nireus — 453a
Nisos — 453a
Nomos — 453b
Notos — 247, 453b
Nyks — 7, 453b
Nykteus — 35, 196, 453b
Nyktimene — 453b
Nyktis — 9, 50, 66, 453b
Nymphe'ler — 28, 31, 42, 49, 50, 66, 153, 161, 174, 229, 242, 453b
Nysa — 152, 453b
Nyssia — 453b

—O—

Odysseia — 129, 454a
Odysseus — Başından geçenler: 335 — **Lotophaglar** ülkesinde: 336 — **Polyphemos**'un mağarasında: 337 — Ailos'un oturduğu yüzen adada: 341 — **Laistrygonlar**'ın saldırısına uğruyor: — 342 **Sihirbaz Kirke**'nin sarayında: 343 — Karanlıklar diyarının bahtsız, mahzun halkı olan **Kimmerler** diyarında: 345 — **Sirenler** adasında: 348 — **Skylla** ve **Kharybdis,** canavarları bölgesinde: 349 — Güneş'in sığırları: 350 — **Kalypso**'nun adasında: 352 — **Phaiak**'lar arasında: 354 — **İthaka**'ya varışı ve bir dilenci gibi saraya girişi: 360 — **Penelope**'yi isteyen adamların öldürülmesi: 372 — 129, 230, 255, 261, 267, 275, 276, 277, 280, 281, 282, 290, 307, 308, 309, 311, 312, 317, 318, 319, 321, 323, 325, 334, 335, 336, 337, 338, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 378, 384, 454a
Oegipan'lar — 161, 454b
Oeneus — (Bak. **Staphylos**), 454b
Oenomaos — 454b
Ogygia — 350, 351, 355, 454b
Olagros (Olagros) — 225, 454b
Oidipus (Oedipus) — 193, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 454b
Oileus — 323, 327, 454b
Oineus (Oeneus) — 178, 454b
Oinomaos — 454b
Oinone — 314, 315, 316, 455a
Oinopion — 455b
Oinotrop'lar — 455b
Oinotros — 455b
Oionos — 455b
Oita (Oeta) — 311, 455b
Oizys — 7
Okeanid'ler — 7, 455b
Okeanos — 5, 6, 7, 29, 58, 60, 75,

132, 138, 146, 208, 228, 247, 455b
Okhimos — 455b
Oknos — 455b
Okyrrhoe — 456a
Olene — 86
Olympia — 124, 456a
Olympos — 8, 10, 13, 15, 17, 18, **(20)**, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 52, 53, 64, 76, 78, 83, 86, 87, 88, 89, 93, 94, 96, 98, 106, 117, 125, 126, 137, 139, 141, 145, 149, 151, 152, 157, 161, 165, 166, 172, 179, 180, 193, 205, 206, 216, 242, 265, 268, 269, 278, 279, 283, 288, 295, 299, 361, 363, 379
Omphale — 176, 177, 178, 180, 456a
Omphalos — 456b
Oneiros — 456b
Onkos — 456b
Onnes — 509a
Opheltes — 457a
Ophiogen'ler — 456b (Bak. **Sybaris**).
Ophion — 457a
Ophioneus — 457a
Oread'lar (Oreas) — 66, 235, 457a
Oreithyia — 457a
Orestes — (Bak. **Pylades**). 330, 331, 332, 333, 457a
Orion — 69, 70, 247, 457b
Orithyae — 238, 457b
Orkos — 457b
Orkhomenos — 167, 245, 457b
Ornytos — Bak. **Teuthis**
Orpheus — 214, 219, 220, 225, 226, 227, 384, 457b
Orphik inancı — 457b
Orthia — 458b
Orthopolis — 458b
Orthron — 458b
Orthros — 458b
Ortygia — 244, 246, 247, 458a (Delos adası).
Ossa — 8, 242, 458b
Othrys — 8, 17, 458b
Otos — 242, 243
Otrera — Ares'in kızı.
Otreus — 458b
Otrynteus — 458b

—P—

Paian — 458b
Paksos — 458b
Paktolos — 160, (Sart Çayı) 458b
Palaimon — 459a
Palaestinos — (Bak. **Strymon**)
Palamedes — 334, 459a
Palamon — 128
Pales — 459a
Palinoros — 383
Paligues'ler — 128
Palladion — 459a
Pallas — 7, 46, 186, 195, 241, 270, 317, 319, 459a
Pallene — 458b
Pamphagos — 459a
Pamphos — 459a
Pamphylia — (Bak. **Lakios**).
Pan — 80, 81, 82, 83, 159, 250, 459a
Panagea — 459a
Panakea — 459a
Panathenaia — 51, 459a
Pandaman — 459b
Pandareos — 459b
Pandaros — 268, 459b
Pandion — 116, 117, 118, 121, 122, 459b
Pandora — 15, 16, 127, 459b
Pandrosos — 459b
Pania — 459b
Panionia — 459b
Panikos (Panik) — 460a
Pankhaia — 460a
Pankratis — 460a
Panapa — 460a
Panopa — 460a
Panopeus — 460a
Panteon — 460a
Panthaos — 460a
Paphia — 460a
Paphlagon — 460a
Paphos — 98
Papius (Karakôy) — 460a
Paraebios — 460a
Paraios — 460b

Parion — (Çanakkale'de Kemer) (Bak. **Sybaris**)
Paris — Annesinin gördüğü rü'ya ve doğumu: 255 — Tanrıçalar arasındaki güzellik yarışmasına hakem oluşu: — 95 (Bak. Şekil 22 ve 57) — **Helena**'yı kaçırışı: 255 — **Menelaos**'la vuruşması: 267 — **Aphrodite**'nin onu ölümden kurtarması: 268 — **Akhilleus**'u topuğundan vurup yere düşürmesi: 306 — **Philoktetes**'in zehirli okla, onu yaralaması: 315 — Yaralı Paris'in eski sevgilisi **Oinone**'nin yanına götürülmesi: 315 — **Oinone**'nin onu tedaviden kaçınması ve **Paris**'in İda dağında can vermesi: 316 — **Paris**'in cesedinin yakılması ve **Oinone**'nin de vefasız **Paris**'i yakan ateşin içine atılarak diri diri yanması: 316 —
95, 255, 267, 306, 315, 316, 323, 460b
Parkae (Moir'lar) — 7, 460b
Parnassos — 17, 53, 460b
Parrhasios — 460b
Parsondes — 460b
Parthenios — Bak. **Kydnos.** 142, 460b
Parthenius — (Bartın çayı): 461a
Parthenon — 461a
Parthenopaeos — 461a
Parthenopea — 461a
Parthenope — 461b
Parthenos — 461b
Pasiphae — 188, 461b
Patara — (Gelemiç) 461b
Pataros — 462a
Patroklos — 261, 264, 275, 280, 281, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 298, 299, 303, 307, 462a
Pausnias — 10, 121, 227
Pegasos — 203, 205, 209, 247, 461b
Pegasiun Stagnum — 462a
Peirene — 462a
Peitho — 462b
Peirithoos — 462b
Pelasg'lar — 462b
Pelasgos — 13, 39, 462b
Peleus — 259, 260, 274, 280, 284, 287, 289, 290, 291, 294, 295, 296, 298, 304, 305, 306, 307, 462b
Pelia — (Bak. Melos)
Pelias — 54, 213, 214, 220, 221, 462b
Pelion — 8, 260, 291, 462b
Pelopea — 462b
Pelopia — 462b
Peloponnesos — 244, 462b
Pelops — 149, 462b
Penat'lar — 462b
Penee (Peneus) — 71
Peneios — 462b
Penelope — 321, 334, 345, 352, 360, 361, 362, 363, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 375, 462b
Penia — (Bak. **Paros**) 463a
Penthesileia — 302, 303, 304, 463b
Pentheus — 155, 156, 157, 195, 463b
Penthos — 463b
Petromene — 463b
Peon — 463b
Peparethos — 463b
Perdiks — 464a
Pergamos — 464a
Periboea — 464a
Perieres — 464a
Perigoune — (Bak. **İoksos**) 464a
Periklymenos — 464a
Periktyone — 464a
Perillos — (Bak. **Phalaris**)
Perimele — 464b
Perimelis — 464b
Periphas — 464b
Periphetes — 128, 185, 465a
Peristera — 465a
Peritanus — 465a
Permessus — 465a
Permessid'ler — 465a
Pero — 465a
Persa (Perseis) — 465a
Persephone (Prosperin - Kore) — 137, 138, 140, 145, 150, 202, 246, 344, 384, 465a

Persied'ler — 465a
Perseis — 465a
Perses — 465a
Perseus — 34, **(206)**, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 465a
Persepolis — 465a
Pessinus — 465a
Pethredo — (Bak Gree'ler)
Phaesthos — 465b
Phaethon (Faeton) — **(58)**, 59, 99, 465a
Phaeton — 247, 465b
Phaethontiad'lar — 465b
Phaethusa — 465b
Phaiak'lar — 353, 354, 356, 357, 358, 359, 465b
Phaidra — 190, 191, 345, 465b
Phalaekos — 465b
Phalanthos — 465b
Phalanaks — 465b
Phalaris — 466a
Phaleros — 466a
Phalkes — 466a
Phaloe — 466a
Phantasos — 466a
Phaon — 466b
Pharmakias — 466b
Pharos — 467a
Phasis — 467a
Phebe (Febe - Phoibe) — 6, 7, 467a
Phebus (Febūs) — Bak. **Apollon:** 467a
Phedra (Phaidra) — 467a
Phegeus — 467a
Phemios — 374, 467a
Pheniks — 467a
Pheniks (Phoiniks) — 467a
Phenops — 467b
Pheomios — 467b
Pheraea — 467b
Pherai — 467b
Pheraslı'lar — 467b
Phereklos — 467b
Phereple — 467b
Phidios — 39
Phidippos — 468a
Philadelphia (Alaşehir) — Bak. **Lydia.**
Philammon — 468a
Philemon — 38, 39, 468a
Philoktetes — 311, 312, 313, 314, 318, 468a
Philomele — 116, 117, 118, 119, 120, 121, 468a
Philetios — 371, 372, 374
Philomelos — 468a
Philonome — 468b
Philotis — 468b
Philyra — 468b
Phineus — 215, 216, 469a
Phiks (Sphinks) — 469a
Phlegethon — 469a
Phlegyas — 59, 60, 469a
Phlias — 469a
Phoebe — 52
Phobetor — 469a
Phobos — 87, 469a
Phoeniks — (Bak. **Phoiniks**)
Phoibe — 469a
Phoinikia — 469b
Phoiniks — 274, 469b
Phokis — 197, 469b
Pholos — 469b
Phorbas — 469b
Phorcide'ler — Bak. **Phorkyd'ler.**
Phorkyd'ler (Phorkynid'ler) — 10, 65, 469b
Phorkys — 7, 359, 469b
Phoroneus — 469b
Phosphoros — (Bak. **Lucifer**) 469b
Phriksos — Bak. **Hellespontos:** 217, 218, 469b
Phrygia — 38, 62, 469b
Phrygios — 470b
Phryne — 470a
Phthie (Ftiye) —
Phthonos (Ftonos) — 470b
Phylios — 470b
Phyllis — 470b
Phytalos — 471a
Phytalid'ler — 471a
Piasos — 211, 471a
Pieria — 75, 471a
Pierid'ler — 471a
Pieros — 471b
Pietas — 471a
Pikoloos — 471b
Pikus — 471b
Pilumnus — 471b

Pindos — 471b
Pirene — 471b
Pirithous — 191, 192, 471b
Pisa — 472a
Pisidike — 472a
Pitane — 472a
Pittheus — 184, 472a
Pitho — 472a
Pityokamptes — 472a
Pitys — 81, 82, 472a
Plankt'lar — 472a
Plades — 332
Pleiad'lar — 472a
Pleione — 472b
Plessidi (Pelion dağı)
Pleisthenes — 472b
Pleuron — 472b
Ploutos (Plutos) — 137, 138, 472b (Bak. **Philomelos - Penia**)
Plouto —
Plutarkhos —
Pluton (Plūton) — Bak. **Hades:** 146, 472b
Poeno — (Ceza):
Podaleirios — 312, 472b
Podarkes — 472b
Poibos (Phoebos) — 473a
Poine (Poene) — 473a
Polhymnie (Polymnie) — 473a
Polias — 473a
Polibotes — 473a
Polites — 322, 473a
Polluks — Bak. **Kastor - Dioskur'lar:** 473a
Poltys — 473a
Polybos — 197, 473a
Polybotes — 473a
Polydamos — 313, 473a
Polydektes — 206, 207, 211, 473b
Polydeukes (Polluks) — 384, 473b
Polydoros — 195, 196, 291, 373b
Polydos — 473b
Polyhymnia — 474a
Polykaste — 474a
Polykrite — 474a
Polymede — 474a
Polymnie — Bak. **Polhymnie:** 65, 474a
Polyneikes (Polynikes) — 198, 199, 200, 474a
Polynikes — Polyneikes.
Polyphemos — 129, 133, 134, 135, 336, 337, 338, 345, 378, 474a
Polyphontea — 474b
Polyksena — 326, 474a
Polykso — 474b
Polypoetes —9
Pomona — 250, 251, 474b
Ponos (Istırap) — (Bak. **Eris**)
Pontos — 6, 7, 376, 474b
Poros — 474b
Poseidon(Neptune) — Evlenmesi: 132 7, 17, 18, 19, 23, 48, 123, 129, 130, 131, 132, 133, 136, 137, 138, 145, 146, 171, 186, 191, 209, 213, 236, 242, 291, 299, 474b — 255, 274, 319, 327, 345, 348, 352, 379, 380
Poseidonia — 475a
Pothos — 475a
Praksidike — 475a
Praksiteles — 85
Priamos — 95, 249, 254, 255, 265, 267, 269, 270, 271, 274, 278, 279, 282, 291, 293, 294, 295, 296, 297, 299, 300, 301, 304, 313, 320, 322, 323, 325, 326, 327, 377, 475a
Priapos — 475a
Proitos — 203, 204, 475b
Prokne — 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 475b
Prokris — 238
Prokrustes — 136, 186, 475b
Proetid'ler — 475b
Proetos — 476a
Promakhos — 47, 476a
Prometheus — 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 476a
Propoetid'ler — 100, 476a
Propontis (Marmara Denizi) — 376
Prosperine (Prosperina) — Kore - Persephone: 476a
Proteus — 128, 133, 476a
Protesilaos — 476a
Prytaneion — 476a
Psykhagogos — 476a

Psykhe (Psike) — 102, **(103)**, 104, 105, 384, 385, 476b
Pygas (Grana) — 476b (Bak. **Grana:**)
Pygmalos (Pygma'lar) — 376b
Pygmalion — 100, 477b
Pylades — 330, 331, 477b
Pylios — 128, 477b
Pylos —360, 361, 362, 477b
Pyramos — 113, 114, 115, 477b
Pyrene — 478a
Pyreneos — 65, 478a
Pyriphlegethon — 148, 478a
Pyrrha — 16, 478a
Pyrrhos — 377, 478a
Pythia — 193, 478a
Python — 54, 478a
Pythopolis (Bursa bölgesinde sözlü)

—R—

Raros — 478a
Remus — 376, 478a
Rhakios — 478a
Rhadamanthys — 148, 386, 478b
Rhadios — 478b
Rhea — 6, 7, 8, 28, 30, 123, 137, 478b
Rheme — 478b
Rhemeia — 478b
Rhesos — 277, 478b
Rhododaktylos — 478b
Rhodope — 479a
Rhodos — 479a
Rhoekus — 479a
Rhoetos — 479b
Rhoikos — 479b
Rhoksane — 479b
Rhopalos — 479b
Rhytia — 479b
Risus — 479b
Romos — 480a
Romulus — 376, 480a
Ros — 480a

—S—

Sabazios — 480a
Sagaris (Sangaris) — 480a
Sagaritis — 480b
Salambo — 480b
Salamis — 308, 480b
Salamakis — 101, 480b
Salmoneos — 480b
Salmydessos — 215, 217, 480b
Salus — 480b
Samos — 480b
Samothrake — 481a
Sanape — 481a
Sangarios — 481a
Sapho (Sappho) — 481a
Sardene (Dumanlı Dağlar) —
Saron — 481b
Sarpedon — 481b
Saturne (Saturnus) — Bak.: **Kronos** 482a
Satyra — 482a
Satyr'ler - 35, 62, 153, 155, 159, 161, 250, 482a
Satyria — 482a
Sauros — 482a
Selene (Luna) — 7, 70, 247, 482a
Selinos — 482a
Semele — 151, 152, 157, 161, 195, 482a
Semiramis — 113, 482a
Senius — 482b
Sentinus — 482b
Seriphos — 206, 207, 208, 211, 482b
Sestos — 107, 109, 111, 112, 482b
Sevekhoros — 482b
Sibylle — 383, 386, 483a
Sibylle'ler — 384, 385, 483a
Side — 483a
Siderites — 483a
Sikinos — 483a
Silenos — 153, 159, 160, 161, 483b
Silvanus — 250, 483b
Simois — 255, 483b
Sinis — 185, 483b
Sinon — 318, 319, 321, 326, 484a
Sinope — 484a
Sinti'ler — 484a
Sipylos (Manisa dağı) — 68, 484a
Siren'ler — 133, 219, 220, 226, 346, 347, 348, 484b
Sirios — 484b
Sisyphus — 149, **(201)**, 202, 484b
Sithon — 484b

Skaia kapısı — 279, 285, 293, 296, 300, 484b
Skamandros — 255, 265, 277, 292, 294, 295, 300, 484b
Skheria — 485a
Skiron — 185, 485a
Skylla — 229, 230, 346, 347, 348, 349, 377, 485a
Skirad — 485a
Skyros — 192, 261, 485a
Smaragos — 485a
Smilaks — 485a
Smois — 306, 327
Smyrna — 485b
Sol — Bak. **Helios:** 485b
Solois (Fındıklı Çayı) — 485b
Solymos — 204, 485b
Somnos — 485b
Soter — 485b
Sotyros'lar — 132
Sparta — 254, 255. 352, 485b
Spartaeos (Thomueken) —
Spartoi — 485b
Sphinks (Sfenks) — 51, 198, 486a
Srato — 65
Staphyle — 486a
Staphylos — 486a
Stellio — 486a
Stentor — 269, 486b
Steropes — 6, 128, 486b
Stheneboia — 486b
Sthenelos — 167, 486b
Stheno — 486b
Stilbe — 486b
Strophios — (Krisa kralı, **Pylados**'un babası).
Strymon — 486b
Styks (Rhodope'nin çevrildiği kaynak) — 7,. 147, 486b
Styks — 58, 148, 227, 260, 486b
Stymphalos — 170, 487a
Summanus — 487a
Sybaris — 487a
Syka — 487a
Sykion — 35, 36, 487a
Syleus — 487a
Symaethis (Simaetis) —
Symplegad'lar— 216, 217, 225, 487b
Syrinks — 81, **(82)**, 487b
Syrakusa — 244, 246, 487b
Syrna — 487b

—T—

Tahnatos —7
Tainaron — 487b
Talaos — (Argon kralı. **Adraste**'nin babası). 487b
Talos — 222, 487b
Talthybios — 487b
Tanais — 487b
Tantalos — 67, 149, 488a
Tantalid'ler — 488a
Taraksippos — 488a
Taras — 488a
Tarsos — 488a
Tartaros — 8, 30, 31, 60, 76, 87. 128, 145, 175, 488b
Tauris — 488b
Tauros — 488b
Taygete — 34, 488b
Teiresias — 488b
Tekmessa — 488b
Tektaphos — 488b
Telamon — 271, 308, 489a
Telegonos — 489a
Telemakhos — 334, 345, 360, 361, 362, 363, 366, 373, 374, 375, 489a
Telephassa — 489a
Telephos — 489a
Telesphoros — 489a
Telkhin'ler — 489b
Telete — (Bak. **Nikea**).
Telkhin'ler — 489a
Telmessus (Fethiye) — 489a
Tellus — 489b
Telonia — 489b
Telphoussa — 489b
Tempe — 490a
Tenedos — (Bak. **Tenes**): 317, 318, 490a
Tenes — (Bak. **Tenedos**) 490a
Terambos — 490b
Tereos — 116, 117, 118, 119, 121, 122, 490b
Terme — 302
Termeros — 490b
Terminus — 491a

Terpsikhore — 491a
Tethras — Bak. **Teuthras**
Tethys — 6, 228, 491a
Teukris — 490b
Teukios — 491a
Teuthis (Ornytos) — 491a
Teuthras (Tethras) — 491a
Thalia (Dalgalı) — 65, 491b
Thamyris (Thamyras) — 491b
Thanatos — 202, 491b
Thaumas — 7, 491b
Thebe (Akçaşehir) — 491b
Thebai — 14, 193, 492a
Theia — 6, 247, 492a
Theias — 492a
Themis — 6, 17, 22, 53, 174, 492a
Themiskyra — 492a
Theoklymenos — 492a
Theonoe — 492a
Theophane — 492a
Therapne — 254, 492b
Thermodon — 302, 304, 492b
Therodamas — 492b
Thersandros — 492b
Thersites — 304, 492b
Theseus — 136, 158, 159, 181, **(184)**, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 223, 493a
Thespiad'lar — 493a
Thespios (Thestios) — 493a
Thesprot'lar — 493b
Thesprotes — 367
Thesprotia — 493b
Thessalia — 16, 231, 234, 235, 291, 493b
Thestiad'lar — 493b
Thestios — (Bak. **Thespios**) — 493b
Thestor — 493b
Thetis — 5, 7, 260, 264, 265, 287, 288, 289, 307, 308, 323, 494a
Thiasos — 494a
Thisbe — **(113)**, 114, 155, 494a
Thoas — 494b
Thoe — 494b
Thoosa — 494b
Thrake — 494b
Thrakia — 226, 277, 334, 494b
Thriai — 494b
Thyia — 495b
Thyad'lar — 496a
Thyatira (Akhisar) —
Thyestes — 329, 330, 496a
Thymbreus (Kemersuyu) —
Thyria — 496a
Thyrsos — 159, 496a
Tiphys — 496a
Tresias — 50, 344, 345, 348, 496a
Tiryns — 496a
Tisiphone — 496a
Titan — 247
Titan'lar — 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 30, 31, 47, 128, 161, 162, 242, 496a
Titanid'ler — 496a
Tithonos — 247, 248, 249, 496b
Tityos — 148, 496b
Tlepolemos — 496b
Tlos — 496b
Tmolos — 160, 497a
Trambelos — 497a
Trinakria — 345, 346, 348, 349, 497a
Triopas — 234, 497a
Triptolemos — 141, 497b
Triton — 132, 133, 497b
Triton'lar — 497b
Troas — 497b
Troia — **Yunanlılar Troia**'ya doğru denize açılıyor: — 260 — Yunan ordusu karaya çıkarma yapıyor: 279 — **Troia** önünde çetin savaşlar: 267 — Surlara hücum: 279 — **Troia**'lılar düşman gemilerini yakmaya çalışıyor: 282 — **Amazonlar** yardıma geliyor: 303 — **Troia**'nın düşmesi: 317 — **Troia**'nın yakılıp yıkılması ve halkının esir olarak götürülmesi: 321 —
247, 248, 249, 254, 256, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307,

308, 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 325, 326, 327, 328, 334, 336, 345, 346, 353, 356, 357, 358, 360, 363, 367, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 497b
Trokhilos — 497b
Troilos — 497b
Trophonios — 497b
Tros — 497b
Turnus — 497b
Tutola — (Bak. **Philotis**)
Tydeus — 47, 279, 498a
Tykhe (Fortuna) — 7, 498a
Tylos — (Bak. **Moria**)
Tyndareos — 255, 267, 268, 498a
Typhanon — 498a
Typhon — 9, 498a
Tyro — 345, 498a
Tyrrhen — 498a

—U—

Udeus — 498a
Ufens — 498a
Ukelegon — 498a
Ulius — 498a
Ultio — 498a
Ulysee (Bak. **Odysseus**). 498b
Uragos — 498b
Urania — 498b
Uranie — 65, 498b
Uranos — 6, 7, 8, 9, 128, 498b

—V—

Vagitanos — 499a
Vakana (Vakuana - Vakuna) — 499a
Veiovis — 499a
Venus — (Bak. **Aphrodite**): 92, 250, 251, 499a
Vertummus — 250, 251
Vesper — 499a
Vesta (Bak. **Hestia**) — 123, 499a
Viktoria — 499a
Vulcain (Vulken) — Vulcanus — Bak. **Hephaistos:** 125, 499a
Vulturus — 499a
Virgilius — 242

—Y—

Yarbas — 499b
Yphikles — 499b
Yphitime — 499b

—Z—

Zabirna — 500a
Zagreus — 161, 500a
Zakoreus — 500a
Zakynthos — 500a
Zamolksis — 500a
Zananas — 500a
Zeles — 500a
Zelos — 500b
Zephyritis — 500b
Zephyros — 57, 58, 93, 102, 247, 340, 500b
Zetes — 377, 500b
Zethos — 36, 196, 500b
Zeuksippe — 500b
Zeukso — 500b
Zeus — 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, **(27),** 28, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 52, 56, 59, 60, 64, 66, 68, 70, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 86, 87, 90, 93, 94, 95, 98, 106, 116, 119, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 135, 137, 138, 140, 141, 144, 145, 146, 149, 151, 152, 161, 165, 166, 168, 173, 174, 179, 180, 181, 193, 196, 201, 202, 205, 206, 216, 217, 218, 227, 242, 248, 254, 255, 257, 259, 262, 264, 265, 266, 267, 268, 271, 273, 274, 278, 279, 295, 296, 299, 300, 322, 323, 335, 336, 349, 352, 359, 363, 367, 372, 379, 381, 382, 385, 500b

DİZİN II

Çoğu zaman sözlüklere, gerektiği zaman bakıldığı için, bâzı mitlerin okunmadan kalacağı kaygısına kapıldım. Bu nedenle mit seven okuyucularıma bir kolaylık olsun diye bu küçük sözlükte yer alan bazı önemli maddeleri aşağıda ayrı ayrı gösterilen sekiz bölüme ayırarak, bulundukları yerleri gösterdim.

1 — Yurdumuzla ilgili bazı mitler ve kahramanlar.
2 — Kıt'alara, şehirlere, dağlara ad verenler.
3 — Yıldız ve cansız maddelere çevrilenler.
4 — Bitki olanlar.
5 — Canlı varlıklara çevrilenler.
6 — Mecâzi Tanrı ve Tanrıçalar.
7 — Bazı ünlü şair, filozof, atlet, kâhin ve fahişeler.
8 — Okunmaya değer bazı mitler

—A—

Aladağ (Solmissos) da iki çobanın başından geçenler (Vulturus: 498a)
Antalya bölgesinde bulunan **Side** şehrine adını veren kahraman: (Bak. **Side:** 483a)
Akkaya (Uşak bölgesinde) Akmonia — 393a
Anodolu'da bir şehir kuran kahraman (Lakios — 440a)
Anadolu'lu bir çobanın hikâyesi (Hymnos — 452a)
Anadolu'nun en eski krallarından biri: Nannakos - 451a)
Anadolu tanrılarından biri (Attis 403a)
Anadolu'nun yılan çocukları (Sybaris - 487a)
Anadolu'da geçen tuhaf bir macera - (Thestor - 493b)

—B—

Bakırçayı civarı kralı (**Teuthras** - 491a)
Bartın çayının hikâyesi (**Parthenius** - 461a)
Bergama'da tanrılaştırılan hekim (**Telesphoros** –489a)
Beşparmak dağı (**Latmos** – 442a). Bu meşhur dağ tanrıça **Artemis'**in **Endymion'**a gönül vermesi ile ünlüdür.
Bergama şehrine adını veren kahraman. (**Pergamos** – 464a)
Bodrum civarında bir gölün perisi (**Salmakis** - 480b)
Bodrum'lu bir delikanlının hikâyesi (**Antheos** – 398b)
Bozdağ'da **Herakles'**in başından geçen bir macera - (456a)
Bozdağ'a adını veren kahraman (**Tmolos** - 497a)
Bozcaada'nın hikayesi: (**Philonome** – 468a)
Bozcaada'da yılanın soktuğu (**Philoktetes** – 468a)
Bozcaada ile ilgili mit (**Tenes** – 490a)
Bozcaada'nın mitolojideki yeri (**Tenedos** 490a)
Bursa'nın hikayesi (**Hylas** – 421a)

—Ç—

Çanakkale Boğazı'na adını veren kahraman (**Dardanos** – 407a)
Çanakkale Boğazına eski adının konması (**Helle** – 418a)
Çanakkale'de Sestos (Yuvalıköy) de geçen bir aşk macerası (**Hero** ve **Leandros** – 419a)
Çankırı civarında gömülen kahraman, arkadaşlarını görmek için

yeraltı aleminden dünyaya izinli geldi. (**Sthenelos** – 486b)
Çiftlik (Anadolu'da, Karia bölgesinde) adını veren kahraman **Termeros** – 490b)
Çine Çayı' **Marsyas**'ın ölümüne ağlayan perilerin gözyaşlarından doğdu (**Marsyas** – 62)
Çine çayı üzerinde eski bir şehir (**Alabanda** – 393b)
Çandarlı'nın kurucusu (**Pitane** – 472a)
Çarşamba bölgesinde yaşayan tek memeli kadınlar **Amazonlar** – 396a)

—D—

Dinar kralı zalim (**Lityerses** – 444a)
Değirmendere'nin hikâyesi (**Oinone** – 455a)
Düver şehrinin kurucusu. (**Tlos** – 496b)

—E—

Edremit civarında **Tavas** ovası kralının hikâyesi: (**Andromakhe** – 398a)
Ephesos civarında bir su kaynağı olan kız. (**Rhodope** – 479a)
Ephesos şehrinin kuruluşu. (**Androklos** – 397b)
Edremit'e adını veren kadın (**Thebe** – 491b)

—F—

Fındıklı çayı (**Solois** – 485b)
Fırat nehrinin hikâyesi (**Euphrates** – 413a)
Fırat nehrinin ad değiştirmesi (**Rhoksane** — 479b)
Firikia'lı güzel bir kızın macerası (**Aura** – 403a)
Fethiye şehrinin kahramanı (**Telmessus** – 489a)

—G—

Gemlik körfezi civarında perilerin kaçırdıkları güzel delikanlı (**Hylas** – 421a)
Gönen çayı (**Memnoid'ler** – 447a)
Gediz çayı kenarında bir olay (**Moira** – 450a)
Gediz çayı (**Hyllos** – 421b)
Germe körfezinde **Reşadiye**'ye adını veren kahraman. (**Triopas** – 497a)

—H—

Haliç (İstanbul haliçine adını veren - (**Keroessa** – 432b)

—I—

Istanbul'a adını veren (**Byzas** – 405b)
Istanbul Boğazında bir dere (**Pharmakias** – 466b)
İzmir'e adını veren bir **Amazon** (**Smyrna** 485b)
İzmit'e adını veren (**Parthenopea** – 461 a)
İnceburun'a ad verilmesi (**Kylabras** – 438b)
İznik Gölü (**Aksanios**) un perileri (**Hylas** – 421a)
İznik çayının perisi (**Eunike** – 413a)

—K—

Kamış ve Karpuz olan delikanlılar (**Kalamos** – 430a)
Kapıdağı yarımadasında, kocası için kendisini öldüren kraliçenin hikayesi - (**Kleite** – 434b)
Kapıdağına adını veren kahraman (**Kyzikos** – 439a)
Karaköy şehrinin kurucusu. (**Papius** – 460a)
Kaunos'un çeşme oluşu (**Byblis** – 405a)
Kazdağı perilerinden **Oinone**'nin acıklı aşk hikayesi, 455 a)

Kazdağı perisinin oğlu (**Teukris** – 491a)
Kazdağında sürüsünü otlatırken, **Aphrodite**'ye aşık olan çoban (**Ankhises** – 398a)
Kazdağında güzellik yarışması — Şekil: 22 ve 57)
Kazdağında maden işleyen becerikli - (**Daktyloslar** – 406b)
Kocaçayı'nın hikâyesi (**Patara** – 461b)
Kocaçayın kızı (**Pataros** – 462a)
Kemerderesi'nin macerası (**Simois** – 483b)

—L—

Latmos (Beşparmak) dağında **Artemis**'in bir çobanı sevmesi : 70)
Lidiyeli güzel bir kız örümcek oldu — (**Arakne** – 49, 399a)
Lidye kralı korkunç azaba çarptırıldı. (**Tantalos** – 488a)
Lapseki tanrısının aşık olduğu peri kızı (**Lotis** – 444a)
Lapseki şehrinin tanrısı. (**Priapos** – 475a)

—M—

Mağnisa'ya adını veren (**Magnes** — 445b)
Mağnisa dağında kaya olup kalan kadın (**Niobe** — 67, 453a)
Mağnisa dağında taş kesilen delikanlı (**Pandareos** — 459b)
Mağnisa dağı (**Sipylos** — 484a)
Menderes ırmağının kızı. (**Glaukia** — 416a)
Menderes nehri (**Samia**) — Parthenope, 461b
Menderes (Skamandros) un hikâyesi — (484b)
Menderes çayının kızı babasını ebedi bir hayata kavuşturdu. (**Tithonos** — 247, 496b)
Midas ve Dionysos — 159
Midas'ın dokunduğu her şey altın oluyor. (160)
Midas'ın "dünyada en iyi şey nedir?" sorusunun cevabı (**Silenos** – 483b)
Midas'ın kulaklarının uzaması (62)
Miletos'lu bir delikanlının hikayesi - (**Brankhos** – 404b)
Miletos'un oğlu (**Kaunos** – 431b)
Miletos'lu bir adamın yunus balığı ile olan macerası (**Koeranos** – 436a)
Miletos' şehrinin kurucusu (**Miletus** — 448b — **Kaeira** — 429b)

—S—

Sakarya nehrine adını veren yiğit (**Sagaris** — 480a)
Sakarya nehrinin kızı (**Nikaea** — 453a)
Samsun dağında kutlanan bayram. (**Panionia** — 459b)
Sinop şehrine adını veren sarhoş kadın (**Sanape** — 481a)
Sinop şehrine adını veren başka bir kadın **Sinope** — 484a)
Sivrihisar güneyinde **Attis**'in mezarı bulunan bir eski şehir (**Pessinus** — 465a)
Sivrihisar bölgesindeki **Ağdos**' dağının kahramanı (**Ağdistis** — 390a)
Sart deresi (**Paktolos** — 458b)

—T—

Tarlasını fareler istila eden **Anadolulu** bir kahraman (**Krinis** – 437a)
Tarsus çayına adını veren kahraman - (**Kydnos** – 438b)
Termeçayı – Thermodon kıyılarında yaşayan (**Amazonlar** – 172)
Troia, şehrine adını veren (**Tros** – 497b)

—Z—

Zonguldak'ta, Bababurnunun hikayesi - (**Akherusia** — 392b)

—II—

KIT'ALARA, ŞEHİRLERE, DAĞLARA, DENİZLERE, DERELERE, ÇEŞMELERE AD VERENLER

Avrupa'ya adını veren (**Europe** — 413b)
Asya kıt'asına adını veren (**Asia** — 401b)
Viyana şehrine adını veren (**Bianna** — 404a)
Ege Denizine ad veren (**Aigeus** — 391a)
Mısır'a adını veren (**Egyptos** — 409b)
Kafkas dağlarına adını veren (**Kaukasos** — 430a)
Korfu adasına adını veren (**Kerkyra** — 432b)
Mezopotamya'nın hikâyesi (Mesopotamia — 448a)
Epir bölgesine adını veren (**Epiros** — 411b)
İspanya'ya adını veren (**Pania** — 459b)
İtalya'ya adını veren (**İtalos** - 428b)
Napoli şehrine adını veren (**Parthenope** 461b)
Ganj nehrine adını veren (**Ganges** — 415b)
Rodos adasına adını veren (**Rhadios** — 478b) — (**Halia** — 417a)
İranlılara adını veren (**Perses** — 465a)
Karadeniz'e ad veren kahraman (**Pontos** — 474b)
Pirene dağlarına adı verilen Prenses — **Pyrene** — 478a)
Roma'ya adını veren (**Romos** — 480a)
Trakya'ya adını veren (**Thrake** — 494b)
Teselya'ya adını veren kahraman (**Thessalia** — 493b)
Don nehrinin tanrısı (**Tanais** — 487b)
İtalya'da **Tarente** şehrinin kurucusu — (**Taras** — 488a)
Atlas dağlarına adı verilen kahraman — (**Atlas** — 209 - 402a)

—III—

YILDIZ, DAĞ, DERE, ÇEŞME, KAYA GİBİ CANSIZ VARLIKLARA ÇEVRİLENLER

Burç oldu (**Orion** — 69, 70, 247, 457b)
Ülker yıldızı oldular (**Pleiad'lar** — 472a)
Yıldız oldu (**Menippe** — 447b)
At Burcu (**Pegasos** — 462a)
At Burcu (**Hippe** — 420a)
Öküz burcu oldu (**Philomelos** — 468a)
Yılan burcu (**Phorbas** — 469b)
Yıldız oldu (**Ethemea** — 412b)
Kova Burcu oldu (**Demiphon** — 407a)
Bir burç oldu (**Astrea** — 402a)
Büyük Ayı yıldız oldu (**Helike** 418a)
Akşam yıldızı oldu (**Hesperos** 419b)
Yıldız olan hemşireler (**Koronid'ler** — 436b)
Yedi kızkardeşler burcu (**Hyad'lar** — 420b)
Amonyak adını nereden aldı? (**Amoniak** — 396b)
Taştan bir heykel oldu (**Anaksarete** — 397b)
Ortygia adası oldu (**Asteria** — 401b)
Bir kaynak oldu (**Aura** — 403a)
Bir kayaya çevrilen (**Alkathoos** — 394a)
Yankı (Aks-i sada) (**Ekho** — 82, 410a)
Elmas oldu (**Kelmis** — 431b)
Bulut oldu (**Khione** — 433b)
Irmak olan aşık çoban (**Argyra** — 400a)
Mavi bir göl olan peri kızı (**Kyane** — 438a)
Taş kesilen köpek (**Laelaps** — 439b)
Mıknatısa çevrilen (**Mağnes** — 445b)
Göz yaşlarından bir çeşme doğdu (**Manto** — 445b)
Kaya olan gemi (**Okyrrhoe** — 456a)
Gözyaşları şebnem (çiğ) olan (**Memnon** — 447a)
Kaya'ya çevrilen (**İphis** — 427a)
Çeşmeye çevrilen sevgili (**Phaloe** — 466a)
Taş kesilen kızlar (**Propoetid'ler** — 100)
Ada halkı taş kesildi (**Seriphos** — 482b)
Delos' adası nasıl meydana geldi? (53)
Birer yıldız olan taşlar (159)
Samanyolu yıldızları olan süt damlaları (166).
Cebelitârık boğazı nasıl ortaya çıktı? (173)
Kehribar olan gözyaşları. (Aigle — (**Aigle** — 391b)
Dağ olan **Atlas** (209)
Ormanlar Atlas'ın sakallarından çıktı — (208).
Kayalar, dağa çevrilen **Atlas'ın** kemiklerinden meydana geldi (209).
Yıldız olan güzel kız (**Merope** — 448a)
Kutup Yıldız olan güzel kız. (**Kallisto** — 36, 37)

—IV—

ÇİÇEK, AĞAÇ GİBİ BİTKİ OLANLAR

—A—

Ağaç olan çobanlar (**Epimelides** — 411a)
Amber olan gözyaşları (**Heliades'ler** — 59-60, 458a)
Asma olan kız (**Staphyle** — 486a)

—B—

Badem ağacı olan (**Phyllis** — 470b)
Beyaz bir ot olan (**Moly**, dev **Pikoloos**'un kanından ortaya çıktı — 471b)
Beyaz dutlar neden kızardı? (**Pyramos** — 113, 477b)
Beyaz Zambak olan süt damlaları (166)

—Ç—

Çam ağacı olan güzel peri kızı (**Pitys** - 81)
Çam ağacı olan (**Dryope** — 408b)
Çınar ağacının yaprakları: (33)

—D—

Defne ağacına çevrilen güzel kızın hikâyesi (**Daphne** - 55)

—F—

Fındık ağacı oldu (**Karya** — 431a)

—G—

Gün çiçeği olan güzel kız (**Klytie** - 60, 435b)
Güller neden kızardı? (96)

—I—

Ihlamur ağacı oldu (**Philyra** — 468b)
Ihlamur olan (**Baucis** — 38)
İncir ağacı oldu (**Syka** — 487a)

—K—

Kavak ağacı oldu (**Lampetie** — 440b)
Kavak ağacı olan (**Leuke** — 146)
Kavak ağacı olan kızlar (**Heliades'ler** — 59, 418a)
Karpuz olan delikanlı (**Karpoz** - 430a)

—L—

Lâleler nasıl oluştu? (96)
Lotos ağacı oldu (**Lotis** - 444a)

—M—

Menekşeler Attis'in kanından meydana geldi (376)
Mersin ağacı olan (**Myrrha** — 451a)
Meşe olan (**Philemon** — 38)

—N—

Nâne olan (**Menthe** — 146, 447b)
Nar ağacı olan kız (**Side** - 483a)
Nerkis olan delikanlı (**Narkissos** - 82 - 451b)

—S—

Safran çiçeği olan delikanlı (**Krokos** — 437b)
Selvi olan delikanlı (**Kyparissos** - 61 — 439a)
Sümbül olan delikanlı (**Hyakınthos** - 57)

—Ü—

Üzüm olan (**Staphylos** — 486a)

—Z—

Zehirli otlar neden oluştu? (174)
Zeytin ağacının yerden çıkışı (48)

—V—

BÖCEK, KUŞ VE HAYVAN GİBİ CANLI VARLIKLARA ÇEVRİLENLER

—A—

Ağaçkakan olan (**Pikus** — 471b)
Akbaba olan (**Daedalion** — 406a)
At'ın yaradılışı (47)
Atmaca olan (**Timandra** — 409b)
Ayı'ya çevrilen güzel kız (**Kallisto** — 36, 430b)
Ayı'ya aşık olan kız (**Polyphontea** — 474b)

—B—

Balık olan kız (**Skylla** - 485a)
Balık olan gemici (**Okyrrhoe** — 456a)
Baykuş oldu (**Minyad**'lar) — 449a
Baykuş olan kız (**Meropis** — 447b)
Baykuş olan delikanlı (**Askalaphos** — 401b)
Beç tavuğu olan (Eurymeda — 413b)
Bıldırcın olan kız (**Asteria** — 401b)
Böcek olan müzisyen (**Terambos** — 490b)
Bülbül olan ruh (**Thamyris** — 491b)
Bülbül olan kız (**Aedon** yahut **Prokne** 475b)
Bülbül olan çocuk (**İtylos** — 428b)
Bülbül olan güzel kız (**Philomele** — 116)

—C—

Canavar olan peri kızı (**Skylla** — 229 - 485a)

—Ç—

Çırçır böceği olan (**Tithonos** — 247)
Doğan kuşuna çevrildi (**Hieraks** — 419b)

—D—

Domuz olduktan sonra tekrar insan hâline sokuldu (**Elpenor** — 410a)
Domuz oldu (**Kalkhos** — 430b)

—E—

Ejderin dişlerinden bir insan topluluğu meydana geldi (195).

—G—

Gelincik olan (**Galintias** - 415b)
Geyik olan avcı (**Aktaion** — 68, 393b)
Güvercin oldu (**Peristera** — 465a)
Güvercin olan kızlar (**Oinotrop'lar** — 455b)
Güvercin olan (**Kombe** — 436b)
Güvercin olan çocuk (**İtys** — 116)

—H—

Horoz olan delikanlı (**Alektryon** — 89)

—İ—

İnek olan güzel kız (78)
İnek olduklarını sanan kızlar (**Proetidler?** 475b)

—K—

Kaplumbağa olan (**Dryope** - 408b)
Kaplumbağa oldu (**Khelone** — 41 433a)
Karabatak olan (**Boulis** — 409b)
Kartal olan (**Ethemea** — 412b)
Kartal olan (**Periphas** — 464b)

Kartal olan (**Nisos** – 453a)
Kartal olan (**Egyptios** — 409b)
Kartal olan (**Neophron** – 409b)
karga oldu (**Eumelos** — 404b)
Karga'nın tüyleri neden siyahlaştı? — (**Kronis** — 59)
Karınca iken insan olan (**Myrmidonlar** - 258)
Keklik olan (**Talos** — 487b)
Kelebek oldu (**Perdiks** — 464a)
Kertenkele olan (**Stellio** — 486a)
Kertenkele olan (**Askalabos** — 401b)
Kertenkele olan (**Abas** — 389a)
Kırlangıç olan (**Prokne** — 116)
Kırlangıç olan aşıklar (**Theophane** — 492a)
Köpeğe çevrilen (**Hekabe** — 417b)
Köpek olan (**Telmessus** — 489a)
Kuğu kuşu oldular (**Kyknos** — 87) — (**Phylios** — 470b)
Kurbağa olan köylü (**Mela** — 446a)
Kurbağa olan Periler (**Euphorion** — 413a)
Kurbağaya çevrilen köylüler sayfa 53 deki dipnot)
Kurt olan kral (**Lykaon** — 36)
Kuş olan (**Botres** — 404b)
Kuş olan (**Meleagrid** — 446b)
Kuşa çevrilen karı - koca (**Keyks ile Halkiyone** — 231)
Kuş olan, ana, oğul (**Thyria** — 496a)

—M—

Martı olan (**Byssa** — 390b)
Martı'ya çevrilen (**Eos** — 7)
Maymun oldu (**Kerkapos** — 432a)

—Ö—

Örümcek olan Anadolulu kız (**Arakne** — 49)

—S—

Saksağan olan (**Pierid'ler** — 471a)
Saksağan olan (**Keleos** — 142, 431b)
Saka kuşu olan (**İtys** — 116)

—T—

Tavus kuşu oldu (**Erinona** — 412a)
Taraklı kuş oldu (**Tereos** — 116)
Turna oldu (**Gerana** — 415b)
Turnaya çevrildi (**Pygas** — 476b)

—Y—

Yaban sığırları ne imiş? (173)
Yaban domuzu oldu (**Erymanthos** — 412a)
Yağmur kuşu oldu (**Agron** — 390b)
Yarasa olan kız (**Nyktimene** — 453b)
Yılan oldu (**Harmonia** — 417a)
Yılana çevrildi (**Phalanaks** — 465b)
Yılan şekline sokulan (**Kadmos** — 151, 429b)
Yunusbalığı oldu (**Alkimedon** — 394b)

YARI HAYVAN, YARI İNSAN OLAN VARLIKLAR:

Triton — 132, 497b
Sphinks — 51, 486a
Satyr'ler (Sirenler) — 35, 482a
Siren'ler — 133, 484b
Harpyiler — 7, 417b

—VI—

MECAZİ TANRI VE TANRIÇALAR

Şiddet (**Bia** — 404a)
Korku (**Daimos** — 406b)
Korku - Fobi (**Phobos** — 469a)
Fantazi (**Phantasos** — 466a)
Halkın Sesi (**Fama** — 414b)
Açlık (**Limos** — 412a)
Açlık (**Fames** — 414b)
Sıcaklık (**Febris** — 415a)
Baht - Şans (**Fortuna** — 415a)
Baht - Şans (**Phereple** — 467b)
Sözde durma (**Fides** —415a)
Hile (**Fraud** — 415a)
Evlendirme (**Hymenaios** — 421b)
Fırsat (**Kairos** — 430a)
Haset (**Phthonos** — 470b)
Acıma (**Pietas** — 471b)
Kandırma ve inandırma (**Pitho** — 472a)
Yoksulluk (**Penia** — 463a)
Zenginlik (**Ploutos** — 137, 472b)
Zenginliğin kardeşi (**Philomelos** — 468a)
Öç - intikam (**Poine** — 473a)
Öc - intikam (**Ultio** — 498a)
Alay - istihza (**Momos** — 450a)
Zafer (**Nike** — 453a)
Zafer (**Viktoria** — 499a)
Keder ve acı (**Penthos** — 463b)
Istırap (**Algos** — 394a)
Bereket (**Poros** — 474b)
Adalet (**Praksidike** — 475a)
İhtiyarlık (**Senius** — 482b)
Bolluk **(Abondance)**
Duygu (**Sentinus** — 482b)
Şöhret (**Rheme** — 478b)
Neşe ve kahkaha (**Risus** — 479b)
Şebnem (Çığ) (**Ros** - 480a)
Ölüm (**Thanatos** — 491b)
Uyku (**Hypnos** — 7, 78, 147, 231, 422a)
Kanun ve adalet (**Themis** — 492a)
Tesadüf (**Tyke** — 498a)
Sadakat (**Zelos** — 500b)
Istırap (**Ponos** — 412a)
Istırap (**Penthos** — 463b)
Unutma (**Lethe** — 443a)
Fırtına (**Typhon** — 498a)
Çocuk ruhu (**Telonia** — 489b)
Semâvi aşk (**Uranıa** — 498b)
Hata ve günah (**Ate** — 402a)
Dehâ ve ilâhi kudret (**Daimon** = **Damen** 406b)
Hayasızlık, utanmamak (**Hybris** — 421a)
Keder tanrıçaları (**Moira'lar** — 450a)
Yalvarma, niyaz (**Lita'lar** — 443b)
İhtiyarlık tanrısı (**Geras** — 415b)
İntikam tanrıçası (**Nemesis** — 452a)
Hikmet ve akıllılık (**Metis** — 448b)
Rü'yalar tanrısı (**Morpheus** — 450b)
Felâket tanrısı (**Enyo** - 410b)
Nifak (**Eris** — 412a)
Karanlık (**Erebos** — 411b)
Gece (**Nyks** — 453b)

—VII—

BAZI ŞAİR, DÜŞÜNÜR, SPORCU ve KÂHİN GİBİ ÜNLÜ KİŞİLERLE İLGİLİ MİTLER

Homeros (Homer'in annesinin hikâyesi (**Kritheis** — 437b)
Homeros'un babasının hikâyesi (**Phemios** — 467 b)

Ünlü şair (**Sapho** — 481a)
Ünlü kadın şair **Sapho**'nun gönül verdiği kayıkçının hikâyesi (**Phaon** — 466b)
Ünlü atletler (**Milon** — 448b), (**Polydamos** — 473a)
Ünlü kâhinler (**Ophioneus** — 457a) — **Polydos** — 473a — (**Tresias** — 496a)
Ünlü hekimler (**Podalirios** — 472b (**Telesphoros** — 489a)
Ünlü düşünür **Eflâtun**'un annesinin hikâyesi (**Periktyone** — 464a)
Ünlü kâhin (**Amphiaros** — 396b)
Ünlü kâhin (**Epimenides** — 411a)
Ünlü kâhin (**Kalkhas** — 430a)
Ünlü kâhin (**Manto** — 445b)
Ünlü şâir (**Thamyris** — 491b)
Ünlü şâir (**İbykos** — 423a)
Ünlü bilgin (**Thestor** — 493b)
Ünlü râhip (**Laokoon** — 319, 440b)
Ünlü büyücü (**Kirke** — 342, 434b)
Ünlü hekim ve sihirbaz (**Melampus** — 446a)
Ünlü çalgıcı (**Arion** — 400b)
Ordu maskarası (**Thersites** — 492b)
Zengin fakat hasis kral (**Klinis** — 435a)
Babil melikesi (**Semiramis** — 482a)

ÜNLÜ FAHİŞELERİN ESFANELEŞMİŞ MACERALARI

Phryne — 470a
Lais — 440a

—VIII—

GÖZDEN KAÇMAMASI GEREKEN BAZI ÖNEMLİ MİTLER

Oğluna sarılan yılanı vuran kahraman... Bir çeşit **Guillaumtell (Alkon** — 394b)

Efsanevi bir kuş (**Alkyon** — 395a)

Agamemnon'un yüzünden kendini öldüren delikanlı (**Argennos** — 399b)

Ümitsiz bir aşkın ateşiyle deli olan, dağlara düşen kız (**Byblis** — 405a)

Kadın cesedine aşık olan kahraman (**Dimoetes** — 408a)

Bir kılla asılı olan her an düşmek üzere bulunan bir kılıç (**Damokles** — 406b)

Gece ile gündüzün birbirini görememesi miti (**Hemera** — 418b)

Seramik'i bulan (**Keramos** — 432a)

Tanrıların idrarından çocuk sahibi oldu (**Hyrieus** — 422b)

Diri diri ejderin karnına giren kahraman (**Kleostratos** — 435a)

Tanrılara eşek kurban eden kahraman (**Klinis** — 495a)

Kendi kızına aşık olan kral (**Klymenos** 435b)

Karga, beyaz bir kuş iken neden simsiyah oldu? (**Koronis** — 436b)

Kendi oğlunu öldüren baba (**Korythos** — 437a)

İlk alkışı bulan (**Krotos** — 437b)

Karısının uğruna kendini yakan avcı, **Kyanippos** — 438a)

Gülümseyerek azılı katilleri yenen çocuk (**Ladda** — 439b)

Çocuk düşmanı kadın (**Lamia** — 440a)

Baba sevgisi ve yiğitçe ölmenin sembolü (**Laokon** — 440b)

Taptığı heykeli yakan ateşe kendini atan kadın (**Laodamia** — 476a)

Toprağın yuttuğu kadının hikayesi (**Laodike** — 441a)

Dilsiz perinin hikâyesi (**Lara** — 441b)

Bir aygırla beraber ıssız bir yere kapatılan kız (**Leimone** — 442a)

Limni adasının kadınlarının tenlerinin iğrenç kokusunun sebebi nedir? (**Lemnos** — 442a)

Gözleri röntgen gibi her şeyi gören (**Lynkeus** — 445a)

Çocukları yediren zalim (**Makareos** — 445b)

Huysuz kralı musiki ile iyi huylu yapan prenses (**Megaklo** — 446a)

Yılanlar kulaklarını temizleyince her şeyi işiten (**Melampus** — 446ba)

Yunan mitolojisinin cüceleri (**Pygmalos** — 376b)

Yunan mitolojisinin dev adamı (**Polybotes** — 473a)

Mektup götüren arı (**Rhoekos** — 479a)

Su üzerinde batmadan yürüdü (**Euphemos** — 413a)

İsraf ederek kocasını mahveden bir kadın tipi (**Oknos** — 455b)

İktidarsızlık ilacı (**İphiklos** — 426b)

Cinsiyet değiştiren (**İphis II.** — 427a)

Bir ağaç perisinin hikayesi (**Khrysopelea** — 434a)

Annelerinin arabasını çeken oğullar — (**Kleobis** — 434b)

Avcı kocasını kıskanan kadının hikayesi (**Kyanippos** — 438a)

Silahsız olarak arslanı yenen kız (**Kyrene** — 439a)

Kendi karısını yiyen kral (**Kambles** — 430b)

Nüfusun artışını istemeyen (**Momos** — 450a)
Ölüyü diriliten esrarlı ot (**Moira** — 450a)
Hediyeler altında boğulan kadın (**Polykrte** — 474a)
Haya perdeleri yırtılan kızlar (**Propoetid'ler** — 476a)
Yunan kadınlarını fuhuşa sürükleyen (**Naupilos**) — 451b
Orpheus'un liri ve köpekler (**Neanthos**) — 452a
Karısını başkalarına göstermekten hoşlanan kral (**Nyssia**) — 453b
Kızını bakire kalmaya mahkûm eden baba (**Oinomaos**) — 454b
Satranç oyununu bulan (**Palamedes**) — 459a
Panik kelimesi nereden geldi? (**Pan**) — 80, 459a
Panikos — 460a
Şarabın içine düştü (**Piasos**) — 471a
Kendisini ilham perilerinden üstün sayan kızlar (**Pierid'ler**) — 471a
İnsanları tunç boğa heykelinin içinde yakan zalim (**Phalaris**) — 466a
Aşk uğrunda oğlunun gözlerini çıkaran baba (**Pheniks**) — 467a
Erkek bir ayıya âşık olan kızın hikâyesi (**Polyphontea**) — 474b
Nişanlısının mezarı başında kalbine hançer saplayan kız (**Polyksena**) — 474a
Av yüzünden tanrılaşan kral (**Saron**) — 481b
Baş tanrı, kan ağlayınca, havadan kan yağmuru yağması (**Sarpedon**) — 481b
Güvercinlerin beslediği kız (**Semiramis**) — 482a
Eşek anırınca peri kızını elinden kaçıran tanrı (**Priapos**) — 475a
Kendilerini inek sanan kızlar (**Proteidler**) — 475b
Tarihin ilk fahişeleri (**Propoetidler**) — 475b
Yeraltı âleminden bu dünyaya izinli gelen kahraman (**Protesilaos**) — 476a
Cüceleriri, kelebekler üzerine binerek, turnalarla yaptıkları savaş (**Pygmalos**) — 476b
Birbiri için ölümü göze alan örnek arkadaşlar (**Orestes ve Pylades**) — 477b
İlham tarıçalarını kirletmek isteyen kral (**Pyreneus**) - 478a
Zeus gibi yıldırım düşürmek isteyen kahraman (**Salmoneos**) — 480b
İnsan gibi yalvaran domuz (**Teuthras** — 491a)
Kuleden atılan bir çocuğu bir kartalın kapması (**Sevekhoros**) — 482b
Konuşan taş (**Siderites**) — 483a
Nar ağacına asla konmayan bir kuş (**Side**) — 483a
Kurbanlarını çam ağaçlarına bağlayarak öldüren haydut (**Sinis**) — 483b
Kendi kızkardeşine âşık olan kızın hikâyesi (**Thestor**) — 493b
Çocuklarını kestirip etleriyle babalarına ziyafet çeken amca (**Thyestea**) — 495a
Semavi Aphrodite (**Urania**) — 498b
Musiki ile herkesi büyüleyen şair ruhu bülbül oldu (**Thamyrs** — 491b)
Çirkin kadınları güzelleştiren tapınak (**Therapne** — 492b)
Arslanları insan etiyle besleyen kral (**Therodamas** — 492b)
Babasını kendi sütü ile besleyen kız (**Tektaphos** — 488b)
Tunç vücutlu dev (**Talos** — 487b)
Tam elli yedi yıl uyuyan adam (**Epimenides** — 411a)

ÇEVİRİ VE ALINTI OLARAK YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. La Légende dorées des Dieux et des Héros (Mario Mevnier)
2. Pour s'asseoir au Foyer de La maison des dieux (Mario Mevnier)
3. Mythologie Generale (Felix Guairand)
4. La Mythologie (Ernest Granger)
5. Theogoie d'Hesiode (Leconte de Lisle)
6. Les legendes de la mythologie (Yvonne Sarcey)
7. Mythologie de la Grace antique (Paul Decharme)
8. Les metamaorphoses - Ovidius (Traduction de Gros)
9. Lettres sur la mythologie (Demoustier)
10. Dictionnaire de la fazle (Ft. Noel)
11. Dictionnaire Mythologique (François Barbier)
12. Gods and goddesses (Herman , Wechsler)
13. Mythology (Edith Hamilton)
14. Dictionnaire classique de Biographie, Mythologie — (N. Treil)
15. Dictionnaire de la Mythologie (Pierre Grimal)
16. İliade (Leconte de Lisle)
17. L'odyssée (Victor Berard)
18. Storier From Homer (Alfred J. Churc.)
19. Les dieux et Les Heros (George Cox.)
20. Les enfants de L'aurore (E. F. Buckley)
21. Tales of the Greek seas (Andrew Lang)
22. La Mythologie (M. Lamé Fleury)
23. Essais sur la Mythologie comparée (Max Müller)
24. The Life of Greece (Will Durant)
25. The Story of Grece (Mary MacGregor)
26. L'Ame Grecque (E. J. Chevalier R. Bady)
27. Histoire d'Hérodote (Larcher)
28. Oeuvres Morales de Plutarque (Victor Betolaud)
29. La vie privée et La vie publique des Grees (Victor Betolaud)
30. La vie privée et La vie publique des Romains (Paul Guirand)
31. Le livre des Merveilles (Léonce Babillon)
32. Légendes du monde Grec et Barbare (L. Oorvieto)
33. Stories from the Myths of Greece and Rome (Charles Kingstey)
34. The Greek Myths (R. Graves)
35. Enéide (Virgile)
36. Télémaque (Fenelon)
37. Dictionnaire de la Mytologie Grecque et Romaine (J. Schmidt)

TÜRKÇE KAYNAKLAR

1. Esatir (Şemseddin Sami) (Eski harfle)
2. Esatir-i Yûnâniyan (Mehmet Tevfik) (Eski harfle)
3. Tarih-i Esatir (Çeviri) (Mustafa Nuri) (Eski harfle)
4. Mitoloji (Çeviri) (Nurullah Ataç)
5. Küçük Yunan Mitologyası (Çeviri) (Suat Yakup Baydur)
6. Mitoloji (Murat Uraz)
7. Mitoloji (Cemal Tollu)
8. Küçük Mitologya Sözlüğü (Behçet Necatigil)
9. Mitologya (E. Hamilton'dan çeviren Ülkü Tamer)
10. Mitologya (Behçet Necatigil)
11. Yunan Mitolojisi (Nurullah Barıman)
12. Mitologyada Ünlü Kişiler (Emel Dilman)
13. Anadolu Mitolojisi (Cahit Begenç)
14. Eski Yunan Masalları (E. F. Bukley'den çeviren: Şükrü Kaya)

ADRIATIC SEA
ILLYRIS
PAEONIA
MACEDONIA
THRACE
Salmydessus
Strymon R.
Hebrus R.
Thracian Bosphor
Axius R.
Ergines R.
Abdera
Ismarus Mt
CICONES
Zone
Pangaeus Mt
Bisaltae
Bottiaea
Beroea
Bromium
PAEONIA
Thasos
PROPONTIS
Proconnesos Is.
Arctonnesos (Bear Is.)
Cyzicus
Encheleans
Buthoë ?
L. Lychnitis
Acroceraunia Pr.
Haliacmon R.
PIERIA
Pierius Mt
Deium
MYRTOAN SEA
Acte
Athos Mt
Sithonia
Torone
Pallene or Phlegra
Scione
Samothrace Is.
Imbros Is.
THYNIA
Sestus
Percote
Colonae
Abydus
Elaeus
Hellespont
DARDANIA
Sigeum
Troy
PHRYGIA
EPIRUS
Olympus Mt
Aethices
HESTIAEOTIS
Tricca
Tempe
Ossa Mt
MAGNESIA
Gyrton
Larisa
Peneus R.
Boebeïs L.
Crannon
Scotussa
Pherae
Iolcus
Pelion Mt
Pagasae
Phylace
Enipeus R.
Pindus Mt
Molossians
Corcyra Is.
THESPROTIA
Dodona
Acherusia L.
Cocytus R.
Paxos Is.
Dryopians
Ambracia
Orestia
Argos
Dolopians
THESSALIA
Amphanae
Pagasaean Gulf
Itonus
Halus
Sepias Pr
Aridanus R.
PHTHIOTIS
Othrys Mt
Larisa
Sperchius R.
Aphetae
Sciathos Is.
Peparethos Is.
Icos Is.
Oechalia
PHTHIA
Hypata
Oeta Mt
Trachis
Cenaeum Pr.
Aegae
Myrina
Lemnos Is.
Tenedos Is.
Scamander R.
Ida Mt
Lyrnessus
Chrysa
Assus
Adramyttium
AEGAEAN SEA
Antissa
Lesbos Is.
Mytilene
MYSIA
TEUTHRANIA
Pergamum
Caicus R.
Pitane
Elaea
Gryneum
Cyme
Hermus R.
Scyros Is.
Leucas Is.
Taphos
ACARNANIA
Achelous R.
AETOLIA
DORIS
LOCRIS
Alope
Opus
Euboean Gulf
EUBOEA
Ochaleis
Eretria
Parnassus Mt
Daulis
Orchomenus
Delphi
OZOLIAN LOCRIS
Crisa
PHOCIS
Chaeronea
Lebadeia
Copais L.
Anthedon
Aulis
Hyria
Euenus R.
Calydon
Chalcis
Ithaca Is.
Echinades Is.
Same
Cephallenia Is.
Patrae
Aegium
Helice
Crisaean Gulf
Laphystius Mt
Helicon Mt
Thespiae
Onchestus
BOEOTIA
Thebes
Asopus R
Rhamnus
Aphidnae
Erythrae
Gulf of Corinth
Olenus
Cerynia
Bura
Aegae
Aegira
Cythaeron Mt
Tricorythus
Pagae
Eleusis
Marathon
Gargettus
Buprasium
ACHAIA or AEGIALUS
Erymanthus Mt
Elis
Opus
Psophis
Lusi
Pholoe Mt
Nonacris
Crathis R.
Sicyon
MEGARIS
Megara
ATTICA
Isthmus
Corinth
Crommyon
Salamis Is.
Athens
Brauron
Cephisus R
Hymettus Mt
Thoricus
Laurium Mt
Sunium Pr.
Ocha Mt
Gerdestus
Andros Is.
Ceos Is.
Chios Is.
Hyria
Chios
IONIA
Clazomenae
Smyrna
Sipylus Mt
Sardes
Pactolus R.
MAEONIA
LYDIA
Tmolus Mt
Teos
Clarus
Colophon
Nothium
Ephesus
Tyrrha
Cayster R.
Dindymus Mt
Nysa
Maeander R.
Samos Is.
Priene
CARIA
Icaria Is.
Latmus Mt
Miletus
Peneus R
ELIS
Ladon R.
Clitor
Styx R
Cyllene Mt
Thelpusa
Pheneus
Cleonae
Salmonia
Letrini
PISA
Dyspontium
Ladon R.
Azania
ARCADIA
Stymphalus
Nemea
Orneae
Mycenae
Midea
Inachus R.
Argos
ARGOLIS
Epidaurus
Aegina Is
SARONIC SEA
Zacynthos Is.
Olympia
Pisa
Alpheus R.
Thaumasius Mt
Tiryns
Lerna
Nauplia
Arachne Mt
Troezen
Hermione
Strophades Is.
Sandy Pylus
Lepreum
Minthe Mt
Trapezus
Leuctra
Tegea
Tanus R
Phigalia
Lycaeus Mt
Andania
Caryae
Thornax Mt
MESSENIA
Ithome
Messene
Eurotas R.
Pherae
Taygetus Mt
Sparta
LACONICA
Amyclas
Pylus
Corone
Cyphanta
Methone
Leuctra
Asine
Asopus
PELOPONNESE
IONIAN SEA
Taenarus Pr.
Malea Pr.
Cythera Is.
CYCLADES
SPORADES
Syros Is.
Tenos Is.
Myconos Is.
Delos Is.
Patmos Is.
Seriphos Is.
Paros Is.
Naxos Is.
Leros Is.
Halicarnassus
Siphnos Is.
Lebinthos Is.
Amorgos Is.
Cos Is.
Melos Is.
Ios Is.
Astypalaea Is.
Nisyros Is.
Telos Is.
Ialysus
Rhodus
Camirus
Thera Is.
Anaphe Is.
Rhodes
Atabyrius Mt
Lindus
Astypalaea Pr.
CRETAN SEA
Cydonia
Dia Is.
Miletus
Tarrha
CRETE
Cnossus
Dicte Mt
Ida Mt
Hierapytna
Phaestus
Gortyna
Miles
0
50
100

ŞEFİK CAN

●

KLASİK YUNAN MİTOLOJİSİ

Zaman geçtikçe mitolojinin önemi artmaktadır. Bugün, insan zekâsının en üstün ve hârika eseri olan ve insanı Ay'a götüren Apollo ve Apollo'yu fırlatan Satürn füzesi, adlarını mitolojiden almışlardır. Uzay çağında bile her şeye mitoloji isimleri veriliyor. Şu halde bütün bunların aslını öğrenmek için mitoloji bilmek lâzımdır.

Mitoloji bilinmeden ünlü ressamların tabloları da anlaşılmaz. Müzeleri süsleyen heykeller seyredilemez. Mitoloji bilmeden klâsik eserler okunamaz.

Mitoloji bilmeden, Homeros'u, Dante'yi, La Fontaine'i, Hugo'yu anlayamayacağınız gibi Fikret'in Promete şiirini de gereği gibi anlayamazsınız.

Bu kitapta bütün dünya edebiyat ve sanatına kaynaklık eden eski Yunan mitlerini bulacaksınız; ayrıca bir sözlük, çeşitli indeksler ve konulara ilişkin bir harita.

ISBN 975-10-0696-1

9 789751 006967